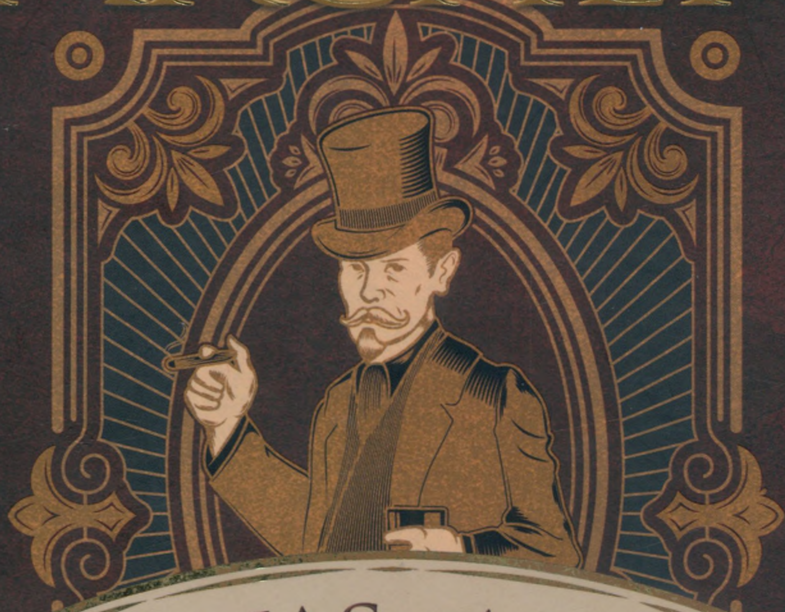
JEFFREY ARCHER

KAINAS IR ABELIS

Negalima aklai tikėti viskuo, ką perskaitai Biblijoje.
Abelis Rosnovskis

scriptus

JEFFREY ARCHER

KAINAS IR ABELIS

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
GIEDRĖ TARTĖNIENĖ

scriptus

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos duomenų banke.

ISBN 978-609-8184-09-9

Versta iš © Jeffrey Archer
Kane and Abel
The revised edition published 2009 by Pan Books, an imprint of Pan Macmillan,
a division of Macmillan Publishers International Limited

Skiriu Michaeliui ir Jane

PIRMA DALIS

1906–1923

1

1906 m. balandžio 18 d., Slanimas, Lenkija

Nuo riksmo ją išlaisvino mirtis. Tada rėkti pradėjo jis.

Miške triušius medžiojęs berniukas nežinojo, ar jo jaunatviškoms ausims kliuvo paskutinis moters, ar pirmasis kūdikio riksmas. Vaikas apsisuko ir nujausdamas pavojų akimis paieškojo akivaizdžiai skausmuose kenčiančio gyvio. Nė nemanė, kad koks žvėris galėtų šitaip rėkti. Atsargiai pajudėjo garsų pusėn; klyksmas virto inkštimu, tačiau gyvūno vaikinukas vis dar neatpažino. Jis vylėsi, kad padaras bus pakankamai mažas nudėti; bent jau tiks pietums vietoj triušio.

Jaunasis medžioklis vogčia sėlino link upės, iš kur sklido keistas triukšmas: mesdavosi nuo medžio prie medžio ir priglusdavo mentėmis prie tikrumą teikiančios žievės. Tėvas buvo išmokęs niekada nepasilikti atviroje vietoje. Pasiekus miško pakraštį aiškiai, jokių medžių ar krūmų neužstotas atsiskleidė visas slėnis iki pat upės, tačiau netgi tada kiek užtruko, kol jaunuolis susivokė, kad keistą triukšmą skleidžia ne koks įprastas gyvūnas. Jis nustyrino inkštimo link, nepaisydamas priedangos.

Tada ir pamatė moterį; virš juosmens užraitota suknute, išsikėtojusią, nuogomis kojomis. Šitokios moters berniukas nebuvo matęs. Greitai pribėgęs artyn įsmeigė akis į jos pilvą, pernelyg baimindamasis prisiliesti. Tarp moters kojų kiūtojo nedidukas rausvas kupstelis, visas kruvinas, prie moters prisitvirtinęs kažkuo panašiu į virvę. Jaunasis medžioklis numetė ką tik sugautus triušius ir atsiklaupė greta mažojo padarėlio.

Ilgai be žado į jį stebeilijo, paskui pasisuko į moterį ir tučtuojau pasigailėjo. Vargšelė jau buvo pradėjusi stingti ir mėlynuoti; pavargęs jaunas veidas berniokui pasirodė senyvas. Jam nereikėjo aiškinti, kad moteris negyva. Berniukas pakėlė slidų kūnelį, gulėjusį ant žolės tarp moters kojų. Jei būtumėte jo paklausę, nors niekas niekada nesusidomėjo, jaunasis medžioklis būtų atsakęs, kad nerimą sužadino maži nagiukai, draskantys raukšlėtą veiduką.

Motiną ir vaiką jungė gleivėta virvelė. Prieš kelias dienas berniukas stebėjo ėriavimąsi ir pabandė atgaivinti atmintį. Taip, piemuo taip ir padarė. Tačiau kaip išdrįsti? Vaikui? Unkštimas staiga nutilo, ir berniukas pajuto, kad reikia nedelsiant apsispręsti. Jis ištraukė iš makšties peilį, tą patį, kuriuo dirdavo odą triušiams, nušluostė į rankovę ir, dvejojęs tik akimirką, perrėžė virkštelę prie pat kūdikio kūnelio. Iš perpjautų galų pasruvo kraujas. Ką darė piemuo, gimus ėriukui? Sumezgė mazgą, ir kraujavimas liovėsi. Na, žinoma. Berniukas išrovė ilgą greta augusios žolės kuokštą ir kuo greičiau negrabiai užrišo virkštelę, tada paėmė kūdikį ant rankų. Mažius vėl pradėjo rėkti. Vaikas lėtai atsistojo, palikęs tris triušius ir šį vaikelį pagimdžiusią negyvą moterį, tik prieš galutinai nueidamas suglaudė motinos kojas ir žemiau kelių nusmaukė suknelę. Atrodė, jog dera taip padaryti.

– Dieve šventas, – garsiai pratarė, visada pasakydavo tą patį, kai pasielgdavo labai gerai arba labai blogai. Dar nebuvo tikras, kuris čia atvejis.

Jaunasis medžioklis bėgte pasileido link pirkios, kur vakarienei mama laukė triušienos; visa kita jau buvo paruošta. Tikriausiai jai rūpi, kiek triušių jis šiandien sumedžios; kai tenka maitinti aštuonias burnas, reikia mažiausiai trijų. Kartais berniukui pavykdavo nutverti antį, žąsį ar netgi fazaną, atstyrinusį iš barono dvaro, kur dirbo tėtis. Šįvakar laimikis visiškai kitoks.

Atėjęs prie pirkios jis nedrįso paleisti savo turto, net vienos rankos atitraukti, todėl basa pėda ėmė spardyti į duris, kol motina atidarė. Netardamas nė žodžio jis ištiesė kūdikį jai. Moteris neskubėjo, nepuolė griebti padarėlio, tik stovėjo ir viena ranka prisidengusi burną stebėjo apgailėtiną reginį.

– Dieve šventas, – sumurmėjo ir persižegnojo. Berniukas įsmeigė į motiną akis veide ieškodamas pritarimo ar pykčio ženklo, tačiau pamatė jos akyse įsižiebiant niekad anksčiau neregėtą švelnumą. Tada suprato, kad pasielgė tikrai gerai.

– Mažas berniukėlis, – tarė mama, imdama kūdikį į glėbį. – Kur tu jį radai?

– Prie upės, mamute, – atsakė jis.

– O motina?

– Negyva.

Ji dar kartą persižegnojo.

– Kuo greičiau bėk ir papasakok tėvui, kas atsitiko. Tegu dvare susiieško Uršulę Vojnek, palydėk juos abu prie motinos. Paskui pasirūpink, kad abu grįžtų čia.

Berniukas nusišluostė rankas į kelnes laimingas, kad neišmetė slidaus padarėlio, ir išbėgo ieškoti tėvo.

Motina pečiu uždarė duris ir šūktelėjo Florentinai, vyriausiajai, kad užkaistų puodą vandens. Tada atsisėdo ant medinės taburetės, atsisagstė liemenę ir prikišo pavargusį spenelį prie mažos susiraukšlėjusios burnikės. Sofija, jos jauniausioji, vos šešių mėnesių amžiaus, šįvakar turės apsieiti be vakarienės. Geriau pagalvojus, kaip ir visi namiškiai.

– Ir dėl ko? – garsiai ištarė, gaubdama kūdikį šaliu. – Vargšas mažylis neištrauks iki ryto.

Kai po poros valandų pasirodė Uršulė Vojnek, savo nuomonės moteris nepakartojo. Pagyvenusi pribuvėja nuprausė mažą kūnelį ir

aptvarkė susisukusį bambagyslės galiuką. Moters vyras stovėjo prie židinio ir tylomis stebėjo sceną.

– Svečias į namus – Dievas į namus, – seną lenkų patarlę pacitavo moteris.

Vyras nusispjovė.

– Kad jį cholera! Savų vaikų iki soties.

Moteris glostė retus tamsius plaukučius ant naujagimio viršugalvio ir apsimetė, kad jo negirdi.

– Kaip jį pavadinsim? – pasiteiravo.

Vyras truktelėjo pečiais.

– Koks skirtumas? Graban atgulti gali ir bevardis.

2

1906 m. balandžio 18 d., Masačusetsas

Gydytojas suėmė naujagimį už gurnelių ir pliaukštelėjo per užpakaliuką. Kūdikis pravirko.

Bostone, Masačusetso valstijoje, yra ligoninė, aptarnaujanti daugiausia tuos, kurie kenčia nuo turto ligų, bet išskirtinėmis aplinkybėmis leidžia sau pagimdyti naują turtuolį. Motinos rėkia retai ir tikrai negimdo dėvėdamos viršutinius drabužius.

Už gimdymo palatos durų pirmyn atgal mynė jaunas vyras; viduje šokinėjo du akušeriai ir šeimos gydytojas. Šis tėvas nė neketino rizikuoti pirmagimiu. Akušeriams bus daug sumokėta už tai, kad pabus šalia ir paliudys apie įvykį. Vienas jų, su vakariniais drabužiais po ilgu baltu chalatu, vėlavo į kviestinius pietus, tačiau negalėjo nedalyvauti konkrečiai šiame gimdyme. Kiek anksčiau trijulė traukė burtus, kuriam priimti kūdikį. Laimėjo šeimos gydytojas, daktaras Makenzis. „Protingas, patikimas vyras“, – mindamas koridoriumi mintijo tėvas.

Jam nebuvo priežasties nerimauti. Robertsas dviračiu ekipažu jaunojo vyro žmoną į ligoninę atvežė ankstėliau, gydytojų apskaičiavimu, dvidešimt aštuntos devinto nėštumo mėnesio dienos rytą. Netrukus po pusryčių Anai prasidėjo sąrėmiai, tačiau medikai patikino, kad iki banko darbo laiko pabaigos, kūdikis negims. Tėvas buvo disciplinuotas žmogus ir neįžvelgė priežasties, kodėl kūdikio pasirodymas turėtų sutrikdyti jo gerai sustyguotą gyvenimą. Vis dėlto jis nepaliovė žingsniuoti. Pro šalį skubantys slaugės ir gydytojai

praeidami trumpam prislopindavo šnekas. Jis nė dėmesio neatkreipė, mat jo akivaizdoje visi šitaip elgdavosi. Dauguma ligoninės personalo niekad nebuvo matę jo asmeniškai, tačiau visi žinojo, kas jis toks. Kai gims sūnus – jam nė netoptelėjo, nė akimirkai, kad gali gimti mergaitė – jis prie ligoninės pristatys naują žūtbūtinai reikalingą vaikų flygelį. Jo senelis pastatė ligoninę, o tėvas – mokyklą vietos bendruomenei.

Būsimasis tėvas bandė skaityti vakaro laikraštį. Peržvelgė žodžius, tačiau jų reikšmės nesuprato. Jis nervinosi, netgi nerimavo. Jie (kone visus žmones jis vertino kaip „juos") niekada nesupras, kaip svarbu, kad pirmagimis būtų berniukas, kuris vieną dieną užims banko prezidento ir valdybos pirmininko vietą. Vyras atsivertė *Evening Transcript* sporto puslapius. Bostono „Red Soksai" įveikė Niujorko „Hailandersus" – kažkam proga švęsti. Tada pastebėjo pirmojo puslapio antraštę: „Stipriausias Amerikos istorijoje žemės drebėjimas". Nusiaubtas San Fransiskas, žuvo mažiausiai keturi šimtai žmonių – kažkam teks gedėti. Kaip bjauru. Tai sumenkins jo sūnaus gimimo svarbą. Žmonės prisimins, kad tą dieną dar kažkas nutiko.

Bankininkas atsivertė finansų puslapius ir patikrino akcijų rinką: nukrito dviem punktais; tas prakeiktas žemės drebėjimas kone šimtu tūkstančių dolerių sumenkino banko indėlių vertę, tačiau jo asmeninis turtas vis dar jaukiai viršija šešiolika milijonų. Kad užfiksuotų asmeninis seismografas, reikia šio to stipresnio nei žemės drebėjimas Kalifornijoje. Šiaip ar taip, galima gyventi iš procentų procentų, o šešiolikos milijonų kapitalas guli neliečiamas, paruoštas vis dar negimusiam sūnui. Vyras vis mynė koridoriumi apsimesdamas, kad skaito *Transcript*.

Pranešti naujienų pro sukamas gimdymo palatos duris prasibrovė akušeris vakariniais drabužiais. Jis jautė privaląs nuveikti ką nors, kad pateisintų didelį honorarą, o buvo tinkamiausiai apsirengęs tokiai

užduočiai. Abu vyrai kurį laiką žvelgė vienas į kitą. Gydytojas taip pat truputį jaudinosi, tačiau neketino tėvo akivaizdoje to parodyti.

– Sveikinu, pone, turite sūnų. Dailų mažą berniuką.

„Kokias kvailas pastabas žmonės laido gimus vaikui, – pirmiausia toptelėjo tėvui. – Argi jis gali būti koks nors kitoks, nei mažas?" Paskui sąmonę pasiekė žinia: sūnus. Ričardas netgi pagalvojo, kad verta padėkoti Dievui, kurio netiki. Kad nutrauktų tylą, akušeris išdrįso pasiteirauti:

– Ar jau nusprendėte, kaip jį pavadinsite?

Tėvas atsakė nedvejodamas:

– Viljamas Louelis Kainas.

3

Gerokai vėliau, kai jaudulys atsiradus kūdikiui nuslūgo ir kiti šeimos nariai nuėjo miegoti, motina, apglėbusi mažylį, tebebūdravo. Helena Koskievič tikėjo gyvenimu: kad tai įrodytų, pagimdė devynis vaikus. Nors trijų neteko dar kūdikystėje, nė vieno neatidavė lengvai.

Sulaukusi trisdešimt penkerių suprato, kad kadaise sveikatingas jos Jasius daugiau sūnų ar dukterų nepadovanos. Todėl Viešpats ir pasiūlė jai šitą; savaime suprantama, jam lemta išgyventi. Helena tikėjo paprastai, o tai gerai, nes likimas niekad nepasiūlys jai nieko daugiau, tik paprastą gyvenimą. Nors ji tebuvo įkopusi į ketvirtą dešimtį, dėl skurdaus maisto ir sunkaus darbo atrodė kur kas vyresnė. Buvo liesa ir žila, nė karto gyvenime nevilkėjo naujų drabužių. Jai niekada nė netoptelėjo skųstis dalia, tačiau raukšlės veide darė ją panašesnę į senelę nei į motiną.

Nors nuo stipraus maigymo prie spenelių liko dulsvos raudonos žymės, išsvirkštė tik keli lašai pieno. Trisdešimt penkerių, pusiau įvykdę gyvenimo projektą, visi turime iš praeities sukaupę naudingų patirčių, o Helenos Koskievič patirtis buvo aukso vertės.

– Mamulės mažiausiasis, – švelniai sukuždėjo kūdikiui ir perbraukė pienuotu speneliu per sučiauptas jo lūpas. Mažiukas pradėjo žįsti ir atsimerkė. Pagaliau motina nejučiomis nugrimzdo į gilų miegą.

Jasius Koskievičius, stambaus sudėjimo niūrus vyriškis vešliais ūsais – vienintele saviraiškos priemone kitais atžvilgiais vergiškame gyvenime, pakirdęs penktą aptiko žmoną su kūdikiu miegančius

supamajame krėsle. Tąnakt nė nepastebėjo, kad moteris neatsigulė į lovą. Jis įsmeigė akis į benkartą, kuris, dėkui Dievui, bent jau nustojo knirkti. Gal numirė? Jam vis tiek. Tegul gyvybė ir mirtis rūpi moteriškei: jam kur kas svarbiau vos prašvitus būti barono dvare. Jasius nugurkė kelis didelius gurkšnius ožkos pieno ir rankove nusišluostė ūsus. Galiausiai viena ranka čiupo kriaukšlę duonos, kita – savo mantą ir be garso spruko iš pirkios, bijodamas pažadinti kūdikį, kad tas vėl nepradėtų rėkti. Jis nudrožė miško galvodamas, jog tikriausiai mažąjį įsibrovėlį regėjo paskutinį kartą.

Antroji, prieš pat senam laikrodžiui, kuris nuo neatmenamų laikų rodė savišką laiką ir buvo ne daugiau nei menkutė pagalba tiems, kurie norėdavo žinoti, ar laikas keltis, ar eiti gulti, išmušant šešias, virtuvėje pasirodė Florentina. Mergaitei teko pareiga ruošti pusryčius. Nesunki užduotis: nugriebtą ožkos pieną ir ruginės duonos gabalą padalyti aštuoniems šeimos nariams. Vis dėlto reikėdavo Saliamono išminties viską padaryti taip, kad niekas neburbėtų dėl kito porcijos.

Pirmą kartą pamačiusius sukrėsdavo Florentinos grožis, trapumas ir skurdas. Nors pastaruosius dvejus metus mergaitė vilkėjo tą pačią suknelę, tie, kurie gebėdavo mintyse atskirti vaiką nuo aplinkos, suprasdavo, kodėl Jasius įsimylėjo jos motiną. Nepaisant kilmės ir gyvenimo sąlygų šviesūs ilgi Florentinos plaukai žvilgėjo, o rudos akys tiesiog spinduliavo.

Mergaitė ant pirštų galiukų prisėlino prie supamojo krėslo ir įsispoksojo į motiną su mažučiu berniuku, kurį buvo pamilusi iš pirmo žvilgsnio. Aštuonmetė niekad neturėjo lėlės. Tiesą sakant, ir matė ją vieną vienintelį kartą, kai šeima buvo pakviesta į barono dvarą švęsti šv. Mikalojaus atlaidų. Netgi tada nuostabaus daikto ji nė nepalietė, tačiau dabar pajuto nepaaiškinamą akstiną palaikyti šį kūdikį ant rankų. Pasilenkusi ji paėmė vaikelį iš motinos ir žvelgdama į neįtikėtinai žydras jo akutes pradėjo niūniuoti. Atitrauktas nuo šiltos motinos

krūtinės ir atsidūręs šaltame mažos mergaitės glėbyje kūdikis pradėjo verkti. Pabudo ir motina, kuri iš karto pasijuto kalta, kad užmigo.

– Dieve šventas, jis vis dar gyvas, – atsiduso moteris. – Florce, paruošk pusryčius berniukams, o aš pamėginsiu jį pamaitinti.

Florentina nenoriai atidavė kūdikį ir kaip apkerėta stebėjo, kaip mamulė vėl maigo geliančias krūtis.

– Imkis savo darbų, Florce, – subarė motina. – Ir kitiems reikia pavalgyti.

Florentina nenoriai pakluso, kai nuo pastogės, kur miegojo, ėmė rastis keturi jos broliai. Sveikindamiesi jie pabučiavo motinos rankas ir su baiminga pagarba delbė įsibrovėlį. Žinojo tik, kad šitas pasirodė ne iš mamulės pilvo. Florentina buvo pernelyg susijaudinusi, kad tąryt būtų norėjusi pusryčių, todėl berniukai nė nedvejoję tarpusavyje pasidalijo jos porciją, o motinos dalį paliko ant stalo. Niekas nepastebėjo, kad atsiradus kūdikiui ji dar ničnieko nevalgė.

Helena Koskievič džiaugėsi, kad jos vaikai anksti išmoko pasirūpinti savimi. Jie gebėjo savarankiškai ir neraginami pašerti gyvulius, pamelžti ožkas ir prižiūrėti daržą.

Kai vakare Jasius grįžo namo, Helena nebuvo paruošusi jam vakarienės. Tris triušius, kuriuos išvakarėse buvo sugavęs jaunasis šeimos medžioklis, paėmė ir nudyrė Florentina. Mergaitė jautėsi išdidi, kad yra atsakinga už vakarinį valgymą, šita atsakomybė jai tekdavo tik tada, kai motina sirgdavo, o Helena retai leisdavo sau tokią prabangą. Tėvas parnešė namo šešis grybus ir tris bulves: šįvakar laukė tikra puota.

Po vakarienės Jasius Koskievičius įsitaisė kėdėje prie židinio ir pirmą kartą atidžiai įsižiūrėjo į vaiką. Paėmęs jį už pažastų išskėstais pirštais parėmė bejėgę galvelę ir įsmeigė į berniuką kailinių žvėrelių medžiotojo akis. Raukšlėtą bedantį veiduką gelbėjo tik šviesios žydros negebančios susifokusuoti akys. Žvelgiant į mažą kūnelį kaži

kas patraukė vyro dėmesį. Jis susiraukė ir nykščiais paglostė mažą krūtinytę.

– Ar pastebėjai, žmon? – tarė, rodydamas į vaikelio krūtinę. – Mažasis benkartas turi tik vieną spenelį.

Moteris taip pat susiraukė, taip pat paglostė krūtinę nykščiu, tarsi nuo šio judesio kažkokiu stebuklingu būdu trūkstamas spenelis atsirastų. Vyras buvo teisus: smulkutis bespalvis kairysis spenelis buvo kur pridera, tačiau ten, kur dešinėje pusėje turėjo kyšoti veidrodinis jo atspindys, oda buvo lygutėlė.

Tučtuojau nubudo moters polinkis į prietarus.

– Jį mums Dievas padovanojo! – sušuko ji. – Čia Jo ženklas!

Vyras piktai atkišo jai kūdikį.

– Visai durna tu, žmon. Šitą vaiką padarė vyras su prastu krauju, – Jasius nusispjovė į židinį, kad dar aiškiau pabrėžtų savo nuomonę apie vaiko kilmę. – Lažinuosi iš bulvės, kad mažius benkartas neištrauks dar vienos nakties.

Jasiui Koskievičiui mažiau už bulvę rūpėjo, ar vaikiščias išgyvens. Iš prigimties jis nebuvo beširdis, tačiau berniukas – ne jo, o dar viena burna gerokai pridėtų rūpesčių. Tačiau ne jam abejoti Visagaliu, todėl daugiau negalvodamas apie kūdikį medžioklis kietai įmigo.

Bėgant dienoms net Jasius Koskievičius pradėjo tikėti, kad vaikelis išgyvens, o jei būtų azartiškas, būtų praradęs bulvę. Vyriausias sūnus Frankas, tas, kuris ir aptiko berniuką, iš pagalių, kurių prisirinko barono miške, sumeistravo vaikui lovytę. Florentina prikarpė skiautelių nuo savo senų suknelių ir jas sudurscčiusi pasiuvo įvairiaspalvių vaikiškų drabužėlių. Jei būtų žinojusi, ką tas žodis reiškia, būtų pavadinusi vaikelį Arlekinu. Tiesą sakant, renkant vardą šeimoje kilo

tiek nesutarimų, kiek jau seniai nebuvo; tiktai tėvas neturėjo savo nuomonės. Galiausiai susitarė, kad vaikas bus Vladekas.

Kitą sekmadienį barono dvaro koplyčioje vaikas buvo pakrikštytas Vladeku Koskievičiumi. Motina dėkojo Dievui, kad išsaugojo jam gyvastį, o tėvas sutiko maitinti dar vieną burną.

Tą vakarą laukė nedidelė krikštynų puota, papildyta barono dovanota žąsimi. Visi prisikirto iki soties.

Nuo tos dienos Florentina išmoko dalyti devyniems.

4

Ana Kain visą naktį miegojo ramiai. Po lengvų pusryčių slaugytoja į palatą atnešė sūnų Viljamą. Moteris negalėjo sulaukti, kada vėl galės jį apkabinti.

– Labas rytas, ponia Kain, – negaišo baltai uniformuota slaugytoja, – laikas ir kūdikiui pusryčiauti.

Ana atsisėdo, skausmingai jausdama pritvinkusias krūtis. Slaugytoja abiem naujokams paaiškino procedūrą. Ana, suvokdama, kad sutrikimas bus palaikytas nemotiniškumu, žvelgė tiesiai į žydras Viljamo akis, dar mėlynesnes nei jo tėvo. Ji patenkinta nusišypsojo. Per dvidešimt vienerius gyvenimo metus moteris niekada nieko nestokojo. Gimusi Kebotų šeimoje nutekėjo į Louelių šeimos atšaką, o dabar pagimdė sūnų. Viskas pagal tradiciją, kurią atviruke glaustai apibendrino sena mokyklos laikų bičiulė Milė Preston:

Senajame gerajame Bostone,
Kur pupelių ir menkių apstu,
Loueliai bendrauja tik su Kebotais,
O Kebotai – tik su Dievu.

Ana pusę valandos bendravo su Viljamu, tačiau atsako ne kažin kokio tesulaukė. Vyresnioji slaugytoja jį išgabeno taip pat dalykiškai, kaip ir atnešė. Ponia Kain didžiadvasiškai atsispyrė vaisiams ir saldainiams, kuriais apibėrė bičiuliai bei gero linkintys, mat buvo pasiryžusi vasaros sezono metu tilpti į visas sukneles ir susigrąžinti deramą

vietą madingų žurnalų puslapiuose. Argi kunigaikštis de Garonas nepareiškė, kad ji – vienintelis gražus dalykas Bostone? Jos ilgi auksiniai plaukai, švelnūs subtilūs bruožai ir liekna figūra kėlė susižavėjimą net tuose miestuose, kur ji nebuvo apsilankiusi. Ana pažvelgė į veidrodį ir liko patenkinta tuo, ką pamatė. Žmonės vargiai patikės, kad ji – rubuilio berniuko motina. „Dėkui Dievui, berniukas", – pagalvojo moteris, pagaliau supratusi, kaip jautėsi Ana Bolein.

Ji pasimėgavo lengvais priešpiečiais ir pasiruošė lankytojams, kurie visą popietę rodėsi tolygiais intervalais. Pirmomis dienomis Aną lankė arba šeimos nariai, arba pačių geriausių Bostono šeimų atstovai; kitiems turėjo būti pasakyta, kad gimdyvė dar nepasiruošusi jų priimti. Tačiau Bostonas buvo vienintelis Amerikos miestas, kuriame visi iki skrupulų žinojo savo vietą, buvo mažai tikėtina, kad apsireikš netikėtų įsibrovėlių.

Anos Kain palatoje be vargo būtų tilpusios dar penkios lovos, jei ji nebūtų pilna gėlių – nebūtų keista, jei atsitiktinis praeivis pamanytų, kad čia vyksta kokia vietinė žemės ūkio gėrybių paroda. Ir ligoninės lovoje tiesutėlė kaip styga Ana įjungė elektros lemputę – vis dar naujovę Bostone. Jos vyras luktelėjo, kol elektrą įsives Kebotai: Bostone tai reiškė, kad elektromagnetinė indukcija socialiai priimtina.

Pirmoji Aną aplankė jos anyta, ponia Tomas Louel Kain, po pirmalaikės vyro mirties tapusi šeimos galva. Elegantiškame vėlyvame vidutiniame amžiuje ponia Kain taip ištobulino techniką įplaukti į patalpą visiškai patenkinta savimi, kad neabejotinai sutrikdydavo visus toje patalpoje esančius. Ji dėvėjo tokio ilgio šilkinę suknią, kad nieku gyvu nebūtų matyti kulkšnių. Vienintelis jos kulkšnis matęs vyras dabar buvo nebegyvas. Ji visada buvo liesa. Jos nuomone – dažnai išsakoma – viršsvorį turinti moteris simbolizuoja prastą maistą ir gerų manierų neturėjimą (prastesnę kilmę). Šiuo metu ji buvo vyriausia gyva Louel. Jei jau taip, ir vyriausia gyva Kain. Todėl ji

tikėjosi, ir buvo tikimasi, bus pirmoji, pasirodanti bet kokia reikšminga proga. Šiaip ar taip, argi ne ji suorganizavo pirmą Anos ir Ričardo susitikimą?

Meilė poniai Kain buvo ne itin svarbi. Turtus, padėtį ir prestižą ji suprato. Meilė – irgi gerai, tačiau ji, kitaip nei trys pirmieji, retai pasirodydavo esanti ilgalaikė.

Ji pritariamai pabučiavo marčią į kaktą. Ana palietė mygtuką sienoje, pasigirdo tylus dūzgimas. Triukšmas užklupo ponią Kain netikėtai, mat jai dar reikėjo įsitikinti, kad elektra kada nors prigis. Vėl pasirodė sūnumi ir įpėdiniu nešina slaugytoja. Ponia Kain apžiūrėjo berniuką, pritariamai šnirpštelėjo ir mostelėjo seselei išeiti.

– Puikiai padirbėta, Ana, – tarė, tarsi marti būtų laimėjusi nereikšmingą apdovanojimą regatoje. – Mes visi labai tavimi didžiuojamės.

Anos motina, ponia Edvard Kebot, pasirodė po kelių minučių. Išvaizda ji taip mažai tesiskyrė nuo ponios Kain, kad stebėtojas iš tolėliau abi ponias galėjo lengvai sumaišyti. Tačiau ponios Kebot naudai dera pripažinti, kad ji kur kas labiau domėjosi anūku ir dukterimi nei ponia Kain. Tada atėjo gėlių eilė.

– Kaip malonu, kad Džeksonai nepamiršo, – sumurmėjo ponia Kebot. Be abejonės, jį būtų sukrėsta, jei Džeksonai gėlių nebūtų atsiuntę.

Ponia Kain gėles apžiūrinėjo priekabiau: prieš nukrypdamos į dovanotojo kortelę jos akys nuslysdavo gležnų žiedų paviršiumi. Ji raminamai šnibždėjo panosėje pavardes: Amsai, Lorencai, Lodžai, Higinsonai. Nė viena dama nekomentavo pavardžių tų, kurių nepažinojo; jos jau buvo išaugusios tą amžių, kai norisi ką nors įdomaus sužinoti. Abi išėjo kartu, labai pamalonintos: paveldėtojas pagimdytas, iš pirmo žvilgsnio viskas gana patenkinama. Abi nusprendė, kad jų paskutinis įsipareigojimas šeimai, nors ir ne tiesiogiai, atliktas, ir kad dabar galima trauktis į kordebaletą.

Abi klydo.

Anos ir Ričardo artimi draugai ir giminaičiai ėjo visą popietę, nešini dovanomis ir palinkėjimais; pirmieji buvo aukso arba sidabro, pastarieji išsakomi išlavintu brahmanų stiliumi.

Kai uždaręs verslą pasirodė sutuoktinis, Ana jau buvo išsekusi. Ričardas atrodė kiek šiltesnis nei paprastai. Per priešpiečius pirmą kartą išgėrė taurę šampano – senasis Amosas Kerbesas primygo, o stebint visam Somerseto klubui Ričardas vargiai galėjo pasipriešinti. Šešių pėdų ūgio, pasipuošęs ilgu juodu surdutu ir smulkiais dryželiais kelnėmis, jis stovėjo išsitiesęs, o tamsūs plaukai, perskirti per vidurį, švytėjo didelės elektros lemputės šviesoje. Nedaugelis būtų teisingai atspėję jo amžių. Ričardas Kainas niekada nesistengė atrodyti jaunatviškai; aštrialiežuviai pokštavo, kad jis jau gimė vidutinio amžiaus. Jam buvo vis vien: jam terūpėjo nuosavybė ir reputacija. Viljamas Louelis Kainas dar kartą buvo iškviestas apžiūrai, tarsi tėvas tikrintų buhalterijos ataskaitą banko darbo dienos pabaigoje. Atrodė, viskas gerai. Berniukas turėjo dvi kojas, dvi rankas, dešimt rankų ir dešimt kojų pirštukų. Ričardas neįžvelgė nieko, kas vėliau galėtų trikdyti, todėl išsiuntė jį atgal.

– Vakar vakare telegrafavau Sent Polio mokyklos direktoriui, – pranešė jis žmonai. – Viljamas užrašytas 1918 metų rugsėjui.

Ana nekomentavo; akivaizdu, kad Viljamo ateitį Ričardas pradėjo planuoti gerokai prieš jam gimstant.

– Ką gi, brangioji, tikiuosi, kad tu visiškai atsigavai, – tarė, tik tris pirmąsias gyvenimo dienas praleidęs ligoninėje.

– Taip... ne... – tikriausiai, – droviai atsakė žmona, slėpdama bet kokius jausmus, kurie, jos manymu, galėjo jam nepatikti. Jis švelniai pabučiavo Aną į skruostą ir išėjo daugiau netaręs nė žodžio. Robertsas parvežė jį atgal į Redhausą – šeimos rezidenciją Luisburgo aikštėje. Su naujagimiu ir aukle prie esančio personalo, dabar

reikės maitinti devynias burnas, tačiau daugiau apie tai Ričardas negalvojo.

Bažnyčios palaiminimą Viljamas Louelis Kainas gavo Šv. Pauliaus protestantų episkopalinėje katedroje dalyvaujant visiems tiems, kam pridera, ir keletui tų, kuriems nepridera. Apeigoms vadovavo vyskupas Viljamas Lorencas, krikšto tėvais parinkti nepriekaištingi bankininkai J. P. Morganas ir A. J. Loidas stovėjo greta Anos mokyklos laikų bičiulės Milės Preston. Jo Šviesybė pašlakstė Viljamo galvą šventu vandeniu ir sumurmėjo „Viljamas Louelis Kainas“. Berniukas nė nešnirpštelėjo. Jis jau pratinosi žvelgti į gyvenimą kaip išrinktosios kastos atstovas. Ana padėkojo Dievui už sveiką sūnų, o Ričardas palenkė galvą – Visagalį jis laikė tik kiek viršesniu už visažinį buhalterį, kurio funkcija – registruoti Kainų šeimos gimimus ir mirtis. „Vis dėlto, – pagalvojo jis, – geriau apsidrausti ir susilaukti antro berniuko – kaip anglų karališkoji šeima, tada turėčiau ir paveldėtoją, ir atsarginį.“ Vyras nusišypsojo žmonai, visai ja patenkintas.

5

Vladekas Koskievičius augo lėtai. Netrukus įmotei tapo akivaizdu, kad berniuko sveikata nuolat kels rūpesčių. Jis pasigaudavo visus užkratus, sirgo visomis ligomis, kuriomis paprastai perserga augantys vaikai, ir daugybe kitų, kuriomis vaikai paprastai neserga, o paskui nesirinkdamas užkrėsdavo kitus šeimos narius.

Helena su Vladeku elgėsi kaip su savu ir nirčiai jį užstodavo, kai tik Jasius pradėdavo keiksnoti velnią, dažniau nei Dievą, dėl vaiko buvimo jų mažoje pirkelėje. Florentina su Vladeku taip pat elgėsi kaip su savo sūnumi. Ji pamilo mažiuką vos pamačiusi ir įsitvėrė jo taip stipriai, kaip ir bijojo, kad niekas niekada nenorės vesti bekraitės kailinių žvėrelių medžiotojo dukters, kuri todėl ir liks bevaikė. Tad Vladekas ir buvo jos vaikas.

Vyriausias brolis Frankas, tas, kuris rado Vladeką ant upės kranto, laikė jį žaisliuku. Nė už ką nebūtų pripažinęs, kad myli trapų vaikiščią, mat tėvas buvo jam sakęs, kad vaikai – moterų rūpestis. Šiaip ar taip, kitą sausį jis baigs mokyklą ir pradės dirbti barono dvare. Trys jaunesnieji, Stefanas, Josefas ir Janas, ne itin domėjosi Vladeku, o likęs šeimos narys, Sofija, vos šešiais mėnesiais už jį vyresnė, būdavo patenkinta vos prie jo prisiglaudusi. Tačiau būdas ir protas, taip besiskiriantis nuo jos tikrų vaikų, užklupo Heleną nepasiruošusią.

Niekam pro akis nebūtų praspрūdę fiziniai ir intelektiniai skirtumai. Visi Koskievičių vaikai buvo aukšti, stambaus sudėjimo, raudonplaukiai ir, išskyrus Florentiną, pilkomis akimis. Vladekas

buvo žemas ir kresnas, tamsių plaukų ir ryškiai mėlynų akių. Koskievičiukai nesidomėjo švietimu ir paliko kaimo mokyklą vos amžius ar būtinybė leisdavo. Tačiau Vladekas, nors vėlai pradėjo ropinėti, jau aštuonių mėnesių prašneko, dar nesulaukęs trejų jau skaitė, tačiau vis dar negebėjo savarankiškai apsirengti, o penkerių rašė rišlius sakinius, tačiau nepaliovė šlapintis į lovą. Jis buvo tėvo neviltis ir motinos pasididžiavimas. Pirmieji ketveri jo metai šiame pasaulyje buvo įsimintini daugybinėmis pastangomis iš jo pasitraukti susergant; jei ne nuolatinės Helenos ir Florentinos pastangos, jam būtų pavykę. Berniukas toliau kaip per metrą neatstodamas nuo motinos lakstė po medinę pirkelę basomis, dažniausiai pasipuošęs saviškiu Arlekino kostiumėliu. Kai iš mokyklos grįždavo Florentina, Vladeko lojalumas persikeldavo: dabar jis neatstodavo nuo sesės šono, kol ji paguldydavo jį miegoti. Dalydama maistą Florentina dažnai aukodavo pusę savo dalies Vladekui, arba, jei jis sirgdavo, ir visą porciją. Vladekas vilkėjo drabužius, kuriuos mergaitė jam buvo sukurpusi, dainavo daineles, kurių ji buvo išmokiusi, kartu žaisdavo tais nedaugeliu žaisliukų ir daiktelių, kuriuos ji turėjo.

Kadangi didžiąją dienos dalį Florentina praleisdavo mokykloje, Vladekas įsigeidė eiti kartu. Vos gavęs leidimą jis nužygiavo aštuoniolika varstų per apsamanojusį beržyną ir kadagyną į nedidelę mokyklą Slanime tvirtai įsikirtęs į mergaitės ranką, kol priėjo vartus.

Kitaip nei jo broliai, Vladekas nuo pirmojo skambučio pamėgo mokyklą; jam tai buvo išsigelbėjimas iš mažutės pirkelės, kuri turėjo atstoti visą pasaulį. Mokykloje Vladekas skausmingai patyrė, kad tėvynę okupavusi Rusija. Jis sužinojo, kad gimtąja lenkų kalba galima kalbėti tik privačiai, pirkelėje, kad mokykloje gimtoji kalba bus rusų. Jis jautė, kad kiti vaikai įnirtingai didžiuojasi engiama kalba ir kultūra, tad pats ėmė dalytis šituo pasididžiavimu.

Savo nuostabai Vladekas patyrė, kad mokytojas, ponas Kotovskis, nežemina jo taip, kaip namuose jį menkina tėvas. Nors, kaip ir namuose, buvo jauniausias, gana greitai peraugo klasiokus visu kuo, išskyrus ūgį. Smulkutė jo figūrėlė trukdė bendraamžiams deramai jį įvertinti: vaikai pernelyg dažnai padaro prielaidą, kad didžiausias yra geriausias. Penkiametis Vladekas klasėje pirmavo visuose dalykuose, išskyrus medžio darbus.

Vakarais, sugrįžus į mažąją medinę pirkelę, kol kiti vaikai prižiūrėjo našlaites, kurios taip kvapniai tarpo pavasariniame sode, rinko uogas, skaldė malkas, medžiojo triušius ar siuvo drabužius, Vladekas vis skaitė: neatverstas vyriausio brolio, paskui vyresnėlės sesers knygas. Pamažu Helenai pradėjo aiškėti, kad tą vakarą, kai vietoj trijų triušių Frankas parnešė namo šį mažą sutvėrimą, ji gavo daugiau, nei tikėjosi. Vladekas jau uždavinėjo klausimus, į kuriuos ji negebėjo atsakyti. Moteris suprato, kad neilgai trukus nebepajėgs su juo susitvarkyti ir nenutuokė, ką daryti. Tačiau ji neabejodama tikėjo lemtimi, tad nėmaž nenustebo, kai sprendimą teko priimti ne jai.

Pirmas svarbus posūkis Vladeko gyvenime įvyko tūkstantis devyni šimtai vienuoliktųjų rudens vakarą. Šeimynykščiams vakarienei, kaip įprasta, prikirtus barščių su triušiena, Jasius šnarpštė prie židinio, Helena siuvo, o vaikai žaidė, išskyrus Vladeką, kuris susirangęs prie motinos kojų skaitė. Stefanui su Jozefu besikivirčijant, kuriam atiteks šviežutėliai pušų kankorėžiai, pasigirdo garsus beldimas į duris. Visi apmirė. Beldimas Koskievičius visada užklupdavo netikėtai, nes lankytojų mažojoje pirkelėje beveik nesulaukdavo.

Visa šeima su nerimu įsmeigė akis į duris ir tarsi negalėdami patikėti laukė, kol beldimas pasigirs antrą kartą. Pasigirdo – kiek garsiau nei pirmąjį. Mieguistas Jasius pakilo iš krėslo, nustyrino prie durų ir atsargiai atidarė. Pamatę, kas ten stovi, visi pašoko ir nulenkė galvas,

išskyrus Vladeką, kuris spoksojo į plačiapetę, dailią aristokratišką figūrą sunkiais lokenos kailiniais, kurios buvimas akimirksniu įžiebė baimę tėvo akyse. Tačiau širdinga svečio šypsena išsklaidė visą nerimą, ir Jasius greitai žengė į šoną, leisdamas baronui Rosnovskiui įeiti į namus. Niekas nekalbėjo. Baronas anksčiau nebuvo viešėjęs trobelėje, todėl niekas nesumojo, ką dabar daryti.

Vladekas padėjo knygą, atsistojo, priėjo prie nepažįstamojo ir tėvui nespėjus sustabdyti ištiesė rankutę.

– Labas vakaras, pone.

Baronas suspaudė ištiestą rankutę, ir abu ėmė stebeilytis vienas į kitą. Kai svečias vaiko rankutę paleido, Vladeko akys užkliuvo už nuostabios sidabro apyrankės su įrašu, kurį jis ne visai suprato.

– Tikriausiai tu esi Vladekas.

– Taip, pone, – atsakė berniukas, iš pažiūros nė kiek nenustebęs, kad baronas žino jo vardą.

– Tai dėl tavęs atėjau aplankyti tavo tėvo, – pridūrė baronas.

Jasius rankos mostu davė suprasti, kad kiti vaikai paliktų jį vieną su šeimininku, todėl dvi dailiai tūptelėjo, keturi nusilenkė ir visi šeši tylomis pasitraukė į pastogę. Vladekas liko, nes niekas neliepė jam dingti su kitais vaikais.

– Koskievičiau, – pradėjo baronas, vis dar stačiomis, mat niekas nepasiūlė jam atsisėsti, pirmiausia dėl to, kad buvo pernelyg išsigandę, o antra todėl, kad padarė prielaidą, jog jis čia tam, kad pareikštų papeikimą. – Noriu prašyti tavęs paslaugos.

– Ko tik norit, pone, ko tik norit, – atsakė tėvas spėliodamas, ką tokio jis galėtų pasiūlyti baronui, ko anas neturi šimteriopai.

Baronas tęsė:

– Mano sūnui Leonui dabar šešeri. Pilyje jį privačiai moko du mokytojai, vienas iš Lenkijos, kitas iš Vokietijos. Mokytojai sako, kad jis gabus vaikis, tačiau stinga kovingumo, mat nėra su kuo

varžytis. Ponas Kotovskis iš miestelio mokyklos sakė, kad Vladekas – vienintelis berniukas, pajėgsiantis sudaryti tokią konkurenciją. Atėjau pasiteirauti, ar sutiktumėte atsiimti sūnų iš kaimo mokyklos ir leisti jam mokytis kartu su Leonu pilyje?

Prieš Vladeko akis atsivėrė nuostabus reginys knygų ir mokytojų, kur kas išmintingesnių nei ponas Kotovskis. Jis dirstelėjo į motiną. Ji žvelgė į baroną nuostabos ir liūdesio kupinomis akimis. Jasius atsisuko į žmoną, o tylaus jųdviejų bendravimo akimirka vaikui virto visa amžinybe.

Medžioklis kimiai kreipėsi į barono pėdas.

– Mums būtų garbė, pone.

Baronas atkreipė dėmesį į Heleną.

– Švenčiausioji Mergelė neleistų statyti kliūčių vaiko kelyje, – tyliai atsakė moteris, – nors ji viena žino, kaip aš jo ilgėsiuos.

– Neabejokite, ponia Koskievič, kad jūsų sūnus galės grįžti namo kada panorėjęs.

– Taip, pone. Tikiuosi, kad jis panorės, – Helena jau ruošėsi pridurti maldavimą, tačiau apsigalvojo.

Baronas nusišypsojo.

– Gerai. Vadinasi, sutarta. Prašyčiau atvesti jį rytoj į pilį septintą valandą. Mokslo metais jis gyvens pas mus, o Kalėdoms galės grįžti į pirkią.

Vladekas puolė į ašaras.

– Tylėk, vaike, – subarė medžioklis.

– Aš tavęs nepaliksiu, – atsisukęs į mamą pasakė Vladekas, nors iš tikrųjų norėjo išvykti.

– Tylėk, vaike, – pakartojo traperis, šįsyk kiek garsiau.

– Kodėl gi? – su gailesčiu balse pasiteiravo baronas.

– Nė už ką nepalikčiau Florcės, niekada.

– Florcės? – susidomėjo baronas.

– Mano vyriausios dukters, pone, – įsiterpė traperis. – Nesirūpinkit, pone. Berniukas darys kaip lieptas.

Niekas nepratarė nė žodžio. Baronas kurį laiką tylėjo, o Vladekas bandė sutūrėti ašaras.

– Kiek metų jūsų dukteriai? – galų gale pasiteiravo baronas.

– Keturiolika, – atsiliepė traperis.

– Ar ji galėtų dirbti virtuvėje? – paklausė svečias, kuriam palengvėjo regint, jog Helena Koskievič tikrai nepradės žliumbti.

– O taip, barone, – atsakė ji. – Florcė moka virti, siūti, ji moka...

– Puiku, gerai, tuomet ji taip pat gali ateiti. Lauksiu jų abiejų rytojaus rytą, septintą.

Baronas nuėjo prie durų, atsigręžė į berniuką ir nusišypsojo. Šį kartą Vladekas atsakė šypsena. Jis sudarė pirmą gyvenime sandorį, todėl baronui išėjus leido motinai jį apkabinti. Girdėjo, kaip ji šnibžda:

– Ach, motulės mažytėli, kas tavęs laukia?

Vladekas netvėrė sužinoti.

Tą vakarą prieš guldama į lovą Helena sukrovė Vladeko ir Florentinos mantą, nors ilgai nebūtų trukę sukrauti ir visos šeimos turtą. Kito ryto šeštą likę šeimynykščiai stovėjo prie durų ir stebėjo, kaip vaikai iškeliauja į pilį, abu su popieriniais ryšeliais po pažastimis. Florentina, aukšta ir grakšti, vis atsisukinėjo, verkdama pamojuodavo, o Vladekas, mažiukas, nevikrus, nė karto neatsigręžė. Visą kelią Florentina tvirtai laikė į jį įsikibusi. Vaikai apsikeitė vaidmenimis: nuo tos dienos ji tapo nuo jo priklausoma.

Puošnus liokajus su siuvinėta žalia livrėja auksinėmis sagomis, kukliai pabeldus atidaręs dideles ąžuolines duris, aiškiai jų laukė.

Abu vaikai dažnai susižavėję stebėdavo pilkas uniformas kareivių, kurie saugojo netoliese esančią Rusijos ir Lenkijos sieną, tačiau nebuvo matę nieko tvaskesnio ir prašmatnesnio nei šis virš jų stūksantis milžinas, jų manymu, didžiulės svarbos. Vestibiulyje buvo patiestas storas kilimas. Vladekas apstulbęs spoksojo į žaliai rudą raštuotą grožybę spėliodamas, ar nederėtų nusiauti, ir nustebo, kai einant nesigirdėjo nė garso.

Spindinti būtybė palydėjo vaikus į miegamuosius vakariniame sparne. Atskiri kambariai? Kaip jie apskritai užmigs? Bent jau buvo susisiekiančios durys, todėl neteks būti per toli vienam nuo kito, ir tiesą sakant, daugybę naktų jie miegojo kartu, vienoje lovoje.

Iškrovus daiktus Florentiną nulydėjo į virtuvę, o Vladeką nuvedė į žaidimų kambarį pietiniame pilies sparne, kur jis buvo supažindintas su barono sūnumi. Leonas Rosnovskis pagal amžių buvo aukštas, išvaizdus berniukas, toks žavus ir draugiškas, kad Vladekas akimirksniu atsisakė sumanyto kovingumo. Berniukas greitai susigaudė, kad Leonas yra vienišas vaikas, neturi su kuo žaisti, išskyrus auklę, atsidavusią lietuvę žindyvę, kuri po pirmalaikės motinos mirties tenkino kiekvieną berniuko poreikį. Tvirtas iš miškų išlindęs bendraamžis galėjo tapti jo draugu, ir bent jau vienu atžvilgiu jiedu buvo laikomi lygūs.

Leonas akimirksniu pasišovė Vladekui aprodyti pilį, kurios kiekvienas kambarys buvo didesnis už visą pirkią. Nuotykis truko visą rytą. Berniuką apstulbino pilies dydis, jos baldų ir audinių prašmatnumas, ir dar tie kilimai kiekviename kambaryje, tačiau jis teprisipažino esąs maloniai nustebintas. Pagrindinis pastatas, paaiškino Leonas, yra gotiškas, tarsi Vladekas turėtų žinoti, ką reiškia „gotiškas". Jis linktelėjo. Paskui Leonas nusivedė naująjį draugą akmeniniais laiptais į neaprėpiamus rūsius su eilių eilėmis apdulkėjusių ir voratinkliais apraizgytų vyno butelių. Tačiau labiausiai Vladekui patiko erdvus valgomasis su didžiuliais kolonomis paremtais skliautais,

plytelėmis grįstomis grindimis ir didžiausiu kada matytu stalu. Jis smalsiai stebeilijo į iškimštas žvėrių galvas, prikaltas prie sienų. Leonas paaiškino, jog tai bizonas, lokys, briedis, šernas ir ernis, kuriuos bėgant metams sumedžiojo jo tėtis. Virš židinio kabėjo barono herbas. Rosnovskių šeimos devizas skelbė: „Sėkmė šypsosi drąsiems."

Dvyliktą nuskambėjo gongas, ir livrėjomis vilkintys tarnai patiekė priešpiečius. Vladekas valgė labai mažai, nes stebėjo Leoną ir bandė įsiminti, kurį įrankį iš gluminančios sidabro rykų rikiuotės dera paimti. Po priešpiečių jis susipažino su dviem mokytojais, kurie sutiko jį ne taip šiltai kaip Leonas. Tą vakarą Vladekas įsiropštė į didžiausią kada matytą lovą ir pasakojo Florentinai savo nuotykius. Ji negalėdama patikėti klausėsi išplėtusi akis ir per visą pasakojimą taip ir nesučiaupė iš nuostabos pražiotos burnos, ypač išgirdusi apie peilius ir šakutes.

Pamokos prasidėjo kitą rytą, lygiai septintą valandą, dar prieš pusryčius, ir tęsėsi visą dieną tik su trumpomis pertraukomis pavalgyti. Iš pradžių Leonas aiškiai lenkė naująjį klasioką, tačiau Vladekas ryžtingai susigrūmė su knygomis, ir bėgant savaitėmis atotrūkis ėmė mažėti. Abiejų berniukų konkurencija ir draugystė vystėsi tokiu pačiu tempu. Mokytojams vienodai buvo sunku su abiem mokiniais – barono sūnumi ir su nesantuokiniu Dievas žino kieno vaiku, tačiau jie nenoriai pripažino baronui, kad akademiniu požiūriu jis pasirinko teisingai. Jų nepalenkiamos nuostatos Vladekas nepaisė, nes Leonas visada elgėsi su juo kaip lygus su lygiu.

Baronas leido suprasti, kad jis patenkintas berniukų daroma pažanga, ir dažnai atsidėkodavo Vladekui drabužiais bei žaislais. Pirminis Vladeko oficialus ir nešališkas žavėjimasis baronu greitai peraugo į pagarbą.

Kai Vladekui atėjo laikas grįžti į mažąją pirkelę miške Kalėdoms, jis ėmė sielvartauti, kad teks palikti Leoną. Nepaisant pradinio

džiaugsmo, kad pamatys motiną, trys trumpi mėnesiai, kuriuos praleido barono pilyje, atvėrė jam kur kas labiau jaudinantį pasaulį. Jis verčiau būtų sutikęs būti tarnu pilyje nei šeimininku pirkelėje.

Atostogoms bėgant Vladekas ėmė dusti mažojoje pirkelėje su vienu kambariu ir sausakimša palėpe, buvo nepatenkintas maistu, patiekiamu tokiomis mažomis porcijomis ir valgomu plikomis rankomis; pilyje niekas nieko nedalijo į devynias dalis. Po kelių dienų Vladekas jau nekantravo grįžti pas Leoną ir baroną. Kiekvieną popietę jis sukardavo šešis varstus iki pilies, atsisėsdavo ir spoksodavo į jos didingas sienas, mat nesiryždavo įeiti be leidimo. Florentina, kurios dienos bėgo tik tarp virtuvės tarnų, lengviau prisitaikė grįžusi į ankstesnę paprastą buitį ir nepajėgė suprasti, kad pirkia niekada nebebus Vladeko namai.

Jasius nelabai susigaudė, kaip elgtis su šešiamečiu, kuris taip dailiai apsirengęs ir taip puikiai kalba apie dalykus, kurių tėvas nė nesupranta; o ir nenori. Dar blogiau, atrodė, Vladekas nedaro nieko daugiau, tik ištisas dienas švaisto skaitymui. Kas jo laukia, svarstė traperis, jei nepajėgs nei kirviu užsimoti, nei triušį sugauti. Kaip jis tikisi sąžiningai uždirbti pragyvenimui? Jasius taip pat meldėsi, kad atostogos prabėgtų greičiau.

Helena didžiavosi Vladeku ir iš pradžių atsisakė pripažinti, netgi sau, kad tarp jo ir kitų vaikų įsiterpė pleištas, tačiau netrukus to nebebuvo galima nepastebėti. Vieną vakarą žaisdami kareivėliais priešingų armijų generolai Stefanas su Franku atsisakė priimti Vladeką į savo gretas.

– Aš noriu dalyvauti mūšyje, – verkė Vladekas. – Kodėl manęs niekad nepriima?

– Todėl, kad tu nebesi vienas iš mūsų, – pareiškė Stefanas. – Šiaip ar taip, tu nesi tikras mūsų brolis.

Po ilgos tylos Frankas pridūrė:

– Tėvas visai tavęs nenorėjo; tik mamulė leido tau pasilikti.

Vladekas apžvelgė ratu susėdusius vaikus, ieškodamas Florentinos.

– Ką Stefanas turi omeny sakydamas, kad aš ne jūsų brolis? – pasiteiravo.

Šitaip Vladekas patyrė savo gimimo aplinkybes ir suprato, kodėl visada jautėsi kitoks nei broliai ir seserys. Slapta jis džiaugėsi sužinojęs, kad jo gyslomis neteka prastas traperio kraujas, kad yra kilęs iš nežinomos giminės ir turi savyje užuomazgą dvasios, kuri viską padarys įmanoma.

Kai nelinksmos atostogos galų gale pasibaigė, Vladekas iškeliavo į pilį dar neprašvitus, o Florentina nenoromis slinko atsilikusi per porą žingsnių. Leonas pasitiko jį išskėstomis rankomis; jam, įkalintam tėvo turtų, panašiai kaip Vladeką buvo įkalinęs traperio skurdas, Kalėdos taip pat nebuvo labai šventiškos. Nuo tos akimirkos berniukai tapo artimiausiais draugais – vandeniu neperliesi.

Atėjus vasaros atostogoms Leonas ėmė maldauti tėvą leisti Vladekui pasilikti pilyje. Baronas sutiko, nes pats vis labiau linko prie medžioklio sūnaus. Vladekas džiūgavo. Jis sugrįš į medinę pirkelę tik kartą gyvenime.

6

Viljamas Kainas augo greitai; visi, kuriems tekdavo su juo pabūti, laikė jį nuostabiu vaiku; pirmaisiais gyvenimo metais tai buvo tik galvas pametę giminaičiai arba pakvaišę iš meilės tarnai.

Viršutinis aukštas Kainų aštuonioliktojo šimtmečio statybos name Luisburgo aikštėje buvo paverstas vaikų kambariu, perkrautu žaislais. Naujai atsiradusiai auklei buvo įrengtas miegamasis ir svetainė. Vaikų kambarys buvo įrengtas gana toli nuo Ričardo Kaino kabineto, kad jis nežinotų apie tokias problemas kaip dantų kalimasis, šlapi vystyklai ir kitokie nereguliarūs ir nedrausmingi verksmai prašant valgyti. Apie pirmą šypseną, pirmą dantuką, pirmą žingsnį ir pirmą žodį Viljamo mama parašydavo šeimos knygoje kartu su nurodytu svorio ir ūgio padidėjimu. Ana nustebo sužinojusi, kad šie statistiniai rodikliai taip mažai skiriasi nuo kitų vaikų, kuriuos jai tekdavo pamatyti Bikon Hile.

Iš Anglijos atsigabenta auklė augino berniuką pagal reglamentą, kuris būtų paglostęs net prūsų kavalerijos karininko savimeilę. Viljamo tėvas aplankydavo sūnų kiekvieną vakarą šeštą valandą. Kadangi jis atsisakė kreiptis į mažąjį vaikų kalba, baigėsi tuo, kad nekalbėjo su sūnumi apskritai. Abudu paprasčiausiai abejingai spoksodavo vienas į kitą. Kartais Viljamas sugriebdavo tėvo rodomąjį pirštą, tą patį, kuriuo jis tikrindavo buhalterines ataskaitas, ir Ričardas leisdavo sau nusišypsoti.

Pirmųjų metų pabaigoje rutina kiek pasikeitė – berniukas pasimatyti su tėvu buvo gabenamas apačion. Ričardas sėdėdavo kaštoninės odos krėsle aukšta atkalte ir stebėdavo, kaip jo pirmagimis

pina keturiomis tarp baldų kojų, pasirodydamas tada, kai mažiausiai tikiesi: Ričardas tarstelėjo, kad vaikas neabejotinai taps politiku. Pirmuosius žingsnius Viljamas žengė trylikos mėnesių, įsikibęs į tėvo apsiausto skvernus. Pirmasis jo žodis buvo „tata", o tai pamalonino visus, įskaitant senelę Kain ir senelę Kebot, kurios reguliariai apsilankydavo. Jos nestūmė vežimėlio, kuriame Viljamas buvo vežiojamas po Bostoną, tikrąja to žodžio prasme, tačiau ketvirtadienio popietėmis malonėdavo žingsniuoti paskui auklę ir nudelbdavo mažiau disciplinuotus kūdikius. Kol kiti vaikai viešuosiuose parkuose lesino antis, Viljamui pavyko apžavėti puošnių pono Džeko Gardnerio Venecijos rūmų ežero gulbes.

Praėjus dvejiems metams senelės užuominomis leido suprasti, kad atėjo metas kitai atžalai, Viljamo broliukui. Ana padarė joms paslaugą ir pastojo, tačiau ketvirto mėnesio pradžioje pasijuto prastai. Kai šešioliktą savaitę Ana persileido, daktaras Makenzis nusprendė, kad įgeidžius pildyti nevalia. Užrašuose jis pasižymėjo: „Preeklampsija?", o moteriai pasakė:

– Ponia Kain, jautėtės prastai dėl to, kad jūsų kraujospūdis per aukštas, ir tikriausiai būtų dar kilęs nėštumui progresuojant. Bijau, kad gydytojai dar neišrado vaistų aukštam kraujospūdžiui numušti; tiesą sakant, apie šią ligą žinome labai nedaug, tik tiek, jog tai pavojinga būklė, ypač nėščiai moteriai.

Ana bandė sulaikyti ašaras bandydama įsivaizduoti ateitį be daugiau vaikų.

– Ar liga tikrai nepasikartos, jei aš vėl pastosiu? – pasiteiravo, sudėliodama klausimą taip, kad sulauktų iš gydytojo palankaus atsakymo.

– Jei atvirai, labai nustebčiau, jei nepasikartotų, ponia Kain. Apgailestauju, kad tenka tai pasakyti, tačiau aš griežtai rekomenduoju daugiau vaikų nebeplanuoti.

– Tačiau aš sutinku blogai jaustis kelis mėnesius, jei tai reiškia...

– Kalbu ne apie prastą savijautą, ponia Kain. Kalbu apie nebūtiną rizikavimą savo gyvybe.

Tai buvo baisus smūgis Anai, taip pat ir Ričardui, kuris tarėsi užveisiąs didelę šeimą ir užtikrinsiąs, kad Kainų pavardė tvers amžinai. Dabar ši atsakomybė atiteko Viljamui.

Po šešerių metų valdyboje Ričardas perėmė „Kaino ir Keboto“ banko ir korporacijos prezidento pareigas. Architektūrinės ir fiskalinės vienybės bastionas, iškilęs Steit gatvės kampe, turėjo skyrius Niujorke, Londone ir San Fransiske. San Fransisko skyrius sukėlė Ričardui problemų tą dieną, kai gimė Viljamas, nes, kartu su Krokerio nacionaliniu banku, Vels Fargo ir Kalifornijos banku visiškai sugriuvo, ne finansiškai, bet tikrąja tų žodžių prasme, per didįjį tūkstantis devyni šimtai šeštųjų metų žemės drebėjimą. Ričardas, iš prigimties atsargus žmogus, buvo visapusiškai apsidraudęs pas Loidą Londone. Kaip tikri džentelmenai draudikai išmokėjo viską iki paskutinio cento, tad Kainų turtas nenukentėjo. Vis dėlto Ričardui visus metus teko nepatogiai kratytis pirmyn atgal skersai Ameriką (kelionė traukiniu tarp Bostono ir San Fransisko truko keturias dienas), nes reikėjo prižiūrėti atstatymo darbus. Tūkstantis devyni šimtai septintųjų spalį Vienybės aikštėje duris atvėrė nauja kontora, kaip tik laiku, kad galima būtų atkreipti dėmesį į Rytinėje pakrantėje kylančias problemas. Tai buvo nežymus masinis indėlių išėmimas iš Niujorko bankų; daugybė mažesnių įstaigų nepajėgė susidoroti su netikėtai dideliais išėmimais ir kartais turėdavo užverti savo duris. J. P. Morganas, legendinis jo vardu pavadintos bendrovės valdybos pirmininkas, pakvietė Ričardą sudaryti konsorciumą ir krizės metu darbuotis drauge. Ričardas

sutiko. Drąsi pozicija apsimokėjo, ir gyvenimas pradėjo grįžti į vėžes, tačiau prieš tai pono Kaino dar laukė kelios bemiegės naktys.

Kita vertus, Viljamas miegojo kietai, nieko nenutuokdamas apie žemės drebėjimų ir žlungančių bankų reikšmę; šiaip ar taip, reikėjo palesinti gulbes, laukė nesibaigiančios kelionės pirmyn ir atgal į Miltoną, Brukliną ar Beverlį, nes reikėdavo pasirodyti galvas dėl jo pametusiems giminaičiams.

Kitų metų spalį mainais už apdairią investiciją į žmogų, vadinamą Henriu Fordu, Ričardas Kainas įsigijo naują žaisliuką. Ponas Fordas tvirtino galintis pagaminti motorinę transporto priemonę žmonėms. Bankas pavaišino poną Fordą ankstyvais pietumis, o Ričardas buvo įkalbėtas įsigyti *Ford T* už dosnią aštuonių šimtų dvidešimt penkių dolerių sumą. Ponas Fordas tikino, kad, jei bankas jį parems, kaina pamažu nukris iki trijų šimtų penkiasdešimties dolerių ir visi įsigeis jo mašinų, tad rėmėjai užsitikrins didelį pelną. Ričardas jį parėmė: tai buvo pirmas kartas, kai jis įdėjo didelius pinigus į žmogų, kuris viliasi, jog jo produkto kaina sumažės perpus.

Iš pradžių Ričardas būgštavo, kad šita motorinė transporto priemonė, nors ir niūriai juoda, gali būti nepalaikyta rimtu transportu banko valdybos pirmininkui ir prezidentui, tačiau susižavėję žvilgsniai nuo šaligatvių įtikino, kad mašina patraukli. Riedantis dešimties mylių per valandą greičiu mechanizmas kėlė daugiau triukšmo negu arklys, tačiau turėjo privalumą – nedrabstė mėšlo Mount Vernon gatvės viduryje. Su ponu Fordu Ričardas susiginčijo vienintelį kartą, mat pirmasis nepaisė pasiūlymo *Ford T* gaminti įvairių spalvų. Fordas laikėsi savo: kad kaina kristų, visi automobiliai turi būti juodi. Ana, jautresnė pritariančiai rafinuotos visuomenės nuomonei nei jos

vyras, atsisakė keliauti galinėje sėdynėje tol, kol Kebotai patys neįsigijo mašinos.

Tačiau Viljamas įsimylėjo „automobilį“, kaip jį pakrikštijo spauda, ir tučtuojau padarė prielaidą, kad daiktas buvo įsigytas vietoj be darbo likusio ir motoro neturinčio vaikiško vežimėlio. Šoferį su tamsiais apsauginiais akiniais ir kepure su snapeliu vaikas mėgo labiau nei savo auklę. Senoji Kain ir senoji Kebot pareiškė, kad nieku gyvu nekeliaus tokiais pragaro ratais, ir nemelavo. Tiesa, po daugelio metų senoji Kain laidoti buvo vežama automobiliu, tačiau apie šitą faktą jai nebuvo pranešta.

Kitus dvejus metus bankas stiprėjo ir augo, lygiai kaip ir Viljamas. Amerikiečiai vėl pradėjo investuoti į plėtrą, tad „Kainui ir Kebotui“ ėmė plaukti stambios pinigų sumos, kad būtų perinvestuotos į tokius projektus, kaip besiplečiantis Louelio odos fabrikas Louelyje, Masačusetse. Ričardas neslopindamas pasitenkinimo stebėjo banko ir sūnaus augimą.

Per penktąjį Viljamo gimtadienį jis perėmė vaiką iš moterų rankų ir už keturis šimtus penkiasdešimt dolerių per metus pasamdė asmeninį mokytoją poną Munro. Ričardas pats išsirinko Munro iš aštuonių kandidatų sąrašo, kurį kiek anksčiau jam paruošė asmeninis sekretorius. Jo vienintelis tikslas buvo užtikrinti, kad sulaukęs dvylikos Viljamas būtų pasiruošęs stoti į Sent Polį. Viljamas tučtuojau pamilo savo mokytoją, kuris jam atrodė labai senas ir labai protingas. Iš tikrųjų vyrukui buvo dvidešimt treji, jis turėjo Edinburgo universiteto anglų kalbos antrojo laipsnio diplomą su pagyrimu.

Viljamas greitai išmoko skaityti ir rašyti, tačiau tikrą entuziazmą puoselėjo skaičiams. Vienintelis jo nusiskundimas buvo tas, kad iš

šešių dienos pamokų tik viena skirta aritmetikai. Jis greitai atkreipė tėvo dėmesį į tai, kad šeštadalio darbo dienos gali nepakakti žmogui, kuris vieną dieną bus banko prezidentas ir valdybos pirmininkas.

Kad kompensuotų mokytojo įžvalgos stoką Viljamas pramynė kelius pas visus prieinamus giminaičius reikalaudamas sumų, kurias galėtų mintinai suskaičiuoti. Senelę Kebot, kurios nebuvo įmanoma įtikinti, kad sveiką skaičių padalijus iš keturių nebūtinai gausi tą patį rezultatą, kaip tą patį skaičių padauginus iš vienos ketvirtosios, anūkas greitai išvarė iš klasės; tačiau senoji Kain, kuri buvo kur kas geriau išsimokslinusi, nei būtų pripažinusi, narsiai susigrūmė su paprastosiomis trupmenomis, procentų procentais ir aštuonių pyragaičių dalijimu devyniems vaikams.

– Senele, – švelniai, bet tvirtai pareiškė Viljamas, kai jai nepavyko rasti atsakymo į jo paskutinį galvosūkį, – galėtum nupirkti man logaritminę liniuotę, ir nebekvaršinčiau tau galvos.

Senelę Kain apstulbino vaikaičio ankstyvas išsivystymas, tačiau ji vis dėlto nupirko jam logaritminę liniuotę spėliodama, ar jis iš tikrųjų žino, kaip ja naudotis.

Tuo metu Ričardą problemos traukė toliau į rytus. Nuo širdies smūgio prie darbo stalo mirus Londono skyriaus valdybos pirmininkui, Ričardo prisireikė Lombardo gatvėje. Jis pasiūlė Anai su Viljamu jį lydėti suvokdamas, kad kelionė prisidėtų prie vaiko išsilavinimo. Šiaip ar taip, galės aplankyti visas tas vietas, apie kurias pasakojo ponas Munro. Aną, kuri nebuvo lankiusis Europoje, perspektyva pradžiugino; ji tris garlaivio bagažo skyrius pripildė elegantiškų ir brangių naujų drapanėlių, kuriomis ketino priblokšti Senąjį Pasaulį. Viljamui atrodė nesąžininga, kad mama neleidžia pasiimti ne mažiau svarbaus kelionės priedo – dviračio. Kainai traukiniu iškeliavo į Niujorką, kur turėjo sėsti į Sautamptonan plaukiančią „Akvitaniją". Aną pribloškė galybė imigrantų gatvės prekeivių,

ant šaligatvių siūlančių savo prekes. Kita vertus, Viljamą sukrėtė Niujorko dydis; iki tos akimirkos berniukas įsivaizdavo, kad tėčio bankas – didžiausias pastatas Amerikoje, jei ne visame pasaulyje. Jis užsigeidė rausvai geltonų ledų iš mažo vežimėlio ant ratukų, tačiau tėvas nė girdėti nenorėjo; šiaip ar taip, jis niekada nesinešiodavo smulkių.

Viljamas vos pamatęs įsimylėjo didelį keleivinį garlaivį ir greitai susidraugavo su žilabarzdžiu kapitonu, kuris netrukus atskleidė jam visas „Kunardo linijų" primadonos paslaptis. Laivas išplaukė iš Amerikos ir ilgai netruko, kol Ričardas su Ana, kurie buvo pasodinti prie kapitono staliuko, pajuto reikalą atsiprašyti dėl to, kiek komandos laiko atima jų sūnus.

– Nėra ko atsiprašinėti, – patikino kapitonas. – Mudu su Viljamu baisiausiai susibičiuliavome. Tik norėčiau gebėti atsakyti į visus jo klausimus apie laiką, greitį ir atstumą. Kas vakarą turiu konsultuotis su pirmuoju inžinieriumi, kad užbėgčiau berniukui už akių ir šiaip taip ištempčiau kitą dieną.

Dešimt dienų puškavusi „Akvitanija" įplaukė į Sautamptono uostą. Viljamas išlipo nenoriai, ir nebūtų išvengta ašarų, jei ne prašmatnus rolsroisas „Sidabrinis vaiduoklis", laukiantis prieplaukos rajone, jau su vairuotoju, pasiruošusiu nuskraidinti Kainų šeimą į Londoną. Ričardas akimirksniu apsisprendė, kad kelionei pasibaigus parsigabens automobilį į Niujorką – tai pats nebūdingiausias jo sprendimas per visą gyvenimą. Ričardas pranešė Anai, kad nori parodyti stebuklą Henriui Fordui. Pastarasis šito rolsroiso taip ir neišvydo.

Viešėdama Londone šeima visada apsistodavo „Savojos" viešbutyje Strande, kuris buvo patogioje vietoje Ričardo kontoros Sityje atžvilgiu. Vakarieniaujant nenuleisdamas akių nuo Temzės upės, Ričardas iš pirmų lūpų, iš naujojo valdybos pirmininko, buvusio diplomato sero Deivido Seimuro klausėsi, kaip sekasi londoniečiams,

tačiau viešint šioje Atlanto pusėje jis niekada nevadino Londono banko „Kaino ir Keboto“ skyriumi.

Ričardas galėjo ramiai bendrauti su seru Deividu, nes Ana su ponia Lavinija Seimur nuodugniai aiškinosi, kuo būtų geriausia užsiimti viešint mieste. Ana pradžiugo sužinojusi, kad Lavinija taip pat turi sūnų, kuris nekantrauja pagaliau susipažinti su amerikiečiu.

Kitą rytą Lavinija vėl pasirodė „Savojoje“ lydima Stiuarto Seimuro. Paspaudę vienas kitam rankas Stiuartas pasiteiravo Viljamo:

– Ar tu kaubojus?

– Tik tada, jei tu raudonšvarkis, – nesutriko Viljamas. Šešiamečiai antrą kartą paspaudė vienas kitam rankas.

Tą dieną Viljamas, Stiuartas, Ana ir ledi Seimur aplankė Londono Tauerį, stebėjo sargybos pasikeitimą prie Bakingamo rūmų. Viljamas pasakė Stiuartui, kad viskas aukščiausios klasės, išskyrus Stiuarto akcentą, kurį sunku suprasti.

– Kodėl jūs nekalbat taip kaip mes? – mygo jis, ir nustebo iš mamos išgirdęs, kad tinkamai suformuluotas turėtų būti atvirkščias klausimas, nes anglai atsirado anksčiau.

Viljamui buvo smagu stebėti kareivius ryškiai raudonais švarkais didelėmis spindinčiomis vario sagomis, kurie stovėjo sargyboje prie Bakingamo rūmų vartų. Berniukas pabandė vieną kitą užkalbinti, tačiau jie tik spoksojo pro jį į erdvę ir, atrodė, nė nemirksi.

– Gal galime vieną parsivežti namo? – paklausė jis motinos.

– Ne, branguti, jie turi likti Londone ir saugoti karalių.

– Tačiau karalius jų tiek daug turi. Ar negalėčiau nors vieno turėti ir aš? Tiesiog puikiai žiūrėtųsi prie mūsų namo Luisburgo aikštėje.

Desertui, Anos žodžiais tariant, Ričardas leido sau laisvą popietę ir nusivežė Viljamą, Stiuartą bei Aną į Vestendą pasižiūrėti tradicinės

angliškos pantomimos „Džekas ir pupa". Viljamui patiko Džekas, nors trikdė jo ilgos kojos ir keistos kojinės. Kad ir kaip ten būtų, berniukui norėjosi nukirsti visus pamatytus medžius, nes vaizdavosi, kad visuose slepiasi po piktą milžiną. Nusileidus uždangai jie gėrė arbatą pas „Fortnumą ir Meisoną" Pikadilyje, ir Ana leido sūnui suvalgyti dvi saldžias grietinines bandeles bei skanėstą, kurį Stiuartas pavadino spurga. Po to Viljamas kasdien buvo lydimas į „Fortnumo" arbatinę sukramsnoti dar vieno „tešlinio ratuko", kaip jis sakydavo.

Laikas Londone Viljamui ir jo mamai skriejo gerokai per greitai, tačiau Ričardas, įsitikinęs, kad Lombardo gatvėje viskas gerai, patenkintas naujai paskirtu valdybos pirmininku, jau kurpė planus grįžti į Ameriką. Iš Bostono kasdien atskriedavo kablogramos, raginančios grįžti į savo valdybos posėdžių kabinetą. Kai viename tokiame oficialiame laiške buvo pranešta, kad du tūkstančiai penki šimtai Lorenco medvilnės verpimo fabriko Masačusetse, į kurį bankas nemažai investavo, darbininkų išėjo streikuoti, jis pakeitė kelionės atgal datą.

Viljamas taip pat nekantravo grįžti, mat magėjo apsakyti ponui Munro visus nuostabius Anglijoje patirtus išgyvenimus, taip pat vėl pamatyti abi seneles. Vaikas buvo įsitikinęs, kad jie niekada nepatyrė nieko labiau jaudinančio už apsilankymą tikrame gyvame teatre su normalia publika. Ana taip pat džiaugėsi, kad grįš namo, nors ji mėgavosi kelione ne mažiau nei Viljamas, mat jos apdarai ir grožis tiesiog apžavėjo paprastai santūrius anglus.

Kaip baigiamasis akordas dieną prieš išplaukiant nuskambėjo Lavinijos Seimur kvietimas Viljamui su Ana į arbatos vakarėlį jos namuose Itono aikštėje. Kol Ana su Lavinija aptarinėjo paskutines Londono madas, Viljamas iš Stiuarto sužinojo apie kriketą ir pabandė naujajam draugui paaiškinti, kas yra beisbolas. Tačiau vakarėlis anksti nutrūko, mat Stiuartui pasidarė bloga. Viljamas iš

draugiškumo pranešė, kad ir pats jaučiasi nekaip, todėl abu su mama grįžo į „Savoją“ anksčiau, nei ketino. Ana itin nesinervino, nes galėjo atidžiau prižiūrėti, kaip į talpias garlaivio bagažo dėžes kraunami jos nauji pašvitai, taip pat ji buvo įsitikinusi, jog Viljamas tik suvaidino sergąs, kad pamalonintų Stiuartą. Tačiau tą vakarą guldydama berniuką miegoti Ana apsižiūrėjo, kad jis truputį karščiuoja. Per vakarienę užsiminė apie tai Ričardui.

– Galbūt tik susijaudino, kad grįžta namo, – nevisiškai tikras spėjo tėvas.

– Tikiuosi, – atsiliepė Ana. – Nenorėčiau, kad kelionėje sirgtų.

– Rytoj bus sveikutėlis, – bandė įtikinti žmoną Ričardas.

Tačiau kitą rytą nuėjusi Viljamo žadinti, Ana rado jį išbertą mažais raudonais taškeliais, o temperatūra šoktelėjo iki trisdešimt devynių su puse. Viešbučio gydytojas diagnozavo tymus ir mandagiai, tačiau primygtinai patarė neimti berniuko į kelionę jūra ne tik dėl jo paties, tačiau ir dėl kitų keleivių saugumo.

Ričardas nebūtų ištvėręs tolesnio atidėliojimo, tad nusprendė išplaukti kaip planuota. Ana nenoriai sutiko su Viljamu pasilikti Londone, kol laivas po trijų savaičių grįš. Viljamas meldė tėvą leisti jam plaukti kartu, tačiau Ričardas buvo nepalaužiamas ir pasamdė slaugytoją Viljamui prižiūrėti, kol sūnus visiškai pasveiks. Ana kartu su Ričardu rolsroisu nuvažiavo į Sautamptoną jo išlydėti.

– Jausiuos vieniša Londone be tavęs, Ričardai, – išsiskiriant nedrąsiai surizikavo baimindamasi, kad vyras pasmerks bet kokias sentimentalumo apraiškas.

– Ką gi, brangioji, drįstu sakyti, kad aš taip pat būsiu tam tikra prasme vienišas Bostone be tavęs, – atsakė jis, galvodamas apie pustrečio tūkstančio streikininkų.

Ana grįžo į Londoną traukiniu mintydama apie tai, kuo teks užsiimti kitas tris savaites.

Naktį Viljamas ištvėrė lengviau, iš ryto spuogeliai nebeatrodė tokie baisūs, tačiau gydytojas ir slaugė vieningai laikėsi nuomonės, kad jam dera likti lovoje. Kitas keturias dienas Ana daugiausiai rašė ilgus laiškus šeimai. Penktąją dieną Viljamas atsikėlė anksti, atstyrino į mamos kambarį, įsikeberiojo į lovą ir jo šaltos rankutės akimirksniu ją pažadino. Anai palengvėjo pamačius, kad jis atrodo visiškai pasveikęs. Ji paskambino ir abiem užsakė pusryčius į lovą – tokiam nuolaidžiavimui Viljamo tėvas nieku gyvu nebūtų pritaręs.

Po kelių minučių pasigirdo tylus beldimas į duris, ir įėjo vyras su auksine raudona livrėja dideliu sidabro padėklu nešinas: kiaušiniai, šoninė, pomidorai, skrebučiai ir marmeladas – tikra puota. Kol Viljamas godžiai stebeilijo į maistą, tarsi neprisimintų, kada pastarąjį kartą valgė, Ana kasdieniškai permetė akimis ryto laikraščius. Viešėdamas Londone Ričardas visada skaitydavo *The Times*, tad viešbučio valdytojas ir toliau jį pristatinėjo.

– Ei, žiūrėk, – tarė Viljamas, žvelgdamas į nuotrauką vidiniame puslapyje, – tėvelio laivo nuotrauka. Mamyte, ką reiškia ka-ta-stro-fa?

7

Pasibaigus pamokoms Leonas su Vladeku laisvą laiką iki vakarienės žaisdavo. Mėgstamiausias žaidimas buvo slėpynės. Kadangi pilyje buvo septyniasdešimt du kambariai, tikimybė pasikartoti buvo be galo maža. Vladekas labiausiai mėgo slėptis pagrindiniame pilies bokšte, kur vienintelė šviesa sklido pro aukštai sienoje iškaltą grotuotą langelį, ir reikėdavo žvakės, kad rastum kelią. Vladekas nebuvo tikras, kokiam tikslui tarnavo požeminis kalėjimas, nė vienas tarnų niekada to neminėjo, nes tiek, kiek jie galėjo prisiminti, jis niekada nebuvo užimtas.

Ščiaros upė, ribojusi dvaro žemes, tapo dar viena mėgstama žaidimų vieta. Pavasarį berniukai žvejojo, vasarą maudėsi, žiemą užsirišdavo medines pačiūžas ir vaikydavosi vienas kitą ledu, o Florentina sėdėdavo ant kranto neramiai šūkčiodama, jei ledas būdavo plonas. Vladekas niekad nepaisė jos įspėjimų ir visada įlūždavo pirmas.

Leonas augo aukštas ir stiprus; jis greitai bėgo, puikiai plaukė, niekad nepavargdavo ir niekada nesirgdavo. Vladekas žinojo, kad negali prilygti draugui jokiame sporte, nors klasėje abu buvo lygūs. Negana to, Leono bamba buvo beveik nepastebima, o Vladeko kažkokia bjauri styrojo išsikišusi ties putlaus mažo kūnelio viduriu. Vladekas ilgas valandas vienas kambaryje tyrinėdavo save veidrodyje spėliodamas, kodėl jis turi tik vieną spenelį, nors visi kiti berniukai, su kuriais jam teko susidurti, turi du, kaip ir reikalauja simetrija. Kartais nemigos kamuojamas jis čiuopdavo pirštais nuogą krūtinę, o ant pagalvės plūsdavo savigailos ašaros. Vaikas melsdavosi, kad pabudus ryte būtų užaugęs ir antras spenelis. Jo maldos nebuvo išklausytos.

Vladekas kas vakarą skirdavo laiko fiziniams pratimams. Jis niekam neleisdavo stebėti tos mankštos, netgi Florentinai. Berniukas užsispyrė

ir išmoko taip elgtis, kad atrodydavo aukštesnis. Atsispaudimais užsiaugino rankų raumenis ir kabėdavo pirštais užsikabinęs už buomo miegamajame tikėdamasis, kad išsitemps. Tačiau Leonas vis stypo, ir Vladekas buvo priverstas susitaikyti su tuo, jog visada bus per pėdą žemesnis nei barono sūnus, ir kad ničniekas niekada neprilipdys trūkstamo spenelio. Besąlygiškai draugą mylintis Leonas niekada nekomentavo jokių jųdviejų skirtumų.

Baronas Rosnovskis taip pat vis labiau mylėjo niršų tamsiaplaukį traperio vaikiščią, pakeitusį jaunėlį broliuką, kurio Leonas neteko, kai baronienė mirė gimdydama.

Atšventus aštuntąjį Leono gimtadienį abu berniukai kas vakarą pradėjo vakarieniauti su baronu didžiojoje salėje akmeninėmis sienomis. Ant sienos sukabintos žvėrių galvų iškamšos mirguliuojančioje žvakių šviesoje metė grėsmingus šešėlius. Be garso įeidavo ir išeidavo tarnai, dideliuose sidabro padėkluose ir aukso lėkštėse nešini žąsimis, kumpiais, vėžiais, vaisiais, o kartais mazurekais, kuriuos Vladekas ypač pamėgo. Nukrauščius stalus baronas paleisdavo tarnus ir vaišindavo berniukus pasakojimais iš Lenkijos istorijos, kartais leisdamas gurkštelti Dancigo degtinės, kurioje žvakių šviesoje kibirkščiuodavo maži aukso lapeliai. Taip dažnai, kaip tik drįsdavo, Vladekas vis prašydavo pakartoti pasakojimą apie Tadą Kosciušką.

– Didis patriotas ir didvyris, – atsakydavo baronas. – Tikras mūsų kovos už nepriklausomybę simbolis, mokėsi Prancūzijoje...

– ...kurios žmonėmis mes žavimės ir mylime taip pat, kaip išmokome nekęsti rusų ir austrų, – neprašomas įsiterpdavo Vladekas, kuriam pasakojimo malonumą sustiprindavo paties žinojimas žodis žodin.

– Kuris iš mūsų pasakoja, Vladekai? – juokdavosi baronas.

– ...Kosciuška kartu su Džordžu Vašingtonu Amerikoje kovėsi už laisvę ir demokratiją, o tūkstantis septyni šimtai devyniasdešimt

antraisiais grįžo į gimtąją žemę ir vadovavo lenkams Dubenkos kautynėse. Kai niekam tikęs karalius Stanislovas Augustas apleidęs savo žmones prisijungė prie rusų, Kosciuška grįžo į mylimą tėvynę padėti nusimesti carizmo jungo. Jis laimėjo mūšį kur, Leonai?

– Prie Raclavicių, tėti, – atsakė Leonas, – o paskui nužygiavo vaduoti Varšuvos.

– Gerai, mano vaikai. Tačiau, deja, rusai surinko dideles pajėgas ties Macejovicėmis, kur Kosciuška galų gale buvo nugalėtas ir paimtas į nelaisvę. Mano proproprosenelis tą dieną kovojo Kosciuškos gretose, o vėliau – Dabrovskio legione prieš galingąjį Napoleoną Bonapartą.

– Už jo tarnybą Lenkijai ir buvo suteiktas barono Rosnovskio titulas, kurį jūsų šeima visada nešios kaip tų šlovingų dienų prisiminimą, – pridūrė Vladekas.

– Taip. O Dievo skirtu laiku, – kalbėjo baronas, – tas titulas pereis mano sūnui. Tada jis taps baronu Leonu Rosnovskiu.

Per Kalėdas dvaro valstiečiai atsivesdavo savo šeimos narius į pilį švęsti šventosios nakties. Kalėdų išvakarėse visi pasninkaudavo, o vaikai pro langus ieškodavo pirmosios žvaigždės, kuri buvo ženklas, kad galima pradėti šventę.

Kai visi susėsdavo, baronas giliu baritonu tardavo padėkos maldą: „*Benedicte nobis, Domine Deus, et hic donis quae ex liberalitate tua sumpturi sumus.**“ Vladeką trikdydavo juntamas buvimas didžiojo Jasiaus Koskievičiaus, kuris prisikirtęs visų trylikos patiekalų, pradedant barščiais, baigiant pyragaičiais ir slyvomis, savaime suprantama, kasmet pakeliui namo miške subloguodavo.

Po vakarienės Vladekas su pasimėgavimu dalijo dovanas nuo Kalėdų eglutės, apkabinėtos saldainiais ir vaisiais, pagarbios baimės apimtiems

---

* Palaimink mus, Viešpatie Dieve, ir šias dovanas, kurias turim iš Tavo dosnumo. (lot.) Čia ir toliau – Vert. past.

valstiečių vaikams – lėlę Sofijai, medžioklinį peilį Josefui, naują suknelę Florentinai – pirmoji dovana, kurios Vladekas kada paprašė barono.

– Ar tai tiesa, – paklausė motinos Josefas, gavęs iš Vladeko rankų dovaną, – kad jis nėra mūsų brolis, mamule?

– Taip, – atsakė ji, – tačiau jis visada bus mano sūnus.

Bėgant metams Leonas stypo, Vladekas stiprėjo, abu berniukai augo išmintimi. Tačiau paskui, 1914-ųjų liepą, neįspėjęs ir nepaaiškinęs, net neatsisveikinęs mokytojas vokietis išvyko iš pilies. Jiems nė netoptelėjo susieti šį išvykimą su ką tik įvykdytu išpuoliu Sarajeve, kur studentas anarchistas nužudė erchercogą Francą Ferdinandą – apie šį įvykį rimtu tonu papasakojo kitas mokytojas. Baronas užsisklendė, tačiau nieko nepaaiškino. Vienas po kito ėmė dingti vaikų mylimiausi jaunesni tarnai; ir vis dar nė vienas berniukas negalėjo suprasti, kodėl.

Vieną 1915-ųjų rugpjūčio rytą, vieną tų šiltų, miglotų dienų, baronas susiruošė ilgon kelionėn į Varšuvą, kaip sakė, sutvarkyti reikalų. Jo nebuvo tris su puse savaitės, dvidešimt penkias dienas, kurias Vladekas kas vakarą žymėjo kalendoriuje miegamajame. Tą dieną, kai baronas turėjo grįžti, berniukai nukeliavo į Slanimo geležinkelio stotį laukti kartą per savaitę pasirodančio trijų vagonų traukinio, kad galėtų sutikti jį vos atvykusį. Vladekas nustebo ir sunerimo pamatęs, kad baronas atrodo išsekęs ir palūžęs, ir nors norėjo pažerti jam daugybę klausimų, trijulė grįžo į pilį tylomis.

Visą kitą savaitę baronas leisdavosi į ilgus, įtemptus pokalbius su vyriausiuoju tarnu, kurie nutrūkdavo vos Leonui ar Vladekui įėjus į kambarį. Vaikams buvo nelengva, nes jie kažkaip netyčiomis tapdavo

įtampos priežastimi. Vladekas netgi baiminosi, kad baronas neišsiųstų jo atgal į traperio pirkelę – jis niekada nepamiršo, kad barono namuose tėra tik svečias.

Vieną vakarą baronas pasikvietė abu berniukus į didžiąją menę. Tiedu įsliūkino išsigandę tokio pokyčio įprastoje rutinoje. Trumpo pokalbio Vladekas nepamirš visą savo gyvenimą.

– Brangūs mano vaikai, – pradėjo baronas tyliu, drebančiu balsu, – vokiečių ir Austrijos-Vengrijos imperijos karo kurstytojai vėl prisiartino prie Varšuvos, netrukus atsiras ir prie mūsų vartų.

Vladekas prisiminė frazę, kurią išspjovė lenkas mokytojas, kai vokietis jo kolega išvyko nieko nepaaiškinęs.

– Ar tai reiškia, kad pagaliau išaušo pavergtų Europos tautų valanda? – pasiteiravo jis.

Baronas švelniai pažvelgė į nekaltą Vladeko veidelį.

– Mūsų tautos dvasios niekas nepalaužė per šimtą penkiasdešimt priespaudos metų, – atsakė jis. – Gali būti, kad Lenkijos likimas kabo ant plauko, tačiau mes bejėgiai paveikti istoriją. Mes priklausome nuo trijų galingų mus supančių imperijų malonės, todėl privalome laukti, kas mus ištiks.

– Mes abu stiprūs, todėl kovosime, – pareiškė Leonas.

– Turime kardus ir skydus, – pridūrė Vladekas, – nebijome nei vokiečių, nei rusų.

– Mano berniukai, jūsų ginklai mediniai, jūs tik žaisdavote karą. Šis mūšis bus ne tarp vaikų. Turime susirasti ramesnę vietą gyventi, kol istorija nulems mūsų likimą. Turime išvykti kuo greičiau. Meldžiuosi, kad šitaip nepasibaigtų jūsų vaikystė.

Leoną su Vladeku barono žodžiai suglumino. Karas jiems skambėjo kaip dar vienas jaudinantis nuotykis, kurį neabejotinai pražiopsos, jeigu išvyks iš pilies.

Tarnai užtruko kelias dienas kraudami barono mantą, o Vladekui su Leonu buvo pranešta, kad kitą pirmadienį jie išvyksta į mažesnį

šeimos vasarnamį į šiaurę nuo Gardino. Abu vaikai toliau, dažnai niekieno neprižiūrimi, dirbo ir žaidė, mat niekas pilyje, regis, netroško atsakyti į milijoną jiems kilusių klausimų.

Šeštadieniais pamokos vykdavo tik rytais. Jie vertė Adomo Mickevičiaus „Poną Tadą“ į lotynų kalbą, kai išgirdo pabūklus. Pirmiausia pagalvojo, kad pažįstamas garsas yra ne kas kita, kaip traperio šaudymas dvare, todėl grįžo prie Čarnotų dainiaus. Antra šūvių papliūpa, gerokai arčiau, privertė juos pakelti galvas, paskui atsklido riksmai iš apačios. Berniukai sumišę pažvelgė į kits kitą, tačiau vis dar neišsigando, nes per savo trumpus gyvenimus nebuvo patyrę nieko, kas juos įbaugintų. Mokytojas spruko, palikęs juos vienus, o jam uždarius duris pasigirdo dar vienas šūvis, šį kartą koridoriuje prie pat klasės. Dabar persigandę vaikai palindo po suolais, nežinodami, ko griebtis.

Staiga atsidarė klasės durys ir priešais stojo vyras, ne ką vyresnis už jų mokytoją, pilka uniforma ir plieniniu šalmu, su šautuvu, stūksojo kaip bokštas virš jų. Leonas įsikibo į Vladeką, o Vladekas įsmeigė akis į įsibrovėlį. Kareivis sušuko jiems vokiškai, reikalavo pasakyti, kas jie tokie, tačiau nė vienas berniukas nieko neatsakė, nors abu buvo įvaldę kalbą ne prasčiau nei gimtąją. Pasirodė kitas kareivis, griebė abu vaikus už sprandų kaip viščiukus ir ištempė į koridorių. Pro negyvo mokytojo kūną juos nutempė akmeniniais paradiniais laiptais į sodą, kur pamatė isteriškai rėkiančią Florentiną. Eilės negyvų, daugiausiai tarnų, buvo suguldyti ant žolės. Leonas nebegalėjo ištverti to vaizdo ir įkniaubė veidą Vladekui į petį. Vladeką tarsi užbūrė vaizdas vieno kūno, stambaus vyro puošniais ūsais. Tai buvo traperis. Vladekas nieko nepajuto. Florentina tebespiegė.

– Ar tėtis ten? – pratarė Leonas. – Ar tėtis ten?

Vladekas dar kartą peržvelgė kūnų eilę. Jis padėkojo Dievui, kad barono nematyti, ir jau žiojosi pasakyti Leonui gerą žinią, kai šalia atsirado kareivis.

– *Wer hat Gesprochen**? – nuožmiai pasiteiravo.

– *Ich***, – įžūliai atkirto Vladekas.

Kareivis pakėlė šautuvą ir buože smogė Vladekui į pilvą. Vaikui sulinko kojos ir jis parklupo ant kelių. Kur baronas? Kas čia dedasi? Kodėl jie elgiasi lyg savo namuose?

Antru smūgiu kareivis nusitaikė į Vladeko galvą, Leonas greitai šoko mėgindamas jį apginti, tad buožė su visa jėga žiebė Leonui į sprandą.

Berniukai tysojo nejudėdami, Vladekas dėl to, kad buvo apsvaigintas smūgio ir ant viršaus gulinčio Leono kūno, o Leonas todėl, kad buvo negyvas.

Vladekas girdėjo, kaip kitas kareivis plūsta jų kankintoją už tai, kad jiems smogė. Jie bandė paimti Leoną, tačiau Vladekas į jį įsikibo. Prireikė dviejų kareivių išplėšti draugo kūną, kurį be ceremonijų nutrenkė greta kitų, veidu į žolę. Vladekas negalėjo atitraukti akių nuo nejudančio vienintelio draugo kūno, kol vėl buvo nuvestas į pilį ir su saujele apsvaigusių likusių gyvųjų uždarytas požeminiame kalėjime.

Iš baimės prisidėti prie eilės kūnų ant žolės niekas nekalbėjo, kol trakštelėjo kalėjimo durys skląstis ir paskutiniai kareivių žodžiai išblėso tolumoje. Tada Vladekas sumurmėjo: „Dieve šventas!“, nes pačiame kampe, susmukęs prie sienos, kažkur į erdvę spoksojo baronas, gyvas ir nesužeistas tik todėl, kad vokiečiams reikėjo kam nors patikėti kalinius.

Vladekas nuropojo prie jo, o tarnai sėdėjo kiek įmanoma toliau šeimininko. Abudu žvelgė vienas į kitą kaip ir tą pirmąją dieną, kai susipažino. Vladekas dar kartą ištiesė ranką, baronas ją paspaudė. Berniukas papasakojo, kas nutiko Leonui. Ašaros pasruvo išdidžiu barono veidu. Nė vienas nekalbėjo. Abu prarado žmogų, mylėtą labiausiai pasaulyje.

---

* Kuris kalbėjo? (vok.)

** Aš. (vok.)

8

Pirmą kartą perskaičiusi *The Times* reportažą apie nuskendusį „Titaniką“ Ana Kain paprasčiausiai atsisakė tuo patikėti. Jos vyras privalo būti gyvas.

Perskaičiusi straipsnį trečią kartą puolė nevaldomai raudoti – šito Viljamas niekad nebuvo matęs ir nelabai žinojo, kaip derėtų elgtis.

Jam dar nespėjus paklausti, kas sukėlė šį nebūdingą protrūkį, motina stipriai jį apkabino, kibte įsikibo. Kaip pasakyti, kad jie neteko žmogaus, kurį mylėjo labiausiai pasaulyje?

Po kelių minučių žmonos lydimas pasirodė seras Deividas Seimuras. Jie hole palaukė, kol našlė apsivilks vienintelius turimus tamsius drabužius. Viljamas apsirengė pats, vis dar neišsiaiškinęs, kas yra katastrofa. Ana paprašė, kad seras Deividas paaiškintų jos sūnui visą tragedijos mastą.

Išgirdęs, kad didžiulis laineris atsitrenkė į ledkalnį ir nuskendo, Viljamas tepasakė:

– Aš norėjau būti laive kartu su tėčiu, bet man neleido.

Jis neverkė, nes atsisakė patikėti, kad kas nors galėtų pražudyti jo tėvą. Jis, be abejonės, bus tarp išsigelbėjusių. Per ilgą politiko, diplomato, o dabar „Kaino ir Keboto“ Londono skyriaus valdybos pirmininko karjerą seras Deividas nebuvo matęs tokio mažo žmogučio šitokio susitvardymo. Po daugelio metų jis išgirdo pastabą, jog

šaltakraujiškumu apdovanojami labai nedaugelis. Juo buvo apdovanotas Ričardas Kainas, o paskui tai persidavė sūnui.

Tos savaitės ketvirtadienį Viljamui sukako šešeri, tačiau jis neišvyniojo nė vienos dovanų.

Išsigelbėjusių sąrašus, kas rytą spausdinamus *The Times*, Ana skaitydavo kelis kartus. Ričardas Louelis Kainas vis dar buvo dingęs jūroje, laikomas nuskendusiu. Tačiau prireikė dar vienos savaitės, kad Viljamą apleistų viltis, jog tėvas išsigelbėjo. Penkioliktą dieną Viljamas pravirko.

Ana skaudančia širdimi lipo į „Akvitaniją“, tačiau Viljamas, regis, keistai troško leistis į jūrą. Valandų valandas jis sėdėjo stebėjimo denyje skenuodamas akimis tamsiai pilką vandenyno paviršių.

– Rytoj aš jį surasiu, – vis pažadėdavo motinai, iš pradžių pasitikinčiai, paskui balsu vos pajėgė nuslėpti savo netikėjimą.

– Viljamai, tris savaites Šiaurės Atlante niekas neišgyventų.

– Netgi mano tėtis?

– Netgi tavo tėtis.

Kai Ana su Viljamu grįžo į Bostoną, abi senelės laukė Redhause puikiai suprasdamos, kokios pareigos jas užgriuvo. Ana pasyviai priėmė jų savininkiškus vaidmenis. Vienintelis likęs jos gyvenimo tikslas buvo Viljamas, kurio likimą senosios, regis, nusprendė kontroliuoti. Berniukas buvo mandagus, tačiau nebendradarbiavo. Dieną tylomis sėdėjo pono Munro pamokose, o naktimis laikėsi įsitvėręs motinos rankos, tačiau nekalbėjo.

– Jam reikia kitų vaikų draugijos, – pareiškė senoji Kebot.

Senoji Kain pritarė. Kitą dieną jos atleido poną Munro bei auklę ir išsiuntė Viljamą į Seiro akademiją vildamosi, kad įsiliejus

į tikrą pasaulį nuolatinėje kitų vaikų draugijoje sugrįš ankstesnis Viljamas.

Ričardas didžiąją dalį savo turto paliko Viljamui pagal įgaliojimą, kol jam sukaks dvidešimt vieneri. Prie testamento buvo pridėtas papildymas. Ričardas tikėjosi, kad sūnus pelnytai taps „Kaino ir Keboto" banko prezidentu ir valdybos pirmininku. Ši vienintelė tėvo testamento dalis įkvėpė Viljamą, nes visa kita buvo tik prigimtinė teisė. Ana gavo penkis šimtus tūkstančių ir kasmetines pajamas pragyventi, šimtą tūkstančių dolerių po mokesčių, kurios nutrūktų tik antrą kartą ištekėjus. Taip pat jai atiteko namas Bikon Hile, vasarnamis Nort Šore, vasarnamis Hamptonse ir nedidelė sala netoli Menkių kyšulio, visa po jos mirties turėjo atitekti Viljamui. Abi senelės gavo po du šimtus penkiasdešimt tūkstančių ir laiškus, išsklaidančius visas abejones dėl joms atitenkančių pareigų, jei Ričardas pasimirtų anksčiau. Viljamo turtą valdyti buvo įgaliotas bankas ir jo krikšto tėvai. Pajamos kasmet turėjo būti investuojamos į konservatyvias įmones.

Praėjo ištisi metai, kol senelės baigė gedėti. Nors Anai buvo vos dvidešimt aštuoneri, pagal metus ji atrodė gerokai vyresnė.

Senelės, kitaip nei Ana, slėpė savo sielvartą nuo Viljamo, kol jis galiausiai ėmė joms priekaištauti.

– Nejau jūs nesiilgit mano tėčio? – pasiteiravo jis, gręždamas žydromis, taip primenančiomis sūnų akimis močiutę Kain.

– Ilgiuosi, vaikeli. Tačiau jis nebūtų norėjęs, kad sėdinėtume ir gailėtumėmės savęs.

– Tačiau aš noriu, kad mes visada... visada jį prisimintume, – ištarė Viljamas drebančiu balsu.

– Viljamai, kalbėsiu su tavimi kaip su suaugusiu. Visada saugosime šventą tavo tėvo atminimą, o tu atliksi savo vaidmenį gyvendamas taip, kaip jis iš tavęs būtų tikėjęsis. Dabar tu esi šeimos galva ir jo turtų paveldėtojas. Todėl turi ruoštis, stropumu ir sunkiu darbu,

kad galėtum imtis tokios atsakomybės, tokios pat dvasios, kokia šias pareigas atliko tavo tėvas.

Viljamas neatsakė, tačiau neatidėliodamas pradėjo veikti pagal močiutės patarimą. Jis išmoko gyventi su savo sielvartu nesiskųsdamas, nuo tos akimirkos jis neabejotinai metėsi į darbą mokykloje ir būdavo patenkintas tik tada, jei padarydavo įspūdį močiutei Kain. Jis tapo nepranokstamas visuose dalykuose, o matematikoje buvo ne tik klasės pažiba, bet gerokai lenkė savo amžių. Viską, ko pasiekė jo tėvas, jis apsisprendė padaryti geriau. Jis dar labiau suartėjo su motina ir įtarinėjo visus, kas nebuvo šeimos nariai, todėl bendraamžiai dažnai laikė jį atsiskyrėliu, vienišiumi ir, nepelnytai, snobu.

Per aštuntąjį Viljamo gimtadienį močiutės nusprendė, kad vaikui atėjo metas sužinoti pinigų vertę. Turėdamos tai galvoje jos skyrė jam dolerį per savaitę kišenpinigių, tačiau primygtinai reikalavo, kad kruopščiai, iki cento, sužymėtų visas išlaidas. Senoji Kain padovanojo Viljamui žalia oda įrištą sąskaitų knygą, kainuojančią devyniasdešimt penkis centus, kuriuos atskaitė iš pirmosios savaitės kišenpinigių. Nuo tada kiekvieną šeštadienio rytą močiutės paskirstydavo dolerį. Penkiasdešimt centų Viljamas galėdavo investuoti, dvidešimt – išleisti, dešimt – paaukoti labdarai, o dvidešimt pasitaupyti. Ketvirčio pabaigoje jos patikrindavo sąskaitų knygą ir rašytinius paaiškinimus apie neįprastas transakcijas.

Po trijų pirmų mėnesių Viljamas buvo puikiai pasiruošęs atsiskaityti prieš save. Dolerį ir trisdešimt centų jis paaukojo ką tik susikūrusiai Amerikos skautų organizacijai, penkis dolerius ir penkiasdešimt penkis centus investavo, paprašęs močiutės Kain depozitu padėti į krikštatėvio J. P. Morgano banką, du dolerius šešiasdešimt centų išleido dviračiui, o dolerį ir šešiasdešimt centų sutaupė. Sąskaitų knyga seneles didžiai džiugino, nors jos nebuvo tikros dėl dviračio: nėra jokių abejonių, kad Viljamas yra Ričardo Kaino sūnus.

Mokykloje Viljamas neturėjo daug draugų, dalinai dėl to, kad drovėjosi bendrauti su kitais nei Nebotų, Louelių ar dar turtingesnių šeimų vaikais. Tai šiek tiek ribojo pasirinkimą, tad berniukas tapo susimąstęs, atrodė prislėgtas, o tai kėlė nerimo motinai. Ji nepritarė sąskaitų knygai ir investavimo programai; būtų buvusi labiau patenkinta, jei Viljamas gyventų normalesnį gyvenimą: turėtų daugybę jaunų draugų, o ne porą nusenusių patarėjų; kartais išsiterliotų ir nusibrozdintų, o ne visada būtų tvarkingas, be dėmelės, rinktų rupūžes ir vėžlius, o ne akcijas ir kompanijų ataskaitas – kitaip tariant, būtų kaip visi maži berniukai. Tačiau ji neturėjo drąsos garsiai išsakyti savo nusivylimą senelėms. Šiaip ar taip, jos nesidomėjo niekuo kitu, išskyrus berniuką.

Devintąjį gimtadienį Viljamas pateikė senelėms sąskaitų knygą metiniam patikrinimui. Žalioji knyga rodė, kad per praėjusius metus sutaupyta daugiau nei dvidešimt penki doleriai. Jis ypač didžiavosi galėdamas parodyti senosioms įrašą, pavadintą B, rodantį, kad jis atsiėmė savo pinigus iš J. P. Morgano banko vos išgirdęs apie didžiojo finansininko mirtį, nes jam buvo pranešta, kad tėvo banko akcijų vertė pranešus apie prezidento žūtį nukrito. Viljamas tą pačią sumą vėl investavo po trijų mėnesių ir susižėrė neblogą pelną. Senelėms buvo padarytas deramas įspūdis, todėl jos leido Viljamui parduoti seną dviratį ir įsigyti naują. Berniuko prašymu senoji Kain investavo likusį kapitalą į Naujojo Džersio *Standard Oil Company*. Viljamas tvirtino, kad naftos kainos dabar, kai ponas Fordas pardavė per milijoną *Ford T*, tiktai kils. Jis kruopščiai vedė sąskaitų knygą iki

dvidešimt pirmojo gimtadienio. Jei močiutės tada dar būtų buvusios gyvos, jos būtų didžiavusiosi baigiamuoju įrašu stulpelyje, pavadintame LĖŠOS.

Tūkstantis devyni šimtai penkioliktųjų metų rugsėjį, po ramių atostogų šeimos vasarnamyje Hamptonse, Viljamas sugrįžo į Seiro akademiją. Dabar jis ėmė dairytis varžovų tarp vyresnių mokinių. Kad ir ko imdavosi, nebūdavo patenkintas, kol visų nepranokdavo, tad įveikti bendraamžius nebuvo rimtas iššūkis. Jis pradėjo suvokti, kad daugumai iš privilegijuotų šeimų kilusių jaunuolių stinga tikros paskatos varžytis, kad nuožmesnė konkurencija vyksta tarp berniukų, kurie gimė neturėdami pranašumo. Viljamas netgi pradėjo svarstyti, ar nepalankios aplinkybės nėra privalumas.

Tūkstantis devyni šimtai penkioliktaisiais Seiro akademiją pakirto degtukų dėžučių etikečių rinkimo karštligė. Viljamas kelias dienas stebėjo kilusį siautulį, tačiau neįsitraukė. Po dviejų savaičių paprastos etiketės keliavo iš rankų į rankas už daimą, o retesni egzemplioriai būdavo verti netgi penkiasdešimties centų. Viljamas dar savaitę svarstė padėtį ir, nors visai nesidomėjo kolekcionavimu, nusprendė, kad atėjo laikas tapti tiekėju.

Kitą šeštadienį jis užsuko į „Livitą ir Pyrsą“, vieną didžiausių Bostono tabako krautuvių, ir visą popietę nusirašinėjo didžiausių viso pasaulio degtukų gamintojų pavadinimus bei adresus, atskirai pasižymėdamas tuos, kurie nebuvo iš kariaujančių šalių. Penkis dolerius investavo laiškų popieriui, vokams bei pašto ženklams ir parašė laiškus visų surašytų kompanijų prezidentams arba valdybos pirmininkams. Jo laiškas buvo paprastas ir iš esmės, nors ne vieną kartą perrašytas, subraukytas.

Pone valdybos pirmininke,

esu atsidavęs degtukų dėžučių etikečių kolekcininkas, tačiau neįstengiu nusipirkti visų dėžučių. Per savaitę gaunu vos dolerį kišenpinigių, tačiau įdedu į voką trijų centų vertės pašto ženklą, kad įrodyčiau, jog esu labai rimtai atsidavęs savo hobiui. Atsiprašau, kad tenka trikdyti jus asmeniškai, tačiau tik jūsų pavardę radau užrašytą.

Jūsų draugas,
Viljamas Kainas (devynerių metų amžiaus)

P. S. Jūsų etiketės – vienos mano mėgstamiausių.

Per dvi savaites Viljamas sulaukė penkiasdešimt penkių procentų atsakymų ir surinko septyniasdešimt aštuonių skirtingų etikečių derlių. Beveik visi respondentai, kaip jis ir numatė, taip pat grąžino trijų centų vertės pašto ženklus.

Viljamas mokykloje tučtuojau atidarė etikečių turgelį, o prieš įsigydamas arba sudarydamas sandėrį visada patikrindavo, ką galės parduoti. Jis pastebėjo, kad kai kurie berniukai visiškai nesidomi etikečių retumu, tik jų išore, tokiems jis pasiūlydavo kelis egzempliorius, kad įsigytų retų trofėjų labiau nusimanantiems kolekcininkams. Dar po dviejų pirkimo ir pardavimo savaičių jis pajuto, kad rinka pasiekė viršūnę ir, jei nepasisaugos, artėjant Kalėdų atostogoms gali likti su prekių perviršiu. Atspausdinęs skrajutes, kurios jam atsiėjo pusę cento už lapą, ir sudėliojęs jas ant visų suolų Viljamas gerokai iš anksto išsireklamavo, kad rengia degtukų dėžučių etikečių, iš viso dviejų šimtų vienuolikos, aukcioną. Aukcionas vyko mokyklos tualete per priešpiečius ir sulaukė daugiau lankytojų nei dauguma mokyklos ledo ritulio varžybų.

Plaktukui nusileidus paskutinį kartą Viljamas turėjo penkiasdešimt šešis dolerius trisdešimt du centus, tai yra, atskaičius pradines

investicijas, penkiasdešimt vieną dolerį ir trisdešimt du centus grynojo pelno, dvidešimt penkis jis įdėjo į banką už du su puse procento palūkanų, už dešimt dolerių nusipirko fotoaparatą, penkis paaukojo jaunųjų krikščionių asociacijai, kuri visokeriopai talkino imigrantams, plūstantiems į Ameriką iš karo draskomos Europos, nupirko mamai puokštę gėlių, o likusius septynis dolerius padėjo į asmeninę sąskaitą grynaisiais. Degtukų dėžučių etikečių rinka sužlugo kelios dienos prieš numatytą terminą. Viljamas pasitraukė rinkos pakilimo metu. Išdėsčius smulkmenas, senelės išmintingai palinksėjo: tai nebuvo visiškai nepanašu į tai, kaip jų vyrai susikrovė turtus tūkstantis aštuoni šimtai septyniasdešimt trečiųjų panikos metu.

Per atostogas Viljamas negalėjo atsispirti neišsiaiškinęs, ar įmanoma gauti geresnį pelną nei 2,5 procento už banko indėlius. Kitus tris mėnesius močiutei Kain padedant jis investavo į akcijas, kurias rekomendavo *The Wall Street Journal*. Per tą laiką Viljamas neteko daugiau nei pusės pinigų, kuriuos užsidirbo už degtukų dėžučių etiketes. Nuo tada niekada nepasikliovė vien *The Wall Street Journal* vertinimu. Tarė sau, kad taip gerai informuoti korespondentai neturėtų dirbti laikraštyje.

Nusivylęs kone trisdešimties dolerių nuostoliu Viljamas nusprendė, kad vasaros atostogų metu pinigus reikia susigrąžinti. Kai išsiaiškino, kokiuose renginiuose teks lankytis ir kokias funkcijas atlikti, kad nenuviltų motinos, suprato, jog lieka vos keturiolika laisvų dienų, kaip tik pakankamai griebtis naujos rizikingos avantiūros. Vos už dvylika dolerių jis pardavė visas likusias *The Wall Street Journal* rekomenduotas akcijas, gerai pasiderėjęs penkis dolerius suplojo už lentą, vaikiško vežimėlio ratukus, ašis ir virvagalį, užsimaukšlino plokščią medvilninę kepuraitę, apsivilko seną išaugtą apsiaustą ir nudrožė į Centrinę geležinkelio stotį. Iš pažiūros alkanas ir pavargęs Viljamas įsitaisė prie išėjimo, nusižiūrėjęs kokį keliauninką pranešdavo, kad

pagrindiniai Bostono viešbučiai yra visai netoli stoties ir nėra reikalo švaistyti pinigų taksi ar vienam tų išlikusių dviračių ekipažų, nes bagažą jis gali ant savo lentos nuvežti vos už penktadalį sumos; dar pridurdavo, kad pasivaikščioti bus tik į naudą. Viljamas pastebėjo, kad dirbant šešias valandas per dieną į kišenę galima įsidėti apytikriai keturis dolerius.

Iki naujų mokslo metų likus penkioms dienoms Viljamas padengė visus ankstesnius nuostolius ir užsidirbo devynis dolerius. Tačiau kilo problemų – berniukas pradėjo erzinti taksi vairuotojus. Viljamas prižadėjo sulaukęs dešimties atsistatydinti, jei vairuotojai sumes po penkiasdešimt centų vežimuko gamybos išlaidoms padengti. Vyrai sutiko, tad jis uždirbo dar aštuonis su puse dolerio. Pakeliui į Bikon Hilą jaunasis Kainas už du dolerius pardavė vežimuką mokyklos draugui pažadėjęs, kad negrįš į senus medžioklės plotus prie stoties. Moksladraugis greitai sužinojo, kad taksi vairuotojai tykojo pasaloje; maža to, tikrai ne į naudą išėjo visą kitą savaitę pliaupęs lietus. Vos grįžęs į mokyklą Viljamas vėl padėjo pinigus į banką už 2,5 procento palūkanų.

Visus kitus metus jis stebėjo, kaip santaupos vis didėja. Prezidento Vilsono deklaracija apie karą su Vokietija tūkstantis devyni šimtai septynioliktųjų balandį Viljamui susirūpinimo nekėlė. Niekas niekada nenugalės Amerikos, patikino jis motiną. Kad pagrįstų savo nuomonę, net investavo dešimt dolerių į Laisvės obligacijas.

Priartėjus vienuoliktam Viljamo gimtadieniui kredito stulpelis sąskaitų knygoje rodė keturių šimtų dvylikos dolerių pelną. Gimtadienio proga motinai jis padovanojo automatinį plunksnakotį, o abiems senelėms – sages iš vietinės juvelyrinės. Plunksnakotis buvo *Parker* firmos, o papuošalai pas seneles atkeliavo *Shreve, Crump & Low*

dėžutėse, kurias berniukas surado pasirausęs garsiosios parduotuvės šiukšliadėžėse. Senelių klaidinti jis neketino, tačiau iš patirties su degtukų dėžučių etiketėmis žinojo, kad gera pakuotė padidina produkto vertę.

Senelės pastebėjo, kad stinga *Shreve, Crump & Low* prabavimo spaudo, tačiau vis tiek išdidžiai puošėsi sagėmis. Jos jau seniai buvo nusprendusios, kad Viljamas daugiau nei pasiruošęs nuo kito rugsėjo mokytis Sent Polio mokykloje Konkorde, Naujajame Hampšyre. Maža to, jis apdovanojo seneles geriausio matematiko stipendija, visai be reikalo sutaupydamas šeimai kokius tris šimtus dolerių per metus. Viljamas priėmė stipendiją, tačiau senelės ją grąžino mažiau pasiturinčio vaiko labui.

Ana negalėjo pakęsti minties, kad Viljamas išvažiuos į internatinę mokyklą, tačiau to primygtinai reikalavo senelės ir, dar svarbiau, šito norėjo Ričardas. Prie daiktų ji prisiuvo juosteles su Viljamo vardu, pažymėjo jo batus, apžiūrėjo drabužius ir galiausiai sukrovė jo lagaminą atsisakiusi tarnų pagalbos. Kai sūnui atėjo laikas išvykti, motina pasiteiravo, kiek kišenpinigių jam reikės ateinančiam trimestrui.

– Nieko nereikia, ačiū, mama, – daugiau nekomentuodamas atsakė berniukas.

Viljamas pabučiavo mamą į skruostą ir mažu lagaminėliu nešinas nudrožė taku. Jis pirmą kartą gyvenime mūvėjo ilgas kelnes, buvo trumpai apkirptas. Įsiropštė į automobilį, ir Robertsas jį išvežė. Viljamas neatsigręžė. Motina vis mojo, paskui apsiverkė. Viljamas irgi norėjo pravirkti, tačiau žinojo, kad tėvas nebūtų to pateisinęs.

Naujoje privačioje mokykloje Viljamą Kainą sukrėtė ir nustebino pirmiausia tai, kad kiti berniukai, regis, nežinojo, kas jis toks.

Nebuvo akivaizdaus susižavėjimo žvilgsnių, tylaus jo padėties pripažinimo. Vienas berniukas netgi pasiteiravo, kuo jis vardu ir, dar blogiau, niekaip nesureagavo išgirdęs atsakymą. Buvo netgi bandžiusių vadinti jį Bilu, o Viljamas kantriai juos taisė aiškinamas, kad niekas niekada nesikreipė į jo tėvą „Dikai".

Nauja Viljamo tvirtove tapo mažas kambarėlis su medinėmis knygų lentynomis, pora stalų, dviem kėdėmis, pora lovų ir patogiu apšepusiu odiniu minkštasuoliu. Viena kėdė, vienas stalas ir viena lova teko berniukui iš Niujorko vardu Matas Lesteris. Šio tėvas buvo „Lesterio ir kompanijos", dar vieno seno šeimos banko, valdybos pirmininkas.

Viljamas greitai priprato prie mokyklos rutinos: keltis septynios trisdešimt, praustis, pusryčiauti pagrindiniame valgomajame su kitais moksleiviais – dviem šimtais dvidešimčia berniukų, čiaumojančių košes, kiaušinienę ir kumpį. Po pusryčių – koplyčia, trys pamokos po keturiasdešimt penkias minutes prieš priešpiečius ir dvi po, paskui – muzikos pamoka, kuria Viljamas šlykštėjosi, nes negalėdavo išdainuoti nė vienos teisingos natos ir netroško išmokti groti nė vienu muzikos instrumentu. Galiausiai atsidūrė pačiame gale su trikampiu. Rudenį – futbolas, žiemą – raketbolas ir ledo ritulys, irklavimas bei tenisas pavasarį. Mažai belikdavo laisvo laiko. Kaip matematikos stipendininkas Viljamas tris kartus per savaitę turėdavo to dalyko konsultacijas su internato vedėju gerbiamu ponu G. Reglanu, eskvairu, kurį dėl nevalyvos išvaizdos berniukai pravardžiavo Driskiumi.

Pirmaisiais metais Viljamas įrodė, jog tikrai yra vertas stipendijos: kone visuose dalykuose patekdavo į geriausiai besimokančių sąrašus, o savo klasėje buvo nepralenkiamas matematikoje. Vienintelis tikras varžovas buvo naujasis draugas Matas Lesteris, nemažai lėmė ir tai, kad berniukai gyveno viename kambaryje. Viljamas taip pat įgijo tikro finansų eksperto reputaciją. Nors pirmoji berniuko investicija

akcijų biržoje buvo nesėkminga, jo neapleido įsitikinimas, kad užsidirbti ir susikrauti nemenką kapitalą biržoje yra tiesiog būtina. Viljamas budriai sekė straipsnius *The Wall Street Journal* bei kompanijų ataskaitas ir pradėjo eksperimentuoti su įsivaizduojamu vertybinių popierių paketu. Jaunasis Kainas užrašinėjo visus įsivaizduojamus, sėkmingus ir ne tokius sėkmingus, pirkimus bei pardavimus naujai įgytoje kitos spalvos sąskaitų knygoje. Kiekvieno mėnesio pabaigoje jis palygindavo savo rezultatus su likusia rinka. Viljamas nekvaršino sau galvos populiariausiomis akcijomis, labiau susitelkdavo į mažiau žinomas kompanijas, kai kurios jų prekiaudavo netgi ne biržoje, tad vienu metu buvo neįmanoma nusipirkti daugiau nei kelias akcijas. Prieš investuodamas Viljamas vertino įmones keturiais aspektais: nežymus įplaukų didėjimas, spartus augimo tempas, geras aprūpinimas aktyvais ir palanki prekybos prognozė. Nedaug rasdavo akcijų, kurios atitikdavo visus šiuos griežtus kriterijus, tačiau atradęs beveik visada gaudavo pelno.

Įsivaizduojamai investicijų programai nuolat viršijant Dou Džonso indeksą Viljamas nusprendė investuoti tikrus pinigus: savo pinigus. Pradėjo nuo šimto dolerių ir per kitus metus nepaliaujamai tobulino savo sistemą. Pelną visada vėl investuodavo ir laiku pasitraukdavo iš nepelningų sandorių. Vieną kartą akcijų vertė išaugo dvigubai, tad jis pusę pardavė, o pasiliktas akcijas vertino kaip papildomuosius dividendus. Kai kurie jo ankstyvų radinių, tokie kaip *Eastman Kodak* ir *Standard Oil*, vystėsi, kol tapo nacionaliniais lyderiais. Taip pat jis finansavo prekybos paštu kompaniją *Sears* būdamas įsitikinęs, jog tokia veiklos sritis prigis.

Besibaigiant pirmiesiems mokslo metams berniukas jau patarinėjo keletui mokytojų ir net kai kuriems mokinių tėvams.

Mokykloje Viljamas Kainas jautėsi laimingas.

9

Vladekas vienintelis šiek tiek orientavosi požeminiame kalėjime. Tomis nerūpestingomis dienomis žaisdamas su Leonu slėpynių jis ne vieną valandą praleisdavo pasislėpęs mažuose akmeniniuose kambarėliuose ir jautėsi saugus, nes žinodavo, kad kada panorėjęs galės grįžti į pilį.

Pilies kalėjime buvo keturios patalpos, dvi jų – paviršiaus lygyje. Mažesniosios tamsą blausiai sklaidė dienos šviesa, sklindanti pro grotuotą langelį aukštai akmenų sienoje. Palypėjus žemyn penkis laiptelius buvo dar dvi akmeninės kamaraitės, nuolat skendinčios tamsoje, kone visiškai nesivėdinančios. Vladekas nuvedė baroną į mažąją viršutinę kamerą, kur tas akimirksniu susmuko kampe ir tylomis įsistebeilijo į vieną tašką erdvėje; juo rūpintis berniukas paskyrė Florentiną.

Kadangi Vladekas vienintelis drįso būti vienoje patalpoje su baronu, kiti dvidešimt keturi tarnai niekad neginčijo jo valdžios. Tad vos devynerių berniukas ėmėsi kasdieninės atsakomybės už kitus kalinius. Naujieji požemio įnamiai, visiškai suglumę, pažeminti ir apgailėtini, akivaizdžiai neįžvelgė nieko keista, kad už jų gyvenimus atsakingas mažas berniukas. Kalėjime Vladekas tapo jų šeimininku. Jis suskirstė tarnus į tris grupes po aštuonis, stengdamasis kiek įmanoma neišskirti šeimų, ir nuolat juos perkeldavo pagal slankiąją sistemą: aštuonios valandos viršutinėje kameroje, kad gautų šviesos, oro, maisto ir prasimankštinti, aštuonios valandos darbo pagrobėjams ir aštuonios valandos miegui kurioje nors iš žemutinių kamerų.

Niekas, išskyrus baroną ir Florentiną, neįsivaizdavo, kada Vladekas miega, nes jis visada pats prižiūrėdavo perkėlimus. Maistas buvo išduodamas kas dvylika valandų. Sargybiniai atnešdavo lieso ožkos pieno, juodos duonos, sorų ir kartkartėmis kiek riešutų, visa tai Vladekas padalydavo į dvidešimt aštuonias porcijas, dvi atiduodavo nieko neįtariančiam baronui.

Perkėlęs tarnus Vladekas grįždavo į mažesniąją kamerą pas baroną. Iš pradžių iš pastarojo tikėjosi šiokių tokių pamokymų ir vadovavimo, tačiau į vieną tašką įsmeigtas šeimininko žvilgsnis buvo nepermaldaujamas ir neguodžiantis, visai kaip šaltos nuolat besikeičiančių vokiečių sargybinių akys. Nuo tos akimirkos, kai tapo kaliniu savo pilyje, baronas nepratarė nė žodžio. Jam užaugo ilga susitaršiusi barzda, jo stambus kūnas ėmė silpti, darytis trapus. Kadaise išdidų žvilgsnį pakeitė susitaikymas ir nuolankumas. Vladekas jau sunkiai beprisiminė jo švelnų baritoną ir susitaikė su mintimi, kad niekada jo nebeišgirs. Bėgant laikui vaikas pradėjo suprasti garsiai neišsakomus barono pageidavimus ir pats jo akivaizdoje visada likdavo nebylus.

Gyvendamas pilyje prieš pasirodant vokiečių kareiviams Vladekas turėjo tiek veiklos, kad neturėjo laiko galvoti apie praeitį. Dabar jis nepajėgdavo prisiminti netgi vakar dienos, nes niekas nesikeitė. Beviltiškos minutės virsdavo valandomis, valandos – dienomis, dienos – mėnesiais. Bėgantį laiką rodė tik tarnų perkėlimai, maisto dalybos ir viena kitą vejančios aušros sutemos, o sutrumpėjusios dienos ir ledu pasidengusios kalėjimo sienos bylojo apie pasikeitusį metų laiką. Ilgomis naktimis Vladekas ėmė užuosti mirties tvaiką, kuris prasismelkė net į atokiausius kalėjimo kampelius, kurį tik vos vos palengvindavo ryto šviesa, vėsus vėjas arba pats nuostabiausias palengvėjimas – krintančio lietaus garsas.

Kartą visą dieną šėlo audra, tad į vakarą Vladekas su Florentina nusprendė pasinaudoti lietaus teikiamu privalumu ir nusiprausė

balutėje, kuri susitelkė akmeninių grindų plyšyje. Nė vienas jų nepastebėjo, kaip viltingai švystelėjo barono akys Vladekui nusitraukus sudriskusius marškinius ir šlakstant vandeniu kūną. Staiga baronas prakalbo.

– Vladekai, – žodis buvo vos girdimas, – neaiškiai tave matau... – jo balsas trūkinėjo. – Eikš pas mane, vaikeli.

Po tokios ilgos tylos barono balsas Vladeką užklupo netikėtai. Vaikas išsigando, kad tai nebūtų pranašas beprotybės, kuri jau tvirtai laikė savo gniaužtuose du vyresnius tarnus.

– Ateik pas mane, vaikeli, – pakartojo baronas.

Vladekas baimingai pakluso ir atsistojo priešais baroną, kuris, stengdamasis atidžiau įsižiūrėti, primerkė nusilpusias akis. Jis apgraibomis palietė berniuką, pirštais perbėgo Vladeko krūtinę ir įsmeigė į jį akis.

– Vladekai, ar gali paaiškinti šitą išsigimimą?

– Ne, pone, – sutriko Vladekas. – Toks aš nuo gimimo. Tėvas sakė, kad esu pažymėtas velnio ženklu.

– Kvailystė! Kita vertus, jis ne tavo tėvas, – tyliai pratarė baronas ir vėl nugrimzdo į tylą. Vladekas tebestypsojo priešais nejudindamas nė raumenėlio. Kai vėl prakalbo, barono balsas buvo tvirtesnis. – Sėskis, bernaiti.

Atsisėdęs Vladekas vėl atkreipė dėmesį į sunkią sidabro apyrankę, dabar laisvai kabalduojančią ant barono riešo. Šviesos spindulio nutviekstas išgraviruotas Rosnovskių herbas didingai sužibo kalėjimo tamsoje.

– Nenumanau, kiek laiko vokiečiai ketina mus laikyti čia užrakintus, – kalbėjo baronas. – Iš pradžių galvojau, kad šitas karas tetruks kelias savaites. Klydau, tad dabar galima tikėtis, kad jis užsitęs labai ilgai. Turint tai omenyje, savo laiką turėtume išnaudoti konstruktyviau, nes žinau, kad mano gyvenimas artėja prie pabaigos.

– Ne, ne, – pradėjo prieštarauti Vladekas, tačiau baronas lyg niekur nieko kalbėjo toliau.

– O tavasis, mano vaike, dar tik prasideda. Todėl imsiuosi toliau tave mokyti.

Tą dieną baronas daugiau nebekalbėjo. Atrodė, tarsi svarstytų visą savo pasisakymo svarbą. Tačiau kitomis savaitėmis Vladekas suprato, kad įgijo naują mokytoją. Kadangi jie neturėjo nei rašymo priemonių, nei ką skaityti, pamoka susidėjo iš kartojimo visko, ką pasakoja baronas. Vladekas atmintinai išmoko ilgas Adomo Mickevičiaus ir Jano Kočanovskio poemų ištraukas, taip pat gerą gabalą „Eneidos". Asketiškoje klasėje Vladekas mokėsi geografijos ir matematikos, tobulino kalbas – rusų, vokiečių, prancūzų ir anglų. Tačiau, kaip ir anksčiau, laimingiausias jis būdavo per istorijos pamokas. Jo tautos istorija – tai šimtmečiai padalijimo, žlugusios viltys suvienyti Lenkiją, nenumaldomas tautiečių sielvartas Napoleonui tūkstantis aštuoni šimtai dvyliktais triuškinančiai pralaimėjus rusams. Jis dėjosi į galvą didvyriškus pasakojimus apie geresnius laikus, kai atrėmus švedus ties Čenstakava karalius Jonas Kazimieras Vaza paskyrė Lenkiją Švenčiausiajai Mergelei, arba apie tai, kaip galingas kunigaikštis Radvila, mokslininkas, žemvaldys ir prisiekęs medžiotojas, kėlė puotas pilyje netoli Varšuvos.

Paskutinė kiekvienos dienos pamoka būdavo Rosnovskių šeimos istorija. Jam vis buvo pasakojama – tačiau Vladekas nenuilsdavo klausytis – kaip garsusis barono protėvis, kuris tūkstantis septyni šimtai devyniasdešimt ketvirtaisiais tarnavo generolui Dabrovskiui, o tūkstantis aštuoni šimtai devintaisiais – pačiam Napoleonui, imperatoriaus buvo apdovanotas erdviomis valdomis ir barono titulu. Jis sužinojo, kad barono senelis priklausė Varšuvos savivaldybei, o tėvas suvaidino svarbų vaidmenį statant naująją Lenkiją. Ir vėl laikas skriete skriejo nepaisant siaubingos naujosios klasės aplinkos.

Nepaisydamas silpnėjančios regos ir klausos baronas nepaliovė jį mokyti. Kasdien Vladekas turėjo slinktis prie mokytojo vis arčiau.

Sargybiniai prie kalėjimo durų keisdavosi kas keturios valandos, o kalbėtis su kaliniais jiems buvo *strengstenst verboten**. Vis dėlto po nuogirdą, po gabalėlį Vladekas patirdavo apie karo eigą, apie Hinderburgo ir Luendorfo veiksmus, apie Lapkričio revoliuciją Rusijoje ir šalies pasitraukimą iš karo veiksmų po Brest Litovsko taikos sutarties.

Vladekas ėmė tikėti, kad vienintelis kelias išsivaduoti iš kalėjimo yra mirtis. Jam darėsi smalsu, ar nekrauna į save žinių, kurios taip ir liks bevertės, nes jis niekada neištrūks į laisvę.

Florentina – Vladeko sesuo, motina ir artimiausia bičiulė užsivertė ant savo pečių neįmanomą užduotį – išlaikyti barono vienutę švarią. Kartais sargybiniai pakišdavo jai kibirą smėlio ar šiaudų, kurių pakreikdavo ant prišnerkštų grindų, ir kelias dienas dvokas būdavo kiek pakenčiamesnis. Tamsoje dėl kiekvieno nukritusio duonos trupinio ar bulvės gabalėlio grūmėsi ir miegoti nedavė parazitai, maža to, jie dar ir ligas platino. Rūgštus užsigulėjusių žmonių bei gyvių šlapimo ir ekskrementų tvaikas puolė šnerves, ir Vladeką nuolat pykino. Jis troško vėl būti švarus, valandas stebeilydavosi į nedidelį įtrūkimą sienoje, prisimindamas garuojančias karšto vandens vonias ir grublėtą kvepiantį muilą, kuriuo *niania*, taip netoli, bet taip seniai, aikčiodama ir aimanuodama gramdydavo linksmybės dienų purvą nuo žemėtų jo su Leonu keliukų ir pajuodusių panagių.

Tūkstantis devyni šimtai aštuonioliktųjų pavasarį buvo gyvi tik penkiolika iš dvidešimt septynių kalinių. Baroną visi tebelaikė šeimininku, o Vladekas buvo pripažintas jo valdytoju. Vladekas labiausiai

* Griežtai draudžiama. (vok.)

gailėjo mylimosios Florentinos, dabar dvidešimtmetės. Mergina jau seniai buvo nusivylusi gyvenimu. Jos akivaizdoje Vladekas niekad neleisdavo sau prarasti vilties, tačiau, nors vos dvylikos, jis taip pat buvo pradėjęs abejoti, ar yra kokia ateitis už požeminio kalėjimo sienų.

Vieną ankstyvo rudens vakarą Florentina priėjo prie Vladeko, įsitaisiusio didesnėje viršutinėje kameroje.

– Baronas tave kviečia.

Vladekas greitai pakilo, maisto skirstymą paliko patikimam tarnui ir nuėjo pas senąjį vyriškį. Baronas kentė stiprius skausmus, ir Vladekas baisiai aiškiai matė, koks ligotas ir yrantis visas jo kūnas, veidas visiškai išdžiūvęs, oda žalsvų dėmių išmarginta. Baronas paprašė gerti, ir Florentina, išsaugojusi truputį iš puspilnio puodelio su lietaus vandeniu, kuris kabėjo ant pagaliuko, iškišto pro grotuotą langelį, jam padavė. Atsigėręs baronas lėtai ir neabejotinai sunkiai prašneko.

– Vladekai, tu stebėjai, kaip miršta šitiek žmonių, kad dar vienas nepadarys didelio skirtumo. Pripažįstu, kad jau nebebijau palikti šį pasaulį.

– Ne, ne, to negali būti! – pravirko Vladekas, pirmą kartą gyvenime įsikibdamas į senąjį. – Nepasiduokit, barone. Girdėjau sargybinius kalbant, kad karas artėja prie pabaigos. Netrukus mus išlaisvins.

– Jie jau mėnesių mėnesius apie tai kalba, Vladekai. Šiaip ar taip, nenoriu gyventi naujame jų sukurtame pasaulyje, – jis nutilo, nes berniukas pirmą kartą per trejus įkalinimo metus pradėjo kūkčioti, paskui pasakė: – Pakviesk valdytoją ir pirmąjį liokajų.

Vladekas akimirksniu pakluso nežinodamas, kam jie reikalingi.

Abu tarnai, pažadinti iš miegų, atėjo ir tylomis sustojo priešais baroną laukdami, kol jis prašneks. Jie vis dar vilkėjo siuvinėtas uniformas, tačiau nebebuvo matyti jokio ženklo, kad kadaise jie didžiavosi Rosnovskių žaluma ir auksu.

– Ar jie atėjo, Vladekai? – pasiteiravo baronas.

– Taip, pone. Argi nematote? – tik tada Vladekas suvokė, kad baronas apako.

– Atvesk juos arčiau, kad galėčiau paliesti.

Vladekas atvedė abu vyriškius arčiau, ir baronas apčiuopė jų veidus.

– Sėskitės, abudu. Ar girdite mane, Liudvikai, Alfonsai?

– Taip, pone, – atsakė tarnai.

– Mano vardas – baronas Rosnovskis.

– Žinome, pone, – droviai atsakė valdytojas.

– Nepertrauk manęs, – paprašė baronas. – Aš mirštu.

Mirtis kalėjime buvo tokia įprasta, kad abu vyrai nė nemanė prieštarauti.

– Negalėsiu parašyti naujo testamento, nes neturiu popieriaus, plunksnos ir rašalo. Todėl sudarau testamentą jūsų akivaizdoje, o jūs būsite du mano liudytojai, kaip numato senasis Lenkijos įstatymas. Ar suprantate, ką sakau?

– Taip, pone, – unisonu atsakė abu.

– Mano pirmagimis sūnus Leonas nebegyvas, – baronas patylėjo, – todėl visą savo dvarą ir turtus palieku berniukui, žinomam kaip Vladekas Koskievičius.

Vladekas jau daugybę metų nebuvo girdėjęs savo pavardės ir ne iš karto suprato barono žodžių prasmę.

– Kaip savo sprendimo įrodymą, – tęsė baronas, – atiduodu jam giminės apyrankę.

Senasis vyras lėtai pakėlė dešinę ranką, nusimovė sidabro apyrankę, padavė žado netekusiam Vladekui ir stipriai priglaudė berniuką.

– Mano sūnau ir paveldėtojau, – pareiškė ir užmovė sidabro apyrankę jam ant riešo.

Vladekas visą naktį pragulėjo barono glėbyje, kol nutilo senojo širdies plakimas, kol jį globusios rankos atšalo ir sustiro. Ryte sargybiniai ištempė barono kūną. Jie leido Vladekui išeiti iš kalėjimo ir

palaidoti baroną greta jo sūnaus Leono šeimos kape koplyčios šventoriuje. Guldant kūną į seklų kapą, kurį Vladekas iškasė plikomis rankomis, prasiskleidė sudriskę šilkiniai barono marškiniai. Vladekas įsmeigė akis į velionio krūtinę. Jis teturėjo vieną spenelį.

Šiltą sausą vėlyvo tūkstantis devyni šimtai aštuonioliktųjų rudens dieną kaliniai išgirdo šūvių papliūpas ir trumpos kovos garsus. Vladekas buvo tikras, kad jų vaduoti atėjo lenkų armija, ir kad jis galės pareikšti teises į savo paveldą. Kai vokiečių kariai pasitraukė iš postų prie kalėjimo durų, kiti įnamiai nuščiuvę liko tūnoti apačioje, Vladekas vienas stovėjo durų angoje ir aplink riešą sukdamas sidabro apyrankę laukė, kol išvaduotojai juos paleis ir jis galės pareikalauti to, kas teisėtai jam priklauso.

Pagaliau pasirodę nugalėtojai į Vladeką kreipėsi šiurkščia slavų kalba, kurios jis dar nuo mokyklos dienų išmoko nekęsti net labiau nei vokiečių. Naujieji užkariautojai, atrodė, nenutuokia, kad šis dvylikametis yra krašto, kurio sieną jie ką tik pažeidė, šeimininkas. Jie nekalbėjo jo kalba. Jiems duoti įsakymai buvo aiškūs ir nesvarstytini: žudyti visus, kas nepaklus Brest Litovsko taikai, kuria ši Lenkijos sritis priskiriama Rusijai, o kitus išsiųsti į Sibiro lagerį Nr. 201. Priešinęsi tik dėl akių vokiečiai pasitraukė už naujos sienos, o Vladekas ir jo bičiuliai laukė nenutuokdami apie jiems gresiantį likimą.

Po dar dviejų naktų Vladekas ėmė tikėti, kad jie iki gyvenimo pabaigos taip ir liks kalėjime. Naujieji sargybiniai su juo nekalbėjo, ir jam ėmė dingotis, kad vokiečių skaistykla paprasčiausiai buvo pakeista rusų pragaru.

Trečią dieną rusų kareiviai šturmavo kalėjimą ir ištempė keturiolika išsekusių, purvinų kūnų ant vejos priešais pilį. Du tarnai ryškioje vidurdienio saulės šviesoje apalpo. Vladekui teko ranka prisidengti

akis. Visi stovėjo tylomis ir laukė kito kareivių ėjimo. Ar kulka, ar laisvė?

Sargybiniai privertė juos nusirengti ir paragino prie upės praustis. Prieš leisdamasis prie kranto Vladekas paslėpė sidabro apyrankę drabužiuose; dar geram gabalui likus iki upės jis pajuto silpnumą kojose. Įšoko, šalto vandens nudilgintas ėmė kvėpti orą, nors jausti vandenį suskretusia, įdiržusia oda buvo nuostabu. Kiti kaliniai sekė jo pavyzdžiu mėgindami pašalinti trejų metų purvą ir nešvarumus.

Besiprausdamas Vladekas pastebėjo, kad kareiviai juokiasi rodydami į Florentiną. Nė viena kita moteriškė tokio susidomėjimo nekėlė. Vienas rusų, stambus netašytas stuobrys, griebė prie upės einančią Florentiną už rankos. Jis parbloškė ją ant žemės ir staigiai nusimovė kelnes. Vladekas negalėdamas patikėti spoksojo į išbrinkusį, pasistojusį vyro organą. Jis šoko iš vandens ir nuskuodė prie kareivio, kuris jau spaudė Florentiną prie žemės. Vladekas galva nusitaikė į kareivio pilvą ir ėmė tvoti jį kumščiais. Netikėtai užkluptas vyras Florentiną paleido, tačiau kitas kareivis griebė Vladeką, parmetė ant žemės ir įbedė kelį į nugaros vidurį. Bruzdesys patraukė dėmesį kitų kareivių, jie atžirgliojo pasižiūrėti. Vladeko pagrobėjas dabar juokėsi garsiu pilviniu juoku, kuriame nesigirdėjo nieko juokinga.

– Susipažinkite su didžiuoju gynėju, – tarė vienas.

– Stojo ginti savo tautos garbę, – iškošė kitas.

– Tai bent jau leiskim jam stebėti iš arti, – pridėjo tas, kuris laikė Vladeką prispaudęs prie žemės.

Vis garsesnis juokas pertraukdavo pastabas, kurias Vladekas ne visada suprato. Jis stebėjo, kaip nuogas kareivis eina prie amą iš baimės praradusios Florentinos. Vladekas desperatiškai bandė išsilaisvinti, tačiau buvo bejėgis. Nuogalius nerangiai užgriuvo ant merginos ir ėmė ją maitoti. Kai jai užtvojo, Florentina pabandė priešintis ir nusisuko. Galiausiai jis į ją įsiskverbė. Florentina suriko taip, kaip

Vladekas anksčiau nebuvo girdėjęs. Kiti kareiviai kalbėjosi ir juokavo tarpusavyje, kai kurie net nežiūrėjo.

– Prakeikta skaistuolė, – tarė kareivis, ištraukęs kruviną organą.

Visi nusijuokė.

– Tada tu man kiek palengvinai reikalą, – atitarė kitas.

Dar vienas juoko pliūpsnis. Kai Florentina pažvelgė Vladekui į akis, jis pradėjo žiaukčioti. Jį laikęs kareivis nedaug tekreipė dėmesio, tik pasistengė, kad vaikėzo vėmalai nepatektų ant jo uniformos ir spindinčių batų. Pirmasis kareivis vis dar kruvinu organu nubėgo prie upės ir šokdamas į vandenį pergalingai suklykė. Kitas vyras pradėjo atsisegbinėti diržą, o trečias tebelaikė Florentiną. Antrasis sargybinis malonumu mėgavosi kiek ilgiau: jis akivaizdžiai smaginosi mušdamas Florentiną, kol galiausiai į ją įėjo. Mergina vėl suriko, bet nebe taip garsiai.

– Nagi, Vladai, tu jau pakankamai ilgai.

Vyriškis ištraukė organą ir paskui ginklų draugą nulėkė prie upės. Vladekas prisivertė pažvelgti į seserį. Ji gulėjo sudaužyta, tarp kojų kraujavo. Vėl prabilo jį laikantis kareivis:

– Eik šen ir pasirūpink mažu šikšnium, Borisai. Dabar mano eilė.

Vladeką perėmė pirmasis rusas. Berniukas vėl pabandė priešintis, tačiau tik sukėlė naują kareivių juoko pliūpsnį.

– Dabar mes žinome visą lenkų armijos jėgą.

Nepakenčiamas juokas netilo, prie Florentinos, kuri dabar gulėjo visiškai abejinga vyrų veiksmams, užsiėmė eilę dar vienas sargybinis.

– Man regis, jai pradeda patikti, – pasakė tas baigęs.

Ketvirtas kareivis didžiulėmis letenomis greitai apvertė trapų Florentinos kūną ir praskėtė jos kojas kuo plačiau. Riksmas jam skverbiantis virto aimana. Vladekas suskaičiavo, kad jo seserį išprievartavo šešiolika kareivių. Paskutinis baigęs nusikeikė ir drėbė:

– Atrodo, ką tik patvarkiau lavoną.

Pasakymas tesukėlė juoko protrūkį.

Kai Vladeką pagaliau paleido, jis nubėgo prie Florentinos, o kareiviai tysojo ant žolės ir užsigerdami iš barono rūsio pagrobtu vynu bei degtine naikino virtuvėje buvusias duonos ir mėsos atsargas.

Dviejų tarnų padedamas Vladekas nunešė Florentinos kūną prie upės ir verkdamas pabandė nuplauti visą purvą ir kraują, paskui apklojo švarku, apkabino ir švelniai pabučiavo į lūpas: pirmą kartą gyvenime pabučiavo moterį. Ašaros ritosi ant nubrozdinto, suglebusio sesers kūno, verkdamas berniukas nešė ją atgal. Stebėdami jį einantį link koplyčios kareiviai nutilo. Vladekas paguldė seserį ant žolės greta barono kapo ir dar kartą plikomis rankomis pradėjo kasti. Besileidžiant saulei šviežiai supiltą kauburį apgaubė ilgi šešėliai. Kapo galvūgalyje berniukas padėjo iš dviejų pagaliukų padarytą kryželį, o paskui susmuko ant žemės ir akimirksniu užmigo visiškai nesirūpindamas, dar kada pabus ar ne.

10

Viljamui išvykus į Sent Polį, abiejų senelių, jau gana susenusių, draugijoje Ana Kain pasijuto vieniša.

Atšventusi trisdešimtąjį gimtadienį moteris pradėjo pastebėti, kad nebesusuka vyrams galvų kaip anksčiau. Ji pabandė atgaivinti ryšius su kai kurias senais draugais, nutrūkusius sulig Ričardo mirtimi. Milė Preston, Viljamo krikšto mama, kurią Ana pažinojo visą gyvenimą, kviesdama Aną Kain vakarienės ar į teatrą, visada į svečių sąrašą įtraukdavo keletą vienišų vyriškių su viltimi surasti draugei naują partnerį. Milės pasirinkimai kone visada būdavo netinkami, ir Ana įprato atvirai šaipytis iš draugės pastangų surasti jai porą, kol vieną kartą, tūkstantis devyni šimtai devynioliktųjų sausį, netrukus po to, kai Viljamas žiemos semestrui išvažiavo į mokyklą, ji buvo pakviesta dar vienos vakarienės keturiems. Milė prisipažino, kad nėra mačiusi savo kito svečio, Henrio Osborno, tačiau atrodo, jog jis mokėsi Harvarde maždaug tuo pat metu kaip ir jos vyras Džonas.

– Tiesą sakant, – telefonu atviravo Milė, – Džonas ne itin gerai jį pažįsta, brangioji, išskyrus tai, kad jis pašėlusiai išvaizdus.

Kai Ana įėjo į svetainę, Henris Osbornas sėdėjo prie židinio. Jis akimirksniu atsistojo ir leido Milei juodu supažindinti. Truputį aukštesnis nei šešių pėdų, tamsiomis, kone juodomis akimis ir banguotais juodais plaukais, jis buvo lieknas, atletiškas. Ana pajuto užplūstant malonumą, kad šiam vakarui bus suporuota su energingu ir dailiu vyriškiu, o Milei teks pasitenkinti pilvotu vidutinio

amžiaus sutuoktiniu, kurio nė lyginti negalima su prašmatniu bendraamžiu iš koledžo. Henrio Osborno ranka buvo parišta, o perpetė kone dengė Harvardo kaklaraištį.

– Karo sužeidimas? – užjaučiamai pasiteiravo Ana.

– Ne, nelaimingas nutikimas slidinėjant; truputį per spėriai mėginau nusileisti nuo šlaito Vermonte, – juokdamasis atsakė jis.

Tai buvo viena iš tokių vakarienių, pastaruoju metu Anai pasitaikančių taip retai, kai laikas slenka palaimingai. Henris atsakė į visus tiriamus klausimus. Baigęs Harvardą jis dirbo nekilnojamojo turto įmonėje gimtajame mieste, Čikagoje, tačiau paskelbus karą negalėjo susilaikyti, įstojo į kariuomenę ir išėjo prieš vokiečius. Jis pažėrė krūvą save pašiepiančių istorijų apie Europą ir jauną leitenantą, prie Marnės saugojusį Amerikos garbę. Milė su Džonu po Ričardo mirties nematė Anos tiek juokiantis ir išmanančiai nusišypsojo vienas kitam, kai Henris pasiteiravo, ar galėtų parvežti ją namo.

– Ką ketinate veikti dabar, sugrįžęs į didvyriams pritaikytą kraštą? – pasiteiravo Ana, kai Henris išsuko prabangų *Stutz* į Čarlzo gatvę.

– Dar nenusprendžiau, – atsakė jis. – Laimei, turiu kiek pasitaupęs, todėl nereikia leistis stačia galva. Galiu netgi atidaryti nuosavą nekilnojamojo turto firmą čia. Nuo Harvardo laikų Bostone jaučiuosi kaip namuose.

– Vadinasi, į Čikagą negrįšite?

– Ne, atgal manęs niekas nevilioja. Abu tėvai mirė, aš – vienintelis vaikas, todėl galiu pradėti iš naujo kur tik pasirinksiu. Kur sukti?

– Oi, pirmas posūkis į dešinę, – atsakė Ana. – Tas raudonas namas ant kampo.

Henris pastatė mašiną ir palydėjo Aną iki paradinių durų. Palinkėjęs labos nakties pasišalino, jai vargiai spėjus padėkoti už pavėžėjimą. Ji stebėjo, kaip automobilis lėtai nurieda Bikon Hilu, ir galvojo, kad norės dar kartą jį pamatyti.

Ana pradžiugo, nors ne itin nustebo, kai kitą rytą jis paskambino.

– Bostono simfoninis orkestras atlieka Mocartą, diriguoja naujasis ekstravagantiškasis maestro, kitą pirmadienį – įkalbėjau?

Ana truputį nustebo suvokusi, kiek daug tikisi iš koncerto. Atrodė, marios vandens nutekėjo nuo to laiko, kai ją mergino patrauklus vyriškis.

Henris atvažiavo prie Redhauso kelios minutės vėliau nei sutarta. Abu greičiau formaliai paspaudė kits kitam rankas, paskui ji pasiūlė svečiui stiklą škotiško. Ar Henris pastebėjo, jog ji atsimena, ką jis gėrė?

– Turėtų būti smagu gyventi Luisburgo aikštėje. Jums pasisekė.

– Taip, tikriausiai – niekad daug apie tai negalvojau. Gimiau ir augau Sandraugos aveniu. Taigi čia man kiek ankštoka.

– Pats mielai nusipirkčiau butą ant kalvos, jei nuspręsčiau apsistoti Bostone.

– Juos ne taip dažnai parduoda, – atkirto Ana, – tačiau jums gali pasisekti. Gal geriau eikim? Nekenčiu vėluoti į koncertus ir tamsoje minti kitiems ant kojų.

Henris dirstelėjo į laikrodį.

– Taip, pritariu – geriau įeiti ne pro atsarginį įėjimą. Tačiau dėl niekieno kojų, išskyrus mano, nerimauti nereikia. Mūsų vietos prie tako.

Po koncerto einant į „Grandą“ Henriui pasirodė visiškai natūralu paimti ją už rankos. Vienintelis po Ričardo mirties jos rankos įsikibęs buvo Viljamas, ir tai reikėdavo ilgokai įkalbinėti, nes sūnui tai atrodė nevyriška. Ir vėl valandos Anai skriete skriejo: dėl gražios muzikos, puikaus maisto ar tiesiog Henrio draugijos? Šį kartą jis juokino ją istorijomis apie Harvardą, virkdė karo prisiminimais. Nors ji puikiai suprato, jog jis atrodo jaunas ne pagal metus, Henris buvo tiek daug gyvenime nuveikęs, kad jo draugijoje Ana jautėsi

smagiai jauna ir nepatyrusi. Ji papasakojo apie vyro žūtį ir išspaudė kelias ašaras. Jis paėmė ją už rankos, kai ji, švytėdama meile ir pasididžiavimu, pasakojo apie sūnų. Henris patikino, kad visada norėjo sūnaus. Nors vyras vargiai minėjo Čikagą ar namiškius, Ana buvo įsitikinusi, kad jis ilgisi savo šeimos. Tą vakarą parvežęs ją į Luisburgo aikštę Henris pasiliko taurelei ir prieš išeidamas švelniai pabučiavo ją į skruostą. Ana atkūrė visą vakarą minutė po minutės vildamasi, kad jam buvo ne mažiau smagu.

Antradienį jiedu ėjo į teatrą, trečiadienį lankėsi Anos vasaros rezidencijoje Nort Šore, ketvirtadienį nusibeldė į snieguotą Masačusetso kaimą, penktadienį pirko senovinius daiktus, o šeštadienį mylėjosi. Po sekmadienio jie retai išsiskirdavo. Milė Preston buvo „absoliučiai sužavėta", kad jos piršlybos pagaliau pasirodė sėkmingos, ir lakstė po Bostoną visiems girdamasi, kad tai ji suvedė tuodu draugėn.

Tą vasarą pranešimas apie jų sužadėtuves nenustebino nieko, išskyrus Viljamą. Henris Osbornas jam nuoširdžiai nepatiko nuo pat tos akimirkos, kai Ana pagrįstai nuogąstaudama juodu supažindino. Pirmasis jų pokalbis vyko klausimų forma: Henris stengėsi įrodyti, jog nori būti draugu, o vienskiemeniai Viljamo atsakymai rodė priešingą pastarojo nusiteikimą. Jis nepersigalvojo. Sūnaus apmaudą Ana priskyrė pagrįstam pavydo jausmui: po Ričardo mirties Viljamas buvo jos gyvenimo centras. Beje, visiškai normalu berniukui galvoti, kad tėvo vietos niekas užimti negali. Ana bandė Henrį įtikinti, jog bėgant laikui Viljamas palengva jį pripažins.

Tų metų spalį Ana Kain tapo ponia Henri Osborn. Ji pasižadėjo Šv. Pauliaus episkopalinėje katedroje vos pradėjus kristi raudoniems ir geltoniems lapams, praėjus kiek daugiau nei devyniems mėnesiams nuo pažinties su Henriu pradžios. Kad išvengtų ceremonijos, Viljamas apsimetė sergąs ir pasiliko mokykloje. Senelės

atėjo, tačiau nepajėgė nuslėpti, kad nepritaria antrai Anos santuokai, ypač su tipu, kuris atrodo gerokai už ją jaunesnis.

– Šitai gali baigtis tik ašaromis, – pranašavo senoji Kain.

Jaunavedžiai kitą dieną išplaukė į Graikiją. Į Redhausą grįžo tik antrąją gruodžio savaitę, kaip tik laiku, kad sutiktų namo Kalėdų atostogų grįžusį Viljamą. Viljamas pasibaisėjo pamatęs, kad namuose viskas naujai išdekoruota, kad beveik neliko tėvo pėdsakų. Per Kalėdas jo nuostata patėvio atžvilgiu nė kiek nesuminkštėjo nepaisant dovanos arba, kaip atrodė Viljamui, kyšio – naujo dviračio. Savo nesėkmę Henris priėmė su niūriu nuolankumu. Anai buvo liūdna, jog žavus naujasis sutuoktinis tiek mažai deda pastangų, kad laimėtų jos sūnaus meilę.

Viljamas namuose nebesijautė gerai. Kadangi Henriui į darbą eiti, regis, nereikėjo, berniukas dienomis dažnai dingdavo iš namų. Kai Ana bandydavo jo paklausti, kurgi jis eina, jokio patenkinančio paaiškinimo nesulaukdavo; akivaizdu tik, kad nė pas vieną iš senelių, mat tiedvi taip pat dažnai skųsdavosi vaikaičio nematančios. Atostogoms besibaigiant ne tik Viljamas džiaugėsi, kad grįš į Sent Polį, bet ir Henris neliūdėjo matydamas jį išvykstant.

Tačiau Ana pradėjo nerimauti dėl abiejų savo gyvenimo vyrų.

11

– Stok, vaike! Stokis, vaike!

Vienas kareivių šautuvo buože baksnojo Vladekui į šonkaulius. Berniukas krūptelėjęs atsisėdo, dirstelėjo į šviežiai supiltus sesers ir barono kapus, tiktai tada atsigręžė į kareivį.

– Gyvensiu tam, kad tave nudėčiau, – pasakė lenkiškai. – Čia mano namai. Tu išniekinai mano žemę.

Kareivis nusispjovė ant Vladeko ir nustūmė jį link pilies fasado, kur eile išrikiuoti laukė gyvi likę tarnai. Juos pamatęs Vladekas pasibaisėjo ir skausmingai pajuto, kas tuojau jam nutiks. Jį parklupdė ant žemės ir nulenkė galvą, atšipusi geležtė ėmė gremžti odą, o tankūs juodi plaukai krito ant žolės. Dešimčia kruvinų dryžių, lyg kerpant avį, darbas buvo baigtas. Nuskutus berniukui buvo paliepta apsivilkti naują uniformą – pilkus marškinius ir kelnes. Vladekui pavyko suspaustame kumštyje išsaugoti sidabro apyrankę, tada jis buvo šiurkščiai nustumtas į kalinių gretas.

Taip jiems ten stypsant, numeriams, nebe vardams, ir baugiai laukiant, kas bus toliau, Vladekas tolumoje išgirdo keistą triukšmą. Atsidarė didžiuliai metaliniai vartai ir įriedėjo mechanizmas, į kurį nieko panašaus Vladekas nebuvo matęs. Tai buvo didžiulis vežimas, tačiau jo netraukė nei arkliai, nei jaučiai. Kaliniai negalėdami patikėti spoksojo į judantį objektą. Daiktas sustojo, o kareiviai atitempė besispyriojančius tarnus ir privertė sulipti per bortą. Tada vežimas be arklių apsuko ratą ir išriedėjo atgal pro metalinius vartus. Kalbėti niekas nedrįso. Vladekas sėdėjo sunkvežimio gale ir stebeilijo į pilį, kol jo paveldo nebebuvo matyti.

Bearklis vežimas kažkokiu būdu pats riedėjo per Slanimo gyvenvietę. Vladekas būtų daug svarstęs apie tai, kaip mechanizmas veikia, jeigu nebūtų labiau nerimavęs dėl to, kur juos veža. Kelią pažino nuo mokyklos dienų, bet atmintį atbukino kalėjime praleisti metai, ir vaikas nebeprisiminė, kur link jis veda. Vos už kelių mylių sunkvežimis sustojo ir visus išlaipino geležinkelio stotyje. Vladekas čia lankėsi tik kartą gyvenime, kai abu su Leonu buvo atėję pasitikti iš Varšuvos grįžtančio barono. Anuomet, įeinančius į laukiamąją salę, sargybinis juos pasveikino. Šįkart rankos niekas nepakėlė.

Kaliniams buvo liepta sėsti ant platformos, buvo padalinta ožkos pieno, kopūstų sriubos ir juodos duonos. Iš dvidešimt penkių požemyje įkalintų tarnų gyvi liko dvylika: dešimt vyrų ir dvi moterys. Vladekas apsiėmė rūpestingai padalyti porcijas. Jis spėjo, kad laukiama traukinio, tačiau užėjo naktis ir teko miegoti po atviru dangumi. Rojus, palyginus su kalėjimu. Vladekas padėkojo Dievui už šiltą orą.

Kitą dieną jie praleido laukdami traukinio, kuris taip ir neatvažiavo, paskui stojo dar viena bemiegė naktis, šaltesnė nei praėjusioji. Atėjo rytas, jie tebelaukė. Galų gale į stotį atpūškavo garvežys. Išsilaipino kareiviai, kalbantys ta nekenčiama kalba, tačiau traukinys išvyko be apgailėtinos Vladeko armijos. Dar vieną naktį teko praleisti ant platformos.

Vladekas gulėjo atsimerkęs ir svarstė, kaip galėtų išsigelbėti, tačiau naktį vienas iš dvylikos jam patikėtųjų bandė sprukti bėgiais ir buvo pašautas dar nepasiekęs tolimosios platformos. Tai buvo dvaro valdytojas Liudvikas, vienas iš barono testamento ir Vladeko palikimo liudytojų. Jo kūnas buvo paliktas ant bėgių kaip įspėjimas kitiems, kurie panorėtų iškrėsti ką nors panašaus.

Trečiosios dienos vakarą į stotį atpūškavo dar vienas traukinys: didelis garinis lokomotyvas tempė keleivinius vagonus ir atvirus prekinius vagonus, ant kurių šonų dažais buvo užrašyta: „Galvijai“, šių

grindys buvo pakreiktos šiaudų. Keletas tokių vagonų jau buvo pilni kalinių, tačiau iš kur, Vladekas nežinojo. Jis ir jo maža grupelė buvo sumesti į vieną vagonų pradėti kelionę – tačiau kur? Palaukus dar kelias valandas traukinys pajudėjo iš stoties, kaip Vladekas sprendė iš besileidžiančios saulės, į rytus.

Ant keleivinių vagonų stogų sukryžiavę kojas sėdėjo ginkluoti sargybiniai. Per nepabaigiamą kelionę kartkartėmis iš viršaus pasigirsdavo šūvių salvė, dar kažkieno kūnas atsidurdavo ant bėgių ir tapdavo aišku, kad bet koks bandymas išsilaisvinti bus bergždžias.

Traukiniui sustojus Minske jiems pirmą kartą buvo duota tinkamai pavalgyti: juodos duonos, vandens, riešutų ir sorų, tačiau čia kelionė nesibaigė. Kartais traukinys tris dienas neprivažiuodavo kitos stoties. Nemažai priverstinių keleivių mirė iš troškulio ir bado. Juos išmesdavo per važiuojančio traukinio bortą, kad liktų šiek tiek daugiau erdvės kitiems. Traukiniui sustojus neretai tekdavo laukti porą dienų, kol bėgiais į vakarus nupukšės kitas sąstatas. Šie traukiniai, stabdę judėjimą, visada būdavo pilni kareivių, ir Vladekas greitai suprato, kad kariniai ešalonai turi pirmenybę viso kito transporto atžvilgiu.

Iš pradžių Vladekas galvojo bėgti, tačiau nuo rizikos jį sulaikė du veiksniai. Pirma, aplinkui bėgius mylių mylias driekėsi tušti tyrai, ir antra, išgyvenusieji kalėjime buvo nuo jo priklausomi. Gal jis ir jauniausias, tačiau rūpinosi jų valgiu ir gėrimu, bandė palaikyti jų troškimą gyventi. Jis vienintelis vis dar tikėjo ateitimi.

Bėgant dienoms, važiuojant vis toliau į rytus, temperatūra krito, dažnai būdavo žemiau nei trisdešimt laipsnių šalčio. Jie gulėdavo eilėje vienas prie kito ant vagono grindų, kūnais palaikydami vienas kito šilumą. Bandydamas kiek nusnūsti Vladekas mintyse deklamuodavo „Eneidą“. Visiems nepritarus nebuvo įmanoma net pasiversti ant kito šono, todėl periodiškai Vladekas stukteldavo į vagono šoną, visi persiversdavo ir sužiurdavo į kitą pusę. Vieną naktį viena

moterų nesujudėjo. Vladekas pranešė sargybiniams, tie keturiese paėmė kūną, išmetė iš judančio traukinio ir suvarė kulkų apkabą, kad būtų tikri, jog moteris neapsimetė mirusia ir nebando pabėgti.

Už dviejų šimtų mylių nuo Minsko privažiavo Smolenską, kur visiems davė šiltos kopūstų sriubos ir juodos duonos. Į Vladeko vagoną įkėlė tuntą naujų kalinių, regis, kalbančių ta pačia kalba kaip ir sargybiniai. Šių vadas buvo gerokai vyresnis. Vladekas ir vienuolika likusių jo bičiulių, dešimt vyrų ir viena moteris, iš karto pajuto nepasitikėjimą naujokais, tad vagoną pasidalijo į dvi dalis ir abi grupės laikėsi sau.

Vieną naktį, kai Vladekas negalėdamas užmigti stebeilijo į žvaigždes ir bandė nesušalti, smolenskiečių vadas ropomis pradėjo slinktis link kraštinio vyro lenkų eilėje. Smolenskietis turėjo virvagalį, kurį užnėrė aplink kaklą miegančiam Alfonsui, pirmajam barono liokajui. Vladekas suprato, kad, jei sujudės per greitai, jaunasis vadeiva jį išgirs ir saugiai grįš pas savo bičiulius. Jis po colį ėmė slinktis pilvu per lenkų kūnų liniją. Visi žvelgė į jį atmerktomis akimis, bet nieko nesakė. Pasiekęs eilės galą Vladekas šoko ant užpuoliko ir pažadino visą vagoną. Abi grupės atsitraukė, išskyrus Alfonsą, kuris tysojo nejudėdamas.

Smolenskiečių lyderis buvo augesnis ir mitresnis nei Vladekas, tačiau tai neturėjo lemiamos reikšmės, nes abu grumdėsi ant grindų. Kelias minutes trukusi kova patraukė sargybinių dėmesį, tie juokėsi ir lažinosi dėl kovos baigties. Vienas sargybinių, kuriam tapo nuobodu be kraujo, į vagono vidurį numetė šautuvo durtuvą. Abu berniukai nusikeberiojo prie spindinčios geležtės, tačiau smolenskietis sugriebė ją pirmas. Jo gauja ėmė džiūgauti, kai jis smeigė durklą į Vladeko koją, ištraukė kruviną geležtę ir vėl užsimojo. Šį kartą durklas tvirtai įstrigo į medines besikratančio vagono grindis prie pat Vladeko ausies. Smolenskiečiui bandant jį ištraukti Vladekas sukaupęs visas jam dar likusias jėgas spyrė jam į šakumą, ir varžovas paleidęs durklą krito aukštielninkas. Vladekas griebė ginklą, šoko ant smolenskiečio

ir suvarė geležtę jam į gerklę. Vaikėzo agonijos riksmas pažadino visą traukinį. Vladekas pasukęs ištraukė durklą ir dar kelis kartus smeigė po to, kai smolenskietis paliovė judėjęs. Galų gale sunkiai kvėpuodamas Vladekas atsiklaupė virš jo, pakėlė kūną ir išvertė iš vagono. Išgirdo smūgį jam atsitrenkus į pylimą ir beprasmes sargybinių šūvių papliūpas.

Vladekas nušlubčiojo prie Alfonso ir parklupo, staiga pajutęs šaltą, geliantį skausmą kojoje. Jis papurtė be gyvybės kūną: ir antrasis jo liudytojas nebegyvas. Kas dabar patikės, kad jis pasirinktas barono dvaro paveldėtoju? Ar liko dar kokia prasmė gyventi? Jis abiem rankom griebė durklą ir prispaudė geležtę sau prie pilvo. Akimirksniu į vagoną įšoko sargybinis ir jėga atėmė iš jo ginklą.

– Oi, ne, – suniurnėjo, – lageryje mums pravers tokie vikruoliai. Negalima tikėtis, kad patys atliksim visą darbą.

Vladekas apglėbė galvą rankomis. Jis neteko paveldo mainais į tuziną nieko nevertų smolenskiečių.

Visas vagonas buvo Vladeko valdos, dabar jam reikėjo rūpintis dvidešimčia kalinių. Jis taip juos padalijo, kad lenkas visada miegotų šalia smolenskiečio, šitaip tikėjosi sumažinti tolesnius karo veiksmus tarp konkuruojančių gaujų.

Didžiąją dalį dienos jis praleisdavo mokydamasis keistos smolenskiečių kalbos. Kelias dienas nesuvokė, kad tai ta pati rusų, taip smarkiai besiskirianti nuo klasikinės kalbos, kurios jį mokė baronas. Tačiau didžioji jo atradimo reikšmė paaiškėjo tada, kai Vladekas išsiaiškino, kur važiuoja traukinys.

Dienai bėgant Vladekas pasirinkdavo du smolenskiečius jį mokyti, o vos šie pavargdavo, išsirinkdavo kitus du, ir šitaip tol, kol

nukamuodavo visus. Neilgai trukus jis galėjo laisvai bendrauti su naujaisiais pavaldiniais. Sužinojo, kad kai kurie jų buvo rusų kareiviai, įkalinti po repatriacijos, o nusikaltę tuo, kad pateko į vokiečių nelaisvę. Kiti rusai – ūkininkai, šachtininkai, darbininkai – buvo priešiški revoliucijai. Traukinys dundėjo tokia bergždžia teritorija, kokios Vladekas nebuvo regėjęs, pro miestus, apie kuriuos nė nebuvo girdėjęs – Omskas, Novosibirskas, Krasnojarskas: pavadinimai jo ausyse skambėjo grėsmingai. Galiausiai, po dviejų mėnesių ir daugiau nei trijų tūkstančių mylių, traukinys pasiekė Irkutską, kur baigėsi bėgiai.

Visi kaliniai buvo išskubinti iš traukinio, pamaitinti, visiems išduotos pilkos uniformos su numeriais ant nugarų, veltiniai batai, švarkai ir sunkūs apsiaustai. Nors dėl šiltesnių apdarų užvirė kautynės, netgi patys geidžiamiausi nedaug tesaugojo nuo vėjo ir sniego.

Pasirodė arklių netempiami vežimai kaip tas, kuris išvežė Vladeką iš jo pilies, sargybiniai iš priekabų išmetė ilgas grandines. Kaliniai buvo prirakinti už rankos, po penkiasdešimt prie vienos grandinės. Jie ėjo tarp sunkvežimių, o sargybiniai važiavo priekabose. Kas dvylika valandų jiems būdavo leidžiama pailsėti, nurakinami negyvi ir mirštantieji, kad gyvieji leistųsi toliau.

Po trijų dienų Vladekui ėmė dingotis, kad mirs nuo šalčio ir išsekimo, tačiau ištrūkus iš apgyvendintų teritorijų karavanas keliaudavo tik dieną, o naktį ilsėdavosi. Mobili lauko virtuvė, kurioje dirbo lagerio kaliniai, tiekė griežčių sriubą, kuri su kiekviena diena vis vėso, ir duoną, kuri sulig kiekviena diena vis labiau žiedėjo. Iš kalinių Vladekas sužinojo, kad lageryje dar blogiau, todėl jie ir pasiprašė savanoriais į lauko virtuvę.

Pirmą savaitę grandinių nenuimdavo, tačiau vėliau, kai apie pabėgimą nebuvo ko ir galvoti, nakčiai juos atrakindavo. Žmonės išsikasdavo duobes sniege, kad būtų šilčiau. Kartais, geromis dienomis,

pasitaikydavo pasikloti miške: prabanga įgavo keistas formas. Jie vis žygiavo; pro bekraščius ežerus, per užšalusias upes, visą laiką į šiaurę, į veidą plakant nuožmiems lediniams vėjams, vis gilėjant sniego pusnims. Sužeistą Vladeko koją nuolat bukai maudė, netrukus prasidėjo agoniški nušalusių kojų ir rankų pirštų bei ausų skausmai. Seni ir ligoti mirė. Laimingieji išeidavo tyliai, miegodami. Kuriems nepasisekdavo, būdavo atlaisvinami nuo grandinių ir paliekami mirti vieni. Vladekas visiškai prarado laiko nuovoką ir reagavo tik į grandinės timptelėjimą, o rausdamas duobę sniege negalvodavo, ar kitą rytą pabus. Tie, kurie nepabusdavo, išsikasdavo sau kapus.

Nuėjus devynis šimtus mylių ištvermingiausius pasitiko ostiakai, stepių klajokliai su elnių tempiamomis rogėmis. Kaliniai buvo prirakinti prie rogių ir ėjo toliau. Kai pūga privertė sustoti kone dviem dienoms, pasinaudojęs proga Vladekas pabandė pasikalbėti su jaunu ostiaku, prie kurio rogių buvo prirakintas. Jis sužinojo, kad klajokliai nekenčia iš pietų ir iš vakarų atėjusių rusų, kurie elgiasi su jais kone taip pat blogai kaip ir su kaliniais. Ostiakai užjautė liūdnus kalinius, neturinčius ateities, vadino juos nelaimėliais.

12

Anai nerimą kėlė ir ateitis. Pirmieji keli mėnesiai po vestuvių buvo laimingi, džiaugsmą temdė tik vis stiprėjanti Viljamo neapykanta jos vyrui ir Henrio tarsi negebėjimas susirasti darbo. Henris nemėgo liesti tos temos, aiškindavo, kad po karo vis dar neatgavo orientacijos ir nenori stačia galva griebtis ko nors, ko vėliau teks gailėtis. Anai tai atrodė sunku suprasti, ir galiausiai būtent dėl to kilo jų pirmasis vaidas.

– Nesuprantu, Henri, kodėl neįkuri tos nekilnojamojo turto firmos, apie kurią taip svajojai prieš mums susituokiant.

– Netinkamas metas, brangioji. Šiuo metu nekilnojamojo turto rinka neatrodo daug žadanti.

– Šitaip kalbi jau beveik metus. Man įdomu, ar ji apskritai kada bus žadanti.

– Tikrai bus. Tiesa ta, kad man reikia truputį daugiau kapitalo. Jei paskolintum truputį savo pinigų, galėčiau pradėti.

– Tai neįmanoma, Henri. Žinai Ričardo testamento sąlygas. Tą dieną, kai susituokėme, mano renta baigėsi, turiu tik likusį kapitalą.

– To trupučio visiškai pakaktų. Ir nepamiršk, kad šauniajam tavo sūneliui pagal įgaliojimą palikta daugiau nei dvidešimt milijonų.

– Regis, nemažai žinai apie Viljamo palikimą, – pareiškė Ana.

– Oi, liaukis, Ana, suteik man progą būti tavo vyru. Neversk jaustis svečiu savo namuose.

– O kas nutiko tavo pinigams, Henri? Visą laiką davei man suprasti, kad turi pakankamai verslui pradėti.

– Visada žinojai, kad finansiškai nepriklausau Ričardo lygai, o vienu metu pasakei, Ana, kad tai nesvarbu: „Tekėčiau už tavęs, Henri, net jei neturėtum nė penso“, – pamėgdžiojo ją.

Ana puolė į ašaras, o Henris pabandė ją guosti. Likusią vakaro dalį ji pratūnojo jo glėbyje ir nė vienas prie tos temos negrįžo. Ji pasistengė įtikinti save, kad buvo nesąžininga ir stigo supratingumo. Juk turi daugiau pinigų, nei kada nors galėtų prireikti. Ar negalėtų patikėti trupučio žmogui, kuriam taip noriai atidavė visą likusį gyvenimą?

Kitą rytą ji sutiko leisti Henriui paimti šimtą tūkstančių dolerių, kad Bostone įkurtų nekilnojamojo turto firmą. Per mėnesį jis išnuomojo puikų naują biurą madingoje miesto dalyje, pasamdė šešis tarnautojus ir pradėjo dirbti. Netrukus ponas Osbornas jau sukinėjosi tarp įtakingų miesto politikų ir pripažintų Bostono nekilnojamojo turto autoritetų. Jie vaišinosi kartu klubuose, aptarinėjo žemės ūkio paskirties plotų bumą, kalbėjosi apie investicijas, kurių negalima pražiopsoti, kartu eidavo į žirgų lenktynes. Jie pasiimdavo Henrį į prašmatnius užmiesčio klubus, kur galima sutikti būsimų klientų. Ilgai netruko, kol Anos šimtas tūkstančių ištirpo.

Švenčiant penkioliktąjį gimtadienį Viljamas jau trečius metus mokėsi Sent Polyje, buvo šeštas klasėje apskritai ir geriausias matematikoje. Taip pat ėmė kilti jo žvaigždė debatų klube, tik ne sporto aikštelėje.

Motinai jis rašė kartą per savaitę, ant voko visada užrašydavo „Poniai Ričard Kain“, atsisakydamas pripažinti, kad Henris Osbornas apskritai egzistuoja. Ana nebuvo tikra, ar derėtų su sūnumi apie tai pasikalbėti, ir rūpestingai slėpė vokus nuo Henrio. Ji nepaliovė viltis, kad laikui bėgant Viljamas vis dėlto pamils jos sutuoktinį, tačiau slenkant mėnesiais darėsi vis aiškiau, kad tokia viltis nepagrįsta. Viljamas neapkentė Henrio Osborno ir aistringai puoselėjo savo neapykantą, nors nebuvo tikras, kaip iš tikrųjų derėtų su tuo dorotis. Jis jautėsi dėkingas, kad Osbornas niekada nelydi į mokyklą jo aplankyti atvažiuojančios motinos; jis nebūtų pakentęs, jei kiti berniukai pamatytų mamą su tuo žmogumi. Užteko ir to, kad tekdavo su juo gyventi po vienu stogu Bostone.

Viename laiške Viljamas pasiteiravo, ar vasaros atostogų negalėtų praleisti su bičiuliu Matu Lesteriu, iš pradžių stovykloje Vermonte, paskui – su Mato šeima Niujorke. Prašymas Anai buvo skausmingas smūgis, tačiau ji nuėjo lengviausiu keliu ir suteikė leidimą. Iš pažiūros visai patenkintas Henris jos sprendimui pritarė.

Pirmą kartą po motinos vestuvių Viljamas ėmė laukti atostogų.

Lesterių pakardas be garso nuvežė Viljamą su Matu į vasaros stovyklą Vermonte. Važiuojant draugas kasdieniškai pasiteiravo Viljamo, ką tas ketina veikti, kai ateis laikas palikti Sent Polį.

– Aš būsiu geriausias laidos mokinys, klasės seniūnas ir laimėsiu Hamiltono vardo matematikos stipendiją Harvarde, – nedvejodamas atsakė Viljamas.

– Kodėl visa tai taip svarbu? – nekaltai pasiteiravo bičiulis.

– Viso to pasiekė mano tėvas.

– Kai baigsi kautis su savo tėvu, supažindinsiu tave su saviškiu.

Viljamas nusišypsojo.

Abu berniukai šešias linksmas ir energingas savaites praleido Vermonte žaisdami visokius žaidimus nuo šachmatų iki futbolo. Kai stovykla galiausiai buvo uždaryta, jie susikrovė mantą ir sėdo į Niujorko traukinį paskutiniam atostogų mėnesiui su Lesterių šeima.

Prie durų juos sutiko vyresnysis liokajus, kuris į Matą kreipėsi „pone“, ir dvylikametė strazdanota mergiūkštė, pavadinusi jį dručkiu. Tai Viljamą prajuokino, nes draugas buvo ypač liesas, o būtent ji turėjo viršsvorio. Mergiūkštė nusišypsojo parodydama dantis, kuriuos beveik visiškai slėpė kabės.

– Nė už ką nepatikėtum, kad Siuzana – mano sesuo, – su panieka tarstelėjo Matas.

– Tikrai nepatikėčiau, – šypsodamasis Siuzanai atkirto Viljamas, – ji kur kas gražesnė už tave.

Nuo tos akimirkos Siuzana ėmė dievinti Viljamą.

O Viljamas nuo pažinties akimirkos ėmė dievinti Mato tėvą, kuris tokia daugybe atžvilgių priminė berniukui jo paties tėvą, ir jis ėmė maldauti poną Lesterį leisti jam aplankyti didžiulį banką, kurio valdybos pirmininku šis buvo. Čarlzas Lesteris prašymą rūpestingai apsvarstė. Anksčiau nė vienas vaikas, netgi jo sūnus, nebuvo įžengęs į kruopščiai prižiūrimą teritoriją Brodstrite 17. Kaip dažnai elgiasi bankininkai, jis rado kompromisą, ir sekmadienio popietę aprodė berniukui pastatą Volstrite.

Viljamą apstulbino didžiuliai kabinetai kiekviename aukšte, skliautai, prekybos užsienio valiuta salė, valdybos posėdžių salė ir labiausiai – valdytojo kabinetas. „Lesterio" banko veiklos užmojai buvo nepalyginamai platesni nei „Kaino ir Keboto", be to, turėdamas nedidelę asmeninę sąskaitą šiame banke Viljamas gaudavo bendrą metinę ataskaitą ir žinojo, kad „Lesterio" bazinis kapitalas kur kas didesnis nei „Kaino ir Keboto". Grįžtant į Lesterių namus berniukas tylėjo.

– Na kaip, Viljamai, ar patiko ekskursija? – galiausiai paklausė Čarlzas Lesteris.

– O taip, pone, – atsakė Viljamas, – tikrai patiko. – Paskui, akimirką patylėjęs, pridūrė: – Tačiau privaląs jus įspėti, pone, kad vieną dieną tapsiu jūsų banko valdybos pirmininku.

Čarlzas Lesteris nusišypsojo. Tą vakarą per vakarienę jis papasakojo svečiams apie jaunojo Viljamo Kaino apsilankymą „Lesterio" kompanijoje ir kad mažius jau gviešiasi jo kėdės. Svečiai nusijuokė. Tačiau Viljamas, tardamas šią pastabą, nė nemanė juokauti.

Ana buvo sukrėsta, kai Henris paprašė jos dar vienos paskolos.

– Saugu kaip namuose, – patikino Henris. – Paklausk Alano Loido. Kaip banko valdybos pirmininkas jis kuo nuoširdžiausiai gina tavo interesus.

– Tačiau pustrečio šimto tūkstančių? – kamantinėjo Ana.

– Tai vienintelė proga gyvenime, brangioji. Žvelgi į investiciją, kuri per porą metų padvigubės.

Po dar vieno užsitęsusio kivirčo, kelis kartus užsiminus apie Ričardą ir Viljamą, Ana dar kartą nusileido, ir gyvenimas grįžo į vėžes. Kitą kartą tikrindama banke savo investicijų paketą pamatė, kad dabar jos kapitalas tesudaro šimtą penkiasdešimt tūkstančių. Tačiau atrodė, kad Henris susitikinėja su tinkamais žmonėmis. Jis nepaliovė kartojęs, jog tuoj tuoj pasirašys sandorį, kurio neįmanoma pralaimėti. Ji nusprendė užsukti į banką ir aptarti padėtį su Alanu Loidu, bet apsigalvojo; šiaip ar taip, tai būtų reiškę abejojimą vyro sprendimais. Juk tikrai Henris nebūtų pats to pasiūlęs, jei nebūtų įsitikinęs, kad paskolą Alanas Loidas sutiks palankiai.

Ana vėl pradėjo lankytis pas daktarą Makenzį, kad išsiaiškintų, ar tikrai neįmanoma susilaukti dar vieno vaiko, tačiau gydytojas laikėsi savo. Jis nemanė, kad trisdešimt šešerių Anai būtų protinga planuoti dar vieną nėštumą po to, kai padidėjęs kraujospūdis sukėlė persileidimą. Ana aptarė šį klausimą su senelėmis, tačiau jos visa širdimi pritarė puikaus gydytojo nuomonei. Nė vienai jų nėmaž nerūpėjo Henris, o dar mažiau jos puoselėjo mintis apie Osbornų atžalą, kuri gvieštųsi Kainų šeimos turtų joms palikus šį pasaulį. Ana susitaikė su tuo, kad turės tik vieną vaiką, tačiau Henris ėmė labai garsiai reikštis apie jos, jo žodžiais tariant, išdavystę, tvirtindamas, kad, jei Ričardas vis dar būtų gyvas, ji būtų bandžiusi dar kartą. „Kokie skirtingi šie du vyrai“, – mintijo moteris ir niekaip negalėjo sau paaiškinti, kodėl pamilo abu. Ji bandė raminti Henrį, meldėsi, kad jo verslo planas pavyktų, kad jis būtų labai užsiėmęs ir kartu papildytų nykstančius jos išteklius. Osbornas iš tikrųjų ėmė užtrukti biure iki vėlumos.

13

Po devynių dienų, beprasidedančios arktinės žiemos prieblandoje, Vladekas ir jo būrys pasiekė lagerį Nr. 201. Vladekas nė už ką nebūtų patikėjęs, kad apsidžiaugs pamatęs tokią vietą: eilių eilės medinių barakų atšiauriuose tyrlaukiuose. Barakai, kaip ir kaliniai, buvo sunumeruoti. Vladekui teko barakas Nr. 33. Patalpos viduryje stovėjo nedidelė juoda krosnelė, o palei sienas buvo išrikiuotos eilės medinių gultų, ant kurių buvo numestas kietas šiaudų čiužinys ir plonytė antklodė kiekvienam. Nedaug belaisvių sugebėjo užmigti pirmą naktį, mat buvo įpratę miegoti sniege, o barake Nr. 33 sklindančios aimanos ir verksmai nustelbė vilkų staugimą lauke.

Kitą rytą gerokai prieš patekant saulei juos pakėlė kūjo, daužomo į metalinį trikampį, garsas. Iš vidaus langai buvo apsidengę storu šerkšnu, ir Vladekas pagalvojo, kad tikrai mirs nuo šalčio. Pusryčiai šaltoje bendroje salėje truko dešimt minučių, buvo duota po dubenį drungnos košės su sugedusia žuvimi ir plūduriuojančiais kopūstlapiais ar kažkuo panašiu. Naujokai žuvų ašakas išspjovė ant stalo, labiau patyrusieji surijo ir kaulus, ir netgi žuvų akis.

Po pusryčių naujieji kaliniai dar kartą buvo grubiai apskusti ir paskirti į darbus. Vladekas tapo medkirčiu. Tekdavo gūrinti kelias mylias monotoniška stepe iki miško, kur buvo liepiama kasdien nukirsti dešimt medžių. Sargybinis palikdavo nedidelę šešių žmonių grupelę kartu su maisto daviniu: beskone gelsva *magarų** koše ir duona. Jie

---

* Tikriausiai turima omeny italinių šeryčių (rus. могáр) sėklų košė. Pašarinis augalas skurdžiuose kraštuose, vartojamas žmonių maistui.

nebijojo, kad kaliniai pabėgs, nes iki artimiausios gyvenvietės buvo daugiau nei tūkstantis mylių, jei žinai kryptį, kur eiti.

Dienai baigiantis sargybinis grįždavo ir suskaičiuodavo nukirstus medžius; jei nepavykdavo nukirsti kiek sakyta, kitos dienos maisto davinys būdavo sumažinamas. Tačiau septintą valandą vakaro būdavo jau tamsu, ir sargybinis nelabai galėjo tiksliai sužiūrėti, kiek naujų medžių paguldyta. Vladekas išmokė savo grupelės vyrus popietei besibaigiant nuvalyti sniegą nuo dviejų trijų seniau gulinčių kamienų ir atitempti juos į tą dieną nukirstų medžių eilę. Planas visada pavykdavo, ir Vladeko grupė niekad neliko be dienos davinio. Kartais pavykdavo grįžti į stovyklą su prie kojos iš vidaus pririšta malka, kurią nakčiai įmesdavo į krosnį. Reikėdavo būti atsargiems, nes neretai grįžusius į stovyklą apieškodavo, dažnai liepdavo nusiauti ir stypsoti basomis sniege. Jei sučiupdavo ką nors nešant, bausmė – trys dienos be maisto.

Bėgant savaitėms Vladeko koja tapo nelanksti ir skausminga. Jis ilgėjosi dienų, kai temperatūra nukrisdavo iki 40 laipsnių šalčio ir lauko darbai būdavo atšaukiami, net jei prarastą dieną tekdavo atidirbti ateinantį sekmadienį, kai paprastai jiems būdavo leidžiama visą dieną pratysoti ant gultų.

Vieną vakarą, kai Vladekas per dykvietę tempė rąstus, jo koja pradėjo nenumaldomai tvinksėti. Pažvelgęs į randą berniukas pastebėjo, kad tas paraudo ir ištino. Jis parodė randą sargybiniui, kuris liepė dar neprašvitus kreiptis į stovyklos daktarą. Vladekas visą naktį prasėdėjo kone priglaudęs koją prie krosnies, tačiau šiluma buvo vos juntama ir skausmo nepalengvino.

Kitą rytą Vladekas atsikėlė valanda anksčiau nei paprastai. Jei nespės pas gydytoją prieš prasidedant darbui, teks laukti kitos dienos. Vladekas nebūtų dar dienos ištvėręs su tokiu kankinančiu skausmu. Prisistatęs pas gydytoją Vladekas pasisakė pavardę ir numerį.

Pasirodė, kad gydytojas – kupinas užuojautos senyvas plikis su aiškiai matoma kupra, Vladekui pasidingojo, kad jis atrodo dar senesnis nei baronas paskutinėmis dienomis. Gydytojas be žodžių apžiūrėjo Vladeko koją.

– Ar žaizda sugis, daktare? – pasiteiravo Vladekas.

– Kalbi rusiškai?

– Taip, pone.

– Nevadink manęs ponu. Mano pavardė Dubinas. Aš toks pat kalinys kaip ir tu, – Vladekas nustebo. – Nors visą gyvenimą šlubčiosi, jaunuoli, – toliau kalbėjo gydytojas, – tavo koja pasveiks. Tačiau gera kam? Visą gyvenimą kirsti medžius šioje Dievo pamirštoje skylėje?

– Ne, daktare. Ketinu pabėgti ir grįžti į Lenkiją, – pareiškė Vladekas.

Gydytojas aštriai jį nudelbė.

– Kalbėk tyliau, kvaileli... Jau lyg ir turėtum žinoti, kad pabėgti neįmanoma. Aš čia jau penkiolika metų, ir nė dienos nebuvo, kad nesvajočiau pabėgti. Nėra kaip; niekas, kas bandė, neliko gyvas, o vien kalbos apie pabėgimą reiškia dešimt dienų karceryje, kur maitina kas trečią dieną ir nėra krosnies. Jei iš tos vietos išeini gyvas, norėtum būti miręs.

– Aš pabėgsiu. Tikrai pabėgsiu, – nenuleisdamas akių nuo senio tvirtino Vladekas.

Gydytojas įdėmiai pažvelgė Vladekui į akis.

– Mano drauge, pamiršk šitą žodį, nes jis tave pražudys. Grįžk į darbą, koją gerai apsimuturiuok ir vėl pasirodyk pas mane rytoj iš ryto.

Vladekas grįžo į mišką, tačiau skausmas buvo toks stiprus, kad jis nedaug tepajėgė nudirbti. Kitą rytą daktaras koją apžiūrėjo atidžiau.

– Ką gi, atrodo blogiau, – konstatavo. – Kiek tau metų, vaike?

– O kelinti dabar metai, daktare Dubinai? – pasiteiravo Vladekas.

– Devyniolikti.

– Tada man trylika. O kiek metų jums, daktare?

Klausimas žmogų, regis, nustebino.

– Trisdešimt aštuoneri, – tyliai atsakė.

– Dieve, padėk man, – tarstelėjo Vladekas.

– Ir tu penkiolika metų kalėjęs šitaip atrodysi, mano berniuk, – konstatavo gydytojas.

– Kodėl jūs apskritai čia? – nenustygo Vladekas. – Kodėl jūsų po šitiek laiko nepaleidžia?

– Paleisti vienintelį turimą gydytoją? – vyras nusijuokė. – Mane suėmė Maskvoje tūkstantis devyni šimtai ketvirtaisiais, netrukus po to, kai Paryžiuje įgijau gydytojo kvalifikaciją. Tuo metu dirbau Prancūzijos ambasadoje, mane apkaltino šnipinėjimu ir įkalino, o po revoliucijos be jokio teismo išsiuntė į šitą pragaro skylę. Netgi prancūzai pamiršo, kad aš egzistuoju. Šiaip ar taip, niekas nepatikėtų, kad tokia vieta apskritai yra. Lageryje Nr. 201 bausmės laikas niekad niekam nepasibaigė, todėl aš mirsiu čia, kaip ir visi kiti, ir nemanysiu, kad per anksti.

– Ne, nereikia prarasti vilties, daktare.

– Vilties? Aš jau seniai nustojau viltis. Galbūt neturėčiau prarasti vilčių dėl tavęs; tačiau nepamiršk, niekam niekada neminėk to žodžio; čia yra kalinių, kurie tave įskųs tik už papildomą riekelę duonos ar šiltesnę antklodę. Kol kas, Vladekai, ketinu mėnesiui paskirti tave į virtuvę, tačiau turi kas rytą ateidinėti pas mane. Tai vienintelė galimybė neprarasti kojos, o manęs nežavi perspektyva būti tuo, kuris ją nupjaus. Čia tikrai neturime naujausių chirurginių instrumentų, – pridūrė, dirsteldamas į didelį drožinėjimo peilį, kabantį ant sienos. Vladekas sudrebėjo.

Gydytojas Dubinas ant popieriaus skiautelės užrašė Vladeko pavardę ir kitą rytą paskyrė jį į virtuvę. Čia berniukui teko lediniame vandenyje plauti indus ir talkinti ruošiant tai, kas vadinosi maistas. Po rąstų kapojimo pokytis buvo malonus: papildoma porcija žuvienės, stora riekė juodos duonos su kapotomis dilgėlėmis ir galimybė likti viduje, nešalti. Vieną kartą virėjas netgi pasidalijo su juo pusę kiaušinio, nors nė vienas nebuvo tikras, koks paukštis jį padėjo. Užtruko, kol Vladeko koja pradėjo taisytis, jis gana aiškiai šlubčiojo. Nesant normalių vaistų gydytojas Dubinas nedaug jam tegalėjo padėti, tik atidžiai stebėti ligos eigą.

Dienoms bėgant gydytojas su Vladeku susidraugavo. Kas rytą jie kalbėdavo vis kita kalba, tačiau Dubinui labiausiai patikdavo šnekučiuotis gimtąja prancūzų; šito jis nebuvo patyręs penkiolika metų.

– Vladekai, po septynių dienų tau teks grįžti prie miško darbų; sargybiniai apžiūrės koją, ir aš nesugebėsiu ilgiau išlaikyti tavęs virtuvėje. Tad atidžiai klausyk, nes sugalvojau tavo pabėgimo planą.

– Mūsų, daktare, – spyrėsi Vladekas, – mūsų.

– Ne, tik tavo. Aš per senas tokiai ilgai kelionei, ir nors svajojau pabėgti, geriau padėsiu tau. Man pakaks žinoti, kad kažkam pasisekė, ir kad tu esi pirmasis sutiktas čia žmogus, įtikinęs mane, jog gali pasisekti.

Vladekas tylėdamas klausėsi gydytojo parengto plano.

– Per pastaruosius penkiolika metų susitaupiau du šimtus rublių – kai dirbi rusams, už viršvalandžius tau nemoka. – Vladekas pabandė nusijuokti iš stovyklos senbuvio pokšto. – Pinigus, keturias penkiasdešimtrublines kupiūras, slepiu vaistų buteliuke. Kai ateis laikas keliauti, įsiųsiu pinigus į tavo drabužius.

– Kokius drabužius? – pasiteiravo Vladekas.

– Turiu kostiumą, marškinius ir kepurę. Maždaug prieš dvylika metų, kai vis dar tikėjau, kad vieną dieną pavyks pabėgti, išmainiau

su sargybiniu į vaistus. Ne paskutinės mados, tačiau mūsų tikslui pasitarnaus.

Per penkiolika metų susirankioti du šimtai rublių, kostiumas, marškiniai ir kepurė, o gydytojas ketina vienu mostu visas šias gėrybes paaukoti kitam žmogui. Šitokio nesavanaudiškumo Vladekas savo gyvenime nebuvo matęs.

– Vienintelė galimybė pasitaikys kitą ketvirtadienį, – toliau kalbėjo gydytojas. – Traukiniu į Irkutską turi atvykti nauji kaliniai, o sargybiniai iš virtuvės visada ima keturis vyrus į naujokų maisto sunkvežimius. Jau susitariau su virtuvės šefu, – pats nusijuokė taip pasakęs, – Stanislavu, kad mainais už šiek tiek vaistų tu atsidursi maisto sunkvežimyje. Sunku nebuvo. Niekas nenori sukarti kelią ten ir atgal, tačiau tau teks keliauti tik į vieną pusę.

Vladekas nuščiuvęs atidžiai klausėsi.

– Atsidūręs stotyje luktelk, kol atvyks traukinys. Kai naujokus išvarys ant platformos, pereik bėgius ir lipk į Maskvos traukinį, kuris negalės pajudėti, kol neatvažiuos kalinių traukinys, nes yra tik vieni bėgiai. Turėsi melstis, kad aplink sukinėjantis šimtams naujų kalinių sargybiniai nepastebės, jog tavęs trūksta. Nuo tada turėsi kliautis tik savimi. Jei pastebės tave sprunkant, nušaus nė nedvejoję. Dar štai kuo galiu padėti. Prieš penkiolika metų, kai pats važiavau šituo traukiniu, iš atminties nupiešiau žemėlapį iš Maskvos į Turkiją. Dievas žino, kiek jis dabar tikslus, todėl pasistenk išsiaiškinti, ar rusai dar neužkariavo ir Turkijos. Dievai žino, ko jie pridarė iki šių dienų. Kiek suprantu, jie gali valdyti ir Prancūziją.

Gydytojas nuėjo iki vaistų spintos, paėmė didelį butelį, kuris atrodė pilnas rudo skysčio, ir atsukęs dangtelį ištraukė seną pergamento skiautę. Ant jos buvo užrašas: „1904 m. spalio mėn.“ ir pavaizduotas maršrutas iš lagerio į Maskvą, iš Maskvos į Odesą ir iš Odesos į Turkiją; pusantro tūkstančio mylių iki laisvės.

– Ateik pas mane kas rytą šią savaitę, mes dar kelis kartus patikslinsim planą. Jei tau nepavyks, tegu ne dėl pasiruošimo stokos.

Naktimis Vladekas nė bluosto nebesudėdavo, tik spoksojo pro langelį į mėnulio pilnatį. Vis kartojo sau, ką darytų kiekvienoje situacijoje, ruošėsi bet kokiam galimam atvejui.

Kiekvieną dieną jiedu su gydytoju pakartodavo planą. Kelionės išvakarėse gydytojas sulankstė žemėlapį į šešias dalis ir kartu su keturiomis penkiasdešimtrublinėmis kupiūromis įdėjo į voką, kurį pridaigstė švarko rankovėje. Vladekas apsivilko marškinius ir kostiumą. Jis buvo toks sulysęs, kad drabužiai kabėjo ant jo kaip ant pakabos. Kai ant jų jis maukšlinosi savo uniformą, gydytojas pastebėjo sidabrinę barono apyrankę, kurią Vladekas visą laiką nešiojo virš alkūnės bijodamas, kad sargybiniai nepastebėtų ir nepavogtų.

– Kas tai? – pasiteiravo vyriškis. – Gana prabangu.

– Tai mano tėvo dovana, – paaiškino Vladekas. – Ar galėčiau atsidėkodamas jums ją padovanoti? – nusisegęs apyrankę Vladekas ištiesė ją gydytojui.

Gydytojas kelias akimirkas žiūrėjo į sidabro apyrankę, paskui nuleido galvą.

– Jokiu būdu, – paprieštaravo, – tai labai asmeniškas daiktas.

Jis atidavė apyrankę Vladekui ir šiltai paspaudė jam ranką.

– Sėkmės, Vladekai. Tikiuosi, nebesusitiksim.

Vyrai apsikabino, ir Vladekas išėjo, kaip prašė maldose, paskutinei nakčiai į baraką Nr. 33. Tą naktį jis neužmigo bijodamas, kad kuris iš kalinių po drabužiais nepastebėtų kostiumo ir neįduotų jo sargybiniams. Kai kitą rytą kūjis ėmė belsti į trikampį, jis pirmasis prisistatė į virtuvę. Kai sargybiniai atėjo rinkti keturių narių

sunkvežimio komandai, vyresnysis kalinys išstūmė jį į priekį. Vladekas, be abejonių, buvo jauniausias.

– Kodėl šitas? – rodydamas į Vladeką pasiteiravo sargybinis.

Vladekas sustingo. Gydytojo planas galėjo sužlugti dar neišvykus iš teritorijos, o kitos kalinių partijos į lagerį nesiųs mažiausiai tris mėnesius. Tada jis jau nebedirbs virtuvėje.

– Jis puikus virėjas, – paaiškino Stanislavas, – mokėsi barono pilyje. Sargybiniai nusipelno geriausio.

– Gerai, – suburbėjo prižiūrėtojas, o godulys įveikė įtarimus. – Judinkis.

Keturi kaliniai nubėgo į sunkvežimį, ir konvojus pajudėjo. Kelionė buvo ilga ir sunki, tačiau šįkart Vladekui bent jau nereikėjo eiti. Be to, buvo vasara, kone visas laipsnis aukščiau nulio.

Konvojus atkako į Irkutską po šešiolikos dienų. Traukinys iš Maskvos stotyje jau stovėjo. Jis čia laukė jau kelias valandas, tačiau kelionės pradėti negalėjo, kol neatvyko naujuosius belaisvius gabenantis sąstatas. Vladekas atsisėdo ant platformos krašto su kitais trimis lauko virtuvės darbininkais. Patyrimų atbukinti, nė vienas jų nerodė jokio susidomėjimo supančia aplinka. Tačiau Vladeką domino kiekvienas krustelėjimas, jis atidžiai tyrinėjo kitoje platformos pusėje stovintį traukinį. Kelerios durys buvo atviros, ir Vladekas rūpestingai išsirinko tas, pro kurias įlips akimirkai atėjus.

– Mėginsi bėgti? – netikėtai užklupo vyriausiasis virėjas.

Vladeką išpylė prakaitas. Jis nieko neatsakė. Stanislavas nenuleido nuo jo akių.

– Vadinasi, taip, – Vladekas tebetylėjo, o senas virėjas įdėmiai žvelgė į trylikametį berniuką. Paskui, po ilgos pauzės, jis nusišypsojo. –

Sėkmės. Kiek tik galėsiu, pasistengsiu, kad jie nepastebėtų tavo dingimo.

Stanislavas palietė jo ranką ir parodė į tolumą. Vladekas pamatė kalinių traukinį, lėtai slenkantį artyn. Jis įsitempė nekantriam laukime, širdis daužėsi, o akimis sekė kiekvieno kareivio judėjimą. Pagaliau atvykęs sąstatas truktelėjęs sustojo, ir berniukas stebėjo, kaip šimtai išsekusių, bevardžių kalinių pasipylė ant platformos. Kai stotyje kilo sumaištis, o visi sargybiniai buvo užsiėmę, Vladekas šmurkštelėjo po kalinių traukiniu, perbėgo bėgius ir šoko į tą, kuris ruošėsi į Maskvą. Niekas neparodė jokio susidomėjimo, kai jis įslinko į išvietę vagono gale. Vladekas užsirakino ir meldėsi laukdamas, kad bet kurią akimirką kas nors pasibels. Atrodė, visas gyvenimas praslinko, kol traukinys pradėjo riedėti iš stoties. Tiesą sakant, prabėgo keturiasdešimt septynios minutės.

– Pagaliau, pagaliau, – garsiai iškvėpė vaikas. Spoksodamas pro mažutį išvietės langelį jis stebėjo, kaip stotis vis mažėja tolumoje. Galybė naujų kalinių buvo rakinami prie grandinių kelionei į lagerį Nr. 201. Segdami antrankius sargybiniai kvatojosi. Kiek tų žmonių pasieks stovyklą gyvi? Kiek bus sumaitinti vilkams? Kiek truks, kol jo pasiges?

Vladekas dar kelias minutes pasėdėjo tualete bijodamas pajudėti, nežinodamas, ką dabar daryti. Staiga pasigirdo smūgiai į duris. „Sargybinis? – staigiai sumetė Vladekas. – Konduktorius? Kareivis?“ – jo mintyse keitėsi paveikslai, kiekvienas vis labiau bauginantis. Beldimas netilo.

– Pasiskubink ten, – išrėkė gilus, šiurkštus balsas.

Vladekas neturėjo pasirinkimo. Jei tai kareivis – išėjimo nėra – pro mažutį langelį ir nykštukas neprasibrautų. Jei ne kareivis, tik atkreiptų į save dėmesį, per ilgai užsibuvęs tualete. Jis nusitraukė kalėjimo drapanas, susuko į nedidelį ryšulėlį ir išmetė pro langą.

Iš kišenės išsitraukęs minkštą kepuraitę prisidengė ja skustą galvą, tada atidarė duris. Įpuolė susijaudinęs tipas ir nusimovė kelnes dar Vladekui nespėjus išeiti.

Atsidūręs koridoriuje Vladekas pasijuto vienišas ir bauginančiai įtartinas su išėjusiu iš mados kostiumu, tarsi obuolys krūvoje apelsinų. Jis nuėjo paieškoti kito neužimto tualeto. Suradęs užsirakino ir iš rankovėje pridaigstyto voko išsitraukė penkiasdešimtinę. Grįžęs į koridorių susirado pilniausią vagoną ir įsispraudė į kampą. Keletas vyrų vagono viduryje iš kelių rublių žaidė monetomis. Pilyje Vladekas dažnai įveikdavo Leoną ir su malonumu būtų prisijungęs, tik bijojo atkreipti į save dėmesį. Tačiau žaidimui besitęsiant jis pastebėjo, kad vienas žaidėjų nuolat laimi, net jei tikimybė rodo priešingai. Berniukas ėmė atidžiau stebėti tą žmogų ir netrukus pastebėjo, kad jis sukčiauja.

Vienas lošėjų, jau gana daug praradęs, nusikeikęs pasitraukė iš lošimo, nes pasibaigė pinigai. Vladekas kone fiziškai pajuto, koks šiltas vyriškio avikailio paltas, kai tas atsisėdo šalia.

– Sėkmė jums nesišypsojo, – tarė Vladekas.

– Ai, sėkmė niekuo dėta, – atkirto tas. – *Liuosiai* sutvarkyčiau tą žąsinų šutvę, tik pinigai pasibaigė.

– Gal norit parduot savo paltą?

Žmogus įsmeigė į Vladeką akis.

– Ne tavo kišenei, vaike, – vyro tonas aiškiai bylojo priešingą viltį. – Neatiduočiau mažiau nei už septyniasdešimt rublių.

– Duosiu keturiasdešimt, – pareiškė Vladekas.

– Šešiasdešimt, – tarė lošėjas.

– Penkiasdešimt, – nenusileido Vladekas.

– Ne; mažiau nei už šešiasdešimt negaliu; kainavo per šimtą.

– Tikriausiai tai buvo seniai, – pastebėjo Vladekas. Jis nenorėjo rizikuoti traukdamas pinigus iš voko rankovėje, nes būtų atkreipęs

dėmesį. Berniukas palietė palto apykaklę ir metė su panieka: – Gerokai permokėjai, bičiuli. Penkiasdešimt rublių, nė kapeikos daugiau, – ir atsistojo tarsi ketindamas eiti.

– Palauk, palauk, – sustabdė jį lošėjas. – Gerai jau, atiduosiu už penkiasdešimt.

Vladekas išsiėmė iš kišenės purviną penkiasdešimties rublių kupiūrą ir išmainė ją į paltą. Drabužis buvo gerokai per didelis, kone šlavė grindis, tačiau buvo tiksliai tai, ko reikia pridengti netinkantį ir įtarimus keliantį kostiumą. Kelias akimirkas stebėjęs grįžusį į žaidimą ir vėl pralaimintį lošėją vaikas išmoko dvi pamokas: niekada nelošk, kai aplinkybės tau nepalankios, ir būk pasiruošęs pasitraukti, kai pasieki ribą.

Su nauju paltu jausdamasis kiek saugiau Vladekas išėjo iš vagono ir ėmė tyrinėti traukinio sąrangą. Vagonai iš pažiūros buvo dviejų klasių: bendrieji, kuriuose keleiviai stovėjo arba sėdėjo ant medinių suolų, ir specialieji, su apmuštomis sėdynėmis. Visi vagonai buvo pilni, išskyrus vieną iš specialiųjų, kuriame neaišku kodėl sėdėjo tik viena vidutinio amžiaus, apsirengusi puošniau nei dauguma keleivių moteris. Ji dėvėjo tamsiai mėlyną suknelę, galvą buvo apsigaubusi šaliu. Kol Vladekas dvejodamas ją stebėjo, moteris nusišypsojo suteikdama jam pasitikėjimo.

– Galiu atsisėsti?

– Prašom, – atidžiai į jį žiūrėdama tarė moteris. Vladekas daugiau nekalbėjo, tačiau kada tik galėdamas stebėjo moterį ir jos mantą. Jos gelsva oda buvo išvagota nuovargio raukšlių, ji turėjo truputį viršsvorio – tiek paprasčiausiai gali būti nuo rusiško maisto. Trumpi juodi plaukai ir rudos akys liudijo, jog kadaise ji buvusi labai patraukli. Ant lentynos virš galvos pūpsojo du dideli medžiaginiai krepšiai, prie šono – nedidelis lagaminėlis. Nepaisant pavojingos padėties Vladekas suvokė, kad jaučiasi visiškai išsekęs. Jis kaip tik galvojo, ar išdrįsus numigti, kai moteris prakalbo.

– Kur keliauji?

Klausimas užklupo jį netikėtai.

– Į Maskvą.

– Ir aš, – prisipažino moteris.

Vladekas iš karto pasigailėjo dėl suteiktos, kad ir kokios skurdžios, informacijos. „Su niekuo nesikalbėk, – įspėjo gydytojas. – Atmink: niekuo nepasitikėk. Rusijoje visi šnipai."

Vladeko palengvėjimui moteris daugiau nebekamantinėjo. Tačiau vos pradėjus atgauti pasitikėjimą, pasirodė bilietų tikrintojas. Nepaisant penkių laipsnių šalčio Vladekas pradėjo prakaituoti. Kontrolierius paėmė moters bilietą, pažymėjo, atidavė ir atsisuko į Vladeką.

– Bilietą, drauge, – lėtai ir abejingai pasakė.

Vladekas pradėjo beviltiškai kuistis palto kišenėse.

– Jis mano sūnus, – tvirtai pasakė moteris.

Bilietų tikrintojas dirstelėjo į ją, dar kartą į Vladeką, tada nusilenkė moteriai ir išėjo daugiau netaręs nė žodžio.

Vladekas įsmeigė į ją akis.

– Ačiū, – pralemeno, nežinodamas, ką besakyti.

– Mačiau, kaip išropojai iš po kalinių traukinio, – tyliai pastebėjo moteris. Vladekui pasidarė bloga. – Tačiau nesijaudink, neįduosiu. Vienoj iš tų velnio stovyklų kali mano pusbrolis, visi baiminamės vieną dieną ten atsidurti. – Ji kurį laiką žvelgė į Vladeką, o tada paklausė: – Ką vilki po paltu?

Vladekas svarstė, kaip geriau pasielgti: mestis iš vagono ar atsisagstyti paltą. Jei išbėgs, traukinyje nebus kur pasislėpti, tad atsisagstė.

– Ne taip blogai, kaip galvojau, – tarė ji. – Kur padėjai kalinio uniformą?

– Išmečiau pro langą.

– Tikėkimės, kol pasieksim Maskvą, niekas jos neras. – Vladekas nutylėjo. – Ar Maskvoje turi kur apsistoti?

Jis vėl prisiminė gydytojo patarimą niekuo nepasitikėti, tačiau privalėjo pasitikėti šia moterimi.

– Neturiu kur eiti.

– Tada, kol ką nors susirasi, galėsi pasilikti su manimi. Mano vyras yra Maskvos stoties viršininkas, šitas vagonas – tik valstybės pareigūnams, – paaiškino moteris. – Jei dar kada šitaip suklysi, teks lipti atgal į Irkutsko traukinį.

Vladekas nurijo seiles.

– Dabar turėčiau išeiti?

– Ne, tik ne dabar, kai bilietų tikrintojas tave matė. Šiuo metu su manimi būsi saugus. Ar turi kokius tapatybės dokumentus?

– Ne. O kas tai yra?

– Po revoliucijos kiekvienas Rusijos pilietis turi nešiotis tapatybės dokumentą, kuriame parašyta, kas jis toks, kur gyvena ir kur dirba. Kitaip, kol nepateiksi dokumento, teks pabūti kalėjime. O kadangi tūnodamas kalėjime dokumento negausi, ten ir liksi amžinai, – paprasčiausiai paaiškino moteris. – Kai atvyksim į Maskvą, turėsi nuo manęs nesitraukti, ir pasistenk neprasižioti.

– Jūs man labai maloni, – įtariai pastebėjo Vladekas.

– Dabar, kai caro nebėra, niekas nėra saugus. Man pasisekė, kad esu ištekėjusi už tinkamo vyro. Tačiau Rusijoje nėra nė vieno žmogaus, įskaitant ir valstybės tarnautojus, kurie nuolat nebijotų arešto ir lagerio. Kuo tu vardu?

– Vladekas.

– Gerai. O dabar miegok. Atrodai išsekęs, kelionė ilga, o tu dar nesi saugus.

Vladekas užmigo.

14

Tai prasidėjo spalį, pirmadienį, savaitgalį atšventus antrąsias vestuvių metines. Ana pradėjo gauti laiškus nuo nenorėjusio savęs įvardyti „draugo“, pranešančio, kad Henris pastebėtas vaikštinėjantis po Bostoną su kitomis moterimis, ypač su viena dama, kurios autorius nenorėtų paviešinti. Iš pradžių Ana laiškus degino. Nors jie kėlė nerimą, Henriui nieko neužsiminė ir meldėsi, kad kiekvienas būtų paskutinis. Jai nepakako drąsos iškelti šį klausimą netgi tada, kai jis paprašė atiduoti paskutinius pusantro šimto tūkstančio dolerių.

– Prarasiu visą sandėrį, jei tučtuojau negausiu tų pinigų, Ana.

– Bet tai viskas, ką turiu, Henri. Jei duosiu tau dar pinigų, liksiu be nieko.

– Vien tik šitas namas vertas dviejų šimtų tūkstančių. Rytoj galėtum jį įkeisti.

– Namas priklauso Viljamui.

– Viljamas, Viljamas, Viljamas. Viljamas visada stoja mano kelyje į sėkmę, – sušuko Henris ir su trenksmu išlėkė iš kambario. Jis grįžo namo po vidurnakčio atgailaujantis ir pasakė, kad geriau tegu ji pasilaiko pinigus, o jis bankrutuos. Šitaip jie bent jau turės vienas kitą. Aną jo žodžiai paguodė, vėliau jie pasimylėjo. Kitą rytą ji išrašė pusantro šimto tūkstančio dolerių čekį mėgindama negalvoti, kad liks be skatiko, kol Henris sėkmingai užbaigs šitą amžiaus sandorį. Ana negalėjo susilaikyti negalvojusi, ar tik paprastas atsitiktinumas, kad Henris paprašė tiksliai tiek, kiek liko jos palikimo.

Kitą mėnesį Anai dingo mėnesinės.

Daktaras Makenzis sunerimo, tačiau stengėsi to neparodyti; senelės tikrąja to žodžio prasme persigando; Henris nudžiugo ir tikino Aną, kad tai pats nuostabiausias dalykas, kada nutikęs jo gyvenime. Jis netgi sutinka pristatyti naują ligoninės priestatą vaikams, kaip prieš mirtį planavo Ričardas.

Gavęs motinos laišką su naujiena, Viljamas visą vakarą vienas prasėdėjo kambaryje, nekalbėjo netgi su Matu, kuris ne juokais sunerimo. Kitą penktadienį gavęs specialų internato viršininko Driskiaus Reglano leidimą jis sėdo į Bostono traukinį ir vos atvykęs iš savo taupomosios sąskaitos pasiėmė šimtą dolerių. Tada nudrožė į „Koeno ir Jablonso" teisinių paslaugų firmą Džefersono gatvėje. Vyresnysis partneris ponas Tomas Koenas, aukštas, prakaulus vyriškis tamsiais skruostais ir lūpomis, kurios, regis, niekada nesišypso, negalėjo nuslėpti nustebimo, kai į jo kabinetą įlėkė Viljamas.

– Nesu turėjęs šešiolikmečio kliento, – pradėjo ponas Koenas. – Man tai bus nauja, – jis sudvejojo, – pone Kainai. Ypač dėl to, kad jūsų tėvas nebuvo itin... kaip čia pasakius?.. Nerodė pagarbos mano tikėjimui.

– Mano tėvas, – atkirto Viljamas, – didžiai žavėjosi žydų tautos pasiekimais ir labai gerbė jūsų firmą, nors jūs dirbote jo konkurentų naudai. Kelis kartus girdėjau jį ir poną Loidą minint jūsų pavardę su didžiausia pagarba. Štai kodėl pasirinkau jus, pone Koenai, o ne jūs mane.

Ponas Koenas greitai atidėjo į šoną Viljamo amžiaus klausimą.

– Tikrai, tikrai. Esu tikras, Ričardo Kaino sūnui galima padaryti išimtį. Taigi, kuo galiu jums padėti?

– Noriu sužinoti atsakymus į tris klausimus, pone Koenai. Pirma, jei mano motina, ponia Henri Osborn, pagimdys sūnų arba dukterį, ar tas vaikas turės kokias nors teises į Kainų šeimos turtą? Antra, ar aš turiu kokių nors teisinių įsipareigojimų ponui Henriui

Osbornui vien todėl, kad jis vedęs mano motiną? Ir trečia, kokio amžiaus sulaukęs galėčiau reikalauti, kad ponas Henris Osbornas išsinešdintų iš mano namų Luisburgo aikštelėje?

Pono Koeno plunksna spėriai brėžė priešais gulintį geltoną lakštą, taškydama mažas mėlynas dėmes ant jau rašalu išterlioto biuvaro.

Viljamas ant rašomojo stalo padėjo šimtą dolerių. Teisininkas nustebo, tačiau paėmė kupiūras ir suskaičiavo.

– Naudokite pinigus apdairiai, pone Koenai. Kai išeisiu iš Harvardo ir pradėsiu dirbti tėvo banke, man reikės gero teisininko.

– Ar jums jau pasiūlė vietą Harvarde, pone Kainai? Sveikinu. Man telieka viltis, kad mano sūnų priimtų.

– Ne, dar ne, – prisipažino Viljamas, – tačiau tai tik laiko klausimas. Patylėjęs pridūrė: – Grįšiu po savaitės, pone Koenai. Jei kada išgirsiu bent žodį šia tema iš ko kito nei iš jūsų, manykit, kad mūsų santykiams galas. Geros dienos, pone.

Ponas Koenas taip pat būtų palinkėjęs geros dienos, jei būtų pajėgęs sumarmaliuoti žodžius prieš Viljamui uždarant duris.

Viljamas grįžo pas „Koeną ir Jablonsą“ po savaitės.

– Ach, ponas Kainas, – pasisveikino Koenas, – kaip malonu vėl jus matyti. Gal norėtumėte kavos?

– Ne, dėkoju.

– Tai gal kokakolos?

Viljamo veidas liko abejingas.

– Tada prie reikalų, – kiek sutrikęs tarstelėjo ponas Koenas. – Pasitelkę į pagalbą labai geros reputacijos privačių seklių firmą kiek pasiklausinėjome jūsų labui, pone Kainai. Manau, galiu atsakingai

pareikšti, kad galiu atsakyti į jūsų klausimus. Teiravotės, ar pono Osborno atžala, jeigu atsirastų, galėtų pareikšti teisę į Kainų turtus, ypač į tą dalį, kurią jums paliko tėvas. Ne, būtų paprastas atsakymas, tačiau, žinoma, ponia Osborn bet kokią sumą iš penkių šimtų tūkstančių, kuriuos jai testamentu paliko jūsų tėvas, gali palikti kam tik panorėjusi. Tačiau jums tikriausiai būtų įdomu sužinoti, pone Kainai, kad jūsų motina iš savo asmeninės sąskaitos „Kaino ir Keboto" banke per pastaruosius aštuonis mėnesius paėmė visus pinigus, nors mums nepavyko atsekti, kaip jie buvo panaudoti. Įmanoma, kad ji nusprendė padėti juos į kitą banką.

Viljamas atrodė sukrėstas. Koenas pirmą kartą pastebėjo savikontrolės stygių.

– Jai nebuvo jokio pagrindo taip elgtis, – pareiškė Viljamas. – Pinigai galėjo prašapti tik pas vieną asmenį.

Teisininkas tylėjo tikėdamasis sužinoti to asmens pavardę, tačiau Viljamas susitvardė ir nieko nebepridūrė. Ponas Koenas kalbėjo toliau:

– Atsakymas į antrąjį klausimą: neturite jokių asmeninių ar teisinių įsipareigojimų ponui Henriui Osbornui. Jūsų tėvo testamento sąlyga: jūsų motina kartu su jūsų krikšto tėvais ponu Alanu Loidu ir ponia Mile Preston yra įgaliota valdyti jūsų turtą, kol sulauksite dvidešimt vienerių.

Viljamo veide nebuvo jokios išraiškos. Koenas jau žinojo, jog tai reiškia, kad jis gali tęsti.

– Ir trečia, pone Kainai, jūs niekada negalėsite išprašyti pono Osborno iš Bikon Hilo, kol jis bus vedęs jūsų motiną ir gyvens su ja. Nuosavybė teisiškai atiteks jums po jos mirties, ne anksčiau. Jei jis tuo metu dar bus gyvas, galėsite prašyti jį išsikelti, – Koenas pakėlė akis nuo aplanko. – Viliuosi, kad atsakiau į visus jūsų klausimus, pone Kainai.

– Dėkoju, pone Koenai, – pasakė Viljamas. – Esu dėkingas už efektyvumą ir diskretiškumą. Galbūt leisite man sužinoti jūsų paslaugų įkainius.

– Šimtas dolerių nevisiškai padengia firmos išlaidas, tačiau mes tikime jūsų ateitimi ir...

– Nenorėčiau niekam likti įsipareigojęs, pone Koenai. Turėtumėte elgtis su manimi taip, kaip su bet kuriuo kitu klientu, kuris gali daugiau nepasirodyti. Turint tai omenyje, kiek aš jums skolingas?

Koenas akimirką pasvarstė.

– Tokiomis aplinkybėmis jūs turėtumėte sumokėti mums du šimtus dvidešimt dolerių, pone Kainai.

Viljamas išėmė iš vidinės kišenės šešias dvidešimties dolerių kupiūras ir padavė jas Koenui. Šį kartą teisininkas jų neskaičiavo.

– Dėkoju jums už pagalbą, pone Koenai. Esu tikras, mes dar susitiksime. Geros dienos, pone.

– Geros dienos, pone Kainai, – teisininkas sudvejojo. – Galbūt man bus leista pasakyti, kad taip ir neturėjau garbės susipažinti su jūsų tėvu, tačiau turėjęs reikalų su jo sūnumi labai dėl to apgailestauju.

Viljamas pirmą kartą nusišypsojo.

– Dėkoju, pone Koenai.

15

Kai Vladekas pabudo, lauke jau buvo tamsu. Jis sumirksėjo ir šypsena atsakė besišypsančiai savo globėjai melsdamasis, kad ji būtų patikima, kad nesikreiptų į policiją, kuri – o gal jau kreipėsi? Pasikuitusi viename savo ryšulių moteris pagamino šį tą užkąsti. Ketverius metus Vladekas nebuvo ragavęs nieko skanesnio už sumuštinį su džemu, tad šlamšte jį sušlamštė. Privažiavus kitą stotį kone visi keleiviai išlipo. Vieniems tai buvo kelionės tikslas, kiti paprasčiausiai norėjo pramankštinti nutirpusias galūnes, tačiau dauguma ieškojo, kur galima būtų truputį atsigaivinti.

Moteris atsistojo.

– Eik paskui mane, – pasakė.

Vladekas atsistojo ir paskui moterį nusekė ant platformos. Ar jį tuojau įduos? Moteris ištiesė ranką, o jis įsitvėrė jos delną kaip bet kuris su motina einantis vaikas. Ji patraukė link moterų tualeto. Vladekas sudvejojo, tačiau bendrakeleivė nenusileido, o viduje paprašė jo nusirengti. Kol Vladekas rengėsi, atsuko čiaupą, kuris nenoriai išspjovė šalto rudo vandens čiurkšlę. Moteris nusikeikė, tačiau lyginant su sąlygomis lageryje čia buvo neįtikėtinai gerai. Ji apiprausė berniuką drėgnu skudurėliu ir susiraukė pamačiusi bjaurią žaizdą ant kojos. Vladekas neišleido nė garso, nors ir baisiai skaudėjo liečiant, kad ir kokia ji stengėsi būti švelni.

– Parsivedusi tave namo žaizdas geriau sutvarkysiu, – tarė moteris, – o dabar tik tiek galima padaryti.

Tada ji pamatė sidabro apyrankę. Ištyrinėjo įrašą ir atidžiai pažvelgė į Vladeką.

– Iš ko pavogei? – pasiteiravo.

Vladekas įsižeidė.

– Nevogiau. Tėvas mirdamas padovanojo.

Moters akyse atsirado visai kitokia išraiška. Baimė ar pagarba? Ji nulenkė galvą.

– Būk atsargus, Vladekai. Ne vienas nužudytų dėl tokio vertingo daikto.

Berniukas linktelėjo ir paskubomis ėmė rengtis. Abu grįžo į vagoną. Kai traukinys pajudėjo, Vladekas apsidžiaugė vėl išgirdęs po vagonu trinksint ratus. Prireikė dar dvylikos su puse dienų, kol traukinys pasiekė Maskvą. Kada tik pasirodydavo naujas bilietų tikrintojas, Vladekas su moterimi laikėsi tos pačios rutinos: jis neįtikinamai stengėsi atrodyti jaunas ir nekaltas, ji įtikinamai apsimesdavo motina. Bilietų tikrintojai visada pagarbiai jai nusilenkdavo, tad Vladekas buvo priverstas galvoti, kad stoties viršininkas Rusijoje yra labai svarbus žmogus.

Baigiantis devyniems šimtams mylių Vladekas visiškai pasitikėjo moterimi. Į galutinę stotį traukinys atvyko ankstyvą popietę. Nepaisant visko, ką patyrė, Vladekas vėl pabūgo nežinomybės. Nebuvo lankęsis dideliame mieste, jau nekalbant apie visos Rusijos sostinę. Vladekas nebuvo matęs šitiek žmonių, skubančių įvairiomis kryptimis. Moteris pajuto jo nuogąstavimus.

– Sek paskui mane, nekalbėk ir nenusiimk kepurės.

Vladekas nukėlė nuo lentynos jos krepšius, ant galvos – jau pasidengusios tamsiais šeriais – užsimaukšlino kepurę ir nusekė įkandin moters į peroną. Daugybė žmonių laukė eilėje prie užkardos, susidarė spūstis, nes kiekvienas privalėjo parodyti sargybiniui tapatybės dokumentus. Priėjus barjerą, Vladeko širdis daužėsi kaip būgnas, tačiau sargybinis dirstelėjo tik į moters dokumentus.

– Drauge, – tarė ir atidavęs pagarbą dirstelėjo į Vladeką.

– Mano sūnus, – paaiškino moteris.

– Žinoma, drauge, – dar kartą atidavė pagarbą sargybinis.

Šitaip Vladekas atsidūrė Maskvoje.

Kad ir kaip pasitikėjo naująja kompanione, pirmasis Vladeko instinktas buvo bėgti, tačiau jis suprato, kad šimto penkiasdešimties rublių nepakaks pragyventi ir nusprendė palaukti tinkamos progos – pabėgti galės bet kada. Stoties kieme jų laukė arklys su vežimu, kuris nuvežė moterį ir jos globotinį į jo naujuosius namus. Parvažiavus stoties viršininko namuose nebuvo, tad moteris paklojo Vladekui lovą, paskui ant viryklės ji pašildė vandens, supylė į didelę skardinę vonią ir paliepė jam lipti. Tai buvo pirmoji vonia po daugelio metų. Pašildžiusi dar šiek tiek vandens moteris iš naujo supažindino Vladeką su muilu ir nutrynė jam nugarą. Neilgai trukus vanduo ėmė keisti spalvą, o po dvidešimties minučių pajuodo. Vladekas suprato, kad prireiks ne vienos vonios, kol pavyks nusigremžti per metų metus įaugusius nešvarumus. Nusišluosčius moteris kažkokiu tepalu ištepė jo rankas ir kojas, aptvarstė tas kūno dalis, kurios atrodė ypač jautrios. Dirstelėjo į jo vieną spenelį. Jis greitai apsirengė ir atėjo į virtuvę. Moteris jau buvo pripylusi dubenį karštos sriubos, įdėjusi kiek pupelių. Vladekas viską godžiai sušveitė. Nė vienas nekalbėjo. Baigus valgyti moteris užsiminė, kad būtų protingiau eiti į lovą ir pailsėti.

– Nenoriu, kad mano vyras pamatytų tave anksčiau nei papasakosiu, kaip čia atsidūrei, – paaiškino. – Jei mano vyras sutiks, ar norėtum pasilikti su mumis, Vladekai?

– Taip, prašau, – paprastai pasakė vaikas.

– Tada dumk į lovą, – tarė moteris.

Lipdamas laiptais Vladekas meldėsi, kad moters vyras leistų jam gyventi šiame name. Lėtai nusirengęs, berniukas atsigulė į lovą. Jautėsi pernelyg švarus, paklodės buvo pernelyg gurgždančios, čiužinys per minkštas. Jis išmetė ant grindų pagalvę, tačiau buvo toks pavargęs, kad užmigo ir patogioje lovoje. Jau buvo tamsu, kai jį pažadino garsūs balsai. Vladekas negalėjo pasakyti, kaip ilgai miegojo. Jis nusliūkino prie durų, jas pravėrė ir ėmė klausytis pokalbio virtuvėje apačioje.

– Tu tikra kvaiša! – išgirdo Vladekas aštrų balsą. – Nejau nesupranti, kas būtų buvę, jei tave būtų sučiupę? Tave būtų išsiuntę į lagerius, aš būčiau netekęs darbo.

– Bet jeigu būtum jį matęs, Piotrai. Jis atrodė kaip medžiojamas žvėriukas.

– Taigi tu nusprendei paversti medžiojamais žvėrimis mus, – atkirto vyras. – Ar dar kas nors jį matė?

– Ne, – atsakė moteris, – nemanau.

– Dėkui Dievui. Vaikiščias privalo tučtuojau išsinešdinti, kol niekas neapsižiūrėjo, kad jis čia lindi – tai vienintelė mūsų viltis.

– Tačiau kur jam pasidėti, Piotrai? Jis visiškai vienas. O aš visada norėjau sūnaus.

– Man vienodai, ko tu nori ar kur jis eis. Mes už jį neatsakingi. Turim jo atsikratyti, ir kuo greičiau.

– Tačiau, Piotrai, atrodo, jis kilmingas. Man regis, jo tėvas buvo baronas. Ant riešo jis mūvi sidabro apyrankę, ant kurios parašyta...

– Tada tik dar blogiau. Žinai mūsų naujosios valdžios dekretą. Jokios kilmės, jokių privilegijų. Mūsų net į lagerius nesiųstų – mus paprasčiausiai sušaudytų.

– Mudu visada norėjom sūnaus, Piotrai. Argi negalima kartą gyvenime surizikuoti?

– Gal tavo gyvenime, bet ne mano. Pasakiau, kad jis turi dingti, ir dabar pat.

Daugiau Vladekui nereikėjo girdėti. Vienintelis būdas padėti geradarei – tai be pėdsako dingti naktyje. Jis greitai apsirengė ir įsmeigė akis į lovą tikėdamasis, kad nereikės laukti dar ketverius metus, kol vėl galės taip kietai išsimiegoti. Jam atveriant langą staiga atsilapojo durys ir į kambarį įžygiavo stoties viršininkas. Buvo nedidukas, ne aukštesnis už Vladeką, dideliu pilvu, plikas, tik keletą žilų sruogų nesėkmingai bandė užšukuoti ant viršugalvio. Jis nešiojo akinius be rėmelių, nuo kurių po akimis įsispaudė maži raudoni pusračiai. Vyras įsmeigė akis į Vladeką. Vladekas žvilgsnį atrėmė.

– Lipam žemyn, – paliepė vyras.

Vladekas nenoromis nusekė į virtuvę. Moteris kūkčiojo prie stalo.

– Paklausyk, vaike... – tarė vyras.

– Jo vardas Vladekas, – pertraukė moteris.

– Klausyk, vaike, – pakartojo vyras. – Tu esi problema, tad noriu, kad dingtum iš čia kuo toliau. Pasakysiu, kaip ketinu tau padėti.

Vladekas žvelgdamas į tą žmogų suvokė, kad jis trokšta padėti tik sau.

– Parūpinsiu tau traukinio bilietą. Kur nori važiuoti?

– Į Odesą, – pareiškė Vladekas, nenutuokdamas, nei kur tai yra, nei kiek tai kainuos, paprasčiausiai tai buvo kitas miestas gydytojo žemėlapyje į laisvę.

– Odesa, nusikaltėlių lopšys, tinkama kryptis, – purkštelėjo stoties viršininkas. – Ten būsi tarp saviškių.

– Leisk jam pasilikti pas mus, Piotrai. Aš juo rūpinsiuosi, aš...

– Ne, nieku gyvu. Jau geriau sumokėsiu, kad benkartas išsinešdintų.

– Tačiau kaip jis praeis pro pareigūnus? – meldė moteris.

– Aš parūpinsiu jam bilietą į Odesą ir galiojantį leidimą. – Vyriškis atsisuko į Vladeką. – Įlipsi į tą traukinį, vaike, ir jei kada tave pamatysiu ar išgirsiu, kad tu vėl Maskvoje, tuojau pat suimsiu ir

įgrūsiu į artimiausią kalėjimą. Grįši į tą belaisvių stovyklą žaibo greičiu, aišku, jei nesušaudys.

Stoties viršininkas pažvelgė į laikrodį ant židinio atbrailos: penkios po vienuolikos. Jis atsisuko į žmoną.

– Vidurnaktį yra traukinys į Odesą. Nuvešiu jį į stotį, ir lai žinosi. Ar turi kokių daiktų, vaike?

Vladekas jau žiojosi sakyti, kad ne, tačiau moteris jį aplenkė:

– Taip, einu, atnešiu.

Kurį laiką jos nebuvo. Vladekas su stoties viršininku delbė vienas kitą su abipuse panieka. Moteriai nesant laikrodis vieną kartą išmušė, tačiau nė vienas nieko nesakė. Stoties viršininkas nuo Vladeko nenuleido akių. Moteris grįžo nešina dideliu rudu popieriniu ryšuliu, perrištu virve. Vladekas jau žiojosi prieštarauti, tačiau žvilgsniams susitikus išvydo jos akyse tokią baimę, kad tesugebėjo išspausti: „Ačiū“.

– Suvalgyk prieš išeidamas, – tarė ji, stumdama berniukui dubenį šaltos sriubos.

Jis neprieštaravo. Nors susitraukęs skrandis dar buvo pilnas, jis kuo greičiau nugurkė sriubą nenorėdamas pridaryti moteriai daugiau rūpesčių.

– Kaip gyvulys, – suniurnėjo vyras.

Vladekas nudelbė jį neapykantos kupinomis akimis. Jam pagailo moters, visam gyvenimui susisaisčiusios su tokiu žmogumi. Kiekvienam savas kalėjimas.

– Eime, vaike, laikas važiuoti, – paragino stoties viršininkas. – Juk nenorim pavėluoti į traukinį, tiesa?

Vladekas išėjo paskui žmogų iš virtuvės. Praeidamas pro moterį sudvejojo ir trumpai palietė jos ranką.

Stoties viršininkas su bėgliu dūlino Maskvos gatvėmis laikydamiesi šešėlių, kol pasiekė stotį. Stoties viršininkas nupirko bilietą į

Odesą, į vieną pusę, ir padavė Vladekui nedidelę raudoną popieriaus skiautelę.

– O mano leidimas? – įžūliai pasiteiravo Vladekas.

Iš vidinės kišenės vyras ištraukė oficialiai atrodantį blanką, skubiai pasirašė ir nenoriai padavė. Jo akys lakstė ieškodamos galimų pavojų. Per pastaruosius ketverius metus Vladekas ne vieną kartą regėjo tokį žvilgsnį: bailio žvilgsnį.

– Kad daugiau tavęs nematyčiau ir negirdėčiau, – pasakė stoties viršininkas, bandydamas įbauginti.

Berniukas ketino kažką pasakyti, tačiau vyras jau išnyko nakties šešėliuose, kur jam ir priklausė tūnoti.

Vladekas žvelgė į pro šalį skubančių žmonių akis. Tokie patys žvilgsniai, ta pati baimė; ar pasaulyje dar liko laisvų žmonių? Jis tvirčiau pasikišo po pažastimi rudąjį ryšulį, pasitaisė kepurę ir nuėjo prie užkardos. Sargybinis dirstelėjo į bilietą ir praleido be jokių komentarų. Berniukas įlipo į traukinį. Nors daugiau gyvenime jos nepamatys, niekada nepamirš švelnumo moters, stoties viršininko žmonos, draugės... Jis net nežinojo, kuo ji vardu.

16

Ana buvo visiškai panirusi į kūdikio laukimo rūpesčius; ji greitai pavargdavo, todėl dažnai ir daug turėdavo ilsėtis. Kada tik pasiteiraudavo Henrio, kaip sekasi verslas, jis visada vienodai aptakiai patikindavo, kad viskas gerai, nepateikdamas jokių faktinių detalių.

Tada vėl pasirodė anoniminiai laiškai. Šį kartą juose būdavo daugiau smulkmenų – moterų vardai ir vietos, kur jos pastebėtos su Henriu. Ana laiškus degino dar nespėjusi įsiminti vardų ir vietovardžių. Ji negalėjo patikėti, kad vyras yra neištikimas, kai ji nešioja jo kūdikį. Kažkas pavydi arba jaučia Henriui pagiežą. Anonimas meluoja.

Tačiau laiškai nesiliovė, kartais atsirasdavo naujų vardų. Ana ir toliau juos naikino, tačiau ją ėmė graužti abejonės. Norėjo su kuo nors apie tai pasikalbėti, tačiau nesugalvojo nė vieno, kuo galėtų pasitikėti. Seneles, kurios ir taip jau nusistačiusios prieš Henrį, tokia žinia priblokštų. Negalima tikėtis, kad bankininkas Alanas Loidas supras, jis niekada nebuvo vedęs, o Viljamas gerokai per jaunas. Niekas netiko. Išklausiusi Bostone viešėjusio Zigmundo Froido paskaitos Ana nusprendė pasikonsultuoti su psichologu, tačiau geriau pasvarsčiusi suprato, kad nieku gyvu nesvarstytų šeimyninių problemų su visiškai nepažįstamu žmogumi.

Klausimas galų gale išsisprendė taip, kaip Ana visiškai nesitikėjo. Vieną pirmadienio rytą ji gavo tris laiškus; vieną, kaip paprastai, nuo Viljamo, adresuotą poniai Ričard Kain, kuriame buvo prašoma leidimo praleisti vasaros atostogas su draugu Matu Lesteriu; anoniminį

laišką, tvirtinantį, kad Henris turi romaną su... Mile Preston; ir Alano Loido laišką. Bankininkas teiravosi, ar ji nebūtų tokia maloni paskambinti ir susitarti dėl susitikimo banke.

Ana sunkiai susmuko į kėdę; stigo oro, norėjosi vemti, tačiau ji prisivertė dar kartą perskaityti visus tris laiškus. Viljamo abejingumas ją graužė. Bjauru suvokti, kad sūnus mieliau renkasi vasarą su draugu nei namuose. Anoniminio laiško, teigiančio, kad Henris užmezgė romaną su jos artimiausia drauge, ignoruoti nebuvo įmanoma. Ana prisiminė, kad būtent Milė supažindino ją su Henriu ir kad ji yra Viljamo krikšto motina. Trečiasis – Alano Loido – laiškas sukėlė dar daugiau būgštavimų. Vienintelis kitas kada iš jo gautas laiškas buvo užuojauta dėl Ričardo mirties. Dėl ko užjausti bankininkas nori šį kartą?

Anai paskambinus į banką operatorė iš karto sujungė.

– Alanai, norėjote mane matyti?

– Taip, brangioji. Jei atrastum laiko, norėčiau šnektelti.

– Žinios blogos? – pasiteiravo Ana.

– Nevisiškai, tačiau nenorėčiau kalbėti telefonu, – pabandė nuraminti bankininkas. – Tau nėra dėl ko nerimauti. Gal atsitiktinai atrastum laiko per priešpiečius?

– Gerai, surasiu.

– Puiku, tuomet susitikim „Grande“ pirmą valandą. Lauksiu, brangioji.

Pirmą valandą, vos po trijų valandų. Jos mintys šokinėjo nuo Alano prie Viljamo, paskui prie Henrio, tačiau galiausiai apsistojo ties Mile Preston. Ar tai gali būti tiesa? Ana nusprendė ilgai pamirkti vonioje ir apsivilkti naują suknelę. Nepadėjo. Ji jautėsi, ir atrodė, išpampusi. Jos kulkšnys ir blauzdos, visada tokios elegantiškos ir liesos, tapo beformės. Truputį baugu buvo pagalvojus, kiek reikalai pablogės iki kūdikio gimimo. Žiūrėdama į save veidrodyje Ana

atsiduso ir padarė viską, ką galėjo, kad atrodytų patraukli ir pasitikinti savimi.

– Atrodai labai šauniai, Ana. Jei nebūčiau senas viengungis, begėdiškai flirtuočiau su tavimi, – pasisveikino žilagalvis bankininkas. Prancūzų maniera pabučiavęs ją į abu skruostus nusivedė prie nuolatinio staliuko.

Bostono „Grand“ viešbutyje galiojo nerašyta taisyklė, kad staliukas kampe visada būdavo rezervuotas „Kaino ir Keboto“ banko valdybos pirmininkui, jei šis nepietaudavo banke, tačiau Ana prie šio staliuko sėdėjo pirmą kartą. Nenuilstantys padavėjai plazdėjo aplink tarsi varnėnai tiksliai žinodami, kada pradingti ir kada atsirasti nepertraukiant pokalbio.

– Kada gims vaikelis, Ana?

– Oi, ne greičiau nei už trijų mėnesių.

– Tikiuosi, jokių komplikacijų?

– Na, – pripažino Ana, – gydytojas apžiūri mane kas savaitę ir pamatavęs kraujospūdį nutaiso miną, tačiau aš pernelyg nesinervinu.

– Aš taip džiaugiuosi, brangioji, – tarė jis ir švelniai ją palietė, kaip dėdei pritinka. – Tačiau atrodai pavargusi. Tikiuosi, nepersidirbi.

Ana neatsakė.

Alanas Loidas vos kilstelėjo galvą, ir prie jo šono materializavosi padavėjas.

– Mano brangioji, norėčiau išgirsti tavo patarimą, – užsisakius toliau kalbėjo Alanas. Ana puikiai žinojo apie Alano Loido diplomato talentą. Tikrai nebūtų kvietęs priešpiečių, jei būtų prireikę jos patarimo. Moteris nė kiek neabejojo, kad jis nori neįkyriai jai patarti.

– Ar kiek nutuoki, kaip klostosi Henrio nekilnojamojo turto projektai?

– Nėmaž nenutuokiu, – prisipažino Ana. – Niekada nesidomėjau jo verslo reikalais. Jei prisimeni, taip pat ir Ričardo. Kodėl teiraujatės? Ar yra pagrindo nerimauti?

– Ne, ne, nieko, ką mes banke žinotume. Priešingai, žinome, kad Henris varžosi dėl didelio municipaliteto užsakymo naujos ligoninės kompleksui statyti. Klausiu tik todėl, kad jis kreipėsi į banką penkių šimtų tūkstančių dolerių paskolos.

Ana neteko amo.

– Kaip matau, tai staigmena, – pastebėjo Alanas. – Ką gi, žinome, kad tavo akcijų pakete yra kiek daugiau nei dvidešimties tūkstančių dolerių rezervas, o asmeninėje sąskaitoje – nedidelis septyniolikos tūkstančių dolerių pereikvojimas.

Ana išmetė sriubos šaukštą. Nė neįtarė, kad yra pereikvojusi. Alanas matė, kaip ji susinervino.

– Šitie priešpiečiai ne dėl to, Ana, – greitai pasitaisė jis. – Bankas su džiaugsmu iki gyvos galvos dengs tavo sąskaitą avansu. Viljamas pagal įgaliojimą įneša daugiau nei milijoną per metus, taigi tavo pereikvojimas vargu ar reikšmingas; taip pat ir Henrio prašomi penki šimtai tūkstančių, jei tik gausim tavo, kaip Viljamo palikimo sergėtojos, palaiminimą.

– Aš nežinojau, kad turiu kokių teisių į Viljamo pinigus, – tarė Ana.

– Neturi kapitalo sumai. Tačiau teisiškai procentai gali būti investuoti į bet kokį projektą, kuris, manoma, bus pelningas, ir už tai, kol jam sukaks dvidešimt vieneri, atsakinga tu bei jo krikšto tėvai, tai yra aš ir Milė Preston. Taigi kaip Viljamo kapitalo valdytojas su tavo palaiminimu aš galiu skolinti tuos penkis šimtus tūkstančių. Milė jau pranešė, kad su džiaugsmu pritaria.

– Milė pritaria?

– Taip. Argi ji tau neužsiminė?

Ana atsakė ne iš karto.

– O kokia jūsų nuomonė? – pasiteiravo išsisukinėdama.

– Na, Henrio sąskaitų aš nematau, nes jis įmonę užregistravo vos prieš aštuoniolika mėnesių ir ne mūsų banke, todėl neturiu supratimo apie einamųjų metų išlaidų ir pajamų balansą ir kokia grąža numatoma tūkstantis devyni šimtai dvidešimt trečiaisiais. Žinau, kad jis pateikė paraišką naujam ligoninės kompleksui, ir girdėjau gandus, kad varžomasi rimtai.

– Ar žinot, kad per pastaruosius aštuoniolika mėnesių atidaviau Henriui savo penkis šimtus tūkstančių? – pasiteiravo Ana.

– Vyriausiasis kasininkas man praneša, kai iš sąskaitos paimama didelė grynųjų suma. Neturėjau supratimo, kam tu leidi pinigus, ir, tiesą sakant, tai ne mano reikalas, Ana. Tuos pinigus tau paliko Ričardas, ir tau spręsti, kaip derėtų juos išleisti. Kalbant apie procentus nuo šeimos turto, čia jau visai kitas reikalas. Jei nuspręsi leisti penkis šimtus tūkstančių investuoti į Henrio firmą, bankui reikės patikrinti jo apskaitos knygas, nes šie pinigai bus laikomi dar viena investicija į Viljamo akcijų paketą. Ričardas patikėtiniams nedavė teisės dalinti paskolas, tik investuoti Viljamo naudai. Jau paaiškinau padėtį Henriui. Jei sutiktume ir suteiktume šią paskolą, patikėtiniams reikėtų įsitikinti, kad tai tinkama investicija.

– Viljamui, žinoma, visada pranešama, kas daroma su jo pinigais, nes nematome priežasties ignoruoti jo prašymą gauti iš banko ketvirtinę investicijų ataskaitą, taip, kaip ją gauna visi įgaliotiniai. Be abejonės, išsiaiškinsime Viljamo požiūrį konkrečiai į šią investiciją, apie tai jis sužinos gavęs naują ketvirčio ataskaitą. Tikriausiai pralinksmėsi sužinojusi, kad nuo šešioliktojo gimtadienio jis atsiunčia man savo nuomonę apie kiekvieną mūsų atliktą investiciją. Iš

pradžių žvelgiau į tai atsainiai, kaip geranoriškas globėjas, o vėliau pradėjau studijuoti jo laiškus su pakankama pagarba. Kai Viljamas užims savo vietą „Kaino ir Keboto“ valdyboje, šitas bankas, ko gero, pasirodys jam per mažas.

– Anksčiau niekada neklausėt manęs patarimo dėl Viljamo pinigų, – beviltiškai pratarė Ana.

– Tikrai ne, nors bankas siuntė tau ataskaitas pirmą kiekvieno ketvirčio dieną, ir visada buvo tavo kaip įgaliotinės galioje ginčyti bet kurią investiciją, atliktą Viljamo naudai, – iš vidinės švarko kišenės Alanas išsitraukė nedidelę popieriaus skiautelę ir daugiau nieko nesakė, kol someljė pripylė po antrą vyno taurę. Kai patarnautojas pasitraukė ir nebegalėjo girdėti, jis tęsė:

– Šiuo metu Viljamo sąskaitoje banke už keturis su puse procento guli kiek daugiau nei dvidešimt vienas milijonas dolerių. Procentus nuo tos sumos kiekvieną ketvirtį investuojame į akcijas ir obligacijas. Niekad anksčiau neinvestavome į privačią įmonę. Gal nustebsi sužinojusi, Ana, tačiau dabar investicijas atliekame santykiu penkiasdešimt ir penkiasdešimt: penkiasdešimt procentų padedama bankui patarus, penkiasdešimt – pagal paties Viljamo iškeltus pasiūlymus. Kol kas mes vis dar jį lenkiame, dideliam mūsų investicijų direktoriaus pono Saimonso pasitenkinimui, mat Viljamas jam pažadėjo rolsroisą, jei per kalendorinius metus jis sumuš berniuko pelną daugiau nei dešimčia procentų.

– Tačiau iš kur Viljamas ims pinigų rolsroisui? Jis negali leisti pagal įgaliojimą jam palikto turto iki dvidešimt vienerių.

– Atsakymo nežinau, Ana, tačiau esu tikras, kad jis nebūtų pateikęs pasiūlymo, jei negalėtų jo įvykdyti. Gal atsitiktinai pastaruoju metu matei jo garsiąją sąskaitų knygą?

– Tą, kur jam padovanojo senelės?

Alanas Loidas linktelėjo.

– Ne, nemačiau nuo to laiko, kai jis išvažiavo į Sent Polį. Nė nenutuokiau, kad knyga vis dar pildoma.

– Tebepildoma, – sukikeno bankininkas, – ir atiduočiau mėnesio algą už galimybę sužinoti, kokia suma šiuo metu kredito stulpelyje. Spėju, žinai, kad dabar Viljamo sąskaita yra ne pas mus, o Lesterio banke Niujorke? Tas bankas nepriima asmeninių sąskaitų, mažesnių nei dešimt tūkstančių dolerių. Esu visiškai tikras, kad nepadarytų išimties netgi Ričardo Kaino sūnui.

– Ričardo Kaino sūnui, – mąsliai pakartojo Ana.

– Atsiprašau, nenorėjau, kad nuskambėtų šiurkščiai, Ana.

– Ne ne, nėra ko abejoti, jis tikras Ričardo Kaino sūnus. Ar žinai, kad nuo dvyliktojo gimtadienio niekada manęs neprašė nė cento kišenpinigių? – ji patylėjo. – Manau, turiu tave įspėti, Alanai, kad jis nepažiūrės atlaidžiai išgirdęs, jog ketini investuoti kelis šimtus tūkstančių jo turto į Henrio kompaniją.

– Jie nesutaria? – kilstelėjo antakius Alanas.

– Bijau, kad ne, – patikino Ana.

– Liūdna girdėti. Transakcija tikrai bus sudėtingesnė, jei Viljamas aiškiai išsakys, kad prieštarauja. Nors jis neturi galios turtui, kol nesulaukė dvidešimt vienerių, mes per savo šaltinius išsiaiškinome, kad jis nepasibodėjo nueiti pas nepriklausomą teisininką išsiaiškinti savo teisinės padėties.

– O dangau, – pasibaisėjo Ana, – turbūt juokaujat.

– Deja, kalbu visiškai rimtai. Tačiau tau nėra ko nerimauti. Jei atvirai, mums banke tai paliko didelį įspūdį, o kai suvokėme, kas teiraujasi, atskleidėme informaciją, kurią normaliai būtume griežtai saugoję. Dėl kažkokios asmeninės priežasties Viljamas akivaizdžiai nepanoro kreiptis tiesiai į mus.

– O dangau, – pakartojo Ana, – koks jis bus sulaukęs trisdešimties?

– Priklausys nuo to, – atsakė Alanas, – ar jam pasiseks pamilti tokią mielą moterį kaip jo motina. Tai visada suteikdavo jėgų Ričardui.

– Jūs senas pataikūnas, Alanai. Ar galima penkių šimtų tūkstančių klausimą atidėti, kol pasikalbėsiu su Henriu?

– Žinoma, galima, brangioji. Kaip jau sakiau, aš čia tik tam, kad pasiteiraučiau tavo patarimo.

Alanas užsakė kavos ir švelniai paėmė Aną už rankos.

– Nepamiršk rūpintis savimi, Ana. Tavo sveikata kur kas svarbesnė nei kelių tūkstančių dolerių likimas.

Grįžusi namo Ana pradėjo sukti galvą dėl kitų dviejų rytą atėjusių laiškų. Po Alano Loido naujienų apie sūnų ji buvo tikra bent jau tuo, kad tikriausiai išmintinga grakščiai nusileisti: tegu Viljamas ateinančias atostogas praleidžia su Matu Lesteriu.

Tikimybė, kad Henris su Mile turi romaną, buvo problema, kurios taip paprastai neišspręsi. Ana sėdėjo mėgstamiausioje Ričardo kaštoninės odos kėdėje, pro švieslangį žvelgė į nuostabią baltų ir raudonų rožių lysvę, tačiau paskendusi apmąstymuose nieko nematė. Sprendimams priimti visada reikėdavo laiko, tačiau apsisprendusi ji retai apsigalvodavo.

Tą vakarą Henris grįžo namo anksčiau nei paprastai, ir Ana negalėjo nesusidomėti, kodėl. Netrukus sužinojo.

– Girdėjau, kad šiandien pietavai su Alanu Loidu, – tarė vyras, įėjęs į kambarį.

– Kas gi tau sakė, Henri?

– Visur turiu šnipų, – juokdamasis atkirto tas.

– Taip, Alanas pakvietė mane priešpiečių. Norėjo sužinoti, ar leisiu bankui investuoti penkis šimtus tūkstančių dolerių Viljamo palikimo į tavo kompaniją.

– Ką gi tu atsakei? – pasiteiravo Henris, stengdamasis neparodyti nerimo.

– Pasakiau, kad noriu aptarti šį klausimą su tavimi. Tačiau kodėl, dėl Dievo meilės, Henri, nesakei man, kad kreipeisi į banką? Pasijutau tokia kvailė, kad apie tai išgirdau iš Alano.

– Nemaniau, kad domiesi verslo reikalais, širdele. Tik visiškai atsitiktinai sužinojau, kad jūs visi įgaliotiniai: tu, Alanas Loidas ir Milė Preston, ir kad visi turite balsuoti, kaip turėtų būti investuoti Viljamo pinigai.

– Kaip tu išsiaiškinai, – kvotė Ana, – jei pati to nežinojau?

– Tu niekad neskaitai, kas parašyta smulkiu šriftu, širdele. Tiesa ta, kad ir aš tik neseniai pradėjau skaityti. Visai atsitiktinai Milė man papasakojo Viljamo turto įgaliojimo smulkmenas. Pasirodo, ji ne tik Viljamo krikštamotė, ji taip pat ir įgaliotinė. Dabar pažiūrėkim, ar galime pakreipti reikalus savo naudai ir dar padauginti Viljamui pajamų. Milė sakė, kad parems mane, jei tu sutiksi.

Vien girdėdama minint Milės vardą Ana jautė įtampą.

– Nemanau, kad derėtų liesti Viljamo pinigus, – pasakė. – Niekada nemaniau, kad įgaliojimas turi ką bendra su manimi. Būčiau daug laimingesnė, jei galėčiau nesikišti ir palikčiau bankui toliau investuoti procentus, kaip jie tai darė anksčiau.

– Kam pasitenkinti banko investicijų programa, jei aš jau beveik laimėjau tą miesto ligoninės projektą? Alanas, be abejonės, tą patvirtino.

– Nesu visiškai tikra, kokia jo nuomonė. Jis kaip paprastai buvo diskretiškas, tačiau paminėjo, kad projektas puikus, ir tu turi nemažas galimybes jį laimėti.

– Būtent.

– Tačiau pridūrė, kad prieš tvirtai nusprendžiant jam reikia pamatyti tavo apskaitos knygas, taip pat jam buvo įdomu, kas nutiko mano penkiems šimtams tūkstančių.

– Mūsų penkiems šimtams tūkstančių, širdele, kaip netrukus sužinosi, viskas gerai. Rytoj ryte nusiųsiu Alanui knygas, kad jis pats galėtų jas patikrinti. Galiu tave užtikrinti, jam paliks įspūdį.

– Mūsų abiejų labui, Henri, tikiuosi, – tarė Ana. – Luktelkim ir pamatysim, kokia jo nuomonė, juk žinai, kaip aš visada pasitikėjau Alanu.

– Bet ne manimi, – pastebėjo Henris.

– O ne, Henri, aš neturėjau...

– Tik erzinuosi. Darau prielaidą, kad savo vyru tu pasitiki.

– Tikiuosi, – galų gale pasakė ji. – Anksčiau man nėra tekę nerimauti dėl pinigų, o dabar visko per daug, kad susidoročiau. Dėl kūdikio jaučiuosi tokia pavargusi ir prislėgta.

Henrio elgesys tučtuojau pasikeitė: jis susirūpino.

– Žinau, širdele, ir nenoriu, kad tau tektų kvaršinti galvą dėl verslo reikalų – tuos reikalus visada galiu sutvarkyti aš. Klausyk, kodėl tau anksčiau neatsigulus, atnešiu vakarienę į lovą. Tada turėsiu progą grįžti į kontorą ir surinkti bylas, kurias reikia rytoj ryte nusiųsti Alanui.

Ana neprieštaravo, tačiau Henriui išėjus ji nebandė užmigti. Kad ir kokia jautėsi pavargusi, sėdėjo lovoje ir skaitė. Ji žinojo, kad iki kontoros yra apie penkiolika minučių kelio, todėl palaukė dvidešimt ir surinko jo asmeninį numerį. Telefonas skambėjo kone minutę.

Po dvidešimties minučių Ana pabandė dar kartą; vis dar niekas neatsakė. Ji vis skambino, kas dvidešimt minučių, tačiau tuo numeriu niekas neatsiliepė. Henrio pastaba apie pasitikėjimą skaudžiai aidu atsiliepė jos galvoje.

Kai jis kelios minutės po vidurnakčio pagaliau grįžo namo, atrodė nustebęs, kad Ana vis dar nemiega.

– Tau nereikėjo manęs laukti.

Jis šiltai ją pabučiavo, o Anai pasirodė, kad užuodžia kvepalus: gal ji tapo pernelyg įtari?

– Teko užtrukti kiek ilgiau, nei tikėjausi – pirmiausia negalėjau rasti visų Alanui reikalingų dokumentų. Kvaiša sekretorė klaidingai užrašė kai kurių aplankų pavadinimus.

– Tikriausiai liūdna vienišam vidury nakties sėdėti kontoroje, – pastebėjo Ana.

– O, nėra taip blogai, jei dirbi naudingą darbą, – ropšdamasis į lovą ir apglėbdamas Aną pasakė Henris. – Bent jau vieną dalyką galiu pasakyti: gali padaryti kur kas daugiau, kai neblaško nuolatiniai telefono skambučiai.

Kitą rytą iš karto po pusryčių Henris išėjo į darbą – tačiau Ana jau nebebuvo tikra, kur jis eina. Ji atsivertė tuos *Boston Globe* puslapius, kurių niekada anksčiau nebuvo sklaidžiusi. Buvo keletas skelbimų, siūlančių jai reikalingas paslaugas. Išsirinko vieną beveik atsitiktinai, surinko numerį ir vidurdienį sutarė susitikti su ponu Rikardu.

Aną sukrėtė aptriušusių gatvių ir apgailėtinos būklės pastatų vaizdas. Ji niekada nesilankė pietiniame miesto rajone, o normaliomis aplinkybėmis visą gyvenimą būtų nugyvenusi nė neįtardama, kad tokios vietos egzistuoja. Degtukais, cigarečių nuorūkomis, įvairiausiomis šiukšlėmis nubertais siaurais mediniais laiptais, savotišku popieriniu taku ji pakilo iki durų su matinio stiklo langu, ant kurio didelėmis juodomis raidėmis buvo užrašyta „Glenas Rikardas“, o apačioje:

PRIVATUS SEKLYS
Registruota veikla Masačusetso valstijoje

Ana tyliai pabeldė.

– Užeikit, neužrakinta, – šūktelėjo gilus gergždžiantis balsas.

Ana užėjo. Krėsle, susikėlęs kojas ant rašomojo stalo, sėdėjo vyriškis. Jis pakėlė akis, ir pamačius Aną cigaro nuorūka vos neiškrito jam

iš burnos. Į jo kabinetą pirmą kartą įžengė moteris, dėvinti audinių kailinius.

– Labą rytą, – pasisveikino jis, skubiai stodamasis. – Esu Glenas Rikardas. – Jis pasilenkė skersai stalo ir ištiesė dėmėtą nuo nikotino ranką Anai. Ji paspaudė ranką džiaugdamasi, kad mūvi pirštines. – Ar mes susitarę? – pasiteiravo Rikardas ne dėl to, kad jam labai rūpėjo, susitarusi ji ar ne. Jis visada ras laiko audinių kailiniams.

– Taip.

– A, tada jūs, žinoma, būsite ponia Osborn. Gal galiu paimti jūsų paltą?

– Verčiau liksiu apsirengusi, – atsisakė Ana, nudelbusi akimis iš sienos styrančią vinį.

– Žinoma, kaip jums patogiau.

Ji slapčia nužvelgė Rikardą, kuris atsisėdo ir prisidegė kitą cigarą. Jai nepatiko jo šviesiai žalias kostiumas, įvairiaspalvis kaklaraištis ir riebaluoti plaukai. Tik įsitikinusi, kad kitur nebus geriau, Ana susilaikė neišėjusi.

– Taigi, kokia bėda? – pasiteiravo Rikardas, buku peiliu aštrindamas jau ir taip trumpą pieštuką. Skiedros krito visur, išskyrus šiukšlių dėžę. – Netekot brangenybių, šuns ar sutuoktinio?

– Pirmiausia, pone Rikardai, norėčiau užsitikrinti visišką diskretiškumą, – pradėjo Ana.

– Žinoma, savaime suprantama, apie tai nereikia net užsiminti, – patikino Rikardas, nepakeldamas akių nuo sparčiai trumpėjančio pieštuko.

– Ir vis dėlto aš apie tai užsimenu, – pabrėžė Ana.

– Žinoma, žinoma.

Ana pagalvojo, kad jei tas vyras dar kartą ištars „žinoma“, ji pradės rėkti. Moteris giliai įkvėpė.

– Gaunu anoniminius laiškus, kuriuose rašoma, kad mano vyras turi romaną su artima drauge. Noriu žinoti, kas tuos laiškus siunčia, ir ar pranešimuose yra tiesos.

Ji pajuto didžiulį palengvėjimą balsu įvardijusi savo baimes. Rikardas žvelgė į ją abejingai, tarsi toli gražu ne pirmą kartą girdėtų tokius pareiškimus. Jis perbraukė ranka savo ilgus juodus plaukus.

– Gerai, – pradėjo, – su vyru nebus sunku. Truputį sunkiau bus sužinoti, kas siunčia tuos laiškus. Žinoma, juos išsaugojote?

– Tiktai paskutinį, – prisipažino Ana.

Glenas Rikardas atsiduso ir vangiai ištiesė ranką per stalą. Ana nenoriai išėmė laišką iš rankinės ir akimirką sudvejojo.

– Žinau, kaip jaučiatės, ponia Osborn, tačiau negalėsiu atlikti darbo surištomis rankomis.

– Žinoma, pone Rikardai, atsiprašau.

Ana negalėjo patikėti, kad pati ištarė „žinoma".

Prieš prabildamas Rikardas du ar tris kartus perskaitė laišką.

– Ar visi laiškai buvo spausdinti ant to paties popieriaus ir atsiųsti tokiame voke?

– Taip, man regis, – pasakė Ana. – Kiek prisimenu.

– Ką gi, kai pasirodys kitas, pasistenkite...

– Kaip galite būti toks tikras, kad bus dar vienas? – pertraukė seklį Ana.

– Bus, patikėkit manimi. Todėl pasistenkite jo neišmesti. Dabar man reikia šiokių tokių smulkmenų apie jūsų vyrą. Ar turite nuotrauką?

– Taip, – ji ir vėl sudvejojo.

– Nenorėčiau švaistyti laiko sekiodamas ne tą žmogų, juk taip, ponia Osborn? – mygo Rikardas.

Ana dar kartą atsegė rankinę ir padavė jam sutrintą Henrio su leitenanto uniforma nuotrauką.

– Gražus vyras, – pakomentavo seklys, – kada fotografuota?

– Maždaug prieš penkerius metus, – tarė Ana. – Taip manau. Nepažinojau jo prieš armiją.

Rikardas kelias minutes paklausinėjo apie kasdienius Henrio įpročius. Ana nustebo suvokusi, kiek mažai žino apie jo gyvenimo būdą ir netgi apie jo praeitį.

– Pradžiai ne itin daug, ponia Osborn, tačiau stengsiuos kiek galėsiu. Mano įkainiai – dešimt dolerių per dieną plius išlaidos. Kartą per savaitę pateiksiu jums rašytinę ataskaitą. Už dvi savaites mokama iš anksto, – jis dar kartą ištiesė ranką per stalą, kiek žvitriau nei anksčiau.

Ana atsegė rankinę, išėmė dvi šiugždančias šimto dolerių kupiūras ir padavė. Vyras atidžiai jas apžiūrėjo. Šaltakraujiškas Bendžaminas Franklinas žvelgė į Rikardą, kuris akivaizdžiai didžiojo žmogaus senokai nebuvo matęs. Šešiasdešimties dolerių grąžą Rikardas atidavė purvinomis penkinėmis.

– Kaip matau, jūs dirbate ir sekmadieniais, pone Rikardai, – pastebėjo Ana, patenkinta savo aritmetiniais gebėjimais.

– Žinoma, – pasakė jis. – Šiaip ar taip, tai pati dažniausia diena neištikimybei. Ar tokiu pačiu laiku kitą savaitę jums tiks, pone Osborn? – pridūrė, įsidėjęs pinigus į kišenę.

– Žinoma, – tarė Ana ir kuo skubiau išėjo, tarsi bijodama, kad dar kartą netektų spausti tam vyrui rankos.

17

Vladekas susirado vietą darbininkų vagone.

Traukiniui pajudėjus jis pirmiausia atrišo ryšulį, kurį jam į rankas įbruko moteris, ir pasirausė jame: obuoliai, duona, riešutai, marškiniai, kelnės ir pora batų. Artimiausiame tualete Vladekas persirengė naujais drabužiais, pasiliko tik šiltą penkiasdešimt rublių atsiėjusį paltą. Grįžęs į savo vietą atsikando obuolio ir nusišypsojo. Likusį maistą pataupys ilgai kelionei į Odesą. Sugraužęs visą obuolį kartu su šerdimi, nukreipė dėmesį į gydytojo žemėlapį.

Odesa nebuvo taip toli nuo Maskvos kaip Irkutskas, maždaug nykščio ilgio – gydytojo apmatuose, septyni šimtai mylių – tikrovėje. Studijuojant elementarų žemėlapį Vladeko dėmesį patraukė dar viena lošėjų monetomis kompanija. Berniukas sulankstė pergamentą, saugiau įsidėjo jį į kišenę ir ėmė labiau domėtis lošimu. Atrodė, buvo atliekami tie patys veiksmai: vienas žaidėjas nuolat laimėdavo, kiti nuolat pralošdavo. Traukiniuose aiškiai veikė gerai organizuota gauja. Vladekas nusprendė pasinaudoti naujai įgytomis žiniomis.

Jis patraukė pirmyn ir įsitaisė lošėjų rato viduryje. Kaskart sukčiui praradus dvi iš eilės, Vladekas pastatydavo rublį ir didindavo statymą, kol laimėdavo. Sukčius nė karto nė nedirstelėjo jo kryptimi. Kol pasiekė kitą stotį, Vladekas buvo laimėjęs keturiolika rublių. Už du nusipirko dar vieną obuolį ir dubenėlį karštos sriubos. Jau laimėjęs pakankamai, kad užtektų visai kelionei į Odesą, jis šypsojosi galvodamas, kaip įlipęs į traukinį vėl prisijungs prie lošimo.

Vos užkėlęs koją ant viršutinio laiptelio Vladekas sulaukė smūgio kumščiu į galvą ir griūdamas įvirto į koridorių. Kažkas skaudžiai užlaužė už nugaros ranką, veidą stipriai prispaudė prie vagono lango. Vladeko nosis kraujavo, jis jautė į ausies lezgelį įsmeigtą peilio galiuką.

– Ar girdi mane, vaike?

– Taip, – suakmenėjęs atsakė Vladekas.

– Jei dar pasirodysi mano vagone, nurėšiu tau ausį. Tada manęs nebegirdėsi, taip?

– Taip, pone.

Vladekas pajuto, kaip peilis dreskia odą už ausies, kaklu pradeda sruventi kraujas.

– Manyk, kad čia įspėjimas tau, vaike.

Staiga jam į inkstus su tokia jėga žiebė kelis, kad Vladekas susmuko ant grindų. Palto kišenėse panaršiusi ranka ištraukė kitus laimėtus rublius.

– Tikriausiai mano, – pasakė balsas.

Vladekui iš nosies ir iš už ausies tebebėgo kraujas. Kai sukaupė drąsos apsidairyti, buvo vienas; lošėjo nebuvo matyti, o kiti keleiviai laikėsi atokiau. Jis pabandė atsistoti, tačiau kūnas atsisakė paklusti smegenų įsakymui, todėl kelias minutes pagulėjo susmukęs koridoriuje. Pagaliau, kai pajėgė atsistoti ant kojų, lėtai nusivilko į kitą traukinio galą, kuo toliau nuo lošėjo vagono, pastebimai smarkiau šlubčiodamas. Atsisėdęs vagone, kuriame važiavo daugiausiai moterys ir vaikai, berniukas kietai įmigo.

Kitoje stotelėje Vladekas neišlipo, o traukiniui pajudėjus vėl įmigo. Jis valgė, miegojo ir svajojo. Galų gale, po keturių dienų ir penkių naktų, traukinys įpukšėjo į Odesos stotį. Toks pat patikrinimas prie užkardos, tačiau jo popieriai buvo tvarkingi, tad sargybinis vargu ar antrą kartą į jį dirstelėjo. Dabar viskas priklausė nuo paties

Vladeko. Rankovės pamušale tebeturėjo šimtą penkiasdešimt rublių ir neketino nė kapeikos išleisti veltui.

Jis visą dieną vaikščiojo po miestą mėgindamas perprasti jo išsidėstymą, tačiau dėmesį nuolat išblaškydavo niekad nematyti vaizdai: didžiuliai namai, parduotuvės stiklo vitrinomis, gatvės prekeiviai, siūlantys spalvingus niekučius, dujiniai žibintai, netgi beždžionė su pavadėliu. Jis vis ėjo, kol pasiekė uostą. Taip, ten tyvuliavo ji, jūra. Vladekas ilgesingai sužiuro į žydrą erdvę: šis kelias veda į laisvę ir išsigelbėjimą, kuo toliau nuo Rusijos. Prisiminė baroną pasakojus apie didingus laivus, kertančius bekraštes jūras ir į svečias šalis gabenančius krovinius, tačiau matė juos pirmą kartą. Laivai buvo kur kas didesni, nei Vladekas įsivaizdavo, stovėjo visur, kur akys užmatė.

Kai už aukštų pastatų pradingo saulė, jis nusprendė pasidairyti, kur praleisti naktį. Tikriausiai miestas iškentė ne vieną priešų antpuolį, nes visur buvo matyti apgriuvusių namų. Vladekas pasirinko šoninį kelią ir ėjo toliau; turėjo atrodyti keistai su beveik šluojančiu žemę avikailio paltu ir rudu popieriniu ryšuliu po pažasčia. Niekur jam neatrodė saugu, kol nepriėjo geležinkelio atšakos, ant kurios stovėjo vienišas apdegęs vagonas. Jis atsargiai pažvelgė vidun: tamsa ir tyla, nieko nematyti. Jis įmetė į vagoną popierinį ryšulį, užkėlė pavargusį kūną ant lentų, nuropojo į kampą ir greitai užmigo.

Pabudo išsigandęs, kito kūno prispaustas, jusdamas kaklą sugniaužusias plaštakas. Vos galėjo kvėpuoti.

– Kas tu? – suurzgė tamsoje berniukas, iš balso ne vyresnis už jį.

– Vladekas Koskievičius.

– Iš kur?

– Iš Maskvos.

– Klausyk, nemiegosi mano vagone, maskviški, – išgirdo.

– Atsiprašau, – gaudė orą Vladekas, – nežinojau.

– Turi pinigų? – nykščiai spaudėsi į Vladeko gerklę.

– Nedaug.

– Kiek?

– Septynis rublius.

– Duok.

Vladekas ėmė raustis tuščioje palto kišenėje. Berniukas taip pat įkišo ten ranką, nepaliaudamas spausti Vladeko gerklę.

Vladekas tučtuojau stuktelėjo keliu berniūkščiui į šakumą. Užpuolikas susiėmęs už tarpkojo nugriuvo raitydamasis iš skausmo. Vladekas šoko ant jo nuožmiai kumščiuodamas. Berniukas iš Odesos neprilygo Vladekui: miegoti apleistame vagone – tai penkių žvaigždučių prabanga palyginus su akmeniniu kalėjimu ir rusų darbo stovykla. Vladekas liovėsi tik tada, kai jo priešininkas tysojo prispaustas prie grindų.

– Grįžk į kitą vagono galą ir ten pasilik, – paliepė Vladekas. – Jei nors pirštą pajudinsi, nudėsiu.

Berniūkštis nuropojo.

Kelias akimirkas Vladekas sėdėjo ramiai ir klausėsi: jokio judesio, tada atsigulė ir netrukus kietai įmigo.

Kai pabudo, pro plyšius stoge švietė saulė. Jis apsivertė ir dirstelėjo į praėjusios nakties priešininką. Tas gulėjo susirietęs kaip embrionas ir stebeilijo į Vladeką iš kito vagono galo.

– Ateik čia, – paliepė Vladekas.

Berniūkštis nesujudėjo.

– Ateik čia, – griežčiau pakartojo Vladekas.

Berniukas atsistojo. Pirmą kartą Vladekas galėjo kaip dera jį apžiūrėti. Abu buvo panašaus amžiaus, tačiau anas – per pėdą augesnis, skaisčiu veidu ir netvarkingais šviesiais plaukais.

– Pradėsim nuo pradžių, – tarstelėjo Vladekas. – Kur prasimanyti pavalgyti?

– Eik paskui mane, – pasakė vaikis ir nė žodžio daugiau netaręs liuoktelėjo iš vagono. Vladekas šlubčiojo įkandin kalva į miesto

aikštę, kur šurmuliavo rytinis turgus. Po didingų banketų barono pilyje Vladekas nebuvo matęs tokios maisto įvairovės: eilių eilės prekystalių, apkrautų vaisiais, daržovėmis, žalumynais ir netgi jo mėgstamais riešutais. Antrasis vaikis matė, kad Vladeką reginys pakerėjo.

– Dabar pasakysiu, ką daryti, – tarė jis. – Aš eisiu prie kampinio prekystalio, nugvelbsiu apelsiną ir imsiu bėgti. Tu iš visų plaučių suriksi: „Laikykit vagį!“ Prekeivis mane nusivys, o tuo metu pasirodysi tu ir prisikrausi kišenes. Nebūk godus – tik tiek, kad užtektų vienam kartui pavalgyti. Susitiksim čia. Supratai?

– Regis, taip, – atsakė Vladekas, stengdamasis, kad skambėtų užtikrintai.

– Gerai, pažiūrėkim, ko tu vertas, maskviški, – berniukas nudelbė jį ir purkštelėjo, paskui nulingavo prie kampinio prekystalio, nuo piramidės viršaus paėmė apelsiną, kažką tarstelėjo prekeiviui ir pradėjo lėtai bėgti. Jis dirstelėjo į Vladeką, kuris visiškai pamiršo šūktelti: „Laikykit vagį!“, tačiau prekeivis vis tiek jį nusivijo. Kol visų akys buvo įsmeigtos į jo sėbrą, Vladekas negaišavo. Kai atrodė, kad prekeivis jau tuoj sučiups berniuką, tas sviedė apelsiną atgal. Vyras sustojo jo gaudyti, nusikeikė, pakratė kumščiu ir nuėjo prie savo prekystalio, pakeliui rėksmingai skųsdamasis kitiems pardavėjams.

Vladekas virpėjo iš džiaugsmo, kai jam ant peties tvirtai nusileido ranka. Jis apsisuko persigandęs, kad bus sučiuptas.

– Ar ką turi, maskviški, ar tik stebėjai?

Vladekui taip palengvėjo, kad jis pratrūko juoku. Iš gilių palto kišenių jis ištraukė tris apelsinus, obuolį ir bulvę. Berniukas nusišypsojo.

– Kuo tu vardu? – pasiteiravo Vladekas.

– Stepanas.

– Pakartokim, Stepanai.

– Luktelk, maskviški; pernelyg neįsidrąsink. Norint dar kartą pakartoti, reikia eiti į kitą turgaus galą ir palaukti ne mažiau nei valandą. Dirbi su profesionalu, bet negalvok, kad kartais neįkliūni.

Berniukai lėtai nuėjo į kitą turgaus galą. Stepanas žingsniavo išdidžiai, už tokią eigastį įkandin šlubčiojantis Vladekas būtų atidavęs tris apelsinus, obuolį, bulvę ir netgi šimtą penkiasdešimt rublių. Abu įsimaišė tarp rytinių pirkėjų ir, kai Stepanui pasirodė, kad laikas tinkamas, pakartojo padaužišką pokštą. Paskui abu grįžo į vagoną pasidžiaugti nugvelbtu grobiu: šešiais apelsinais, penkiais obuoliais, trimis bulvėmis, kriauše, kelių rūšių riešutais ir ypatingu laimikiu – melionu. Stepanas niekad neturėjo tokių kišenių, kuriose tilptų melionas.

– Neblogai, – pareiškė Vladekas, suleisdamas dantis į bulvę.

– Valgai su visa odele? – nusistebėjo bendras.

– Buvau tokiose vietose, kur bulvės lupena buvo tikra prabanga, – atšovė Vladekas.

Stepanas pažvelgė į jį susižavėjęs.

– Kitas klausimas, kaip prasimanyti pinigų, – nenustygo Vladekas.

– Viską tikiesi gauti pačią pirmą dieną, tiesa? – pasišaipė Stepanas. – Geriausia būtų pabandyti sandėliuose uosto rajone. Tai yra, jei esi nusiteikęs iš tikrųjų padirbėti, maskviški.

– Vesk, – tarė Vladekas.

Suvalgę pusę vaisių, o kitus paslėpę po šiaudais vagono kampe, Stepanas su Vladeku nudrožė į uostą.

– Matai tą didelį žalią laivą ana ten? – parodė Stepanas. – Jis ką tik įplaukė į doką, vadinasi, pasiimam pintinę, pripilam ją grūdų, lipam trapu ir išpilam krovinį į triumą. Už vieną suvaikščiojimą gauni rublį. Nepamiršk skaičiuoti, maskviški, nes už pamainą atsakingas niekšas apmaus tave nė nemirktelėjęs ir tavo pinigus įsidės sau į kišenę.

Likusią popietę vaikai praleido bogindami grūdus trapu ir versdami į triumą. Užsidirbo dvidešimt šešis rublius. Papietavę vogtais riešutais, duona ir svogūnu, kurio neketino imti, jie laimingi sumigo tame pačiame vagono gale.

Kitą rytą prabudęs Stepanas pamatė Vladeką studijuojant žemėlapį.

– Kas čia?

– Čia žemėlapis, kuriame parodyta, kaip pabėgti iš Rusijos.

– Kodėl nori išvykti iš Rusijos, jei gali likti čia ir dirbti išvien su manim? – pasiteiravo Stepanas. – Mes galėtume būti partneriai.

– Ne, turiu atsidurti Turkijoje, kur būsiu laisvas žmogus. Kodėl tau nekeliauti su manim, Stepanai?

– Niekad nepalikčiau Odesos. Čia mano namai, čia gyvena žmonės, kuriuos pažįstu visą gyvenimą. Čia ne kažin kas, tačiau Turkijoj gali būti dar blogiau. Tačiau, jei tu nori, galbūt galėsiu tau padėti.

– Kaip surasti laivą, kuris plaukia į Turkiją? – pasiteiravo Vladekas.

– Nesunku: žinau, kaip išsiaiškinti, kur plaukia visi laivai. Pasiklausim Vienadančio Džo, kuris gyvena prieplaukos gale. Tačiau turėsi duoti jam rublį.

– Lažinuosi, jis pasidalins su tavimi.

– Per pusę, – tarstelėjo Stepanas. – Tu greitai mokaisi, maskviški, – pridūrė, šokdamas iš vagono.

Vladekas nusekė įkandin aiškiai jusdamas, kaip lengvai juda kiti berniukai, o jam tenka šlubčioti. Pasiekus prieplaukos galą Stepanas nusivedė jį į mažą kambarėlį, pilną apdulkėjusių knygų ir senų tvarkaraščių. Vladekas nieko nematė, tačiau iš už didelės knygų krūvos pasigirdo balsas.

– Ko norit, padaužos? Neturiu čia laiko su jumis.

– Šiokios tokios informacijos mano bičiuliui, Džo. Kada kitas prabangus kruizas į Turkiją?

– Pinigus iš anksto, – iš už knygų išlindo raukšlėtas, orų nugairintas veidas po jūrininko kepure. Juodos senos akys įsmigo į Vladeką.

– Vienadantis kadaise buvo tikras jūrų vilkas, – garsiai, kad išgirstų ir Džo, sušnibždėjo Stepanas.

– Neužkalbinėk man dantų, vaike. Kur rublis?

– Mano piniginę nešiojasi draugas, – pašmaikštavo Stepanas. – Parodyk jam rublį, Vladekai.

Vladekas padavė monetą. Džo sukando ją vieninteliu likusiu dantimi, panaršė knygų spintoje ir ištraukė didelį žalią aplanką. Visur pasklido dulkės. Kosčiodamas senis vertė purvinus puslapius, trumpu nelanksčiu išsiklaipiusiu pirštu braukdamas ilgais pavadinimų stulpeliais.

– Ketvirtadienį anglių krovinio atplaukia „Renaska", tikriausiai grįš į Konstantinopolį šeštadienį. Jei greitai pasikraus, gali išplaukti netgi penktadienio vakarą, tai sutaupys papildomai švartavimosi mokesčio. Atplaukia į septynioliktą doką.

– Dėkui, Vienadanti, – tarė Stepanas. – Pažiūrėsiu, gal ateityje atvesiu pas tave daugiau pasiturinčių draugelių.

Vienadantis iškėlė kumštį, nusikeikė, o berniukai išbėgo į prieplauką.

Kitas tris dienas abu vogė maistą, krovė grūdus ir miegojo. Kai ketvirtadienį į doką atplaukė turkų laivas, Stepanas jau buvo kone įtikinęs Vladeką likti Odesoje. Tačiau baimė, kad rusai jį suras ir išsiųs atgal į lagerį, nusvėrė net naujojo gyvenimo su Stepanu žavesį.

Vaikai stovėjo krantinėje ir stebėjo, kaip „Renaska" švartuojasi septynioliktame doke.

– O kaip aš pateksiu į laivą?

– Paprasčiausiai, – gūžtelėjo pečiais Stepanas. – Rytoj ryte prisijungsim prie krovikų brigados. Aš užimsiu vietą po tavęs. Kai anglies triumas bus beveik pilnas, tu įšoksi ir pasislėpsi, o aš paimsiu tavo krepšį ir nueisiu pro kitą pusę.

– Ir, žinoma, paimsi mano pinigų dalį, – išsišiepė Vladekas.

– Savaime suprantama, – nesigynė Stepanas. – Už mano neprilygstamas žinias turi būti koks nors finansinis atlygis. Kaip kitaip išsaugočiau tikėjimą verslo laisve?

Į krovikų konvejerį berniukai įsiliejo kitą rytą šeštą valandą. Tempė anglis trapu į triumą tol, kol nebetvėrė, tačiau pabaigos vis dar nebuvo matyti. Stojus vakarui triumas buvo tik puspilnis, o Vladekas – paišinesnis nei kalėjime. Tąnakt vaikai miegojo kietai. Kitą rytą vėl pradėjo dirbti, ir įpusėjus popietei, kai triumas buvo apypilnis, Stepanas spyrė Vladekui į kulkšnį.

– Kitą kartą, maskviški, – tvirtai pasakė.

Pasiekus trapo viršų Vladekas išvertė krovinį, numetė krepšį ant denio ir šoko pro kraštą į triumą.

– Iki pasimatymo, bičiuli, – tarė Stepanas, – sėkmės pas netikėlius turkus.

Pastvėręs Vladeko krepšį jis grįžo trapu švilpaudamas.

Vladekas įsispraudė triumo kamputyje, nes anglys vis pylėsi. Visur buvo juodų dulkių: nosyje ir burnoje, plaučiuose ir akyse. Pastangos nekosėti baiminantis, kad išgirs kas nors iš laivo įgulos, atsiėjo skaudžiai. Vos pagalvojo, kad daugiau neištvers dulkių sklidino triumo ir grįš pas Stepaną ieškoti kokio kito išsigelbėjimo būdo, liukas virš galvos užsitrenkė. Vladekas leido sau prabangą išsikosėti.

Po kelių akimirkų jis pajuto aštrų skausmą ties kulkšnimi. Kraujas jam gyslose sustingo, nes suprato, kas tai yra: pernelyg daug reikalų su parazitais turėjo požeminiame pilies kalėjime. Jis metė į pabaisą gabalą anglies ir privertė ją bėgti, tačiau pasirodė kita, paskui

dar viena. Drąsesniosios ėmėsi jo kojų. Atrodė, jos atsiranda iš niekur: didžiulės, juodos, desperatiškai alkanos. Vladekas žvelgė žemyn, ieškodamas jų akimis, paskui nevilties apimtas užsiropštė ant anglių krūvos ir stumtelėjęs atidarė liuką. Įšvito saulė, ir visos žiurkės akimirksniu prašapo tuneliuose po anglimi. Vladekas susiruošė išlipti, tačiau laivas buvo gerokai nutolęs nuo prieplaukos. Persigandęs berniukas vėl įvirto į triumą. Jei jį suras, o kapitonas nuspręs grįžti į Odesą ir jį įduoti, tai reikš tik viena: kelionę į lagerį Nr. 201. Geriau pasilikti su žiurkėmis. Vos uždarė liuką, tamsoje sužibo raudonos akutės. Anglies gabalų smūgiais išvaikius vienus parazitus, jų vietoje atsirasdavo kiti. Kas kelios minutės tekdavo atidarinėti liuką, nes šviesa, regis, buvo vienintelis sąjungininkas.

Dvi dienas ir tris naktis Vladekas kovojo nesibaigiančią kovą su žiurkėmis neištaikydamas akimirkos nusnūsti. Kai laivas pagaliau atplaukė į Konstantinopolį ir denio jūreivis atidarė triumą, Vladekas buvo juodut juodutėlis nuo anglies dulkių, o nuo kelių iki kojų pirštų galiukų kruvinas. Jūreiviui jį ištraukus Vladekas bandė išstovėti, tačiau susmuko ant denio.

18

„Kaino ir Keboto" ketvirčio ataskaitoje perskaitęs, kad Henris Osbornas – „Henris Osbornas", – pakartojo pavardę ir vardą garsiai, kad įsitikintų, jog neklysta, prašo į jo kompaniją investuoti penkis šimtus tūkstančių dolerių, Viljamas kaip niekad susinervino. Pirmą kartą per ketverius metus Sent Polyje matematikos teste buvo antras. Jį įveikęs Matas Lesteris pasiteiravo, ar bičiulis gerai jaučiasi. Viljamas neatsakė.

Tą vakarą jaunasis Kainas paskambino Alanui Loidui į namus. „Kaino ir Keboto" valdybos pirmininkas ne itin ir nustebo po to, kai Ana papasakojo apie nelinksmą berniuko giminystę su Henriu.

– Viljamai, brangus vaikeli, kaip laikaisi? Kaip sekasi Sent Polyje?

– Šia prasme viskas gerai, pone, skambinu ne todėl.

– Na, nutuokiu, kad ne dėl to, – ramiai atsakė Loidas. – Kuo galėčiau tau padėti?

– Norėčiau rytoj popiet su jumis susitikti.

– Sekmadienį, Viljamai?

– Taip, tai vienintelė diena, kai galiu ištrūkti iš mokyklos, o man reikia kuo greičiau su jumis susitikti, – tarė pasistengęs, kad teiginys skambėtų lyg nuolaida iš jo pusės, o paskui pridūrė: – Tačiau jokiomis aplinkybėmis apie mūsų susitikimą mano motinai sužinoti nevalia.

– Klausyk, Viljamai... – pradėjo Loidas.

Viljamas prašneko tvirčiau.

– Man nereikia jums priminti, pone Loidai, kad investicija į mano patėvio kompaniją, net jei nėra neteisėta, be abejonės, bus palaikyta neetiška.

Loidas kelias akimirkas tylėdamas svarstė, ar derėtų pabandyti berniuką palenkti į savo pusę. Berniuką. Ar jis kada apskritai buvo vaikas?

– Gerai, Viljamai. Kodėl mudviem nepapietavus Medžiotojų klube, tarkim, pirmą valandą?

– Nekantraudamas jūsų ten lauksiu, pone, – atsakė Viljamas ir padėjo ragelį.

„Konfrontacija bent jau įvyks mano pusėje, man bent sienos padės“, – mintijo Alanas Loidas ir dėdamas ragelį prakeikė tą prakeiktą mechanizmą išradusį poną Belą.

Loidas pasirinko Medžiotojų klubą, nes nenorėjo, kad susitikimas būtų pernelyg asmeniškas. Pirmiausia atvažiavęs Viljamas pasiteiravo, ar po pietų jiedu negalėtų sužaisti golfo partijos.

– Su džiaugsmu, mano berniuk, – patikino Alanas ir trečiai valandai užsakė pirmą aikštelę.

Jis nustebo, kad Viljamas neiškėlė Henrio Osborno pasiūlymo temos pietaujant. Berniukas išmintingai kalbėjo apie prezidento Hardingso požiūrį į mokesčių reformą ir Čarlzo Deivso kaip biudžeto direktoriaus nekompetenciją. Alanui pasidarė įdomu, ar per naktį Viljamas nepersigalvojo: gal jis neketina aptarti Osborno pasiūlymo. „Na, jei berniukas nori žaisti šitaip, – galvojo Alanas, – man tiks.“ Jis laukė ramios popietės golfo aikštyne. Po malonių pietų ir kone viso butelio vyno (Viljamas apsiribojo taure) klubo drabužinėje abu persirengė ir nuėjo į pirmąją aikštelę.

– Ar jūsų handikapas vis dar devyni, pone? – pasiteiravo Viljamas.

– Tikriausiai, mano berniuk. Kodėl klausi?

– Ar dešimt dolerių už duobutę tiks?

Alanas Loidas dvejojo, nes prisiminė, kad golfas yra vienas mėgstamiausių Viljamo žaidimų.

– Taip, nuostabu.

Niekas nebuvo pasakyta prie pirmos duobutės, kurią Alanas įveikė be vargo, o Viljamui kilo problemų. Gana paprastai Alanas laimėjo antrą, trečią ir pradėjo atsipalaiduoti, gana patenkintas žaidimu. Kol pasiekė ketvirtą duobutę, nuo klubo pastato nuėjo apie pusę mylios. Viljamas palaukė, kol Alanas užsimos.

– Privalau aiškiai pasakyti, – pradėjo Viljamas, – kad jokiomis aplinkybėmis neleisiu skolinti penkių šimtų tūkstančių dolerių mano turto bet kokiai kompanijai ar asmeniui, susijusiems su Henriu Osbornu.

Alanas užsimojo prastai, kamuoliukas nusileido prie nelygumo kairėje. Vienintelis privalumas: pavyko gerokai atsitraukti nuo Viljamo, kuris saugiai smūgiavo per patį vidurį, ir laimėti kelias minutes apsvarstyti atsaką bei pasiruošti smūgiui. Kol susitiko pievelėje, Loidui prireikė trijų smūgių. Jis susitelkė į duobutę.

– Viljamai, tikriausiai supranti, kad, kaip įgaliotinis, teturiu vieną balsą iš trijų, taip pat turėtum žinoti, kad tu neturi galios įgaliotinių sprendimui iki tau sukaks dvidešimt vieneri. Taip pat turėtum suprasti, kad mudviem apskritai nedera aptarinėti šios temos.

– Aš puikiai išmanau visus teisinius reikalus, pone, tačiau atsižvelgiant į tai, kad abi kitos įgaliotinės miega su mano patėviu...

Kitas Loido smūgiuotas kamuoliukas nusileido ežere.

– Tik nesakykit, jog esate vienintelis žmogus Bostone, nežinantis, kad Milė Preston ir mano patėvis turi meilės romaną.

Loidas duobutę pralaimėjo.

– Noriu būti tikras, – tęsė Viljamas, – kad pelnysiu jūsų balsą, ir kad jūs padarysite viską, ką galite, kad atkalbėtumėte mano motiną nuo šios paskolos, net jei tai reikštų pasakyti jai tiesą apie mano patėvį ir ponią Preston.

Prie šeštos duobutės Viljamas vėl smūgiavo tiksliai per vidurį. Alanui pavyko dar prasčiau nei anksčiau, ir kamuoliukas nusileido prie gretimos duobutės. Kitu smūgiu jis numušė kamuoliuką į krūmus, kurių anksčiau nė neįsivaizdavo esant, ir garsiai antrą kartą per keturiasdešimt trejus metus ištarė „mėšlas". (Šį kartą taip pat nukentėjo.)

– Prašai kiek per daug, – tarė Alanas, prisijungęs prie Viljamo ant pievelės.

– To nėra ko lyginti su tuo, ko griebsiuosi, jei negalėsiu pasikliauti jūsų parama, pone.

– Nemanau, kad tavo tėvas būtų pritaręs grasinimams, Viljamai, – pastebėjo Alanas stebėdamas, kaip Viljamas iš keturiolikos pėdų įvaro kamuoliuką.

– Vienintelis dalykas, kam mano tėvas nebūtų pritaręs, yra Henris Osbornas, – atrėmė Viljamas. Loidas nepataikė iš dviejų pėdų.

– Bet kuriuo atveju, pone Loidai, puikiai žinote, kad mano tėvas į įgaliojimą įterpė neginčytiną išlygą, kad investavimas turi būti privatus reikalas ir kad turto gavėjas neturėtų žinoti, jog jį remia asmeniškai Kainų šeima. Šitos taisyklės, būdamas bankininkas, jis niekada nesulaužė. Šitaip jis visada galėjo būti tikras, kad nekils interesų konflikto tarp banko investicijų ir šeimos turto.

– Galbūt jūsų motinai atrodo, jog šeimos nario labui galima sulaužyti taisyklę?

– Henris Osbornas nėra mano šeimos narys; kai valdysiu turtą, šios taisyklės aš, kaip ir mano tėvas, niekada nesulaužysiu.

– Gyvenime dėl tokių nepalaužiamų nuostatų gali tekti gailėtis, Viljamai. Galbūt tau derėtų nors akimirką apsvarstyti pasekmes, jei tavo motina išsiaiškintų apie ponią Preston ir patėvį.

– Mano motina jau neteko penkių šimtų tūkstančių, pone. Ar vienam sutuoktiniui to nepakanka? Kodėl aš taip pat turėčiau prarasti penkis šimtus tūkstančių?

– Mes nesame tikri, kad taip yra, Viljamai. Investicijos gali atnešti gerą pelną. Dar neturėjau progos atidžiai peržiūrėti Henrio apskaitos knygų.

Viljamas krūptelėjo, kai Loidas pavadino jo patėvį Henriu.

– Galiu jus patikinti, pone, jis prašvilpė kone visus mano motinos pinigus. Jei tiksliau, jo sąskaitoje liko trisdešimt trys tūkstančiai keturi šimtai dvylika dolerių. Siūlyčiau jums pernelyg nepaisyti Osborno apskaitos knygų ir kiek daugiau pasidomėti jo kilme, praeities verslo įrašais ir kompanionais. Jau neminint to fakto, kad jis lošia – smarkiai.

Prie aštuntos duobutės Alanas dar kartą įmušė kamuoliuką į tą patį ežerą. Dar kartą pralaimėjo.

– Iš kur gavai šitą informaciją? – pasiteiravo Alanas, visiškai tikras, jog iš Tomo Koeno kontoros.

– Būčiau linkęs neatskleisti, pone.

Alanas nutylėjo; šitos kortos gali prireikti kiek vėliau.

– Jei visi tavo teiginiai pasirodys teisingi, Viljamai, savaime suprantama, aš patarsiu tavo motinai neinvestuoti į Henrio kompaniją, taip pat bus mano pareiga atvirai išdėstyti klausimą Henriui.

– Taip ir bus, pone.

Alanas smūgiavo kiek tiksliau, tačiau suprato, kad pasivyti jau per vėlu.

Viljamas kalbėjo toliau:

– Galbūt jums bus įdomu sužinoti, kad penkių šimtų tūkstančių dolerių Osbornui reikia ne ligoninės projektui, o padengti seną įsiskolinimą Čikagoje? Kaip suprantu, jūs šito nežinojote, pone?

Alanas nieko neatsakė; jis tikrai to nežinojo. Laimėjo Viljamas.

Pasiekus aštuonioliktąją Alanas atsiliko aštuoniomis duobutėmis ir atrodė, jog tai bus blogiausia jo sužaista golfo partija. Reikėjo pataikyti iš dvidešimt penkių pėdų, kad bent kiek sumažintų rezultatą.

– Ar turi daugiau sensacingų naujienų? – pasiteiravo jis.

– Prieš ar po smūgiuojant, pone?

Alanas nusijuokė ir nusprendė atsakyti į blefą.

– Prieš, Viljamai, – pasakė pasirėmęs ant lazdos.

– Osbornas nelaimės ligoninės projekto. Tie, kam rūpi, mano, kad jis papirko jaunesnį municipaliteto planavimo tarybos narį. Niekas nebus paviešinta, tačiau jo kompanija jau išbraukta iš galutinio sąrašo. Projektas atiteks „Kirkbridžui ir Karteriui“. Paskutinė informacija, pone, tai konfidencialu. Netgi „Kirkbridžui ir Karteriui“ iki ketvirtadienio nebus pranešta, todėl būčiau dėkingas, jei šios informacijos niekam neatskleistumėte.

Alanas nepataikė. Viljamas įmušė kamuoliuką, priėjo ir šiltai paspaudė Loido ranką.

– Ačiū už žaidimą, pone. Manau, suprantate, kad esate skolingas man devyniasdešimt dolerių.

Loidas išsitraukė piniginę ir padavė šimto dolerių kupiūrą.

– Manau, Viljamai, atėjo metas liautis tau mane vadinus ponu. Puikiai žinai, kad mano vardas yra Alanas.

– Dėkoju, Alanai, – tiesdamas atgal dešimtinę atsiliepė Viljamas.

19

Atsipeikėjo Vladekas ant lovos mažame kambarėlyje. Jį atidžiai apžiūrinėjo trys baltais chalatais vilkintys vyrai, šnekantys niekad jam negirdėta kalba. Kiek tų kalbų gali būti pasaulyje?

Jis pabandė atsisėsti, tačiau vyriausias iš trijų, liesas vyriškis raukšlių išvagotu veidu ir ožiška barzdele, tvirtai jį prispaudė ir kreipėsi svetima kalba. Vladekas papurtė galvą. Vyriškis kreipėsi rusiškai. Vladekas vėl papurtė galvą – kitaip lauktų tiesiausias kelias ten, iš kur atsibeldė. Gydytojas pabandė vokiečių kalbą, ir Vladekas suvokė, kad jo įgūdžiai geresni nei kvotėjo.

– Ach, vadinasi, tu ne rusas? – pasiteiravo gydytojas.

– Ne.

– Tai ką darei Rusijoje?

– Mėginau pabėgti.

– Štai kaip, – vyriškis atsisuko į bendrus ir, regis, atpasakoja pokalbį jiems suprantamai. Visi trys išėjo.

Pasirodžiusi slaugė ėmė švariai gremžti Vladeką bemaž nekreipdama dėmesio į jo riksmus iš skausmo. Savo ligoninėje moteris nesiruošė kęsti nešvarių tipų. Galiausiai ji ištepė berniukui kojas tirštu rudu tepalu ir paliko miegantį. Pabudęs antrą kartą Vladekas buvo vienas. Įsmeigęs akis į baltas lubas jis ėmė mąstyti apie kitą savo ėjimą.

Jis išsiropštė iš lovos ir skersai kambarį nuėjo prie lango, kuris vėrėsi į turgavietę, ne ką besiskiriančią nuo turgaus Odesoje, tik žmonės čia buvo tamsesnės odos ir dėvėjo ilgus baltus apsiaustus.

Taip pat ant galvų jie buvo užsimaukšlinę spalvingus apdangalus, kurie priminė mažus apverstus gėlių vazonėlius, o kojas buvo įsispyrę į atvirus sandalus. Moterys iki vienos buvo apsimuturiavusios juodai, užsidengusios net veidus. Tebuvo galima įžiūrėti juodas jų akis. Vladekas stebėjo turgavietės bruzdesį, dėl kasdienio maisto besiderančias moteris; štai vienas dalykas, kuris, regis, tikrai internacionalinis.

Tik po kelių minučių jis pastebėjo, kad pastato šonu iki pat žemės leidžiasi metalinės gaisro kopėtėlės. Berniukas nustyrino prie durų, atsargiai jas atidarė ir pašnairavo į koridorių. Pirmyn atgal šmirinėjo žmonės, tačiau į jį niekas nekreipė jokio dėmesio. Vladekas atsargiai uždarė duris, spintoje palatos kampe susirado savo mantą ir greitai apsirengė. Drabužiai tebebuvo juodi nuo anglies dulkių ir graužė švarią odą. Grįžęs prie lango, berniukas nesunkiai jį atidarė, užsikeberiojo ant gaisro kopėtėlių ir pradėjo leistis žemyn, į laisvę. Pirmiausia smogė toks karštis, kad Vladekas panoro atsikratyti savo kailinio palto.

Vos palietęs žemę Vladekas pabandė bėgti, tačiau kojos buvo tokios silpnos, kad tepajėgė tik lėtai kėblinti. Kaip jis meldė, kad pabustų vieną rytą, o šlubčiojimas kažkokiu stebuklingu būdu būtų išgaravęs. Kol neatsidūrė turgaus spūstyje, į ligoninę jis nesigręžiojo.

Prekystaliai buvo gausiai nukrauti gundančiais maisto produktais, tad jis nusprendė nusipirkti apelsiną ir kelis riešutus. Jis siekė savo kostiumo rankovės, tačiau pinigų ten nebebuvo. Dar blogiau, sidabro apyrankė taip pat buvo dingusi. Tikriausiai vyrai baltais chalatais nugvelbė jo daiktus. Vladekas pasvarstė, ar nevertėtų grįžti į ligoninę jų atsiimti, tačiau pirma nusprendė prasimanyti ką pavalgyti. Gal didelėse palto kišenėse užsiliko kelios monetos? Kiek panaršęs tučtuojau atrado tris penkiasdešimtrublines ir kelias monetas. Jos kartu su sidabro apyranke buvo susuktos į daktaro žemėlapį. Apimtas džiaugsmo Vladekas užsisegė sidabro apyrankę ir užstūmė virš alkūnės.

Jis išsirinko didžiausią kada matytą apelsiną ir saują riešutų. Prekeivis pasakė kažką kalba, kurios berniukas nesuprato. Vladekas jautė, kad kalbos barjerą įveikti geriausiai padės šiek tiek pinigų. Prekeivis dirstelėjo į penkiasdešimtrublinę, nusijuokė ir iškėlė rankas į viršų. Sušukęs: „O, Alache!“ atėmė iš Vladeko riešutus, apelsiną ir mostu nuvijo jį šalin.

Berniukas nudūlino nevilties apimtas: kita kalba reiškia kitą valiutą. Rusijoje jis buvo vargšas; čia liko be grašio. Teks nugvelbti šiek tiek maisto; jei jį sugaus, mes tai prekeiviui atgal. Jis nuėjo į kitą turgaus pakraštį taip pat pasitikinčiai kaip Stepanas, tačiau išdidžios eisenos pamėgdžioti negalėjo ir tikrai nepasitikėjo savimi. Jis pasirinko kraštinį prekystalį ir, kai buvo tikras, kad niekas nemato, griebė apelsiną ir pasileido bėgti. Staiga kilo baisus triukšmas; atrodo, jį puolė vytis pusė miesto.

Ant šlubčiojančio Vladeko užšoko stambus sportiško sudėjimo vyras ir parbloškė jį ant žemės. Dar šeši ar septyni laikė sugriebę už skirtingų kūno dalių, didžiausia gauja sekė iš paskos, kai jis buvo tempiamas atgal prie prekystalio, kur jau laukė policininkas. Ir prekeivis, ir policininkas šūkaliojo ir mostagavo rankomis, galų gale pareigūnas atsisuko į Vladeką ir kažką riktelėjo, bet Vladekas nesuprato nė žodžio. Pareigūnas truktelėjo pečiais ir stvėrė Vladeką už ausies. Jį išvedant žmonės nepaliovė plyšoję, kiti netgi spjaudė.

Atvestas į policijos nuovadą Vladekas buvo įmestas į nedidukę kamerą, kur jau sėdėjo dvidešimt ar trisdešimt nusikaltėlių – banditų, vagių, galai žino, ko. Jis nekalbėjo, ir jie nerodė noro bendrauti. Visą dieną ir visą naktį berniukas prastovėjo atsirėmęs į sieną, bijodamas krustelėti. Ekskrementų kvapas vertė jį vemti, kol viduriuose nieko nebeliko. Jis niekad nemanė, kad ateis diena, kai barono pilies bokšto kalėjimas atrodys taikingas ir neperpildytas.

Kitą rytą du sargybiniai išvilko Vladeką iš rūsio ir nuvedė į patalpą, kur pastatė į gretą su kitais kaliniais, paskui visus per juosmenį surišo viena virve ir išvedė į gatvę. Susirinkusi gausi minia garsiais džiaugsmingais sveikinimo šūksniais leido suprasti, kad jau kuris laikas laukia pasirodant kalinių. Minia klykaudama, plodama rankomis ir skanduodama sekė įkandin iki pat turgavietės, tačiau Vladekas neturėjo supratimo, kodėl visi tokie susijaudinę. Priėjus turgavietę vora sustojo. Pirmas vyras buvo atrištas ir nuvestas į aikštės vidurį, kur buvo susispaudę šimtai kraujo ištroškusių turkų.

Vladekas negalėdamas patikėti stebėjo reginį. Kai kalinys atėjo į aikštės vidurį, sargybinis parklupdė jį ant kelių. Stambus vyras stvėrė jo dešinę ranką ir paguldė ant medinės trinkos, tada pakėlė virš galvos didžiulį kardą ir nusitaikęs su baisia jėga smogė per kalinio riešą. Pirmu mėginimu pavyko nukirsti tik pirštų galiukus. Bėdžius klykė iš skausmo, o kardas vėl pakibo ore. Šį kartą budelis pataikė į riešą, bet darbo nebaigė tinkamai, tad plaštaka tik nukaro, o į dulkes kliokė kraujas. Užsimojus trečią kartą nelaimėlio plaštaka galiausiai nukrito ant žemės. Minia pritariamai suriaumojo. Kalinys pagaliau buvo paleistas ir be sąmonės susmuko. Nuobodžiaujantis sargybinis nutempė jį į šoną ir paliko gulėti minios pakrašty. Raudanti moteris, kaip Vladekas spėjo, jo žmona, kuo greičiau ant kraujuojančio strampo užrišo turniketą iš purvino skuduro. Antras kalinys neištvėręs ketvirto kirčio mirė nuo šoko. Stambusis kardininkas negyvėliu nesidomėjo, toliau vykdė savo pareigą; jam mokėjo tik už rankos nukirtimą.

Vladekas apsidairė persigandęs, sužiaukčiojo. Būtų apsivėmęs, jei skrandyje dar ko būtų likę. Ėmė žvalgytis į visas puses ieškodamas pagalbos ar kokio būdo pabėgti; niekas neįspėjo, kad pagal islamo teisę už pabėgimą būtų nukertama koja. Berniuko akys bėgiojo gausybe veidų ir sustojo tik tada, kai pamatė vyrą tamsiu kostiumu, baltais marškiniais, su kaklaraiščiu. Žmogus stovėjo už kokių dvidešimties

jardų ir stebėjo reginį akivaizdžiai pasibjaurėjęs. Jis nė karto nedirstelėjo Vladeko pusėn, negirdėjo jo pagalbos šauksmų minios riaumojime, kuris pasigirsdavo kaskart kardui smingant žemyn. Gal jis prancūzas, gal vokietis, gal anglas, o gal netgi lenkas? Nežinia, tačiau kažkodėl tas žmogus ten stovėjo ir stebėjo makabrišką spektaklį.

Vladekas įsmeigė akis melsdamas, kad vyras atsigręžtų. Pradėjo mosikuoti laisvąja ranka, tačiau niekaip negalėjo atkreipti užsieniečio dėmesio. Sargybiniai atrišo kalinį per du vyrus nuo Vladeko ir nutempė link trinkos. Vėl pakeltas kardas, džiūgaujanti minia, o vyras tamsiu kostiumu su siaubu nusuka akis. Vladekas be perstojo kaip pašėlęs jam mojo.

Pagaliau žmogus pastebėjo Vladeką ir nusisuko persimesti žodžiu su kompanionu, kurio berniukas nebuvo pastebėjęs. Dabar sargybinis grūmėsi su kaliniu kaip tik priešais Vladeką. Jis ištiesė vyro ranką ant trinkos; kardas pakilo ir nukirto plaštaką vienu smūgiu. Minia atrodė nusivylusi, pasigirdo vos vienas kitas džiaugsmingas šūksnis. Vladekas vėl įsmeigė akis į abu užsieniečius, kurie dabar atidžiau jį tyrinėjo. Berniukas troško, kad jie ką nors darytų, tačiau vyrai tik žiūrėjo.

Priėjęs sargybinis perplėšė penkiasdešimt rublių atsiėjusį Vladeko paltą ir numetė ant žemės. Tada nuėmė antrankius ir užraitojo rankovę. Tempiamas per aikštę Vladekas beviltiškai grūmėsi, tačiau negalėjo prilygti apkūniam budeliui. Priėjus trinką jam iš užpakalio spyrė į kelius, tad vaikas susmuko ant žemės. Virš dešiniojo riešo buvo užsegtas diržas. Neliko nieko kito, tik kardui pakilus užmerkti akis. Jis kankindamasis laukė baisaus smūgio, tačiau staiga viskas nutilo, nes nuo alkūnės ant riešo nusmuko barono apyrankė. Sidabrui skaisčiai sušvitus saulėje minią sukaustė prietaringa tyla.

Budelis sudvejojo, tada lėtai nuleido kardą ir ėmė tyrinėti apyrankę. Vladekas atsimerkė. Sargybinis bandė nutraukti papuošalą nuo riešo, tačiau jam trukdė odos diržas. Prie trinkos greitai atbėgo vyras

su uniforma. Jis taip pat apžiūrėjo apyrankę, jos įrašą, paskui nubėgo prie kito turko, kuris turėjo būti viršesnis valdžia, nes ėjo neskubėdamas. Kardas tebesiilsėjo ant žemės, minia pradėjo švilpti ir šūkauti. Antrasis karininkas taip pat pabandė nutraukti apyrankę, tačiau negalėjo įveikti odinio trinkos diržo, o įgaliojimo jį atsegti neturėjo. Jis ėmė rėkti ant Vladeko, kuris nesuprato, kas jam sakoma, ir atsakė lenkiškai: „Aš jūsų kalbos nemoku."

Nustebęs pareigūnas iškėlė rankas į viršų ir šaukdamasis Alacho nudūlino prie stebėtojų, vilkinčių vakarietiškais kostiumais. Vladekas meldėsi Dievui – tokioje padėtyje bet kuris žmogus melstųsi bet kuriam Dievui, ar musulmonas, ar krikščionis. Vienas iš dviejų užsieniečių kartu su turkų pareigūnu atėjo prie trinkos, ant vieno kelio priklaupė prie Vladeko, atidžiai apžiūrėjo sidabro apyrankę, tada įdėmiai pažvelgė į Vladeką. Berniukas laukė. Jis galėjo kalbėti penkiomis kalbomis ir meldėsi, kad tas žmogus mokėtų vieną jų. Širdis nusirito jam į kulnus, kai vyras atsigręžė į pareigūną ir prabilo turkiškai. Minia dabar jau švilpė ir mėtė į trinką supuvusius vaisius. Pareigūnas linktelėjo pritardamas. Užsienietis apsisuko ir priklaupė prie Vladeko.

– Ar kalbi angliškai?

Vladekas iš palengvėjimo giliai atsiduso.

– Taip, pone, neblogai. Aš esu Lenkijos pilietis.

– Iš kur turi šitą sidabro apyrankę?

– Ji priklauso mano tėvui, pone. Jis mirė vokiečių kalėjime Lenkijoje. Mane paėmė į nelaisvę ir išsiuntė į belaisvių stovyklą Rusijoje. Pabėgau ir atplaukiau čionai laivu. Nieko nevalgiau kelias dienas. Kai prekeivis nepaėmė rublių už apelsiną, pasiėmiau vieną, nes esu baisiai, baisiai alkanas.

Anglas atsistojo, atsisuko į pareigūną ir ėmė labai griežtai kalbėti. Pastarasis savo ruožtu kreipėsi į budelį, kuris iš pradžių lyg ir

suabejojo, tačiau, pareigūnui pakartojus įsakymą kiek garsiau, pasilenkė ir nenoriai atsegė odinį diržą. Vladekas vėl sužiaukčiojo. Anglas padavė budeliui ir pareigūnui po sidabro monetą, o minia nepaliovė protestuoti, mat iš jos buvo atimta ranka.

– Einam su manim, – tarė anglas. – Greičiau, kol jie nepersigalvojo.

Vis dar apsvaigęs Vladekas stvėrė savo paltą ir nusekė įkandin. Minia švilpė ir rėkė, svaidė į nueinantį supuvusias daržoves ir vaisius. Kardininkas prie trinkos prisegė kito kalinio ranką ir pirmu smūgiu tesugebėjo nukirsti nykštį. Šitai, regis, minią numaldė.

Anglas sparčiai stūmėsi pro šurmuliuojančią minią iš aikštės, kur prie jo priėjo kompanionas.

– Kas nutiko, Edvardai?

– Berniukas sakosi esąs lenkas, pabėgęs iš Rusijos. Atsakingam karininkui pasakiau, kad jis – anglas, taigi dabar mes už jį atsakome. Veskimės į konsulatą ir išsiaiškinkim, ar jo pasakojimas nors kiek panašus į tiesą.

Vladekas iš paskutiniųjų stengėsi spėti su vyrais, kurie sriuogė Septynių Karalių gatve. Už nugaros vis dar silpnai girdėjosi triukšmas minios, pritariamai surinkančios nusileidžiant kardui. Anglai vedėsi Vladeką pro arką, paskui per grįstą kiemą į didelį pilką pastatą. Ant durų buvo užrašyti malonūs akiai žodžiai „Britų konsulatas“. Pastato viduje Vladekas pirmą kartą pasijuto saugus. Jis nusekė paskui abu vyrus ilgu koridoriumi, ant kurio sienų puikavosi vyrų keistomis uniformomis portretai. Tolimajame gale kabėjo didingas portretas senyvo vyro mėlyna uniforma, padabinta medaliais. Jo daili barzda Vladekui priminė baroną. Tarsi iš niekur išdygęs kareivis atidavė pagarbą.

– Imk šitą vaiką, kaprale Smitersai, ir pasirūpink, kad išsimaudytų. Paskui surask jam kokius drabužius ir pavalgydink virtuvėje. Kai pavalgys ir taip stipriai nedvoks kiaulide, atvesk į mano kabinetą.

– Klausau, pone, – išrėžė kapralas ir vėl atidavė pagarbą.

Vladekas klusniai nusekė įkandin kareivio, teko kone bėgti, kad suspėtų. Jį nuvedė į nedidelį miegamąjį rūsyje. Čia buvo tik mažutis langelis: jokios galimybės pasprukti. Kapralas liepė jam nusirengti ir paliko vieną. Grįžęs po kelių minučių rado Vladeką tebesėdintį ant lovos krašto visiškai apsirengusį, svajingai vis sukantį sidabro apyrankę ant riešo.

– Paskubėk, jaunuoli. Tau čia ne sanatorija.

– Atsiprašau, pone, – tarė Vladekas.

– Nevadink manęs ponu, jaunuoli. Aš esu kapralas Smitersas. Vadink mane kapralu.

– Aš esu Vladekas Koskievičius. Vadink mane Vladeku.

– Nesistenk su manimi juokauti, jaunuoli. Britų armijoje pakanka juokdarių, visai nereikia, kad tu papildytum jų gretas.

Vladekas nesuprato, ką kareivis nori pasakyti. Jis greitai nusirengė.

– Paskui mane, spėriai.

Dar viena raminanti vonia su karštu vandeniu ir muilu atgaivino prisiminimus apie jį globojusią rusę ir sūnų, kuriuo jis būtų galėjęs tapti, jei ne tos moters vyras. Kareivis vėl pasirodė su keistų, tačiau švarių ir gaiviai kvepiančių drabužių komplektu. Kieno sūnui jie priklausė?

Kapralas Smitersas palydėjo Vladeką į virtuvę ir paliko su apkūnia rausvo veido virėja, draugiškiausia būtybe nuo Lenkijos laikų. Ji kiek priminė berniukui *nianią*. Vladekas nesusilaikė nepagalvojęs, kas nutiktų jos liemens apimčiai kelias savaites praleidus lageryje Nr. 201.

– Sveikas, – tarė moteris, švytėdama šypsena. – Kuo tu vardu?

Vladekas prisistatė.

– Ką gi, Vladekai, regis, tau nepakenktų geras angliškas maistas, ne kokios ten turkiškos nesąmonės. Pradėsim nuo karštos sriubos su jautiena. Reikia sočiai užkirsti, jei eisi susitikti su ponu Prendergastu, – ji nusijuokė. – Tik nepamiršk: jis kanda ne taip skaudžiai kaip garsiai skalija. Nors jis ir anglas, jo širdis – ten, kur ir turi būti.

– Jūs ne anglė, ponia virėja? – nustebęs pasiteiravo Vladekas.

– Gerasis Dieve, ne, vaikeli, aš škotė. Didžiausias skirtumas. Mes nekenčiame anglų labiau nei vokiečiai, – juokdamasi tarė ji ir pastatė priešais Vladeką indą su garuojančia sriuba, tiršta nuo mėsos ir daržovių. Jis buvo visiškai pamiršęs, kad maistas gali taip gardžiai kvepėti ir būti toks skanus. Jis valgė lėtai, baimindamasis, kad paskui vėl labai ilgai neteks valgyti gero maisto.

Vėl pasirodė kapralas.

– Ar pakankamai prisikirtai, bičiuli?

– Taip, ačiū, pone kaprale.

Kapralas įtariai nužvelgė Vladeką, tačiau berniuko veide nepamatė nė pėdsako įžūlumo.

– Gerai. Tada judinamės. Pas poną Prendergastą nedera vėluoti.

Kapralas dingo pro virtuvės duris. Vladekas dirstelėjo į virėją. Jis nemėgo atsisveikinti vos susipažinęs, ypač kai žmonės būdavo tokie malonūs.

– Nagi, judinkis, jaunuoli, jei nenori nemalonumų.

– Dėkoju, ponia virėja, – tarė Vladekas. – Jūsų maistas pats geriausias kiek atmenu.

Moteris nusišypsojo. Jam vėl teko risnoti, kad spėtų paskui kapralą, kuris staiga kaip įbestas sustojo prie durų, ir Vladekas vos į jį neatsitrenkė.

– Žiūrėk, kur eini, jaunuoli, – kapralas trumpai pabeldė į duris.

– Prašom, – tarstelėjo kažkas.

Kapralas atidarė duris ir atidavė pagarbą.

– Lenkų berniukas, pone, kaip pageidavote, nušveistas, aprengtas ir pamaitintas.

– Dėkoju, kaprale. Gal būsite toks malonus ir pakviesite pas mus poną Grantą?

Edvardas Prendergastas pakėlė akis nuo rašomojo stalo, mostelėjo Vladekui sėstis ir toliau pildė kažkokius dokumentus. Iš pradžių Vladekas stebėjo jį, paskui ėmė apžiūrinėti paveikslus ant sienų: dar daugiau uniformuotų vyrų, tačiau to seno barzdoto pono portretas ir vėl pats didžiausias, tik šįkart jis vilki chaki. Po kelių minučių į kabinetą atėjo ir antrasis anglas iš turgaus aikštės.

– Dėkui, kad atėjai, Hari. Sėskis, drauguži, – ponas Prendergastas atsisuko į Vladeką: – Dabar, mano berniuk, išklausykime tavo pasakojimą nuo pradžių, be jokių pagražinimų, tik tiesą. Supratai?

– Taip, pone.

Vladekas pradėjo nuo dienų medžioklio trobelėje Lenkijoje. Kiek užtrukdavo, kol surasdavo tinkamus angliškus žodžius. Anglai kartkartėmis jį pertraukdavo ir ko nors paklausdavo, o jam atsakius linkteldavo vienas kitam. Po valandos pasakojimo Vladeko istorija pasiekė tą tašką, kur jis buvo pono Edvardo Prendergasto, Jos Britaniškosios Didenybės antrojo konsulo Turkijoje, kabinete.

– Manau, Hari, mūsų pareiga – tučtuojau informuoti lenkų atstovybę, o paskui perduoti jaunąjį Koskievičių jiems. Atsižvelgiant į aplinkybes, jie turi juo pasirūpinti.

– Pritariu, – tarė Hariu vadinamas vyras. – Žinai, mano vaike, šiandien tu ištrūkai pro siaurą plyšį. Šariato, tai yra senųjų islamo taisyklių, pagal kurias už vagystę nukertama ranka, teoriškai prieš metus oficialiai atsisakyta. Tiesą sakant, pagal Otomanų baudžiamąjį kodeksą tokios bausmės vykdymas yra nusikaltimas. Tačiau praktiškai barbarai vis dar jas skiria, – vyras krūptelėjo.

– Kodėl man nenukirto rankos? – įsikibęs riešo pasiteiravo Vladekas.

– Pasakiau, kad, jei nori, gali nukapoti plaštakas visiems musulmonams, tačiau tik ne anglui, – įsiterpė antrasis konsulas.

– Ačiū Dievui, – vos girdimai tarstelėjo Vladekas.

– Tiesą sakant, Edvardui Prendergastui, – pirmą kartą nusišypsojo antrasis konsulas. – Pernakvosi čia, o rytoj palydėsim tave pas taviškius. Lenkų konsulas – geras vyrukas, atsižvelgiant į tai, kad yra užsienietis, – jis paspaudė mygtuką ir tučtuojau pasirodė kapralas.

– Pone.

– Kaprale, palydėkite jaunąjį Koskievičių į jo kambarį, ryte pasirūpinkite, kad papusryčiautų ir lygiai devintą vėl būtų pas mane.

– Pone. Štai čia, jaunuoli, mikliai.

Kapralas išsivedė Vladeką, nė nespėjusį padėkoti abiem anglams už išgelbėtą ranką, o gal ir gyvybę. Atsidūręs mažame švariame kambarėlyje su nedidele dailiai atversta lova, tarsi jis būtų gerbiamas svečias, Vladekas nusirengė, išmetė pagalvę ant grindų ir kietai įmigo, kol rytmečio šviesa įspindo pro nediduką langelį.

– Keliamės, jaunuoli, mikliai.

Vėl kapralas, nepriekaištinga uniforma, kantas kaip peilio ašmenys, regis, nė atsigulęs nebuvo. Vieną akimirką iš miegų išnyrančiam Vladekui pasidingojo, kad jis vėl atsidūrė lageryje Nr. 201, nes kapralas ėmė daužyti savo lazdele į metalinį lovos rėmą, o skambesys priminė Vladeko nekenčiamą kalėjimo trikampio garsą. Jis išsiropštė iš lovos ir siekė drabužių.

– Praustis, jaunuoli, pirmiausia – praustis. Juk nenorime, kad siaubingas mūsų dvokas nuo pat ankstyvo ryto trikdytų poną Prendergastą?

Vladekas nebuvo tikras, kurią kūno dalį jam prausti, nes gyvenime nebuvo toks švarus. Jis pastebėjo, kad kapralas į jį spokso.

– Kas nutiko tavo kojai, jaunuoli?

– Nieko ypatingo, – atsakė Vladekas, nusigręždamas nuo stebinčių jį akių.

– Gerai. Grįšiu po trijų minučių. Girdi, jaunuoli, trys minutės. Pasistenk pasiruošti.

Vladekas nusiprausė veidą, rankas ir greitai apsirengė. Kapralui atėjus vesti jo pas antrąjį konsulą, berniukas sėdėjo ant lovos krašto pasistvėręs ilgąjį avikailio paltą. Ponas Prendergastas jį pasveikino ir atrodė gerokai švelnesnis nei pažinties dieną.

– Labas rytas, Koskievičiau, – tarė.

– Labas rytas, pone.

– Ar patiko pusryčiai?

– Nepusryčiavau, pone.

– Kodėl gi ne? – pasiteiravo antrasis konsulas, įsmeigęs akis į kapralą.

– Bijau, pramiegojo, pone. Būtų pavėlavęs pas jus.

– Ką gi, pažiūrėsim, ką galima padaryti. Kaprale, ar galite paprašyti ponios Henderson surasti kokį obuolį?

– Taip, pone.

Vladekas su antruoju konsulu lėtai ėjo koridoriumi link paradinių konsulato durų, paskui per grįstą kiemelį į laukiantį automobilį, vieną iš nedaugelio Turkijoje. Tai buvo pirmoji Vladeko kelionė tokiu automobiliu. Jam buvo gaila palikti britų konsulatą. Tai buvo vienintelė vieta, kurioje jis per ilgus metus jautėsi saugus. Darėsi įdomu, ar kada nors gyvenime pavyks ilgiau nei vieną naktį nakvoti toje pačioje lovoje. Laipteliais atbėgęs kapralas atsisėdo į vairuotojo sėdynę. Jis padavė Vladekui obuolį ir truputį šiltos ką tik iškeptos duonos.

– Pasistenk, kad ant sėdynės nė trupinėlio neliktų, jaunuoli. Virėja siunčia linkėjimus.

Karštyje knibždančiomis gatvėmis buvo riedama žingsnio greičiu, mat turkai nesistengė duoti kelio anglų kupranugariui ant ratų. Net atidarius visus langus nuo nepakeliamos kaitros Vladekas prakaitavo.

Ponas Prendergastas sėdėjo gale visiškai šaltas ir nepajudinamas. Berniukas nuleido galvą baimindamasis, kad koks tipas, stebėjęs vakar dienos įvykius, jo neatpažintų ir vėl nesukurstytų minios pykčio. Pagaliau mažas juodas ostinas sustojo prie nedidelio yrančio pastato su iškaba „Lenkijos konsulatas". Vladekas pajuto susijaudinimo tvyksnį, besimaišantį su nusivylimu.

Visi trys išlipo.

– Kur graužtukas, jaunuoli? – pasiteiravo kapralas.

– Suvalgiau.

Kapralas nusijuokė ir pabeldė į duris. Atidarė draugiškos išvaizdos nedidukas vyriškis tamsiais plaukais ir tvirtais žandikauliais, vienmarškinis, stipriai nurudęs Turkijos saulėje. Jis kreipėsi į atvykėlius lenkiškai, tai buvo pirmieji gimtosios kalbos žodžiai, kuriuos Vladekas išgirdo pabėgęs iš lagerio. Vladekas greitai atsakė, pasiaiškino, kodėl jis čia. Jo tėvynainis atsisuko į antrąjį britų konsulą.

– Prašom čia, pone Prendergastai, – tarė tobula anglų kalba. – Labai malonu iš jūsų pusės, kad asmeniškai palydėjot berniuką.

Buvo pasikeista keliomis diplomatinėmis mandagybėmis ir Prendergastas su kapralu atsisveikino. Vladekas žvelgė į juos rausdamasis atmintyje angliško posakio, tinkančio labiau negu „dėkoju".

Prendergastas paglostė jam galvą lyg būtų glostęs kokerspanielį. Kai kapralas uždarė duris, jis atsisuko ir mirktelėjo Vladekui:

– Sėkmės, bičiuli. Dievas mato, tu jos nusipelnei.

Lenkų konsulas prisistatė esąs Pavelas Zaleckis. Dar kartą Vladeko buvo paprašyta atkartoti savo gyvenimo istoriją. Berniukas suprato, kad lenkiškai tai kur kas lengviau nei angliškai. Zaleckis klausėsi tylėdamas, liūdnai purtydamas galvą.

– Vargšas mano vaikeli, – tarė, – toks jaunas ištvėrei didesnę dalį krašto kančios. Ir ką dabar su tavimi daryti?

– Turiu grįžti į Lenkiją ir atsiimti savo pilį, – atsakė Vladekas.

– Lenkiją, – pakartojo konsulas. – Kurgi ji? Sritis, kurioje tu gyvenai, lieka ginčytina, tarp Lenkijos ir Rusijos ten tebevyksta nuožmūs mūšiai bandant susitarti dėl sienos. Generolas Pilsudskis daro ką gali gindamas mūsų tėvynės teritorinį vientisumą. Tačiau kvaila būtų kuriam iš mūsų nusiteikti optimistiškai. Šiuo metu tau Lenkijoje nelabai yra kas veikti. Ne, geriausia būtų pradėti naują gyvenimą Anglijoje arba Amerikoje.

– Tačiau aš nenoriu į Angliją ar Ameriką. Aš lenkas.

– Tu visada būsi lenkas, Vladekai – niekas iš tavęs to neatims, kad ir kur nuspręsi įsikurti. Tačiau, kol dar esi toks jaunas, turi realistiškai mąstyti apie savo ateitį.

Vladekas nusivylęs nuleido galvą. Ar jis visa tai ištvėrė tik tam, kad išgirstų, jog niekad negalės grįžti į tėvynę, niekada nebepamatys savo pilies? Jis sunkiai sulaikė ašaras.

Konsulas ranka apglėbė berniuko pečius.

– Niekad nepamiršk, kad tu esi vienas laimingųjų, kuriems pavyko ištrūkti gyviems. Privalai prisiminti ištikimą bičiulį gydytoją Dubiną, kad suvoktum, koks galėjo būti tavo gyvenimas.

Vladekas nieko neatsakė.

– Dabar turi pamiršti visas mintis apie praeitį ir galvoti tik apie ateitį, Vladekai. Galbūt savo gyvenime tu pamatysi atsitiesiančią Lenkiją, tačiau aš jau nedrįstu to tikėtis.

20

Alanas Loidas atvyko į banką pirmadienio rytą prisiplanavęs kiek daugiau, nei tikėjosi iki susitikimo su Viljamu. Jis tučtuojau paskyrė penkis skyrių vadybininkus aiškintis, kiek jaunuolio teiginiai tikslūs, tik baiminosi, kad iš anksto žino, ką paieškos atskleis. Dėl Anos ryšių su banku Alanas pasistengė, kad nė vienas skyrius nežinotų, kuo užsiima kitas. Nurodymai vadybininkams buvo aiškūs: visos ataskaitos griežtai konfidencialios ir tik valdybos pirmininko akims.

Trečiadienį ant Alano Loido darbo stalo gulėjo preliminarios ataskaitos. Iš pažiūros visos patvirtino Viljamo nuosprendį, nors visi vadybininkai prašė daugiau laiko patikrinti kai kurias detales. Alanas nusprendė neaptarinėti klausimo su Ana, kol neturės konkretesnių įkalčių. Geriausia, ką, jo manymu, galėjo padaryti tuo metu, tai pasinaudoti furšetu, kurį penktadienio vakarą ruošė Osbornai. Tada ir galės patarti Anai nesiimti jokių skubių veiksmų dėl paskolos.

Atvykęs į Anos namus – taip ir neprisivertė namą Luisburgo aikštėje vadinti Osbornų namais – Alanas Loidas buvo sukrėstas pamatęs, kokia ji išblyškusi ir pavargusi, todėl nusprendė pokalbį kuo labiau sušvelninti. Galiausiai jam pavyko užklupti Aną vieną, tačiau pavyko tik kelias akimirkas ištaikyti dviese. „Jei tik ji šiuo metu nesilauktų“, – galvojo jis.

Ana nusišypsojo.

– Kaip malonu, kad atėjot, Alanai, kai banke turit šitiek reikalų.

– Nedovanočiau sau, jei praleisčiau bent vieną tavo pobūvį, mieloji. Jie vis dar patys laukiamiausi ir geidžiamiausi Bostone.

Ji nusišypsojo.

– Smalsu, ar jūs kada pasakot ką nemalonaus.

– Pernelyg dažnai. Ana, ar turėjai laiko dar kiek pagalvoti apie praėjusią savaitę aptartą reikalą?

– Ne, bijau, kad neturėjau. Buvau iki ausų panirusi į šio vakaro ruošą. Kaip atrodo Henrio ataskaitos?

– Puikiai, tačiau gavome tik vienerių metų duomenis, todėl manau, kad turėtume pasitelkti finansininkus ir dar kartą juos patikrinti. Tokia standartinė banko politika: šitaip elgiamasi su visomis įmonėmis, dirbančiomis mažiau nei trejus metus. Neabejoju, Henris mus supras.

– Ana, mieloji, žavus vakarėlis, – pertraukė garsus balsas už Alano peties. Veido bankininkas neatpažino; tikriausiai vienas iš politinių Henrio bičiulių. – Kaip jaučiasi būsimoji mamytė? – tęsė perdėtai lipšniai.

Alanas vylėsi, kad laimėjo šiek tiek laiko banko naudai. Vakarėlyje buvo daug vietos politikų iš miesto rotušės ir netgi pora kongresmenų, dėl ko jis ėmė galvoti, ar tik Viljamas nebus suklydęs dėl ligoninės projekto. Bankas šito tirti neketino: šiaip ar taip, jau po savaitės pasirodys oficialus municipaliteto pranešimas. Iš drabužinės pasiėmęs savo juodą apsiaustą, jis spruko.

– Jei tik pavyktų išsilaikyti dar savaitę, – garsiai ištarė eidamas Kaštonų gatve į namus.

Vakarėlyje Ana apsižiūrėjo stebinti Henrį kaskart, kai jis atsidurdavo greta Milės Preston. Žinoma, nebuvo jokių išorinių ženklų, kad tarp jųdviejų kas nors vyktų; tiesą sakant, kur kas daugiau laiko Henris leido su Džonu Prestonu. Ana ėmė manyti, kad neteisingai

apkaltino savo vyrą, ir pagalvojo, jog reikia nutraukti sutartį su Glenu Rikardu. Vakarėlis pagaliau pasibaigė dviem valandom vėliau, nei Ana tikėjosi; ji tik vylėsi, kad svečiams buvo smagu, ir Henriui tai bus naudinga.

– Puikus pobūvis, Ana, ačiū, kad mus pakvietėte, – garsus paskutinio išeinančio žmogystos balsas nuslopo alėjoje. Ana neprisiminė jo vardo – kažkas bendra su miesto rotuše.

Moteris lėtai užkopė laiptais ir ėmė atsisegnėti suknelę dar nepriėjusi miegamojo. Pažadėjo sau, kad mažiausiai dešimt savaičių, kol gims kūdikis, daugiau nebus jokių vakarėlių.

Henris atėjo po kelių minučių.

– Ar turėjai progą persimesti žodžiu su Alanu, brangioji? – pasiteiravo jis, stengdamasis, kad nuskambėtų kasdieniškai.

– Taip, turėjau – atsakė Ana. – Jis pasakė, kad tavo apskaitos knygos atrodo puikiai, tačiau dėl to, kad įmonė gali pateikti tik vienerių metų duomenis, banko finansininkai turi viską patikrinti dar kartą. Akivaizdu, tai standartinė banko politika.

– Velniai rautų standartines banko politikas. Argi už viso šito nenujauti stovint Viljamo? Jis stengiasi sulaikyti paskolą, Ana.

– Kaip gali šitaip kalbėti? Alanas net neminėjo Viljamo.

– Neminėjo? – keldamas balsą tarė Henris. – Tai jis nepasivargino pranešti, kad sekmadienį su Viljamu pietavo klube ir sužaidė golfo partiją?

– Ką? – nustebo Ana. – Netikiu. Negali būti, kad Viljamas atvažiuotų į Bostoną ir manęs neaplankytų. Tikriausiai klysti, Henri.

– Mano brangioji, mačiau savo akimis, ir negaliu įsivaizduoti, kad Viljamas atkaktų penkiasdešimt mylių tik pažaisti golfo su Alanu Loidu. Kada nors, Ana, ir gana greitai, tau teks apsispręsti, labiau pasitiki Viljamu ar savo sutuoktiniu. Nejau nesupranti, kad iki kito trečiadienio privalau turėti pinigus, nes jei rotušėje negalėsiu

parodyti, kad turiu pakankamą sumą, būsiu diskvalifikuotas. Diskvalifikuotas, nes mokinukui nepatinka, jog dar kartą ištekėjai. Meldžiu, Ana, rytoj paskambink Alanui ir liepk jam pervesti pinigus.

Jo ryžtingas balsas Anai tarsi pagaliu užtvojo, jai pasidarė silpna, apsvaigo galva.

– Ne, ne rytoj, Henri. Ar tai negali palaukti iki pirmadienio?

Henris nusišypsojo ir nudrožė prie žmonos, kuri stovėjo nuoga ir žvelgė į save veidrodyje. Jis perbraukė ranka jos atsikišusį pilvą.

– Aš tik norėčiau, kad šitas mažas draugužis turėtų tokias pačias galimybes, kaip ir Viljamas.

Kitą rytą Ana šimtus kartų kartojo sau, kad nereikia eiti pas Gleną Rikardą, tačiau prieš pat vidudienį jau mojo ekipažui, o po dvidešimties minučių lipo girgždančiais mediniais laiptais būgštaudama, ką sužinos. Prieš belsdamasi sudvejojo ir netgi buvo pagalvojusi apsisukti.

– Užeikit.

Ji atidarė duris.

– O, ponia Osborn, kaip malonu vėl jus matyti. Sėskitės.

Ana liko stovėti.

– Žinios, bijau, nėra geros, – tarė Rikardas, braukdamas plaštaka per ilgus juodus plaukus.

Anos širdis nusirito į kulnus ir ji susmuko į artimiausią kėdę.

– Ponas Osbornas per pastarąją savaitę su ponia Preston ar kokia kita moterimi pastebėtas nebuvo.

– Tačiau sakėte, kad žinios nėra geros, – nustebo Ana.

– Žinoma, ponia Osborn. Pamaniau, kad ieškote pagrindo skyryboms. Piktos žmonos paprastai neateina pas mane vildamosi, kad įrodysiu vyro ištikimybę.

– Ne, ne, – su palengvėjimu ištarė Ana. – Tai geriausia mano išgirsta žinia per pastarąsias savaites.

– O, tai puiku, – kiek apstulbęs tarė detektyvas. – Tada tikėkimės, kad kitą savaitę taip pat nieko neatsiskleis.

– Galite nutraukti tyrimą, pone Rikardai. Esu įsitikinusi, kad nė vieną savaitę nieko nerasite.

– Nemanau, kad tai būtų išmintinga, ponia Osborn. Galutinai apsispręsti vos po savaitės stebėjimo, remiantis mano patirtimi, būtų mažų mažiausiai per anksti.

– Gerai, jei manote, kad pravartu, tačiau vis tiek esu įsitikinusi, kad neatskleisite nieko nauja.

– Šiaip ar taip, – tęsė Rikardas, papsėdamas cigarą, kuris atrodė didesnis ir kvepėjo geriau nei tas, kurį seklys rūkė per pastarąjį Anos apsilankymą, – sumokėjote už dvi savaites.

– O kaip dėl laiškų? – pasiteiravo Ana. – Spėju, juos siuntė piktavalis, pavydintis mano vyro pasiekimų.

– Na, kaip minėjau praėjusį kartą, ponia Osborn, atsekti anoniminių laiškų siuntėją nebūna lengva. Tačiau pavyko nustatyti parduotuvę, kurioje įsigytas laiškų popierius, nes markė yra gana neįprasta. Šiuo momentu iš šio fronto neturiu daugiau ko pranešti, tačiau kitą savaitę galiu turėti jums žinių. Ar gavote daugiau laiškų?

– Ne, negavau.

– Gerai. Tada viskas, regis, susiklostys kuo geriausiai. Jūsų labui tikėkimės, kad kitas susitikimas bus paskutinis.

– Taip, – linksmai pritarė Ana, – tikėkimės. Ar galėsiu jūsų išlaidas padengti kitą savaitę?

– Žinoma, žinoma.

Ana jau buvo kone pamiršusi šį žodį, tačiau šį kartą jis tik prajuokino. Ji sutiko pasimatyti su Rikardu, kaip jautėsi tikra, paskutinį kartą, ketvirtadienį. Važiuodama namo Ana nusprendė, kad privalu

paskolinti Henriui penkis šimtus tūkstančių ir suteikti progą įrodyti, jog Viljamas su Alanu klysta. Moteris niekaip negalėjo atsipeikėti patyrusi, kad Viljamas be jos žinios lankėsi Bostone. Regis, Henris visiškai teisėtai jaučiasi taip, tarsi jos sūnus veiktų jiems už nugarų.

Vyras labai apsidžiaugė, kai per vakarienę Ana pranešė savo sprendimą dėl paskolos, ir kitą rytą jis paruošė teisinius dokumentus, kuriuos jai tereikėjo pasirašyti. Moteris nesusilaikė nepagalvojusi, kad jis tikriausiai jau kurį laiką juos paruošęs, ypač kai Milė Preston jau pasirašė. Ar ji vėl pernelyg įtari? Nusikračiusi abejonių Ana Osborn suraitė parašą.

Ji buvo visiškai pasiruošusi, kai pirmadienio rytą telefonu paskambino Alanas Loidas.

– Ana, kodėl visko neatidėjus iki ketvirtadienio? Tada bent jau žinosime, kam atiteko ligoninės projektas.

– Ne, Alanai, aš jau nusiteikiau. Henriui pinigų reikia dabar. Jis turi įrodyti miesto rotušėje, kad yra finansiškai pajėgus įgyvendinti projektą. Jau turi dviejų įgaliotinių parašus, tad ne jums teks priimti sprendimą.

– Bankas visada gali patvirtinti Henrio padėtį iš tikrųjų nepervedęs pinigų, – paaiškino Alanas. – Esu tikras, miesto rotušėje tai pasirodys priimtina. Šiaip ar taip, vis dar neturėjau pakankamai laiko patikrinti jo įmonės sąskaitų.

– Tačiau turėjot pakankamai laiko praėjusį sekmadienį papietauti ir sužaisti partiją golfo su Viljamu net nesivargindamas man pasakyti.

Kitoje laido pusėje minutę buvo tylu.

– Ana, aš...

– Tik nesakykit, kad neturėjot progos man pranešti. Penktadienio vakarą buvot atėjęs į pobūvį ir galėjot kuo ramiausiai užsiminti. Nusprendėt nepaminėti, nors skyrėt pakankamai laiko patarti atidėti nutartį dėl Henrio paskolos.

– Atsiprašau, Ana. Suprantu, kaip tai atrodo ir kodėl tu nusiminusi, tačiau, patikėk manimi, yra priežastis. Ar galiu ateiti ir viską tau paaiškinti?

– Ne, Alanai, negalit. Jūs visi buriatės prieš mano vyrą. Nė vienas nenorite suteikti jam progos pasireikšti. Na, aš ketinu suteikti jam tokią galimybę.

Ana patenkinta savimi padėjo ragelį jausdamasi tokia ištikima Henriui, kad visiškai išpirko netgi ankstesnes abejones.

Alanas Loidas dar kartą paskambino, tačiau Ana davė tarnaitei nurodymą sakyti, kad ji visą dieną ilsisi. Kai vakare Henris grįžo namo, labai apsidžiaugė išgirdęs, kokia nepalenkiama su Alanu ji buvo.

– Viskas išeis į gera, mieloji, pamatysi. Ketvirtadienio rytą laimėsiu projektą, o tu galėsi susitaikyti su Alanu; tačiau iki tol verčiau laikykis nuo jo atokiau. Jei nori, galėsime ketvirtadienį atšvęsti „Grande“ ir pamojuoti jam iš kitos salės pusės.

Ana nusišypsojo. Negalėjo neprisiminti, kad tą dieną dvyliktą valandą paskirtas susitikimas su Glenu Rikardu. Vis dėlto jai tikrai pakaks laiko, kad pirmą valandą būtų „Grande“, tada galės atšvęsti abi pergales.

Alanas pakartotinai bandė susisiekti su Ana, tačiau ji turėjo paruoštą atsisakymą. Paskolos dokumentus pasirašius dviem įgaliotiniams jis negalėjo atidėlioti išmokėjimo daugiau nei dvidešimt

keturias valandas. Formuluotė buvo tipinė, kaip bet kurios Ričardo Kaino paruoštos teisinės sutarties; nebuvo jokių spragų, leidžiančių išsisukti. Kai antradienio popietę penkių šimtų tūkstančių dolerių čekis specialaus pasiuntinio rankose iškeliavo iš banko, Alanas parašė ilgą laišką Viljamui aiškindamas, kodėl nebuvo kitos išeities, tik pervesti pinigus neviešinant dar nepatvirtintų banko vadybininkų radinių, ir pasiuntė po laiško kopiją visiems banko direktoriams puikiai suprasdamas, kad, nors elgėsi kuo tinkamiausiai, jį galima lengvai apkaltinti informacijos slėpimu.

Viljamas gavo Alano Loido laišką ketvirtadienio rytą pusryčiaudamas su Matu.

Pusryčiams ketvirtadienio rytą Bikon Hile kaip paprastai buvo patiekta kiaušinienės su kumpiu, karštų skrebučių, šaltos avižų košės ir kavinukas garuojančios kavos. Henris vienu metu buvo įsitempęs ir nerūpestingas; apšaukė tarnaitę, tačiau juokavo su žemesniuoju miesto pareigūnu, kuris paskambino patvirtinti, kad pavadinimą įmonės, laimėjusios ligoninės projektą, meras paskelbs per spaudos konferenciją dešimtą valandą.

Ana kone laukė paskutinio susitikimo su Glenu Rikardu. Ji perbėgo *Vogue* puslapius mėgindama nepastebėti, kad Henrio rankos skaitant *Boston Globe* dreba.

– Ką ketini veikti šįryt? – mėgindamas užmegzti pokalbį pasiteiravo Henris.

– O, iki šventinių pietų – nieko ypatinga. Ar tebeplanuoji vaikų flygelį pavadinti Ričardo garbei? – pasiteiravo Ana.

– Ne Ričardo garbei, mieloji. Tai bus mano pasiekimas, todėl pavadinsiu jį tavo garbei. Ponios Henri Osborn flygelis, – išdidžiai pridėjo.

– Kokia graži mintis, – Ana padėjo žurnalą ir nusišypsojo. – Per pietus nepilk man pernelyg daug šampano. Kiek vėliau paskirta daktaro Makenzio apžiūra, nemanau, kad jis būtų patenkintas, jei atvykčiau girta likus keletui savaičių iki gimdymo. Kada šimtu procentų žinosi, kad projektas – tavo?

– Jau žinau, – atsakė Henris, – klerkas ką tik perdavė, kad šimtu procentų įsitikinęs, tačiau oficialiai bus paskelbta dešimtą valandą.

– Pirmiausia, ką privalai padaryti, Henri, tai paskambinti Alanui ir pranešti geras naujienas. Jau imu jaustis kalta dėl to, kaip elgiausi pirmadienį.

– Dėl nieko nereikia jaustis kaltai, bangioji. Šiaip ar taip, jis nepasirūpino tau pranešti apie susitikimą su Viljamu.

– Ne, tačiau vėliau bandė pasiaiškinti, Henri, o aš nesuteikiau jam progos.

– Gerai, gerai, kad ir ką sakytum. Jei dėl to jausies laimingesnė, paskambinsiu jam penkios po dešimtos, o tada galėsi parašyti ir papasakoti Viljamui, kad uždirbsiu jam dar vieną milijoną, – Henris dirstelėjo į laikrodį. – Geriau jau eisiu. Palinkėk man sėkmės.

– Maniau, tau nereikia jokios sėkmės, – tarstelėjo Ana.

– Nereikia, nereikia, taip tik sakoma. Pasimatysime „Grande" pirmą, – jis pabučiavo žmoną į kaktą. – Vakare jau galėsi juoktis iš Alano, Viljamo bei projekto ir laikyti visa tai praeities bėdomis, patikėk manimi. Sudie, brangioji.

Priešais Alaną Loidą stovėjo nesuvalgyti pusryčiai. Skaitydamas *Boston Globe* finansų puslapius jis pastebėjo mažą pastraipą dešinėje skiltyje, kurioje buvo pranešama, kad tą rytą dešimtą valandą meras paskelbs, kuriai kompanijai atiteks penkių milijonų dolerių vertės ligoninės projektas.

Alanas jau buvo nusprendęs, kokių veiksmų imsis, jei Henriui nepavyks užsitikrinti projekto, ir viskas, dėl ko Viljamas jį įspėjo, pasirodys teisinga. Jis pasielgs lygiai taip, kaip tokiomis aplinkybėmis būtų pasielgęs Ričardas: veiks tik dėl geriausių banko interesų. Paskutiniai departamentų pranešimai apie asmeninius Henrio finansus smarkiai neramino. Osbornas iš tikrųjų buvo aistringas lošėjas, ir nebuvo galima aptikti jokių pėdsakų, kad penkių šimtų tūkstančių dolerių turtas būtų investuotas į jo kompaniją.

Alanas išgėrė apelsinų sultis, tačiau nieko daugiau nelietęs atsiprašė savo ekonomės ir išėjo į banką. Buvo giedra saulėta diena.

– Viljamai, ar nusiteikęs šią popietę pažaisti tenisą?

Matas laukė Viljamo atsako, tačiau tas neatitraukė akių nuo Alano Loido laiško.

– Ką sakei?

– Ar apkurtai, ar jau kenti nuo senatvinės silpnaprotystės? – vis dar jokio atsako. – Ar man bus leista šia popietę teniso korte tave visiškai sudoroti?

– Ne, ne šią popietę, Matai. Turiu svarbesnių reikalų.

– Savaime suprantama, seni, pamiršau, kad savaitei išvyksi į Baltuosius rūmus patarti prezidentui Hardingsui dėl šalies biudžeto problemų. Turiu pasakyti, nepadarytum nieko blogiau nei tas akivaizdus kvailys Čarlzas Deivsas, – Viljamas neatsakė. – Pasakyk prezidentui, kad ir toliau patarinėsi jam, jei kitu teisingumo ministru bus paskirtas Matas Lesteris.

Viljamas vis dar tylėjo.

– Suprantu, sąmojis prastas, tačiau maniau, kad bent jau komentaro vertas, – nenustygo Matas atidžiau įsižiūrėdamas į savo tylų

draugą. – Tai dėl tų kiaušinių? Jų skonis buvo toks, tarsi būtų atvežti iš rusų karo belaisvių stovyklos.

– Matai, man reikia tavo pagalbos, – tarė Viljamas, dėdamas Alano laišką atgal į voką.

– Tikriausiai gavai laišką nuo mano sesers, o ji galvoja, kad tu patrauklesnis už Rudolfą Valentiną.

Viljamas atsistojo.

– Baik pokštauti, Matai. Jei kas apiplėštų tavo tėvo banką, tebesėdėtum ir laidytum juokelius?

Viljamo veido išraiška neleido Matui abejoti, kad jis nejuokauja.

– Ne, nesėdėčiau, – tyliai atsakė jaunasis Lesteris.

– Teisingai. Tad judinkimės, pakeliui viską paaiškinsiu, – tarė Viljamas.

– Pakeliui į kur? – nekaltai pasiteiravo Matas.

– Į Bostoną.

Ana išvažiavo iš Bikon Hilo truputį po dešimtos, mat prieš vizitą pas Gleną Rikardą turėjo apsipirkti. Telefonas suskambėjo jai tolstant Kaštonų gatve. Atsiliepusi tarnaitė dirstelėjo pro langą, tačiau šeimininkės jau nebuvo matyti. Jei Ana būtų atsiliepusi, būtų sužinojusi miesto rotušės sprendimą dėl ligoninės projekto; tačiau ji nusipirko šilkinių kojinių ir išbandė naujus kvepalus. Į Gleno Rikardo kabinetą atvyko truputį po dvylikos vildamasi, kad nauji kvepalai įveiks įsisenėjusią cigarų dūmų smarvę.

– Viliuosi, nepavėlavau, pone Rikardai, – pradėjo gyvai.

– Sėskitės, pone Osborn.

Rikardas neatrodė itin laimingas, kita vertus, jis niekada toks neatrodo, pagalvojo Ana. Ji pastebėjo, kad jis kaip įprasta nerūko

cigaro. Seklys atvertė puošnų rudą aplanką, vienintelį naują daiktą, kurį Ana įžiūrėjo kontoroje, ir ištraukė keletą dokumentų.

– Pradėkime nuo anoniminių laiškų, gerai, ponia Osborn?

Anai nepatiko jo balso tonas.

– Taip, gerai, – šiaip taip išspaudė ji.

– Juos siuntė ponia Rubė Flauers.

– Kas tokia? Kodėl? – nustebo Ana, nekantraujanti atsakymų, kurių nė nenorėjo girdėti.

– Įtariu, viena priežasčių yra ta, kad ponia Flauers šiuo metu jūsų vyrui iškėlusi ieškinį.

– Na, tai viską paaiškina, – nusiramino Ana. – Ji tikriausiai nori atkeršyti. Kiek, jos teigimu, Henris jai skolingas?

– Ji iškėlė ieškinį ne dėl skolų, ponia Osborn.

– O dėl ko tada?

Rikardas atsistūmė nuo kėdės, tarsi reikėtų visos abiejų rankų jėgos pakelti pavargusį kūną. Jis nuėjo skersai kambario prie lango ir nužvelgė perpildytą Bostono uostą.

– Ji iškėlė ieškinį už pažado nesilaikymą, ponia Osborn.

– Tačiau tai neįmanoma, – tarė Ana.

– Pasirodo, kai judu su ponu Osbornu susipažinot, jie buvo susižadėję ir ruošėsi tuoktis, ir sužadėtuvės staiga buvo nutrauktos be akivaizdžios priežasties.

– Aukso ieškotoja. Tikriausiai ji troško Henrio pinigų.

– Ne, nemanau. Matot, ponia Flauers gana pasiturinti. Ne jūsų klasės, žinoma, tačiau gerokai viršija daugumos žmonių standartus. Jos velioniui vyrui priklausė gaiviųjų gėrimų išpilstymo kompanija, jis paliko jai viską.

– Velionis vyras? Kiek jai metų?

Rikardas grįžo prie stalo, pervertė puslapį ar du aplanke, paskui ėmė braukti nykščiu per lapą.

– Liepą jai sukaks penkiasdešimt treji.

– Dieve mano! – aiktelėjo Ana. – Vargšė moteris. Tikriausiai ji manęs nekenčia.

– Tikriausiai, ponia Osborn, tačiau tai mums nepadės. Dabar turėčiau grįžti prie kitų jūsų vyro veiklų.

Nikotinu nudažyti pirštai pervertė dar kelis puslapius.

Anai ėmė darytis bloga. Kodėl ji grįžo? Kodėl negalėjo palikti visko kaip yra? Nereikia to žinoti. Norėjosi atsistoti ir išeiti. Kaip Ana troško, kad šalia būtų Ričardas. Ji pajuto, jog negali pajudėti, įbauginta Rikardo ir jo prašmatnaus naujo aplanko turinio.

– Ponas Osbornas praėjusią savaitę du kartus praleido daugiau nei tris valandas su ponia Preston.

– Tačiau tai nieko neįrodo, – iš paskutiniųjų pradėjo Ana. – Žinau, kad jie aptarinėjo labai svarbią finansinę operaciją.

– Nedideliame viešbutyje La Salio gatvėje aštuntą valandą vakaro.

Ana vėl nieko nepasakė.

– Abu kartus jie buvo pastebėti įeinantys į viešbutį besišnibždantys ir besijuokiantys. Žinoma, iš to negalima daryti jokių išvadų, tačiau turime nuotraukas, kuriose jie įeina ir išeina iš viešbučio kartu.

– Sunaikinkite jas, – tyliai tarė Ana.

Glenas Rikardas sumirksėjo.

– Kaip panorėsit, ponia Osborn. Bijau, yra šis tas daugiau. Pasiklausinėjus paaiškėjo, kad ponas Osbornas niekada nesimokė Harvarde, nebuvo Amerikos ginkluotųjų pajėgų karininkas. Taip, Harvarde mokėsi Henris Osbornas, kuris, kaip paaiškėjo, buvo vos aukštesnis nei penkių pėdų, smėlio spalvos plaukų, kilęs iš Alabamos. Jis tūkstantis devyni šimtai septynioliktaisiais žuvo prie Somos. Taip pat išsiaiškinau, kad jūsų vyras smarkiai jaunesnis nei tvirtina, kad jo tikrasis vardas – Vitorijas Tonja ir kad jis tarnavo...

– Liaukitės, daugiau nebenoriu girdėti, – paplūdusi ašaromis tarė Ana, – daugiau nieko nebenoriu girdėti.

– Žinoma, ponia Osborn, suprantu. Atsiprašau, kad mano žinios taip sukrėtė. Mano darbe kartais...

Ana stengėsi surasti būdą susivaldyti.

– Dėkoju, pone Rikardai. Labai vertinu jūsų nuveiktą darbą. Kiek esu jums skolinga?

– Už dvi savaites sumokėjote iš anksto. Mano išlaidos sudarė septyniasdešimt tris dolerius.

Ana padavė šimtinę ir atsistojo.

– Nepamirškite grąžos, ponia Osborn, – tarė Rikardas, kai ji pasisuko eiti.

Ana, regis, jo negirdėjo.

– Ar gerai jaučiatės, ponia Osborn? Atrodot kiek išblyškusi. Gal atnešti stiklinę vandens ar ko stipresnio?

– Ne, dėkui, viskas gerai, – sumelavo Ana.

– Galbūt galėčiau parvežti jus namo?

– Ne, dėkoju, pone Rikardai. Sugebėsiu parsigauti namo pati. – Atsisukusi ji nusišypsojo privačiam sekliui. – Malonu, kad pasiūlėt.

Klientei išėjus Glenas Rikardas tyliai uždarė duris, nudūlino prie lango, nukando ir išspjovė paskutinio didelio cigaro galiuką. Stebėdamas į taksi lipančią ponią Osborn jis keikė savo darbą. Tokia graži ponia.

Ana kone alpdama įsikibo į turėklą prišiukšlintų laiptų viršuje. Viduje spardėsi kūdikis, tai kėlė šleikštulį. Kvartalo kampe ji susirado taksi ir susmuko ant galinės sėdynės; raudos sustabdyti nepavyko, ji neįsivaizdavo, ką daryti toliau. Vos išlipusi prie Redhauso ji nudrožė į miegamąjį, kad nė vienas tarnų nepastebėtų jos sielvarto. Įeinant į kambarį skambėjo telefonas. Ji pakėlė ragelį daugiau iš įpročio nei iš smalsumo.

– Ar galite pakviesti ponią Osborn?

Ji iš karto atpažino glaustą Alano šneką. Dar vienas pavargęs, išsekęs balsas.

– Sveiki, Alanai. Čia Ana.

– Ana, brangioji, apgailestauju dėl šio ryto naujienų.

– Iš kur žinot? Kaip galit žinoti? Kas jums pasakė?

– Netrukus po dešimtos paskambino iš miesto rotušės ir perdavė detales. Mėginau tau prisiskambinti, tačiau tarnaitė pasakė, kad išėjai apsipirkti.

– Dieve mano, – aiktelėjo Ana, – visiškai pamiršau apie projektą, – tarė sėsdamasi, sunkiai alsuodama.

– Ar gerai jautiesi, Ana?

– Taip, viskas gerai, – atsakė ji, nesėkmingai bandydama paslėpti raudą balse. – Ką pasakė miesto rotušė?

– Ligoninės projektas atiteko firmai „Kirkbridžas ir Karteris". Akivaizdu, kad Henris nepateko net į pirmąjį trejetą. Visą rytą mėginau su juo susisiekti, tačiau, regis, netrukus po dešimtos jis išėjo iš savo kontoros, ir nuo tada niekas jo nematė. Spėju, nenumanai, kur jis, Ana?

– Neturiu supratimo.

– Ar nori, kad užsukčiau, brangioji? Galėčiau pasirodyti po kelių minučių.

– Ne, dėkui, Alanai, – Ana patylėjo gaudydama orą. – Meldžiu, atleisk, kad taip elgiausi su tavimi kelias pastarąsias dienas. Jei Ričardas tebebūtų gyvas, jis niekad man neatleistų.

– Nekvailiok, Ana. Mūsų draugystė trunka taip ilgai, kad panašios smulkmenos neturi jokios reikšmės.

Švelnūs žodžiai sukėlė naują raudos pliūpsnį. Ana svirduliuodama atsistojo.

– Turiu eiti, Alanai. Girdžiu kažką prie paradinių durų – tikriausiai tai Henris.

– Pasisaugok, Ana, ir nesijaudink. Kol esu valdybos pirmininkas, bankas visada tave parems. Nedvejodama skambink, jei kaip nors galėsiu padėti.

Ana padėjo telefono ragelį. Kvėpuoti pasidarė kone nepakeliama, nuo stiprių sąrėmių pasijuto prastai. Ji susmuko ant grindų.

Po kelių akimirkų į duris tyliai pabeldė tarnaitė. Atidariusi pamatė šeimininkę gulint ant grindų. Ji įspriegė į vidų, Viljamas įkandin. Tai buvo pirmas kartas, kai jis įėjo į motinos miegamąjį po jos vedybų su Henriu Osbornu. Ana nevaldomai purtėsi, nė nesuprasdama, kad jie šalia. Ant lūpų pasirodė kiek putų. Po kelių akimirkų priepuolis praėjo, ir ji gulėjo tyliai aimanuodama.

– Mam, – nekantriai pasiteiravo Viljamas, – kas atsitiko?

Ana atsimerkė ir paklaikusi įsistebeilijo į sūnų.

– Ričardai, – pratarė, – dėkui Dievui, tu atėjai.

– Aš Viljamas, mama.

Jos akys lakstė.

– Nebeturiu jėgų, Ričardai, turiu sumokėti už klaidą. Atleisk...

Jos balsas peraugo į aimaną, nes užklupo dar vienas sąrėmis.

– Kas vyksta? – bejėgiškai pasiteiravo Viljamas.

– Tikriausiai kūdikis, – paaiškino tarnaitė, – nors liko dar du mėnesiai.

– Tučtuojau skambinkit Makenziui, – paliepė Viljamas, bėgdamas prie miegamojo durų. – Matai! – šūktelėjo. – Tučtuojau ateik!

Matas užlėkė laiptais pas Viljamą į miegamąjį.

– Padėk nunešti mamą į mašiną!

Berniukai pakėlė Aną, atsargiai nugabeno laiptais ir paguldė į automobilį. Ji švokštė ir aimanavo, aiškiai kęsdama stiprius skausmus. Viljamas parlėkė į namus ir griebė iš tarnaitės telefono ragelį, o Matas laukė automobilyje.

– Daktare Makenzi?

– Taip, kas skambina?

– Mano vardas Viljamas Kainas, jūs manęs nepažįstate, pone.

– Manai, nepažįstu, jaunuoli? Aš tave priėmiau. Kuo galiu padėti?

– Regis, mamai prasidėjo gimdymas. Tučtuojau vežu ją į ligoninę. Pasirodysim po kelių minučių.

Daktaro Makenzio tonas pasikeitė.

– Gerai, Viljamai, nesijaudink. Aš jūsų lauksiu, jums atvykus viskas bus paruošta.

– Dėkui, pone, – Viljamas sudvejojo. – Regis, ją ištiko traukuliai. Ar tai normalu?

Išgirdęs, ką sako Viljamas, gydytojas suakmenėjo ir atsakė ne iš karto:

– Na, nevisiškai normalu. Tačiau pagimdžiusi tavo mama pasveiks. Kuo greičiau vežkite ją čionai.

Viljamas padėjo ragelį, išlėkė iš namų ir šoko į rolsroisą. Matas, tiktai kartą bandęs vairuoti tėvo rolsroisą, vežė trūkčiodamas, taip ir neperjungė pirmos pavaros ir niekur nestabtelėjo, kol privažiavo ligoninės priimamąjį. Berniukai švelniai iškėlė Aną ir paguldė ant paruoštų neštuvų. Slaugytoja greitai palydėjo juos į akušerijos skyrių, kur vienos iš gimdymo palatų tarpduryje stovėjo gydytojas Makenzis. Jis perėmė pacientę ir paprašė jaunuolių likti už durų.

Viljamas su Matu tyliai sėdėjo ant mažo suolelio koridoriuje ir laukė. Iš gimdyklos sklido bauginantys verksmai ir riksmai, nepanašūs į jokius jų anksčiau girdėtus garsus, tačiau paskui stojo dar grėsmingesnė tyla. Pirmą kartą gyvenime Viljamas jautėsi visiškai bejėgis. Berniukai prasėdėjo ant suolo ilgiau nei valandą, nepersimetė nė žodeliu. Pagaliau pasirodė išvargęs daktaras Makenzis. Kai abu atsistojo, gydytojas pažvelgė į Matą.

– Viljamai? – pasiteiravo.

– Ne, pone, aš Matas Lesteris. Jis Viljamas, – gydytojas pasisuko ir uždėjo ranką Viljamui ant peties. – Viljamai, aš labai apgailestauju.

Tavo motina prieš kelias minutes mirė... O kūdikis, maža mergytė, gimė negyva.

Viljamo kojos neišlaikė ir jis susmuko ant suolo.

– Padarėme viską, ką galėjom, kad ją išgelbėtume, tačiau buvo per vėlu, – jis liūdnai papurtė galvą.

Viljamas sėdėjo tylėdamas. Pagaliau sušnibždėjo:

– Kaip ji galėjo mirti? Kaip galėjote leisti jai mirti?

Gydytojas prisėdo ant suolo greta.

– Ji neklausė patarimų, – paaiškino. – Po persileidimo kelis kartus įspėjau neturėti daugiau vaikų, tačiau ji antrą kartą ištekėjo, ir abu su tavo patėviu nepaisė mano įspėjimų. Kai šiandien ją atvežei, be jokios akivaizdžios priežasties jos kraujo spaudimas pašoko iki tokio lygio, jog prasidėjo eklampsija.

– Eklampsija?

– Traukuliai. Kartais pacientai išgyvena kelis priepuolius, o kartais paprasčiausiai nustoja kvėpuoti.

Viljamas pravirko ir leido sau nuleisti galvą ant rankų. Kelias minutes niekas nekalbėjo. Pagaliau Viljamas atsistojo ir Matas švelniai palydėjo jį koridoriumi. Gydytojas nusekė iš paskos. Prie durų jis pažvelgė į Viljamą.

– Anos kraujospūdis taip staiga pakilo, tiesą sakant, ji net nekovojo, tarsi jai nė nebebūtų rūpėję. Keista, gal pastaruoju metu kas nors jai kėlė rūpesčių?

Viljamas pakėlė ašarų išvagotą veidą.

– Ne kas nors, – atsakė aistringai, – o vienas toks.

Sugrįžę į Redhausą berniukai rado svetainės kampe sėdintį Alaną Loidą. Jiems įėjus bankininkas atsistojo.

– Viljamai, – tarė negaišdamas, – kaltinu save, kad leidau paskolą.

Viljamas žiūrėjo į jį nieko nesuprasdamas. Tylą nutraukė Matas.

– Nemanau, kad dabar tai svarbu, pone, – tyliai ištarė. – Ką tik pagimdžiusi negyvą kūdikį mirė Viljamo mama.

Alanas Loidas mirtinai išblyško, susilaikė nenugriuvęs tik įsitvėręs židinio atbrailos ir nusisuko. Berniukai pirmą kartą gyvenime pamatė verkiant suaugusį vyrą.

– Mano kaltė, – tarė bankininkas, – niekada sau neatleisiu. Nepasakiau Anai visko, ką žinojau. Taip stipriai ją mylėjau, kad nenorėjau liūdinti.

Jo kančia padėjo nurimti Viljamui.

– Tai ne jūsų kaltė, Alanai, – tvirtai pasakė jis. – Žinau, kad padarėt viską, ką galėjot, o dabar jūsų pagalbos reikės man.

Alanas Loidas susitvardė.

– Ar Osbornui pranešta apie jūsų mamos mirtį?

– Nei žinau, nei man rūpi.

– Visą dieną mėginau su juo susisiekti dėl ligoninės projekto. Netrukus po dešimtos jis išėjo iš kontoros, ir niekas jo nebematė.

– Anksčiau ar vėliau pasirodys, – niūriai iškošė Viljamas.

Alanui Loidui išėjus Viljamas su Matu kone visą naktį prasėdėjo svetainėje kartkartėmis nusnūsdami, beveik nesikalbėdami. Ketvirtą valandą ryto pagal senelio laikrodžio dūžius Viljamui pasidingojo, kad išgirdo triukšmą gatvėje. Pakėlęs galvą pamatė pro langą žiūrintį Matą, pakilo, priėjo sustingusiom kojom ir atsistojo greta. Berniukai žiūrėjo, kaip per Luisburgo aikštę svirduliuoja Henris Osbornas su buteliu vienoje ir raktų ryšuliu kitoje rankoje. Jis ilgokai grabaliojo raktus, kol galiausiai įžengė į koridorių ir apstulbęs sumirksėjo.

– Man reikia Anos, ne tavęs. Kodėl tu ne mokykloje? Man tavęs nereikia, – vogravo neaiškiai, liedamas žodžius, prasistūmė pro Viljamą ir nuėjo į svetainę. – Kur Ana?

– Mano motina mirė, – tyliai ištarė Viljamas.

Osbornas dėbtelėjo, veide atsispindėjo netikėjimas. Jis nudyrino prie bufeto ir įsipylė viskio. Štai tada Viljamas neteko savitvardos.

– Kur basteisi, kai reikėjo būti greta? – sušuko jis.

Osbornas nepaleido butelio.

– O kūdikis?

– Mergaitė, gimė negyva.

Osbornas susmuko į krėslą, veidu pasipylė girtos ašaros.

– Ji prarado mano kūdikį?

Įniršęs Viljamas vos galėjo aiškiai kalbėti.

– Tavo kūdikį? Gal gali nors kartą liautis kalbėjęs apie save! – suriko jis. – Žinojai, kad daktaras Makenzis patarė jai daugiau nebepastoti.

– Ir šitoje srityje mes ekspertai, kaip ir visur kitur! Jei rūpintumeisi savo suknistais reikalais, būčiau pasirūpinęs savo žmona be tavo įsikišimo.

– Atrodo, ir jos pinigais.

– Pinigai! Tu šykštus vaikpalaiki! Lažinuosi, prarastų pinigų tau gaila labiau nei motinos.

– Stokis! – suriko Viljamas.

Osbornas susvyravęs atsistojo ir sugurino butelį į stalo kraštą viskį išlaistydamas ant grindų. Jis nukrypavo link Viljamo su nudaužtu buteliu iškeltoje rankoje. Viljamas nesitraukė. Tarp abiejų stojęs Matas nesunkiai ištraukė butelį iš girto vyro kumščio.

Viljamas pastūmė draugą į šoną ir pasilenkė, kol jo veidas atsidūrė vos per kelis colius nuo Osborno.

– Dabar paklausyk manęs, ir paklausyk atidžiai. Noriu, kad tučtuojau išsinešdintum iš šitų namų. Jei dar kada apie tave išgirsiu, pradėsiu oficialų teisinį tyrimą dėl to, kas nutiko mano mamos pusei

milijono, investuotai į tavo firmelę, ir atnaujinsiu pasiteiravimus apie tai, kas tu toks iš tikrųjų ir tavo praeities veiklą Čikagoje. Kita vertus, jei niekada tavęs neregėsiu ir nieko apie tave neišgirsiu, niekada, manysiu, kad reikalas sutvarkytas. Dabar nešdinkis, kol nepadariau nieko, dėl ko teks gailėtis.

Osbornas išsvirduliavo iš kambario. Niekas negirdėjo jo grasinimų uždarant duris.

Kitą rytą Viljamas apsilankė banke ir tučtuojau buvo nuvestas į valdybos pirmininko kabinetą. Alanas Loidas į lagaminėlį krovėsi dokumentus. Jis be žodžių ištiesė Viljamui lakštą popieriaus. Tai buvo trumpas laiškas visiems valdybos nariams apie atsistatydinimą iš banko valdybos pirmininko pareigų.

– Ar galiu paprašyti, kad ateitų sekretorė? – tyliai pasiteiravo Viljamas.

– Kaip panorėsi.

Alanas paspaudė mygtuką stalo šone, ir kambaryje pasirodė vidutinio amžiaus konservatyviai apsirengusi moteris.

– Labas rytas, pone Kainai, – tarė ji, pamačiusi Viljamą. – Užjaučiu dėl motinos.

– Dėkoju, – tarė Viljamas. – Ar dar kas nors matė šitą laišką?

– Ne, pone, – atsakė sekretorė. – Kaip tik ruošiausi atspausdinti dvylika kopijų, kad ponas Loidas pasirašytų.

– Nereikia, – paprašė Viljamas, – ir meldžiu, pamirškite, kad toks laiškas apskritai egzistavo.

Moteris pažvelgė į žydras šešiolikmečio akis. „Koks panašus į tėvą“, – pagalvojo.

– Gerai, pone Kainai, – tarė išeidama ir uždarė duris. Alanas Loidas atrodė sutrikęs.

– Šiuo metu „Kainui ir Kebotui“ nereikia naujo valdybos pirmininko, Alanai, – pabrėžė Viljamas. – Nepadarėt nieko, ko panašiomis aplinkybėmis nebūtų padaręs mano tėvas.

– Viskas ne taip paprasta, – paprieštaravo Alanas.

– Viskas paprasta, – atrėžė Viljamas. – Vėl aptarsime šį klausimą, kai man sukaks dvidešimt vieneri, ne anksčiau. Iki tol jausiuosi dėkingas, jei valdysite banką su įprasta nuovoka ir išmintimi. Nenoriu, kad tai, kas nutiko, būtų aptarinėjama už šio kabineto ribų. Sunaikinkite visą turimą informaciją apie Henrį Osborną, ir laikysime reikalą baigtu.

Viljamas suplėšė atsistatydinimo laišką, įmetė skiautes į židinį ir apkabino Alaną Loidą per pečius.

– Nebeturiu šeimos, Alanai, tik tave. Vardan Dievo, neapleisk manęs.

Kai Viljamas grįžo į Bikon Hilą, senoji Kain ir senoji Kebot tylomis sėdėjo svetainėje. Jam įėjus abi atsistojo. Tada Viljamas suvokė, kad dabar jis yra Kainų šeimos galva.

Po keturių dienų Šv. Pauliaus episkopalinėje katedroje įvyko tylios laidotuvės. Dalyvavo tik šeimos nariai ir artimiausi draugai; stigo vienintelio Henrio Osborno. Išeidami gedėtojai reiškė užuojautą Viljamui. Senelės stypsojo per žingsnį už jo tarsi sargybiniai, stebėdamos, vertindamos jo ramų ir šaltakraujišką elgesį. Visiems išėjus Viljamas palydėjo Alaną Loidą iki automobilio.

Viljamo prašymas valdybos pirmininką nudžiugino.

– Kaip žinai, Alanai, mano motina visada ketino tėvo atminimui prie Masačusetso centrinės ligoninės pristatyti vaikų flygelį. Norėčiau, kad jos noras būtų įvykdytas.

21

Vladekas Lenkijos konsulate Konstantinopolyje išbuvo ilgiau nei metus, o ne kelias dienas, kaip iš pradžių tikėjosi. Dieną naktį darbavosi išvien su Pavelu Zaleckiu, tapo nepakeičiamu jo pagalbininku, kolega ir artimu bičiuliu. Niekas jam neatrodė per sunku, ir netrukus Zaleckis ėmė spėlioti, kaip susidoros, kai Vladekas išvyks. Jaunuolis kartą per savaitę apsilankydavo britų konsulate ir pavalgydavo virtuvėje pas ponią Henderson, škotę virėją, o vieną kartą netgi pietavo su Jos Didenybės antruoju konsulu valgomajame.

Aplinkui senos islamo tradicijos pamažu nyko, ir Otomanų imperija ėmė sverdėti. Visų lūpose buvo girdėti Mustafos Kemalio vardas. Neišvengiamų pokyčių nuojauta Vladeką vis labiau neramino. Jis mintimis nuolat nuklysdavo į pilį, pas baroną ir kitus, kuriuos mylėjo. Būtinybė diena iš dienos grumtis dėl išgyvenimo Rusijoje buvo išstūmusi juos iš galvos, tačiau Turkijoje vėl iškilo tyli procesija: baronas, Leonas, Florentina... Kartais matydavo juos besijuokiančius ir linksmus: Leoną plaukiojantį upėje, Florentiną žaidžiančią su virvele ant pirštų miegamajame, stiprų ir išdidų barono veidą vakaro žvakių šviesoje, tačiau puikiai atmenami, stipriai mylimi veidai išblėsdavo, kad ir kaip jis bandydavo juos sulaikyti, ir vėl sugrįždavo tokie, kokius regėjo paskutinį kartą: Leonas, mirštantis pilies kieme, agonijoje kraujuojanti Florentina, apakęs ir palūžęs baronas.

Vladekas juto, kad negalės grįžti į tokių vaiduoklių apgyvendintą kraštą, kol pats ko nors nenuveiks gyvenime. Puoselėdamas tokią mintį jis ir nusiteikė emigruoti į Ameriką kaip jo žemietis Tadas Kosciuška, apie kurį baronas pasakojo tiek žavių istorijų. Jungtines Valstijas Pavelas Zaleckis apibūdino kaip naująjį pasaulį. Pavadinimas įkvėpė

Vladekui ateities viltį ir galbūt netgi galimybę vieną dieną triumfuojamai grįžti į Lenkiją.

Pavelas parūpino pinigų imigracijos leidimui į Jungtines Valstijas. Jį buvo sunku gauti, reikėjo pradėti rūpintis bent prieš metus, iš anksto. Vladekui atrodė, tarsi visa Rytų Europa ruošiasi bėgti ir iš naujo pradėti naujajame pasaulyje.

Tūkstantis devyni šimtai dvidešimt pirmųjų metų pavasarį Vladekas Koskievičius sėdo į garlaivį „Juodoji strėlė“, plaukiantį į Eliso salą Niujorke. Su savimi jis turėjo vieną lagaminėlį, kur tilpo visa manta, ir krūvą dokumentų, kuriuos jam išdavė Pavelas Zaleckis.

Į prieplauką atlydėjęs lenkų konsulas širdingai jį apkabino ir palinkėjo gero kelio.

– Keliauk su Dievu, mano vaike.

Iš Vladeko atminties užkaborių natūraliai išplaukė tradicinis lenkų atsakas.

– Likite su Dievu, – atsakė jis.

Pasiekęs trapo viršų Vladekas prisiminė bauginančią pernykštę kelionę iš Odesos į Konstantinopolį. Šįkart anglies luitų nebuvo matyti, tik, kur pažvelgsi, emigrantai: lenkai, lietuviai, estai, ukrainiečiai, slavai ir kiti, kurių tautybės Vladekas negebėjo įspėti. Suspaudęs savo lagaminėlį jis laukė eilėje, pirmoje iš daugybės ilgų eilių, kurios teks išlaukti prieš patenkant į Jungtines Valstijas.

Jo popierius kruopščiai apžiūrėjo pareigūnas, gaudantis mėginančius išvengti karo prievolės turkus, tačiau Pavelo Zaleckio parengti dokumentai buvo nepriekaištingi. Vladekas tylomis palaimino bičiulį, nes matė, kaip ne vienam liepiama sukti atgal.

Paskui laukė skiepai ir paviršutiniška medicininė apžiūra, kurios, jei nebūtų gerai maitintas pastaruosius metus, Vladekas gal ir nebūtų perėjęs. Pagaliau, užbaigus visus patikrinimus, jam buvo leista leistis

į ketvirtąją klasę, kur buvo atskiros patalpos vyrams, moterims ir sutuoktinių poroms. Vladekas nudrožė į vyrų patalpas, kur rado grupelę lenkų, užsiėmusių didelį bloką metalinių gultų, kiekvieną sudarytą iš keturių dviaukščių lovų. Ant kiekvieno gulto gulėjo plonas šiaudų čiužinys, lengva antklodė ir jokios pagalvės. Kad nėra pagalvės, Vladekas nė kiek nesijaudino, nes nuo lagerio Nr. 201 laikų taip ir neįprato miegoti pasikišęs ką po galva. Jis išsirinko gultą žemiau berniuko, kuris atrodė apytikriai jo amžiaus.

– Aš – Vladekas Koskievičius.

– Aš – Jeržis Novakas iš Varšuvos, – pasisakė berniukas lenkiškai ir ištiesė ranką, – ketinu Amerikoje susikrauti turtus.

Kol laivas išplaukė, Vladekas su Jeržiu pasakojo vienas kitam savo nuotykius patenkinti, kad turi su kuo pasidalyti vienatve ir nenorėdami pripažinti, jog nė nenutuokia, kas laukia pasiekus Amerikos krantus. Pasirodė, kad Jeržis karo metu neteko abiejų tėvų, tačiau neturėjo daug į ką pretenduoti. Vladeko pasakojimas jį sužavėjo: barono sūnus, užaugęs traperio pirkioje, kalėjęs pas vokiečius ir pas rusus, pabėgęs iš Sibiro, paskui paspurkęs nuo turkų budelio tik dėl sidabro apyrankės, kurią jam paliko tėvas! Jeržiui atrodė, kad į penkiolika metų Vladekas sutalpino daugiau, nei Jeržis tikėjosi patirti per visą gyvenimą.

Kitą rytą „Juodoji strėlė“ išplaukė. Atsišliejęs į turėklus Vladekas su Jeržiu stebėjo, kaip Konstantinopolis pradingsta mėlynuose Bosforo toliuose. Po ramios Marmuro jūros daugumą keleivių kančiomis staigiai užgriuvo banguojantis Egėjus. Prie ketvirtajai klasei skirtų dviejų prausyklų su dešimčia kriauklių kiekvienoje, šešių tualetų ir šalto jūros vandens čiaupų dienomis driekėsi eilės, jie nuolat gesdavo naktimis. Po poros dienų dvokas patalpose Vladekui priminė Slanimo pilies kalėjimą.

Ant ilgų medinių stalų dideliame prišnerkštame valgomajame buvo patiekiama šiltos sriubos, bulvių, žuvies, virtos jautienos su kopūstais, rudos arba juodos duonos. Vladekas buvo valgęs ir prasčiau, tačiau ne tada, kai pabėgo iš Sibiro, todėl džiaugėsi ponios Henderson parūpintu

sausu daviniu: dešromis, riešutais ir netgi šlakeliu brendžio. Jiedu su Jeržiu puotavo kartu susirangę gulto kamputyje. Kartu valgė, kartu tyrinėjo laivą, o naktimis miegojo vienas virš kito.

Trečią dieną Jeržis prie stalo vakarienės atsivedė lenkaitę vardu Zofija ir be jokių ceremonijų pristatė Vladekui. Pirmą kartą gyvenime Vladekas pažvelgė į mergaitę dukart, o nuo tos akimirkos negalėjo susilaikyti nežiūrėjęs. Zofija vėl sužadino prisiminimus apie Florentiną. Šiltos pilkos akys, ant pečių krintantys ilgi šviesūs plaukai, tylus švelnus balsas. Jis pajuto norą ją paliesti. Mergaitė kartkartėmis nusišypsodavo Vladekui, kuris apgailėtinai jautė, kaip daug geriau už jį atrodo Jeržis. Kai Jeržis lydėjo ją atgal į moterų patalpas, Vladekas sekė iš paskos.

Paskui kiek suirzęs Jeržis atsigręžė į jį ir papriekaištavo:

– Nejau pats negali susirasti moteriškės? Šita mano.

Vladekas neprisipažino, kad nė supratimo neturi, kaip susirasti moteriškę.

– Atplaukus į Ameriką bus daug laiko merginoms, – metė su panieka.

– O kam laukti Amerikos? Šiame laive turėsiu kiek pajėgsiu.

– Kaip susidorosi? – teiravosi Vladekas, sumanęs įgyti žinių nepripažindamas neišmanymo.

– Šitoje siaubingoje senoje geldoje teks praleisti dar dvylika dienų. Kol atplauksime į Ameriką, ketinu turėti dvylika moterų, – pasigyrė Jeržis.

– Ką tu veiksi su dvylika moterų? – nesuprato Vladekas.

– Dulkinsiu, žinoma.

Vladekas atrodė suglumęs.

– Gerasis Dieve, – nusistebėjo Jeržis, – tik nesakyk, kad žmogus, išgyvenęs vokiečius, pabėgęs nuo rusų, dvylikos nužudęs žmogų ir per plauką išsisukęs, kad laukinių turkų gauja nenukirstų plaštakos, niekada nemiegojo su moterimi? – jis nusikvatojo taip garsiai, kad daugiabalsis choras nuo kaimyninių gultų liepė jam užsičiaupti.

– Ką gi, – pritildė balsą Jeržis, – atėjo laikas tęsti tavo mokymus, nes pagaliau aš radau kai ką, ko galiu tave pamokyti. – Jis pašnairavo per savo gulto kraštą ir, nors tamsoje Vladeko veido nematė, pridūrė: – Zofija yra supratinga mergina. Neabejoju, galima bus priprašyti, kad ji truputį tave apšviestų. Pažiūrėsiu, ar pavyks susitarti.

Vladekas nieko neatsakė.

Daugiau ta tema nebuvo kalbama, tačiau kitą dieną Zofija pradėjo rodyti Vladekui kiek daugiau dėmesio. Valgant atsisėsdavo greta, ir jie valandų valandas pasakodavo apie savo patirtis ir lūkesčius. Ji buvo našlaitė iš Poznanės, keliavo pas pusbrolius į Čikagą. Vladekas pasisakė, kad keliauja į Niujorką ir tikriausiai gyvens su Jeržiu.

– Tikiuosi, Niujorkas netoli nuo Čikagos, – pastebėjo Zofija.

– Galėsi atvažiuoti manęs aplankyti, kai būsiu meras, – pagyrūniškas mestelėjo Jeržis.

Mergaitė paniekinamai šnirpštelėjo.

– Tu pernelyg lenkas, Jerži. Nekalbi taip gerai angliškai kaip Vladekas.

– Išmoksiu, – pasitikinčiai išrėžė Jeržis. – Pirmiausia pasikeisiu vardą į *amerikonišką*. Nuo šios dienos būsiu Džordžas Novakas. Tada neturėsiu jokių rūpesčių. Visi manys, kad aš – amerikietis. O kaip tu, Vladekai Koskievičiau? Nelabai ką su tokiu vardu bepadarysi.

Vladekas žiūrėjo į naujai pakrikštytą Džordžą tyliai sielvartaudamas dėl savo vardo. Negalėjo priimti titulo, kurio teisėtas paveldėtojas jautėsi, todėl nekentė Koskievičiaus pavardės, kuri tik priminė, kad jis pavainikis.

– Susitvarkysiu, – atrėžė, – netgi padėsiu tau mokytis anglų, jei panorėsi.

– O aš padėsiu tau susirasti merginą.

Zofija sukikeno.

– Nesivargink, jis surado mane.

Jeržis arba Džordžas, kaip dabar liepė jį vadinti, po vakarienės kas vakarą nerdavo į brezentu uždengtą gelbėjimosi valtelę vis su kita mergina. Vladekas troško sužinoti, ko jis vaikosi, nes kai kurios moterys, kurias Džordžas išsirinkdavo, buvo ne paprasčiausiai negražios, jos aiškiai nebūtų patrauklios netgi švariai nušveistos.

Vieną kartą po vakarienės, kai Džordžas vėl prašapo, Vladekas su Zofija susėdo ant denio. Ji apkabino ranka jam kaklą ir pradėjo bučiuoti. Jis tvirtai prisispaudė prie merginos lūpomis; potyris buvo bauginamai naujas, ir Vladekas nenutuokė, ką daryti toliau. Jo nuostabai ir sutrikimui, Zofijos liežuvis praskyrė jo lūpas. Kelias akimirkas būgštavęs Vladekas suprato, kad jos pravertos lūpos labai patrauklios, ir išsigando pajutęs, kad jo varpa standėja. Jis pamėgino atsitraukti bijodamas merginą sutrikdyti, tačiau neatrodė, kad jai rūpėtų. Zofija pradėjo kūnu švelniai ir ritmiškai spaustis prie jo, nuleido jo rankas sau prie sėdmenų. Išpampusi Vladeko varpa tvinksėjo prie jos pilvo ir teikė kone neištveriamą malonumą. Kiek atsitraukusi Zofija sušnibždėjo jam į ausį:

– Manau, atėjo laikas nusirengti, Vladekai. – Atsisagsčiusi palaidinukę ji skambiai nusijuokė, nes jis nesujudėjo. – Na, galbūt rytoj, – tarė, tada atsistojo ir jį pabučiavo.

Vladekas apsvaigęs nusikepurnėjo prie savo gulto, pasiryžęs kitą kartą neapsikvailinti. Vos suspėjo įsitaisyti svajodamas apie tai, kas nutiktų, jei nusimautų kelnes, didžiulė ranka sugriebė jį už plaukų ir nutempė ant grindų. Akimirksniu visos svajonės apie Zofiją išsisklaidė. Virš Vladeko kalnu pūpsojo du anksčiau nematyti vyrai. Jie nutempė jį į tolimąjį kampą ir prispaudė prie sienos. Vienas tvirtai laikė ranka užspaudęs Vladekui burną, o kitas prie gerklės priglaudė peilio ašmenis.

– Nė garso, lenkiūkšti, – sušnibždėjo peilį laikantysis, stipriau spausdamas ašmenis Vladekui prie odos, – norim tik sidabro apyrankės.

Mintis, kad jo brangenybę gali pavogti, Vladekui buvo ne mažiau siaubinga nei žinojimas, kad tuoj neteks rankos. Jam dar nespėjus

sureaguoti kitas vyras nusegė apyrankę nuo riešo. Staiga kažkas liuoktelėjo ant peilį laikančiojo nugaros. Tai suteikė Vladekui galimybę smogti kumščiu tam, kuris laikė prispaudęs jį prie sienos. Aplinkui pradėję busti apsnūdę emigrantai pradėjo domėtis, kas čia vyksta. Abu įsibrovėliai neprilygo lenkams ir kuo greičiau spruko, tačiau Džordžas dar spėjo vienam jų besti peiliu į šoną.

– Nešdinkitės po velnių! – nutolstančioms nugaroms šūktelėjo Vladekas.

– Nemanau, kad jie greitai grįš, – pastebėjo Džordžas. Jis pažiūrėjo į pjuvenose ant grindų gulinčią sidabro apyrankę. – Ji puiki, – tarė kone pagarbiai. – Visada atsiras tipų, kurie ateis tokio laimikio.

Vladekas pakėlė apyrankę ir vėl užsisegė ant riešo.

– Šį kartą vos per plauką ją išsaugojai, – tarė Džordžas. – Tau pasisekė, kad šiąnakt grįžau truputį vėliau nei paprastai.

– O kodėl vėlavai? – pasmalsavo Vladekas.

– Valtelėje radau kažkokį idiotą jau nuleistomis kelnėmis, tad pirma reikėjo jo atsikratyti.

– Kaip tau pavyko? – pasiteiravo Vladekas, ropšdamasis į gultą.

– Pasakiau, kad pana, kurią jis užgulęs, serga sifiliu. Niekad nemačiau, kad kas taip greitai apsirengtų.

– O ką tu veiki tame laivelyje? – paklausė Vladekas.

– Dulkinu jas iki pamišimo, o ką dar, tavo manymu? – vos taip pasakęs Džordžas pasisuko ant šono ir užmigo.

Negalėdamas užmigti Vladekas tysojo savo gulte, čiuopė sidabro apyrankę, svarstė apie tai, ką pasakė Džordžas, ir galvojo, koks bus jausmas dulkinti Zofiją.

Kitą rytą laivą užklupo audra, ir visiems keleiviams buvo įsakyta likti patalpose po deniu. Šitokios gausybės taip glaudžiai susispaudusių kūnų dvokas, kurį dar stiprino laivo šildymo sistema, atrodė, persmelkė kiekvieną patalpos colį, ir tik nedaugelis ištvėrė nesublogavę.

– Blogiausia, – aimanavo Džordžas, – kad dabar nespėsiu patvarkyti viso tuzino.

Audrai aprimus visi, kurie dar galėjo pajudėti, patraukė ant denio. Vladekas su Džordžu taip pat stūmėsi perpildytais trapais dėkingi už galimybę įkvėpti gaivaus jūros oro. Daugybė merginų šypsojosi Džordžui, tačiau nė viena jų į Vladeką nė antrą kartą nepažvelgė. Tamsiaplaukė mergaitė vėjo nurausvintais skruostais praeidama pro Džordžą šypsojosi. Jis atsisuko į Vladeką.

– Šiąnakt ją paimsiu.

Vladekas pažvelgė į merginą ir pastebėjo, kaip ji žiūri į Džordžą.

– Šiąnakt, – pakartojo tas, kai mergina galėjo girdėti. Ji apsimetė neišgirdusi ir pernelyg sparčiai nuėjo šalin.

– Apsisuk, Vladekai, ir pažiūrėk, ar ji į mane tebežiūri.

Vladekas atsisuko.

– Taip, žiūri, – pripažino nustebęs.

– Šiąnakt ji mano, – pabrėžė Džordžas. – Ar jau turėjai Zofiją?

– Ne, – prisipažino Vladekas, – šįvakar.

– Pats laikas. Šiaip ar taip, kai atvyksime į Niujorką, daugiau jos nepamatysi.

Tą vakarą Džordžas atėjo vakarieniauti su tamsiaplauke mergina, kurią sutiko ant denio. Vladekas su Zofija juos paliko, užlipo ant denio ir kelis kartus apėjo laivą. Vladekas šnairomis nužiūrinėjo patrauklią jos figūrą. Dabar arba niekada. Jis pasivedėjo merginą į šešėlingą kampą prie vieno gelbėjimosi laivelio ir pradėjo bučiuoti. Ji atsakė atvira burna, paskui truputį išsirietė, kol pečiais palietė brezentą. Abu girdėjo iš laivelio vidaus sklindančias aimanas. Tai nepadėjo. Vladekas pajudėjo link jos, o ji lėtai pakėlė jo rankas prie savo krūtų. Droviai palietęs kauburius Vladekas nustebo, kokios jos minkštos. Zofija atsegė porą palaidinukės sagų ir įkišo jo ranką vidun. Buvo nuostabu pirmą kartą pajusti niekuo nepridengtą jos odą.

– Dievuliau, kokia šalta tavo ranka, – tarstelėjo Zofija.

Vladekas traukė merginą prie savęs sunkiai alsuodamas, jo burna perdžiūvo. Ji truputį praskėtė kojas, Vladekas nerangiai ant jos užgriuvo ir pajuto kelis drabužių sluoksnius. Abu kelias minutes pajudėjo, paskui Zofija jį nustūmė.

– Ne čia, ne denyje, – tarė, – susiraskim laivelį.

Pirmi trys laiveliai buvo užimti, tačiau pagaliau jie rado vieną tuščią ir įropojo po brezentu. Juodoje kaip degutas tamsoje Vladekas girdėjo, kad Zofija kažkaip pasitvarkė drabužius, tada švelniai truktelėjo jį ant savęs. Ilgai netruko, kol vaikinukas vėl susijaudino nepaisant likusių drabužių sluoksnių. Įsitaisęs tarp jos kojų jau buvo beišsiliejąs, kai mergina vėl jį nustūmė.

– Kodėl nenusimauni kelnių? – sušnibždėjo.

Vladekas mikliai atsisegė praskiepo sagas, įsiskverbė į ją, baigė kone akimirksniu ir greitai ištraukė penį, o paskui jautė, kaip lipni sperma bėga žemyn šlaunų vidumi. Gulėjo apsvaigęs, sukrėstas, kad viskas taip staigiai baigėsi, skausmingai jausdamas, kaip medinės gelbėjimosi valtelės įrantos nepatogiai spaudžia alkūnes ir kelius.

– Ar tu pirmą kartą mylėjaisi su mergina? – pasiteiravo Zofija svajodama, kad jis nusiropštų.

– Ne, žinoma, ne.

– Ar myli mane, Vladekai?

– Taip, – atsakė jis. – Vos įsikursiu Niujorke, atvažiuosiu į Čikagą ir tave susirasiu.

– Man tai patinka, Vladekai, – tarė ji, sagstydamasi suknelę. – Aš taip pat tave myliu.

– Išdulkinai ją? – toks buvo pirmasis Džordžo klausimas, kai Vladekas grįžo.

– Taip.

– Buvo gerai?

– Neblogai, – atsakė Vladekas, – bet yra buvę ir geriau.

Ryte juos pažadino triukšmingai švenčiantys paskutinę dieną „Juodojoje strėlėje“ keleiviai. Dauguma susirinko denyje gerokai prieš saulėtekį tikėdamiesi pirmieji pamatyti žemę.

Vladekas į lagaminėlį susikrovė negausią mantą, apsivilko vienintelį kostiumą, užsimaukšlino kepurę ir atėjo ant denio pas Zofiją ir Džordžą. Visi trys stebeilijosi į tolumą, tyloje laukdami, kada pamatys Jungtines Amerikos Valstijas.

– Štai ten! – šūktelėjo keleivis iš denio aukštėliau, ir prasiveržė džiaugsmas, nes vis daugiau žmonių ėmė įžiūrėti pilką Long Ailando juostelę horizonte.

Prie „Juodosios strėlės“ borto prisiglaudęs nedidukas buksyras palydėjo laivą tarp Bruklino ir Staten Ailando į Niujorko uostą. Atrodė, Laisvės statula, aukštai į ankstyvo ryto saulę iškėlusi deglą, juos sveikina. Vladekas su baiminga pagarba žvelgė į išnyrančius Manhatano dangoraižius.

Galiausiai laivas prisišvartavo prie bokšteliais ir smailėmis padabintų raudonų plytų Eliso salos statinių. Pirmosios ir antrosios klasės keleiviai, turėję atskiras kajutes ir atskirus denius, išlipo pirmieji. Vladekas iki to ryto neturėjo progos į juos nė akies užmesti. Jų mantą gabeno nešikai, prieplaukoje juos pasitiko besišypsantys veidai. Vladekas žinojo, kad jo niekas nepasitiks su šypsena.

Išlipus nedaugeliui išrinktųjų, kapitonas per garsiakalbius pranešė, kad kiti keleiviai dar kelias valandas liks laive. Kai pranešimas buvo išverstas į įvairias kalbas, pasigirdo nusivylimo aimanos. Zofija atsisėdo ant denio ir puolė į ašaras. Vladekas bandė ją paguosti. Galų gale pasirodė imigracijos pareigūnas su numerių lentelėmis, kurias užkabino ant keleivių kaklų. Vladekas buvo Nr. B.127. Jis prisiminė pastarąjį kartą, kai turėjo numerį. Nejau Amerikoje pasirodytų dar blogiau nei rusų lageryje?

Popietei įpusėjus – jiems nebuvo pasiūlyta maisto, nepateikta jokios informacijos – per garsiakalbius buvo pranešta, kad galima išlipti. Vladekas, Džordžas ir Zofija kartu su kitais lėtai stūmėsi trapu pagaliau pastatyti koją ant Amerikos žemės. Vyrai netrukus buvo atskirti nuo moterų ir nusiųsti į skirtingus angarus. Vladekas pabučiavo Zofiją ir nenorėjo jos paleisti, užlaikydamas eilę. Juos išskyrė pareigūnas.

– Gerai jau, judinkitės, – paliepė. – Susitiksit kitoje pusėje.

Vladeką su Džordžu nustūmė pirmyn, ir jis pametė Zofiją iš akių.

Pirmą naktį Amerikoje jie praleido drėgname angare. Pamiegoti nepavyko, nes tarp perpildytų gultų eilių vaikštinėjo vertėjai ir suglumusiems imigrantams siūlė pagalbą.

Ryte visi buvo išrikiuoti medicininiam patikrinimui. Vladekui buvo pasakyta užlipti stačiais laiptais, šį pratimą mėlyną uniformą vilkintis gydytojas liepė pakartoti dukart ir atidžiai stebėjo, kaip jis šlubčioja. Vladekas iš paskutiniųjų mėgino šlubčioti kuo nepastebimiau, kol galų gale gydytojas liko patenkintas. Paskui Vladekui liepė nusiimti kepurę bei stačią apykaklę ir atidžiai apžiūrėjo jo veidą, akis, plaukus, rankas ir kaklą; už jo stovintis vyras turėjo kiškio lūpą; gydytojas tučtuojau jį sustabdė, kreida ant dešiniojo peties nupiešė kryžių ir nusiuntė į kitą pašiūrės galą.

Pasibaigus fiziniam patikrinimui Vladekas kartu su Džordžu atsistojo į kitą ilgą eilę prie viešo egzamino patalpos, kur visi buvo penkias minutes klausinėjami. Vladekui buvo smalsu, ko ten klausinėja.

Tik po trijų valandų į mažą kabinetuką buvo pakviestas Džordžas. Išėjęs jis išsišiepė Vladekui.

– Nesunku, – pareiškė, – netgi tokiam kvailiui kaip tu.

Žengdamas paskui pareigūną į nediduką niekaip nepagražintą kabinetą Vladekas jautė, kaip prakaituoja delnai. Už rašomojo stalo sėdėjo du egzaminuotojai ir spėriai rašė kažką ant lapų, kurie atrodė kaip oficialūs dokumentai.

– Kalbi angliškai? – pasiteiravo pirmasis.

– Taip, pone, gana gerai, – atsakė Vladekas ir pasigailėjo, kad kelionės metu netobulino anglų kalbos įgūdžių.

– Kuo tu vardu?

– Vladekas Koskievičius, pone.

Antras vyras padavė jam didelę juodą knygą.

– Ar žinai, kas čia?

– Taip, pone, tai Biblija.

– Ar tiki Dievą?

– Taip, pone, tikiu.

– Uždėk ranką ant Biblijos ir prisiek, kad kalbėsi tik tiesą.

Vladekas uždėjo dešinę ranką ant Biblijos ir pasakė:

– Prižadu kalbėti tiesą.

– Kokia tavo tautybė?

– Lenkas.

– Kas sumokėjo už kelionę?

– Susimokėjau pinigais, kuriuos užsidirbau Lenkijos konsulate Konstantinopolyje.

Pirmasis pareigūnas peržiūrėjo Vladeko dokumentus, linktelėjo ir paklausė:

– Ar turi kur eiti?

– Taip, pone. Apsistosiu pas poną Peterį Novaką. Jis mano draugo dėdė. Gyvena Niujorke.

– Gerai. Ar turi darbą?

– Taip, pone. Dirbsiu pono Novako kepykloje.

– Ar kada buvai suimtas? – pasiteiravo kitas vyras.

Vladeko galvoje šmystelėjo Rusija. Tai nesiskaito. Turkija – jis neketino to minėti.

– Ne, pone, niekada.

– Tu anarchistas?

– Ne, pone.

– Komunistas?

– Ne, pone. Nekenčiu komunistų – jie nužudė mano seserį.

– Ar tvirtai laikysiesi Jungtinių Amerikos Valstijų įstatymų?

– Taip, pone.

– Ar turi pinigų?

– Taip, pone.

– Galiu pamatyt?

– Taip, pone, – Vladekas padėjo ant stalo ryšulėlį kupiūrų ir kelias monetas.

– Ačiū, – tarė egzaminuotojas. – Pinigus gali įsidėti atgal.

– Kiek bus prie dvidešimt vieno pridėjus dvidešimt keturis? – pasiteiravo antrasis egzaminuotojas.

– Keturiasdešimt penki, – nesudvejojo Vladekas.

– Kiek kojų turi karvė?

Vladekas negalėjo patikėti savo ausimis.

– Keturias, pone, – atsakė spėliodamas, ar čia ne koks suktas klausimas.

– O arklys?

– Keturias, – vis dar negalėdamas patikėti atsakė Vladekas.

– Ką mestum per bortą, jei būtum jūroje mažame laivelyje ir reikėtų palengvinti krovinį, duoną ar pinigus?

– Pinigus, pone, – atsakė Vladekas.

– Gerai, – egzaminuotojas pakėlė kortelę su užrašu „Įleisti“ ir padavė ją Vladekui. – Išsikeisk pinigus į dolerius ir parodyk šią kortelę imigracijos pareigūnui. Pasakysi jam savo vardą ir pavardę, jis duos tau registracijos kortelę. Paskui gausi įvažiavimo sertifikatą. Jei penkerius metus neįvykdysi nusikaltimo, išlaikysi paprastą rašymo ir skaitymo anglų kalba egzaminą ir sutiksi paklusti Konstitucijai, tau bus leista prašyti Jungtinių Valstijų pilietybės. Sėkmės, Vladekai.

– Ačiū, pone.

Prie pinigų keityklos stalo Vladekas padavė metų santaupas iš Turkijos ir tris penkiasdešimtrublines kupiūras. Už turkiškus pinigus gavo keturiasdešimt septynis dolerius ir dvidešimt centų, tačiau išgirdo, kad

rubliai yra beverčiai. Jis pagalvojo apie daktaro Dubino penkiolikos metų kruopščias santaupas.

Galiausiai teliko susitikti su imigracijos pareigūnu, kuris sėdėjo prie darbo stalo greta išėjimo užkardos, tiesiai po prezidento Hardingso portretu. Vladekas su Džordžu stojo priešais.

– Pilnas vardas? – pasiteiravo pareigūnas Džordžo.

– Džordžas Novakas, – tvirtai atsakė tas. Pareigūnas užrašė vardą ant kortelės.

– Adresas? – paklausė.

– Brumo gatvė 286, Niujorkas.

Pareigūnas padavė Džordžui kortelę.

– Čia jūsų imigracijos sertifikatas: MDL21871707 – Džordžas Novakas. Sveiki atvykę į Jungtines Valstijas, Džordžai. Aš taip pat iš Lenkijos. Nujaučiu, kad Amerikoje jums puikiai seksis. Sveikinu ir sėkmės, Džordžai.

Džordžas nusišypsojo, paspaudė pareigūnui ranką ir žengtelėjęs į šoną ėmė laukti draugo. Pareigūnas atkreipė dėmesį į Vladeką, kuris padavė jam kortelę su užrašu „Įleisti".

– Vardas? – pasiteiravo pareigūnas.

Vladekas sudvejojo.

– Kuo jūs vardu? – kiek garsiau pakartojo vyriškis.

Vladekas nepajėgė išspausti žodžių. Jis taip nekentė savo valstietiško vardo.

– Paskutinį kartą klausiu, kuo jūs vardu? – pyktelėjo pareigūnas.

Džordžas išpūtęs akis stebeilijo į Vladeką, taip pat ir keletas kitų, laukusių eilėje. Vladekas tebetylėjo. Pareigūnas ištiesė ranką, pastvėrė jam už riešo, atidžiai pažiūrėjo į įrašą sidabro apyrankėje, kažką užrašė ant kortelės ir padavė ją Vladekui.

– Čia jūsų imigracijos sertifikatas, MDL21871708 – baronas Abelis Rosnovskis. Sveiki atvykę į Jungtines Valstijas. Sveikinu ir sėkmės, Abeli.

ANTRA DALIS

1923–1928

22

Tūkstantis devyni šimtai dvidešimt trečiųjų metų rugsėjį Viljamas buvo išrinktas baigiamosios Sent Polio laidos prezidentu – tos pačios pareigos lygiai prieš trisdešimt trejus metus buvo atitekusios jo tėvui.

Viljamas rinkimus laimėjo ne todėl, kad buvo šauniausias sportininkas ar populiariausias berniukas mokykloje. Bet kokias varžybas, grįstas šiais kriterijais, be abejonės, būtų laimėjęs jo artimiausias draugas Matas Lesteris. Paprasčiausiai Viljamas mokykloje buvo įsimintiniausias, ir dėl šios priežasties Mato nebuvo įmanoma įkalbėti su juo varžytis.

Sent Polio mokykla taip pat pateikė Harvardui Viljamo kandidatūrą Hamiltono vardo matematikos stipendijai gauti, ir Viljamas kiekvieną minutę, kai nemiegojo, kryptingai dirbo ta linkme.

Grįždamas į Redhausą atostogų Viljamas svajojo, kad turės pakankamai laiko rimtai susigrumti su *Principia mathematica*, tačiau viltims išsipildyti nebuvo lemta, nes jaunojo Kaino laukė ne vienas pakvietimas į pobūvius ir vaišes. Į dažną vaikinukas atsakė taktiška apgailestavimo žinute, tačiau vienas buvo visiškai neišvengiamas – senelės suorganizavo pobūvį Redhause. Viljamui buvo įdomu, kokio amžiaus turės sulaukti, kad galėtų apginti savo namus nuo dviejų didžiųjų ponių invazijos. Akivaizdu, laikas dar neatėjo. Bostone jis turėjo nedaug artimų draugų, tačiau tai nesutrukdė senelėms sudaryti ilgiausią svečių sąrašą.

Progai pažymėti jos padovanojo Viljamui pirmąjį smokingą: paskutinės mados, dvieilį. Jis priėmė dovaną apsimestinai abejingai,

tačiau vėliau išdidžiai žingsniavo po miegamąjį gėrėdamasis savo atvaizdu veidrodyje.

Kitą dieną tarpmiestinio ryšio linija Viljamas paskambino į Niujorką ir pakvietė į „šlykštų renginį“ atvykti Matą. Mato sesuo taip pat norėjo važiuoti, tačiau jos motina pamanė, kad tai neatrodys tinkama, nebent ją kas nors lydėtų.

Kai Matas žengė iš traukinio, Viljamas stovėjo perone.

– Geriau pagalvojus, – pastebėjo bičiulis šoferiui vežant juos į Bikon Hilą, – ar dar ne laikas susirasti sugulovę, Viljamai? Juk Bostone turėtų būti bent viena visiškai skonio neturinti mergina.

– Nori pasakyt, jau turėjai merginą, Matai?

– Žinoma, praėjusį gruodį Niujorke.

– O ką aš tuo metu dariau?

– Tikriausiai glostei Bertraną Raselą.

– Niekad nepasakojai.

– Nedaug ką tepasakoti. Nutiko per banko personalo Kalėdų vakarėlį. Tiesą sakant, tinkamai sudėliojus perspektyvas, aš pasinaudojau viena direktoriaus sekretorių, dailia pana vardu Sintija, didelėmis krūtimis, kurios tirtėjo, kai...

– Ar tau patiko?

– Taip, tačiau nesu tikras, ar patiko Sintijai. Ji buvo per daug girta suvokti, kas ir su kuo. Vis dėlto reikia kaip nors pradėti. Gal ji norėjo boso sūnui ištiesti pagalbos ranką?

Viljamo mintyse švystelėjo Alano Loido perdėtai oficialios, vidutinio amžiaus sekretorės vaizdas.

– Nemanau, kad mano iniciacijos su valdybos pirmininko sekretore šansai būtų daug žadantys, – susimąstęs nutęsė jis.

– Nustebtum, – žinančiai pareiškė Matas. – Tos, kurios vaikšto suspaudusios koja, dažnai negali sulaukti, kada galės jas išskėsti.

– Vienos girtos patirties pagrindu vargu ar esi įgaliotas laikyti save išminčiumi ir patarėju, – pastebėjo Viljamas automobiliui sustojus prie Redhauso.

– Oi, kiek pavydo, ir iš paties brangiausio draugo lūpų, – apsimestinai atsiduso Matas abiems einant vidun. – Oho! Iš tiesų šį tą pakeitei po paskutinės mano viešnagės, – pridūrė, gėrėdamasis moderniais pintais baldais ir turkiškais raštais išmargintais tapetais. Tiktai kaštoninės odos krėslas liko tvirtai suleidęs šaknis ankstesniojoje vietoje.

– Šią vietą reikėjo truputį pašviesinti, – pasikuklino Viljamas. – Čia atrodė kaip akmens amžiuje. Be to, nenoriu, kad man primintų apie... Eime, nėra laiko goglinėti aptarinėjant interjero puošmenas.

– Kelintą valandą prasideda pobūvis?

– Šokių vakaras, Matai – senelės užsispyrusios vadina šitą susibūrimą šokių vakaru.

– Tokiais atvejais greičiau patirsi šoką.

Viljamas nusijuokė ir dirstelėjo į laikrodį.

– Svečiai turėtų pasirodyti po poros valandų. Laikas išsimaudyti ir persirengti. Nepamiršai atsivežti smokingą?

– Taip. Bet, jei pamiršau, visada galėsiu apsivilkti pižama. Paprastai vieną ar kitą palieku, tačiau dar niekada nebuvau pamiršęs abiejų.

– Nemanau, kad senelės palaimintų tavo pasirodymą su pižama.

Šeštą valandą prisistatė maisto tiekėjai, iš viso dvidešimt trys, o septintą ruošos prižiūrėti pasirodė senelės, pasidabinusios didingomis

juodomis grindis šluojančiomis nėrinių sukniomis. Viljamas su Matu išdygo svetainėje be kelių minučių aštuntą. Viljamas jau ketino nugvelbti gundančią raudoną vyšnią nuo didingo glajumi apipilto pyrago viršaus, kai už nugaros pasigirdo senosios Kain perspėjimas:

– Neliesk maisto, Viljamai, jis ne tau.

Vaikinas atsigręžė.

– Tai kam jis tada? – pasiteiravo ir pakštelėjo senelei į skruostą.

– Nebūk įžūlus, Viljamai. Vien dėl to, kad praaugai šešias pėdas, nereiškia, jog negaliu tau pliaukštelti.

Matas nusijuokė.

– Senele, ar galiu tave supažindinti su savo geriausiu draugu Matu Lesteriu?

Senoji Kain su pensnė atidžiai apžiūrėjo Matą, o tada surizikavo:

– Kaip laikaisi, jaunuoli?

– Man garbė su jumis susipažinti, ponia Kain. Kaip suprantu, pažinojote mano senelį?

– Pažinojau tavo senelį? Kalebą Longvortą Lesterį? Jis kartą man piršosi, daugiau nei prieš penkiasdešimt metų. Žinoma, aš jį atstūmiau. Pasakiau, kad per daug geria, ir tas įprotis per anksti nuvarys jį į kapus. Pasirodžiau teisi, todėl nesekit jo pavyzdžiu, nė vienas. Nepamirškit, alkoholis atbukina smegenis.

– Vargu ar įvedus prohibiciją turėsime daug progų, – nekaltai pastebėjo Matas.

Ponia Kain, nepaisydama pastabos, nukreipė dėmesį į svečių sąrašą.

Svečiai ėmė rinktis netrukus po aštuonių, daugumos jų šeimininkas visiškai nepažinojo, nors pradžiugo tarp ankstyvųjų atvykėlių matydamas Alaną Loidą.

– Puikiai atrodai, mano berniuk, – pastebėjo Alanas ir pajuto, kad pirmą kartą žvelgia į Viljamą pakėlęs akis.

– Jūs taip pat, pone. Malonu, kad atėjote.

– Malonu? Nejau pamiršai, kad kvietimą rašė tavo senelės? Gal ir pakaktų drąsos atsakyti vienai iš jų, tačiau abiems...

– Net ir jums, Alanai? – nusijuokė Viljamas. – Ar turit minutę? – jis nusivedė valdybos pirmininką į ramų kampelį, kur nereikėjo švaistyti laiko paistalams. – Noriu šiek tiek pakeisti investicijų planą: kai tik pasirodys rinkoje, pradėkit supirkinėti Lesterio banko akcijas. Norėčiau, kad sulaukus dvidešimt vienerių man priklausytų maždaug penki procentai kompanijos.

– Lengva nebus, – atsiliepė Alanas. – Lesterio akcijų biržoje pasirodo retai, nes visos yra privačių asmenų rankose. Pažiūrėsiu, ką galima padaryti. Ar galiu pasiteirauti, kas sukasi tavo galvoje, Viljamai?

– Na, mano ilgalaikis planas...

– Viljamai! – Viljamas atsisuko ir pamatė ryžtingu veidu link jų drožiančią senelę Kebot. – Viljamai, tai šokių vakaras, ne valdybos posėdis, o aš dar nė karto nemačiau tavęs ant parketo.

– Nepaneigsi, – nesiginčijo Alanas. – Išspirkime berniuką į realų pasaulį, o jūs ateikite ir pasėdėkite su manimi, ponia Kebot. Galėsim stebėti šokančius ir mėgautis muzika.

– Muzika? Tai ne muzika, Alanai. Tai ne daugiau nei garsų kratinys be jokios užuominos į melodiją.

– Brangioji mano senele, – įsiterpė Viljamas, – tai „Taip, mes neturim bananų“, naujausia populiariausia...

– Tada man atėjo laikas apleisti šį pasaulį, – raukydamasi pareiškė senoji Kebot.

– Nieku gyvu, – galantiškai paprieštaravo Alanas Loidas.

Viljamas pašokdino porą merginų, kurias miglotai prisiminė pažinojęs iš anksčiau, nors vardus jam reikėjo priminti. Pastebėjęs ant sofos kamputyje sėdintį Matą apsidžiaugė radęs dingstį sprukti nuo parketo. Tik visai prie pat priėjęs jis pastebėjo greta draugo sėdinčią merginą. Kai ji pakėlė akis, Viljamas pajuto silpnumą kojose.

– Ar pažįsti Eibę Blaunt? – kasdieniškai pasiteiravo Matas.

– Ne, – atsakė Viljamas, nepajėgdamas atitraukti nuo jos akių.

– Čia mūsų šeimininkas, ponas Viljamas Louelis Kainas.

Mergina metė drovų žvilgsnį, kai Viljamas atsisėdo greta. Matas pastebėjo draugo veido išraišką ir paliko juodu, o pats nuėjo įsipilti punšo.

– Kaip čia nutiko, kad visą gyvenimą nugyvenau Bostone, tačiau mes nebuvome susitikę? – pasiteiravo Viljamas.

– Kartą buvome susitikę, pone Kainai, – pataisė Eibė. – Tada buvome trejų, ir jūs įstūmėte mane į tvenkinį viešajame parke. Praėjo keturiolika metų, tačiau aš iki šiol jums neatleidau.

– Atsiprašau, – tarstelėjo Viljamas akimirką patylėjęs, nes bergždžiai bandė sugalvoti šmaikštesnį atsakymą.

Eibė nusišypsojo stengdamasi, kad jis atsipalaiduotų.

– Turite labai dailų namą, Viljamai, – pastebėjo.

Dar viena ilga pauzė.

– Dėkui, – sumekeno Viljamas.

Jis pašnairavo stengdamasis, kad neatrodytų, jog į ją spokso. Mergina buvo lieknutė (o, kokia lieknutė!) didžiulėmis rudomis akimis, ilgomis blakstienomis ir tokiu profiliu, kuris bet kurį vyrą būtų privertęs atsisukti. Jos kaštonų spalvos plaukai buvo pakirpti stiliumi, kurio Viljamas iki tos akimirkos nekentė.

– Matas minėjo, kad kitais metais ketinate studijuoti Harvarde? – dar kartą pabandė mergina.

– Taip, ketinu. Noriu pasakyt, gal norėtumėte pašokti?

– Dėkoju, – sutiko ji.

Žingsneliai, kurie vos prieš keletą minučių ėjosi taip lengvai, dabar, regis, jį visiškai apleido. Viljamas nuolat mynė Eibei ant pirštų ir vis įstumdavo ją į kitus šokėjus. Jis atsiprašinėjo, ji šypsojosi. Per ketvirtąjį šokį jis prisitraukė ją kiek artėliau.

– Ar mes pažįstame tą jauną moterį, kuri pastarąją valandą akivaizdžiai monopolizavo Viljamą? – įtariai pasiteiravo senoji Kebot.

Senoji Kain čiupo pensnė ir apžiūrėjo merginą, kuri kartu su Viljamu pro atvirą erkerį ėjo į pievelę.

– Abigailė Blaunt, – pareiškė.

– Admirolo Blaunto vaikaitė? – pasitikslino senoji Kebot.

– Taip.

Senoji Kebot vos regimai linktelėjo, rodydama šiokį tokį pritarimą.

– Ar visada bučiuoji merginas vos susipažinęs? – pasiteiravo Eibė.

– Jei atvirai, – prisipažino Viljamas, – nesu nė vienos bučiavęs.

Eibė nusijuokė.

– Aš labai pamaloninta.

Ji atkišo jam rausvą skruostą, tačiau paskui pareiškė, kad lauke per šalta, ir panoro grįžti vidun. Neslėpdamos palengvėjimo senelės stebėjo juos grįžtančius.

Svečiams išsiskirsčius jaunuoliai vaikštinėjo po sodą plepėdami apie vakarėlį.

– Visai neprastas pasibuvimas, – konstatavo Matas. – Tikrai vertėjo iš Niujorko bruktis į provinciją nepaisant to, kad nugvelbei mano merginą.

– Kaip manai, ji padės man atsikratyti nekaltybės? – pasiteiravo Viljamas, nekreipdamas dėmesio į apsimestinį draugo kaltinimą.

– Ką gi, turi dvi savaites išsiaiškinti. Tačiau įtariu, sužinosi, kad savąją ji taip pat saugo.

– Kaip gali būti toks tikras? – pasiteiravo Viljamas.

– Iš to, kaip ji į tave žiūrėjo. Skaistuolės visada rausta. Statau penkis žalius, kad ji nepasiduos netgi Viljamo Louelio Kaino kerams.

Jaunuoliai sukirto rankas.

Viljamas rūpestingai suplanavo kampaniją. Prarasti nekaltybę buvo viena, tačiau pralaimėti penkis dolerius Matui Lesteriui – visiškai kas kita. Po šokių vakaro juodu su Eibe susitikdavo kone kasdien, ir Viljamas pagaliau pasinaudojo nuosavo namo ir automobilio teikiamais privalumais. Jam dingojosi, kad geriau jaustųsi be neįkyrios, tačiau nuolatinės Eibės tėvų globos. Atrodė, jie visą laiką sukiojasi kažkur netoliese, tad išaušus paskutinei atostogų dienai Viljamas nė per nago juodymą nepriartėjo prie tikslo.

Apsisprendęs neprarasti penkių dolerių, tą rytą jis nusiuntė Eibei tuziną rožių, vakare nusivedė brangios vakarienės pas Džozefą ir pagaliau pavyko įkalbėti ją grįžti į Redhausą.

– Iš kur prasimanei viskio? – pasiteiravo Eibė.

– Nesunku, jei pažįsti reikiamus žmones, – pasigyrė Viljamas.

Tiesa buvo ta, kad miegamajame jis buvo paslėpęs butelį sprukusio Henrio Osborno burbono ir dabar džiaugėsi, kad svaigalų neišpylė, kaip iš pradžių planavo.

Siurbtelėjęs alkoholio Viljamas aiktelėjo, o Eibė apsiašarojo. Jis atsisėdo greta ir drąsiai apkabino ją per pečius. Mergina atsilošė.

– Eibe, manau, kad tu pašėlusiai daili, – sušnibždėjo Viljamas į jos kaštonines garbanas.

Ji dirstelėjo į jį nuoširdžiai, išplėtusi dideles rudas akis.

– O, Viljamai, – atsiduso, – aš manau, kad tu tiesiog nuostabus.

Ji atsilošė, užsimerkė ir pirmą kartą leidosi pabučiuojama į lūpas. Šitaip padrąsintas Viljamas droviai perkėlė plaštaką nuo jos riešo ant krūties ir sustingo, tarsi reguliuojantis policininkas būtų sustabdęs automobilių srautą. Ji dygiai nustūmė jo ranką, leisdama srautui judėti toliau.

– Viljamai, neturėtum šitaip elgtis.

– Kodėl gi ne? – Viljamas bergždžiai mėgino susigrąžinti iniciatyvą.

– Todėl, kad nežinome, kuo tai gali baigtis.

– Aš aiškiai viską suvokiu.

Viljamas vėl ėmėsi savo, tačiau Eibė mikliai pašoko nuo sofutės ir pasitaisė suknelę.

– Verčiau aš grįšiu namo, Viljamai.

– Tačiau mes ką tik atvažiavom.

– Mama teirausis, ką aš veikiau.

– Galėsi jai pasakyti – nieko.

– Manau, geriausia, kad viskas šitaip ir liktų, – atsakė ji.

– Tačiau rytoj man reikės grįžti, – jis apsiėjo neištaręs „į mokyklą", – ir tris mėnesius tavęs nematysiu.

– Na, galėsi man rašyti, Viljamai.

Kitaip nei Valentinas, Viljamas suprato, kad yra nugalėtas.

– Taip, žinoma, rašysiu, – atsakė.

Atsistojęs pasitaisė kaklaraištį, paėmė Eibę už rankos ir parvežė namo.

Kitą dieną Sent Polyje Matas Lesteris ištiestą penkių dolerių kupiūrą paėmė pakėlęs antakius, apsimestinai nustebęs.

– Jei tarsi bent žodelį, Matai, su beisbolo lazda vaikysiuosi tave po visą mokyklą.

– Negaliu sugalvoti tinkamo žodelio, kuris išreikštų giliausią mano užuojautą.

– Matai, – pakartojo Viljamas, – įspėju: po visą mokyklą.

Paskutinį trimestrą Sent Polyje Viljamui į akį krito mokyklos direktoriaus žmona.

Ponia Reglan atrodė gerai. Tiesa, pilvukas buvo kiek sudribęs ir šlaunys galėjo būti liesesnės, tačiau ji išdidžiai nešiojo puikias krūtis, o tankių tamsių plaukų kupetoje ant galvos žilų sruogų buvo nė kiek ne daugiau, nei derėtų. Vieną šeštadienį, kai Viljamas ledo ritulio aikštelėje pasitempė riešą, ponia Reglan uždėjo šaltą kompresą ir sutvarstė, stovėdama kiek arčiau, nei būtina, leido Viljamo rankai trintis į jos krūtinę. Jaunuolis mėgavosi tuo jausmu. Kitą kartą, kai jis sukarščiavo ir buvo pasmerktas kelias dienas praleisti karantine, direktorienė pati nešiojo jam maistą ir sėdėdavo ant lovos kūnu pro ploną antklodę liesdamasi prie jo kojų, kol jis valgydavo. Šituo Viljamas taip pat mėgavosi.

Sklido gandai, kad ji – antroji Driskiaus Reglano žmona. Nė vienas berniukų neįsivaizdavo, kaip Driskiui pavyko įsigyti bent vieną žmoną, o ponia Reglan kartkartėmis subtiliais atodūsiais ir tyla parodydavo, kad šiek tiek pritaria jų nepasitikėjimui jos likimu.

Kaip internato budėtojas Viljamas kiekvieną vakarą pusę vienuoliktos, prieš eidamas miegoti, turėdavo apeiti bendrabutį, išjungti šviesas ir prisistatyti Driskiui Reglanui. Vieną pirmadienio vakarą pasibeldęs į Driskiaus duris Viljamas nustebo išgirdęs, kad užeiti jį kviečia ponios Reglan balsas. Ji gulėjo ant šezlongo užsimetusi laisvą šilko chalatą, kiek primenantį japonų kimono.

Viljamas tvirtai įsitvėrė durų rankenos.

– Visos šviesos išjungtos, paradines duris užrakinau, ponia Reglan. Labos nakties.

Ji nuleido kojas ant grindų ir pro šilko klostes akimirkai švystelėjo kojine aptempta blyški šlaunies oda.

– Tu visada taip skubi, Viljamai. Negali sulaukti, kol gyvenimas prasidės, tiesa? – tarė eidama prie šoninio staliuko. – Kodėl tau nepasilikus ir neišgėrus trupučio karšto šokolado? Aš, kvaiša, išviriau

pakankamai dviem – visiškai pamiršau, kad ponas Reglanas negrįš iki šeštadienio ryto, – moteris aiškiai pabrėžė žodį „šeštadienio“.

Direktorienė padavė Viljamui garuojantį puodelį taip, kad jų rankos susiliestų, ir atidžiai jį nužvelgė norėdama įsitikinti, kad pastabos potekstė užfiksuota. Tada patenkinta nusišypsojo, o vaikinukas niršiai maišė karštą šokoladą.

– Žeraldas išvažiavo į konferenciją, – tada jis pirmą kartą išgirdo pono Reglano vardą, – uždaryk duris, Viljamai, ateik ir sėskis.

Viljamas dvejojo. Duris uždarė, tačiau nesijautė galįs nei sėsti į pono Reglano krėslą, nei įsitaisyti greta jo žmonos. Nusprendęs, kad Driskiaus krėslas – mažesnė iš dviejų blogybių, pajudėjo ten link.

– Ne, ne, – paprieštaravo moteris ir patapšnojo į vietą greta savęs.

Viljamas nudūlino skersai kambario ir susinervinęs susmuko greta, įkvėpimo ieškodamas puodelyje. Nieko geresnio nesugalvojęs gurkštelėjo ir nusidegino liežuvį. Kai ponia Reglan atsistojo, jam palengvėjo. Moteris vėl pripylė jo puodelį nekreipdama dėmesio į prieštaravimus, tada tyliai nuplaukė per kambarį, prisuko „Victrolą“ ir uždėjo adatėlę ant plokštelės. Viljamas tebežiūrėjo į grindis.

– Juk neleisi damai šokti vienai, Viljamai?

Moteris pradėjo siūbuoti muzikos ritmu. Viljamas atsistojo ir formaliai apkabino ją per liemenį, tarsi jie stovėtų ant perpildyto šokių salės parketo. Tarp jų be vargo būtų įsiterpęs pats Driskius. Po kelių taktų ponia Reglan pasislinko arčiau, o Viljamas spoksojo per jos dešinį petį į vieną tašką apsimesdamas, kad nejaučia, jog jos kairioji ranka nuslydo nuo peties jam ant juosmens. Muzika nutilus Viljamas pagalvojo, kad būtų saugiau pasinaudojus proga stvertis karšto šokolado, tačiau moteris apvertė plokštelę ir grįžo į jo glėbį jam dar nespėjus atsisėsti.

– Ponia Reglan, manau, turėčiau...

– Truputį atsipalaiduok, Viljamai.

Pagaliau jis sukaupė drąsos pažvelgti jai į akis. Bandė atsakyti, tačiau kalbėti nepajėgė. Dabar jos ranka tyrė jo nugarą, vaikinas jautė, kaip jos šlaunis švelniai juda link jo slėpsnų. Jis tvirčiau apkabino ją per liemenį.

– Taip jau geriau, – pastebėjo moteris.

Tvirtai susikabinę jie suko po kambarį vis lėčiau, muzikos tempu, o plokštelė vis lėtėjo. Muzikai nutilus ji išslydo ir išjungė šviesą. Viljamas stovėjo kone visiškoje tamsoje nejudėdamas, girdėjo šlamant šilką ir stebėjo, kaip ji nusimeta drabužius.

Sentimentali dainelė baigėsi, tačiau adatėlė vis dar brėžė besisukančią plokštelę. Viljamas kambario viduryje stypsojo nejudėdamas. Ponia Reglan nuvilko jam švarką ir nusivedė prie šezlongo. Droviais naujoko pirštais Viljamas ėmė grabinėti ją tamsoje. Prilietus tam tikras jos kūno dalis jausmas buvo visai kitoks, nei įsivaizdavo, todėl vaikinukas kuo greičiau atsitraukė į iš dalies pažįstamą krūtų teritoriją. Ponios Reglan pirštai nebuvo tokie santūrūs, ir netrukus jį užliejo pojūčiai, kokių jis nė nesapnavo esant. Viljamui norėjosi garsiai šaukti, tačiau susitvardė bijodamas pažadinti viršuje miegančius berniukus. Moteris atsegė jo antuko sagas ir pradėjo mauti kelnes.

Viljamas svarstė, kaip ją paimti neparodant visiško patirties stygiaus. Nebuvo taip lengva, kaip jis tikėjosi, todėl apėmė neviltis. Ponia Reglan perbraukė pirštais jam per pilvą ir išmanančiai jį palydėjo. Tačiau dar neįėjęs į moterį jis jau patyrė orgazmą.

– Labai atsiprašau, – sulemeno Viljamas.

Ne itin nutuokdamas, ką dabar daryti, jis tyliai gulėjo ant viršaus, kol ji pasakė:

– Rytoj seksis geriau, Viljamai. Nepamiršk, Driskius negrįš iki šeštadienio.

Vėl pasigirdo brėžiamos plokštelės garsas.

Ponia Reglan nėjo Viljamui iš galvos, kol kitą vakarą išjungė šviesas. Tą vakarą ji dūsavo. Trečiadienį švokštė. Ketvirtadienį aimanavo. Penktadienį ėmė rėkti.

Kai šeštadienio rytą Driskius Reglanas grįžo iš konferencijos, Viljamo išsilavinimas buvo baigtas.

Baigiantis Velykų atostogoms, jei tiksliau, per Šeštines, Eibė Blaunt galiausiai pasidavė Viljamo žavesiui. Matui tai atsiėjo penkis žalius, o Eibei – jos skaistybę. Po ponios Reglan mergina buvo tikras atokvėpis ir vienintelis vertas paminėti įvykis per visas atostogas, nes tėvai Eibę netrukus išsivežė į Palm Bičą, o Viljamas kone visą laiką leido užsidaręs namuose su knygomis, nepasiekiamas niekam, išskyrus seneles ir Alaną Loidą. Kadangi Driskius Reglanas į konferencijas daugiau nevažinėjo, grįžus į Sent Polį Viljamui taip pat neliko nieko kita, tik susitelkti į knygas.

Jiedu su Matu valandų valandas sėdėdavo kambaryje nepersimesdami nė žodžiu, nebent Matui pasitaikydavo kokia matematinė lygtis, kurios nesugebėdavo išspręsti. Pagaliau prasidėję ilgai laukti egzaminai truko vieną žiaurią savaitę. Tą akimirką, kai jie pasibaigė, abu jaunuoliai atsipalaidavo, tačiau dienos bėgo, rezultatų nebuvo ir Viljamas su Matu vis labiau nerimo.

Harvardo Hamiltono vardo matematikos stipendija visiškai priklausė nuo galutinių egzaminų rezultatų ir galėjo atitekti bet kuriam Amerikos moksleiviui. Viljamas neturėjo jokio supratimo, ar stiprūs jo konkurentai. Kai prabėgus mėnesiui vis dar nieko nebuvo girdėti, jis ėmė įtarti blogiausia ir netgi svarstyti, ar Harvardas apskritai pasiūlys jam vietą.

Kai atėjo telegrama, Viljamas lauke žaidė beisbolą su kelias kitais abiturientais, bandančiais užmušti paskutines dienas mokykloje;

buvo vienas tų šiltų vasaros vakarų, kai labiausiai tikėtina, kad berniuką išmes iš mokyklos už girtavimą, langų daužymą arba bandymą įsiropšti į lovą pas vieną kurią direktoriaus dukrą, o gal ir pas žmoną.

Tiems, kam rūpėjo išgirsti, Viljamas garsiai pareiškė, kad netrukus pelnys pirmus taškus.

– Sent Polio Beibas Rutas*! – pasišaipė Matas.

Neįtikinantį jo pareiškimą palydėjo garsus juokas. Kai žemesnės klasės mokinys įteikė Viljamui telegramą, visos bazės ir taškai greitai buvo pamiršti. Vaikinas metė lazdą ir iš karto atplėšė nedidelį geltoną voką. Metikas ir gaudytojai nekantriai laukė, kol Viljamas lėtai skaitė.

– Gavai „Red Soksų“ sutartį? – neiškentė pirmosios bazės žaidėjas. Telegrama nebuvo įprastas beisbolo žaidimo elementas.

Iš užribio atžirgliojęs Matas pagal bičiulio veido išraišką pamėgino išsiaiškinti, geros naujienos ar blogos, tačiau Viljamas paprasčiausiai padavė jam telegramą. Matas ją perskaitė, stryktelėjo aukštai į orą, sviedė popierių ant žemės ir nusivijo per bazes lekiantį, nors ir neatmušusį kamuoliuko, Viljamą. Gaudytojas pakėlė telegramą, perskaitė ir pasimėgaudamas sviedė į žiūrovus savo pirštinę. Paskui mažas geltonas lapelis entuziastingai keliavo per kitų žaidėjų rankas. Paskutinis telegramą perskaitė žemesnės klasės mokinys. Sukėlęs tiek džiaugsmo, tačiau nesulaukęs padėkos vaikis nusprendė, kad mažų mažiausiai nusipelnė sužinoti žinutės turinį.

Telegrama buvo skirta ponui Viljamui Loueliui Kainui. Joje buvo parašyta: „Sveikiname laimėjus Harvardo Hamiltono vardo matematikos stipendiją! Visas detales pranešime vėliau. Eibotas Lorencas

---

* Džordžas Rutas, pravarde Beibas (Mažylis) (*George Herman Ruth, Jr.*,1895–1948) – amerikiečių beisbolo žaidėjas, nuo 1914 iki 1935 metų žaidęs MLB lygoje, ne kartą vadintas geriausiu visų laikų beisbolo žaidėju ir viena žinomiausių XX a. 3-iojo dešimtmečio asmenybių.

Louelis, prezidentas." Viljamas taip ir neatmušė kamuoliuko, nes dar nepasiekusį namų bazės jį užgriuvo keli gaudytojai.

Matas nuoširdžiai troško atšvęsti geriausio draugo sėkmę, tačiau liūdna buvo pagalvojus, kad jiems gali tekti išsiskirti. Viljamas taip pat jautė liūdesį, tačiau nieko nesakė. Teko laukti dar devynias dienas, kol sužinojo, kad Matui taip pat pasiūlyta vieta Harvarde.

Šioms naujienoms ant kulnų mynė dar viena telegrama, šį kartą nuo Čarlzo Lesterio su sveikinimais sūnui ir kvietimu jam bei Viljamui išgerti arbatos „Plazos" viešbutyje Niujorke. Abi senelės Viljamą taip pat pasveikino, tačiau, kaip suirzusi Alanui Loidui pranešė senoji Kain: „Berniukas pasiekė ne mažiau, nei iš jo buvo tikėtasi, tačiau nė kiek ne daugiau, nei pasiekė jo tėvas."

Malonią popietę lėtai slinkdami Penktąja aveniu jaunuoliai traukė merginų akis, tačiau apsimetė to nepastebintys. Be vienos minutės ketvirtą žengdami į „Plazą" abu nusiėmė šiaudines skrybėles ir nerūpestingai nudrožė į Palmių kiemelį, kur laukė giminaičiai. Viljamo seneles papildė dar viena sena dama, kuri, kaip vaikinukas spėjo, buvo senosios Kain Lesterių atitikmuo. Prie stalo sėdėjo ponas ir ponia Lesteriai, jų duktė Siuzana, kuri taip ir neatitraukė akių nuo Viljamo, bei Alanas Loidas, liko dvi tuščios kėdės Viljamui su Matu.

Senoji Kain pirštinėta ranka valdingai pamojo artimiausiam padavėjui:

– Dar vieną puodelį arbatos ir daugiau pyragaičių, prašau.

Padavėjas išskubėjo į virtuvę.

– Puodelis arbatos ir grietininis pyragaitis, ponia, – tarė sugrįžęs.

– Tėvas būtų tavimi didžiavęsis, Viljamai, – aukštesniam iš jaunuolių pasakė vyresnis vyras.

Padavėjui tapo smalsu, ko pasiekė tas gerai atrodantis jaunuolis, kad nusipelnė tokios pagyros.

Viljamas apskritai nebūtų pastebėjęs padavėjo, jei ne sidabro apyrankė ant riešo. Tas daiktelis galėjo būti netgi iš *Tiffany*. Toks nederėjimas buvo labai įdomus.

– Viljamai, – pastebėjo senoji Kain, – dviejų pyragaičių visiškai pakaks; ne paskutinį kartą gyvenime valgai.

Jis meiliai nusišypsojo senajai poniai ir visiškai pamiršo sidabro apyrankę.

23

Tą naktį Abelis gulėjo savo mažame kambarėlyje „Plazoje“ ir negalėjo užmigti, nes galvojo apie jaunuolį, kurį aptarnavo tą popietę, tą, kurio tėvas būtų juo didžiavęsis. Pirmą kartą gyvenime jis aiškiai suvokė, ką tikisi pasiekti. Jis norėjo, kad šio pasaulio viljamai laikytų jį sau lygiu.

Atvykęs į Niujorką Abelis turėjo nemažai sunkumų. Iš pradžių buvo priverstas dalintis vienu mažu kambarėliu su Džordžu ir dviem jo pusbroliais. Kadangi kambarėlyje buvo tik dvi lovos, miegoti jis galėdavo tiktai tada, kai viena kuri buvo neužimta. Džordžo dėdė darbo Abeliui negalėjo pasiūlyti. Po kelių neramių savaičių, išleidęs kone visas santaupas gyvybei palaikyti tuo pat metu naršydamas nuo Bruklino iki Kvinso, Abelis galų gale rado darbą didelėje mėsos paruošų įmonėje Žemutiniame Istsaide. Už šešių su puse dienos darbo savaitę mokėjo devynis dolerius ir leido miegoti pastogėje. Įmonė buvo pačiame kone savarankiškos nedidelės lenkų bendruomenės centre, tačiau Abeliui netrukus pasidarė sunku kęsti kraštiečių ribotumą: dauguma lenkų net nesistengė kalbėti angliškai.

Savaitgaliais Abelis susitikdavo su Džordžu, matė, kaip puikiai jam sekasi su merginomis, tačiau pats kone visus vakarus praleisdavo vakarinėje mokykloje tobulindamas gebėjimą skaityti ir rašyti angliškai. Po dvejų metų jis visiškai laisvai bendravo naująja kalba, liko tik menkas akcentas. Abelis jautėsi pasiruošęs palikti mėsos paruošėjus, tačiau dėl ko, kur ir kaip?

Po trijų mėnesių išeitis atsirado.

Vieną rytą darinėdamas ėriuko koją Abelis nugirdo, kaip vienas didžiausių parduotuvės pirkėjų, „Plazos“ viešbučio maisto tiekėjas, skundžiasi mėsininkui, kad už nereikšmingą vagystę teko atleisti jaunesnįjį padavėją.

– Kur taip iš karto rasiu jam pamainą? – skundėsi vadybininkas.

Mėsininkas neturėjo ką pasiūlyti. Turėjo Abelis. Jis apsivilko vienintelį savo kostiumą, nuėjo keturiasdešimt septynis kvartalus į miesto centrą ir gavo jaunesniojo padavėjo darbą Palmių kiemelyje už dešimt dolerių per savaitę su kambariu.

Įsikūręs „Plazoje“ Abelis užsirašė į vakarinius anglų kalbos tobulinimo kursus Kolumbijos universitete. Kas vakarą jis kruopščiai dirbo, viena ranka prilaikydamas naudotą Vebsterio žodyną, kita brėždamas rašikliu. Rytais, tarp pusryčių tiekimo ir stalų dengimo priešpiečiams, jis nusikopijuodavo *The New York Times* vedamuosius ir su žodynu išsiaiškindavo visut visutėlius žodžius, kurių reikšmės nežinojo.

Kitus dvejus metus Abelis dieną naktį dirbo „Plazoje“ – žodžio viršvalandžiai reikšmės žodyne ieškoti nereikėjo, kol buvo paaukštintas iki padavėjo Ąžuolų salėje. Dabar kartu su arbatpinigiais pelnydavo dvidešimt penkis dolerius per savaitę. Savame pasaulyje jam nieko nestigo.

Abelio mokytojui Kolumbijoje šitoks stropus mokinys padarė tokį didelį įspūdį, kad patarė jam įsirašyti į tolesnį kursą, kas būtų pirmas žingsnis link menų bakalauro laipsnio. Laisvu laiku jis pakaitomis skaitė tai lingvistiką, tai ekonomiką, ir vietoj *The Times* pradėjo kopijuoti *The Wall Street Journal* vedamuosius. Naujosios studijos visiškai jį užvaldė ir, išskyrus Džordžą, jis greitai neteko ryšių su lenkais bičiuliais iš pirmųjų dienų Niujorke.

Kasdien Abelis rūpestingai tyrinėdavo sąrašą užsisakiusiųjų staliukus Ąžuolų salėje: Beikersai, Loebai, Vitniai, Morganai, Felbsai – ir

bandė išsiaiškinti, kuo turtingieji kitokie. Nuolat ištroškęs žinių jis skaitė Menkeno *The American Mercury**, Skotą Fitdžeraldą, Sinklerį Liusą ir Teodorą Dreizerį. Kol kiti padavėjai sklaidė *Mirror*, jis studijavo *The Wall Street Journal*, o per valandos pertrauką, kol kiti snūduriavo, įnikdavo į *The New York Times*. Jis nebuvo tikras, kur panaudos įgytas žinias, tačiau nė karto nesuabejojo barono maksima, kad niekas neprilygsta geram išsilavinimui.

Vieną tūkstantis devyni šimtai dvidešimt šeštųjų rugpjūčio pirmadienį – datą puikiai prisimena, nes tądien pasimirė Rudolfas Valentinas, ir nereta Penktojoje aveniu apsipirkinėjanti ponia vilkėjo juodai – Abelis aptarnavo vieną iš kampinių staliukų, visada rezervuotą stambiems verslininkams, kurie nori papietauti privačiai ir nebūti nugirsti. Jis su džiaugsmu ten patarnaudavo, nes dažnai nugirsdavo konfidencialios informacijos. Po pietų uždarius restoraną jis patikrindavo pietavusiems priklausančių kompanijų akcijų kainas, ir, jei pokalbio tonas būdavo optimistiškas, į tą kompaniją investuodavo nedidelę sumą. Jei baigus pietauti šeimininkas užsakydavo cigarų, Abelis investuodavo daugiau. Septynis kartus iš dešimties jo išsirinktų akcijų vertė per šešis mėnesius padvigubėjo: būtent tiek jis leisdavo sau pasilaikyti bet kokias akcijas. Naudodamasis šia sistema per ketverius darbo „Plazoje" metus Abelis prarado pinigų tik tris kartus.

Konkrečiai tą dieną neįprasta buvo tai, kad du pietaujantys prie kampinio staliuko verslininkai užsisakė cigarų dar net neatsisėdę. Vėliau prie jų prisijungė daugiau svečių, visi užsisakė dar cigarų ir kelis butelius šampano. Abelis paieškojo šeimininko vardo registracijos knygoje. Vulvortas. Visai neseniai Abelis buvo matęs tą pavardę

* Henris Menkenas (*Henry Louis „H. L." Mencken*, 1880–1956) – amerikiečių žurnalistas, eseistas, žurnalo leidėjas. Žurnale *The American Mercury* buvo aprėpiamos ir literatūros problemos, ir visuomeninės politinės temos.

finansų skiltyse, tačiau greitai prisiminti, kodėl, nesugebėjo. Kitas svečias buvo ponas Čarlzas Lesteris, nuolatinis „Plazos" svečias, kuris, šitai Abelis žinojo, yra garsus bankininkas. Pietautojai visiškai nesidomėjo neįprastai paslaugiu padavėju, tad Abelis galėjo įdėmiai klausytis. Stulbinančių detalių atskleisti nepavyko, tačiau jis sužinojo, kad tą rytą sudarytas kažkoks sandėris, ir apie tai bus pranešta pasibaigus darbo dienai. Štai tada prisiminė, kad tą pavardę buvo matęs *The Wall Street Journal*. Pono Vulvorto tėvas atidarė pirmą pigių prekių, po penkis ir dešimt centų, parduotuvę, o dabar sūnus stengiasi surinkti pinigų ir plėstis. Kol svečiai mėgavosi desertu – dauguma pagal Abelio rekomendaciją pasirinko sūrio pyragą su braškėmis – jis pasinaudojęs proga kelioms akimirkoms spruko iš valgomojo ir paskambino brokeriui Volstrite.

– Po kiek parduodamas *Woolvorth*? – pasiteiravo.

Kitame laido gale stojo pauzė.

– Du ir viena aštuntoji. Pastaruoju metu gana daug judėjimo, nors nežinau, kodėl, – pasigirdo atsakymas.

– Pirk maksimaliai iš mano sąskaitos, šiandien kiek vėliau išgirsi kompanijos pranešimą.

– Kas bus tame pranešime? – susidomėjo brokeris.

– Neturiu teisės atskleisti, – atsakė Abelis.

Brokeriui to pakako: ankstesni Abelio pasiekimai biržoje leido pernelyg nesiteirauti apie jo informacijos šaltinius, o padavėjas kaip tik laiku nuskubėjo į Ąžuolų salę, kad patiektų svečiams kavos. Vyrai dar pasėdėjo gurkšnodami brendį, ir Abelis grįžo prie stalo tik jiems susiruošus išeiti. Sąskaitą paėmęs vyras padėkojo už atidų aptarnavimą ir pasisukęs taip, kad visi girdėtų, tarstelėjo:

– Nori arbatpinigių, jaunuoli?

– Ačiū, pone, – pasakė Abelis.

– Nusipirk *Woolvorth* akcijų.

Svečiai sutartinai nusijuokė. Abelis taip pat nusijuokė, paėmė ištiestą penkių dolerių kupiūrą ir padėkojo. Per ateinančias šešias savaites iš *Woolvorth* akcijų jis susižėrė dviejų tūkstančių keturių šimtų dvylikos dolerių pelną.

Kelios dienos po dvidešimt pirmojo gimtadienio Abeliui buvo suteikta Jungtinių Valstijų pilietybė, ir jis nusprendė šią progą kaip dera atšvęsti. Jis pasikvietė Džordžą ir jo dabartinę meilę Moniką, merginą, vardu Klara, vieną iš Džordžo buvusiųjų, pažiūrėti „Don Žuano" su Džonu Berimoru, o paskui užsukti į „Bigą" vakarienės. Džordžas vis dar buvo pameistrys dėdės kepykloje, dirbo už aštuonis dolerius per savaitę, ir nors Abelis vis dar žvelgė į jį kaip į artimiausią bičiulį, suvokė vis augantį skirtumą tarp savęs ir beskatikio Džordžo. Abelis banko sąskaitoje dabar turėjo daugiau nei aštuonis tūkstančius dolerių, mokėsi paskutiniame kurse Kolumbijos universitete, ruošėsi tapti ekonomikos bakalauru. Jis tiksliai žinojo, kur eina, o Džordžas jau nustojo visiems skelbtis, kad vieną dieną taps Niujorko meru.

Ketveriukė praleido įsimintiną vakarą, labiausiai todėl, kad Abelis tiksliai žinojo, ko tikėtis iš gero restorano. Jo svečiai valgė ir gėrė gerokai per daug, todėl atnešus sąskaitą Džordžas buvo sukrėstas pamatęs, kad suma viršija jo mėnesio uždarbį. Abelis sumokėjo be komentarų. Jei tenka apmokėti sąskaitą, visada reikia dėtis, kad suma nesvarbi. Jei svarbi, daugiau į restoraną neik. Kad ir kaip pasielgsi, nesiskųsk ir neatrodyk nustebęs – dar ir šito jį išmokė turtingieji.

Vakarėliui apie antrą nakties pasibaigus Džordžas su Monika grįžo į Žemutinį Istsaidą. Abelis jautė, kad nusipelnė Klaros, ir pasikvietė ją į „Plazą". Slapta įsivedė merginą pro aptarnaujančio personalo

įėjimą į skalbyklos liftą, paskui į savo kambarėlį. Jos ilgai gundyti nereikėjo, tad Abelis ir negaišo laiko įžangai, nes suprato, kad prieš ruošiant pusryčius privalu nors kiek numigti. Visiškai patenkintas trečią valandą jis nusirito ant šono ir kietai netrikdomai įmigo, kol šeštą suskambėjo žadintuvas. Tokiu būdu prieš apsirengiant liko kaip tik pakankamai laiko antrą kartą pasimylėti su Klara.

Kai užsirišęs baltą peteliškę Abelis atsainiai pabučiavo ją atsisveikindamas, Klara niūriai jį nužvelgė.

– Pasistenk išeiti tuo pačiu keliu, kaip ir atėjome, kitaip pridarysi man daug bėdų, – priminė jis. – Kada vėl tave pamatysiu?

– Nepamatysi, – dėbtelėjusi akmeniniu žvilgsniu atrėžė Klara.

– Kodėl? – nustebo Abelis. – Ką nors padariau?

– Ne, šio to nepadarei, – ji pašoko iš lovos ir ėmė sparčiai rengtis.

– Ko nepadariau? Juk norėjai gultis su manimi, argi ne?

Ji apsisuko ir stojo veidu prieš jį.

– Maniau, kad noriu, kol suvokiau, kad su Rudolfu Valentinu jus sieja tik tai, jog abu esate negyvėliai. Gal tu ir sumaniausias „Plazoje“, tačiau lovoje, galiu pasakyti, tu visiškai niekam tikęs. – Jau visiškai apsirengusi Klara stabtelėjo prie durų ruošdamasi suduoti atsisveikinimo smūgį. – Pasakyk, ar apskritai kada įkalbinai kokią merginą gultis su tavimi antrą kartą?

Apstulbęs Abelis spoksojo į užtrenktas duris. Visą dieną svarstė apie Klaros sviestą kaltinimą, bet nesugalvojo, su kuo galėtų tai aptarti: Džordžas būtų tik pasijuokęs, o visas „Plazos“ personalas galvojo, kad jis išmano viską. Abelis nusprendė, kad šią problemą, kaip ir visas kitas, su kuriomis susidurdavo gyvenime, reikia įveikti studijomis ir praktika.

Tądien po priešpiečių jis aplankė *Scribner's* Penktojoje aveniu. Šiame knygyne buvo išspręstos visos Abelio ekonomikos ir kalbos problemos, tačiau lentynose jis negalėjo rasti nieko net panašaus į

tai, kas galėtų padėti dorojantis su seksualinėmis. Knygos apie etiketą buvo bevertės, nes jis mokėjo laikyti peilį ir šakutę, o moralės dilema pasirodė visiškai netinkama.

Abelis išėjo iš knygyno nieko nenusipirkęs ir likusią popietę praleido purviname Brodvėjaus kino teatre ne filmą žiūrėdamas, o vis pergalvodamas Klaros žodžius. Gretos Garbo ir Erolo Flino meilės istorija iki finalinės ritės nepasiekė bučinio stadijos, tad suteikė ne daugiau įžvalgų nei *Scribner's*.

Kai Abelis išėjo iš kino teatro, buvo ankstyvas vakaras, Brodvėjuje dvelkė brizas. Abelį vis dar stebino, kad bet kuriame mieste vakarais taip pat triukšminga ir šviesu kaip dieną. Jis pėdino į centrą Penkiasdešimt devintosios link vildamasis, kad šviežias oras praskaidrins mintis. Penkiasdešimt antrosios kampe sustojus nusipirkti vakarinio laikraščio, kad galėtų pasitikrinti akcijų kainas, iš už kampo pasigirdo:

– Ieškai merginos?

Abelis atsisuko. Kokių trisdešimt penkerių, ryškiai pasidažiusi naujausios mados rausvais lūpų dažais. Pora baltos šilko palaidinukės sagų prasegtos, segi ilgą juodą sijoną, mūvi juodas kojines, avi juodus batus.

– Tik penki doleriai, nebus gaila nė vieno cento, – siūlėsi moteris atkišusi šlaunį, kad pro prasiskyrusį sijono skeltuką būtų matyti kojinių kraštelis.

– Kur eisim? – pasiteiravo Abelis.

– Turiu nedidelį kambarėlį kitame kvartale.

Ji palenkė galvą rodydama kryptį, ir gatvės žibinto šviesoje Abelis aiškiai išvydo jos veidą. Nebuvo nepatraukli. Jis linktelėjo, ir moteris įsikibo jam į parankę.

– Jei sustabdys policija, tu – senas mano draugelis, o aš vardu Džoisė.

Gretimame kvartale jiedu įėjo į skurdų nedidelį nuomojamų kambarių pastatą. Abelis pasibaisėjo skurdžia patalpa su vienintele plika lempele, viena kėde, kriaukle ir suniurkyta dvigule lova, kuri akivaizdžiai kelis kartus tą dieną jau buvo užimta.

– Tu čia gyveni? – negalėdamas patikėti pasiteiravo jis.

– Gerasis Dieve, ne. Tik dirbu čia.

– Kodėl tuo užsiimi? – teiravosi Abelis mintydamas, ar tikrai nori įgyvendinti savo užmačią.

– Auginu du vaikus ir neturiu vyro. Ar gali sugalvoti geresnę priežastį? Taigi, nori manęs ar ne?

– Taip, bet ne taip, kaip tu galvoji, – pasakė Abelis.

Ji atsargiai jį nužvelgė.

– Juk nesi vienas iš tų iškrypėlių, Markizo de Sado gerbėjų?

– Tikrai ne, – išsigynė Abelis.

– Neketini deginti manęs cigaretėmis?

– Ne, nieko panašaus. Man tik reikia pasimokyti mylėtis. Noriu pamokų.

– Pamokų? Turbūt juokauji? Kas, manai, čia yra, mažyli, sušikta vakarinė mokykla?

– Kažkas panašaus, – atsakė Abelis. Jis atsisėdo ant lovos kampo ir papasakojo moteriai, ką šįryt jam paporino Klara. – Kaip manai, ar galėsi padėti?

Nakties plaštakė dar atidžiau stebeilijosi į Abelį galvodama, ar šiandien ne balandžio pirmoji.

– Žinoma, – pasakė pagaliau, – tačiau tau vis tiek kainuos penkis žalius už pusvalandį.

– Atsieis brangiau nei bakalauro laipsnis Kolumbijos universitete, – pastebėjo Abelis. – Kaip manai, kiek pamokų reikės?

– Priklausys nuo to, kaip greitai mokaisi, – atšovė toji.

– Ką gi, pradėkim negaišdami, – pasiūlė Abelis, iš vidinės kišenės traukdamas penkių dolerių kupiūrą. Moteris užsikišo ją už kojinės viršaus – aiškus ženklas, kad niekad jų nenusimauna.

– Pirmiausia drabužius, vaikuti, – tarstelėjo. – Visiškai apsirengęs nedaug teišmoksi.

Kai jis liko nuogas, prostitutė kritiškai jį apžiūrėjo.

– Na, tu tikrai ne Duglasas Feirbanksas. Nesijaudink dėl to – kai šviesos išjungtos, kam rūpi, kaip atrodai, svarbu tik tai, ką sugebi.

Abelis atidžiai klausėsi Džoisės pasakojimo, kaip elgtis su moterimi. Ji nustebo supratusi, kad iš tikrųjų jis jos negeidžia, ir dar labiau nustebo, kai jis vis tiek ateidinėjo kiekvieną popietę ištisas tris savaites.

– Kada sužinosiu, kad man pavyks? – vieną vakarą pasiteiravo jis.

– Sužinosi, vaikuti, – atsakė Džoisė. – Jei sugebėsi patenkinti mane, patenkinsi ir Egipto mumiją.

Pirmiausia ji parodė, kur yra jautriosios moters kūno vietos, paskui išmokė, kaip būti kantriam mylintis, nurodė ženklus, kurie rodytų, kad moteriai gera, ir paaiškino, kaip naudotis lūpomis ir liežuviu ne tik ties moters burna.

Abelis atidžiai klausėsi ir paraidžiui vadovavosi jos instrukcijomis, iš pradžių truputį per daug mechaniškai. Nepaisant Džoisės tvirtinimo, kad jis neatpažįstamai patobulėjo, iš tikrųjų nenutuokė, ar ji nemeluoja, kol vieną popietę, maždaug po trijų savaičių ir šimto dešimties dolerių, jo nuostabai ir džiaugsmui, Džoisė jo rankose staiga atgijo. Ji prisispaudė jo galvą, kai jis švelniai laižė jos spenelius. Glostydamas jos tarpkojį pajuto, kad ji sudrėko – niekada anksčiau, o kai įsiskverbė, suaimanavo: šitokio, kaip jam pasirodė, be galo jaudinančio garso Abelis dar nebuvo girdėjęs. Moteris įsikibo nagais į jo nugarą ir liepė nesustoti. Vis aimanavo, kartais garsiau, kartais tyliau. Galiausiai aštriai suriko, įsikibo į jį, o paskui atsipalaidavo.

Atgavusi kvapą pareiškė:

Vaikuti, tu ką tik baigei geriausiais balais.

Abelis netgi nepatyrė orgazmo.

Įgytą laipsnį Abelis atšventė iš spekulianto nusipirkęs bilietus į Pasaulio serijos lemiamą susitikimą, kur Niujorko „Jankiai“ su Beibu Rutu įveikė Pitsburgo „Piratus“. Vakaro svečiais jis pasikvietė Džordžą, Moniką ir Klarą, kuri ėjo nenoromis. Po varžybų Klara jautė pareigą sugulti su Abeliu; šiaip ar taip, jis jai išleido mėnesio algą.

Kitą rytą prieš išeidama Klara paklausė:

– Kada vėl tave pamatysiu?

Baigęs Kolumbijos universitetą Abelis greitai ėmė jausti nepasitenkinimą gyvenimu „Plazoje“, tačiau neįsivaizdavo, kaip pasinaudoti nauja kvalifikacija.

Nors aptarnavo turtingiausius ir sėkmingiausius Amerikos žmones, negalėjo prieiti ir į kurį jų kreiptis tiesiogiai; šitaip pasielgęs lengvai būtų išlėkęs iš darbo. Ir šiaip mažai tikėtina, kad tokie klientai kreiptų dėmesį į padavėjo siekius ir troškimus.

Vieną kartą, kai į Karaliaus Edvardo salę pietauti užsuko ponas ir ponia Elsvort Statler, Abelis pagalvojo, kad jo proga atėjo. Jis nėrėsi iš kailio, kad padarytų įspūdį garsiam viešbutininkui, ir pietūs praėjo sklandžiai. Išeidamas Statleris šiltai padėkojo Abeliui ir įteikė dešimt dolerių arbatpinigių, tačiau daugiau nepasakė nė žodžio. Stebėdamas jį išeinantį pro besisukančias „Plazos“ duris Abelis nesusilaikė negalvojęs, ar apskritai kada galės pasiimti atostogų.

Kai grįžo į savo postą, Semis, vyriausiasis padavėjas, patapšnojo jam per petį.

– Ką gavai iš pono Statlerio?

– Nieko, – tarė Abelis.

– Jis nedavė arbatpinigių?

– O taip, žinoma, – pasitaisė Abelis, – dešimt dolerių, – ir ištiesė kupiūrą.

– Čia jau panašiau, – pastebėjo Semis, – jau maniau, kad sukčiauji, Abeli. Dešimt dolerių, neblogai netgi ponui Statleriui. Tikriausiai padarei jam įspūdį.

– Nepadariau.

– Ką nori pasakyt?

– Nesvarbu, – nueidamas mestelėjo Abelis.

– Luktelk truputį, Abeli. Tas tipas prie septyniolikto staliuko, ponas Lerojus, nori asmeniškai su tavimi pakalbėti.

– Apie ką?

– Iš kur man žinoti? Tikriausiai girdėjo, kad tu – didelis tūzas ir viliasi, jog duosi jam kokį finansinį patarimą.

Abelis dirstelėjo į septynioliktą staliuką. Prie šio staliuko sėsdavo tik drovūs arba niekam nežinomi asmenys, nes jis buvo pastatytas greta sukamų durų į virtuvę ir visada užimamas paskutinis. Abelis paprastai vengdavo aptarnauti staliukus tame patalpos gale.

– Kas jis? – pasiteiravo.

– Nežinau, – atkirto Semis, nė nesivargindamas dirstelti. – Skirtingai nei tu, nežinau visų lankytojų biografijų. Patiekiu gerą maistą, pasistengiu gauti daug arbatpinigių ir tikiuosi, kad jis dar pasirodys. Gali sau manyti, kad tai lėkšta filosofija, tačiau man tiek pakanka. Tikriausiai Kolumbijoje tave pamiršo išmokyti pagrindų. Dabar nešk savo sėdimąją tiesiai ten ir, jei bus arbatpinigių, nepamiršk jų atiduoti tiesiai man.

Abelis nusišypsojo Semiui ir nudrožė prie septynioliktojo. Prie staliuko sėdėjo dviese – vyriškis spalvingu languotu švarku, kurį Abelis būtų apibūdinęs kaip šiurpulingą, ir patraukli jauna moteris su garbanotų šviesių plaukų kupeta, kuri akimirkai jį sutrikdė. Abelis nutarė, kad tai languotašvarkio niujorkietė bičiulė. Jis pasimatavo atsiprašymo šypseną ir susilažino su savimi iš sidabro dolerio, kad vyras ketina kelti didelį triukšmą dėl to, jog pasodintas prie virtuvės durų, ir mėgins pakeisti staliuką, kad padarytų įspūdį stulbinančiai blondinei. Niekam nepatinka uosti virtuvės kvapus ir kęsti nuolatinį padavėjų kulnų daužymą į duris, tačiau neįmanoma apsieiti nepanaudojus to staliuko, kai viešbutis sausakimšas, o restorane pilna nuolatinių klientų, kurie į kitus svečius žiūri kaip į įsibrovėlius. Kodėl keblius klientus Semis visada palieka jam?

Abelis atsargiai prisiartino prie languotašvarkio.

– Pageidavote su manimi kalbėtis, pone?

– Tikrai norėjau, – atsiliepė teksasietiškas akcentas. – Esu Deivisas Lerojus, o čia mano duktė Melanija.

Abelis atsisuko į Melaniją, tačiau tai buvo apgailėtina klaida, nes nebegalėjo atitraukti nuo jos akių.

– Stebiu jus, Abeli, pastarąsias penkias dienas, – tingiai teksasietiškai nutęsė Lerojus. – Man paliko didžiulį įspūdį tai, ką mačiau. Jūs klasiškas, tikrai klasiškas, o aš visada budriai seku tokius dalykus. Elsvortas Statleris būtų tikras idiotas, jei čia pat nepasiūlytų jums darbo.

Abelis atidžiau įsižiūrėjo į poną Lerojų. Purpuriniai skruostai bylojo, kad jis ne itin paiso prohibicijos, o tuščia lėkštė priešais tikriausiai paaiškino krepšinio kamuolio dydžio pilvuką, tačiau nei pavardė, nei veidas jam nieko nereiškė. Paprastai per pietus Abelis būdavo susipažinęs su daugumos trisdešimt devynis staliukus Edvardo stiliaus salėje užimančių svečių biografijos faktais, tačiau apie poną Lerojų nežinojo nieko.

Lerojus kalbėjo toliau:

– Aš esu iš tų multimilijonierių, kurie pietaudami „Plazoje“ sėdi prie kampinių staliukų.

Šitai Abeliui padarė įspūdį. Nesitikima, kad eilinis lankytojas įvertins santykinius įvairių staliukų privalumus.

– Tačiau man ne taip jau blogai ir sekasi. Tiesą sakant, geriausias mano viešbutis tikrai gali vieną dieną suklestėti ir tapti štai toks įspūdingas kaip šis, Abeli.

– Esu tikras, taip ir bus, pone, – tarė Abelis, mėgindamas laimėti laiko. Lerojus, Lerojus, Lerojus. Pavardė vis dar nieko nereiškė.

– Gerai, eisiu prie reikalo, sūnau. Svarbiausiam mano viešbučiui reikia naujo valdytojo padėjėjo, kuris būtų atsakingas už restoranus. Jei susidomėsi, kai atsilaisvinsi, užeik į mano numerį.

Jis padavė Abeliui paprastą vizitinę kortelę.

– Ačiū, pone, – dirsteldamas į kortelę tarė Abelis. Kortelėje buvo parašyta: Deivisas Lerojus. „Ričmondo grupės“ viešbučiai, Dalasas. Apačioje buvo išraitytas devizas: „Po vieną viešbutį kiekvienoje valstijoje“. Pavardė Abeliui vis dar nieko nereiškė.

– Lauksiu tavęs, – priminė Lerojus.

– Dėkoju, pone, – tarė Abelis ir nusišypsojo Melanijai, kuri į sveikinimą neatsakė. Jis grįžo atgal pas Semį, kuris nuleidęs galvą vis dar skaičiavo savo pajamas.

– Ar kada girdėjai apie „Ričmondo grupės“ viešbučius, Semi?

– Žinoma, kartą viename brolis dirbo jaunesniuoju padavėju. Jų gal aštuoni ar dešimt, daugiausia Pietuose, jie priklauso kažkokiam pamišėliui teksasiečiui, tačiau vyruko pavardės neprisimenu. Kodėl tau parūpo? – įtariai paklausė Semis.

– Jokios ypatingos priežasties, – išsigynė Abelis.

– Tu visada turi priežastį, Abeli. Ko norėjo septynioliktas staliukas?

– Niurzgėjo, kad pasodinti prie virtuvės. Negaliu sakyt, kad jį kaltinu.

– Ko jis tikėjosi, kad pasodinsiu verandoje? Kas jis manosi esąs, Džonas Rokfeleris?

Palikęs Semį skaičiuoti turtus Abelis kuo greičiau nuvalė staliukus ir grįžęs į savo kambarį pradėjo tikrinti „Ričmondo grupę". Prireikė kelių skambučių, ir jo smalsumas buvo patenkintas. Pasirodė, kad grupei priklauso vienuolika viešbučių, įspūdingiausias jų – *Richmond Continental*, trys šimtai keturiasdešimt dviejų kambarių prabangi įstaiga Čikagoje. Abelis nusprendė, kad nieko nepraras, jei užsuks pas poną Lerojų ir Melaniją. Jis išsiaiškino, kad Lerojus apsigyveno aštuoniasdešimt penktame, viename iš geresnių nedidelių numerių. Pabeldęs į duris truputį prieš keturias nusivylė pamatęs, kad Melanijos kambaryje nėra.

– Džiaugiuosi, kad užsukai, Abeli. Sėskis.

Pirmą kartą per ketverius darbo „Plazoje" metus Abelis sėdėjo su svečiu.

– Kiek tau moka? – pasiteiravo Lerojus.

Staigus klausimas užklupo Abelį netikėtai.

– Per savaitę išeina maždaug dvidešimt penki doleriai su arbatpinigiais.

– Aš iš pradžių mokėsiu trisdešimt penkis per savaitę, už arbatpinigius būsi atsakingas pats.

– Kuris viešbutis? – pasiteiravo Abelis.

– Jei gerai perpratau tavo būdą, jaunuoli, sakyčiau, kad apie pusė ketvirtos pasitraukęs nuo staliukų kitas trisdešimt minučių aiškinaisi, kurį viešbutį aš turėjau omenyje. Neklystu?

Abeliui tas žmogus jau pradėjo patikti.

– *Richmond Continental* Čikagoje? – pasitikslino.

Lerojus nusijuokė.

– Neapsirikau dėl tavęs.

Abelio protas sparčiai dirbo.

– Keliems žmonėms būsiu pavaldus?

– Tiktai valdytojui ir man. Valdytojas – senosios mokyklos atstovas, tuoj keliaus į pensiją; kadangi aš turiu sukti galvą dėl dešimties kitų viešbučių, nemanau, kad iš mano pusės sulauksi daug rūpesčių. Nors turiu pripažinti, kad čikagiškis yra mano mėgstamiausias, pirmasis viešbutis šiaurėje. Kadangi ten mokosi Melanija, vėjų mieste praleidžiu daugiau laiko, nei turėčiau.

Abelis vis dar svarstė.

– Nepadaryk tos klaidos, kurią daro dauguma niujorkiečių – jie neįvertina Čikagos. Mano, kad tai tik pašto ženklas ant labai didelio voko, o vokas yra jie patys.

Abelis nusišypsojo.

– Viešbutis šiuo metu truputį apleistas, – pripažino Lerojus. – Pastarasis valdytojo padėjėjas išėjo nepranešęs, todėl man reikia gero žmogaus, kuris užimtų jo vietą. Klausyk, Abeli, atidžiai stebėjau tave pastarąsias penkias dienas ir supratau, kad tu esi tas žmogus. Kaip manai, ar susidomėtum galimybe kraustytis į Čikagą?

– Keturiasdešimt dolerių per savaitę, dešimt procentų nuo padidėjusio pelno, ir aš imuosi darbo.

– Ką? – apstulbo Deivisas. – Nė vienam iš mano valdytojų nemokama nuo pelno. Kiti pasius, jei išsiaiškins.

– Aš jiems nepasakysiu, jei jūs nepasakysit, – tarė Abelis.

Kurį laiką Deivisas nieko neatsakė.

– Dabar suprantu, kad išsirinkau tinkamą žmogų, nors jis derasi labiau nei jankis su šešiomis dukterimis, – pliaukštelėjo per krėslo kraštą Lerojus. – Sutinku su tavo sąlygomis, Abeli.

– Ar reikės rekomendacijų, pone Lerojau?

– Rekomendacijų? Žinau visą tavo gyvenimo istoriją nuo tos akimirkos, kai išvykai iš Europos, iki pat ekonomikos laipsnio

Kolumbijos universitete. Ką, tavo manymu, veikiau, pastarąsias kelias dienas? Neįsileisčiau antru žmogumi į geriausią savo viešbutį tokio, kuriam reikėtų rekomendacijų. Kada gali pradėti?

Palikti Niujorką ir „Plazos" viešbutį, pirmuosius tikrus namus po barono pilies, pasirodė skausmingiau, nei Abelis tikėjosi. Atsisveikinimas su Džordžu, Monika ir kelias draugais iš universiteto privertė spėlioti, ar priėmė teisingą sprendimą. Semis ir kiti padavėjai surengė jam atsisveikinimo vakarėlį.

– Esu tikras, ne paskutinį kartą apie tave girdime, Abeli Rosnovski, – pareiškė Semis. – Tiesą sakant, nenustebčiau, jei gvieštumeis mano darbo.

Abelis įsimylėjo Čikagą vos išlipęs iš traukinio, tačiau to nepasakytum apie *Richmond Continental*, nors viešbutis buvo puikioje vietoje Mičigano aveniu, pačiame vieno greičiausiai augančių Amerikos miestų centre. Tai pradžiugino Abelį, kuris jau buvo susipažinęs su Elsvorto Statlerio maksima, kad kalbant apie viešbutį svarbu tik trys dalykai: vieta, vieta ir vieta.

Netrukus jis išsiaiškino, kad vieta yra vienintelis privalumas, kuriuo pasižymi „Ričmondas". Deivisas Lerojus kiek per švelniai apibūdino sakydamas, kad viešbutis kiek apleistas. Valdytojas Desmondas Peisis, kaip Lerojus spėjo, nebuvo senosios mokyklos atstovas, jis paprasčiausiai buvo tinginys. Abeliui nepatiko, kad naująjį padėjėją jis apgyvendino mažame kambarėlyje personalui skirtame priestate kitapus gatvės, o ne pačiame viešbutyje. Paskubomis patikrinus

„Ričmondo“ sąskaitų knygų paaiškėjo, kad kasdieninis viešbučio užimtumo lygis siekia mažiau nei keturiasdešimt procentų, o restoranas niekada nebūna daugiau nei puspilnis, prie to prisidėjo ir niekam tikęs maistas. Personalas tarpusavyje bendravo dvylika skirtingų kalbų, bet ne anglų, ir akivaizdžiai nemaloniai sutiko lenką iš Niujorko. Nebuvo sunku suprasti, kodėl Abelio pirmtakas taip skubiai paliko darbą. Jei „Ričmondas“ buvo geriausias Deiviso Lerojaus viešbutis, Abeliui pasidarė baugu dėl dešimties kitų, net jei jo naujasis darbdavys ir turėjo gilias teksasietiškas kišenes.

Vienintelė gera žinia, kurią Abelis išsiaiškino pirmą savaitę Čikagoje, buvo tai, kad Melanija – vienturtė.

24

Viljamas su Matu pradėjo mokytis Harvarde tūkstantis devyni šimtai dvidešimt ketvirtųjų rudenį.

Viljamas priėmė Hamiltono vardo matematikos stipendiją ir nepaisydamas senelių nepritarimo pasidovanojo sau „Deizę“, naujausio modelio *Ford T*, kuris tapo pirma tikra jo gyvenimo meile. „Deizę“ jis nudažė ryškiai geltonai. Tai sumažino automobilio vertę, tačiau padvigubino draugužių skaičių. Į Baltuosius rūmus triuškinančiai laimėjęs rinkimus, dideliam senelių nusivylimui, mat abi balsavo už Džoną Devisą, grįžo Kalvinas Kulidžas, ir Niujorko fondų biržos apimtis pasiekė penkerių metų rekordą – du milijonus tris šimtus trisdešimt šešis tūkstančius šimtą šešiasdešimt akcijų.

Abu jaunuoliai („Nebegalime daugiau laikyti jų vaikais“, – pranešė senoji Kebot) laukė koledžo. Visą vasarą maždaug lygiomis jėgomis energingai gainiojęsi golfo kamuoliukus ir merginas, pagaliau jie buvo pasiruošę imtis rimtesnių užduočių. Viljamas įniko į mokslus vos įsikūręs naujame kambaryje „Aukso krante“: nėra ko nė lyginti su nediduke kamaraite Sent Polyje, o Matas nuėjo ieškoti universiteto irklavimo klubo. Jį išrinko naujokų komandos kapitonu, ir Viljamas visas sekmadienio popietes palikęs knygas stebėdavo draugą nuo Čarlso upės kranto. Slapta jis žavėjosi Mato sėkme, tačiau viešai užgauliojo.

– Gyvenimas tikrai nėra prastai išskaptuotas gremėzdiškas medžio gabalas, kurį aštuoni raumeningi vyriokai stumia banguotais vandenimis vienam mažiui tuo metu ant jų maurojant, – pareiškė iš aukšto.

– Pasakyk tai Jeilyje, – atkirto Matas.

Tuo metu Viljamas greitai pademonstravo matematikos profesoriams, kad, kaip ir Matas, savo srityje kelias grybšniais pirmauja. Jis

tapo pirmakursių debatų draugijos pirmininku ir įkalbėjo savo didįjį senelį, prezidentą Louelą, įsigyti pirmą universitete draudimo planą, kad studentai, baigę Harvardą, gautų tūkstančio dolerių gyvybės draudimą, kaip turto gavėją įvardydami universitetą. Viljamas apskaičiavo, kad į programą įtraukus keturiasdešimt procentų buvusių auklėtinių iki tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimtųjų Harvardas per metus gaus apie tris milijonus garantuotų pajamų. Seneliui tai paliko įspūdį, ir jis visiškai parėmė schemą. Po metų jis pakvietė Viljamą į Universiteto fondų formavimo komiteto valdybą. Viljamas išdidžiai sutiko nė nenutuokdamas, kad tas paskyrimas – visam gyvenimui.

Prezidentas Louelis informavo senelę Kain, kad nemokamai prisiviliojo vieną puikiausių savo kartos finansų smegenų. Suirzusi senoji Kain atrėžė pusbroliui, kad: „Viskas turi prasmę, o Viljamas išmoks skaityti tai, kas parašyta smulkiu šriftu."

Kone iš karto prasidėjus antriesiems mokslo metams atėjo laikas pasirinkti (arba būti pasirinktam) į vieną iš klubų, dominuojančių socialiniame Harvardo kraštovaizdyje. Viljamas buvo „įniuksuotas" į „Porcelianą", seniausią, puikiausią ir mažiausiai besipuikuojantį klubą. Klubo patalpose Masačusetso aveniu, nederančiose prie apačioje esančios pigios *Hayes-Bickford* užkandinės, jis sėdėdavo patogiame krėsle svarstydamas keturių spalvų žemėlapio* problemas, aptarinėdamas Liobo ir Leopoldo bylos** prasmę arba pro patogiai pakreiptą vei-

* Keturių spalvų teorema (arba Keturių spalvų žemėlapio teorema) – matematinė teorema, teigianti, kad norint bet kokį į bet kiek regionų suskirstytą planą (žemėlapį) nuspalvinti taip, kad du šalia esantys regionai niekada nebūtų vienodos spalvos, užtenka keturių skirtingų spalvų.

** Viena garsiausių 3-iojo dešimtmečio JAV žmogžudysčių bylų. Du intelektualūs jaunuoliai, apsėsti tobulo nusikaltimo idėjos, nužudė keturiolikmetį. Advokato dėka jie išvengė mirties bausmės ir buvo nuteisti kalėti iki gyvos galvos.

drodį tingiai stebėdamas gatvę apačioje, tuo pat metu klausydamasis ką tik atsiradusio radijo.

Atėjus Kalėdų atostogoms Matas įkalbėjo Viljamą paslidinėti Vermonte. Visą savaitę jaunasis Kainas plumpino į kalną geriau pasirengusio draugo pėdomis.

– Paaiškink man, Matai, kokia prasmė visą valandą ropštis į kalną vien tam, kad per kelias sekundes nusileistum nuo to paties kalno smarkiai rizikuodamas gyvybe ir galūnėmis?

Matas suniurzgė.

– Viljamai, tai neabejotinai suteikia man didesnį pasitenkinimą nei kreivių teorija. Kodėl tau paprasčiausiai nepripažinus, kad tau ne itin sekasi nei kilti, nei leistis?

Jiedu pakankamai daug nuveikė, kol pasibaigė antrieji mokslo metai, nors „pasibaigti“ abiem turėjo visiškai kitą prasmę. Pirmus du vasaros atostogų mėnesius abu dirbo jaunesniaisiais vadybininkais Čarlzo Lesterio banke Niujorke: Mato tėvas jau seniai pralaimėjo kovą saugodamas nuo Viljamo savo valdas.

Prasidėjus pragariškai karštam rugpjūčiui, jiedu kone visą laiką blaškėsi su „Deize“ po Naujosios Anglijos kaimus, plaukiojo laiveliais Čarlso upe kiek įmanoma dažniau kaitaliodami merginas ir lankėsi visuose vakarėliuose visuose namuose, į kuriuos tik pavykdavo gauti kvietimus. Jie sparčiai populiarėjo universitete, o tarp studentų buvo žinomi kaip Stipendininkas ir Meilutis. Visa Bostono visuomenė puikiai suprato, kad tai, kuri ištekės už Viljamo Kaino arba Mato Lesterio, nereikės baimintis dėl ateities, tačiau vos pasirodydavo viltingos motinos su skaisčiaveidėmis dukterimis, senoji Kain ir senoji Kebot be ceremonijų jomis atsikratydavo.

Tūkstantis devyni šimtai dvidešimt septintųjų balandžio aštuonioliktą Viljamas atšventė dvidešimt pirmąjį gimtadienį apsilankymu

galutiniame jo turto įgaliotinių susirinkime. Alanas Loidas su Toniu Saimonsu parengė visus reikalingus pasirašyti dokumentus.

– Ką gi, brangusis Viljamai, – tarė Milė Preston, tarsi nuo pečių nusimesdama didžiulę naštą, – neabejoju, kad pats sugebėsi tvarkyti viską ne blogiau nei mes.

– Aš irgi to tikiuosi, ponia Preston, – atsakė Viljamas. – Tačiau jei užsimanysiu per naktį prašvilpti pusę milijono, paskambinsiu jums.

Milė Preston ryškiai išraudo ir daugiau niekada su Viljamu nebesikalbėjo.

Turtas dabar siekė per trisdešimt du milijonus, o Viljamas jau turėjo planų, kaip jį dar padidinti. Tačiau jis taip pat užsibrėžė tikslą uždirbti *savo* milijoną, kol baigs Harvardą. Tai nebuvo didelė suma lyginant su paveldėtu turtu, tačiau palikimas Viljamui reiškė kur kas mažiau nei balansas asmeninėje sąskaitoje Lesterio banke.

Tą vasarą senelės, baimindamosi naujų grobuoniškų merginų atakų, išsiuntė Viljamą su Matu į kelionę po Europą. Kelionė abiem pasirodė be galo vertinga. Matas, įveikęs visus kalbų barjerus, kiekvienoje svarbesnėje Europos sostinėje susirado po dailią merginą – meilė, kaip jis tikino Viljamą, yra tarptautinis produktas. Viljamas pasirūpino prisistatyti visų svarbiausių Europos bankų direktoriams – pinigai, kaip jis tikino Matą, taip pat tarptautinė vertybė, ir kur kas pastovesnė.

Nuo Londono ir Berlyno iki Romos nusidriekė ilga sudaužytų širdžių ir įspūdžio pagautų bankininkų grandinė. Rugsėjo mėnesį į Harvardą bičiuliai sugrįžo pasiruošę pulti prie baigiamųjų metų knygų.

Speiguotą tūkstantis devyni šimtai dvidešimt septintųjų žiemą, sulaukusi aštuoniasdešimt penkerių, mirė senoji Kain, ir Viljamas pirmą kartą po motinos mirties verkė.

– Liaukis, – pareiškė Matas, kelias dienas tvėręs jo depresiją, – ji puikiai nugyveno gyvenimėlį ir dabar turės pakankamai laiko išsiaiškinti, Dievas yra Kebotas ar Louelis.

Viljamas ilgėjosi įžvalgių pastabų, kurias ne visada brangino senelei gyvai esant, ir surengė laidotuves, kurias ji būtų išdidžiai aplankiusi. Nors didžioji dama ir atvyko į kapines pakardo katafalku („Siaubinga naujovė – tik per mano lavoną"), tačiau vienintelės kritikos ir būtų susilaukusi tik ši nepatikima transporto priemonė. Senosios Kain mirtis paskatino Viljamą tik dar tikslingiau dirbti: jis prisiekė senelės atminimui iškovoti geriausio Harvardo matematiko titulą.

Senoji Kebot mirė praėjus penkiems mėnesiams po senosios Kain – tikriausiai, pastebėjo Viljamas, todėl, kad nebeliko su kuo pasišnekėti.

Tūkstantis devyni šimtai dvidešimt aštuntųjų vasarį pas Viljamą apsilankė universiteto debatų komandos kapitonas. Kitą mėnesį turėjo vykti išsamūs debatai klausimu „Socializmas ar kapitalizmas yra Amerikos ateitis", ir jis paprašė Viljamo pristatyti kapitalizmą.

– Kas, jei pasakysiu, kad pageidauju kalbėti engiamų masių naudai? – nustebusio kapitono pasiteiravo Viljamas, šiek tiek suerzintas minties, jog pašaliečiai tariasi žiną jo ideologinę poziciją vien todėl, kad jis paveldėjo garsų vardą ir klestintį banką.

– Na, turiu pripažinti, Viljamai, tikrai galvojom, kad tu atiduodi pirmenybę, e...

– Taip ir yra. Priimu kvietimą. Kaip suprantu, galiu laisvai pasirinkti partnerį?

– Savaime suprantama.

– Gerai. Tada renkuosi Matą Lesterį. Ar galiu sužinoti, kas bus oponentai?

– Ne, tik debatų išvakarėse, kai aikštelėje pasirodys plakatai su pavardėmis.

Visą kitą mėnesį Matas su Viljamu per pusryčius skaitė visų pagrindinių kairiųjų ir dešiniųjų žurnalų vedamuosius, o vakarais rengė strateginius pasitarimus, už tai studentų miestelis buvo pradėtas vadinti „Didžiaisiais debatais“. Viljamas nusprendė, kad pirmas pasisakyti turėtų Matas.

Artėjant lemiamai dienai tapo aišku, kad dalyvaus visi politiškai motyvuoti studentai, profesoriai ir netgi keletas Bostono bei Kembridžo garsenybių. Dienos prieš debatus rytą Viljamas su Matu nuėjo į aikštelę išsiaiškinti, kas bus jų oponentai.

– Lelandas Krosbis ir Tadas Koenas. Kuri pavardė tau atrodo pažįstama, Viljamai? Krosbis turėtų būti vienas iš Filadelfijos Krosbių, spėju.

– Tikrai taip. Kaip kartą jį apibūdino tetulė, „raudonasis maniakas iš Ritenhauzo aikštės“. Jis labiausiai atsidavęs universiteto miestelio revoliucionierius. Pinigingas, tačiau didumą savo pinigų išleidžia populiariems radikaliems tikslams. Jau girdžiu jo įžanginę kalbą, – Viljamas ėmė mėgdžioti nemaloniai gergždžiantį Krosbio balsą: „Asmeniškai žinau amerikiečių pinigingosios klasės godumą ir visišką socialinio sąžiningumo stygių.“ Jei kuris klausytojų nebus penkiasdešimt kartų girdėjęs jo požiūrio, jis – grėsmingas konkurentas.

– O Koenas?

– Nieko apie jį negirdėjau. Tikriausiai žydas.

Kitą vakarą jie drožė per sniegą ir stingdantį vėją, plaikstantį už nugarų sunkius apsiaustus, pro švytinčias Vaidenerio bibliotekos kolonas (kaip ir Viljamo tėvas, šio aukotojo sūnus nugrimzdo kartu su „Titaniku“) į Boilstono salę.

– Tokiu oru, net jei ir susimausim, nedaug bus visiems pasakojančių, – viltingai pasakė Matas.

Tačiau apsukę bibliotekos šiaurinį galą jie pamatė, kaip kyla laiptais ir plūsta į salę nenutrūkstama virtinė trypiančių nepatenkintų

figūrų. Užėmus vietas ant pakylos Viljamas peržvelgė susirinkusius ir perpildytoje auditorijoje atpažino kelis: rektorių Louelį, kukliai įsitaisiusį vidurinėje eilėje; visiškai susenusį botanikos profesorių Niuburį Sent Džoną, porą iš vakarėlių Redhause pažįstamų Bratlio gatvės mėlynųjų kojinių, o dešinėje buvo susitelkusi grupė bohemiškai atrodančių moterų ir vyrų, kai kurie netgi neryšėjo kaklaraiščių. Šie atsisukę pradėjo ploti, kai ant pakylos užlipo Krosbis ir Koenas.

Krosbis buvo įspūdingesnis: beveik karikatūriškai aukštas ir liesas, nerūpestingai (arba pernelyg rūpestingai) apsitaisęs apspurusiu tvido kostiumu ir stropiai išlygintais marškiniais, nuo apatinės lūpos karojo pypkutė. Tadas Koenas buvo žemesnis, nešiojo akinius be rėmelių ir vilkėjo kone per tobulai sukirptą tamsų vilnos kostiumą. Viljamas galėjo prisiekti, kad jau yra kažkur matęs tą veidą.

Blausiai girdėjosi, kaip Atminimo koplyčios varpas tolumoje išmušė septynis kartus.

Prieš paskelbiant debatų taisykles keturi kalbėtojai atsargiai paspaudė vieni kitiems rankas.

– Pirmasis kalbės ponas Lelandas Krosbis jaunesnysis, – paskelbė debatininkų kapitonas.

Krosbio kalba nelabai tesuneramino Viljamą. Jis numatė šaižų, rėžiantį toną, kurio Krosbis griebsis, pernelyg stipriai, kone isteriškai pabrėžtus tam tikrus aspektus. Kalbėtojas kartojo amerikietiško radikalizmo burtažodžius: Heimarketas*, Pinigų trestas**, *Standard Oil****, netgi Aukso kryžius****. Viljamas nemanė, kad

* 1886 m. gegužės 4 d. Čikagoje, Heimarketo aikštėje, vyko darbininkų protesto demonstracija siekiant aštuonių valandų darbo dienos. Jos metu įvykdžius teroro aktą, žuvo keletas policininkų ir darbininkų, tada policija pradėjo šaudyti į darbininkus.

** Pinigų tresto koncepcija teigia, kad didumą pasaulio finansinės gerovės ir politinės valdžios kontroliuoja keletas galingųjų.

*** Viena didžiausių JAV naftos kompanijų.

**** Vadinamąją „Aukso kryžiaus“ kalbą Nacionalinėje demokratų konvencijoje Čikagoje 1896 m. pasakė Nebraskos atstovas Viljamas Brajenas (*William Jennings Bryan*). Jis pasmerkė aukso standarto sistemą ir ištarė garsiąją frazę: „Nenukryžiuosite žmonijos ant aukso kryžiaus!“

Krosbiui pavyko kas nors daugiau, nei pasipuikuoti, nors iš negausių sekėjų aplodismentų sulaukė. Kai atsisėdo, jis aiškiai buvo laimėjęs nedaug naujų, tačiau gali būti, kad prarado keletą senųjų rėmėjų.

Matas kalbėjo gerai ir iš esmės, pakerėjo klausytojus liberalios tolerancijos įsikūnijimu. Kai jis grįžo aidint gausiems plojimams, Viljamas šiltai spustelėjo draugui ranką.

– Na, viskas aišku, – sušnabždėjo jis, tačiau dar nebuvo girdėjęs Tado Koeno.

Jaunas nepažįstamasis nustebino visus. Jis buvo drovus, malonus, prijaučiantis. Tado Koeno nuorodos ir citatos buvo visaapimančios, prasmingos ir informatyvios. Nesistengdamas būti globėjiškas jis nuoširdžiai pamokė klausytojus, kad neremti tų, kuriems pasisekė mažiau nei tau, yra tiesiog neprotinga. Kalbėtojas noriai pripažino apskritai kairiųjų ir kai kurių jų lyderių išsišokimus, tačiau nepaliko klausytojams jokių abejonių, kad nepaisant visų pavojų nėra alternatyvų socializmui, jei žmonija kada taps geresnė.

– Galų gale lygybė yra svarbiau už teisingumą, – vyrukas atsisėdo iš abiejų pusių aidint gausiems plojimams.

Viljamas buvo sutrikęs. Chirurgiškai logiškas varžovų užpuolimas po švelnaus ir įtikinančio Koeno pasisakymo naudos neduos, neįmanoma įveikti viltį skleidžiantį kovotoją už žmogaus dvasią. Pirmiausia jis susikoncentravo į tai, kaip atmesti keletą labiausiai piktinančių Krosbio teiginių, paskui pabandė susiremti su Koeno argumentais išsakydamas savo tikėjimą amerikietiškos sistemos gebėjimu gaminti geriausią produkciją per konkurenciją, tiek intelektualią, tiek ekonominę. Jis suprato, jog gynyboje žaidžia gerai, bet ne daugiau, ir atsisėdo nujausdamas, jog Koenas sutriuškino jį nemaža persvara.

Krosbis buvo priešininkų paneigiantysis kalbėtojas. Jis pradėjo nuožmiai, atrodė, tarsi Koeną jam dabar reikėjo įveikti dar labiau nei Viljamą ar Matą, reikalavo, kad kas nors iš esančiųjų čia pat nurodytų žmonijos priešą. Jis kelias ilgas sekundes dairėsi po salę, o žiūrovai

rangėsi trikdančioje tyloje, ir netgi patys aistringiausi jo rėmėjai spoksojo į batus. Tada jis palinko pirmyn ir suriaumojo.

– Jis sėdi priešais jus. Jis ką tik čia kalbėjo. Jo vardas – Viljamas Louelis Kainas, – viena ranka modamas Viljamo link, tačiau į jį nežiūrėdamas, griaudėjo Krosbis. – Jo bankui priklauso kasyklos, kuriose miršta darbininkai, kad savininkams pagamintų papildomą pelno milijoną per metus. Jo bankas remia kruvinas korumpuotas Lotynų Amerikos diktatūras. Per Kaino banką papirkinėjamas Amerikos kongresas, kad žlugdytų smulkius ūkininkus. Jo bankas...

Tirada truko keletą minučių. Viljamas sėdėjo bežadis, kartkartėmis brūkšteldamas pastabą į geltoną liniuotą bloknotą. Iš žiūrovų pasigirdo šūksniai: „Ne!“, Krosbio rėmėjai ištikimai rėkė: „Taip!“ Oficialūs draugijos asmenys pradėjo nervintis.

Krosbiui skirtas laikas beveik pasibaigė. Galų gale jis pakėlė kumštį ir pareiškė:

– Ponai ir ponios, aš tvirtinu, kad ne daugiau nei už dviejų šimtų metrų nuo šios salės turime atsakymą, kaip pakeisti Amerikos likimą. Ten stovi Vaidenerio biblioteka, didžiausia privati biblioteka pasaulyje. Vargšai ir imigrantai eina pro tas duris kartu su labiausiai išsilavinusiais amerikiečiais, kad pagilintų žinias apie pasaulį. Tačiau kodėl ji atsirado? Todėl, kad vienam turtingam pleibojui nepasisekė ir prieš šešiolika metų jis sėdo į malonumų laivą, pavadintą „Titaniku“. Aš tvirtinu, ponai ir ponios, kad tik tada, kai Amerikos liaudis kiekvienam valdančiosios klasės atstovui įteiks bilietą į asmeninę kajutę kapitalizmo „Titanike“, šio didžio žemyno turtai bus išlaisvinti ir atiduoti tarnauti laisvei, lygybei ir progresui.

Klausantis Krosbio kalbos Mato jausmai kito nuo džiūgavimo, kad dėl tokio nusipaistymo pergalė krypsta jų pusėn, iki įtūžio išgirdus užuominą apie „Titaniką“. Jis neturėjo supratimo, kaip į tokią provokaciją atsakys Viljamas.

Kai buvo atkurta tyla, debatų kapitonas nuėjo prie pulto ir paskelbė:

– Ponas Viljamas Louelis Kainas.

Viljamas lėtai nuėjo prie pulto ir apžvelgė susirinkusius. Salėje įsivyravo laukimo tyla.

– Manau, kad pono Krosbio išreikštas požiūris nenusipelno atsako.

Jis atsisėdo. Iš pradžių tvyrojo nuostabos tyla, kurią pertraukė griausmingi plojimai. Kapitonas grįžo prie pulto, tačiau tarsi nežinojo, ką daryti toliau. Įtampą išsklaidė balsas jam už nugaros.

– Jei galėčiau, pone pirmininke, norėčiau paprašyto pono Kaino panaudoti jo atsako laiką, – tarė Tadas Koenas.

Viljamas linktelėjo.

Koenas nuėjo prie pulto ir pataikaujančiai sumirksėjo į auditoriją.

– Jau seniai ne paslaptis, – pradėjo jis, – kad didžiausia kliūtis demokratinio socializmo sėkmei Jungtinėse Valstijose yra kai kurių jo reiškėjų ekstremizmas. Niekas geriau neiliustruoja šio nelemto fakto nei pastaroji mano kolegos paneigimo kalba. Polinkį diskredituoti pažangą kviečiant fiziškai naikinti priešininkus gali suprasti mūšiuose užgrūdinti emigrantai, užsienio kovų, nuožmesnių už mūsiškes, veteranai, tačiau Amerikoje tai neatleistina. Savo vardu nuoširdžiai atsiprašau pono Kaino.

Šį kartą plojimai kilo akimirksniu. Praktiškai visi klausytojai atsistojo ir džiaugsmingai šaukė.

Nei Matui, nei Viljamui nebuvo keista, kad jie laimėjo debatus daugiau nei šimto penkiasdešimties balsų persvara. Kai klausytojai pasipylė iš salės gyvai ir garsiai kalbėdami, Viljamas priėjęs paspaudė ranką Tadui Koenui.

– Iš kur žinojai, kad mano tėvas plaukė „Titaniku“? – pasiteiravo.

– Mano tėvas kadaise minėjo.

– Na, žinoma, – susigaudė Viljamas, – tikriausiai tu Tomo Koeno sūnus. Kodėl tau nenuėjus su mumis išgerti?

– Dėkui, – neprieštaravo Koenas. Visas trejetas drauge perėjo Masačusetso aveniu, per drebiantį sniegą vos matydami, kur žengia. Sustojo prie didelių juodų durų kone tiesiai priešais Boilstono salę. Viljamas atrakino duris savo raktu, ir visi trys suėjo į vestibiulį.

Dar prieš uždarant laukujes duris Koenas nedrąsiai tarė:

– Bijau, kad nesu čia pageidaujamas.

Viljamas iš pradžių nustebo.

– Nesąmonė. Tu su manimi.

Matas įspėjamai dirstelėjo į draugą, tačiau matė, kad Viljamas jau apsisprendė.

Jie užkopė laiptais į didelį kambarį, patogiai, tačiau ne prabangiai apstatytą, kuriame foteliuose sėdėjo arba grupelėmis po du tris stoviniavo koks tuzinas jaunų vyrų. Vos tarpduryje išdygo Viljamas, pasipylė sveikinimai.

– Puikiai pasirodei, Viljamai. Su tais žmogėnais būtent taip ir reikia elgtis.

– Įeik su šlove, bolševikų žudike.

Koenas atsiliko, tačiau Viljamas jo nepamiršo.

– Ponai, noriu pristatyti savęs vertą priešininką, poną Tadą Koeną.

Koenas dvejodamas žengtelėjo į priekį.

Nutilo visos kalbos. Ne vienas nusuko akis į langą, tarsi negalėtų atsižiūrėti į vinkšną kieme ir sniegu apkibusias jos šakas.

Sugirgždėjo lentos, ir vienas jaunuolis pro užpakalines duris išėjo iš kambario. Po kelių akimirkų pasišalino dar vienas. Neskubėdami, nieko nesakydami, pradingo visi kiti klubo nariai. Paskutinis išeidamas nudelbė Viljamą žvilgsniu, apsisuko ant kulno ir išnyko pro duris.

Matas su baime stebėjo bičiulius. Tadas Koenas tamsiai išraudęs stovėjo nuleidęs galvą. Viljamas suspaudė lūpas, akyse atsirado tas

pats tvirtą, šaltą įtūžį reiškiantis žvilgsnis, kuris buvo pasirodęs tada, kai Krosbis užsiminė apie „Titaniką“.

Matas palietė jo žastą.

– Geriau eikim.

Trijulė nudūlino į Viljamo kambarį ir abejingai maukė kažkokį vidutinišką brendį pasakodami istorijas, kurių kiti nesiklausė.

Ryte pabudęs Viljamas po durimis rado voką. Atplėšęs perskaitė trumpą „Porceliano klubo“ pirmininko žinutę: „Viliamės, kad nelemti praėjusio vakaro incidentai nepasikartos.“

Dar iki pietų pirmininkas gavo du atsistatydinimo laiškus.

Po kelių studijų mėnesių Viljamas su Matu buvo beveik pasiruošę – niekas niekada nemano, kad yra visiškai pasiruošęs – baigiamiesiems egzaminams. Šešias dienas jie atsakinėjo į klausimus ir pildė puslapį po puslapio nedidelių mėlynų egzaminų knygučių; o išvedžioję paskutinę eilutę ėmė kantriai laukti, tačiau ne bergždžiai.

Praėjus savaitei po egzaminų buvo paskelbta, kad Viljamas laimėjo rektoriaus matematikos premiją. Matas pelnytai gavo „C“. Niekas pernelyg nenustebo, o jam neapsakomai palengvėjo. Nė vienas nesidomėjo galimybe tęsti mokslą, abu kuo greičiau troško įsilieti į realų pasaulį.

Viljamo banko sąskaita Niujorke perkopė vieno milijono ribą likus aštuonioms dienoms iki Harvardo baigimo. Pirmą kartą jis aptarė su Matu ilgalaikį planą įgyti „Lesterio“ banko kontrolę suliejant jį su „Kainu ir Kebotu“. Matas pradžiugo ir prisipažino, kad: „Tai tikriausiai vienintelis man prieinamas būdas patobulinti tai, ko mano senis pasiekė per gyvenimą.“

Tūkstantis devyni šimtai dvidešimt aštuntųjų birželį Alanas Loidas, jau įkopęs į septintą dešimtį, atkeliavo į Harvardo diplomų

teikimo iškilmes. Kaip Viljamas troško, kad tėvas būtų gyvas ir galėtų stebėti šią ceremoniją.

Po to Viljamas be jokių užmačių nusivedė Alaną arbatos. Bankininkas pažvelgė į aukštą jauną vyriškį su meile.

– Ką ketini veikti dabar, pabaigęs Harvardą?

– Ketinu dirbti Čarlzo Lesterio banke Niujorke. Noriu įgyti kiek patirties, o po kelerių metų ateisiu į „Kainą ir Kebotą“.

– Tačiau tu jau nuo dvylikos metų praktiškai gyveni „Lesterio“ banke, Viljamai. Kodėl tau iš karto neatėjus pas mus? Tučtuojau taptum direktoriumi.

Jokio atsakymo.

– Turėčiau pasakyti, Viljamai, mažiausiai įtikėtina, jog tau dėl kokių nors priežasčių atimtų žadą.

– Nė neįsivaizdavau, kad pakviesi mane į valdybą, kol nesukako dvidešimt penkeri. Mano tėvas...

– Taip, tikrai, tavo tėvas buvo išrinktas dvidešimt penkerių. Tačiau tai tikrai nėra priežastis, kodėl negalėtum priklausyti valdybai anksčiau, jei kiti direktoriai paremtų siūlymą, o aš žinau, kad paremtų. Šiaip ar taip, yra asmeninių priežasčių, kodėl norėčiau, kad kuo greičiau užimtum vietą valdyboje. Po penkerių metų atsistatydinsiu. Turime būti tikri, kad išrinksime tinkamą valdybos pirmininką. Jei dirbsi pas „Kainą ir Kebotą“, turėsi didesnes galimybes lemti sprendimą nei būdamas išliaupsintu funkcionieriumi pas „Lesterį“. Ką gi, mano berniuk, ar eisi į valdybą?

Jau antrą kartą tądien Viljamas panorėjo, kad tėvas tebebūtų gyvas.

– Turėčiau džiūgaudamas sutikti, pone.

– Tai pirmas kartas, kai pavadinai mane ponu po anų golfo rungtynių, o tada aš nelaimėjau.

Viljamas nusišypsojo.

– Gerai, – tarė Alanas, – vadinasi, sutarta. Tu būsi jaunesnysis investicijų direktorius, tiesiogiai atsakingas Toniui Saimonsui.

– Ar galiu pasiskirti padėjėją? – pasiteiravo Viljamas.

– Be abejonės, Matą Lesterį?

– Taip.

– Ne. Nenoriu, kad jis padarytų mūsų bankui tai, kad tu ketini padaryti jų bankui.

Viljamas niekaip nepakomentavo, tačiau suprato, kad Alano Loido neįmanoma pervertinti.

TREČIA DALIS

1928–1932

25

Abeliui prireikė maždaug trijų mėnesių, kad įvertintų ir suprastų visą mastą problemų, su kuriomis susiduria *Richmond Continental*, ir kodėl viešbutis patiria tokių didelių nuostolių.

Po dvylikos savaičių, viską stebėjęs plačiai atmerktomis akimis, tačiau tylėjęs kaip žemė, o personalui leidęs manyti, kad yra tikras flegma, Abelis padarė išvadą: viešbučio pelnas yra pavagiamas, štai taip, paprasčiausiai. „Ričmondo“ personalas dirbo sutartinai tokiu mastu, kad net Abelis iš pradžių nesusigaudė. Tačiau sistema neįvertino naujojo valdytojo padėjėjo, kuriam teko vogti duoną iš rusų, kad liktų gyvas. Pirmiausia Abeliui teko pasirūpinti, kad niekas viešbutyje nesusigaudytų, kiek jis žino, kol dar neatsirado progos patikrinti visus viešbučio skyrius. Nereikėjo ilgai gaišti, kol susigaudė, kad kiekvienas skyrius ištobulinęs savą vagysčių sistemą.

Suktybės prasidėjo jau registratūroje, kur klerkai užregistruodavo tik aštuonis iš dešimties svečių, o kitų dviejų grynuosius susižerdavo sau. Jie naudojo labai paprastą praktiką. Jei kas nors būtų tai pabandęs Niujorko „Plazoje“, per kelias minutes būtų išaiškintas ir tą pačią dieną atleistas. Vyriausiasis registratūros klerkas parinkdavo pirmą kartą viešbutyje apsistojančią garbaus amžiaus porą iš kitos valstijos, kurie būdavo užsisakę numerį tik vienai nakčiai. Paskui apdairiai išsiaiškinęs, ar mieste jie neturi verslo ryšių, paprasčiausiai jų neužregistruodavo. Jei kitą rytą svečiai sumokėdavo grynaisiais, pinigai atsidurdavo registratūros vyresniojo kišenėje. Kadangi klientai registratūroje nepasirašydavo, nelikdavo jokio įrašo, rodančio, kad

jie apskritai kada buvo apsistoję viešbutyje. Abelis ilgai galvojo, kad visuose viešbučiuose turėtų būti reikalaujama užregistruoti visus svečius, kaip „Plazoje“.

Sistema valgomajame buvo dar labiau ištobulinta. Visų ne viešbučio gyventojų už pietus ar vakarienę sumokėti grynieji tučtuojau buvo nusavinami. Abelis šitai nujautė, tačiau užtruko kiek ilgiau tikrindamas restorano sąskaitas, kad įsitikintų, jog registratoriai dirba išvien su valgomojo personalu ir stengiasi, kad neatsirastų restorano sąskaitų tų svečių, kurių nuspręsta neužregistruoti. Prie baro buvo dar baisiau. Barmenas atsinešdavo savo svaigalus, grynuosius žerdavo į kišenę, o viešbučio buteliai likdavo neatidaryti. Be to, nuolat nutikdavo fiktyvių avarijų, prireikdavo remonto, trūko įrangos, dingdavo maistas ir patalynė, kartais pasimesdavo net čiužiniai. Abelis padarė išvadą, kad į sąmokslą įsitraukę daugiau nei pusė „Ričmondo“ personalo, kad nė viename skyriuje nėra visiškai „švarių“ ataskaitų.

Vos atvykęs į viešbutį Abelis stebėjosi, kodėl valdytojas Desmondas Peisis nepastebi, kas vyksta jam po nosimi. Jis padarė klaidingą prielaidą, kad vyriškis paprasčiausiai tingus ir į nedidelius nusižengimus žiūri pro pirštus. Netgi Abeliui užtruko susivokti, kad valdytojas iš tikrųjų yra visos operacijos smegenys ir pagrindinė priežastis, kodėl viskas taip puikiai sekėsi. Peisis dirbo „Ričmondo grupėje“ jau per trisdešimt metų. Nebuvo nė vieno viešbučio, kuriame jis vienu ar kitu metu nebūtų užėmęs vadovaujamo posto, todėl Abelis baiminosi dėl visos grandinės mokumo. Negana to, Peisis buvo artimas Lerojaus bičiulis, teksasietis juo visiškai pasitikėjo. Abelis apskaičiavo, kad dėl vagysčių vien Čikagos „Ričmondas“ per metus praranda per trisdešimt tūkstančių, o padėtis pataisoma per vieną vakarą atleidus didelę dalį personalo, pradedant Desmondu Peisiu. Tai kėlė problemų, nes per trisdešimt metų Deivisas Lerojus vargu ar nors vieną atleido. Jis paprasčiausiai toleravo neprotingus tarnautojų poelgius

vildamasis, kad bėgant laikui tie žmonės patys išeis. Tiek, kiek Abelis galėjo spręsti, „Ričmondo grupės“ personalas grobstė negalvodami, kol nenoriai išeidavo į pensiją.

Abelis nusprendė, kad pakeisti viešbučio likimą galima tik atskleidžiant kortas Deivisui Lerojui, tačiau pirmiausia detales reikia patvirtinti dokumentais. Kitą laisvą savaitgalį iš Ilinojaus „Centrinės“ Abelis „Didžiuoju Ekspresu“ išvažiavo į Sent Luisą, o iš ten „Misūrio–Ramiojo vandenyno“ geležinkeliu nusibeldė į Dalasą, po pažasčia pasikišęs dviejų šimtų puslapių storio ataskaitą, kurią tris mėnesius pildė viešbučio flygelio pastogės kambarėlyje. Baigęs skaityti ir matydamas šitokią galybę įkalčių Deivisas Lerojus negalėdamas patikėti įsmeigė akis į Abelį.

– Šitie žmonės yra mano draugai, – pirmiausia pasakė jis. – Ne vienas dirba man jau trisdešimt metų. Po galais, viešbučių versle nuolat po truputėlį vagiliaujama, bet tu man tvirtini, kad jie sistemiškai plėšė mane iš užnugario.

– Išskyrus vieną kitą atvejį, manau, kad kasdien, ištisus trisdešimt metų.

– Taigi kaip aš turėčiau pasielgti?

– Pajėgčiau sustabdyti šį puvinį, jei sutiktumėte atleisti Desmondą Peisį ir suteiktumėte man įgaliojimus pašalinti visus, kurie su juo dirbo.

– Klausyk, Abeli, norėčiau, kad viskas būtų taip paprasta.

– Ir yra paprasta, – atkirto Abelis. – Jei neleisit susidoroti su prasikaltėliais, atsistatydinsiu net neįsėdęs į Čikagos traukinį, nes visiškai neturiu noro būti labiausiai korumpuoto Amerikos viešbučio darbuotojas. Tik stebiuosi, kad jam vadovauja ne Alas Kaponė.

– Ar negalėtume tik pažeminti Desmondo Peisio į valdytojo pavaduotojus? Tada paskirčiau valdytoju tave, ir problema savaime išsispręstų. Šiaip ar taip, po poros metų jam laikas į pensiją.

– Vis tiek pakankamai ilgai, kad nuvarytų jus į bankrotą, – atkirto Abelis. – Negana to, įtariu, kad visi kiti jūsų viešbučiai valdomi taip pat nerūpestingai. Jei norite, kad reikalai Čikagoje pasikeistų, turite nedelsdamas tvirtai apsispręsti dėl Peisio arba žlugsite vienas pats, nes aš žinau geresnių būdų tvarkyti savo gyvenimą.

– Mes, teksasiečiai, garsėjame įpročiu garsiai dėstyti mintis, Abeli, tačiau tau nė iš tolo neprilygstame. Gerai, gerai, suteiksiu tau įgaliojimus atleisti Peisį, o tai reiškia, kad dabar Čikagos „Ričmondo“ valdytojas – tu. Sveikinu, mano berniuk, – tęsė Lerojus, – stodamasis ir tapšnodamas naujajam valdytojui per nugarą. – Nemanyk, kad aš nedėkingas. Čikagoje šauniai padirbėjai, dabar tu mano dešinioji ranka. Būsiu su tavimi atviras, Abeli, man taip puikiai sekasi akcijų biržoje, kad net nepastebėjau nuostolių grupėje, tad dėkui Dievui už nors vieną sąžiningą draugą. Kodėl tau nepernakvojus ir nepasilikus pas mane vakarienės?

– Su džiaugsmu, pone Lerojau. Tikėjausi pernakvoti Dalaso „Ričmonde“, kad galėčiau išsiaiškinti, ką jie ten rezga.

– Neketini nė vienam leisti atitrūkti, tiesa, Abeli?

– Ne, jei išsiaiškinsiu, kad jie mokėsi toje pačioje verslo mokykloje kaip Desmondas Peisis.

Tą vakarą Abelis su Deivisu Lerojumi sukirto du milžiniškus didkepsnius ir išgėrė kiek per daug viskio, nors teksasietis tvirtino, jog tai nė kiek ne daugiau nei pietietiškas svetingumas. Jis taip pat prisipažino Abeliui, jog ketina pakviesti ką nors vadovauti „Ričmondo grupei“, kad gyventi būtų kiek lengviau.

– Esi tikras, norėtum, kad vadovautų kvailas lenkpalaikis? – Abeliui truputį pynėsi liežuvis.

– Abeli, tai aš bukagalvis. Jei nebūtum išraukęs tų vagių į dienos šviesą, man būtų riesta. Tačiau dabar, kai žinau tiesą, kartu mes įveiksim tuos niekšus. Suteiksiu tau galimybę sugrąžinti „Ričmondo grupei“ deramą vietą žemėlapyje.

Abelis drebančia ranka pakėlė stiklą:

– Geriu už tai: už ilgą ir sėkmingą bendradarbiavimą.

– Pirmyn, berneli.

Abelis naktį praleido Dalaso „Ričmonde“ išgalvota pavarde ir specialiai pasakė registratūros klerkui, kad pasiliks tik vienai nakčiai. Ryte stebėjo, kaip vienintelis viešbučio kvitas už jo mokėjimą grynaisiais pradingsta šiukšliadėžėje. Įtarimai pasitvirtino. Problemų akivaizdžiai buvo ne tik Čikagoje, sukčiavimai buvo apraizgę visą grupę. Abelis nusprendė sutvarkyti reikalus Čikagoje, o paskui imtis visų kitų desmondų peisių, tačiau paskambino Deivisui Lerojui ir pranešė, kad liga išplitusi į daugiau nei vieną galūnę.

Atgal Abelis grįžo tuo pačiu keliu. Pro traukinio langus lėtai slinko Misisipės slėnis, nuniokotas praėjusių metų potvynių. Abelis galvojo tik apie niokojimą, su kuriuo teks susidurti grįžus į Čikagos „Ričmondą“.

Kai pro sukamąsias duris įėjo į viešbutį, naktinio portjė nebuvo nė ženklo, budėjo vienui vienas klerkas. Jis apsisprendė leisti visiems gerai pailsėti naktį prieš atsisveikinant. Flygelio duris jam atidarė pasiuntinukas.

– Kaip sekėsi kelionėje, pone Rosnovski?

– Ačiū, gerai. Kaip reikalai ėjosi čia?

– Viskas ramu.

„Rytoj tokiu pat metu bus dar ramiau, – galvojo Abelis. – Ko gera, tu vienintelis iš personalo išsaugosi darbo vietą.“

Abelis išsikrovė daiktus ir kambarių tarnyboje užsisakė lengvai užkąsti. Maisto teko laukti ilgiau nei valandą, o pristačius viskas buvo atšalę. Išgėręs kavos Abelis palindo po šaltu dušu ir pergalvojo rytdienos planą. Sutriuškinimui pasirinko tinkamą metų laiką. Vasario pradžia, užimta vos ketvirtadalis viešbučio kambarių. Abelis buvo tikras, kad pajėgs tvarkytis „Ričmonde“ su maždaug puse

ankstesnio personalo. Įsiropštęs į lovą numetė ant grindų pagalvę ir ramiai, kaip ir nieko neįtariantis personalas, užmigo.

Desmondas Peisis, „Ričmonde“ vadinamas ne kitaip nei Tinginiu Peisiu, buvo šešiasdešimt trejų, aiškiai nutukęs ir tikrai lėtai judėjo trumpomis kojukėmis. Per tarnybos „Ričmonde“ metus matė pasirodant ir pradingstant septynis valdytojo pavaduotojus. Kai kurie buvo godūs ir norėjo per didelės dalies, kiti iš pažiūros nepajėgė suprasti, kaip sistema veikia. Tas lenkas, nusprendė Peisis, aiškiai bukas. Kaip ir visi lenkai. Niūniuodamas po nosimi Desmondas žingsniavo į Abelio kabinetą, į kasdieninį dešimtos valandos pasitarimą. Buvo septyniolika minučių po dešimtos.

– Atsiprašau, kad priverčiau tave laukti, – pasakė be jokio atsiprašymo balse. – Teko užgaišti registratūroje – juk žinai, kaip būna.

Abelis tiksliai žinojo, kaip būna registratūroje. Jis lėtai atitraukė rašomojo stalo stalčių ir ištraukė keturiasdešimt suglamžytų viešbučio sąskaitų, kai kurias sudraskytas; sąskaitas tų svečių, kurie mokėjo grynaisiais ir nebuvo užregistruoti, jis ištraukė iš šiukšlių dėžių ir peleninių. Jaunuolis stebėjo, kaip mažas nutukęs valdytojas bando atvirkščiai skaityti ir pamažu ima suvokti, kas tai per sąskaitos.

Peisiui ne itin rūpėjo. Jam nebuvo ko nerimauti. Jei kvėša lenkas perprato sistemą, jis galės arba pasiimti savo dalį, arba išsinešdinti. Galbūt dailus kambarys viešbutyje jį numaldys.

– Na, tai ką man čia šiandien turi, Abeli? – pasiteiravo, jau ruošdamasis prisėsti.

– Jūs atleistas, pone Peisi. Noriu, kad per valandą paliktumėte patalpas.

Desmondas Peisis nesureagavo, nes negalėjo patikėti tuo, ką išgirdo.

– Ką tu pasakei? Man regis, blogai nugirdau.

– Jūs puikiai mane girdėjote, – tarė Abelis. – Jūs atleistas.

– Tu negali manęs atleisti. Valdytojas aš. Dirbu „Ričmondo grupėje“ daugiau nei trisdešimt metų. Jei kas ir ką atleis, tai padarysiu aš. Kas, dėl Dievo meilės, manaisi sau esąs?

– Esu naujasis valdytojas.

– Esi kas?

– Naujasis valdytojas, – pakartojo Abelis. – Ponas Lerojus mane paskyrė vakar, ir pirmasis vykdomasis mano sprendimas yra atleisti jus, pone Peisi.

– Už ką?

– Už vagystę, – Abelis apsuko sąskaitas, kad Peisis aiškiau jas matytų. – Visi iš tų svečių sąskaitas apmokėjo, tačiau nė vienas centas neatsidūrė „Ričmondo“ sąskaitoje. Visose sąskaitose bendras vienas dalykas – jūsų parašas.

– Tai nieko neįrodo.

– Suprantu. Jūs įvaldėte gerą sistemą. Na, galite drožti ir vykdyti ją kur kitur, nes čia jūsų sėkmė išsisėmė. Yra tokia sena lenkų patarlė, pone Peisi: „Ožys lipo, kol liepto galą prilipo.“ Lieptas ką tik baigėsi. Jūs atleistas.

– Tu neturi įgaliojimų mane atleisti, – springo Peisis, prakaito lašeliai išpylė jo kaktą. – Deivisas Lerojus – artimas mano draugas. Jis vienintelis gali mane atleisti. Tu vos prieš kelis mėnesius pasirodei. Išgrūsiu tave iš šito viešbučio vienu telefono skambučiu.

– Pirmyn, – paragino Abelis. Jis pakėlė ragelį ir paprašė sujungti su Deivisu Lerojumi Dalase. Abu laukė, stebeilydami vienas į kitą. Nuo Peisio nosies galiuko pradėjo lašėti prakaitas. Vieną akimirką Abelis išsigando, ar Lerojus nepersigalvojo.

– Labas rytas, pone Lerojau. Skambina Abelis Rosnovskis iš Čikagos. Aš ką tik atleidau Desmondą Peisį, bet jis nori persimesti žodeliu su jumis.

Virpančia ranka Peisis paėmė telefono ragelį. Kelias akimirkas klausėsi.

– Tačiau Deivisai, aš... Ką aš galėjau padaryti?.. Prisiekiu, tai netiesa... Čia tikriausiai kokia klaida...

Abelis išgirdo, kaip kitame linijos gale padėjo ragelį.

– Viena valanda, pone Peisi, – priminė Abelis, – arba nugabensiu šitas sąskaitas į Čikagos policijos departamentą.

– Luktelk truputį, – tarė Peisis, – nereikia taip skubintis. – Jo tonas ir dėmesys staiga pasikeitė. – Galime įvesdinti tave į visą operaciją. Užsitikrintum nedideles nuolatines pajamas, ir niekas nieko nesuuostų. Pinigų gautum kur kas daugiau, nei būdamas valdytojo pavaduotoju, o mes visi žinome, kad Deivisas negali sau leisti nuostolių...

– Aš jau nebe valdytojo pavaduotojas. Nešdinkitės, pone Peisi, kol jūsų neišmečiau.

– Tu suknistas niekše, – išrėkė buvęs valdytojas suvokęs, kad ir paskutinė jo korta mušta. – Geriau pasisaugok, lenkpalaiki, nes ketinu pastatyti tave į vietą! – išeidamas trenkė durimis.

Iki pietų kartu su Peisiu gatvėje atsidūrė vyriausiasis padavėjas, virtuvės šefas, vyriausiasis ekonomas, vyriausiasis registratorius, vyriausiasis portjė ir septyniolika kitų „Ričmondo“ personalo narių, kurie, Abelio nuomone, buvo nepataisomi. Po pietų jis sušaukė likusių darbuotojų susirinkimą, smulkiai išaiškino, ką padarė, ir patikino, kad jų darbo vietoms pavojus negresia.

– Tačiau jei išsiaiškinsiu, kad nors vienas doleris, – pabrėžė Abelis, – kartoju, bent vienas doleris atsidūrė ne ten, kur jam priklauso, nusižengęs bus atleistas nedelsiant be jokių rekomendacijų. Ar viską supratot?

Niekas nepratarė nė žodžio.

Vienas kitas iš personalo per artimiausias savaites patys išėjo suvokę, kad Abelis Rosnovskis neketina atnaujinti Desmondo Peisio sistemos savo naudai. Jiems greitai atsirado pamaina.

Viljamas kaip jaunesnysis direktorius pas „Kainą ir Kebotą“ pradėjo dirbti tūkstantis devyni šimtai dvidešimt aštuntųjų rugsėjį. Bankininko karjerą jis pradėjo nedideliame kabinete greta banko investicijų direktoriaus Tonio Saimonso kabineto. Nuo pirmosios dienos Viljamas suprato, nors niekas nei slapčia, nei atvirai pasakyta nebuvo, kad Saimonsas viliasi paveldėti iš Alano Loido banko valdytojo krėslą.

Saimonsas buvo atsakingas už visą banko investavimo programą. Dalį savo pareigų jis perleido Viljamui, jei konkrečiai – privačias investicijas į smulkius verslus, žemę ir visokią kitokią pašalinę veiklą. Taip pat Viljamas kas mėnesį privalėjo paruošti ataskaitą valdybai apie bet kurią, jo nuomone, rekomenduotiną investiciją. Septyniolika valdybos narių susitikdavo kartą per mėnesį dideliame ąžuolu iškaltame kabinete, ant kurio galinių sienų puikavosi Viljamo tėvo ir senelio portretai. Savo senelio Viljamas nebuvo matęs, tačiau visada įtarė, kad jis buvo būtent toks žmogus, koks galėjo vesti senelę Kain. Gana daug erdvės buvo likę ir Viljamo portretui.

Pirmaisiais mėnesiais banke Viljamas elgėsi atsargiai, tad netrukus kolegos valdybos nariai ėmė gerbti jo sprendimus ir kone visada priimdavo investicines rekomendacijas. Tais retais atvejais, kai jo patarimais nepasinaudojo, teko pasigailėti. Vieną kartą banko paskolos investuoti į kalbančius paveikslėlius prašė ponas Mėjeris, tačiau valdyba atsisakė patikėti, kad šis sumanymas ateityje turės kokią nors vertę. Kitą kartą į Viljamą su ambicingu radijo tinklo planu kreipėsi ponas Peilis. Alanas Loidas, kuris telegrafą vertino panašiai kaip telepatiją, su tokiu planu nenorėjo turėti nieko bendra. Valdyba parėmė pirmininko požiūrį. Luisas Mėjeris vėliau įsteigė *MGM*, o Viljamas Peilis tapo *CBS* vadovu.

Viljamas rėmėsi sveika nuovoka ir parėmė abu žmones savais pinigais, neinformuodamas nei banko, nei paskolų gavėjų. Tai buvo asmeninis reikalas. Viena nemaloniausių kasdieninių Viljamo pareigų buvo likvidacijų ir bankrotų valdymas, kai klientai iš banko pasiskolindavo dideles sumas ir galiausiai nebegalėdavo jų atiduoti. Viljamas iš prigimties nebuvo švelnus, tą savo kailiu išbandė Henris Osbornas, tačiau reikalauti, kad seni ir gerbiami klientai likviduotų savo akcijas ar net parduotų namus visada būdavo nemalonu. Netrukus jis išsiaiškino, jog šiuos klientus galima suskirstyti į dvi kategorijas: tuos, kurie laukia bankroto kaip dingsties išvengti atsakomybės, ir tuos, kuriuos vien tokia mintis pribloškdavo, ir jie visą likusį gyvenimą stengdavosi atiduoti kiekvieną pasiskolintą centą. Viljamas suprato, kad griežtam būti lengviau su pirmaisiais, ir būdavo kur kas atlaidesnis antriesiems, dažnai Toniui Saimonsui nepritariant.

Lankytojas, norėjęs tą rytą su juo pasimatyti, aiškiai priklausė antrai kategorijai. Maksas Bruksas iš „Kaino ir Keboto" buvo pasiskolinęs daugiau nei milijoną dolerių, kuriuos per tūkstantis devyni šimtai dvidešimt penktųjų žemės bumą investavo Floridoje. Jei tuo metu būtų dirbęs banke, tokiai investicijai Viljamas nieku gyvu nebūtų pritaręs. Vis dėlto Maksas Bruksas Masačusetse garsėjo kaip bebaimis oreivis, buvo artimas Čarlzo Lindbergo* draugas, tad tragiška mirtis, kai mažas jo pilotuojamas lėktuvėlis rėžėsi į medį vos už šimto metrų nuo pakilimo tako, buvo nušviesta spaudoje skersai išilgai Amerikos ir padarė jį nacionaliniu didvyriu.

Veikdamas banko naudai Viljamas tučtuojau perėmė Brukso, kuris jau buvo nemokus, turtą. Jis uždarė sąskaitą ir pabandė sumažinti

---

* Čarlzas Augustas Lindbergas (*Charles Augustus Lindbergh*, 1902–1974) – JAV aviatorius, rašytojas, išradėjas, tyrinėtojas bei aktyvistas.

banko nuostolius parduodant Bruksui priklausančią žemę Floridoje, išskyrus du akrus, kuriuose stovėjo šeimos namas. Vis dėlto banko nuostoliai viršijo tris šimtus tūkstančių dolerių.

Likviduodamas turtą, kurį bankas turėjo Makso Brukso vardu, Viljamas atkreipė dėmesį, kad asmeninę garantiją dėl velionio vyro skolų pasirašė ponia Bruks. Nors Viljamas visada stengdavosi užtikrinti tokią garantiją kiekvienai banko suteikiamai paskolai, jis niekada nerekomenduodavo taip įsipareigoti savo draugams, kad ir kaip jie pasitikėtų sumanymu, nes nesėkmė visada sukeldavo didžiulių problemų laiduotojui ir, negana to, jo šeimai.

Viljamas parašė formalų laišką poniai Bruks, siūlydamas, kad ji paskirtų susitikimą padėčiai aptarti. Iš Brukso bylos jis žinojo, kad moteris – vos dvidešimt dvejų, senos ir išskirtinės Bostono šeimos atžala – Endriaus Higinso duktė, o jos senelio brolis buvo tas pats Henris Ly Higinsas, kuris įkūrė Bostono simfoninį orkestrą. Taip pat jis pasižymėjo, kad našlė turi pakankamai turto. Jam nepatiko mintis, jog teks reikalauti dalį atiduoti bankui, todėl nusiteikė, kad susidūrimas bus nemalonus.

Rytas prasidėjo blogai: karštu nesutarimu su Saimonsu dėl gana didelių investicijų į varį ir alavą. Abiejų metalų poreikis pramonei nuolat augo ir Viljamas buvo įsitikinęs, kad netrukus prasidės pasaulinis stygius, kas garantuos bankui neblogą pelną. Saimonsas nepritarė Viljamo sprendimui, manė, kad bankui vertėtų daugiau investuoti į akcijas. Ginčas vis dar buvo užvaldęs Viljamo mintis, kai į kabinetą sekretorė atlydėjo ponią Bruks.

Viena nedrąsia šypsena viešnia iššlavė iš jaunuolio minčių varį, alavą ir visus kitus pasaulio stygius. Jis pašoko, apėjo rašomąjį stalą ir pats atitraukė jai kėdę paprasčiausiai norėdamas įsitikinti, kad atidžiau pažvelgus būtybė neišsisklaidys kaip miražas. Viljamas nebuvo matęs moters, nors perpus tiek gražios kaip Katerina

Bruks. Ilgi šviesūs plaukai laisvomis neklusniomis garbanomis krito ant pečių, mažutė sruogelė, žaviai išsprūdusi iš skrybėlaitės, tilindžiavo ties smilkiniu, gedulas nieku gyvu nemenkino dailios lieknos figūros grožio, smulki kaulų struktūra garantavo, kad bėgant metams jos grožis virs elegancija. Vis dėlto didžiulėse rudose akyse aiškiai buvo matyti būgštavimas dėl banko ketinimų jos atžvilgiu.

Viljamas stengėsi kalbėti dalykišku tonu.

– Ponia Bruks, leiskite pareikšti nuoširdžią užuojautą dėl jūsų vyro mirties – tuo žmogumi mes visi žavėjomės. Labai apgailestauju, kad būtinai turėjau jus šiandien čia pakviesti.

Du melai viename sakinyje, abu iš jų prieš penkias minutes būtų buvę tiesa. Jis luktelėjo, ką ji atsakys.

– Dėkoju, pone Kainai. Puikiai suprantu savo įsipareigojimus jūsų bankui, – tarė tyliu švelniu balsu, – ir galiu jus patikinti: padarysiu viską, kas mano galioje, kad juos įvykdyčiau.

Viljamas nieko neatsakė, vylėsi, kad ji kalbės toliau. Kadangi moteris tylėjo, jis apsakė Makso Brukso turto būklę – labai lėtai. Ji klausėsi nuleidusi akis.

– Ką gi, ponia Bruks, jūs laidavote už velionio vyro paskolą, todėl iškyla jūsų asmeninio turto klausimas. – Viljamas pasitikslino aplanke. – Jūs turite aštuoniasdešimt tūkstančių dolerių investicijų – spėju, tai jūsų šeimos pinigai, ir septyniolika tūkstančių keturis šimtus penkiasdešimt šešis dolerius einamojoje sąskaitoje.

Katerina Bruks pakėlė akis.

– Mano finansinę padėtį jūs išmanote geriau nei aš, pone Kainai. Tačiau turėtumėte pridėti Elnių giraitę, mūsų namus Floridoje, kurie buvo Makso vardu. Taip pat turiu šiek tiek gana vertingų juvelyrinių dirbinių. Jei parduočiau visą savo turtą, tikriausiai apytikriai padengčiau trūkstamus tris šimtus tūkstančių dolerių, ir aš jau susitariau tai padaryti, – jos balsas tik vos juntamai virpėjo.

– Ponia Bruks, bankas visiškai neketina atimti iš jūsų visko, ką turite. Jums sutikus, norėtume parduoti jūsų akcijas ir obligacijas. Visa kita, ką paminėjote, įskaitant ir namą, manome, turėtų likti jums.

Ji dvejojo.

– Vertinu jūsų dosnumą, pone Kainai. Tačiau aš nenoriu likti nė trupučio skolinga jūsų bankui, taip pat nenoriu, kad mano vyro atminimą temdytų debesis. – Balsas vėl suvirpėjo, tačiau ji greitai susitvardė. – Bet kuriuo atveju aš jau nusprendžiau parduoti namą Floridoje ir kuo greičiau grįžti į tėvų namus.

Viljamo pulsas padažnėjo suvokus, kad Katerina grįš į Bostoną.

– Tokiu atveju tikriausiai pavyktų susitarti dėl pardavimo rezultatų.

– Žinoma, – tvirtai pareiškė ji. – Juk bankas, šiaip ar taip, turi teisę į visą sumą.

Viljamas bandė pasiekti dar vieną susitikimą.

– Nepriimkite pernelyg skubotų sprendimų, ponia Bruks. Manau, turėčiau pasitarti su kolegomis ir kiek vėliau aptarti rezultatus su jumis.

Ji vos regimai truktelėjo pečiais.

– Kaip pageidausite, pone Kainai. Man nelabai rūpi pinigai, o jums nenoriu sudaryti jokių nepatogumų.

Viljamas sumirksėjo.

– Ponia Bruks, turiu pripažinti, mane nustebino jūsų dvasinė pusiausvyra tokiomis sudėtingomis aplinkybėmis. Bent jau suteikite man malonumą pakviesti jus pietų.

Ji nusišypsojo, dešiniajame skruoste netikėtai atsirado duobutė. Viljamas kaip pakerėtas nenuleido nuo jos akių ir per ilgus pietus *Ritz-Carlton* viešbutyje prie senojo tėvo staliuko iš kailio nėrėsi, kad tik ji vėl atsirastų. Kai grįžo prie rašomojo stalo, buvo gerokai po trečios.

– Pietūs užsitęsė, Viljamai, – pastebėjo Saimonsas.

– Taip. Bruksų reikalas pasirodė painesnis, nei tikėjausi.

– Man pervertus popierius viskas pasirodė aišku, – nustebo Saimonsas. – Mūsų pasiūlymo klientė neskundžia, tiesa? Viską apsvarsčiau ir manau, kad mes gana dosnūs.

– Taip, ir Katerina taip mano. Turėjau ją atkalbėti, kad neatiduotų visko iki paskutinio dolerio.

Saimonsas apstulbo.

– Viljamas Kainas, kurį aš pažįstu, šitaip nekalba. Šiaip ar taip, niekad nebuvo geresnio laiko bankui pasirodyti kilniaširdiškam.

Viljamas nutaisė miną. Nuo pat pirmosios jo darbo dienos juodu su Saimonsu nesutarė dėl to, kas laukia akcijų rinkos. Į Baltuosius rūmus tūkstantis devyni šimtai dvidešimt aštuntųjų spalį išrinkus Herbertą Huverį Dou Džonso indeksas nuolat kilo. Tiesą sakant, po dešimties dienų Niujorko akcijų birža paskelbė apie rekordinę pardavimų apimtį, per vieną dieną buvo parduota daugiau nei šeši milijonai akcijų. Tačiau Viljamas buvo įsitikinęs, kad kilimo tendencija, kurią kurstė didelis skolintų pinigų įtekėjimas, gali atvesti tik į infliaciją ir nestabilumą. Kita vertus, Saimonsas buvo įsitikinęs, kad bumas užsitęs. Kai Viljamas valdybos posėdžiuose ragino elgtis apdairiai, Tonis visada atmesdavo. Vis dėlto tai nesutrukdė Viljamui parduoti dalį savo akcijų ir investuoti pinigus į žemę, auksą, prekes ir netgi keletą kruopščiai atrinktų tapybos darbų – Manė, Monė ir Matiso, nors vis dar nebuvo tikras dėl paskutinės užgaidos – Pikaso.

Kai Niujorko federalinių rezervų bankas išleido įsaką, deklaruojantį, kad nepadengs paskolų bankams, kurie klientams skolina pinigus vieninteliam tikslui – spekuliacijai, Viljamas nusprendė, kad tai pirmoji vinis į spekuliantų karstą. Jis tučtuojau peržiūrėjo banko skolinimo programą ir suskaičiavo, kad „Kainas ir Kebotas“ turi daugiau nei dvidešimt šešis milijonus tokių neapmokėtų įsipareigojimų.

Kitame valdybos posėdyje jis patarė valdybai kuo greičiau pareikalauti grąžinti šias paskolas, įsitikinęs, kad esant tokiai vyriausybės nuostatai akcijų kainos neišvengiamai ir ilgam kris.

– Viljamai, tu pernelyg atsargus, tavo paties labui sakau, – tvirtino Saimonsas. – Nejau nesupranti, kad negalime sau leisti iššokti iš šio vežimo ir leisti visiems bankams, išskyrus „Kainą ir Kebotą“, krautis pelną?

– Nejaugi nesuprantat, kad rinką varo paskolos, kurias kažkuriuo metu teks apmokėti? Kai vežimo ratai nukris, jis subyrės, ir liksime su didžiuliais nuostoliais.

– Ne, negaliu... – pradėjo Saimonsas, keldamas balsą.

– Ponai, ponai, – įsiterpė Alanas Loidas. – Čia valdybos posėdis, ne bokso ringas. Siūlau balsuoti, tie, kurie už...

Viljamas pralaimėjo dvylika prieš du.

26

Baigiantis metams Abelis pakvietė keturis „Plazos“ tarnautojus pereiti į Čikagą. Jie turėjo tris bendrus bruožus: buvo jauni, ambicingi ir sąžiningi. Po šešių mėnesių „Ričmonde“ dirbo tik trisdešimt septyni iš pradžioje buvusių šimto dešimties darbuotojų.

Finansinių metų pabaigoje Abelis su Deivisu Lerojumi švęsdami Čikagos „Ričmondo“ metinius rodiklius iššovė didelį butelį šampano. Viešbutis deklaravo trijų tūkstančių keturių šimtų šešiasdešimt aštuonių dolerių pelną – nedidelį, tačiau pirmąjį pelną, kurį apskritai pasiekė per trisdešimt metų. Abelis užsibrėžė, kad tūkstantis devyni šimtai dvidešimt devintaisiais pelnas sieks daugiau nei dvidešimt penkis tūkstančius.

Deivisas Lerojus pakėlė taurę.

– Kad jau suteikei formą šiai vietai, Abeli, galbūt turėtum atkreipti dėmesį ir į kitus grupės viešbučius.

– Niekur nesijudinsiu, kol nerasiu į savo vietą tinkamo žmogaus.

– Kaip pasakysi, – neprieštaravo Deivisas, o Abelis vėl pripylė taures.

Deivisas vis reguliariau lankėsi Čikagoje, jiedu su Abeliu dažnai eidavo į beisbolo varžybas ar hipodromą. Kartą per pirmus šešis bėgimus prašvilpęs septynis šimtus dolerių Deivisas apkabino Abelį ir pareiškė:

– Ko aš čia švaistau laiką žirgams? Tu esi vienintelis geras sandoris, kurį aš sudariau.

Kai tik Melanija Leroj pietaudavo viešbutyje su tėvu, Abelis negalėdavo atitraukti nuo jos akių, nors mergina į jį antrą kartą nė nežvilgtelėjo. Pasitaikius retai progai persimesti žodžiu, ji taip ir nepasiūlė, kad vietoj „panele Leroj" Abelis galėtų kreiptis į ją tiesiog „Melanija". Taip buvo iki tol, kol ji išsiaiškino, kad jis turi Kolumbijos universiteto ekonomikos bakalauro laipsnį, kad skaito Kafką ir Fidžeraldą. Melanija kiek suminkštėjo, kai jis tapo Čikagos „Ričmondo" valdytoju ir kartkartėmis papietaudavo kartu viešbutyje, kai norėdavo aptarti darbą, kurį ruošia laisvųjų menų laipsniui Čikagos universitete įgyti. Įsidrąsinęs Abelis pakvietė panelę Leroj į koncertą, o po dviejų savaičių – į teatrą. Jis netgi ėmė austi savininkišką pavydą, kai pietauti į viešbutį ji atsivesdavo kitus vyrus, nors su ta pačia palyda niekad nebuvo pasirodžiusi dukart.

Esant naujajam Abelio režimui virtuvė taip pagerėjo, kad žmonės, kurie gyveno Čikagoje trisdešimt metų ir vargiai numanė viešbutį apskritai egzistuojant, dabar kiekvieną šeštadienio vakarą užsakinėjo staliukus vakarienei.

Antraisiais metais Abelis visą viešbutį naujai dekoravo – pirmą kartą po dvidešimties metų, o personalą padabino puošniomis naujomis žaliai auksinėmis uniformomis. Vienas svečias, kuris pastarąjį dešimtmetį kasmet savaitei apsistodavo „Ričmonde", tikrąja tų žodžių prasme apsisuko ir išėjo atgal pro paradines duris pamanęs, kad užėjo ne į tą pastatą. Kai trisdešimtajam gimtadieniui švęsti uždarą salę užsisakė Alas Kaponė, Abelis suprato, kad yra pripažintas.

Klestint akcijų rinkai Abelio asmeninis turtas taip pat padidėjo. Prieš aštuoniolika mėnesių iš „Plazos" jis išėjo turėdamas aštuonis

tūkstančius dolerių, o dabar jo brokerio sąskaitoje buvo daugiau nei trisdešimt tūkstančių. Jis jautėsi tikras, kad rinka toliau augs, todėl visada iš naujo investuodavo gautą pelną. Asmeniniai poreikiai vis dar buvo kuklūs. Jis įsigijo tris naujus kostiumus ir dvi poras rudų lakuotos odos batų. Būstą ir maistą jam teikdavo viešbutis, o su darbu susijusių smulkių išlaidų turėjo nedaug.

„Ričmondo“ sąskaitą daugiau nei trisdešimt metų tvarkė *Continental Trust* bankas, todėl vos atvykęs į Čikagą Abelis perkėlė ten ir savo asmeninę sąskaitą. Kas rytą jis droždavo į banką ir atiduodavo saugoti viešbučio ankstesnės dienos įplaukas. Vieną rytą, jau įvykdžius šią užduotį, kasininkas pasiteiravo, ar jis negalėtų ištaikyti akimirką ir susitikti su vadybininku. Abelis neslėpė nustebimo. Jis žinojo, kad niekada nepereikvoja asmeninės sąskaitos, todėl tarė sau, kad susitikimas turi ką bendra su „Ričmondu“. Tačiau vargu ar bankas skųsis, kad viešbučio sąskaita pirmą kartą per metų metus turi teigiamą balansą. Kasininkas koridorių raizgalynėje palydėjo Abelį iki uždarytų medinių durų. Atsargiai pabeldus pasigirdo raginimas įeiti.

– Labas rytas, pone Rosnovski. Esu Kurtis Fentonas, – tarė vadybininkas. Jis paspaudė Abeliui ranką, paskui mostelėjo į žalią odinį krėslą kitapus rašomojo stalo. Vadybininkas buvo žemas apkūnus vyriokas pusmėnulio formos akiniais, nepriekaištingai balta apykakle ir juodu kaklaraiščiu, puikiai derančiu su trijų dalių vakariniu kostiumu.

– Dėkoju, – kiek nervingai tarstelėjo Abelis. Nuo Rusijos laikų jam išliko natūrali nežinomybės baimė.

– Norėjau pakviesti jus pietų, pone Rosnovski...

Abelio širdies ritmas kiek nurimo. Jis pagrįstai tikėjosi, kad banko vadybininkas nesišvaisto nemokamu maistu, kai turi pranešti nemalonią žinią.

– ...tačiau iškilo šiokių tokių trukdžių, kuriems dabar pat reikia mano dėmesio, todėl, tikiuosi, labai neprieštarausite, jei neatidėliodamas

aptarsiu problemą, – Abelis nutylėjo. Šito taip pat išmoko iš rusų. Fentonas kalbėjo toliau: – Eisiu prie esmės, pone Rosnovski. Viena pačių gerbiamiausių klienčių, senyva dama, panelė Eimė Leroj, – pavardė tučtuojau privertė Abelį išsitiesti, – turi dvidešimt penkis procentus „Ričmondo grupės“ akcijų. Ji kelis kartus siūlė šias akcijas broliui, ponui Deivisui Lerojui, tačiau jis visada apgailestaudamas jai atsakydavo. Suprantu, kuo grindžia ponas Lerojus. Jam ir taip priklauso septyniasdešimt penki procentai kompanijos, tad, drįstu sakyti, jis mano, jog nėra reikalo nerimauti dėl kitų dvidešimt penkių procentų akcijų, kurios, beje, yra velionio tėvo palikimas. Tačiau panelė Leroj vis dar trokšta atsikratyti akcijų, nes jos niekada neduoda dividendų.

Abelis nesistebėjo tai girdėdamas.

– Ponas Lerojus nurodė, kad neprieštarautų, jei akcijas sesuo parduotų trečiajai šaliai, mat panelė Leroj mano, jog jos amžiuje geriau turėti kiek grynųjų išlaidoms. Pamaniau, pranešiu jums apie susidariusią padėtį, pone Rosnovski, jei kartais pažinotumėte ką nors, kas pageidautų įsigyti mano klientės akcijas.

– Kiek panelė Leroj tikisi gauti už savo akcijas? – pasiteiravo Abelis.

– O, spėju, ji sutiktų atiduoti jas ne mažiau nei už šešiasdešimt penkis tūkstančius dolerių.

– Šešiasdešimt penki tūkstančiai dolerių yra ganėtinai daug už akcijas, kurios niekada nedavė dividendų, – pastebėjo Abelis. – Ir dar kurį laiką nėra jokios perspektyvos.

– Taip, – pritarė Kurtis Fentonas, – tačiau turite nepamiršti, kad reikia atsižvelgti ir į vienuolikos viešbučių vertę.

– Tačiau kompaniją tebevaldo ponas Lerojus, todėl dvidešimt penki panelės Leroj procentai tėra tik popierėliai.

– Palaukit, palaukit, pone Rosnovski, dvidešimt penki procentai vienuolikos viešbučių akcijų vos už šešiasdešimt penkis tūkstančius dolerių taps labai vertingu turtu.

– Ne, kol viską kontroliuos ponas Lerojus. Pasiūlykit panelei Leroj keturiasdešimt tūkstančių, pone Fentonai, ir aš surasiu jums žmogų, kuris susidomės.

– Kaip manote, gal tas asmuo galėtų sau leisti kiek didesnę sumą? – tariant žodį „didesnę" pono Fentono antakiai pakilo.

– Nė cento daugiau, pone Fentonai.

Banko vadybininkas subtiliai sulietė pirštų galiukus puikiai žinodamas, kiek banko sąskaitoje turi Abelis.

– Tokiomis aplinkybėmis galiu tik pasiteirauti panelės Leroj, koks bus jos atsakas į tokį pasiūlymą. Gavęs klientės nurodymus vėl su jumis susisieksiu.

Išėjęs iš Kurčio Fentono kabineto Abelis parskubėjo į viešbutį ir dar kartą patikrino savo asmenines santaupas. Brokerio sąskaitoje buvo trisdešimt trys tūkstančiai šimtas dvylika, o asmeninėje – trys tūkstančiai aštuoni doleriai. Jam buvo sunku susitelkti ties dienos darbais spėliojant, kaip panelė Leroj reaguos į jo pasiūlymą, ir svajojant, ką darytų, jei staiga įgytų dvidešimt penkis procentus akcijų ir taptų „Ričmondo grupės" dalininku.

Abelis kurį laiką svarstė, ar pranešti Deivisui Lerojui, baimindamasis, kad gerasis teksasietis gali įžvelgti grėsmę, tačiau po poros dienų nusprendė, jog sąžiningiausia bus paskambinti bosui ir aiškiai pasakyti, ką sumanė.

– Noriu, kad suprastum, kodėl taip elgiuosi, Deivisai. Tikiu, kad „Ričmondo grupės" laukia didi ateitis, ir gali būti tikras, kad dirbsiu dar sunkiau, kai žinosiu, kad įdėti ir mano pinigai, – jis patylėjo. – Tačiau jei tuos dvidešimt penkis procentus nori turėti pats, aš, savaime suprantama, atsiimsiu pasiūlymą.

Jo nuostabai, gelbėjimosi kopėtėlių niekas nestvėrė.

– Ką gi, Abeli, jei taip pasitiki grupe, pirmyn, sūnau, išpirk Eimės akcijas. Didžiuosiuosi turėdamas tave partneriu. Tu to nusipelnei.

Beje, kitą savaitę atvažiuosiu į „Redsų" ir „Kubsų" rungtynes. Prisijungsi?

– Žinoma, prisijungsiu, – patikino Abelis. – Beje, ačiū, Deivisai, tau niekada nereikės gailėtis dėl šio sprendimo.

– Neabejoju, kad nereikės, partneri.

Abelis sugrįžo į banką po savaitės. Šį kartą pats paprašė nuvedamas pas vadybininką. Vėl sėdėjo žalios odos krėsle ir nekantriai laukė, kol Kurtis Fentonas prabils.

– Nustebau sužinojęs, – visai nenustebęs pradėjo Fentonas, – kad panelė Leroj priima keturiasdešimties tūkstančių pasiūlymą už dvidešimt penkis procentus „Ričmondo grupės" akcijų. Kadangi jos sutartimi rūpinuosi aš, privalau paklausti, ar esate įgaliotas atskleisti pirkėją?

– Taip, – pasitikinčiai tarė Abelis, – aš pats pirkėjas.

– Supratau, pone Rosnovski, – vėl jokios nuostabos. – Galiu pasiteirauti, kaip ketinate mokėti keturiasdešimt tūkstančių dolerių?

– Parduosiu akcijas ir išimsiu visus pinigus iš asmeninės sąskaitos. Liks nedidelis trūkumas, maždaug keturi tūkstančiai dolerių. Kadangi jūs toks įsitikinęs, jog „Ričmondo grupės" akcijos nelabai vertinamos, viliuosi, kad bankas sutiks paskolinti man tą sumą. Šiaip ar taip, keturi tūkstančiai dolerių tikriausiai yra ne ką daugiau nei banko komisiniai už šį sandorį.

Kurtis Fentonas sumirksėjo, bet pasistengė nesusiraukti. Paprastai jo kabinete džentelmenai tokių komentarų nelaido. Itin nudilgino todėl, kad Abelis tiksliai įvardijo sumą.

– Ar duosite truputį laiko apsvarstyti pasiūlymą, pone Rosnovski?

– Jei delsite ilgai, paskolos man nebereikės, – tarė Abelis. – Šitaip kylant rinkai kitos mano investicijos greitai bus vertos visų keturiasdešimties tūkstančių dolerių.

Abeliui teko luktelti savaitę, kol buvo pranešta, kad *Continental Trust* sutinka jį paremti. Jis tučtuojau uždarė abi savo sąskaitas ir

pasiskolino kiek mažiau nei keturis tūkstančius dolerių iki trūkstamų keturiasdešimties.

Per šešis mėnesius, nuo balandžio iki rugpjūčio, didžiausio biržos klestėjimo dienomis, atidžiai pirkdamas ir parduodamas akcijas Abelis padengė keturių tūkstančių skolą. Tūkstantis devyni šimtai dvidešimt devintųjų rugsėjį abi Abelio Rosnovskio sąskaitos jau nebebuvo tuščios, netgi kiek atliko, tad jis nusipirko naują biuiką, pritinkantį prie dvidešimt penkių „Ričmondo grupės" procentų. Įsigijus Deiviso Lerojaus imperijos akcijų atsirado ir pasitikėjimo vaikytis jo dukters bei likusių septyniasdešimt penkių procentų.

Po savaitės jis pakvietė Melaniją pasiklausyti, kaip Čikagos simfoninis orkestras atlieka Mocarto kūrinius. Apsivilkęs naujausią kostiumą, kuris priminė, kad vėl priaugo truputį svorio, užsirišęs pirmąjį šilko kaklaraištį Abelis dirstelėjo į veidrodį ir pajuto, kad vakaras bus sėkmingas. Po koncerto Abelis išvengė „Ričmondo", nors ir nuostabūs dabar čia buvo patiekalai, ir nusivedė Melaniją vakarienės į „Loopą". Jis ypač dėmesingai leido merginai kalbėti apie ją dominančius dalykus: artėjantį diplomo gynimą, jos tėvą, nors ji taip pat atrodė apstulbinta nesenos viešbučio sėkmės. Padrąsintas jis pakvietė ją į savo kambarį išgerti. Melanija pirmą kartą viešėjo pas Abelį ir nustebo pamačiusi, kokia daugybė knygų ant lentynų ir kiek daug tapybos darbų kabo ant sienų.

Paprašytas Abelis įpylė kokakolos, įmetė porą kubelių ledo ir vėl pajuto pasitikėjimą, nes gavusi stiklinę Melanija apdovanojo jį šypsena. Jaunuolis negalėjo susilaikyti nedirsčiojęs į laibas sukryžiuotas jos kojas. Įsipylęs sau burbono Abelis uždėjo Čikagos simfoninio orkestro atliekamą „Mažąją nakties muziką", atsisėdo greta Melanijos ir refleksyviai ėmė sukti gėrimą stiklinėje.

– Ilgus metus negirdėjau muzikos. Kai vėl išgirdau, Mocartas prabilo į mano širdį kaip joks kitas kompozitorius.

– Kartais kalbi kaip tikras europietis, Abeli, – ji truktelėjusi atlaisvino šilko suknios klostę, kurią Abelis buvo prisėdęs. – Kas galėtų pagalvoti, kad viešbučio valdytojas apskritai yra girdėjęs apie Mocartą?

– Vienas mano protėvių, antrasis baronas Rosnovskis, – pasakojo Abelis, – kartą susipažino su maestro ir tapo artimu Mocartų šeimos draugu, todėl visada jaučiuosi taip, tarsi jis būtų mano gyvenimo dalis.

Melanijos šypsena buvo neaprėpiama. Abelis pasilenkė ir pabučiavo jos skruostą žemiau ausies, kur nuo veido buvo patrauktos šviesios garbanos.

– Nemanai, kad Frederikas Stokas* iki tobulumo perprato trečiosios dalies nuotaiką? – tarstelėjo ir dar kartą pabandė ją pabučiuoti.

Šį kartą ji atsisuko, leidosi pabučiuojama į lūpas ir atsitraukė.

– Manau, man derėtų grįžti į universitetą.

– Tačiau tu ką tik atėjai, – paprieštaravo Abelis.

– Taip, žinau, tačiau negaliu vėluoti į ankstyvo ryto paskaitas.

Abelis vėl ją pabučiavo. Ji atsilošė ant kušetės, o jis pabandė uždėti ranką jai ant krūties. Ji greit ištrūko.

– Man reikia eiti, Abeli, – spyrėsi.

– Oi, liaukis, – tarė jis, vėl ją prisitraukdamas, – dabar tau nereikia išeiti.

Šįkart Melanija atstūmė jį ryžtingiau.

– Abeli, ką, tavo manymu, čia darai? Vien dėl to, kad nusivedei į koncertą ir kartkartėmis pavaišini, nereiškia, jog gali grubiai elgtis.

– Tačiau mes jau kelis mėnesius susitikinėjame, – teisinosi Abelis. – Maniau, neprieštarausi.

---

* Frederikas Stokas (*Frederick Stock*, 1872–1942) – vokiečių dirigentas ir kompozitorius, trisdešimt septynerius metus pradirbo Čikagos simfoninio orkestro muzikos vadovu.

– Mes nesusitikinėjame kelis mėnesius, Abeli. Kartkartėmis papietauju su tavimi savo tėvo viešbutyje, tačiau dėl to nederėtų įsivaizduoti, kad tarp mūsų kas nors yra.

– Atsiprašau, – tarė Abelis. – Mažiausiai norėjau, kad manytum, jog nuėjau per toli. Paprasčiausiai norėjau, kad žinotum, ką jaučiu.

– Nė už ką nepradėčiau santykių su vyriškiu, – atsakė ji, – kuris nenusiteikęs vesti.

– Tačiau aš noriu tave vesti, – tyliai pratarė Abelis.

Melanija pratrūko juoku.

– Kas čia tokio juokingo? – stodamasis pasiteiravo Abelis.

– Nekvailiok, Abeli, nieku gyvu už tavęs netekėčiau.

– Kodėl gi ne? – pasiteiravo Abelis, sukrėstas jos kategoriškumo.

– Moteris iš Pietų nė nesvarstytų santuokos su pirmos kartos lenkų imigrantu galimybės, – atsakė ji, pasitaisydama šilko suknią.

– Tačiau aš esu baronas, – kiek iš aukšto tarė Abelis.

Melanija vėl pratrūko juoku.

– Nejau manai, kad kas nors tuo tiki, Abeli? Nejau nesuvoki, kad visas personalas juokiasi tau už nugaros, kai pamini savo titulą?

Abelis buvo priblokštas, veidas išbalo.

– Juokiasi man už nugaros? – pakartojo jis. Paprastai vos juntamas akcentas šįkart girdėjosi stipriau.

– Taip, – tarė ji. – Juk negali nežinoti, kad viešbutyje tave pravardžiuoja Čikagos Baronu.

Abelis neteko žado.

– Taigi nekvailiok ir įsisąmonink visa tai, Abeli. Manau, šauniai pasidarbavai mano tėčiui, ir žinau, kad jis tavimi žavisi, tačiau aš niekada už tavęs netekėsiu.

– Tu niekada už manęs netekėsi, – tyliai pakartojo Abelis.

– Žinoma, ne. Tėčiui tu patinki, tačiau jis nenorės žento lenko.

– Atsiprašau, kad tave įžeidžiau, – tarė Abelis, stodamasis nuo sofos.

– Neįžeidei, Abeli. Aš pamaloninta. Pamirškim, kad apskritai palietėm šią temą. Gal būsi toks malonus ir parveši mane į universitetą?

Kažkokiu būdu Abelis sugebėjo pereiti per kambarį ir padėjo Melanijai apsivilkti apsiaustą. Lydėdamas ją koridoriumi šlubčiojo stipriau. Jiedu nusileido liftu, automobilyje pakeliui į universitetą nė vienas nekalbėjo. Jis pastatė automobilį, palydėjo Melaniją iki sargo namelio prie paradinių vartų ir pabučiavo ranką.

– Tikiuosi, tai nereiškia, kad nebegalime būti draugais, – pastebėjo Melanija.

– Žinoma, ne, – patikino Abelis.

– Ačiū, kad nusivedei mane į koncertą, Abeli. Esu tikra, be vargo rasi dailią lenkaitę, kuri mielai už tavęs tekės. Labanakt.

– Sudie, – tarė Abelis.

Tūkstantis devyni šimtai dvidešimt devintųjų kovo dvidešimt pirmą dieną „Bleiras ir kompanija“ pranešė susiliejanti su Amerikos banku. Tai buvo trečioji bankų konsolidacija, iš pažiūros vedanti į šviesesnį rytojų. Kovo dvidešimt penktąją Tonis Saimonsas nusiuntė Viljamui žinutę su pastaba, kad rinkoje sumuštas dar vienas visų laikų rekordas, ir toliau investavo dar daugiau banko kapitalo į akcijas. Tuo metu Viljamas pardavė septyniasdešimt penkis procentus savo akcijų – šis ėjimas jam kainavo daugiau nei du milijonus ir aiškiai neramino Alaną Loidą.

– Dėl Dievo, Viljamai, viliuosi, kad tu žinai, ką darai.

– Alanai, esu akcijų rinkos žinovas nuo keturiolikos, ir man tai sekėsi todėl, kad visada numatydavau kryptį.

Tačiau visą tūkstantis devyni šimtai dvidešimt devintųjų vasarą rinkai tebekylant net Viljamas nustojo parduoti ir pradėjo svarstyti, gal Tonio Saimonso sprendimai visą laiką buvo teisingi.

Artėjant Alano Loido atsistatydinimui Saimonso neslepiamos ambicijos pakeisti jį kaip valdybos primininką ėmė atrodyti kaip *fait accompli* (įvykęs faktas). Tokia perspektyva neramino Viljamą, kuris manė, kad Saimonsas mąsto pernelyg standartiškai. Jis visada per jardą lenkė kitus rinkoje, o tai nuostabu tuo metu, kai visos investicijos atsiperka, tačiau gali būti pražūtinga sunkesniais, konkurencingesniais laikais. Viljamo nuomone, įžvalgus investuotojas griausmingai nebėga su banda, bet iš anksto numato kryptį, kur banda suks paskui. Viljamas vis dar jautė, kad akcijų rinka atrodo rizikingai, o Saimonsas buvo įsitikinęs, kad Amerika įžengia į aukso amžių.

Kita Viljamo problema buvo ta, kad Toniui Saimonsui buvo vos keturiasdešimt treji. Jei jis bus išrinktas „Kaino ir Keboto“ valdybos pirmininku, Viljamas neturės vilties jį pakeisti mažiausiai dvidešimt metų. Nelabai panašu į tai, ką Harvardas vadina karjeros planu.

Nepaisant šių trikdžių, Katerinos Bruks atvaizdas nedilo iš galvos. Viljamas kaip galėdamas dažniau rašė jai apie akcijų ir obligacijų pardavimus: formalius spausdintus laiškus, į kuriuos sulaukdavo ne daugiau nei formalių ranka rašytų atsakymų. Ji tikriausiai manė, kad jis – pats sąžiningiausias Volstrito bankininkas. Rudens pradžioje Katerina Bruks pranešė, kad surado pirkėją dvarui Floridoje. Viljamas raštu paprašė leisti jam derėtis dėl pardavimo sąlygų banko naudai. Atsakomuoju laišku ji sutiko.

Po savaitės Viljamas sėdo į Floridos traukinį. Kelionėje svarstė, ar jo susidarytas ponios Bruks paveikslas nepasirodys iliuzija, ir žengė iš traukinio kiek būgštaudamas, tačiau liko priblokštas, nes gyva ji buvo kur kas gražesnė nei prisiminimuose. Jai laukiant perone lengvas vėjelis priplakė juodą suknelę prie kūno ir taip išryškino figūrą, kad visi vyrai atsigręždavo. Visi, išskyrus Viljamą: Viljamas nenuleido nuo jos akių.

Ji vis dar gedėjo ir elgėsi su juo taip rezervuotai ir korektiškai, kad Viljamas iš karto neteko vilties padaryti kokį įspūdį. Jis kiek

galėdamas uždelsė derybas su Elnių giraitę perkančiu ūkininku ir įtikino Kateriną pasilaikyti vieną trečiąją pardavimo sumos, bankui pasiimant du trečdalius. Galiausiai pasirašius teisinius dokumentus jis negalėjo rasti jokių dingsčių negrįžti į Bostoną. Tą paskutinį vakarą jis pakvietė ją pietų į savo viešbutį apsisprendęs atskleisti dalį jausmų. Jau ne pirmą kartą ji užklupo jį netikėtai. Dar jam nepradėjus kalbėti rūpimu klausimu ji pasiteiravo, sukiodama taurę, kad nereikėtų žiūrėti į akis, ar jis nenorėtų savaitgaliui pasilikti Elnių giraitėje.

– Turėtume progą pasikalbėti apie ką nors kita, ne tik finansus, – pasiūlė ji. Viljamas nieko nepasakė.

Pagaliau ji sukaupė drąsos.

– Keista, regis, pastarąsias kelias dienas man smagiau nei kada gyvenime, – ji vėl išraudo. – Netinkamai pasakiau, dabar pagalvosit apie mane blogiausia.

Viljamo pulsas padažnėjo.

– Katerina, kažką panašaus aš norėjau pasakyti pastaruosius aštuonis mėnesius.

– Vadinasi, pasiliksit keliom dienom?

– Žinoma, pasiliksiu, – tarė Viljamas, imdamas jos ranką.

Tą vakarą ji įkurdino Viljamą svečių miegamajame Elnių giraitėje. Viljamas visada prisimins tas dienas kaip auksinį gyvenimo tarpsnį. Jodinėjant Katerina jį aplenkė, plaukiojant Katerina taip pat jį pralenkė, drauge vaikštinėjant jis visada pirmas pasukdavo atgal. Galiausiai jis griebėsi pokerio ir per savaitgalį laimėjo tris su puse milijono.

– Ar paimsite čekį? – oriai pasiteiravo ji.

– Pamiršote, ponia Bruks, kad žinau, kiek jūs verta. Tačiau sudarysim sandorį: turėsime žaisti, kol viską atsilošite.

– Kurį laiką užtruks.

– Man tinka, – neprieštaravo Viljamas.

Jis susivokė išpasakojęs Katerinai seniai pamirštus nutikimus iš praeities, dalykus, kurių neaptarinėjo netgi su Matu – apie pagarbą tėvui, apie meilę motinai, aklą neapykantą Henriui Osbornui, ambicijas dėl „Kaino ir Keboto“. Ji savo ruožtu pasakojo apie vaikystę Bostone, mokyklos metus Virdžinijoje ir ankstyvą santuoką su Maksu Bruksu.

Atsisveikinant stotyje jis pirmą kartą ją pabučiavo.

– Keite, ketinu pasakyti šį tą labai įžūlaus. Viliuosi, kad vieną dieną pajusite man tą patį, ką jautėte Maksui.

– Aš jau jaučiu, – tyliai atsakė ji.

Viljamas palietė jos skruostą.

– Nedink iš mano gyvenimo dar aštuoniems mėnesiams.

– Negalėsiu – juk pardavei mano namus.

Pakeliui į Bostoną, jausdamasis laimingesnis ir stabilesnis nei kada po tėvo mirties, Viljamas apmetinėjo ataskaitą apie Elnių giraitės pardavimą mintimis nuolat grįždamas prie Keitės ir pastarųjų kelių dienų. Prieš pat traukiniui įpūškuojant į Pietų stotį jis savo neįskaitomu raštu greitai brūkštelėjo žinutę.

„Keite,

supratau, kad jau tavęs pasiilgau, o praėjo dar tik kelios valandos. Meldžiu, parašyk ir pranešk, kada grįši į Bostoną. Tuo tarpu grįšiu į darbą ir galbūt sugebėsiu išmesti tave iš galvos gana ilgam, t. y. daugių daugiausia dešimčiai penkiolikai minučių.

Su meile,
Viljamas

P. S. Tebesi man skolinga septyniolika su puse milijono.“

Vos įmetus voką į pašto dėžutę Čarlzo gatvėje visas mintis apie Keitę iššlavė žinių berniuko šūksnis:

– Volstritas žlugo!

Viljamas griebė laikraštį ir greitai permetė akimis pirmąjį puslapį. Rinka staiga krito per naktį. Kai kurie finansininkai teigė, kad tai tik paprastas pertvarkymas; Viljamas įžvelgė, kad tai pradžia nuošliaužos, kurią jis pranašavo jau kelis mėnesius. Jis nuskubėjo į banką ir kone bėgte įlėkė į pirmininko kabinetą.

– Esu įsitikinęs, kad per kelias savaites rinka atsistatys, – raminamai pasakė Alanas Loidas.

– Neatsistatys, – atkirto Viljamas. – Rinka išsiplėtusi iki kraštutinės ribos. Perkrauta smulkių investuotojų, kurie manė, kad greit prasimanys pinigų, o dabar ruošiasi sprukti. Nejau nematot, kad burbulas tuoj sprogs? Ketinu parduoti visas turimas akcijas. Iki metų galo iš rinkos nieko neliks. Dar vasario mėnesį įspėjau valdybą, Alanai.

– Vis dar nepritariu tavo nuomonei, Viljamai, tačiau tučtuojau sukviesiu valdybos posėdį ir galėsime viską smulkiau aptarti.

– Dėkoju, – tarė Viljamas. Sugrįžęs į savo kabinetą tučtuojau nuo rašomojo stalo stvėrė telefono ragelį.

– Alanai, pamiršau pasakyt. Sutikau moterį, kurią ketinu vesti.

– Ar ji tai žino?

– Ne.

– Suprantu, – tarstelėjo Alanas. – Tada tavo vestuvės labai primins bankininko karjerą. Visiems tiesiogiai susijusiems bus pranešta tada, kai tu nuspręsi.

Viljamas nusijuokė, stvėrė kitą telefoną ir davė nurodymą parduoti visas likusias akcijas. Kai padėjo ragelį, tarpduryje stovėjo Tonis Saimonsas. Iš jo veido išraiškos atrodė, kad Viljamą laiko visišku pamišėliu.

– Prarasi paskutinius marškinius, jei atsikratysi visų akcijų rinkai esant dabartinės būklės.

– Prarasiu kur kas daugiau nei marškinius, jei laikysiuosi jų įsikibęs, – atkirto Viljamas.

Jo nuostoliai kitą savaitę viršijo milijoną, kas mažiau savimi pasitikintį žmogų būtų nuvarę į kapus. Viljamas perinvestavo kapitalą į medžiagas, turinčias aiškią formą: auksą, sidabrą, nikelį ir alavą.

Valdybos posėdyje kitą dieną Viljamo pasiūlymui tučtuojau likviduoti banko akcijas buvo nepritarta aštuoniais balsais prieš šešis. Tonis Saimonsas įtikino valdybą, kad būtų neatsakinga nepasilaikyti truputį ilgiau. Viljamas pasiekė vienintelę nedidelę pergalę: įkalbėjo kolegas daugiau akcijų nepirkti.

Kitą dieną rinka keliais punktais pakilo, ir Viljamas pasinaudojo galimybe parduoti kone viską, kas liko iš jo akcijų. Savaitės pabaigoje, kai indeksas keturias dienas stabiliai kilo, Viljamas netgi pradėjo galvoti, ar nesureagavo perdėtai, tačiau patirtis ir instinktai kuždėjo, kad jis priėmė teisingą sprendimą. Alanas Loidas tylėjo; pinigai, kuriuos prarado Viljamas, buvo ne jo reikalas. Jis ramiai laukė, kol atsistatydins.

Spalio dvidešimt antrą rinka vėl patyrė didelių nuostolių, ir Viljamas vėl meldė Alaną pasitraukti kol ne vėlu. Šį kartą Alanas įsiklausė ir leido Viljamui duoti nurodymą parduoti kai kurias pagrindines banko akcijas. Kitą dieną rinką sužlugdė pardavimų lavina ir nebuvo svarbu, ko bankas nori atsikratyti, nes rinkoje daugiau nebebuvo pirkėjų. Kitą savaitę kilo tikras pardavimų vajus, nes visi smulkūs Amerikos investitoriai norėdami kuo greičiau pasitraukti davė nurodymus parduoti. Kilo tokia panika, kad kursų telegrafo juostelė nespėjo su transakcijomis. Klerkai dirbo visą naktį. Tik kitą dieną atsidarius biržai verteivos sužinojo, kiek prarado.

Viljamas pardavė kone visas savo akcijas, ir jo asmeniniai nuostoliai proporcingai buvo gerokai mažesni nei banko. Per keturias dienas praradęs daugiau nei tris milijonus netgi Tonis Saimonsas ėmė vadovautis Viljamo patarimu.

Spalio dvidešimt devintąją, vėliau pavadintą Juoduoju ketvirtadieniu, rinka vėl pradėjo kristi. Buvo parduota šešiolika milijonų šeši šimtai dešimt tūkstančių trisdešimt akcijų. Tiesa ta, nors nedaugelis ją pripažino, kad visos Amerikos finansų įstaigos tapo nemokios. Jei visi klientai būtų pareikalavę grynųjų, arba jei, savo ruožtu, įstaigos būtų paprašiusios padengti išduotas paskolas, visa bankininkystės sistema per naktį būtų žlugusi.

Lapkričio devintosios valdybos posėdis prasidėjo tylos minute Džono Džei Riordano atminimui: *County Trust* prezidentas ir vienas „Kaino ir Keboto“ direktorių išvakarėse nusišovė. Vienuolikta savižudybė Bostono bankininkų sluoksniuose per dvi savaites, o velionis buvo asmeninis Alano Loido draugas. Alanas pranešė, kad „Kainas ir Kebotas“ jau prarado beveik keturis milijonus. Kone visi smulkūs banko investitoriai bankrutavo, o dauguma didesniųjų turėjo sunkių grynųjų apyvartos problemų. Prie Volstrito bankų ėmė rinktis piktos minios, tad senyvus apsaugininkus pakeitė Pinkertono agentai.

– Dar viena tokia savaitė, – tarė Alanas, – ir mus visus nušluos.

Jis pasisiūlė atsistatydinti, bet direktoriai apie tai nė girdėti nenorėjo. Alano Loido padėtis niekuo nesiskyrė nuo kitų didelių Amerikos bankų valdybos pirmininkų padėties. Tonis Saimonsas taip pat pasisiūlė atsistatydinti, tačiau ir vėl kolegos direktoriai net nesiūlė balsuoti šiuo klausimu. Kadangi buvo akivaizdu, jog Saimonsas daugiau nebėra kandidatas į Alano Loido vietą, Viljamas kilniaširdiškai tylėjo.

Priėmus kompromisą Saimonsas buvo išsiųstas į Londoną perimti visą atsakomybę už banko operacijas Europoje. „Toliau nuo

pagundos", – galvojo Viljamas, kai valdyba paskyrė jį naujuoju investicijų direktoriumi. Jis tučtuojau pavaduotoju pasikvietė Matą Lesterį. Šįkart Alanas Loidas net antakių nepakėlė, tad Viljamas ėmė svarstyti, ar nepareikalauti, kad Matas taip pat būtų pakviestas ir į valdybą; tačiau akimirka buvo praėjusi.

Matas negalėjo pradėti dirbti banke iki ankstyvo pavasario, nes anksčiau tėvas negalėjo jo paleisti. „Lesteris" taip pat neapsiėjo be sunkumų.

Nieko nebuvo baisesnio už tūkstantis devyni šimtai dvidešimt devintųjų žiemą. Viljamas bandė ramiai stebėti, kaip vienodai didelės ir mažos įmonės, vadovaujamos bostoniečių, kuriuos jis pažinojo visą gyvenimą, žlunga. Jis netgi pradėjo abejoti, ar išsilaikys „Kainas ir Kebotas".

Per Kalėdas jis praleido nuostabią savaitę Floridoje. Keitė ruošėsi grįžti į Bostoną, o Viljamas padėjo jai krautis mantą į lagaminus ir dideles dėžes („Tik tiek „Kainas ir Kebotas" leido man pasilikti", – erzinosi ji). Viljamo Kalėdų dovanos pripildė dar vieną didelę dėžę, ir ji jautėsi kalta dėl jo dosnumo.

– Kuo našlė be skatiko gali tikėtis atsilyginti? – šmaikštavo.

Viljamas grįžo į Bostoną pakilios nuotaikos, vildamasis, kad su Keite praleistas laikas bus geresnės metų pradžios pranašas.

27

Įžengęs į viešbučio valgomąjį Abelis nustebo prie tėvo staliuko pamatęs Melaniją. Visada dailiai pasipuošusi mergina šįkart atrodė pavargusi ir išsigandusi. Abelis jau norėjo eiti ir pasiteirauti, kas atsitiko, tačiau prisiminęs pastarąjį jų susitikimą persigalvojo. Grįždamas į savo kabinetą pamatė prie registratūros pulto stovintį Deivisą Leroją. Vyras vilkėjo tą patį languotą švarką, su kuriuo Abelis jį pirmą kartą pamatė „Plazoje“.

– Ar Melanija valgomajame? – pasiteiravo Deivisas.

– Taip, – patvirtino Abelis. – Nežinojau, kad šiandien atvažiuosit, Deivisai. Tučtuojau liepsiu paruošti prezidentinius apartamentus.

– Tik vienai nakčiai, Abeli, o vėliau norėsiu asmeniškai persimesti žodeliu.

– Žinoma.

Abeliui nepatiko žodis „asmeniškai“, jis ėmė svarstyti, gal Melanija pasiskundė? Ar todėl pastarosiomis dienomis niekaip negalėdavo susisiekti su Deivisu?

Lerojus nuskubėjo į valgomąjį, o Abelis nuėjo prie registratūros pulto patikrinti, ar prezidentiniai apartamentai laisvi. Buvo neužimta pusė viešbučio kambarių, tad nieko keista, kad ir šis numeris laisvas. Jis užregistravo Deivisą, o paskui daugiau nei valandą laukė prie pulto ir matė iš valgomojo išeinančią išraudusią, tarsi apsiverkusią Melaniją. Tėvas išėjo po kelių minučių.

– Pasiimk butelį burbono, Abeli, tik neaiškink, kad neturime, o tada ateik pas mane į numerį.

Abelis paėmė iš seifo porą butelių ir pasikėlė pas Lerojų į septynioliktą aukštą vis dar smalsaudamas, ar Melanija dėl jo pasiskundė.

– Atkimšk butelį ir kliūstelk man daug, Abeli, – paliepė Lerojus.

Dar kartą Abelis pajuto nežinomybės baimę. Jo delnai ėmė prakaituoti. Juk negali būti atleistas už tai, kad norėjo vesti boso dukterį? Juodu su Lerojumi draugai daugiau nei metus, artimi draugai, svarstė jis.

– Geriau ir sau įsipilk, Abeli.

Abelis įvykdė boso nurodymą, tačiau tik žaidė su stikline laukdamas, kol prabils Deivisas.

– Abeli, aš žlugęs, – Lerojus patylėjo, nugėrė mauką ir įsipylė sau dar.

Abelis tylėjo, iš dalies dėl to, kad nesugalvojo, ką pasakyti. Gurkšteléjęs burbono pagaliau ištarė:

– Tačiau tebeturite vienuolika viešbučių.

– Turėjau, – pataisė Deivisas Lerojus. – Reikia vartoti būtąjį laiką, Abeli. Daugiau nebeturiu nė vieno; praėjusį ketvirtadienį viešbučius perėmė bankas.

– Tačiau jie priklauso jums – priklausė jūsų šeimai dvi kartas, – tarė Abelis.

– Tiesa, tačiau dabar nebepriklauso. Dabar tai banko nuosavybė. Nėra jokios priežasties, kodėl negalėtum žinoti visos tiesos, Abeli; panašūs dalykai, didesni ar mažesni, šiuo metu Amerikoje nutinka kone visiems. Maždaug prieš dešimt metų pasiskolinau iš banko du milijonus dolerių, o kaip garantą panaudojau viešbučius. Visus iki paskutinio cento pinigus įdėjau į akcijas ir obligacijas, gana konservatyviai ir į solidžias kompanijas. Uždirbau kone penkis milijonus, dar ir dėl to viešbučių nuostoliai niekada manęs per daug nejaudino – jie buvo tarsi išskaičiuojamas mokestis palyginus su pelnu, kurį gaudavau biržoje. Šiandien negaliu tų akcijų atsikratyti. Pastarąsias tris savaites tik pardavinėju, tačiau nėra pirkėjų. Praėjusį

ketvirtadienį bankas anuliavo įkeisto turto išpirkimo teisę. Dauguma biržos žlugimo paveiktų piliečių savo nuostoliams padengti turi tik popieriaus skiautes, o mano atveju paskolą suteikęs bankas kaip garantą turi viešbučių dokumentus. Todėl biržai pasiekus dugną jie tučtuojau perėmė nuosavybę. Niekšai ketina viską parduoti, vos tik ras pirkėją.

– Tai beprotybė, – pasakė Abelis. – Šiuo metu jie nieko už tuos viešbučius negaus, tačiau, jei paremtų mus, gebėtume pasiekti, kad jų investicija duotų puikų pelną.

– Žinau, kad *tu* gebėtum, Abeli, tačiau man jie gali sviesti į veidą ankstesnius dokumentus. Nuvažiavau į banko pagrindinę būstinę Bostone ir papasakojau apie tave. Tikinau, kad visą laiką skirčiau grupei, jei tik suteiktų trumpalaikę paskolą, tačiau jie nesusidomėjo. Pakišo man kažkokį išsilaižiusį jaunikli, kuris žino visus vadovėlinius atsakymus apie grynųjų srautus, pirminio kapitalo nebuvimą ir kredito ribojimus, – Lerojus patylėjo ir gurkštelėjo burbono. – Šiuo metu geriausia išeitis – nusigerti, nes aš baigtas, be cento, bankrotas.

– Vadinasi, ir aš, – tyliai pastebėjo Abelis.

– Ne, tavęs laukia didi ateitis, sūnau. Kad ir kas perims šią grupę, negalės be tavęs pajudėti.

– Pamiršai, kad man priklauso dvidešimt penki procentai grupės akcijų.

Deivisas Lerojus įsmeigė į jį akis.

– Dieve mano, Abeli, viliuosi, ne visus savo pinigus sukišai į mane, – jo balsas prikimo.

– Viską iki paskutinio cento, – prisipažino Abelis, – tačiau nesigailiu, Deivisai. Geriau prakišti su išmintingu žmogumi, nei laimėti su kvailiu, – jis įsipylė sau dar gėrimo.

Lerojaus akis užtvindė ašaros.

– Žinai, Abeli, tu pats geriausias mano kada turėtas draugas. Sutvarkei mano viešbutį, investavai savo pinigus, palikau tave be

cento, o tu net nesiskundi. Ir dar mano dukra atsisako už tavęs tekėti.

– Nepyksti, kad jai piršausi? – pasitikslino Abelis labiau pasitikėdamas savimi, nei būtų iki trečio burbono.

– Kvaiša pasipūtusi snobė neatpažįsta verto daikto. Ji nori ištekėti už kokio arklius veisiančio pietiečio, kurio giminės medyje puikuojasi bent pora konfederatų generolų, o jei už šiauriečio, tai to proproprosenelis turi būti atplaukęs „Mayflower". Jei visi tvirtinantys, kad laive buvo jų giminaitis, kada ten suliptų, prakeikta gelda nuskęstų netoli nuplaukusi nuo Anglijos. Labai negerai, kad neturiu kitos dukters, Abeli. Tikrai didžiuočiausi, jei būtum mano žentas. Mudu būtume puiki komanda, tačiau aš vis dar tvirtinu, kad tu vienas pats gali juos visus įveikti. Tu jaunas, tau dar viskas priešaky.

Dvidešimt ketverių Abelis staiga pasijuto baisiai senas.

– Ačiū už pasitikėjimą, Deivisai, – tarė. – Kam rūpi ta prakeikta akcijų birža. Tu geriausias mano draugas.

Abelis įsipylė sau dar burbono ir vienu mauku nurijo. Iki ankstyvo ryto dviese ištuštino du butelius. Kai Deivisas užmigo krėsle, Abelis sugebėjo nusvirduliuoti į savo kambarį dešimtame aukšte ir griuvo ant lovos. Iš kieto miego jį pažadino garsus beldimas į duris. Abeliui svaigo galva, tačiau beldimas nesiliovė, vis garsėjo. Kažkaip apgraibomis jis susirado kelią prie durų. Beldė pasiuntinukas.

– Einam greičiau, pone Rosnovski, einam greičiau! – nubėgdamas koridoriumi paragino vaikas.

Abelis užsimetė chalatą, įsispyrė į šlepetes ir nusvirduliavo koridoriumi įkandin pasiuntinuko, kuris laikė atviras lifto duris.

– Greičiau, pone Rosnovski, – ragino vaikas.

– Kur taip skubam? – pasiteiravo Abelis vis dal tvinksinčia galva besileidžiančiame lifte.

– Kažkas iššoko pro langą.

Abelis akimirksniu išblaivėjo.

– Svečias?

– Taip, tikriausiai, – patikino berniukas, – bet nesu tikras.

Liftas sustojo pirmame aukšte. Abelis pastūmė metalinius vartelius ir išbėgo į gatvę. Viešbutį jau supo policijos mašinos įjungtais švyturėliais, kaukiančiomis sirenomis. Abelis nebūtų atpažinęs sumaitoto ant šaligatvio tysančio kūno, jei ne languotas švarkas. Policininkas užsirašinėjo detales. Prie Abelio priėjo neuniformuotas policininkas.

– Jūs valdytojas?

– Taip, aš.

– Ar numanot, kas šis žmogus galėtų būti?

– Taip, – nukąsdamas žodžius ištarė Abelis, – jis vardu Deivisas Lerojus.

– Ar žinote, iš kur jis kilęs, kaip susisiekti su jo giminaičiais?

Abelis nukreipė akis nuo Deiviso kūno ir atsakė automatiškai:

– Jis iš Dalaso. Artimiausia giminaitė panelė Melanija Leroj yra studentė ir gyvena universiteto miestelyje.

– Nusiųsime ką nors jos atvežti.

– Ne, nereikia. Aš pats nuvažiuosiu, – pažadėjo Abelis.

– Dėkoju, pone. Visada geriau, kai tokią naujieną sužinai ne iš nepažįstamų.

– Kaip siaubinga ir visiškai nereikalinga, – pastebėjo Abelis, vėl sugrįždamas akimis prie draugo kūno.

– Šiandien Čikagoje jis jau septintas, – patvirtino pareigūnas, užversdamas savo mažą juodą užrašų knygutę. – Vėliau turėsim patikrinti jo kambarį. Neišnuomokit, kol neduosim leidimo.

Policininkas nudrožė link greitosios, kuri cypdama stabdžiais sustojo. Abelis stebėjo, kaip sanitarai surenka nuo šaligatvio tai, kas liko iš Deiviso Lerojaus. Jį staiga perliejo šaltis, baisiai suspaudė pilvą, ir jis susmuko ant kelių. Dar kartą prarado geriausią draugą. Gal, jei būtų mažiau gėręs ir daugiau galvojęs, būtų pajėgęs jį išgelbėti? Abelis susitvardė, grįžo į savo kambarį, ilgai prausėsi po šaltu dušu ir

kažkaip sugebėjo apsirengti. Užsisakė juodos kavos ir nenoriai grįžo į prezidentinius apartamentus. Niekas daugiau, išskyrus pora tuščių burbono butelių, neliudijo apie prieš kelias minutes čia vykusią dramą. Staiga ant šoninio staliuko prie lovos, kurioje nebuvo miegota, jis pamatė laiškus. Pirmasis buvo adresuotas Melanijai, antrasis – advokatui Dalase, o trečiasis – Abeliui Rosnovskiui. Trečiąjį jis atplėšė, nors rankos kone nevaldomai drebėjo.

„Brangusis Abeli,

renkuosi vienintelį kelią, likusį po banko sprendimo. Nebeturiu dėl ko gyventi, esu per senas pradėti iš naujo. Noriu, kad žinotum; tikiu, kad tu vienintelis žmogus, kuris galėtų ką nors išgriebti iš šitos mėšlo krūvos.

Sudariau naują testamentą, kuriame savuosius septyniasdešimt penkis procentus „Ričmondo grupės" akcijų palieku tau. Suvokiu, kad jos bevertės, tačiau bent jau užtikrins tavo kaip teisėto grupės savininko padėtį. Jei buvai pakankamai protingas, kad dvidešimt penkis procentus įsigytum už savo pinigus, nusipelnei teisės pabandyti susitarti su banku. Visa kita palieku Melanijai. Meldžiu, pats jai pranešk.

Būčiau didžiavęsis, jei būtum tapęs mano žentu, partneri.

Tavo draugas,

Deivisas

Abelis du kartus perskaitė laišką, o tada įsidėjo jį į piniginę.

Vos prašvitus lėtai nuvažiavo į universiteto miestelį. Melanijai žinią pranešė kuo švelniau. Sėdėjo susinervinęs ant sofutės nežinodamas, ką galėtų pridurti prie atšiaurios žinios apie mirtį. Ji ištvėrė žinią stebėtinai gerai, tarsi būtų žinojusi, jog taip gali nutikti, nors akivaizdžiai buvo sukrėsta. Ašarų Abelis nepamatė – galbūt ji verkė vėliau, jam išvažiavus. Pirmą kartą gyvenime jam jos pagailo.

28

Tūkstantis devyni šimtai trisdešimtųjų sausio ketvirtą Abelis Rosnovskis įlipo į Bostono traukinį. Stotyje sėdo į taksi ir į „Kaino ir Keboto“ banką atvažiavo keliomis minutėmis per anksti. Sėdėdamas priimamajame, didesniame ir labiau išpuoštame nei geriausias Čikagos „Ričmondo“ miegamasis, pabandė skaityti *The Wall Street Journal*, kuris bandė įtikinti skaitytojus, kad šie metai bus geresni. Abelis abejojo. Į patalpą įėjo manieringa vidutinio amžiaus moteris.

– Ponas Kainas su jumis susitiks, pone Rosnovski.

Abelis atsistojo ir nusekė ilgu koridoriumi į nedidelį ąžuolu iškaltą kabinetą. Už didelio oda aptraukto stalo sėdėjo aukštas išvaizdus vyras, Abelio supratimu, maždaug jo vienmetis. Bankininko akys buvo tokios pat žydros kaip ir Abelio, tačiau panašumai tuo ir baigėsi. Ant sienos už nugaros kabojo vyresnio vyro portretas, į kurį už rašomojo stalo sėdintis jaunuolis buvo didžiai panašus. „Lažinuosi, čia tėtukas, – karčiai pagalvojo Abelis. – Galiu neabejoti, jis išgyvens krachą; bankai visada išsilaiko, kad ir kas nutiktų.“

– Aš esu Viljamas Kainas, – stodamasis ir tiesdamas ranką tarė vyras. – Prašom sėstis, pone Rosnovski.

– Dėkoju, – šaltai atsakė Abelis, spausdamas ištiestą ranką.

– Galbūt leisite informuoti, kaip vertinu esamą situaciją.

– Žinoma.

– Po pirmalaikės ir tragiškos mirties... – pradėjo Viljamas, nekęsdamas žodžių pompastiškumo.

„...kurią sukėlė bejausmis tavo poelgis“, – pagalvojo Abelis.

– ...ponas Lerojus jus paliko tiesiogiai atsakingą už „Ričmondo grupę“, kol bankui pavyks rasti pirkėją. Nors visos grupės akcijos dabar yra jūsų vardu, nuosavybė vienuolikos viešbučių forma, kuri buvo laikoma kaip velionio pono Lerojaus dviejų milijonų dolerių paskolos užstatas, teisiškai yra mūsų. Jei panorėsite atsiriboti nuo viso proceso, mes suprasime.

„Įžeidžiantis pasiūlymas, – pagalvojo Viljamas, – bet pasakyti reikėjo“.

„Būtent šito tikisi bankininkai – kad spruksi šalin vos iškilus problemai“, – pagalvojo Abelis.

– Kol dviejų milijonų dolerių skola nebus padengta, bijau, kad turėsime laikyti velionio pono Lerojaus verslą nemokiu, – tęsė Viljamas. – Bankas vertina jūsų asmeninį indėlį grupei, todėl nesistengsime atsikratyti viešbučių, kol galėsime bendrauti su jumis asmeniškai. Pagalvojom, galbūt žinote, kas galėtų susidomėti nuosavybe, nes pastatai, žemė ir verslas akivaizdžiai yra vertingas turtas.

– Tačiau ne toks vertingas, kad bankas nuspręstų paremti mane, – tarė Abelis. Jis nuvargęs perbraukė ranka tankius juodus plaukus. Viljamas neatsakė. – Kiek laiko man duosite rasti pirkėją?

Viljamas akimirką dvejojo: jis pamatė ant Abelio Rosnovskio riešo sidabro apyrankę. Anksčiau kažkur jau buvo ją matęs, tačiau negalėjo prisiminti kur.

– Trisdešimt dienų. Privalote suprasti, kad bankas kasdien patiria nuostolių: iš vienuolikos viešbučių tik Čikagos „Ričmondas“ šiuo metu duoda nedidelį pelną.

– Jei skirtumėte daugiau laiko, pone Kainai, visus viešbučius paverčiau pelningais. Žinau, kad sugebėčiau. Tik duokite man progą, ir aš tai įrodysiu, pone, – Abelis pajuto, kad paskutiniai žodžiai užstrigo gerklėje.

– Praėjusį rudenį ponas Lerojus tikino banką, kad jus verta paremti, – tarė Viljamas, – tačiau laikai sunkūs. Nėra kaip sužinoti, ar

viešbučių verslas atsigaus, o mes nesame viešbutininkai, pone Rosnovski, mes bankininkai.

Abeliui darėsi sunku valdytis prie šio dailiai apsirengusio „jauniklio“.

– Viešbučio personalui jie bus dar sunkesni, – pastebėjo jis. – Ką reikės daryti, jei parduosite stogą virš jų galvų? Kas, jūsų supratimu, jiems nutiks?

– Bijau, kad nesame atsakingi už jūsų personalą, pone Rosnovski. Turiu paisyti geriausių banko interesų.

– Man regis, norite pasakyti, geriausių savo interesų, pone Kainai? – aštriai tarė Abelis.

Bankininkas išraudo.

– Pastaba neteisinga, pone Rosnovski, ir aš tikrai įsižeisčiau, jei nesuprasčiau, ką jums teko išgyventi.

– Labai blogai, kad neparodėte tokio supratingumo ponui Lerojui, – pastebėjo Abelis. – Jūs jį nužudėte, pone Kainai, lygiai taip pat, lyg pats būtumėte išstūmęs pro tą viešbučio langą. Jūs ir jūsų kolegos, taip mėgstantys „nusiplauti rankas“. Sėdite sau puošniuose kabinetuose, o mes neriamės iš kailio tam, kad stojus geriems laikams jūs galėtumėte viską susižerti, arba atėjus blogiems laikams išmurkdytumėte mus purve.

Viljamas taip pat pradėjo pykti, tačiau kitaip nei Abelis to nerodė.

– Tokia diskusijos kryptis niekur mūsų nenuves, pone Rosnovski. Privalau jus įspėti, jei per trisdešimt dienų negebėsite rasti grupei pirkėjo, neturėsiu pasirinkimo, tik parduoti viešbučius viešame aukcione.

– Tikriausiai patarsite kreiptis paskolos į kitą banką, – sarkastiškai pastebėjo Abelis. – Jūs susipažinęs su mano dokumentais ir nenorite manęs paremti, tad kodėl kas nors kitas sumanytų rizikuoti?

– Ką nuspręsite daryti, pone Rosnovski, visiškai priklauso nuo jūsų. Man duotos aiškios instrukcijos kuo greičiau atsikratyti turto

ir likviduoti sąskaitą, taip ir ketinu elgtis. Gal būtumėte malonus ir susisiektumėte su manimi ne vėliau nei, – jis dirstelėjo į kalendorių, – vasario ketvirtą ir leistumėte man žinoti, ar pavyko rasti pirkėją? Geros dienos, pone Rosnovski.

Viljamas atsistojo iš už rašomojo stalo ir vėl ištiesė ranką. Šį kartą Abelis gestą ignoravo.

Jis nuėjo prie durų, tačiau prieš išeidamas iš kabineto stabtelėjo.

– Maniau, kad po pono Lerojaus mirties, pone Kainai, jausitės sutrikęs ir ištiesite pagalbos ranką. Klydau. Jums svarbiausia – jūsų interesai, tačiau šį vakarą eidamas miegoti, pone Kainai, pagalvokite apie mane. Ir, kai ryte pabusite, vėl prisiminkite mane, nes aš niekad nesiliausiu svarstęs savo ketinimų jūsų atžvilgiu.

Kai jis uždarė duris, Viljamas susiraukęs liko stovėti. Jam nėjo iš galvos ta sidabro apyrankė – kurgi ją matė?

Į kabinetą įėjo sekretorė.

– Koks siaubingas mažius, – tarstelėjo.

– Ne, ne visai, – paprieštaravo Viljamas. – Jis mano, kad mes atsakingi dėl jo verslo partnerio mirties, kad išskaidysime jo kompaniją visiškai negalvodami apie tarnautojus, jau neminint jo paties, nors jis dirbo tikrai šauniai. Atsižvelgiant į aplinkybes, ponas Rosnovskis buvo gana mandagus. Gaila, kad valdyba nepritarė mano siūlymui jį paremti.

Staiga išsekęs Viljamas sudribo į krėslą.

29

Vėliau tą vakarą sugrįžęs į Čikagą Abelis tebetūžo dėl Viljamo Kaino elgesio. Jis nelabai tesuvokė, ką prie kiosko kampe šūkauja žinių berniūkštis, susistabdė taksi ir įsikeberiojo ant galinės sėdynės.

– Į „Ričmondo" viešbutį, prašyčiau.

– Ar jūs iš laikraščio? – sukdamas į Valstijos gatvę pasiteiravo vairuotojas.

– Ne. Kodėl teiraujatės?

– Na, tik todėl, kad pasiprašėt į „Ričmondą", o toje vietoje knibždėte knibžda reporterių.

Abeliui nepavyko prisiminti jokių viešbutyje numatytų renginių, kurie galėtų pritraukti žurnalistų.

– Jei jūs ne iš laikraščio, gal turėčiau vežti jus į kitą viešbutį? – nerimo vairuotojas.

– Kodėl? – dar labiau sutriko Abelis.

– Na, jei ten užsisakėte kambarį, ne itin gerai išsimiegosite.

– Kodėl gi ne? – mygo Abelis.

– Todėl, kad „Ričmondas" supleškėjo iki pamatų.

Automobiliui pasukus už Dreiko gatvės kampo Abeliui prieš akis stojo rūkstantis Čikagos „Ričmondo" karkasas. Visur buvo pilna policijos automobilių, gaisrinių, gatvė buvo užtvindyta vandens su apanglėjusios medienos nuolaužomis, o iš užtvaros tiesė kaklus žiopliai. Abelis įsmeigė akis į apdegusias geriausio Deiviso Lerojaus viešbučio liekanas.

– Du doleriai, – pasakė taksi vairuotojas.

„Ir lenko vaikai išmintingi po laiko“, – pagalvojo Abelis ir sugniaužtu kumščiu ėmė daužyti luošąją koją. Skausmo nejautė – nebeliko ką jausti.

– Jūs, niekšai! – suriko garsiai. – Buvau smukęs ir žemiau, vis tiek jus visus įveiksiu! Vokiečius, rusus, turkus, tave, suski Kainai, o dabar šitai. Viską! Visus jus sudorosiu! Niekas nepražudys Abelio Rosnovskio!

Valdytojo padėjėjas, pamatęs automobilyje gestikuliuojantį bosą, atbėgo tekinas. Abelis prisivertė nurimti.

– Ar visi saugiai išsigelbėjo? – pirmiausia pasiteiravo Abelis.

– Taip, dėkui Dievui. Viešbutis buvo kone tuščias. Laimei, gaisras įsiplieskė popietei įpusėjus, todėl žmones išgabenti nebuvo sunku. Keletas nesmarkiai sužeistų ir apdegusių – juos išvežė į Čikagos centrinę, tačiau dėl žmonių nėra ko nervintis.

– Gerai, nors kiek palengvėjo. Dėkui Dievui, viešbutis buvo gerai apdraustas, per milijoną, kiek prisimenu. Vis dar galėsim pasukti šią negandą savo naudai.

– Ne, jei tiesa tai, ką teigia šios dienos laikraščiai.

– Ką nori pasakyt? – pasiteiravo Abelis.

– Geriau pats pasiskaitykit, bose.

Abelis nuėjo prie artimiausio kiosko ir sumokėjo berniukui du centus už paskutinį *Chicago Tribune* numerį.

Stambi antraštė rėkė: „Gaisras „Ričmondo“ viešbutyje – įtariamas padegimas“.

Abelis negalėdamas patikėti papurtė galvą.

– Ar gali būti kas dar blogiau? – suniurnėjo.

– Turit bėdų? – pasmalsavo berniukas.

– Šiokių tokių, – atsakė Abelis ir grįžo pas padėjėją. – Kas vadovauja policijos tyrimui?

– Štai tas pareigūnas, atsirėmęs į patrulių mašiną, – atsakė tas, rodydamas į per anksti nuplikusį vyriškį giliai įsodintomis akimis. – Leitenantas O’Melis.

– Aišku, – tarstelėjo Abelis. – Perduok darbuotojams, kad rytoj ryte visi susitinkam flygelyje. Jei kam nors prireiks manęs anksčiau, apsistosiu „Stevense“.

– Perduosiu, bose.

Abelis nudrožė prie leitenanto O'Melio ir prisistatė.

Policininkas kiek susikūprino ir paspaudė jam ranką.

– A, pražuvėlis buvęs valdytojas apsireiškė prie apanglėjusių liekanų.

– Man tai neatrodo juokinga, pareigūne, – pastebėjo Abelis.

– Atsiprašau, pone, – pasitaisė tas. – Nejuokinga. Naktis bus ilga. Eime, išlenksim po burnelę.

Jis paėmė Abelį už alkūnės ir nusivedė skersai Mičigano aveniu į užkandinę ant kampo, kur užsakė du pieno kokteilius.

Kai prieš jį atsidūrė baltas putotas mišinys, Abelis nusijuokė. Kadangi vaikystės jis neturėjo, tai buvo pirmas pieno kokteilis jo gyvenime.

– Suprantu. Juokinga, šiame mieste visi slapčia maukia burboną ir alų, – tarė pareigūnas, – tačiau kažkam tenka žaisti pagal taisykles. Šiaip ar taip. Prohibicija amžinai netruks, štai tada turėsiu bėdos, nes banditai sužinos, kad iš tikrųjų mėgstu pieno kokteilius.

Abelis antrą kartą nusijuokė.

– Grįžkim prie jūsų bėdų, pone Rosnovski. Pirmiausia privalau pasakyti, kad nemanau, jog turite nors menkiausią šansą gauti draudimo pinigus. Ekspertai išnaršė statinio likučius ir rado žibalu sulietą vietą. Net nebandyta nuslėpti. Visame rūsyje pilna tos medžiagos pėdsakų. Vienas degtukas, ir viskas pleška kaip Romos žvakelė (fejerverko rūšis).

– Ar bent nutuokiate, kas tai padarė? – pasiteiravo Abelis.

– Klausinėsiu aš. Ar numanot, kas galėtų jausti pagiežą viešbučiui arba jums asmeniškai?

Abelis suniurnėjo.

– Maždaug penkiasdešimt žmonių, leitenante. Čia atvykęs išvaikiau tikrą angių irštvą. Jei manote, kad padės, galiu pateikti jums sąrašą.

– Galbūt, tačiau iš to, ką žmonės čia kalba, man jo gali ir neprireikti. Jei nugirsite konkrečios informacijos, praneškit, pone Rosnovski, nes, įspėju, jūs turite priešų.

– Ką nors konkrečiai? – pasiteiravo Abelis.

– Yra kalbančių, kad tai padarėte pats, nes viską praradote per krachą, ir jums prireikė draudimo pinigų.

Abelis pašoko nuo kėdės.

– Nurimkit, nurimkit. Žinau, kad visą dieną buvot Bostone, be to, Čikagoje jūs turite viešbučius pastatančio ant kojų, o ne juos deginančio reputaciją. Tačiau „Ričmondą“ kažkas padegė, ir, prisiekiu, išsiaiškinsiu, kas. Kol kas palikim viską kaip yra. – Jis ėmė sukiotis ant savo kėdės. – Pieno kokteilis mano sąskaita, pone Rosnovski. Gal kada ateity prireiks jūsų paslaugos.

Einant durų link policininkas nusišypsojo merginai, paėmusiai jo penkiasdešimt centų, pagyrė jos kulkšnis ir pakeiksnojo naująją ilgų sijonų madą.

– Grąžą pasilik, širdele, – tarė.

– Labai ačiū, – atsakė mergina.

– Niekas manęs nesupranta, – pasiguodė leitenantas.

Abelis nusijuokė trečią kartą. Prieš pusę valandos nieku gyvu nebūtų patikėjęs, jog tai įmanoma.

– Beje, – jau prie durų tarstelėjo O'Melis, – jūsų ieškojo draudimo brokeris. Neprisimenu to vyruko pavardės, tačiau spėju, kad jis gana greitai pats jus susiras. Nepykit ant jo, jei manys, kad jūs įsivėlęs. Kas jį gali kaltinti? Susisieksim, pone Rosnovski – norėsiu vėl pasikalbėti, tada kokteiliu vaišinsite jūs.

Abelis nulydėjo akimis leitenantą, pradingstantį žioplių minioje, lėtai nugūrino į „Stevenso" viešbutį ir užsisakė kambarį nakčiai. Registratūros klerkas, kuris jau užregistravo daugumą „Ričmondo" svečių, negalėjo nuslėpti šypsenos registruodamas ir valdytoją.

Atsidūręs vienas kambaryje Abelis atsisėdo ir parašė ilgą laišką ponui Viljamui Kainui. Pateikė visas žinomas smulkmenas apie gaisrą ir pranešė, kad šia netikėta laisve ketina pasinaudoti surengdamas turą po kitus grupės viešbučius. Jis nematė jokios prasmės slampinėti po Čikagą šildantis „Ričmondo" pelenuose ir bergždžiai viliantis, jog kas nors ateis ir išgelbės.

Kitą rytą po aukščiausios klasės pusryčių pas „Stevensą" – visada gerai pasijusdavo puikiai tvarkomame viešbutyje – Abelis paėmė iš „Ričmondo" sąskaitos penkis tūkstančius dolerių, darbuotojams išmokėjo atlyginimą už dvi savaites ir pranešė, kad jie gali mažiausiai mėnesį pasilikti flygelyje arba kol susiras naujus darbus. Paskui nudrožė į *Continental Trust* pranešti Kurčiui Fentonui „Kaino ir Keboto" nuostatą, arba, jei tiksliau, Viljamo Kaino nuostatą. Nedėdamas daug vilčių pridūrė, kad ieško pirkėjo, kuris už „Ričmondo grupę" paklotų du milijonus.

– Tas gaisras nelabai padėjo, tačiau pažiūrėsiu, ką galiu padaryti, – kur kas labiau pasitikinčiai, nei Abelis tikėjosi pareiškė Fentonas. – Kai pirkote panelės Leroj dvidešimt penkis procentus, sakiau, kad, mano manymu, viešbučiai yra vertingas turtas. Nepaisant kracho nematau jokių priežasčių pakeisti savo nuomonę, pone Rosnovski. Kone dvejus metus stebėjau, kaip vadovaujate viešbučiui, ir paremčiau jus, jei sprendimas priklausytų asmeniškai nuo manęs, tačiau bijau, kad bankas nieku gyvu nesutiks paremti „Ričmondo grupės". Kiek per ilgai stebėjome finansines suktybes, kad tikėtume grupės ateitimi, o tas gaisras buvo paskutinis lašas. Vis dėlto turiu šiokių tokių išorės kontaktų, pažiūrėsiu, gal galėsiu kaip nors padėti. Gali būti, kad šiame mieste turite daugiau gerbėjų, nei manote, pone Rosnovski.

30

Abelis riedėjo į Pietus biuiku, kurį nusipirko prieš pat biržos griūtį. Turą nusprendė pradėti nuo Sent Luiso „Ričmondo“.

Kelionė užtruko beveik keturias savaites. Nors dauguma grupės viešbučių buvo nustekenti ir visi be išimties dirbo nuostolingai, nė vienas jų, Abelio požiūriu, nebuvo beviltiškas. Visi buvo įkurti gerose vietose, kai kurie netgi geriausiose miesto vietose. Senasis Lerojus tikriausiai buvo įžvalgesnis už sūnų, pamanė Abelis. Jis kruopščiai patikrino visų viešbučių draudimo polisus; jokių problemų. Kai galų gale pasiekė Dalaso „Ričmondą“, paskutinį savo maršruto tikslą, buvo tikras, kad bet kas, įstengęs nusipirkti grupę už du milijonus, puikiai investuos, o jei nuspręs pasamdyti jį, Abelis tiksliai žinos, ką reikia padaryti, kad grupė veiktų pelningai.

Grįžęs į Čikagą jis dar kartą įsiregistravo „Stevense“. Jo laukė keletas žinučių. Kuo greičiau susisiekti norėjo leitenantas O'Melis, taip pat Viljamas Kainas, Kurtis Fentonas ir galiausiai ponas Henris Osbornas. Abelis pradėjo nuo teisėsaugos ir susitarė susitikti su O'Meliu užkandinėje Mičigano aveniu.

Laukdamas leitenanto Abelis sėdėjo ant taburetės nugara į prekystalį ir stebėjo kitoje gatvės pusėje stūksančius apanglėjusius „Ričmondo“ viešbučio likučius. O'Melis kelias minutes pavėlavo, tačiau nė negalvojo atsiprašinėti. Jis klestelėjo ant gretimos kėdės ir atsisuko į Abelį.

– Jūs man skolingas, – pareiškė. – Niekas nepaspruks iš Čikagos, būdamas skolingas O'Meliui pieno kokteilį.

Abelis užsakė du, vieną paprastą, kitą didelį.

– Ką išsiaiškinot? – pasiteiravo Abelis duodamas detektyvui du raudonai ir baltai dryžuotus šiaudelius.

– Vaikinai iš gaisrų departamento neklydo – padegimas. Suėmė vyruką, pavarde Desmondas Peisis, kuris pasirodė esąs senasis „Ričmondo“ valdytojas. Dar prie jūsų, tiesa?

– Bijau, kad taip, – atsakė Abelis.

– Kodėl taip sakot? – pasiteiravo leitenantas.

– Aš atleidau Peisį už grobstymą. Jis pareiškė, kad atkeršys, net jei tai bus paskutinis jo veiksmas. Nelabai paisiau – pernelyg daug grasinimų patyriau gyvenime, leitenante, kad į kurį žiūrėčiau rimtai, ypač tokio bjaurybės kaip Peisis.

– Na, turiu pasakyti, kad mes pažiūrėjome rimtai, taip pat ir draudėjai, nes jie neišmokės nė cento, kol nebus įrodyta, kad tarp jūsų ir Peisio nebuvo slapto susitarimo.

– Šiuo metu man tik to ir tereikia, – pastebėjo Abelis. – Tačiau kaip galite būti tokie tikri, jog tai Peisis?

– Jis pasirodė artimiausios ligoninės traumatologijos skyriuje su sunkiais rankų ir krūtinės nudegimais tą pačią dieną, kai kilo gaisras. Jis gana greitai prisipažino, tačiau iki šiol neįsivaizdavau, koks jo motyvas. Taigi byla kaip ir baigta, pone Rosnovski.

Leitenantas siurbė šiaudeliu, kol pasigirdo garsus gurguliavimas, įtikinantis, kad kokteilio nebeliko nė lašo.

– Dar vieną? – pasiūlė Abelis.

– Geriau nereikia. Pažadėjau žmonai, kad nustosiu, – pareigūnas atsistojo. – Sėkmės, pone Rosnovski. Jei pavyks įrodyti draudėjams, kad nesate susijęs su Peisiu, gausite pinigus. Jei byla kada pasieks teismą, padarysiu viską, kad padėčiau. Susisieksim.

Abelis stebėjo, kaip detektyvas dingsta pro duris, padavė padavėjai dolerį, išėjęs į lauką kurį laiką pastovėjo stebeilydamas į erdvę, kur

mažiau nei prieš mėnesį stovėjo „Ričmondo“ viešbutis, tada apsisuko ir grįžo į „Stevensą“.

Čia laukė dar viena žinutė nuo Henrio Osborno. Vis dar jokios užuominos, kas jis galėtų būti. Buvo tik vienas kelias išsiaiškinti. Abelis paskambino nurodytu numeriu ir buvo sujungtas su Didžiosios vakarų draudimo kompanijos ieškinių inspektoriumi. Susitarė susitikti su Osbornu vidudienį. Paskui paskambino Viljamui Kainui į Bostoną ir papasakojo apie kitus grupės viešbučius.

– Leiskite dar kartą pakartoti, pone Kainai, kad galiu paversti tuos viešbučius pelningais, jei tik jūsų bankas suteiktų man progą. Žinau, kad tai, ką padariau Čikagoje, galiu padaryti su kitais grupės viešbučiais.

– Galbūt jums pavyks, pone Rosnovski, tačiau bijau, kad ne su „Kaino ir Keboto“ pinigais. Ar galiu priminti, kad liko vos kelios dienos rėmėjui susirasti? Geros dienos, pone.

– Gebenių lygos snobas, – tarstelėjo Abelis ryšiui nutrūkus. – Aš nepakankamai klasiškas tavo pinigams? Vieną dieną tu, niekše...

Kitas Abelio tvarkaraštyje buvo draudimo brokeris.

Henris Osbornas pasirodė esąs aukštas, išvaizdus, tamsiomis akimis ir kuokštu tamsių, ties smilkiniais jau žylančių plaukų, lengvai, maloniai bendraujantis. Jis nedaug ką teturėjo pridurti prie to, ką Abeliui pasakė leitenantas O’Melis. Didžioji vakarų draudimo kompanija neketina mokėti nė cento, kol policija nepateiks Desmondui Peisiui kaltinimų padegimu ir kol nebus įrodyta, kad pats Abelis čia neįsipainiojęs. Nepaisant stačiokiškos kalbos, Osbornas atrodė labai supratingas.

– Ar „Ričmondo grupė“ turi pakankamai pinigų viešbučiui atstatyti? – pasiteiravo jis.

– Nė sudilusio skatiko, – atsakė Abelis. – Kiti viešbučiai įkeisti, ir bankas myga mane parduoti.

– Kodėl jus? – nesuprato Osbornas.

Abelis paaiškino, kaip tapo grupės akcijų savininku iš tikrųjų neturėdamas viešbučių.

– Juk bankas matė, kaip puikiai tvarkėte šį viešbutį? Visi Čikagos verslininkai žino, kad jūs – pirmasis valdytojas, atnešęs Deivisui Lerojui pelno. Suprantu, kad bankams taip pat sunkūs laikai, tačiau netgi jiems derėtų suprasti, kada padaryti išimtį, ypač jei kalbama ir apie jų interesus.

– Tik ne šitas bankas.

– *Continental Trust*? – nustebo Osbornas. – Visada maniau, kad senasis Kurtis Fentonas kiek manieringas, tačiau gana sukalbamas.

– Nebe *Continental Trust*. Viešbučiai dabar priklauso Bostono bankui, kuris vadinasi „Kainas ir Kebotas".

Henris Osbornas išbalo ir susmuko į krėslą.

– Kas jums? – išsigando Abelis.

– Viskas gerai.

– Ar anksčiau turėjot reikalų su „Kainu ir Kebotu"?

– Tik tarp mūsų? – pasiteiravo Henris Osbornas.

– Žinoma.

– Taip, mano kompanija kadaise su jais susidūrė. Mes bankrutavom, likom be nieko.

– Kaip?

– Smulkmenų atskleisti negaliu. Purvinas reikalas – paprasčiausiai sakykim, kad vienas direktorių pasinaudojo rūpestingai suformuluota sutartimi.

– Kuris? – susidomėjo Abelis.

– O su kuriuo turite reikalų jūs?

– Su Viljamu Kainu.

Osborno veidas spalvos neatgavo.

– Būkit atsargus, – perspėjo jis. – Jis pats didžiausias pasaulio menkysta. Galėčiau atskleisti keletą privačių smulkmenų, tačiau tai turi likti griežčiausioje paslaptyje, nes jis ne iš tų žmonių, su kuriuo norėtum susidurti.

– Ketinu su juo susidurti, – pareiškė Abelis, – todėl būtų neblogai šį tą žinoti. Turiu su ponu Kainu savų sąskaitų.

– Na, jei tai lies Viljamą Kainą, padėsiu, kiek galėsiu, galit manim pasikliauti, – stodamasis patikino Osbornas, – tačiau tai turi likti griežtai tarp mūsų. Jei teismas nuspręs, kad „Ričmondą" padegė Desmondas Peisis ir niekas daugiau nėra įsipainiojęs, kompanija tą pačią dieną sumokės visą draudimo išmoką. – Jis atidarė Abeliui duris. – O paskui gal reikės apdrausti kitus jūsų viešbučius.

– Galbūt, – nesiginčijo Abelis.

Grįžęs į „Stevensą" jis rado dar vieną žinutę. Ponas Deividas Mekstonas teiravosi, ar Abelis neužsiėmęs ir galėtų su juo papietauti.

– Deividas Mekstonas, – garsiai ištarė jis, ir registratorius pakėlė galvą. – Iš kur žinau šitą pavardę?

– Deividas Mekstonas – šio viešbučio savininkas, pone Rosnovski.

– O taip, žinoma. Prašau pranešti ponui Mekstonui, kad su džiaugsmu kartu papietausiu. – Abelis dirstelėjo į laikrodį. – Gal perduotumėte, kad galiu kelias minutes pavėluoti?

– Žinoma, pone, – patikino registratorius.

Abelis nuėjo į savo kambarį ir persirengė nauju baltu kostiumu spėliodamas, ko Deividas Mekstonas galėtų norėti.

Valgomasis buvo sausakimšas. Vyriausiasis padavėjas parodė Abeliui privatų staliuką alkovoje, kur „Stevenso" savininkas sėdėjo vienas. Jis atsistojo sutikti svečio.

– Abelis Rosnovskis, pone.

– Taip, aš jus pažįstu, – tarė Mekstonas, – arba, tiksliau, pažįstu iš reputacijos. Sėskitės, ir valgykim.

Abelis negalėjo nesižavėti „Stevensu“. Maistas ir aptarnavimas nė kiek nenusileido „Plazai“. Norint vadovauti geriausiam Čikagos viešbučiui, jėgas išbandyti reikėtų čia. Vėl pasirodė vyriausiasis padavėjas, nešinas meniu. Abelis atidžiai jį išstudijavo, mandagiai atsisakė pirmojo patiekalo ir išsirinko jautienos – tai greičiausias būdas pasakyti, ar restoranas bendrauja su geru mėsininku. Deividas Mekstonas į meniu nežiūrėjo, paprasčiausiai užsisakė lašišos.

– Tikriausiai smalsu, kodėl jus pasikviečiau, pone Rosnovski, – pradėjo Mekstonas.

– Spėju, – juokdamasis tarė Abelis, – prašysite, kad imčiausi vadovauti „Stevensui“.

– Jūs visiškai teisus, pone Rosnovski.

Abelis liko be žado. Dabar atėjo Mekstono eilė juoktis. Netgi padavėjo, gabenančio padėklą su puikiausia jautiena, pasirodymas nepadėjo. Pjaustytojas pasigalando peilį. Mekstonas virš lašišos išspaudė riekelę citrinos ir tęsė:

– Po penkių mėnesių mano valdytojas, ištikimai atidirbęs dvidešimt dvejus metus, atsistatydins. Netrukus išeis ir jo padėjėjas, taigi ieškau naujos šluotos.

– Ši vietelė atrodo gana švari.

– Tačiau nereiškia, kad jos negalima patobulinti, pone Rosnovski. Stovėdamas ramiai niekada nesitenkini, – pridūrė Mekstonas. – Pastaruosius dvejus metus atidžiai stebėjau jūsų veiklą. Kol neperėmėte „Ričmondo“, jo net viešbučiu vadinti nederėjo. Tai buvo milžiniškas motelis. Per kitus dvejus trejus metus jis būtų tapęs „Stevenso“ konkurentu, jei kažkoks idiotas nebūtų jo suplėškinęs.

– Bulvių, pone?

Abelis pakėlė akis į patrauklią jaunesniąją padavėją. Mergina nusišypsojo.

– Ne, ačiū. Ką gi, aš labai pamalonintas, pone Mekstonai, ir jūsų komentaro, ir pasiūlymo.

– Manau, čia jūs būsite laimingas, pone Rosnovski. „Stevensas" gerai tvarkomas, iš pradžių jums mokėčiau penkiasdešimt dolerių per savaitę ir du procentus pelno. Galėtumėte pradėti kada tik bus patogu.

– Man reikės kelias dienas pagalvoti, pone Mekstonai, – tarė Abelis, – nors, prisipažįstu, gundausi. Tačiau vis dar turiu sutvarkyti keletą problemų su „Ričmondu".

– Žirnelių ar kopūstų, pone? – ta pati padavėja, ta pati šypsena.

Veidas atrodė pažįstamas. Abelis jautėsi tikras, kad kažkur jau yra ją matęs. Galbūt anksčiau mergina dirbo „Ričmonde"?

– Kopūstų, prašyčiau.

Jis stebėjo, kaip ji nueina. Be abejonės, kažkas joje buvo pažįstamo.

– Kelias dienas pagyvenkite viešbutyje kaip mano svečias, – pasiūlė Mekstonas. – Pasižiūrėsite, kaip ši vieta tvarkoma. Galbūt tai padės apsispręsti?

– Tai visai nebūtina, pone Mekstonai. Vos po vienos dienos viešnagės supratau, kaip puikiai šis viešbutis tvarkomas. Bėda ta, kad man priklauso „Ričmondo grupė".

Deivido Mekstono veide atsispindėjo nuostaba.

– Neturėjau supratimo, – prisipažino jis. – Maniau, kad akcijas paveldėjo Deiviso Lerojaus duktė.

– Ilga istorija, – atsakė Abelis ir geras dvidešimt minučių pasakojo Mekstonui, kaip tapo grupės savininku ir kokioje padėtyje dabar atsidūrė. – Iš tiesų norėčiau pats surinkti du milijonus ir atgaivinti grupę. Tada priverčiau „Stevensą" paprakaituoti.

– Supratau, – tarė Mekstonas, kai padavėjas nunešė tuščią lėkštę.

Nešina kava pasirodė ta pati padavėja. Tokia pažįstama išvaizda jau pradėjo kelti Abeliui nerimą.

– Sakėt, kad Kurtis Fentonas ir *Continental Trust* ieško jūsų labo pirkėjo?

– Jau beveik mėnesį, – atsakė Abelis. – Tiesą sakant, šiandien kiek vėliau viskas paaiškės, tačiau nesu nusiteikęs optimistiškai.

– Na, visa tai baisiai įdomu, neturėjau supratimo, kad „Ričmondo grupė“ ieško pirkėjo. Ar galėsite bet kokiu atveju man pranešti?

– Žinoma, – atsakė Abelis.

– Kiek laiko bankas skyrė dviem milijonams surinkti?

– Liko vos kelios dienos, tad jums neteks ilgai laukti mano sprendimo.

– Dėkoju, – tarė Mekstonas, kildamas iš vietos. – Buvo malonu su jumis susipažinti, pone Rosnovski. Esu tikras, bus malonu kartu dirbti, – jis šiltai paspaudė Abelio ranką.

Abeliui išeinant iš valgomojo padavėja jam vėl nusišypsojo, tad praeidamas pro vyriausiąjį padavėją jis stabtelėjo ir pasiteiravo, kuo ji vardu.

– Apgailestauju, pone, tačiau mums neleidžiama atskleisti personalo vardų klientams – tai griežtai prieštarauja kompanijos politikai. Jei turite nusiskundimų, gal būsite toks malonus ir išsakysite juos man, pone.

– Jokių nusiskundimų, – patikino Abelis, – atvirkščiai, puikūs pietūs.

Keliaudamas pas Kurtį Fentoną su darbo pasiūlymu užantyje Abelis kiek labiau pasitikėjo savimi. Jis buvo tikras, kad bankininkas pirkėjo nerado, tačiau vis dėlto lėkė į *Continental Trust* tarsi ant sparnų. Jam patiko mintis būti geriausio Čikagos viešbučio valdytoju. Galbūt pavyktų paversti „Stevensą“ geriausiu Amerikos viešbučiu? Vos pasirodžiusį banke jį palydėjo į Kurčio Fentono kabinetą.

Aukštas liesas bankininkas („Ar jis kasdien vilki tą patį kostiumą, ar turi tris vienodus?") pasiūlė Abeliui atsisėsti, o paprastai rimtame veide pražydo plati šypsena.

– Pone Rosnovski, kaip smagu vėl jus matyti. Jei būtumėte atėjęs ryte, nebūčiau turėjęs jokių naujienų, tačiau vos prie kelias akimirkas sulaukiau susidomėjusios pusės skambučio.

Iš nuostabos ir džiaugsmo Abelio širdis pašoko.

– Ar galite pasakyti, kas jis?

– Bijau, kad ne. Susijusi pusė griežtai nurodė, kad privalo likti anonimas, nes transakcija bus privati investicija, galinti kirstis su jo verslu.

– Deividas Mekstonas, – sumurmėjo Abelis, – telaimina jį Dievas.

– Kaip jau sakiau, pone Rosnovski, aš neįgaliotas...

– Gerai, gerai, – pertarė Abelis. – Kaip manote, kiek užtruks, kol vienu ar kitu būdu galėsite pranešti to pono sprendimą?

– Tikriausiai daugiau naujienų turėsiu pirmadienį, – tarė Fentonas, – tad, jei eisite pro šalį...

– Jei eisiu pro šalį? – nustebo Abelis. – Kalbam apie visą mano ateitį.

– Tada galbūt galėtume aiškiai susitarti pirmadienį dešimtą?

Traukdamas Mičigano aveniu atgal į „Stevensą" Abelis švilpavo „Žvaigždžių dulkes". Jis pakilo liftu į savo kambarį ir paskambino Viljamui Kainui paprašyti, kad prailgintų terminą iki kito pirmadienio, mat gali būti, kad rado pirkėją. Kainas nieko nekomentavęs sutiko.

– Vis tiek vienaip ar kitaip išloši, tiesa? – tarstelėjo Abelis jau pakabinęs ragelį ant rankenėlės.

Abelis sėdėjo ant lovos ir pirštais bilsnodamas į kojūgalį svarstė, kaip pratempti laiką iki pirmadienio. Nudūlino į vestibiulį. Per pietus jį aptarnavusi padavėja dabar tiekė arbatą žiemos sode. Smalsumo nugalėtas Abelis nuėjo ir atsisėdo tolimiausiame salės gale.

– Laba diena, pone, pageidausite arbatos? – vis taip pat atpažįstamai šypsodamasi kreipėsi į jį mergina.

– Mudu juk pažįstami, tiesa?

– Taip, pažįstami, Vladekai.

Išgirdęs vardą Abelis susigūžė ir truputį nuraudo prisiminęs, kad trumpi šviesūs plaukai anksčiau buvo ilgi ir garbanoti, o lūpos tokios viliojančios.

– Zofija. Kartu atplaukėme į Ameriką „Juodąja strėle". Teisingai, juk tu važiavai į Čikagą. Ką čia veiki?

– Kaip matai, dirbu. Ar norėsite arbatos, pone? – jos lenkiškas akcentas maloniai šildė.

– Pavakarieniaukim drauge šįvakar.

– Negaliu, Vladekai. Mums neleidžiama susitikinėti su klientais. Automatiškai lekiam iš darbo.

– Aš ne klientas, – atkirto Abelis, – aš senas draugas.

– Senas draugas, kuris ketino aplankyti mane Čikagoje vos įsikurs Niujorke, – papriekaištavo Zofija. – O kai galiausiai pasirodė, net neprisiminė.

– Suprantu, suprantu, atleisk, Zofija. Meldžiu, pavakarieniaukim šįvakar. Tik kartelį.

– Tik kartelį, – pakartojo ji.

– Susitiksim pas „Brendedžą" septintą. Tau tinka?

Zofija išraudo vos išgirdusi pavadinimą. Tai buvo klasiškiausias miesto restoranas. Nebūtų pavykę ten įsidarbinti, jau nekalbant apie vakarienę.

– Ne, eikim kur mažiau didinga, Vladekai.

– Kur?

– Žinai „Dešrelę" Keturiasdešimt trečiosios kampe?

– Ne, bet surasiu. Septintą.

– Septintą, Vladekai. Beje, ar nori arbatos?

– Manau, apsieisiu.

Ji nusišypsojo ir nuskubėjo. Buvo gerokai išgražėjusi. Galbūt užmušti laiką iki pirmadienio nebus taip jau sunku.

„Dešrelė“ sugražino blogiausius prisiminimus apie pirmąsias dienas Amerikoje. Laukdamas Zofijos Abelis siurbčiojo šaltą imbierinį alų ir su profesionaliu nepritarimu stebėjo, kaip dirba padavėjai. Jis nepajėgė nuspręsti, kas blogiau – aptarnavimas ar maistas.

Apsisukęs ant baro kėdės pagaliau pamatė tarpduryje stovinčią susinervinusią ir abejojančią Zofiją. Ji dėvėjo ilgą geltoną suknelę, iš pažiūros tik neseniai kelis colius pailgintą, kad atitiktų naujausią madą, neslepiančią dailios jos figūros. Mergina kelias akimirkas dairėsi, ir jos skruostai išraudo suvokus, kad prie staliukų sėdinčių vyrų akys sakyte sako, jog ji irgi ieško klientų.

Ji greitai priėjo prie Abelio.

– Labas vakaras, Vladekai, – tarė lenkiškai ir atsisėdo greta.

– Džiaugiuosi, kad atėjai, – angliškai atsakė Abelis.

– Atsiprašau, kad pavėlavau, – akimirką dvejojusi angliškai atsakė ir ji.

– Nieko tokio. Norėtum ko išgerti, Zofija?

– Tik kolos, prašyčiau.

Nė vienas akimirką nekalbėjo, paskui abu prabilo vienu metu.

– Buvau pamiršęs, kokia tu... – pradėjo Abelis.

– Kaip tu... – tarė Zofija.

Ji droviai nusišypsojo, Abelis pajuto troškimą ją paliesti. Prisiminė tą patį pajutęs, kai pirmą kartą ją pamatė daugiau nei prieš aštuonerius metus.

– Kaip laikosi Džordžas?– pasiteiravo ji.

– Porą metų jo nemačiau, – prisipažino Abelis, jausdamas kaltę. – Dirbau čia, Čikagoje, viešbutyje, o paskui...

– Žinau, – pertraukė Zofija, – kažkas jį sudegino.

– Kodėl neatėjai net pasisveikinti?

– Nemaniau, kad prisiminsi, Vladekai. Ir neklydau.

– Kaip mane atpažinai? – susidomėjo Abelis. – Aš šitiek svorio priaugau.

– Sidabro apyrankė, – paprastai pasakė ji.

Abelis nuleido akis į riešą ir nusijuokė.

– Jau už tiek daug turiu dėkoti šitai apyrankei, o dabar dar ir už tai, kad vėl mus suvedė.

Zofija išvengė jo žvilgsnio.

– Ką veiki dabar, kai nebeliko viešbučio, kuriam vadovavai?

– Ieškau darbo, – atsakė Abelis, nenorėdamas jos bauginti galimybe, kad vos po kelių savaičių gali tapti jos viršininku.

– Netrukus „Stevense“ atsilaisvins gera vieta. Mano vaikinas sakė.

– Tavo vaikinas? – Abelis nustebęs pakartojo nelauktą žodį.

– Taip. Netrukus viešbučiui reikės naujo valdytojo pavaduotojo. Kodėl nepabandžius? Manau, turi neblogas galimybes gauti tą darbą, Vladekai. Visada nujaučiau, kad Amerikoje tavęs laukia sėkmė.

– Galėčiau pamėginti, – nesiginčijo Abelis. – Malonu, kad pasakei. Ar tavo vaikinas taip pat pretenduos į šias pareigas?

– Oi, ne, jis gerokai per jaunas, kad būtų vertinamas, jis paprastas padavėjas.

Abelis nusišypsojo.

– Ar mudu vakarieniausime? – pasiteiravo.

– Aš nepratusi valgyti kavinėse, – prisipažino Zofija, bejėgiškai žvelgdama į meniu. Abelis sudvejojo, ar ji išmoko skaityti angliškai, ir užsakė abiem.

Zofija suvalgė viską, kas buvo padėta priešais, ir nepaliovė dėkojusi, netgi tada, kai padavėjas išpylė padažo ant jos suknelės. Jos nekritiškas

entuziazmas po nuobodaus Melanijos rafinuotumo atrodė kaip atgaiva. Jiedu pasipasakojo vienas kitam, kas nutiko atvykus į Ameriką. Zofija susirado tarnaitės vietą ir pamažu pasistūmėjo iki padavėjos pas „Stevensą“, kur dirba pastaruosius šešerius metus. Abelis vis dar pasakojo apie savo patirtį, kol galų gale ji dirstelėjo į laikrodį.

– Tik pažiūrėk, kiek valandų, Vladekai. Jau po vienuolikos, o man pirmas pusryčių užsakymas šeštą.

Abelis nė nepastebėjo, kaip prabėgo laikas. Jis su malonumu būtų sėdėjęs ir kalbėjęs su Zofija kiaurą naktį, glostomas jos susižavėjimo, kurį ji taip natūraliai reiškė.

– Ar galėsim vėl pasimatyti, Zofija? – pasiteiravo Abelis, kai jie ranka rankon ėjo atgal į „Stevensą“.

– Jei norėsi, Vladekai.

Jiedu sustojo prie tarnų įėjimo kitoje viešbučio pusėje.

– Štai čia turiu tave palikti, – tarė ji. – Jei tapsi vadybininko padėjėju, Vladekai, tau bus leidžiama įeiti pro priekines duris.

– Ar nieko, jei paprašyčiau vadinti mane Abeliu? – paprašė jaunuolis.

– Abelis? – ištarė ji, tarsi matuotųsi vardą lyg naują pirštinę. – Tačiau juk tavo vardas Vladekas.

– Buvo, tačiau jau nebe. Dabar aš Abelis Rosnovskis.

– Abelis, – pakartojo ji, regis, dvejodama. – Negaliu prisiminti, ar tai Abelis nužudė Kainą, ar Kainas nužudė Abelį.

Abelis tai gerai prisiminė.

– Dėkoju už vakarienę. Buvo smagu vėl tave pamatyti. Labanakt... Abeli.

– Labanakt, Zofija, – tarė jis, ir mergina pradingo.

Abelis lėtai apėjo kvartalą ir žengė į viešbutį pro priekines duris.

Savaitgalį jis leido galvodamas apie Zofiją, atgaivino su ja susijusius prisiminimus: dvoką trečiojoje garlaivio klasėje, sutrikusių

emigrantų eiles Eliso saloje ir, svarbiausia, trumpą, bet aistringą sueitį gelbėjimosi valtelėje. Kad būtų arčiau, jis pradėjo maitintis viešbučio restorane, ir tuo pat metu nenuleido akių ir nuo jos vaikino, kuris, kaip nusprendė, turėjo būti tas spuoguotas jaunuklis. Abelis galvojo, kad jis spuoguotas. Vylėsi, kad spuoguotas. Taip, jis turėjo spuogų. Vis dėlto Abeliui teko pripažinti, kad, spuoguotas ar ne, jis buvo gražiausias iš visų padavėjų. Abelis vėl pakvietė Zofiją vakarienės šeštadienio vakarą, bet ji dirbo vakarinėje pamainoje. Tačiau sekmadienio rytą jis lydėjo ją į bažnyčią ir sumišai nostalgiškai bei suirzęs klausėsi, kaip lenkas kunigas intonuoja nepamirštamus šv. Mišių žodžius ir pamokslauja apie skaistybę. Pirmą kartą po vaikystės pilyje Abelis lankėsi bažnyčioje. Jis patyrė tokių žiaurumų, kad dabar buvo neįmanoma patikėti geravaliu Dievu. Už apsilankymą bažnyčioje jam buvo atlyginta, nes grįžtant į viešbutį Zofija leido paimti ją už rankos.

– Ar galvojai apie darbą pas „Stevensą"? – pasiteiravo ji.

– Rytoj eisiu į susitikimą, kur viskas ir išsispręs.

– O, aš taip džiaugiuosi, Abeli, esu tikra, būtum labai šaunus valdytojo padėjėjas.

– Ačiū, – padėkojo Abelis aiškiai suvokdamas, kad jie kalba skirtingu lygiu.

– Gal norėtum šįvakar pavakarieniauti su mano giminaičiais? – pasiteiravo Zofija. – Sekmadienio vakarus visada leidžiu su jais.

– Taip, labai norėčiau.

Zofijos giminaičiai gyveno lenkų bendruomenės centre. Jiems didelį įspūdį padarė Zofijos draugas, vairuojantis naują biuiką. Šeimą, kaip juos vadino Zofija, sudarė dvi seserys, Katia ir Janina, bei Katios vyras Janekas. Abelis apdovanojo seseris rožių puokštėmis ir sklandžia lenkų kalba atsakė į visus klausimus apie savo ateities perspektyvas. Zofija akivaizdžiai buvo sutrikusi, tačiau Abelis žinojo, kad šito

būtų pareikalauta iš bet kurio jaunuolio, pirmą kartą apsilankiusio lenkiškai amerikietiškoje šeimoje. Įžvelgdamas pavydą Janeko akyse jis bandė sumenkinti savo pasiekimus nuo pirmųjų, mėsos paruošėjo dienų. Katia patiekė paprastus lenkiškus pietus: *pierogi** ir *bigos***, kuriais Abelis kur kas labiau gardžiavosi prieš penkiolika metų. Jis nepaisė Janeko, susitelkė į seseris. O jeigu joms patinka spuoguotas jaunuolis?

Pakeliui į „Stevensą“ Zofija pasiteiravo, kiek koketuodama, ką jis taip gerai prisiminė, ar saugu vairuoti automobilį tuo pat metu laikant merginos ranką. Abelis nusijuokė ir uždėjo abi rankas ant vairo.

– Ar turėsi man laiko rytoj? – pasiteiravo.

– Tikiuosi, Abeli, – atsakė ji. – Galbūt tada jau būsi mano bosas.

Jis nusišypsojo stebėdamas link galinių durų einančią Zofiją. Buvo smalsu, kaip ji pasijustų, jei žinotų tikrąsias rytdienos susitikimo aplinkybes. Jis nepajudėjo, kol ji nedingo už tarnybinio įėjimo durų.

– Valdytojo padėjėjas, – ištarė susimąstęs, garsiai nusikvatojo, įsiropštė į lovą ir numetė ant grindų pagalvę.

Kitą rytą Abelis pakirdo kelios minutės prieš penkias. Kai skambino ir prašė atnešti ankstyvąjį *Tribune* numerį, lauke dar buvo tamsu. Prieš rengdamasis jis formaliai permetė akimis finansų puslapius ir nudrožė į pusryčių salę, kuri atsidarė septintą valandą. Zofija tą rytą nedirbo, tik jos spuoguotasis draugužis, o tai Abelis įvertino kaip blogą ženklą. Po pusryčių sugrįžęs į savo kambarį vis suko ratus

* *Pierogi* – koldūnus primenantys bemielės tešlos pusmėnuliukai su įvairiais įdarais, iš pradžių išverdami, paskui apkepinami svieste, dažniausiai su svogūnais.

** *Bigos* – tradicinis mėsos ir raugintų kopūstų troškinys.

laukdamas, kol bus laikas. Dvidešimtą kartą prieš veidrodį pasitaisęs kaklaraištį Abelis dar kartą dirstelėjo į laikrodį. Paskaičiavo, kad, jei žingsniuos labai lėtai, atvyks į banką kaip tik jį atidarant. Iš tikrųjų pasirodė penkiomis minutėmis per anksti, ir teko dar kartą apeiti kvartalą be tikslo spoksant į parduotuvių vitrinose išdėliotus brangius juvelyrinius dirbinius, radijo aparatus ir rankomis siūtus kostiumus. „Įdomu, ar kada įstengsiu nusipirkti rankomis siūtą kostiumą?“ – svarstė. Vėl pasirodė prie banko keturios minutės po dešimtos.

– Ponas Fentonas šiuo metu turi tarpmiestinį skambutį, – pranešė Abeliui sekretorė. – Ar grįšite po pusvalandžio, ar verčiau palauksite?

– Grįšiu, – pasakė Abelis, nenorėdamas pasirodyti pernelyg nekantrus. Kiek prisiminė, tai buvo ilgiausios trisdešimt minučių nuo tada, kai įlipo į Maskvos traukinį. Jis ištyrinėjo visutėles vitrinas La Salio gatvėje, net moteriškų drabužių, ir įsisvajojo apie Zofiją.

Grįžus į *Continental Trust* sekretorė negaišdama palydėjo jį į Fentono kabinetą. Jis nenorėjo spausti valdytojo rankos, nes paties delnai prakaitavo.

– Labas rytas, pone Rosnovski, sėskitės.

Iš rašomojo stalo stalčiaus Kurtis Fentonas išsiėmė aplanką. Abelis įžiūrėjo skersai viršelio išvedžiotą užrašą „Konfidencialu“.

– Ką gi, – pradėjo Fentonas, – tikiuosi, kad mielai priimsite naujienas. Atsirado asmuo, besidomintis viešbučiais.

– Netikiu, – ištarė Abelis.

– Dar negirdėjote sąlygų, – dirstelėjęs į Abelį nusišypsojo Fentonas, – bet manau, kad jums jos pasirodys palankios. Asmuo įneš du milijonus dolerių, kurių reikia pono Lerojaus skolai padengti, ir tuo pat metu įkurs naują kompaniją, kurios akcijos bus padalintos: šešiasdešimt procentų jam ir keturiasdešimt procentų jums. Jūsų keturiasdešimt procentų yra verti aštuonių šimtų tūkstančių dolerių,

kurie bus laikomi paskola naujai kompanijai ne ilgiau nei dešimčiai metų su keturiais procentais palūkanų, kurią bus galima išmokėti iš kompanijos pelno. Vadinasi, jei kompanija per metus duos šimtą tūkstančių dolerių pelno, keturiasdešimt tūkstančių dolerių to pelno bus skirti aštuonių šimtų tūkstančių dolerių, plius keturi procentai, skolai padengti. Jei padengsite paskolą per mažiau nei dešimt metų, jums bus suteikta vienkartinė proga išpirkti likusias šešiasdešimt procentų akcijų už trijų milijonų sumą. Šitaip mano klientui investicija aukščiausiu lygiu atsipirks, o jūs kartą ir visiems laikams gausite „Ričmondo grupę".

Abeliui norėjosi pašokti nuo kėdės, tačiau jis sėdėjo ramiai leisdamas Fentonui tęsti:

– Be to, gausite penkių tūkstančių dolerių per metus atlyginimą, o būdamas grupės prezidentas galėsite visiškai kontroliuoti kompaniją. Būsite prašomas atsiskaityti tik apie finansinius reikalus. Man patikėta užduotis pranešti tiesiai rėmėjui, be to, esu įgaliotas atstovauti jo interesams naujojoje „Ričmondo grupės" valdyboje. Mielai sutiksiu tik tada, jei tai priimtina jums. Mano klientas pabrėžė, kad nenori įsitraukti asmeniškai. Kaip jau minėjau, gali kilti interesų konfliktas, jei jūsų rėmėjo kolegos sužinos apie šią jo investiciją. Esu tikras, jūs suprasite. Taip pat jis primygtinai reikalauja, kad jūs niekada nieku gyvu nemėgintumėte nustatyti jo tapatybės. Jis duoda keturiolika dienų apsvarstyti šias sąlygas, dėl kurių negali būti deramasi, nes jis mano – o aš, turiu pasakyti, jam pritariu, – kad sąlygos teisingos.

Abelis nepajėgė nė žodžio ištarti.

– Meldžiu, pone Rosnovski, pasakykit ką nors.

– Man nereikia keturiolikos dienų sprendimui priimti, – galiausiai išspaudė Abelis. – Nediskutuodamas priimu jūsų kliento sąlygas. Meldžiu jam padėkoti ir perduoti, kad, be abejonės,

gerbsiu jo pageidavimą likti anonimu, ir džiaugsiuosi, kad valdyboje jam atstovausite jūs.

– Nuostabu, – Fentonas leido sau prabangą nusišypsoti. – Dar keletas smulkmenų. Visų grupės viešbučių sąskaitos bus atidarytos *Continental Trust* filialuose, o pagrindinė sąskaita liks šioje įstaigoje man tiesiogiai vadovaujant. Kaip naujos kompanijos direktorius aš gausiu tūkstantį dolerių per metus.

– Labai džiaugiuosi, kad jums iš šio sandėrio irgi šis tas teks, – išsišiepęs mestelėjo Abelis.

– Meldžiu atleisti?

– Man bus malonu dirbti su jumis, pone Fentonai.

– Rėmėjas taip pat padėjo į banko sąskaitą du šimtus penkiasdešimt tūkstančių kasdieninėms ateinančių mėnesių viešbučių išlaidoms. Tai taip pat bus laikoma paskola už keturis procentus palūkanų. Pranešite, jei ši suma pasirodys nepakankama. Tačiau esu įsitikinęs, jog jūsų reputaciją mano kliento akyse pakeltų tai, jei suma pasirodytų pakankama.

– Daugiau nei pakankama, – tarė Abelis.

– Puiku, – tarė Fentonas, atitraukė rašomojo stalo stalčių ir ištraukė ilgą kubietišką cigarą.

– Rūkote?

– Taip, – atsakė Abelis, kuris gyvenime nebuvo rūkęs cigaro.

Visą kelią La Salio gatve į „Stevensą" Abelis kosėjo. Vestibiulyje savininkiškai stovėjo Deividas Mekstonas. Abelis su palengvėjimu užgesino pusiau surūkytą cigarą ir priėjo.

– Pone Rosnovski, šįryt jūs atrodot laimingas.

– Taip ir yra, pone. Tik, gaila, tenka pasakyti, kad nebūsiu jūsų viešbučio valdytojas.

– Gaila tai girdėti, tačiau, jei atvirai, šita žinia manęs nenustebino.

– Ačiū jums už viską, – tarė Abelis, į tuos žodžius ir į juos lydintį rankos paspaudimą įliedamas kiek tik galėjo jausmų.

Jis nuėjo į valgomąjį ieškoti Zofijos, tačiau jos pamaina dar nebuvo prasidėjusi. Abelis pakilo liftu į savo kambarį, iš naujo prisidegė cigarą, atsargiai užsitraukė ir kiek luktelėjo prieš skambindamas į „Kainą ir Kebotą". Sekretorė sujungė su Viljamu Kainu.

– Pone Kainai, pasirodo, sugebėjau rasti pinigų, reikalingų perimti „Ričmondo grupę". Šiandien kiek vėliau su jumis susisieks ponas Kurtis Fentonas iš *Continental Trust*, kuris pateiks visas smulkmenas. Todėl nėra jokio reikalo viešbučius parduoti viešai.

Stojo trumpa pauzė, kurios metu Abelis su pasitenkinimu galvojo, kokia apmaudi ši žinia turėtų būti Viljamui Kainui.

– Ačiū, kad pranešėte, pone Rosnovski. Ar galiu pasakyti, kaip džiaugiuosi, kad radote rėmėją? Linkiu ateityje kuo geriausios sėkmės.

– Tai daugiau, nei aš jums linkiu, pone Kainai.

Abelis padėjo ragelį ir atsigulęs ant lovos ėmė svajoti apie ateitį.

– Vieną dieną, – pažadėjo jis luboms, – priversiu tave panorėti iššokti iš viešbučio kambario septynioliktame aukšte.

Jis vėl pagriebė telefoną ir paprašė merginos prie komutatoriaus sujungti su ponu Henriu Osbornu iš Didžiosios vakarų draudimo kompanijos.

31

Agresyvus Rosnovskio tonas Viljamą labiau pralinksmino, nei suerzino. Jam buvo gaila, kad nepavyko įkalbėti banko paremti tą išdidų lenką, kuris taip tvirtai įsitikinęs, jog gali pakeisti „Ričmondo grupę“. Jis įvykdė likusias pareigas, kitaip tariant, informavo finansų komitetą, kad Abelis Rosnovskis rado investuotoją, paruošė teisinius dokumentus viešbučių pirkėjui ir „Ričmondo grupės“ bylą banke uždarė.

Po kelių dienų į Bostoną dirbti banko investicijų portfelio valdytoju atvyko Matas Lesteris. Jo tėvas neslėpė fakto, kad laiko bet kokią patirtį, sūnaus įgytą konkurentų įstaigoje, vertinga ilgo Mato ruošimosi tapti „Lesterio“ valdybos pirmininku dalimi. Atsiradus Matui Viljamo darbo krūvis tučtuojau sumažėjo perpus, nors laiko dar labiau stigo. Kiekvieną įmanomą laisvą minutę, nors protestuodavo su apsimestiniu siaubu, Viljamas leisdavo tai teniso kortuose, tai plaukimo baseinuose. Tik Mato pasiūlyta slidinėjimo kelionė į Vermontą sulaukė ryžtingo Viljamo pasipriešinimo, tačiau nuolatinė veikla bent jau padėjo atitraukti mintis nuo Keitės ir begalinio noro kuo greičiau ją pamatyti.

Matas buvo atvirai skeptiškas.

– Privalau susipažinti su moterimi, kuri priverčia Viljamą Kainą svajoti valdybos posėdyje, kur diskutuojama, ar bankui derėtų pirkti daugiau aukso.

– Palauk, kol ją pamatysi. Manau, pritarsi, kad ji – grynas auksas.

– Tikiu tavimi. Tik nenoriu būti tas, kuris praneš mano seseriai. Ji tebegalvoja, kad tu jos lauki.

Viljamas nusijuokė. Jis buvo visiškai pamiršęs Siuzaną Lester.

Nedidukė kas savaitę auganti Keitės laiškų krūvelė gulėjo užrakintame Viljamo sekretero stalčiuje Redhause. Jis vis juos skaitė, kol faktiškai išmoko mintinai. Tas, kurio jis taip laukė, deramai vėlavo.

Elnių giraitė,
1930 m. vasario 14 d.

Mieliausiasis Viljamai,

galiausiai supakavau, pardaviau ar kitaip atsikračiau visko, kas buvo čia likę, ir devynioliktą dieną atvažiuosiu į Bostoną. Kone baiminuosi minties, kad vėl tave pamatysiu. Kas, jei visi nuostabūs kerai išsisklaidys kaip migla šaltoje Rytinės pakrantės žiemoje? Gerasis Dieve, viliuosi, ne. Nežinau, kaip būčiau ištvėrusi šiuos vienišus mėnesius be tavo paramos.

Nekantriai laukiu, kol tave pamatysiu.

Su meile,

Keitė.

Keitės atvažiavimo išvakarėse Viljamas pasižadėjo sau jos neskubinti, kad vėliau nė vienam netektų gailėtis. Kaip jis sakė Matui, neįmanoma įvertinti, kokiu mastu Keitės jausmus jam gali lemti emocinis pažeidžiamumas po vyro mirties.

– Niekad negirdėjau tokių nesąmonių, – atkirto Matas. – Tu įsimylėjai, ir baigtas kriukis.

Tą akimirką, kai pastebėjo Keitę lipančią iš Majamio traukinio, kai pamatė, kaip užkrečianti šypsena nutvieskia jos veidą, jis pamiršo visą atsargumą, prasibrovė pro keliautojų minią ir ją apkabino.

– Sveika sugrįžusi, Keite.

Jau ketino ją pabučiuoti, tačiau, jo nuostabai, ji atsitraukė.

– Viljamai, nemanau, kad pažįsti mano tėvus.

Tą vakarą Viljamas vakarieniavo su Higinsonų šeima ir sužinojo, kokia graži bus Keitė, kai pasens. Jie išnaudojo kiekvieną akimirką, kai tik Viljamui pavykdavo ištrūkti iš banko ar išsisukti nuo Mato teniso rakečių. Vos pamatęs Keitę, Matas mainais už ją pasiūlė visas savo aukso akcijas.

– Niekada neperparduodu, – atkirto Viljamas. – Be to, kitaip nei tu, Matai, niekada nesidomėjau kiekybe, tik kokybe.

– Tada primygtinai prašau pasakyti, – mygo bičiulis, – kur surasti tokią retą prekę?

– Likvidacijų skyriuje, – atšovė Viljamas.

– Paversk ją asmenine nuosavybe, Viljamai, ir kuo greičiau, nes jei ne tu, tuo tikrai pasirūpins kas nors kitas.

Abelis antrą kartą užgesino *Cortona* ir prisiekė, kad neužsidegs dar vieno cigaro, kol nesusitvarkys su dviem milijonais, kurių reikia visiškai valdyti „Ričmondo grupę“. Ne laikas kubietiškiems cigarams, kai Dou Džonso indeksas žemiausias istorijoje, o visuose Amerikos miestuose rikiuojasi ilgos eilės prie nemokamos sriubos. Spoksodamas į lubas jis svarstė prioritetus. Pirmiausia reikia išsaugoti geriausius Čikagos „Ričmondo“ darbuotojus.

Jis išsiropštė iš lovos, apsivilko švarką ir perėjo į kitą gatvės pusę, į „Ričmondo“ flygelį, kuriame tebegyveno dauguma tų, kurie po gaisro nesusirado tarnybos. Visiems, kuriais pasitikėjo, ir visiems, kurie norėjo išvykti iš Čikagos, Abelis, pasiūlė darbą kuriame nors iš kitų dešimties viešbučių. Jis davė aiškiai suprasti, kad šiais sunkiais laikais jų darbai bus saugūs tik tada, jei grupė pradės rodyti pelną. Abelis žinojo, kad visi kiti viešbučiai valdomi taip pat nesąžiningai kaip

senasis Čikagos „Ričmondas“. Šitai, užtikrino jis naujuosius darbuotojus, pasikeis, ir greitai. Tris buvusius pavaduotojus jis paskyrė valdyti Dalaso, Majamio ir Sent Luiso „Ričmondus“, o į kitus septynis viešbučius – Hjustone, Mobilyje, Čarlstone, Atlantoje, Memfyje, Naujajame Orleane ir Luisvilyje paskyrė po naują valdytojo padėjėją.

Savo būstinę Abelis įsirengė Čikagos „Ričmondo“ flygelyje, o apatiniame aukšte nusprendė atidaryti nedidelį restoranėlį. Buvo suprantama įsikurti netoli rėmėjo ir bankininko, o ne kuriame nors viešbutyje Pietuose. Ne mažiau svarbu, Čikagoje gyveno Zofija, o Abelis pradėjo nujausti, kad tereikia laiko, ir jis galės pakeisti spuoguotąjį jauniklį.

Kai Abelis susiruošė į Niujorką rinkti naujo personalo, Zofija jį užtikrino, kad nebesidomi anuo vaikinu. Kelionės išvakarėse jiedu mylėjosi antrą kartą. Po pirmosios patirties gelbėjimosi valtelėje atidus dėmesys ir švelni patirtis Zofiją nustebino.

– Kiek merginų turėjai po „Juodosios strėlės“? – ėmė erzintis ji.

– Nė vienos, kuri man būtų rūpėjusi, – atkirto jis.

– Tačiau pakankamai, kad pamirštum mane.

– Niekada tavęs nepamiršau, – sumelavo Abelis. Jis pasilenkė ir pradėjo ją bučiuoti, nes ne pokalbį norėjo tęsti.

„Kaino ir Keboto“ grynasis nuostolis tūkstantis devyni šimtai dvidešimt devintaisiais siekė per septynis milijonus, tačiau pasirodė visai normalus tokio dydžio bankui. Dauguma mažesnių įstaigų bankrutavo, ir Viljamas gyveno nuolatiniame laukime, nuolat jautė įtampą.

Jungtinių Valstijų prezidentu išrinktas Franklinas Ruzveltas žadėjo palengvėjimą, atsigavimą ir reformas, tačiau Viljamas nuogąstavo, kad Naujasis kursas nedaug ką galės pasiūlyti „Kainui ir Kebotui“.

Verslas atsigavo lėtai, ir Viljamas susivokė nedrąsiai planuojantis plėtrą.

Tuo metu Londone Tonis Saimonsas įvykdė keletą sėkmingų perėmimų ir per pirmuosius dvejus valdymo metus atnešė „Kainui ir Kebotui“ didesnį, nei tikėtasi pelną. Jo pasiekimai atrodė dar įspūdingesni lyginant su Viljamo, kuris vargiai galėjo atsikvėpti net recesijos metu.

Rudenį Alanas Loidas atšaukė Saimonsą į Bostoną perskaityti valdybai išsamų pranešimą apie banko veiklą Londone. Šiame posėdyje Tonis pranešė, kad Londono filiale metiniai skaičiai pirmą kartą rodo daugiau nei milijoną pelno. Taip pat jis leido suprasti, kad Alanui atsistatydinus ketina siūlyti savo kandidatūrą į valdybos pirmininko postą. Viljamas buvo užkluptas visiškai netikėtai, mat jis atmetė Tonio kandidatūrą šiam su dūmeliu pradingus kitapus Atlanto. Atrodė nesuprantama, kaip šitie dūmai išsisklaidė, ir ne dėl Saimonso našumo, o paprasčiausiai todėl, kad Didžiosios Britanijos ekonomika buvo mažiau paralyžiuota nei Amerikos. Toniui Saimonsui staiga sugrįžus į malonę ir šlovę Viljamui nedaug teliko laiko įkalbėti valdybą, kad paremtų jį, o ne priešininką, kai varžybos dėl valdybos pirmininko krėslo įsibėgės ir taps nevaldomos.

Keitė užjaučiamai klausėsi Viljamo problemų dažnai pasiūlydama taiklią įžvalgą ir tik itin retai papriekaištaudama, kad jis per daug niūrus. Matas, Viljamo akys ir ausys banke, pranešė, kad valdyba suskilo į tuos, kurie laiko Viljamą per jaunu užimti tokias atsakingas pareigas, ir tuos, kurie kaltina Saimonsą dėl banko nuostolių tūkstantis devyni šimtai dvidešimt devintaisiais. Atrodė, kad daugumai nevadovaujančių valdybos narių, tiems, kurie nedirbo tiesiogiai su Viljamu, daugiau įtakos turėjo amžiaus skirtumas tarp dviejų pretendentų nei kokie kiti faktoriai. Matas vis girdėjo kalbant: „Viljamui dar ateis laikas.“

Kartą nedrąsiai jis pabandė pabūti velnio advokatu.

– Turėdamas šitiek banko akcijų, Viljamai, galėtum pasiūlyti į valdybą dar tris narius ir užsitikrinti, kad būtum išrinktas.

Viljamas atmetė sumanymą kaip nevertą net svarstyti. Jis norėjo tapti valdybos pirmininku griežtai už nuopelnus. Šiaip ar taip, būtent taip šias pareigas pelnė jo tėvas, ir Viljamas žinojo, kad ne ko kito iš jo tikisi ir Keitė.

Tūkstantis devyni šimtai trisdešimt antrųjų sausį Alanas Loidas visiems valdybos nariams pranešė apie posėdį, kuris bus sušauktas per jo šešiasdešimt penktąjį gimtadienį, ir informavo, kad vienintelis šio susirinkimo tikslas – išrinkti įpėdinį. Artėjant lemtingo susirinkimo dienai Matas susivokė kone savarankiškai vadovaująs investicijų departamentui, nes Viljamas visiškai atsidavė kampanijai už valdytojo kėdę.

Atvykęs į Niujorką Abelis pirmiausia susirado Džordžą Novaką. Nenustebo radęs jį be darbo, gyvenantį mansardoje Rytų Trečiojoje gatvėje. Abelis buvo pamiršęs, kokie namai tame rajone, o kai kuriuose buvo įsikūrę po dvidešimt šeimų. Visuose kambariuose tvyrojo įsigėręs troškus seno maisto dvokas, tualetuose nenusileido vanduo, o lovose per dvidešimt keturias valandas miegojo bent trys skirtingi žmonės. Kepykla buvo uždaryta, Džordžo dėdė dirbo samdiniu dideliame malūne Niujorko priemiestyje. Malūnas neįstengė įdarbinti ir Džordžo. Kai Abelis pasiūlė darbą, Džordžas stvėrėsi galimybės dėtis prie seno draugo „Ričmondo grupėje“ bet kokioms pareigoms.

Abelis surinko kelis kitus lenkus, kurie, kaip tikino Džordžas, sutiks dirbti be poilsio ir, nepaisant sudėtingų asmenybių, buvo skrupulingai sąžiningi, tarp jų konditerininką, registratorių ir vyriausiąjį padavėją. Dauguma Rytinės pakrantės viešbučių turėjo sumažinti personalo iki minimumo, todėl Abeliui nebuvo sunku surinkti patyrusių žmonių, trys iš jų kadaise kartu su juo dirbo „Plazoje“.

Kitą savaitę Abelis su Džordžu leidosi į kelionę po visus grupės viešbučius. Kvietė kartu važiuoti ir Zofiją, netgi siūlė jai galimybę dirbti bet kuriame viešbutyje, kurį pasirinks, tačiau mergina atsisakė palikti Čikagą, vienintelę vietą Amerikoje, kur jautėsi kaip namuose. Tačiau jie bent susitarė, kad, Abeliui būnant Čikagoje, ji gyvens jo kambariuose „Ričmondo" flygelyje. Džordžas, kuris kartu su Amerikos pilietybe įgijo ir viduriniosios klasės moralę, piršo Abeliui santuokos privalumus, nors neatrodė, kad savo patarimais vadovautųsi pats.

Abelio nenustebino, kad kiti grupės viešbučiai vis dar buvo neišmoningai, o dažniausiai nesąžiningai valdomi, tačiau dauguma personalo, drebėdami dėl darbo vietos visuotinių atleidinėjimų laikais, sveikino potencialų grupės likimo gelbėtoją. Jis nematė būtinybės atleidinėti žmones plačiu mostu, kaip pasielgė Čikagoje. Abelis apsižiūrėjo, kad kartais puviniui sustabdyti pakanka darbuotojus perkelti iš vieno viešbučio į kitą. Dauguma girdėjusių apie jo reputaciją ir bijojusių atitinkamų veiksmų jau buvo išvykę. Tačiau kelios galvos vis dėlto turėjo nusiristi, ir visos kaip viena buvo tų darbuotojų, kurie dirbo grupėje metų metus ir nepanorėjo arba nesugebėjo pakeisti požiūrio vien todėl, kad grupei daugiau nebevadovavo Deivisas Lerojus.

Paminėti šešiasdešimt penktąjį Alano Loido gimtadienį susirinko visi septyniolika valdybos narių. Posėdį pradėjo pirmininkas, kurio vos keturiolika minučių trukusi atsisveikinimo kalba, Viljamui atrodė, niekada nesibaigs. Tonis Saimonsas rašikliu nervingai baksnojo geltoną liniuotą bloknotą, kartkartėmis žvilgčiodamas į Viljamą. Alano žodžių niekas nesiklausė. Galiausiai pirmininkas atsisėdo aidint garsiems plojimams, tiksliau, tiek garsiems, kiek pritinka šešiolikai Bostono bankininkų. Kai pliaukšėjimai nutilo,

Alanas Loidas paskutinįsyk atsistojo kaip „Kaino ir Keboto“ valdybos pirmininkas.

– O dabar, ponai, turime išrinkti mano įpėdinį. Valdybai pasiūlyti du kandidatai, mūsų užjūrio padalinio valdybos pirmininkas ponas Tonis Saimonsas ir Amerikos investicijų skyriaus direktorius ponas Viljamas Kainas. Abu juos puikiai pažįstate, ponai, todėl neketinu gaišti ilgai vardydamas kiekvieno privalumus. Todėl kviečiu kandidatus kreiptis į valdybą ir papasakoti, kokią mato „Kaino ir Keboto“ ateitį, jei bus išrinktas valdybos pirmininku.

Viljamas atsistojo pirmas, nes taip buvo nuspręsta išvakarėse metant monetą. Jis kalbėjo dvidešimt minučių, smulkiai dėstė, kaip ketina praplėsti banko veiklą leisdamasis į sritis, kuriomis „Kainas ir Kebotas“ anksčiau nesidomėjo. Taip pat jis norėjo užmegzti stipresnius ryšius su Niujorku ir užsiminė apie galimybę atidaryti holdingo kompaniją, kuri specializuotųsi komercinėje bankininkystėje. Kai kurie vyresni valdybos nariai purtė galvas ir nė neketino slėpti savo nepritarimo. Viljamas baigė išsakydamas pageidavimą, kad bankas plėstųsi, iškelti iššūkį naujai finansininkų kartai, dabar valdančiai Ameriką. Jis vylėsi, kad „Kainas ir Kebotas“ įžengs į antrąją dvidešimtojo amžiaus pusę kaip viena didžiausių šalies finansinių institucijų. Sėdantį Viljamą padrąsino pritarimo murmesys, ir jis atsilošė klausytis varžovo kalbos.

Tonis Saimonsas užsiėmė kur kas konservatyvesnę poziciją, kas, Viljamas pripažino, buvo jo pagrindinis koziris. Kelerius ateinančius metus, anot jo, bankas turėtų stiprinti savo padėtį: imtis tik rūpestingai atrinktų investicijų ir laikytis tradicinės bankininkystės modelio, pelniusio bankui reputaciją, kuria jis šiuo metu didžiuojasi. Tonis Saimonsas teigė, jog išmoko tūkstantis devyni šimtai dvidešimt devintųjų krizės pamoką, ir jo pagrindinis rūpestis, pridūrė skambant juokui – tai užtikrinti, kad „Kainas ir Kebotas“ įžengtų į dvidešimtojo amžiaus antrąją pusę. Kai Saimonsas atsisėdo, Viljamas

niekaip negalėjo suprasti, kurio naudai balsai gali pasiskirstyti, nors tikėjo, kad dauguma bus linkę rinktis plėtrą, o ne ramų lūkuriavimą.

Alanas Loidas pranešė direktoriams, kad nei jis, nei abu pretendentai nebalsuos. Kitiems keturiolikai narių buvo išdalinti balsavimo biuleteniai, kuriuos tinkamai užpildę jie atidavė Alanui, o jis lėtai pradėjo skaičiuoti. Viljamas niekaip nepajėgė pakelti akių nuo pribraižyto bloknoto, ant kurio dar buvo matyti ir jo suprakaitavusios rankos atspaudas. Kai Alanas baigė skaičiuoti, per valdybos posėdžių salę nuvilnijo šurmulys.

Pirmininkas paskelbė: šeši balsai už Kainą, šeši už Saimonsą ir du susilaikė. Aplink stalą pratrūko kalbos, ir Alanas ėmė prašyti tvarkos. Stojo tyla. Viljamas giliai atsikvėpė nenutuokdamas, ką pirmininkas toliau darys.

Alanas Loidas patylėjo, paskui prabilo:

– Numanau, kad atsižvelgiant į aplinkybes tinkama būtų dar kartą balsuoti. Jei kuris nors narių, susilaikiusių pirmo balsavimo metu, dabar pasijus galį paremti kandidatą, vienas iš varžovų surinktų daugumą.

Vėl buvo padalinti maži lapeliai. Šį kartą Viljamas nepajėgė net stebėti, tačiau negalėjo pasislėpti nuo garso, kurį brėždami jų vardus popieriuje rėžė plieniniai plunksnų galiukai. Biuleteniai vėl atsidūrė Alano Loido rankose. Jis vėl po vieną juos atlenkinėjo, tačiau šį kartą pavardes skaitė garsiai.

– Viljamas Kainas. Tonis Saimonsas. Tonis Saimonsas. Tonis Saimonsas.

Trys balsai su vienu Saimonso naudai.

– Viljamas Kainas. Viljamas Kainas. Tonis Saimonsas. Viljamas Kainas. Viljamas Kainas. Viljamas Kainas.

Šeši balsai su keturiais Viljamo naudai. Tonis Saimonsas. Tonis Saimonsas. Viljamas Kainas.

Septyni balsai su šešiais Viljamo naudai. Viljamui atrodė, kad gyvenimo neužteks, kol Alanas išlankstys paskutinį balsavimo lapelį.

– Tonis Saimonsas. Lygiai po septynis balsus, ponai.

Nors Alanas niekam nebuvo sakęs, kurį kandidatą jis remia, visi žinojo, kad dabar jo balsas bus lemiamas.

– Kadangi balsavimas dukart nieko nelėmė, taip pat darau prielaidą, kad nė vienas tarybos narys neapsigalvos, turiu skirti savo balsą kandidatui, kuris, mano manymu, labiau kvalifikuotas pakeisti mane kaip „Kaino ir Keboto“ valdybos pirmininką. Šis pretendentas yra Tonis Saimonsas.

Viljamas negalėjo patikėti tuo, ką išgirdo, Saimonsas atrodė ne mažiau sukrėstas. Jis pakilo aidint garsiems plojimams, pasikeitė vietomis su Alanu Loidu ir pirmą kartą kaip banko valdybos pirmininkas kreipėsi į „Kaino ir Keboto“ valdybą. Jis padėkojo už paramą, pagyrė Viljamą, kad jis nepasinaudojo dideliu akcijų paketu ir šeimos istorija mėginant paveikti balsavimą ir pakvietė jį būti savo pavaduotoju, o Matui Lesteriui pasiūlė užimti Alano Loido vietą taryboje; abu siūlymai sulaukė vieningo pritarimo.

Viljamas tegalvojo, kad, jei būtų primygtinai reikalavęs, jog pradėjęs dirbti banke Matas būtų paskirtas į valdybą, dabar jau būtų valdybos pirmininkas.

Besibaigiant pirmiesiems prezidentavimo metams „Ričmondo grupėje“ dirbo tik pusė personalo, pasamdyto tūkstantis devyni šimtai dvidešimt devintaisiais, tačiau vis dar buvo matyti truputį daugiau nei šimtas tūkstančių dolerių grynųjų nuostolių. Nedaug darbuotojų išėjo savo noru, ir ne tik todėl, kad bijojo nerasti kito darbo – dabar jie tikėjo grupės ateitimi.

Abelis užsibrėžė tikslą be nuostolių pradėti dirbti tūkstantis devyni šimtai trisdešimt antraisiais. Jis jautė, kad tą pasiekti įmanoma

tik leidus kiekvienam valdytojui imtis atsakomybės už savo viešbutį siūlant jam pelno dalį, panašiai kaip Deivisas Lerojus pasielgė su Abeliu, pradėjusiu dirbti Čikagos „Ričmonde“.

Kelis mėnesius jis keliavo iš viešbučio į viešbutį, nė viename nepasilikdavo ilgiau nei kelias dienas. Niekam nepranešdavo, niekas nežinodavo, išskyrus ištikimąjį Džordžą, jo akis ir ausis Čikagoje, į kurį viešbutį jis važiuos kitą kartą. Šią sekinančią rutiną jis sulaužydavo tik kartkartėmis norėdamas praleisti vakarą su Zofija arba aplankyti banke Kurtį Fentoną.

Įvertinus grupės finansinę padėtį Abeliui teko priimti keletą nemalonių sprendimų. Pats drastiškiausias buvo uždaryti viešbučius Mobilyje ir Čarlstone, kurie dirbo taip nuostolingai, kad grasinosi suryti visus grupės finansus. Kitų viešbučių darbuotojai matydami švysčiojant kirvį plušo dar smarkiau. Kaskart grįžusio į mažą kabinetuką Čikagoje Abelio laukdavo pluoštas atmintukų, reikalaujančių neatidėliotino dėmesio – trūkę vamzdžiai prausyklose, tarakonai miegamuosiuose, temperamento protrūkiai virtuvėje ir neišvengiamai nepatenkinti klientai, grasinantys teismais.

Nustačius, kad nėra jokių įkalčių, rodančių jį susijus su gaisru Čikagos „Ričmonde“, Abelio gyvenime su laukiamu pusaštunto šimto tūkstančių dolerių čekiu iš Didžiosios vakarų draudimo kompanijos vėl pasirodė Henris Osbornas. Leitenanto O'Melio įrodymai pasirodė įtikinami, ypač kai jis pridūrė, kad su džiaugsmu pakartos savo išvadas teisme. Abelis suprato, kad yra skolingas detektyvui daugiau nei pieno kokteilį, ir džiaugėsi suderėjęs su draudimo kompanija, jo manymu, sąžiningą sumą. Tačiau Henris Osbornas pasiūlė reikalauti didesnės sumos ir skirtumą pasidalinti. Abelis atsisakė ir prarado visą pagarbą, kurią jautė Osbornui. Jei žmogus gali būti neištikimas savo

kompanijai, galima neabejoti, kad nedvejodamas darbuosis Abeliui už nugaros, kai tik jam bus paranku.

Tūkstantis devyni šimtai trisdešimt antrųjų pavasarį Abelis nustebo gavęs laišką iš Melanijas Leroj, širdingesnio tono, nei bendraujant asmeniškai. Jis jautėsi pamalonintas, netgi sujaudintas ir paskambinęs sutarė susitikti ir pavakarieniauti „Stevense“. Šio pasirinkimo pasigailėjo vos įėjęs į valgomąjį, kai pamatė, kad aptarnauja Zofija, iš pažiūros gerokai nusikamavusi, nes jos pamaina jau artėjo prie pabaigos. Melanijos, priešingai, atrodė žavingai su oranžine suknele, kuri gana aiškiai atskleidė, kaip atrodys jos kūnas nulupus žievelę. Reikėjo ją vestis į kitą restoraną. Kas privertė pasirinkti „Stevensą“? Kaip galima būti tokiam mitriam versle ir visiškam slunkiui asmeniniame gyvenime?

– Nuostabu matyti, kad taip gerai atrodai, Abeli, – vos atsisėdus pastebėjo Melanija. – Aišku, visi žino, kaip puikiai tvarkaisi su „Ričmondo grupe“.

– „Barono grupe“, – pataisė Abelis.

Melanija truputį išraudo.

– Nežinojau, kad pakeitei pavadinimą.

– Taip, pakeičiau visai neseniai, – sumelavo Abelis. Iš tiesų jis tik tą akimirką suvokė, kad visi grupės viešbučiai ateityje bus žinomi „Barono“ pavadinimu. Pats stebėjosi, kaip šitai netoptelėjo anksčiau.

– Tinkamas pavadinimas, – šypsodamasi tarstelėjo Melanija.

Abelis žinojo, kad iš kitos salės pusės juos stebi Zofija, tačiau jau buvo per vėlu ką nors keisti.

– Kur nors dirbi? – pasiteiravo viešnios, skrebendamas žodžius „Barono grupė“ ant meniu nugarėlės.

– Ne, šiuo metu ne. Moteris su laisvųjų menų laipsniu šiame mieste turi sėdėti ir laukti, kol bus pasamdyti visi vyrai, tik tada gali tikėtis darbo.

– Jei kada norėsi dirbti „Barono grupėje", – Abelis kiek pabrėžė pavadinimą, – tik pasakyk.

– Ne, ne, – atsakė Melanija, – man viskas gerai.

Ji greitai pasuko kalbą į muziką ir teatrą. Pokalbis Abeliui buvo neįprastas ir malonus iššūkis; ji vis dar erzinosi, tačiau inteligentiškai, jos draugijoje jis jautėsi labiau pasitikintis nei kada anksčiau. Kavą jie gėrė tik gerokai po vienuoliktos, iki to laiko Zofijos pamaina pasibaigė. Jis parvežė Melaniją į jos butą ir nustebo, kai ji pakvietė išgerti. Jis sėdėjo ant sofos, o ji pylė jam uždraustą viskį ir ant fonografo uždėjo plokštelę.

– Negaliu ilgai pasilikti, – pastebėjo Abelis, – rytoj sunki diena.

– Tai aš turėčiau taip sakyti, – pastebėjo Melanija. – Meldžiu, neskubėk. Šis vakaras toks smagus – visai kaip senais laikais.

Ji atsisėdo šalia, suknelė ties keliais pakilo. „Ne visai kaip senais laikais", – galvojo Abelis. Jis nebandė priešintis, kai ji palinko artyn. Po kelių akimirkų jis ją jau bučiavo – o gal ji bučiavo jį. Jo rankos nuklydo ant ilgųjų kojų, paskui ant jos krūtų – šį kartą, regis, ji noriai atliepė. Galiausiai pati už rankos nusivedė jį į miegamąjį, nuklojo apklotą, apsisuko ir paprašė atsegti užtrauktuką. Susinervinęs ir negalėdamas patikėti Abelis pakluso ir išjungė šviesą. Melanijai tikrai nestigo patirties, ji nepaliko jam jokių abejonių, kad itin mėgaujasi. Pasimylėjus Abelis tysojo atsimerkęs, o Melanija miegojo jo glėbyje.

Ryte jie pasimylėjo antrą kartą.

– Stebėsiu „Barono grupę" su nauju susidomėjimu, – tarstelėjo Melanija, kai Abelis pradėjo rengtis. – Niekas nė neabejoja, kad jos laukia didelė sėkmė.

– Dėkui, – tarė Abelis.

– Galbūt galėtume dar kada pasimatyti?

– Kodėl gi ne? – neprieštaravo jis.

Melanija pabučiavo jį į skruostą, tarsi žmona į darbą besiruošiantį vyrą.

– Įdomu, kokią moterį kada nors vesi, – tarstelėjo ji nekaltai prilaikydama apsiaustą.

Jis dirstelėjo į ją ir meiliai nusišypsojo.

– Kai teks spręsti, Mel, būk rami, nepamiršiu puikaus tavo patarimo.

– Ką turi omeny? – apsimestinai kukliai pasiteiravo Melanija.

– Pasistengsiu susirasti dailią lenkaitę.

Abelis su Zofija susituokė po mėnesio Švenčiausiosios Trejybės lenkų misijoje. Zofiją prie altoriaus atvedė jos svainis Janekas, vyriausiasis pabrolys buvo Džordžas. Priėmimas buvo surengtas „Stevense“, gėrimas ir šokiai užsitęsė iki vėlumos. Džordžas nenustygdamas davėsi po salę su fotoaparatu ir fotografavo svečius visokiausiais įmanomais deriniais bei kombinacijomis. Pagal tradiciją visi vyrai sumokėjo simbolinę sumą už šokį su Zofija, ir tik po vidurnakčio vakarienei patiektų barščių, *pierogi* ir *bigos*, paskandintų vyne, brendyje ir Dancigo degtinėje, Abelis su Zofija galėjo pasitraukti į jaunavedžių numerį.

Abelis maloniai nustebo, kai kitą rytą prie registratūros pulto Kurtis Fentonas pranešė, kad vakarienę „Stevense“ apmokėjo ponas Mekstonas ir tai yra vestuvinė dovana. Pinigus, kuriuos buvo atidėjęs priėmimui, Abelis panaudojo pradinei įmokai už nedidelį namelį Rigo gatvėje.

Pirmą kartą gyvenime Abelis turėjo savo namus.

KETVIRTA DALIS

1932–1941

32

Prieš tvirtai apsispręsdamas dėl ateities Viljamas nusprendė mėnesį paatostogauti Anglijoje. Trumpai pasvarstė net galimybę išeiti iš „Kaino ir Keboto“, tačiau Matas jį įtikino, kad tai niekur nenuves, ir, šiaip ar taip, Viljamo tėvas nebūtų tam pritaręs.

Pasirodė, jog Matas išgyvena draugo pralaimėjimą dar sunkiau nei Viljamas. Kitą savaitę jis dukart atvyko į banką akivaizdžiai pagiringas ir išėjo anksti, palikęs neužbaigtą svarbų darbą. Viljamas incidentų nekomentavo, o penktadienį pakvietė Matą kartu pavakarieniauti. Matas atsisakė tvirtindamas, kad liko galybė neužbaigtų darbų. Viljamas nė dėmesio nebūtų atkreipęs, jei tą vakarą nebūtų Mato pamatęs vakarieniaujant *Ritz-Carlton* su patrauklia moterimi, kuri, Viljamas galėjo prisiekti, buvo vieno „Kaino ir Keboto“ skyriaus vadybininko žmona. Keitė niekaip nekomentavo, tik pastebėjo, kad Matas atrodo ne kažin kaip.

Viljamas tik vylėsi, kad bičiulis susidoros su dvigubu krūviu, kol jo nebus. Tai buvo ta akimirka, kai jis nusprendė, kad neištvers viso mėnesio Anglijoje be Keitės ir pasiūlė jai kartu leistis į kelionę.

– Visą mėnesį užsienyje su svetimu vyru? – ji apsimestinai droviai prisidengė lūpas ranka. – Ką pagalvotų tavo senelės?

– Kad tu niekas daugiau, tik nesuvaldoma ištvirkėlė.

Viljamas su Keite išplaukė „Mauritanija“, miegojo atskirose kajutėse. Kai įsikūrė atskiruose kambariuose „Savojoje“, netgi skirtinguose aukštuose, Viljamas prisistatė į „Kaino ir Keboto“

Londono filialą Lombardo gatvėje ir įvykdė išsigalvotą šios kelionės tikslą: atliko kruopščią banko veiklos Europoje analizę. Nuotaika kontoroje buvo pakili, paaiškėjo, kad Tonį Saimonsą londoniškiai mėgo ir juo žavėjosi, tad Viljamui ne kas ir beliko, tik murmėti pritarimus.

Viljamas su Keite praleido nuostabų mėnesį Londone. Vakarais lankėsi operoje, *Old Vic* teatre ir Karališkojoje Alberto koncertų salėje, o dieną jis aprodė mylimajai Londono Tauerį, Fortnumą ir Karališkąją akademiją, kur nusipirko Volterio Sikerto* tapybos darbą. Keitė nusifotografavo greta sargybinio prie Bakingamo rūmų. Nors šį kartą Viljamas nebandė patraukti raudonšvarkių dėmesio, vis dėlto atrodė, kad jie nemirksi. Sugrįžo prisiminimai apie mamą. Paskui Viljamas su Keite petys petin perėjo Vaitholu** ir nusifotografavo prie Dauningo gatvės dešimtojo numerio***.

– Ką gi, padarėme viską, ko tikimasi iš save gerbiančio amerikiečio, – tarstelėjo Viljamas.

– Tik Oksfordo neaplankėme, – pastebėjo Keitė. – Mano tėvas buvo Rodso stipendininkas, ir aš mielai aplankyčiau jo senąjį koledžą.

Kitą rytą išnuomotu *Morris Oxfordu* abu su Keite leidosi vingiuotais gyvatvorėmis įrėmintais kaimo keliukais į universiteto miestą. Viljamas pastatė automobilį už Redklifo, ir abu visą rytą klaidžiojo po koledžus: Magdalenos, nuostabų, prie upės, Kristaus Bažnyčios, didingą, bet be dengtos arkados, Baliolio, kur

---

* Volteris Sikertas (*Walter Richard Sickert*, 1860–1942) – pereinamojo laikotarpio tarp impresionizmo ir modernizmo vokiečių kilmės anglų dailininkas.

** Vaitholas (*Whitehall*) – gatvė Londono centre, neigiama prasme simbolizuojanti Britanijos vyriausybę. Eina nuo parlamento rūmų Vestminsteryje iki Trafalgaro aikštės.

*** Dauningo gatvėje 10 (*10 Downing Street*) yra Anglijos ministro pirmininko rezidencija.

keletą tingių metų praleido Keitės tėvas, ir Mertono, kur abu paprasčiausiai susėdo ant žolės ir svajojo.

– Pone, negalima sėdėti ant žolės, – pasigirdo koledžo durininko balsas.

Abu nusijuokė, pašoko ir nuėjo kaip porelė paskutinio kurso studentų ranka rankon greta Izės*, kur stebėjo, kaip aštuoni į Matą panašūs jaunuoliai irkluodami iš visų jėgų stengiasi kuo greičiau ginti savo laivelį.

Po vėlyvų pietų pakeliui į Londoną Viljamas su Keite sustojo Henlyje prie Temzės išgerti arbatos į upę atgręžtame „Belo" viešbutyje. Po sklindžių ir didelio puodelio stiprios angliškos arbatos Keitė tarė, kad tikriausiai derėtų važiuoti, jei tikisi grįžti į „Savoją" prieš sutemstant, tačiau įstačius skriejiką į *Morris Oxsfordą* netgi po kelių bandymų niekaip nepavyko užvesti variklio. Galiausiai Viljamas pasidavė ir, kadangi jau buvo pradėję temti, nusprendė, jog geriau pernakvoti Henlyje. Jis grįžo į „Belo" registratūrą ir paprašė dviejų kambarių.

– Apgailestauju, pone, – atsakė registratorius, – tegaliu pasiūlyti vieną dvivietį kambarį.

Viljamas akimirką dvejojo, paskui pasakė:

– Gerai, paimsim.

Keitė pabandė paslėpti nuostabą, tačiau nieko nepasakė; registratorius žvelgė į juos įtariai.

– Ponas ir ponia?..

– Ponas ir ponia Kainai, – tvirtai išrėžė Viljamas. – Netrukus grįšime.

– Ar nunešti į numerį jūsų lagaminus, pone? – pasiteiravo šveicorius.

---

* Taip vadinama per Oksfordą tekanti Temzė.

– Neturime lagaminų, – šypsodamasis atsakė Viljamas.

– Suprantu, pone, – pakėlė antakius durininkas.

Viljamas nusivedė suglumusią Keitę pagrindine Henlio gatve ir pasuko į taką, kuris vedė prie apspurusios bažnytėlės.

– Ar galiu apsiteirauti, kas čia vyksta, Viljamai?

– Tai, ką turėjau padaryti gerokai anksčiau, brangioji.

Normanų stiliaus zakristijoje Viljamas rado prižiūrėtoją, kraunantį giesmynus.

– Kur galėčiau rasti vikarą? – pasiteiravo Viljamas.

Bažnyčios prižiūrėtojas atsitiesė kaip ilgas ir gailiai nužvelgė Viljamą.

– Tikriausiai vikariate.

– O kur yra vikariatas?

– Tikriausiai jūs amerikiečiai, pone?

– Taip, – nesiginčijo Viljamas, stengdamasis būti kantrus.

– Vikariatas turėtų būti greta bažnyčios, argi ne? – tarstelėjo žmogėnas.

– Tikriausiai, – nesiginčijo Viljamas. – Ar galėtumėte dešimt minučių palūkėti čia?

– Kodėl turėčiau, pone?

Iš vidinės kišenės Viljamas išsitraukė didelį baltą penkių svarų banknotą ir išlankstė.

– Dėl visa ko susitarkim dėl penkiolikos, prašyčiau.

Bažnyčios prižiūrėtojas atidžiai apžiūrėjo banknotą, tada įdėjo jį tarp knygų ir mestelėjo:

– Tie amerikiečiai...

Viljamas greitai išsivedė Keitę iš bažnyčios. Eidamas skelbimų lentoje verandoje jis perskaitė: „Pastorius Saimonas Takesberis, Kembridžo humanitarinių mokslų magistras, parapijos vikaras“, o greta ant vinies kabėjo kreipimasis dėl naujo bažnyčios stogo. „Kiekvienas pensas pravers renkant taip reikalingus penkis šimtus svarų“, – ne itin

begėdiškai skelbė popierėlis. Viljamas nuskubėjo takeliu į vikariatą, Keitė sekė jį kelis žingsnius atsilikusi. Garsiai pabeldus duris atidarė putni besišypsanti rausvaskruostė moteriškaitė.

– Ponia Takesberi?

– Taip? – nusišypsojo ji.

– Ar galėčiau pasikalbėti su jūsų vyru?

– Šiuo metu jis geria arbatą. Gal galėtumėte ateiti truputį vėliau?

– Bijau, reikalas gana skubus, – tarė Viljamas.

Keitė vis dar tylėjo.

– Na, tokiu atveju geriau užeikit.

Vikariatas buvo šešioliktojo amžiaus pradžios, nedidukę šviesią svetainę šildė viliojantis rąstų židinys. Vikaras, aukštas ir liesas vyriškis, valgė vaflio storumo sumuštinius su agurkais. Jis atsistojo pasisveikinti.

– Gerą dieną, pone?..

– Kainas, pone, Viljamas Kainas.

– Kuo galiu jums padėti, pone Kainai?

– Mudu su Keite, – paaiškino Viljamas, – norime susituokti.

Keitė prasižiojo, tačiau vis dar nieko nesakė.

– O, kaip džiugu, – įsiterpė ponia Takesberi.

– Taip, tikrai, – pritarė vikaras. – Ar judu – mano parapijiečiai? Regis, neprisimenu...

– Ne, pone, aš amerikietis. Priklausau Bostono šv. Pauliaus parapijai.

– Tikriausiai Masačusetso, ne Linkonšyro, – pastebėjo pastorius Takesberis.

– Teisingai, – tarė Viljamas, staiga suvokęs, kad ir Anglijoje yra Bostonas.

– Nuostabu, – pakartojo vikaras, tarsi laiminimui pakėlęs rankas. – Kada gi judu planuojate šią sielų sąjungą?

– Šiandien, pone.

– Šiandien? – pasitikslino vikaras.

– Šiandien? – neištvėrė Keitė.

– Nesu susipažinęs su Jungtinių Valstijų tradicijomis, susijusiomis su iškilminga, šventa ir saistančia santuokos institucija, pone Kainai, – pradėjo vikaras, – nors esu skaitęs apie labai keistus įvykius, susijusius su keliais jūsų žemiečiais Nevados valstijoje. Vis dėlto turiu jus informuoti, kad tokie papročiai dar nepasiekė Henlio prie Temzės. Anglijoje privalu prieš tuokiantis bažnyčioje visą kalendorinį mėnesį gyventi parapijoje. Trimis atskiromis progomis paskelbiami užsakai, nebent būtų labai ypatingos ir švelninančios aplinkybės. Net jei tokios aplinkybės egzistuotų, aš vis dar turėčiau klausti vyskupo leidimo, o to padaryti greičiau nei per tris dienas neįmanoma.

Staiga prabilo Keitė.

– Kiek dar trūksta, kad uždengtumėte naują bažnyčios stogą?

– Ach, tas stogas. Liūdna istorija, tačiau dabar nenoriu į tai leistis... Suprantat, vienuoliktojo amžiaus pradžia...

– Kiek dar trūksta? – pakartojo klausimą Viljamas tvirčiau suspausdamas Keitės plaštaką.

– Tikimės surinkti penkis šimtus svarų. Iki šiol sekėsi pagirtinai gerai; vos per septynias savaites surinkome dvidešimt septynis svarus keturis šilingus ir keturis centus.

– Ne, ne, brangusis, – įsiterpė ponia Takesberi, – pamiršai tą svarą, vienuolika šilingų ir du pensus, kuriuos surinkau per praėjusią savaitę suorganizuotą „Atnešk ir parduok“ išpardavimą.

– Tikrai nepriskaičiavau, mieloji. Kaip nedėmesinga iš mano pusės nepaisyti asmeninio tavo įnašo. Vadinasi, iš viso bus... – pradėjo pastorius Takesberis ir mėgindamas mintinai sudėti skaičius pakėlė akis į dangų, tarsi laukdamas įkvėpimo.

Viljamas iš vidinės kišenės išsiėmė piniginę, išrašė penkių šimtų svarų čekį ir be žodžių ištiesė pastoriui.

– Aš... O, suprantu, kad yra ypatingų aplinkybių, pone Kainai, – tarė vikaras. Jo tonas pasikeitė. – Ar kuris iš jūsų anksčiau buvote susituokęs?

– Taip, – prisipažino Keitė. – Mano vyras prieš ketverius metus žuvo lėktuvo katastrofoje.

– Oi, kaip liūdna, – atsiliepė ponia Takesberi. – Labai apgailestauju, nė...

– Palūkėk, mieloji, – pertraukė ją Dievo žmogus, kurį šiuo metu labiau domino bažnyčios stogas nei žmonos jausmai. – O jūs, pone?

– Niekada nebuvau vedęs, – patikino Viljamas.

– Turiu paskambinti vyskupui, – suspaudęs Viljamo čekį pastorius Takesberis pradingo savo kabinete.

Ponia Takesberi pakvietė Viljamą su Keite prisėsti, pasiūlė sumuštinių su agurkais ir arbatos. Ji nė akimirkos neužsičiaupė, tačiau Viljamas su Keite nesiklausė jos tauškėjimo, sėdėjo nenuleisdami vienas nuo kito akių.

Vikaras sugrįžo suvalgius po tris sumuštinius su agurkais.

– Tai labai neįprasta, itin neįprasta, tačiau vyskupas, pone Kainai, sutiko, su sąlyga, kad jūs rytoj iš pat ryto Amerikos ambasadoje patvirtinsite, jog santuoka įvyko, o paskui, kai grįšite namo, jūsiškėje Bostono šv. Pauliaus parapijoje Masačusetse jums bus suteiktas Bažnyčios palaiminimas.

Jis tebespaudė penkių šimtų svarų čekį.

– Dabar tereikia dviejų liudytojų, – tęsė vikaras. – Vienas galės būti mano žmona, ir tikėkimės, kad bažnyčios prižiūrėtojas tebedirba, tad ir jis galės paliudyti.

– Jis tebedirba, – tarė Viljamas.

– Kodėl jūs toks tikras, pone Kainai?

– Jis man kainavo vieną procentą.

– Vieną procentą? – suglumęs pakartojo pastorius Takesberis.

– Vieną procentą sumos už bažnyčios stogą, – paaiškino Keitė.

Vikaro paraginti Viljamas, Keitė ir vikaro žmona siauru takeliu nuringavo į bažnytėlę, kur laukė prižiūrėtojas.

– Iš tikrųjų, žiūrėkit, ponas Sprodžetas tebedirba... Jis nieku gyvu nebūtų pasilikęs dėl manęs; akivaizdu, jūsiškis būdas veiksmingesnis, pone Kainai.

Prižiūrėtojui nepatikliai stebint, pastorius apsivilko apeigų drabužį ir kamžą.

Viljamas atsigręžė į Keitę ir švelniai ją pabučiavo.

– Suprantu, kad tokiomis aplinkybėmis baisiai kvaila klausti, mieloji, tačiau, ar tekėsi už manęs?

– Gerasis Dieve, – atsiduso pastorius Takesberis, kuris per penkiasdešimt septynerius mirtingos egzistencijos metus nė karto nebuvo burnojęs prieš Dievą, – norit pasakyt, kad jūs nė nesipiršote?

Po dvidešimties minučių ponas ir ponia Kainai išėjo iš Henlio prie Temzės parapijos bažnytėlės Oksfordšyre. Paskutinę minutę poniai Takesberi teko parūpinti žiedą: jį numovė nuo užuolaidų strypo zakristijoje. Kuo puikiausiai tiko. Pastoriui Takesberiui atiteko naujas stogas, ponas Sprodžetas turėjo ką papasakoti „Žaliajame žmogutyje“, o ponia Takesberi, pasitarusi su vyru, nusprendė nepranešti Motinų sąjungai, iš kur buvo gauti pinigai naujam bažnyčios stogui.

Už zakristijos durų vikaras padavė Viljamui popieriaus skiautę.

– Du šilingai ir šeši pensai, pone Kainai.

– Už ką? – nustebo Viljamas.

– Tuoktuvių liudijimas, pone Kainai.

– Jums vertėtų įsidarbinti banke, pone, – tarė Viljamas, duodamas ponui Takesberiui pusę kronos.

Viljamas su jaunamarte palaimingai tylėdami grįžo centrine gatve į „Belo“ viešbutį. Abu ramiai pavakarieniavo penkioliktojo amžiaus ąžuolu išmuštame valgomajame ir pasitraukė į numerį kelios minutės po to, kai senovinis laikrodis vestibiulyje išmušė devynis kartus. Jiems kopiant girgždančiais mediniais laipteliais registratorius atsigręžė į portjė ir mirktelėjo:

– Jei tie du – susituokę, aš – Anglijos karalius.

Viljamas pradėjo niūniuoti: „Dieve, saugok karalienę.“

Kitą rytą ponas ir ponia Kainai neskubėdami pusryčiavo ir laukė, kol vietos garaže bus pataisytas jų automobilis. Jaunas padavėjas įpylė jiems kavos.

– Norėtum juodos ar įpilti šlakelį pieno? – nekaltai pasiteiravo Viljamas.

Pagyvenusi pora prie gretimo staliuko švelniai jiems šypsojosi.

– Prašyčiau pieno, – tarė Keitė, švelniai paliesdama Viljamo ranką.

Grįždami į Londoną per Henlį, palei Temzę ir per Bekonsfildą jie važiavo nuleidę automobilio stogą, kad galėtų pasimėgauti vėsiu pavasario oru.

– Ar pastebėjai, kokiu žvilgsniu šįryt tave nudelbė portjė, brangioji? – pasiteiravo Viljamas.

– Taip. Tikriausiai derėjo jam parodyti mūsų santuokos liudijimą.

– Ne, ne, būtum sugadinus jo susidarytą amerikietės paleistuvės įvaizdį. Jis mažiausiai norėtų šįvakar grįžęs papasakoti žmonai, kad mes iš tikrųjų susituokę.

Į „Savoją“ jie grįžo kaip tik pietums ir nustebino registratorių atsisakę Keitės kambario. Vėliau jis išgirdo komentarą:

– O atrodė, kad jaunasis ponas Kainas tikras džentelmenas. Jo velionis garbusis tėvas niekada nebūtų taip pasielgęs.

Viljamas su Keite ruošėsi „Akvitanija“ grįžti į Niujorką, tačiau prieš tai dar užsuko į Amerikos ambasadą Grosvenor Gardense pranešti apie pasikeitusį statusą. Vyriausiasis konsulas davė užpildyti ilgą formą, apmokestino vienu svaru ir privertė laukti gerokai ilgiau nei valandą. Atrodo, ambasadai naujo stogo nereikėjo. Viljamas sugalvojo užsukti į *Cartier* saloną Bondo gatvėje ir nupirkti Keitei auksinį sutuoktuvių žiedą, tačiau ji nė girdėti nenorėjo – niekas nebūtų privertęs jos išsiskirti su žalvariniu užuolaidos žiedeliu.

33

Amerikai tebeskęstant depresijoje Abelis ėmė labiau nei nuogąstauti dėl „Barono grupės“ ateities. Per pastaruosius porą metų buvo uždaryti du tūkstančiai bankų, kas savaitę duris užverdavo vis nauji. Be darbo liko devyni milijonai žmonių, bent jau nesunku buvo rasti patyrusio personalo visiems viešbučiams. Nepaisant visko, tūkstantis devyni šimtai trisdešimt antraisiais „Barono grupė“ patyrė septyniasdešimt dviejų tūkstančių dolerių nuostolį – būtent tais metais Abelis buvo apskaičiavęs persilaužimą. Jis ėmė spėlioti, ar rėmėjui pakaks lėšų bei kantrybės, kol Abeliui pavyks viską pataisyti.

Pastaruoju metu Antonio Kermako sėkmingos kampanijos į Čikagos mero postą įkvėptas baronas Rosnovskis pradėjo aktyviai domėtis politika. Kermakas mygo Abelį stoti į demokratų partiją, kuri pradėjo tulžingą kampaniją prieš prohibiciją. Kadangi Kermakas buvo emigravęs iš Čekoslovakijos, tarp dviejų vyriškių akimirksniu užsimezgė ryšys, ir Abelis apsidžiaugė, kai tūkstantis devyni šimtai trisdešimt antraisiais buvo išrinktas delegatu į Čikagoje vykusią nacionalinę demokratų konvenciją, kur Kermakas sausakimšą salę patiesė sau po kojomis pareiškęs, kad: „Tikra tiesa, atplaukiau „Mayflower“, tačiau atplaukiau kaip galėdamas greičiau.“

Konvencijoje politikas supažindino poną Rosnovskį su Franklinu Ruzveltu, kuris Abeliui paliko didelį įspūdį. Tais pačiais metais Franklinas Ruzveltas lengvai laimėjo prezidento rinkimus, visose tarnybose visoje šalyje susodino demokratus, o tarp naujai išrinktų Čikagos miesto tarybos narių buvo ir Henris Osbornas.

Tūkstantis devyni šimtai trisdešimt trečiaisiais „Barono grupė“ apkarpė nuostolius iki dvidešimt trijų tūkstančių, o vienas viešbutis, Sent Luiso „Baronas“, netgi deklaravo pelną. Kai kovo dvyliktą dieną pirmą kartą radijo bangomis buvo transliuojama prezidento Ruzvelto kalba, kurioje jis drąsino kraštiečius „dar kartą patikėti Amerika“, Abelio pasitikėjimas staiga išaugo, ir jis nusprendė vėl atidaryti du tūkstantis devyni šimtai dvidešimt devintaisiais uždarytus viešbučius.

Atidarinėjant užkonservuotus viešbučius Zofija jau ėmė komentuoti ilgus Abelio dingimus Čarlstone ir Mobilyje. Ji niekad netroško, kad jis pasiektų daugiau nei „Stevenso“ valdytojo padėjėjo vietą. Sulig kiekvienu prabėgančiu mėnesiu moteris vis geriau suvokė, kad nespėja su vyro ambicijomis, ir net pradėjo baimintis, jog taps jam nebeįdomi.

Taip pat ji pradėjo nerimauti, kad nepagimdo Abeliui vaikelio, nors gydytojas tikino, jog niekas netrukdo pastoti. Gydytojas netgi pasiūlė išsitirti ir vyrui, tačiau Zofija Abeliui nieko nesakė suprasdama, kad jis palaikys tai smūgiu jo vyriškumui. Galų gale, kai jau kone neliko vilties, o tema tapo tokia opi, kad apskritai buvo sunku apie tai kalbėti, Zofijai dingo mėnesinės.

Ji viltingai palaukė dar mėnesį. Ir Abeliui nieko nesakė, ir pas gydytoją neskubėjo. Po mėnesio pastarasis patvirtino, kad ji laukiasi.

Zofija pagimdė dukrą pirmą Naujųjų, tūkstantis devyni šimtai trisdešimt ketvirtųjų metų dieną. Pavadino Florentina Abelio sesers atminimui. Vos pamatęs mergytę Abelis pametė galvą ir Zofija iš karto suprato, kad nustojo buvusi didžiausia jo gyvenimo meilė.

Mergaitės krikšto tėvais tapo Džordžas ir Zofijos pusseserė, vakare Abelis iškėlė tradicinę lenkišką dešimties patiekalų vakarienę. Vaikui buvo įteikta daugybė dovanų, tarp jų – dailus senovinis žiedas nuo nežinomo Abelio rėmėjo. Jis savotiškai atsilygino už dovaną, kai metų

pabaigoje „Barono grupė“ davė šešiasdešimt trijų tūkstančių dolerių pelną. Tik Mobilio „Baronas“ tebedirbo nuostolingai.

Gimus Florentinai Abelis vis daugiau laiko praleisdavo namuose ir nusprendė, kad atėjo laikas statyti naują viešbutį Vėjų mieste. Jis ketino Deiviso Lerojaus atminimui šį viešbutį padaryti grupės pagrindiniu. Kompanijai vis dar priklausė sklypas Mičigano aveniu, ir nors sulaukė keleto pasiūlymų, Abelis tos žemės nepardavė tikėdamasis vieną dieną pakankamai finansiškai sustiprėti ir atstatyti senąjį „Ričmondą“. Projektui reikėjo kapitalo, tad Abelis džiaugėsi, kad nepalietė septynių šimtų penkiasdešimties tūkstančių dolerių Didžiosios vakarų draudimo kompanijos išmokos.

Mėnesiniame valdybos susirinkime apie savo užmačias jis pranešė Kurčiui Fentonui, pridurdamas vienintelę išlygą: jei Deividas Mekstonas nepageidauja, kad „Stevensui“ atsirastų konkurentas, Abelis projekto atsisakys. Po kelių dienų Kurtis Fentonas patikino Abelį, kad rėmėjas neprieštarauja sumanymui statyti Čikagos „Baroną“.

Naujo viešbučio statybai Abeliui prireikė penkiolikos mėnesių, talkinant tarybos nariui Henriui Osbornui, kuris reikalingus miesto tarybos leidimus parūpino trumpiausiu įmanomu laiku. Čikagos „Baroną“ tūkstantis devyni šimtai trisdešimt šeštų metų gegužės mėnesį atidarė meras Edvardas Kvelis, po Antonio Kermako nužudymo tapęs demokratų partijos Ilinojaus skyriaus lyderiu. Deiviso Lerojaus atminimui viešbutyje nebuvo septyniolikto aukšto – šią tradiciją Abelis tęs visuose naujai statomuose viešbučiuose.

Čikagos „Baroną“ spauda išliaupsino ir dėl dizaino, ir dėl statybos spartos. Naujajam viešbučiui Abelis galų gale išleido per milijoną dolerių, tačiau buvo matyti, jog kiekvienas centas panaudotas prasmingai. Viešosios erdvės buvo didelės ir ištaigingos, aukštomis tinkuotomis lubomis, puošybos elementai – pastelinių žalių atspalvių, malonių akiai ir raminančių, kilimai – stori ir prabangūs. Iškili tamsiai žalia „B“, nors įžūliai nekrito į akis, buvo visur, dabino viską nuo virš

įėjimo į keturiasdešimt dviejų aukštų pastatą plazdenančių vėliavų iki dailaus paties jauniausio pasiuntinuko švarkelio atlapo. Kreiptis į du tūkstančius susirinkusių svečių per oficialų atidarymą buvo pakviesti abu Ilinojaus senatoriai. Ponas Mekstonas užėmė savo vietą tarp svečių kiek sutrikęs, kodėl jam teko garbė sėdėti prie pagrindinio stalo.

– Šis viešbutis jau pažymėtas sėkmės ženklu, – paskelbė vyresnysis senatorius Hamiltonas Liuisas, – nes, mano bičiuliai, žmogus, o ne statinys visada buvo žinomas kaip Čikagos Baronas.

Abelis nušvito pamalonintas ir to neslėpė, kai du tūkstančiai svečių ėmė šaukti pritardami. Pakilęs atsakomajai kalbai Abelis pradėjo nuo padėkų merui, senatoriams ir tuzinui kongresmenų, susirinkusių į atidarymą. Kalbą baigė populiariu posakiu: „Tačiau jūs dar nieko nematėt."

Džordžui buvo duoti nurodymai vadovauti plojimams atsistojus. Neprireikė, nes Abeliui sėdantis visi jau stovėjo. Jis šypsojosi. Pagaliau galėjo atsipalaiduoti tarp didžiųjų verslininkų ir politikų, kurie elgėsi su juo kaip su lygiu. Prabangioje šventėje Zofija droviai sukinėjosi pakraščiuose: jai buvo pernelyg prašmatnu, su naujaisiais Abelio draugais ji jautėsi pernelyg susikausčiusi. Ji nei suprato, nei jai rūpėjo vyro sėkmės mastas; nors dabar galėjo sau leisti pačius prabangiausius apdarus, moteris vis dar gebėjo atrodyti nemadingai, ne vietoje ir pernelyg gerai jautė, jog Abeliui tai kelia apmaudą. Ji stovėjo nuošaly, kai jis kalbėjosi su tarybos nariu Henriu Osbornu.

– Tikriausiai tai svarbiausias jūsų gyvenimo įvykis, – tarė Osbornas, plodamas Abeliui per petį.

– Svarbiausias? Man ką tik sukako trisdešimt, – nustebo tas. Kai jis apkabino tarybos nario pečius, plykstelėjo fotoaparatas, ir Abelis nušvito staiga suvokęs, kaip jaudina būti laikomam vieša figūra.

– Ketinu pristatyti „Barono" viešbučių visame pasaulyje, – tarė jis kiek per garsiai, kad nugirstų slapta besiklausantys reporteriai. – Ketinu Amerikai tapti tuo, kuo Cezaris Ricas buvo Europoje. Kiekvienas keliaujantis amerikietis galės vadinti „Baroną" savo antraisiais namais.

34

Viljamui paaiškėjo, kad sunku apsiprasti „Kainą ir Kebotą" tvarkant naujajam valdybos pirmininkui. Franklino Ruzvelto pažadėtas Naujasis kursas buvo pradėtas įgyvendinti stulbinamu greičiu, tad ir Viljamas, ir Tonis Saimonsas suvokė, jog neįmanoma sutarti, ar painiotis į investicijas gerai ar blogai. Tačiau plėtra – bent jau viename fronte – tapo neišvengiama, kai grįžus iš Anglijos Keitė netrukus pranešė, kad laukiasi. Toji žinia ir jos tėvams, ir jos sutuoktiniui sukėlė daug džiaugsmo. Viljamas bandė pakoreguoti darbo valandas, kad prisitaikytų prie naujo, vedusio vyro vaidmens, tačiau vis dėlto apsižiūrėjo, jog visus karštus vasaros vakarus liks prikaustytas prie darbo stalo. Laiminga laisva gėlėta nėščiosios suknele pasidabinusi Keitė Redhause prižiūrėjo vaikų kambario puošybą, o Viljamas pirmą kartą per savo karjerą suprato, kad jam nebesvarbu, jei iš darbo vakare išeis ne paskutinis.

Keitė ir kūdikis, kuris turėjo gimti per Kalėdas, teikė Viljamui daug džiaugsmo namuose, tačiau dėl Mato darbe jam darėsi vis sunkiau.

Bičiulis pradėjo išgėrinėti su sėbrais, kurių Viljamas nepažinojo, be jokio paaiškinimo darbe pasirodydavo vėlai. Bėgant mėnesiams Viljamui paaiškėjo, kad nebegalima pasikliauti draugo sveika nuovoka. Iš pradžių jis nieko nesakė vildamasis, jog tai ne daugiau nei reakcija į prohibicijos panaikinimą. Tačiau netrukus paaiškėjo, kad viskas ne taip paprasta, kad problema tik gilėja.

Paskutinis lašas kaptelėjo, kai Matas pasirodė darbe dvi valandas pavėlavęs, aiškiai pagiringas ir padarė paprastą klaidą, kurios buvo galima išvengti: pardavė svarbią investiciją. Viskas baigėsi nedideliu nuostoliu klientui, kuris tikėjosi susižerti neblogą pelną. Viljamas suprato, kad pagaliau atėjo laikas nemaloniam, tačiau būtinam pokalbiui akis į akį.

Viljamui baigus įkvepiančią kalbą, Matas pripažino savo klaidą ir iškalbingai atsiprašė. Dėkingas, kad nekilo ginčas, Viljamas jau baudėsi pasiūlyti bičiuliui kartu papietauti, tačiau į kabinetą įlėkė sekretorė.

– Pone, jūsų žmoną išvežė į ligoninę.

– Kodėl? Kas nutiko? – išsigando Viljamas.

– Tikriausiai kūdikis, – priminė sekretorė.

– Tačiau liko dar mažiausiai šešios savaitės, – nustebo Viljamas.

– Suprantu, pone, tačiau gydytojas Makenzis iš balso atrodė sunerimęs ir norėjo, kad jūs kuo greičiau atvažiuotumėte į ligoninę.

Matas, kuris vos prieš akimirką atrodė visiškai nepatikimas, tučtuojau persimainė ir nuvežė Viljamą į ligoninę. Sukant į automobilių stovėjimo aikštelę abu užplūdo prisiminimai apie Viljamo mamos mirtį ir negyvą gimusią jos dukrytę.

Viljamui nereikėjo, kad kas palydėtų į Ričardo Kaino vardo mamos ir vaiko skyrių, kurį Keitė vos prieš kelis mėnesius oficialiai atidarė. Prie gimdyklos durų jis rado stovinčią slaugytoją; moteris paaiškino, kad su jo žmona yra gydytojas Makenzis, kad ji neteko daug kraujo. Viljamas bejėgiškai mynė koridoriumi pirmyn atgal, nerimastingai laukė, lygiai taip pat kaip prieš daugybę metų. Argi svarbu būtų tapti banko valdybos pirmininku, jeigu netektum Keitės? Kada paskutinį kartą sakė jai „myliu tave“?

Matas sėdėjo kartu su Viljamu, vaikščiojo kartu su Viljamu, tačiau nieko nesakė. Nebuvo ką sakyti. Kartkartėmis į gimdyklą įbėgdavo ar iš ten išbėgdavo slaugytoja. Sekundės virto minutėmis,

minutės – valandomis. Galiausiai pasirodė gydytojas Makenzis, chirurgo kauke prisidengęs nosį ir burną, jo kakta buvo išpilta smulkiais prakaito lašeliais. Iš gydytojo veido Viljamas nieko negalėjo pasakyti, kol tas nenusismaukė baltos kaukės ir neatskleidė plačios šypsenos.

– Sveikinu, Viljamai, turi sūnų, o Keitė jaučiasi kuo puikiausiai.

– Dėkui Dievui, – atsidūsėjo Viljamas, įsikabinęs į Matą.

– Kad ir kaip gerbčiau Aukščiausiojo galią, – pastebėjo gydytojas Makenzis, – prie šio gimdymo ir pačiam teko nemažai prisidėti.

Viljamas nusijuokė.

– Ar galiu pamatyti Keitę?

– Ne, kol kas dar ne. Daviau jai raminamųjų, užmigo. Ji neteko gerokai per daug kraujo, tačiau po nakties poilsio jausis kuo puikiausiai. Gal kiek silpnoka, tačiau iš pat ryto bus pasiruošusi tave priimti. Tačiau niekas neuždraus pasižiūrėti į sūnų. Nenustebk, kad toks mažas, nepamiršk, kad jis gimė per anksti.

Gydytojas Makenzis nusivedė Viljamą su Matu koridoriumi į patalpą, kur jie pro stiklo užtvarą galėjo paspoksoti į šešias mažas rausvas galvytes lopšiuose.

– Štai tas, – parodė gydytojas Makenzis į kūdikį eilės gale.

Viljamas įsmeigė akis į mažą raukšlėtą veiduką. Svajonės apie dailų, tvirtą sūnų, kuriam skirta būti kitu banko valdybos pirmininku, greitai blėso.

– Na, apie mažylį galėčiau pasakyti štai ką, – džiaugsmingai pareiškė gydytojas Makenzis, – jis kur kas dailesnis nei tu tokio paties amžiaus.

Viljamas su palengvėjimu nusijuokė.

– Kaip ketini jį pavadinti?

– Ričardas Higinsonas Kainas.

Gydytojas švelniai paplojo jaunuoliui per petį.

– Viliuosi gyventi pakankamai ilgai, kad priimčiau Ričardo pirmagimį.

Tą pačią popietę Viljamas paskambino Sent Polio rektoriui, kuris įtraukė berniuką į mokinių sąrašus tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt penktųjų rugsėjui. Įskiepijęs pirmuosius Ričardo karjeros žingsnius naujai iškeptas tėvelis kartu su Matu gerai nusigėrė, pramiegojo ir kitą rytą pas Keitę į ligoninę atvažiavo vėlai. Viljamas nusivedė Matą dar kartą užmesti akį į jaunąjį Ričardą.

– Bjaurus mažius, – rėžė Matas. – Visiškai nepanašus į savo dailiąją mamą.

– Lygiai tą patį manau, – pridūrė Viljamas.

– Tačiau kaip iš akies luptas tu.

Viljamas grįžo į gėlėmis užverstą Keitės palatą.

– Ar tau patinka sūnus? – pasiteiravo sutuoktinio Keitė. – Jis toks panašus į tave.

– Kitą, kuris taip pasakys, nudėsiu, – šypsodamasis tarė Viljamas. – Jis pats bjauriausias mažius, kokį kada teko matyti.

– Oi, ne! – apsimestinai pasidygėjusi sušuko Keitė. – Jis dailutis!

– Tokį veidą tik motina ir gali mylėti, – pastebėjo Viljamas ir ją apkabino.

Keitė prisiglaudė prie vyro ir pasiteiravo:

– Ką senoji Kain pasakytų apie mūsų pirmagimį, pasaulį išvydusį praėjus mažiau nei aštuoniems mėnesiams po vestuvių?

– Nenoriu pasirodyti negailestingas, – atsakė Viljamas, mėgdžiodamas močiutę, – tačiau bet kurio, gimusio mažiau nei po penkiolikos mėnesių, tėvystė turi būti laikoma įtartina. Mažiau nei devyni mėnesiai visuomenėje aiškiai nepriimtina, verčiau išvažiuoti iš šalies... Beje, prieš tave išvežant į ligoninę pamiršau pasakyti šį tą svarbaus.

– Ką taip?

– Aš tave myliu.

Keitei su mažuoju Ričardu teko prabūti ligoninėje dar tris savaites ir tik prieš pat Kalėdas ji visiškai pasveiko. Viljamas tapo pirmuoju vyriškos giminės Kainu, keitusiu vystyklus ir stūmusiu vežimėlį. Vėliau jis užsiminė Matui, kad buvo pats laikas susirasti gerą moterį ir kurti šeimą.

Matas atsargiai nusijuokė.

– Tau neabejotinai vidutinio amžiaus krizė. Jau imčiau ieškoti žilų plaukų.

Pora sruogų buvo atsiradusios po kautynių dėl banko valdytojo vietos, tačiau Matas nekomentavo.

Viljamas negalėjo tiksliai nurodyti, kada jo santykiai su Toniu Saimonsu pradėjo blogėti. Saimonsas pradėjo vetuoti strateginius jo pasiūlymus, o tokia negatyvi nuostata vertė Viljamą rimtai svarstyti atsistatydinimo iš valdybos klausimą.

Grįžęs prie savo ankstesnių įpročių Matas niekuo nepadėjo. Ištvėręs ne ilgiau nei keletą savaičių, dabar jis gėrė dar labiau ir kasryt atkakdavo į banką vis vėliau. Viljamas nelabai išmanė, kaip suvaldyti padėtį, ir susivokė nuolat dangstantis bičiulį. Kiekvienos dienos pabaigoje jis dukart patikrindavo Mato paštą, atsakydavo į visus neatsilieptus telefono skambučius.

Tūkstantis devyni šimtai trisdešimt ketvirtųjų vasarą, įgyvendinant prezidento Ruzvelto Naująjį kursą, investuotojai atgavo kiek pasitikėjimo, išsitraukė pinigus iš palovių ir vėl ėmė dėti į bankus. Buvo tokių, kurie tikrąja šių žodžių prasme pasirodė nešini lagaminais grynųjų. Viljamas pajuto, kad atėjo laikas atsargiai grįžti į akcijų biržą, ir netgi pradėjo plėsti savo portfelį, tačiau Saimonsas vetavo

pasiūlymą: bankui nederėtų mestis paskui atsainiai Finansų komitete paruoštą memorandumą. Viljamas įlėkė į Saimonso kabinetą net nepasibeldęs ir pasiteiravo, ar jam atsistatydinti.

– Žinoma ne, Viljamai. Kaip jau žinai, mano strategija visada buvo šiam bankui vadovauti konservatyviai. Nepageidauju stačia galva pulti atgal į rinką ir rizikuoti investuotojų pinigais.

– Tačiau garantuotai prarasim padėtį tarp kitų bankų, jei sėdėsim nuošalyje. Bankai, kurių prieš kelerius metus net nelaikėm konkurentais, netrukus mus aplenks.

– Aplenks mus kur, Viljamai? Tik ne reputacija. Greitu pelnu – galbūt, bet ne reputacija.

– Tačiau turime rūpintis ir pelnu, – nenusileido Viljamas. – Banko pareiga – investuotojams garantuoti deramą pelną, ne tik džentelmeniškai nužymėti laiką.

– Aš verčiau jau ramiai palauksiu, nei neteksiu reputacijos, kurią šiam bankui gerokai daugiau nei pusę amžiaus kūrė tavo senelis ir tėvas.

– Taip, tačiau abudu visada buvo atviri naujoms banko plėtros idėjoms.

– Gerais laikais, – atkirto Saimonsas.

– Ir blogais.

– Iš kur tokia neviltis, Viljamai? Vis dar gali laisvai vadovauti savo departamentui.

– Tai jau tikrai. Užkerti kelią viskam, kas bent panėšėja į iniciatyvą.

– Būkim atviri, Viljamai. Viena priežasčių, kodėl pastaruoju metu privalau būti itin atsargus, ta, kad daugiau nebepasitikiu Mato sprendimais.

– Matas čia niekuo dėtas. Tu blokuoji mane. Aš – skyriaus vadovas.

– Negaliu neatsižvelgti į Matą. Norėčiau. Valdybos akyse absoliučiai atsakau už visų veiksmus, o jis – antras pagal svarbą mūsų svarbiausiame skyriuje.

– Todėl už jį atsakau aš, nes aš esu pirmas tame skyriuje.

– Ne, Viljamai, negali vienas imtis atsakomybės, jei Matas pasirodo darbe vienuoliktą valandą girtas, nesvarbu kokia ilga ar glaudi draugystė jus sietų.

– Nesutirštink.

– Nesutirštinu, Viljamai. Jau daugiau nei metus Matas šiam bankui tik našta. Vienintelė priežastis, kodėl tyliu, yra artimi asmeniniai tavo ryšiai su juo ir jo šeima. Man nebus gaila, kai jis išeis. Supratingesnis žmogus jau seniai būtų taip pasielgęs, o artimas draugas būtų pataręs.

– Jokiu būdu, – pareiškė Viljamas. – Jei išeis jis, išeisiu ir aš.

– Tebūnie, Viljamai. Pirmiausia aš atsakau mūsų investuotojams, ne tavo seniems mokyklos bičiuliams.

– Tu dar pasigailėsi, Toni, – atkirto Viljamas. Jis išlėkė iš valdytojo kabineto ir įtūžęs grįžo į savąjį.

– Kur ponas Lesteris? – pasiteiravo praeidamas pro sekretorę.

– Jis dar nepasirodė, pone.

Viljamas susierzinęs pažvelgė į laikrodį.

– Vos tik atvyks, praneškit, kad noriu su juo pasikalbėt.

– Gerai, pone.

Viljamas keikdamasis ėmė minti po savo kabinetą. Kiekvienas Saimonso pasakytas žodis apie Matą buvo tiesa, o tai tik pablogino padėtį. Ieškodamas paaiškinimo jis ėmė svarstyti, kada prasidėjo Mato girtavimai. Mintis pertraukė sekretorė.

– Ką tik pasirodė ponas Lesteris.

Matas įėjo į kabinetą užsimiegojęs, akivaizdžiai vėl pagiringas. Per pastaruosius metus jis siaubingai paseno, oda paliovė kaip anksčiau sveikai švytėti. Viljamas vargiai beatpažino jame žmogų, kone dvidešimt metų buvusį geriausiu bičiuliu.

– Matai, kur, po paraliais, buvai?

– Pramiegojau, – atsainiai atrėžė draugužis, kasydamasis veidą. – Bijau, vakar gerokai užsisėdėjau.

– Nori pasakyt, gerokai padauginai.

– Ne, ne tiek jau ir daug. Turiu naują mergaitę, dėl jos ir nesumerkiau akių. Ji nepasotinama.

– Kada liausiesi, Matai? Tikriausiai permiegojai su visomis vienišomis Bostono moterimis.

– Neperdėk, Viljamai, tikriausiai dar liko viena kita, bent jau tikiuosi. Ir nepamiršk tos daugybės ištekėjusių.

– Nejuokinga, Matai.

– Liaukis, Viljamai. Palik mane ramybėje.

– Palikti tave ramybėje? Ką tik dėl tavęs skundėsi Saimonsas, blogiausia, kad jis teisus. Tavo sveika nuovoka subyrėjo į gabalus. Miegi su visais sijonais, tuoj mirtinai prasigersi. Kodėl, Matai? Paaiškink man, kodėl? Turi būti koks nors paaiškinimas. Dar prieš metus buvai vienas patikimiausių gyvenime sutiktų žmonių. Kas atsitiko, bičiuli? Ką man pasakyti Saimonsui?

– Liepk jam nešdintis po velnių ir žiūrėti savų reikalų.

Viljamas jau nebegalėjo slėpti pykčio.

– Matai, būkim sąžiningi, tai ir yra jo reikalai. Mes vadovaujame bankui, ne viešnamiui, o aš asmeniškai rekomendavau tave į direktoriaus vietą.

– O dabar nebeatitinku tavo aukštų standartų, šitai bandai pasakyt?

– Ne, aš taip nesakiau.

– Tai ką, po galais, tu nori pasakyti?

– Surimtėk ir nors kelias savaites padirbėk kaip pridera. Pamatysi, visi netruks viską pamiršti.

– Tai šito tu nori?

– Taip.

– Padarysiu kaip lieptas, šeimininke, – pasakė Matas ir sumušęs kulnais išėjo iš kabineto.

– Velniai rautų, – neišlaikė Viljamas ir susmuko į krėslą.

Tą popietę Viljamui su Matu reikėjo peržiūrėti kliento akcijų paketą, bet Lesterio niekas negalėjo rasti. Po pietų jis negrįžo į įstaigą ir tą dieną nebepasirodė.

Netgi malonumas guldyti miegelio mažąjį Ričardą tą vakarą negalėjo išblaškyti dėl bičiulio sunerimusio Viljamo. Jis bandė mokyti sūnelį skaičiuoti, bet sekėsi nekaip.

– Jei neišmoksi skaičiuoti, Ričardai, kaip galėsi būti bankininku? – Keitei įeinant į vaikų kambarį bambėjo Viljamas.

– Galbūt jis galų gale imsis šio to vertesnio, – pastebėjo žmona.

– Kas gali būti vertesnio už bankininkystę?

– Na, gal jis taps muzikantu, gal beisbolo žaidėju, o gal Jungtinių Valstijų prezidentu?

– Iš minėtų trijų man labiausiai patiktų beisbolininkas – tik jiems deramai moka, – apkamšydamas sūnų pareiškė Viljamas.

– Atrodai pervargęs, mielasis. Viliuosi, nepamiršai, jog šįvakar einam išgerti pas Endrių Makenzį?

– Po paraliais, visiškai iškrito iš galvos. Kada turim ten būti?

– Maždaug po valandos.

– Ką gi, tada gerai pamirksiu karštoje vonioje.

– Maniau, tai moterų privilegija, – pastebėjo Keitė.

– Šiandien man reikia truputį pasilepinti. Per dieną nervai visai ištampyti.

– Vėl Tonis Saimonsas pridarė rūpesčių?

– Taip, bet bijau, kad šįkart jis teisus. Tonis skundėsi dėl Mato girtuoklysčių. Tik dėkoju, kad neužsiminė apie lakstymą paskui moteris. Šiomis dienomis Mato neįmanoma niekur nusivesti, nebent gėrimai ir vyriausioji duktė – jau nekalbant apie žmoną – saugiai užrakinami dar prieš jam pasirodant.

Viljamas ilgiau nei pusvalandį mirko vonioje, vos neužmigo, Keitei jį teko tempte ištempti. Nepaisant jos raginimų pas Makenzius Kainai pasirodė dvidešimt penkias minutes pavėlavę. Paaiškėjo, kad Matas jau gerokai apsvaigęs ir mėgina užkariauti kongresmeno žmoną. Viljamas norėjo įsikišti, bet jam sutrukdė Keitė.

– Nieko nesakyk, – sudraudė ji.

– Negaliu sau stypsoti ir stebėti, kaip mano akyse geriausias draugas save žlugdo, – atkirto Viljamas. – Privalau ko nors griebtis.

Tačiau galiausiai jis paklausė Keitės patarimo ir visą vakarą liūdnai stebėjo, kaip Matas vis girtėja. Iš kitos kambario pusės į Viljamą reikšmingai žvelgė Tonis Saimonsas. Viljamui palengvėjo, kai Matas anksti išėjo, tegu ir lydimas vienintelės vakarėlyje buvusios neištekėjusios moters. Tik tada Viljamas pradėjo atsipalaiduoti.

– Kaip laikosi mažasis Ričardas? – pasiteiravo daktaras Makenzis.

– Jis dar nemoka skaičiuoti, – pasiskundė Viljamas.

– Gera naujiena. Gal jis galų gale susiras vertesnį užsiėmimą.

– Lygiai tą patį sakiau ir aš, – įsiterpė Keitė. – Klausyk, Viljamai, kokia puiki mintis: jis galėtų būti gydytoju.

– Gal ir pavyktų, – pastebėjo Makenzis. – Nedaug pažįstu gydytojų, kurie gebėtų skaičiuoti.

– Išskyrus tada, kai išrašinėja sąskaitas, – atšovė Viljamas.

Makenzis nusijuokė.

– Ką dar galiu pasiūlyti, Keite?

– Ne, dėkoju, Endriau. Jau laikas namo, jei užsibūsim, liks tik Tonis ir Viljamas, tada visą likusį vakarą turėsime klausytis apie banko reikalus.

– Dėkui už vakarą, Endriau, – tarė Viljamas. – Beje, privalau atsiprašyti dėl Mato elgesio.

– Kodėl? – nustebo Makenzis.

– Oi, liaukitės, Endriau, jis ne tik nusitašė, kambaryje neliko moters, kuriai nebūtų pasipiršęs.

– Jo padėtyje ir aš tikriausiai panašiai elgčiausi, – atsakė daktaras Makenzis.

– Kodėl taip sakot? – nusistebėjo Viljamas. – Negalima pateisinti tokio elgesio vien todėl, kad jis nevedęs.

– Neteisinu, tačiau mėginu suprasti, ir suvokiu, kad ir pats tikriausiai būčiau ne itin pakaltinamas, susidūręs su tokia pačia problema.

– Ką norit pasakyt? – nesuprato Viljamas.

– Dieve mano, – nusistebėjo daktaras Makenzis, – esi artimiausias jo draugas, ir jis nieko tau nepasakė?

– Ko nepasakė? – vienu balsu pasiteiravo Keitė su Viljamu.

Gydytojas Makenzis žvelgė į juos negalėdamas patikėti.

– Geriau eikim į mano kabinetą. Abudu.

Viljamas su Keite nusekė paskui gydytoją į nedidelį kambarėlį, kone iki lubų prikrautą medicininių knygų, kurias paįvairino atsitiktinės daktaro Makenzio nuotraukos iš studijų Kornelyje laikų ir seni įrėminti sertifikatai.

– Prašom sėstis, – tarė jis. – Viljamai, nesiteisinsiu dėl to, ką pasakysiu, nes, tariausi, žinai, jog Matas sunkiai serga, jam Hodžkino limfoma. Su liga jis kovoja daugiau nei metus.

Viljamas atsilošė krėsle, akimirką negebėjo pratarti nė žodžio.

– Hodžkino limfoma?

– Kone visada mirtinas limfos mazgų uždegimas ir išdidėjimas, – gana formaliai paaiškino gydytojas.

Viljamas negalėdamas patikėti papurtė galvą.

– Tačiau kodėl jis man nepasakė?

– Spėju, jis pernelyg išdidus, kad dar kam užkrautų savo problemas. Verčiau mirs vienas, nei dar kam nors leis žinoti, ką kenčia. Pastaruosius šešis mėnesius meldžiau jį bent tėvui pasisakyti ir tikrai nusižengiau profesinei etikai pasakydamas jums, tačiau negaliu leisti, kad kaltintumėte jį nederamu elgesiu nežinodami tiesos.

– Dėkui, Endriau, – tarė Viljamas. – Kaip galėjau būti toks aklas ir toks kvailas?

– Nekaltink savęs, – tarė gydytojas Makenzis. – Iš kur galėjai žinoti?

– Ar tikrai nėra vilties? – pasiteiravo Keitė.

– Ne. Nesu tikras tik dėl likusio laiko.

– Jokių ligoninių, jokių specialistų? Pinigai ne problema.

– Ne viską už pinigus nusipirksi, Viljamai. Jau konsultavausi su trimis geriausiais Amerikos chirurgais, netgi su vienu šveicaru, bijau, jie visi pritaria mano diagnozei. Medicinos mokslas dar neatrado vaistų nuo Hodžkino ligos.

– Kiek jam liko gyventi? – pašnibždomis pasiteiravo Keitė.

– Geriausiu atveju – šeši mėnesiai, tačiau labiausiai tikėtina – trys.

– Maniau, kad aš turiu problemų, – pareiškė Viljamas tvirtai suspaudęs Keitės ranką. – Jau eisim, Endriau. Ačiū, kad pranešėte.

– Padėkit jam kaip pajėgsit, – tarė gydytojas, – tačiau, dėl Dievo meilės, būkit supratingi. Tegu elgiasi kaip tinkamas. Tai Mato, ne jūsų paskutiniai mėnesiai. Ir nieku gyvu neduokit jam suprasti, kad jums pasakiau.

Viljamas su Keite važiavo namo tylėdami. Vos grįžęs į Redhausą Viljamas paskambino moteriai, su kuria Matas išėjo iš vakarėlio.

– Gal galėčiau pasikalbėti su Matu Lesteriu?

– Jo čia nėra, – atkirto sudirgęs balsas. – Nusitempė mane į „Reviu“ klubą, o po kelių taurių išėjo su kita, – moteris numetė ragelį.

„Reviu“ klubas. Viljamas paieškojo telefonų knygoje, paskui nuvažiavo į šiaurinę miesto dalį ir, pakamantinėjęs taksi vairuotoją, pagaliau rado klubą. Pabeldė į duris. Kažkas atitraukė skląstį.

– Ar esate narys?

– Ne, – tvirtai pareiškė Viljamas ir pro groteles įkišo dešimties dolerių kupiūrą.

Skląstis atsidarė ir durys atsivėrė. Viljamas nudrožė skersai šokių aikštelės, su trijų dalių bankininko kostiumu atrodydamas kiek ne vietoje. Šokėjai rangėsi vienas apie kitą ir visiškai abejingai traukėsi nuo pašaliečio. Viljamas dairėsi dūmų sklidinoje patalpoje, tačiau Mato čia nebuvo. Galiausiai jam pasidingojo, kad atpažino vieną iš pastarųjų dienų Mato draugužių, sėdinčią kampe su jūreiviu. Viljamas patraukė prie merginos.

– Atsiprašau, panele.

Ji pakėlė akis, tačiau Viljamo aiškiai nepažino.

– Panelė su manimi. Atstok, – metė jūreivis.

– Ar matei Matą Lesterį?

– Matą kokį? – nustebo mergina.

– Sakiau tau, atstok, – stodamasis pakartojo jūreivis.

– Dar vienas žodelis, ir atsidursi ant denio, – neišsigando Viljamas.

Tokį pyktį žmogaus akyse jūreivis buvo matęs tik vieną kartą gyvenime, tada vos neprarado akies. Jis atsisėdo.

– Kur Matas?

– Nepažįstu Mato, širduk, – dabar ir mergina atrodė išsigandusi.

– Šešių pėdų, šviesiaplaukis, apsirengęs kaip aš ir tikriausiai girtas.

– Ai, tai tu kalbi apie Martiną. Čia jis prisistatė kaip Martinas, ne Matas, – mergina kiek atsipalaidavo. – Leisk pagalvoti, su kuo gi jis išėjo šįvakar? – ji pasuko galvą į barą ir šūktelėjo bufetininkui: – Teri, su kuo šiandien išėjo Martinas?

Bufetininkas išsiėmė iš lūpų kampučio užgesusią nuorūką.

– Su Džene, – suniurnėjo ir vėl įsidėjo į burną neuždegtą nuorūką.

– Teisingai, su Džene, – apsidžiaugė mergina. – Ką gi, kiek prisimenu, ji greita. Niekada neduoda žmogui daugiau kaip pusvalandžio, tad netrukus grįš.

– Ačiū, – padėkojo Viljamas.

Jis atsisėdo prie baro, užsisakė škotiško viskuo su daug vandens ir bėgant minutėms jautėsi vis labiau ne vietoje. Pagaliau bufetininkas,

vis dar su neuždegta nuorūka lūpų kamputyje, linktelėjo pro duris įeinančios merginos link.

– Tai Dženė, jei tebenori, – pareiškė.

Mato niekur nebuvo matyti.

Bufetininkas mostelėjo Dženei ateiti. Liesa, nedidukė tamsiaplaukė, tikrai nepatraukli mergina mirktelėjo Viljamui ir ėmė artintis siūbuodama klubais.

– Manęs ieškai, mielasis? Ką gi, gali mane turėti, tačiau dešimt dolerių už pusvalandį.

– Ne, tavęs man nereikia, – atkirto Viljamas.

– Nuostabu, – sviedė Dženė.

– Ieškau vyruko, kuris buvo su tavimi. Mato, tai yra Martino.

– Martinas buvo toks nusitašęs, kad ir su kranu nepakelsi, tačiau dešimt dolerių sumokėjo, visada sumoka. Tikras džentelmenas.

– Kur jis dabar? – nekantriai pertarė Viljamas.

– Ką aš žinau. Sakė, eis namo.

Viljamas lėtai važiavo lietaus merkiamomis gatvėmis link Mato apartamentų, atidžiai nužvelgdamas kiekvieną praeinantį žmogų. Vieni, pajutę jį spoksant, paspartindavo žingsnį, kiti bandydavo užmegzti pokalbį. Buvo sustojęs prie šviesoforo greta visą parą veikiančios užkandinės, kai pro aprasojusį langą šmėstelėjo Matas, besibrukantis tarp staliukų su puodeliu rankoje. Viljamas pastatė automobilį, įėjo į užkandinę ir atsisėdo priešais. Bičiulis buvo užsikniaubęs ant stalo prie nenugerto kavos puodelio.

– Matai, čia aš, – tarė Viljamas, žvelgdamas į susikūprinusį draugą. Jo skruostais ėmė ristis ašaros.

Matas pakėlė galvą ir išlaistė kavos.

– Verki, bičiuli? Mergina pametė?

– Ne, praradau geriausią draugą.

– Jo, juos susirasti gerokai sunkiau.

– Žinau, – patikino Viljamas.

– Aš turiu gerą draugą, – painiodamas žodžius ėmė vograuti Matas. – Jis visada buvo mano ramstis, kol aną dieną nesusiginčijom. Nors aš kaltas. Žinai, aš jį labai pavedžiau.

– Ne, nepavedei, – paprieštaravo Viljamas.

– Iš kur tau žinot? – piktai atrėžė Matas. – Ne tavo nosiai netgi jį pažinoti.

– Važiuojam namo, Matai.

– Aš Martinas, – atkirto tas.

– Atsiprašau, Martinai, važiuojam namo.

– Ne, noriu likt čia. Ta mergina vėliau gali čia ateiti. Atrodo, dabar aš jau galėsiu.

– Namuose turiu seno gero škotiško viskio, – tarė Viljamas. – Geriau važiuojam pas mane.

– Ar ten bus moterų?

– Taip, daugybė.

– Įkalbėjai, važiuojam.

Viljamas padėjo Matui atsistoti ir lėtai nuvedė link durų. Praeinant pro du policininkus, sėdinčius prie baro, Viljamas nugirdo vieną jų sviedžiant:

– Prakeikti gėjai.

Jis padėjo bičiuliui įsikeberioti į automobilį ir parsivežė į Bikon Hilą. Keitė jų laukė.

– Reikėjo eiti miegoti, brangioji.

– Negalėjau užmigti, – pasiteisino žmona.

– Bijau, jis kone be sąmonės.

– Ar čia ta mergina, kur man žadėjai? – pasiteiravo Matas.

– Taip, ji tavimi pasirūpins, – tarė Viljamas.

Abudu su Keite jie palydėjo Matą į svečių kambarį ir paguldė į lovą. Keitė pradėjo jį nurenginėti.

– Tu irgi nusirenk, meilute, – tarė jis. – Dešimt dolerių juk sumokėjau.

– Kai atsigulsi, – švelniai pažadėjo Keitė.

– Kodėl tu tokia liūdna, gražuole? – vogravo Matas.

– Todėl, kad tave myliu, – atsakė Keitė, ir jai iš akių paplūdo ašaros.

– Neverk, – ėmė guosti Matas, – nėra ko raudoti. Šįkart sugebėsiu, pamatysi.

Viljamas apklojo draugą, Keitė išjungė šviesą.

– Žadėjai atsigulti šalia, – mieguistai suniurnėjo Matas.

Keitė tyliai uždarė duris.

Viljamas miegojo krėsle prie svečių kambario durų baimindamasis, kad naktį prabudęs draugas nesugalvotų išeiti. Ryte nešdama Matui pusryčius jį pažadino Keitė.

– Ką aš čia veikiu, Keite? – sumirksėjęs į ryto šviesą Keitei atitraukus užuolaidas nusistebėjo jis.

– Vakar parvažiavai su mumis iš Endriaus Makenzio vakarėlio, – gana tyliai paaiškino Keitė.

– Ne, neparvažiavau. Nuėjau į „Reviu“ klubą su ta siaubinga merga, kažkokia lyg ir Patricija, tačiau, laimei, ten buvo Dženė, tik kad jai nelabai ką teko daryti už tuos dešimt dolerių. Dieve, kaip šlykščiai jaučiuosi. Gal turi pomidorų sulčių? Nenoriu pasirodyti nedraugiškas, tačiau mažiausiai noriu pusryčių.

– Žinoma, Matai, – nesiginčijo Keitė, patraukdama padėklą.

Įėjo Viljamas. Draugai tylėdami žiūrėjo vienas į kitą.

– Tu žinai, tiesa? – galiausiai pasiteiravo Matas.

– Taip, – nesigynė Viljamas. – Buvau visiškas kvailys, viliuosi, man atleisi.

– Neverk, Viljamai. Paskutinįsyk verkei dvylikos, kai tave sumušė Kovingtonas, tada man teko jį tempte nutempti. Pameni? Įdomu, kas jis dabar? Tikriausiai vadovauja viešnamiui Tichuanoje, tik tam ir

buvo tinkamas. Beje, jei vadovauja Kovingtonas, vietelė turėtų būti baisiai šauni, važiuojam kada. Neverk, Viljamai. Suaugę vyrai neverkia. Nieko nepakeisi. Aplankiau visus specialistus nuo Niujorko iki Los Andželo ir Ciuricho, jie nieko negali padaryt. Ar galiu šiandien neiti į darbą? Vis dar jaučiuosi siaubingai. Keitė mane pažadins, jei per ilgai užsimiegosiu arba jei kelsiu per daug rūpesčių. Kelią į namus susirasiu.

– Dabar tavo namai bus čia, – tarė Viljamas.

Mato balsas pasikeitė.

– Ar pasakysi mano tėvui, Viljamai? Negaliu pažvelgti jam į akis. Tu vienturtis sūnus, tikriausiai supranti.

– Taip, – nesigynė Viljamas. – Rytoj nuvažiuosiu į Niujorką ir jam pranešiu, jei pažadi likti čia. Neketinsiu sulaikyti tave nuo girtavimo, jei šito nori, galėsi turėti kiek tik nori moterų, tačiau privalai likti čia.

– Geriausias pasiūlymas per kelias savaites, Viljamai. Dabar tikriausiai dar kiek pamiegosiu. Šiomis dienomis jaučiuosi toks pavargęs.

Viljamas stebėjo, kaip Matas kietai įminga, išėmė iš jo rankos pustuštę stiklinę. Ant paklodės sklido pomidorų sulčių dėmė.

– Nemirk, – tyliai pratarė. – Meldžiu, nemirk. Nejau pamiršai, kad mudu turėjome vadovauti stambiausiam Amerikos bankui?

Kitą rytą Viljamas išvažiavo į Niujorką susitikti su Čarlzu Lesteriu. Išklausęs Viljamo naujieną didysis žmogus susigūžė krėsle ir tiesiog akyse suseno.

– Dėkui, kad atvažiavai, Viljamai, ir pranešei man asmeniškai. Supratau, kad kažkas negerai, kai Matas nė neįspėjęs liovėsi lankytis. Kiekvieną savaitgalį atvažiuosiu į Bostoną. Labai džiaugiuosi, kad jis gyvens pas tave. Pasistengsiu, kad nebūtų pernelyg akivaizdu, kaip

toji žinia mane sukrėtė. Dievas žino, kodėl jį tai ištiko. Po motinos mirties viską kaupiau jam, o dabar nėra kam visko palikti.

– Atvažiuokite į Bostoną kada tik panorėsite, pone, jūs visada laukiamas.

– Dėkoju, Viljamai, už viską, ką padarei mano sūnui, – senasis vyras pakėlė galvą. – Norėčiau, jog tavo tėvas būtų gyvas ir pamatytų, jog jo sūnus vertas vadintis Kaino pavarde. Jei tik galėčiau apsikeisti vietomis su savo sūnumi, kad jis galėtų gyventi...

– Man jau derėtų grįžti, pone.

– Žinoma. Perduok, kad jį myliu; pasakyk, kad stoiškai ištvėriau naujieną. Nepasakyk kitaip.

– Gerai, pone.

Tą vakarą grįžęs į Bostoną Viljamas pamatė, kad Matas liko namie su Keite. Įsitaisęs verandoje jis skaitė pastarąjį amerikietišką bestselerį „Vėjo nublokšti". Viljamui įėjus pakėlė akis.

– Kaip senis priėmė žinią? – pasiteiravo vos Viljamui įžengus į kambarį.

– Pravirko, – tarė Viljamas.

– „Lesterio" banko valdybos pirmininkas verkė? – nepatikėjo Matas. – Viliuosi, akcininkams niekas to nepraneš.

Matas liovėsi gėręs, grįžo į darbą ir iki paskutinių dienų dirbo negailėdamas savęs. Viljamą jo ryžtas apstulbino, galiausiai jis netgi stengėsi bičiulį pristabdyti. Tačiau Matas kuo puikiausiai dorojosi su visu krūviu ir netgi erzindavo Viljamą, dienos pabaigoje tikrindamas jo paštą. Vakarais, prieš teatrą ar vakarienę, dar žaisdavo tenisą su Keite arba lenktyniavo su Viljamu Čarlso ežere.

– Kai nepajėgsiu tavęs įveikti, žinosiu, kad esu negyvas, – erzinosi jis.

Matas taip ir nevažiavo į ligoninę, verčiau pasiliko Redhause. Viljamui savaitės slinko be galo lėtai ir kartu skriejo neįtikėtinai greitai, nes kas rytą pakirdęs pirmiausia pagalvodavo, ar Matas dar bus gyvas.

Matas mirė ketvirtadienį, palikęs neperskaitytus keturiasdešimt puslapių „Vėjo nublokštų“.

Mato laidotuvės vyko Šv. Patriko katedroje Niujorke. Viljamas su Keite pasiliko su Čarlzu Lesteriu. Per kelis mėnesius jis visai suseno, o stovėdamas prie žmonos ir vienintelio sūnaus kapų tarstelėjo, kad nebemato jokios prasmės gyventi. Viljamas nieko neatsakė; jokiais žodžiais nepadėsi gedinčiam tėvui.

Viljamas su Keite parvažiavo į Bostoną kitą dieną. Be Mato Redhausas atrodė keistai tuščias. Prabėgę mėnesiai buvo ir laimingiausias, ir liūdniausias laikas Viljamo gyvenime. Mato liga bičiulius suartino taip, kaip normaliame gyvenime tikrai nenutiktų.

Grįžęs į banką Viljamas apsižiūrėjo, kad labai sunku imtis bet kokių įprastų darbų. Vis atsistodavo ir patraukdavo į Mato kabinetą patarimo ar pokšto, tačiau bičiulio ten nebebuvo. Turėjo prabėgti keletas savaičių, kol Viljamas pripažino, kad kabinetas tuščias.

Tonis Saimonsas buvo itin supratingas, tačiau tai ne ką tepadėjo. Kentėdamas dėl Mato mirties Viljamas prarado bet kokį susidomėjimą bankininkyste, netgi „Kainu ir Kebotu“. Jis visada laikė savaime suprantamu dalyku, kad jo su Matu laukia viena lemtis, kad jiedu pasens drauge. Niekas nekomentavo, kad Viljamo darbas nebeatitinka įprastų aukštų standartų, tačiau Keitė nerimavo, jog vyras daug laiko praleidžia vienas.

Vieną rytą nubudusi ji pamatė sutuoktinį sėdintį ant lovos krašto ir stebeilijantį į ją. Keitė sumirksėjo.

– Ar kas nutiko, mielasis?

– Nieko. Žiūriu į savo brangiausią turtą ir bandau įsisąmoninti, kad niekada gyvenime nieko neturėčiau laikyti savaime suprantamu dalyku.

35

Kitą rytą pusryčiaujant Keitė parodė nedidelę žinutę septynioliktame *Globe* puslapyje apie Čikagos „Barono“ atidarymą.

Skaitydamas pranešimą Viljamas šypsojosi. „Kainas ir Kebotas“ apsikvailino nepaklausę jo siūlymo paremti „Ričmondo grupę“. Jam buvo smagu, kad pats dėl Rosnovskio neklydo, nors bankas ir pražiopsojo sandorį. Viljamo šypsena dar išplatėjo perskaičius pavadinimą Čikagos „Baronas“. Staiga jam pasidarė bloga. Atidžiau ištyrinėjęs prie straipsnio išspausdintą nuotrauką įsitikino, kad neklysta, o paaiškinimas po fotografija patvirtino didžiausias jo baimes: „Abelis Rosnovskis, „Barono grupės“ prezidentas, kalbasi su Federalinių rezervų valdybos pirmininku Mečislavu Šimčaku ir miesto tarybos nariu Henriu Osbornu“.

Viljamas sviedė laikraštį ant pusryčių stalo ir net nebaigė gerti kavos. Daugiau nė žodžio nepratarę̨s išėjo iš namų. Vos atvykęs į kabinetą paskambino Tomui Koenui iš „Koeno, Koeno ir Jablonso“.

– Nemažai laiko praėjo, pone Kainai, – buvo pirmieji Koeno žodžiai. – Labai apgailestauju dėl jūsų draugo pono Lesterio mirties. Kaip laikosi jūsų žmona ir sūnus – Ričardas, ar toks jo vardas?

Viljamas visada žavėjosi nepaprastu Koeno gebėjimu atsiminti vardus ir giminystės ryšius.

– Abu laikosi kuo puikiausiai, dėkoju, pone Koenai. O kaip sekasi Tadui?

– Jis ką tik tapo firmos partneriu, o aš jo dėka neseniai tapau seneliu. Tad kuo galėčiau pasitarnauti, pone Kainai? – Tomas

Koenas puikiai prisiminė, kad Viljamas negali pakęsti ilgų tuščių kalbų.

– Noriu per jus užsisakyti patikimo privataus seklio paslaugas. Nenoriu, kad su tyrimu būtų siejama mano pavardė, tačiau noriu visų naujų žinių apie Henrį Osborną, kuris, regis, dabar yra Čikagos miesto tarybos narys. Noriu žinoti viską, kuo jis užsiėmė išvykęs iš Bostono, ir ypač ar turi kokių asmeninių ar profesinių ryšių su „Barono grupės" prezidentu Abeliu Rosnovskiu.

– Supratau, – kiek patylėjęs tarė teisininkas.

– Ar galiu tikėtis informacijos po savaitės?

– Jei galima, po dviejų, pone Kainai, po dviejų, – atsakė Koenas.

Tomas Koenas buvo patikimas kaip visada, tad penkioliktosios dienos rytą ant Viljamo stalo laukė ataskaita. Jis kelis kartus perskaitė dosjė, šen ten pasibraukė. Regis, jokių formalių verslo ryšių tarp Abelio Rosnovskio ir Henrio Osborno nebuvo. Tikriausiai Rosnovskis įžvelgė Osborno kaip politinio machinatoriaus naudą, bet ne daugiau. Sprukęs iš Bostono tas tipas mėtėsi iš vieno darbo į kitą, galiausiai apsistojo Didžiosios vakarų draudimo kompanijos kompensacijų skyriuje. Tikriausiai šitaip jis ir susipažino su Rosnovskiu, nes senasis Čikagos „Ričmondas" toje kompanijoje buvo apdraustas. Viešbučiui supleškėjus iki pamatų draudimo bendrovė iš pradžių atsisakė sumokėti išmoką. Kažkoks Desmondas Peisis, ankstesnis valdytojas, apkaltintas padegimu ir dešimčiai metų pasodintas į kalėjimą, iš pradžių buvo įtariama, kad ir Rosnovskis gali būti susijęs. Tačiau pritrūkus įrodymų draudimo bendrovė susitaikė su trijų ketvirčių milijono dydžio išmoka. Toliau pranešime buvo rašoma, kad šiuo metu Osbornas yra Čikagos miesto tarybos narys, etatinis

miesto rotušės politikas. Visiems žinoma, kad jis tikisi tapti kitu kongresmenu nuo Ilinojaus. Neseniai vedė panelę Merę Akston, pasiturinčio vaistų gamintojo dukterį, tačiau kol kas vaikų nesusilaukė.

Viljamas dar kartą perskaitė pranešimą, kad įsitikintų, jog nieko nepraleido, tegu ir smulkmenos. Nors neatrodė, kad susieti abu šiuos vyrus galėtų būti svarbu, Viljamas negalėjo atsikratyti įtarimo, jog ryšys tarp Abelio Rosnovskio ir Henrio Osborno, kurie abu jo neapkentė, nors dėl visiškai skirtingų priežasčių, gali būti pavojingas. Jis nusiuntė Tomui Koenui čekį ir paprašė, kad duomenys kas trys mėnesiai būtų atnaujinami. Tačiau laikas bėgo, ketvirtinės ataskaitos neatskleidė nieko naujo, ir Viljamas liovėsi nerimauti manydamas, kad gal ir perdėtai sureagavo į nuotrauką *Boston Globe*.

Tūkstantis devyni šimtai trisdešimt šeštųjų pavasarį Keitė padovanojo Viljamui dukrą. Mergaitę pakrikštijo Virginija. Viljamas vėl pradėjo keisti vystyklus ir buvo taip susižavėjęs mažąja panele, jog Keitė nakčiai turėdavo vaiką atimti, kad toji galėtų nors kiek pamiegoti. Jau trejų sulaukusiam Ričardui mažoji iš pradžių ne itin patiko, tačiau bėgant laikui ir padedant naujam elektriniam traukinukui pavyko susidoroti su pavydu.

Metų pabaigoje Viljamo skyrius „Kaino ir Keboto“ bankui atnešė nemažą pelną. Viljamas išniro iš letargo, apėmusio po Mato mirties, ir greitai atgavo įžvalgaus akcijų biržos investuotojo reputaciją. Itin pasitarnavo garsaus brokerio Beno Smito prisipažinimas, kad jis tik patobulino Viljamo Kaino iš Bostono išrastus metodus. Netgi Tonio Saimonso vadovavimas mažiau erzino. Vis dėlto Viljamas slapčia sielvartavo žinodamas, kad nėra vilties tapti „Kaino ir Keboto“ valdybos pirmininku anksčiau nei po penkiolikos metų, kai Saimonsas atsistatydins, tačiau nė nenumanė, ką galėtų pakeisti.

36

Per trejus metus po Mato mirties Čarlzas Lesteris siaubingai suseno. Finansų sluoksniuose sklandė gandai, kad jis prarado bet kokį susidomėjimą darbu, kad banke pasirodo retai, todėl Viljamas pernelyg nenustebo *The New York Times* perskaitęs apie senojo mirtį.

Kainai išvažiavo į Niujorką, į laidotuves. Regis, ten susirinko visi, įskaitant ir Jungtinių Valstijų viceprezidentą Džoną Garnerį. Po laidotuvių Viljamas su Keite sėdo į Bostono traukinį. Jie suvokė, kad nutrūko paskutinis glaudus ryšys su Lesterių šeima.

Po trijų mėnesių Viljamas gavo garsių Niujorko teisininkų Salivano ir Kromvelio laišką, kuriame buvo teiraujamasi, ar ponas Kainas nebūtų toks malonus ir nesiteiktų dalyvauti skaitant Čarlzo Lesterio testamentą jų kontoroje Volstrite.

Viljamas nusprendė dalyvauti skaityme labiau dėl ištikimybės Lesterių šeimai, nei norėdamas išsiaiškinti, ką Čarlzas Lesteris jam paliko. Jis tikėjosi nedidelės atminimo dovanėlės, kuri primintų Matą ir gražiai pritiktų prie „Harvardo irklo“, kabančio ant sienos kabinete Redhause. Taip pat jis laukė progos atnaujinti pažintis su Lesterių šeimos nariais, su kuriais buvo susipažinęs per mokyklos ir koledžo atostogas.

Išvakarėse Viljamas nuvažiavo į Niujorką naujai įsigytu daimleriu ir apsistojo „Harvardo“ klube. Testamentas turėjo būti skaitomas kitą rytą dešimtą valandą. Atvykęs į Salivano ir Kromvelio kontorą Viljamas nustebo pamatęs, jog susirinko daugiau nei penkiasdešimt žmonių. Dauguma jam įėjus į patalpą atsisuko, jis pasisveikino su

keliomis Mato tetomis ir pusbroliais, kurie atrodė gerokai senstelėję; tikriausiai tą patį ir jie galvoja apie jį. Pasidairęs kambaryje Mato sesers Siuzanos nepamatė. Nusprendė, kad ji tikriausiai ištekėjusi ir turi tuntą mažų vaikų.

Išmušus dešimtą į patalpą įėjo ponas Arturas Kromvelis, lydimas asistento, nešino juodos odos aplanku. Visi viltingai nuščiuvo. Pirmiausia teisininkas paaiškino, kad testamento turinys tris mėnesius po Čarlzo Lesterio mirties nebuvo atskleidžiamas pagal ypatingą pono Lesterio nurodymą. Neturėdamas sūnaus, kuriam paliktų turtus, velionis norėjo, kad viskas susigulėtų prieš atskleidžiant jo finansinius ketinimus.

Viljamas apsidairė, patyrinėjo veidus. Akivaizdu, dauguma gaudė kiekvieną žodį, sklindantį iš teisininko lūpų. Arturas Kromvelis užtruko kone valandą, kol perskaitė visą ranka rašytą testamentą. Išvardijęs įprastas dovanėles šeimos tarnams, aukas labdarai ir tikrai dosnią dovaną Harvardo universitetui, teisininkas paskelbė, kad likusį turtą Čarlzas Lesteris padalijo giminaičiams daugiau ar mažiau atsižvelgdamas į giminystės ryšį. Dukrai Siuzanai atiteko didžiausia turto dalis, o penki sūnėnai ir trys dukterėčios gavo po lygią dalį to, kas liko. Visi jų pinigai ir akcijos turi būti laikomi banko sąskaitoje iki sukaks trisdešimt. Keletas kitų pusbrolių ir pusseserių, tetų ir tolimų giminaičių gavo išmokas grynaisiais.

Viljamas nustebo, kai ponas Kromvelis paskelbė:

– Šitaip perduotas visas žinomas velionio Čarlzo Lesterio turtas.

Žmonės pradėjo muistytis, įsiplieskė nervingi pokalbiai pašnibždomis.

– Tačiau šituo pono Lesterio paskutinė valia ir testamentas nesibaigia, – kalbėjo nesutrikdomas teisininkas.

Žmonės liovėsi muistytis, baimindamiesi kokio netikėto ir nemalonaus paskutinio perkūno iš giedro dangaus.

Ponas Kromvelis kalbėjo toliau.

– Dabar perskaitysiu paties pono Lesterio žodžius: „Visada maniau, kad bankas ir jo reputacija priklauso tik nuo jame dirbančių žmonių. Visi žinot, tikėjausi, kad mane „Lesterio“ valdybos pirmininko poste pakeis mano sūnus Matas, tačiau skausmingai įsiterpė jo tragiška ir pernelyg ankstyva mirtis. Iki šiol niekam neatskleidžiau, ką pasirinkau paveldėtoju. Todėl noriu paviešinti: pageidauju, kad „Lesterio“ banko ir kredito kompanijos valdybos pirmininku kitame valdybos posėdyje būtų paskirtas dabartinis „Kaino ir Keboto“ valdybos pirmininko pavaduotojas, mano geriausio draugo velionio Ričardo Louelio Kaino sūnus Viljamas Louelis Kainas.“

Tučtuojau kilo triukšmas. Žmonės ėmė dairytis po kambarį ieškodami paslaptingojo Viljamo Louelio Kaino, apie kurį buvo girdėję tik nedaugelis pačių artimiausių Lesterio šeimynykščių.

– Aš dar nebaigiau, – ramiai pratarė Arturas Kromvelis.

Vėl stojo tyla. Keletas būsimų paveldėtojų dabar atrodė išsigandę.

– Visi išvardyti Lesterio ir kompanijos akcijų dovanojimai bei padalijimai galioja tik su sąlyga, kad paveldėtojai kitame metiniame visuotiniame susirinkime balsuos už poną Kainą ir toliau taip elgsis mažiausiai penkerius metus, nebent ponas Kainas pats pareikštų, kad nenori priimti banko valdybos pirmininko posto.

Tylius murmesius vėl pakeitė triukšmas. Viljamas troško būti už milijono mylių, nesuprato, ar jaustis beprotiškai laimingam, ar pripažinti, kad yra nekenčiamiausias asmuo kambaryje.

– Šituo baigiasi velionio Čarlzo Lesterio paskutinė valia ir testamentas, – tarė ponas Kromvelis, tačiau tik pirmosios eilės girdėjo jo žodžius. Viljamas pakėlė akis ir pamatė jo link einančią Siuzaną Lester. Putnumas ir riebumas buvo pradingę, tačiau žavios strazdanos išlikusios. Jis nusišypsojo, tačiau ji praėjo pro šalį tarsi jo nė nepastebėjusi.

Viljamui traukiant link išėjimo prie jo priėjo aukštas žilaplaukis vyriškis dryžuotu kostiumu ir sidabriniu kaklaraiščiu.

– Jūs esate Viljamas Kainas, tiesa, pone?

– Taip, aš, – susinervinęs atsakė Viljamas.

– Aš esu Peteris Parfitas, – prisistatė nepažįstamasis.

– Vienas iš banko valdybos pirmininko pavaduotojų, – pastebėjo Viljamas.

– Teisingai, pone. Jūsų nepažįstu, tačiau žinau jūsų reputaciją ir laikau sau garbe pažinoti jūsų garsųjį tėvą. Jei Čarlzas Lesteris manė, kad tinkate būti jo banko valdybos pirmininku, aš tam neprieštarauju.

Viljamui niekada gyvenime nebuvo taip palengvėję.

– Kur apsistojote Niujorke? – pasiteiravo Parfitas.

– „Harvardo“ klube.

– Nuostabu. Noriu pasiteirauti, gal atsitiktinai šįvakar esate neužsiėmęs ir galėtume pavakarieniauti?

– Ketinau šįvakar grįžti į Bostoną, – paaiškino Viljamas, – tačiau dabar atrodo, kad teks dar kelias dienas pasilikti Niujorke.

– Puiku. Kodėl jums neatvykus pavakarieniauti pas mus su žmona, tarkim, aštuntą valandą? – bankininkas padavė Viljamui vizitinę su reljefišku adresu ant vario plokštelės. – Džiaugčiausi proga šnektelti su jumis draugiškesnėje aplinkoje ir sužinoti, kokių planų puoselėjate banko ateičiai.

– Dėkoju, pone, – tarė Viljamas ir įsidėjo kortelę į kišenę, o aplink jau būriavosi kiti. Vieni žvelgė priešiškai, kiti norėjo pasveikinti.

Pagaliau ištrūkęs ir grįžęs į „Harvardo“ klubą, Viljamas pirmiausia paskambino Keitei. Išgirdusi naujienas žmona labai ramiai pasakė:

– Matas labai dėl tavęs apsidžiaugtų, brangusis.

Viljamas neatsakė puikiai suprasdamas, kad kitu valdybos pirmininku turėjo būti Matas.

– Kada grįši namo?

– Dievai žino. Šįvakar vakarieniauju su ponu Peteriu Parfitu, Lesterio viceprezidentu. Jis mane pasveikino, tad gerokai palengvėjo. Naktį praleisiu čia, klube, o rytoj kažkuriuo metu paskambinsiu ir papasakosiu, kaip klostosi reikalai.

– Gerai, mielasis.

– Rytų pakrantėje ramu?

– Na, Virginijai kalasi dantukai. Regis, ji mano, kad nusipelno ypatingo dėmesio. Šį vakarą Ričardą teko anksti nuvaryti į lovą, nes buvo grubus su aukle, ir mes visi tavęs pasiilgome.

Viljamas nusijuokė.

– Ką gi, atrodo, kad mano problemos – vieni juokai. Paskambinsiu rytoj, brangioji.

– Būtinai paskambink. Beje, sveikinu. Pritariu Čarlzo Lesterio sprendimui, net jie tai reiškia, jog teks kraustytis į Niujorką.

Į Peterio Parfito namus Rytų Šešiasdešimt ketvirtojoje gatvėje atvykęs kelios minutės po aštuonių Viljamas nustebo pamatęs, kad šeimininkai vakarienei pasipuošę. Pasijutęs kiek nepatogiai su tamsiu bankininko kostiumu jis pasiteisino šeimininkei, kad ketino tą patį vakarą grįžti į Bostoną. Diana Parfit, kuri, kaip pasirodė, yra antroji Peterio žmona, negalėjo būti žavesnė ir, atrodė, ne mažiau nei vyras džiaugiasi, kad Viljamas bus kitas „Lesterio" valdybos pirmininkas. Puikios vakarienės metu Viljamas nesusilaikė nepasiteiravęs, kaip, Parfito nuomone, stulbinantį Čarlzo Lesterio poelgį įvertins kiti valdybos nariai.

– Visi iki vieno nuolankiai paklus, – patikino Peteris. – Su dauguma jau šnektelėjau. Paskyrimą pirmadienio rytą patvirtins valdybos posėdis, o aš horizonte matau tik vieną menką debesėlį.

– Kas gi tas debesėlis? – slėpdamas nerimą pasiteiravo Viljamas.

– Na, tarp mūsų kalbant, kitas viceprezidentas, Tedas Lyčas, pats tikėjosi būti paskirtas valdybos pirmininku. Tiesą sakant, nenueisiu per toli teigdamas, jog jis tarėsi natūraliai paveldėsiąs tą vietą. Visiems buvo pranešta, kad jokių paskyrimų nedera svarstyti, kol nebus perskaitytas testamentas, tačiau Čarlzo valia Tedui bus tikras sukrėtimas.

– Ar jis ims priešintis? – pasiteiravo Viljamas.

– Bijau, kad gali, tačiau jums nėra ko nerimauti.

– Nepasivarginsiu pridurti, – tyrinėdama gana susmukusią suflė lėkštėje pareiškė Diana Parfit, – kad Tedas Lyčas niekada nebuvo mano mėgstamiausias.

– Brangioji, – priekaištingai tarstelėjo Parfitas, – neturėtume nieko sakyti Tedui už nugaros, kol Viljamui dar nepasitaikė proga spręsti pačiam. Nė kiek neabejoju, kad valdyba pirmadienį patvirtins Viljamo paskyrimą, ir netgi yra tikimybė, kad Tedas atsistatydins.

– Nenoriu, kad dėl manęs kas nors turėtų atsistatydinti, – tarė Viljamas.

– Labai pagirtina nuostata, – pastebėjo Parfitas, – tačiau neverta jaudintis dėl vėjo gūsio. Esu tikras, padėtis kuo puikiausiai kontroliuojama. Grįžkite į Bostoną, o aš jus informuosiu.

– Tikriausiai būtų išmintingiau rytoj užsukti į banką. Argi jūsų kolegoms nekiltų klausimų, jei nesistengčiau nė su vienu jų susipažinti?

– Ne, nemanau, jog tai protinga atsižvelgus į aplinkybes. Tiesą sakant, gal net išmintingiau būtų, jei nesipainiotumėte akyse, kol valdyba nepatvirtins jūsų paskyrimo. Direktoriai iš paskutiniųjų stengsis atrodyti nepriklausomi, o ne vienas jų tikriausiai jau dabar jaučiasi kaip marionetė. Paklausykit mano patarimo, Bilai, grįžkit į Bostoną, o aš pirmadienį apie pusiaudienį paskambinsiu ir pranešiu geras naujienas.

Viljamas nenoriai sutiko ir maloniai leido vakarą aptarinėdamas su Parfitais, kur Keitė galėtų apsistoti Niujorke ieškodama nuolatinių namų. Jam pasirodė truputį keista, kad Peteris Parfitas tarsi netrokšta aptarti savo požiūrio, kokia kryptimi bankas turėtų būti valdomas, tačiau nutarė, jog tai dėl žmonos dalyvavimo. Vakaras pasibaigė kiek padauginus brendžio, ir Viljamas grįžo į „Harvardo" klubą tik po pirmos.

Vos grįžęs į Bostoną jis pranešė Toniui Saimonsui, kad išvyksta į Niujorką; nenorėjo, kad valdybos pirmininkas apie paskyrimą sužinotų iš ko nors kito. Išgirdęs naujieną Saimonsas susirūpino.

– Labai gaila, kad mus palieki, Viljamai. Žinoma, „Lesteris" tikriausiai tris ar keturis kartus didesnis už „Kainą ir Kebotą", tačiau bus sunku rasti, kuo tave pakeisti. Tikiuosi, labai gerai pasvarstysi prieš priimdamas pasiūlymą.

Tonio reakcija Viljamą nustebino.

– Jei atvirai, Toni, maniau, apsidžiaugsi sužinojęs, kad išeinu.

– Viljamai, kada pagaliau pripažinsi, kad man visada labiausiai rūpėjo bankas? Niekada neabejojau, kad esi vienas sumaniausių investavimo patarėjų nūdienos Amerikoje. Jei paliksi „Kainą ir Kebotą", nemažai svarbiausių banko klientų panorės išeiti kartu.

– Netgi savo paties tikslinio fondo neperkelsiu į „Lesterį", – atsakė Viljamas, – jau nekalbant apie tai, kad atsiras banko klientų, norinčių pervesti sąskaitas dėl to, kad išėjau aš.

– Nesakau, kad stengsiesi juos persivilioti, Viljamai, tai ne tavo stilius, tačiau dažnas gali panorėti, kad ir toliau tvarkytum jų investicijas. Kaip tavo tėvas ir Čarlzas Lesteris visai pagrįstai buvo įsitikinę, kad bankininkystė – tai žmonės ir jų reputacija.

Viljamas su Keite praleido įtemptą savaitgalį laukdami Peterio Parfito skambučio su valdybos posėdžio Niujorke rezultatais. Visą pirmadienio rytą Viljamas savo kabinete nervinosi, asmeniškai

atsiliepinėjo į telefono skambučius, tačiau vis dar nieko nebuvo girdėti, nors vidudienis nusitęsė į popietę. Jis netgi neišėjo pietauti. Parfitas galiausiai paskambino kiek po penktos.

– Bijau, įvyko netikėtas posūkis, Bilai, – pradėjo jis.

Viljamo širdis nusirito į kulnus.

– Nėra ko nerimauti, tačiau valdyba ketina pagrįstai prieštarauti jūsų paskyrimui ir iškelti savo kandidatą. Vienas direktorių konsultavosi su teisininku, gali būti, kad šitas testamento punktas negalioja. Man skirta nemaloni užduotis pasiteirauti, ar norėsit kovoti rinkimuose prieš valdybos iškeltą kandidatą.

– Kas bus tas valdybos kandidatas? – pasiteiravo Viljamas.

– Dar neminimos jokios pavardės, tačiau įsivaizduoju, jog Tedas Lyčas. Niekas kitas nerodo jokio noro varžytis.

– Man reikia truputį laiko pagalvoti, – atsakė Viljamas. – Kada kitas valdybos posėdis?

– Po savaitės. Tačiau nusiraminkit ir nesijaudinkit dėl Tedo Lyčo; esu tikras, lengvai jį įveiksit. Pranešiu, kaip toliau klostysis reikalai.

– Ar nenorėtumėt, kad atvažiuočiau į Niujorką, Peteri?

– Ne, šiuo metu ne, nemanau, kad tai padėtų.

Viljamas padėkojo, padėjo telefono ragelį, susikrovė dokumentus į seną odos portfelį ir išėjo, jausdamasis kiek labiau nei truputį prislėgtas. Direktorių stovėjimo aikštelėje jį pasivijo lagaminą tempiantis Tonis Saimonsas.

– Nežinojau, kad išvažiuoji, Toni.

– Tai tik viena tų kasmėnesinių bankininkų vakarienių Niujorke. Grįšiu rytoj po pietų. Manau, kad saugiai galiu palikti „Kainą ir Kebotą“ dvidešimt keturioms valandoms sumaniose būsimojo „Lesterio“ valdybos pirmininko rankose.

Viljamas nusijuokė.

– Gali būti, kad aš jau buvęs valdybos pirmininkas, – tarė jis ir nupasakojo vėliausius įvykius. Ir vėl jį nustebino Saimonso reakcija.

– Tiesa, kad Tedas Lyčas visada vylėsi būti kitas Lesterio valdybos pirmininkas, – patvirtino jis. – Finansų sluoksniuose tai visiems žinoma. Tačiau jis ištikimas banko tarnautojas, negaliu patikėti, kad priešintųsi Čarlzo Lesterio pareikštam norui.

– Nenumaniau, kad jį pažįsti, – tarė Viljamas.

– Ne itin gerai, – pripažino Tonis. – Jeilį jis baigė metais anksčiau, ir kartkartėmis susiduriame tose prakeiktose vakarienėse, kuriose ir tau teks lankytis, kai tapsi valdybos pirmininku. Šįvakar jis irgi turėtų dalyvauti. Jei nori, galiu persimesti žodeliu.

– Taip, būtų neblogai, bet būk atsargus, – paprašė Viljamas.

– Brangus mano Viljamai, pastaruosius dešimt metų vis kartojai, kad aš per daug atsargus.

– Atsiprašau, Toni. Keista, kaip sveikas protas gali pavesti susidūrus su asmeninėmis problemomis, kad ir kaip išmintingai viskas atrodytų turint reikalų su kitais žmonėmis. Atsiduosiu į tavo rankas ir pasielgsiu, kaip patarsi.

– Gerai. Palik tai man. Pažiūrėsiu, ką Lyčas pasakys, ir iš pat ryto tau paskambinsiu.

Tonis Saimonsas paskambino iš Niujorko kelios minutės po vidurnakčio ir pažadino Viljamą iš zuikio miego.

– Pažadinau, Viljamai?

– Taip, bet nesvarbu, Toni.

Viljamas įjungė lempelę prie lovos ir pažvelgė į žadintuvą.

– Ką gi, ir žadėjai paskambinti iš pat ryto.

Saimonsas nusijuokė.

– Tik bijau, kad tai, ką turiu pasakyti, nepasirodys taip linksma. Tavo paskyrimui į „Lesterio“ valdybos pirmininko vietą priešinsis Peteris Parfitas.

– Ką? – staiga visiškai išsibudino Viljamas.

– Jis stengėsi spausti valdybą, kad paremtų jį tau už nugaros. Kaip ir tikėjausi, Tedas Lyčas yra už tavo paskyrimą, tačiau valdyba susiskaldžiusi maždaug per pusę.

– Velniai rautų! Pirmiausia ačiū tau, Toni, ir antra, ką, po galais, man daryti?

– Jei nori būti kitas „Lesterio“ valdybos pirmininkas, kuo greičiau lėk čia. Valdybos nariai smalsauja, kodėl slepiesi Bostone.

– Slepiuosi?

– Šitaip kelias pastarąsias dienas jiems teigia Peteris Parfitas.

– Šunsnukis.

– Na, kad jau pats paminėjai, neneigsiu jo giminystės linijos, – patikino Saimonsas.

Viljamas nusijuokė.

– Atvažiuok ir apsistok „Jeilio“ klube. Iš ryto galėsim viską aptarti.

– Kuo greičiau lekiu į Niujorką.

Viljamas padėjo ragelį ir nužvelgė miegančią Keitę, palaimingai nežinančią apie pastarąsias jo problemas. Kaip jis norėtų taip sugebėti! Pats pabunda vos užuolaidai suplevėsavus vėjyje, o Keitė tikriausiai pramiegotų ir Antrąjį Kristaus atėjimą. Brūkštelėjęs kelias eilutes Viljamas paliko paaiškinimo žinutę ant stalelio prie jos lovos, apsirengė, susikrovė mantą – šį kartą įsimetė ir smokingą – ir leidosi į Niujorką.

Keliai pirmą valandą nakties buvo tušti, jis lėkė daimleriu greičiau nei bet kada. Niujorke atsidūrė kartu su šiukšlininkais, paštininkais, laikraščių išnešiotojais ir ryto saule. Registruojantis „Jeilio“ klube vestibiulio laikrodis sumušė vieną kartą: buvo po šešių penkiolika.

Jis išsikrovė daiktus ir nusprendė valandą pailsėti, o tada žadinti Tonį Saimonsą, tačiau iš karto išgirdo intensyvų beldimą į duris. Atidarė mieguistas ir pamatė koridoriuje stovintį Saimonsą.

– Puiki pižama, Viljamai, – išsišiepė kolega.

– Tikriausiai užsnūdau. Luktelk minutę, tučtuojau ateisiu, – pasiteisino Viljamas.

– Ne, ne, noriu spėti į Bostono traukinį. Kažkas turi būti kontoroje. Lįsk po dušu, apsirengsi mums besikalbant.

Viljamas nuėjo į vonią ir paliko atviras duris.

– Pagrindinė tavo bėda... – pradėjo Saimonsas.

Viljamas iškišo galvą pro dušo dureles:

– Negirdžiu, kai vanduo bėga.

Saimonsas luktelėjo, kol Viljamas užsuko čiaupą.

– Pagrindinė tavo bėda – Peteris Parfitas. Jis tarėsi būsiąs kitas valdybos pirmininkas, kad jo pavardė bus perskaityta Čarlzo Lesterio testamente. Nuo to laiko jis sumaniai naudojasi valdyba ir nuteikinėja jos narius prieš tave. Tedas Lyčas norėtų šiandien su tavimi papietauti „Metropoliteno" klube, tada viską ir paaiškins smulkiau. Gali būti, kad jis atsives porą trejetą valdybos narių, kuriais galima pasikliauti. Valdyba, beje, vis dar atrodo pasidalijusi lygiai per pusę.

Viljamas įsipjovė skustuvu.

– Po galais. Kuriam, sakei, klube?

– „Metropoliteno", iš karto už Penktosios aveniu Rytų Šešiasdešimtojoje gatvėje.

– Kodėl ten, o ne kur nors Volstrite?

– Viljamai, kai turi reikalų su šio pasaulio peteriais parfitais, nenori viešinti savo ketinimų. Nepamesk galvos, elkis labai šaltai. Iš to, ką man kalbėjo Lyčas, atrodo, kad tu vis dar gali laimėti.

Viljamas grįžo į kambarį aplink juosmenį apsisukęs rankšluostį.

– Pamėginsiu, – tarė, – būsiu tvirtas.

Saimonsas nusišypsojo.

– Man metas grįžti į Bostoną. Traukinys iš Didžiosios centrinės stoties išvyksta po dešimties minučių, – jis dirstelėjo į laikrodį, – kad tave, po šešių minučių. – Prie miegamojo durų jis dar stabtelėjo. – Žinai, tavo tėvas niekada nepasitikėjo Peteriu Parfitu. Kiek per glotnus, mėgdavo sakyti. Niekada nieko daugiau, tik „per glotnus". Sėkmės, Viljamai.

– Kaip tau atsidėkosiu, Toni?

– Niekaip. Nurašyk tai mėginimui išpirkti bjaurų elgesį su Matu. Tačiau, jei atvirai, „Kaino ir Keboto" labui tikiuosi, kad pralaimėsi.

Stebėdamas, kaip užsidaro durys, Viljamas nusišypsojo. Segdamasis apykaklės sąsagas svarstė, kaip įdomu, kad ne vienerius metus dirbo greta Tonio Saimonso realiai jo nė nepažinodamas, tačiau po kelias dienas trukusios asmeninės krizės susivokė, jog pasitiki tuo žmogumi, jog jis jam patinka. Jis nusileido į valgomąjį ir sukirto paprastai klubuose patiekiamus pusryčius: kietai virtą kiaušinį, skrebutį, sviesto ir angliško džemo nuo kažkieno kito stalo. Portjė padavė *The Wall Street Journal* numerį, kur vidiniuose puslapiuose buvo užsiminta, kad „Lesteryje" viskas ne itin sklandžiai klostosi įvardijus Viljamą Kainą kaip kitą valdybos pirmininką. Reporteris bent jau nežinojo, kas toks yra jo konkurentas.

Grįžęs į kambarį Viljamas paprašė operatoriaus sujungti su Bostonu. Teko laukti kelias minutes, kol kitame gale pakėlė ragelį.

– Atsiprašau, pone Kainai. Neturėjau supratimo, kad skambinate jūs. Ar galiu pasveikinti tapus „Lesterio" valdybos pirmininku? Viliuosi, tai reiškia, jog ateityje dažniau jus matysime mūsiškėje Niujorko kontoroje.

– Tai labai priklauso nuo jūsų, pone Koenai.

– Nesu tikras, jog suprantu, – prisipažino teisininkas.

Viljamas paaiškino, kas nutiko per pastarąsias kelias dienas, ir perskaitė atitinkamą Čarlzo Lesterio testamento punktą.

– Kaip manote, ar jo pageidavimas laimėtų teisme? – pasiteiravo pagaliau.

– Kas žino? Nesugalvoju precedento. Devynioliktame amžiuje vienas parlamento narys kartą testamentu paliko savo balsus, ir niekas neprieštaravo, o paveldėtojas galiausiai tapo ministru pirmininku. Tačiau tai buvo daugiau nei prieš šimtą metų, be to, Anglijoje. Šiuo atveju, jei valdyba nuspręs užprotestuoti pono Lesterio testamentą, o jūs paduosite juos į teismą, nesiryžtu pranašauti, ką nuspręs prisiekusieji. Lordui Melburnui nereikėjo varžytis su Niujorko palikimo bylų teisėjais. Šiaip ar taip, dailus teisinis galvosūkis, pone Kainai.

– Ką patartumėt?

– Aš žydas, pone Kainai. Atplaukiau į šią šalį laivu iš Vokietijos amžių sandūroje ir visada turėjau kovoti dėl visko, ko panorėdavau. Ar labai norite būti „Lesterio“ valdybos pirmininku?

– Labai, pone Koenai.

– Tada turėtumėte paklausyti senio, kuris bėgant metams žvelgia į jus su didele pagarba ir, jei leisite, tam tikru prieraišumu. Tiksliai jums pasakysiu, ką daryčiau aš, atsidūręs tokioje keblioje padėtyje.

Viljamas padėjo ragelį po valandos. Kadangi dar reikėjo užmušti šiek tiek laiko, nužingsniavo Parko aveniu svarstydamas giliamintišką Koeno patarimą. Pakeliui į „Metropoliteno“ klubą praėjo pro didelį kylantį pastatą. Didžiulis plakatas skelbė: „Kitas „Barono“ viešbutis stovės Niujorke. Pasisvečiavę pas „Baroną“ niekad nenorėsite apsistoti kur kitur.“ Viljamas nusišypsojo ir jau lengvesniu žingsniu patraukė pietauti.

Tedas Lyčas, nedidukas, dabitiškai apsirengęs vyriškis tamsiai rudais plaukais ir šviesesniais ūsais, laukė Viljamo fojė ir šiltai paspaudė ranką. Viljamas susižavėjo renesansiška puošyba klubo, kurį, kaip

paaiškino Lyčas, tūkstantis aštuoni šimtai devyniasdešimt pirmaisiais pastatė architektai Otas Kunas ir Stenfordas Vaitas. Dž. Morganas* įkūrė klubą tada, kai vienas jo artimiausių draugų nebuvo priimtas į Vienybės lygą, papasakojo Lyčas žingsniuojant į barą.

– Ekstravagantiškas gestas, netgi kalbant apie labai artimą draugą, – pastebėjo Viljamas, mėgindamas palaikyti pokalbį.

– Tikrai, – nesiginčijo Lyčas. – Ką gersite, pone Kainai?

– Sauso šerio, prašyčiau, – tarė Viljamas.

Po kelių akimirkų berniukas šaunia mėlyna uniforma grįžo nešinas sausu šeriu ir škotišku viskiu su vandeniu; klausti, ko pageidaus ponas Lyčas, nereikėjo.

– Už kitą Lesterio valdybos pirmininką, – pasiūlė Lyčas, keldamas stiklą.

Viljamas sudvejojo.

– Negerkite, pone Kainai. Kaip žinote, nedera gerti į savo sveikatą.

Viljamas nusijuokė ne visai tikras, ką turėtų pasakyti.

Po kelių akimirkų į barą įėję du vyresni vyrai skersai salę pasuko prie Viljamo su Lyču, abu aukšti, pasitikintys savimi, su bankininkų uniformomis – trijų dalių pilkais kostiumais, standžiomis apykaklėmis ir tamsiais vienspalviais kaklaraiščiais. Jei būtų žingsniavę Volstritu, Viljamas nė nebūtų atkreipęs dėmesio. „Metropoliteno“ klube, Lyčui supažindinant, jis atidžiai juos tyrinėjo.

– Ponas Alfredas Rodžersas ir ponas Vintropas Deivisas. Abu – valdybos nariai.

Viljamas šypsojosi santūriai, nevisiškai tikras, kas kieno pusėje. Naujai atėjusieji susidomėję apžiūrinėjo jį. Akimirką niekas nekalbėjo.

---

* Dž. Morganas (*John Pierpont Morgan*, 1837–1913) – amerikiečių verslininkas, bankininkas, ne kartą padėjęs JAV finansų sistemai, mecenatas.

– Keliaukim pietauti, – pasiūlė Lyčas.

Trejetas apsisuko, akivaizdžiai puikiai žinojo, kur eiti. Viljamas sekė įkandin. Valgomasis antrame aukšte buvo erdvus, didingomis aukštomis lubomis. Administratorius pasodino juos prie lango su vaizdu į Centrinį parką, ten, kur niekas negalėtų nugirsti pokalbio.

– Užsisakysim, o tada pakalbėsim, – pasiūlė Lyčas.

Pro langą Viljamas matė „Plazos" viešbutį. Užplūdo prisiminimai: šventė su senelėmis ir Matu, ir dar kažkas, ką bandė prisiminti apie tą arbatos gėrimą „Plazoje"...

– Pone Kainai, atverskime kortas, – prabilo Lyčas. – Čarlzo Lesterio sprendimas paskirti jus banko valdybos pirmininku visiems buvo mažų mažiausiai netikėtas. Tačiau jei valdyba nekreips dėmesio į velionio norus, bankas paskęs chaose, o šito nė vienas iš mūsų nenori. Jis buvo sumanus šunsnukis, ir, matyt, turėjo priežastį paskirti jus valdybos pirmininku. Man to visiškai pakanka.

Viljamas jau buvo girdėjęs tokius sentimentus – iš Peterio Parfito.

– Mes visi trys, – toliau kalbą tęsė Deivisas, – už viską, ką turime, esame dėkingi Čarlzui Lesteriui, ir atsižvelgsime į jo pageidavimus, net jei tai bus paskutiniai mūsų kaip valdybos narių įsipareigojimai.

– Jei valdybos pirmininku taps Parfitas, – įsiterpė Lyčas, – nutiks būtent taip.

– Apgailestauju, ponai, – tarė Viljamas, – kad sukėliau tiek sumaišties. Jei mano paskyrimas valdybos pirmininku buvo staigmena jums, man tai buvo kaip perkūnas iš giedro dangaus. Dalyvavau testamento skaityme tikėdamasis, kad gausiu nedidelę asmeninę dovanėlę pono Lesterio sūnui atminti, o ne progą valdyti jo banką.

Lyčas nusišypsojo išgirdęs žodį „proga".

– Suprantame, kokioje padėtyje atsidūrėte, pone Kainai. Privalote mumis pasitikėti, kai teigiame, kad esame jūsų pusėje. Taip pat suprantame, kad jums gali būti sunku tai priimti po to, kaip pasielgė Peteris Parfitas.

– Privalau jumis patikėti, pone Lyčai, nes neturiu pasirinkimo, tik atsiduoti į jūsų rankas. Kaip apibendrintumėte dabartinę padėtį?

– Padėtis aiški, – tarė Lyčas. – Parfito kampanija gerai suorganizuota, jis mano, kad jėga jo pusėje. Spėju, pone Kainai, esate nusiteikęs kovoti?

– Nebūčiau čia, jei nebūčiau nusiteikęs, pone Lyčai. Dabar, kai jūs glaustai apibendrinote padėtį, galbūt galėčiau pasiūlyti, kaip derėtų elgtis, norint poną Parfitą įveikti.

– Žinoma, – pritarė Lyčas.

Visų trijų bankininkų žvilgsniai buvo sutelkti į Viljamą.

– Jūs, be abejonės, neklystate teigdamas, kad Parfitas jaučiasi stipresnis, nes iki šiol jis puolė ir žinojo, kas bus toliau. Atėjo laikas atakuoti mums, tokioje vietoje ir taip, kaip jis mažiausiai tikisi – „Lesterio“ valdybos posėdžių salėje.

– Kaip siūlytumėte tai padaryti, pone Kainai? – pasiteiravo Deivisas.

– Paaiškinsiu, jei pirma leisite užduoti jums du klausimus. Kiek direktorių balsuoja?

– Šešiolika, – tučtuojau atsakė Lyčas.

– Kurie šiuo metu jam lojalūs?

– Klausimas ne iš lengvųjų, pone Kainai, – įsiterpė Deivisas. Iš vidinės švarko kišenės jis išsitraukė sulamdytą voką ir prieš tęsdamas apžiūrėjo jo apatinę pusę. – Paskaičiavau, kad šimtu procentų galime tikėtis šešių balsų, o Parfitas gali būti garantuotas dėl penkių. Tačiau šįryt buvau sukrėstas, kai išsiaiškinau, kad Rupertas Korksmitas, seniausias Čarlzo Lesterio draugas, nenori jūsų remti. Labai keista, nes žinau, kad Parfitas jam nerūpi. Tai reiškia, išeina po šešis.

– Vadinasi, iki ketvirtadienio privalome užsitikrinti dar tris balsus, – tarė Lyčas.

– Kodėl iki ketvirtadienio? – nustebo Viljamas.

– Iki kito valdybos posėdžio, – lygindamas ūsiukus paaiškino Lyčas. – Pirmas darbotvarkės punktas – naujo valdybos pirmininko rinkimai.

– Man buvo pranešta, kad kitas valdybos posėdis įvyks tik pirmadienį, – apstulbęs paaiškino Viljamas.

– Kas taip pranešė? – pasiteiravo Deivisas.

– Peteris Parfitas.

– Tai jo taktika, – pakomentavo Lyčas, – ne itin džentelmeniška.

– Apie tą džentelmeną jau pakankamai sužinojau, – ironiškai pabrėžė žodį Viljamas, – kad suvokčiau, jog privalau nesitaikstyti.

– Lengviau pasakyti, nei padaryti, pone Kainai. Šiuo metu jis labai įsijautęs viskam vadovauja, – paaiškino Deivisas. – Nesu tikras, kaip pašalinsime jį iš kelio.

– Tada uždegsime raudoną šviesą, – atkirto Viljamas, o visas trejetas sutrikę susižvalgė, bet nekomentavo. – Kas turi galią sukviesti valdybos posėdį?

– Kol valdyba neturi pirmininko, bet kuris iš vicepirmininkų, – paaiškino Tedas Lyčas, – vadinasi, Parfitas arba aš.

– Kiek valdybos narių turi susirinkti, kad būtų kvorumas?

– Devyni, – atsakė Deivisas.

– Kas yra kompanijos sekretorius?

– Aš, – prisistatė Alfredas Rodžersas, kuris iki tos akimirkos vargiai buvo pravėręs burną – tai viena tų sekretoriaus savybių, kurias Viljamas visada vertino.

– Prieš kiek laiko reikia pranešti, norint sušaukti ypatingą valdybos posėdį, pone Rodžersai?

– Visi direktoriai turi būti informuoti mažiausiai prieš dvidešimt keturias valandas, nors to niekada nebuvo po tūkstantis devyni šimtai dvidešimt devintųjų kracho. Čarlzas Lesteris visada stengdavosi įspėti mažiausiai prieš šešias dienas.

– Tačiau banko taisyklės leidžia šaukti skubų valdybos posėdį pranešus prieš dvidešimt keturias valandas? – pasitikslino Viljamas.

– Taip, leidžia, pone Kainai, – patikino Rodžersas, jo monoklis dabar tvirtai stovėjo vietoje ir buvo įsmeigtas į Viljamą.

– Puiku. Tada patys sušaukime valdybos posėdį.

Bankininkų trijulė stebeilijosi į Viljamą tarsi ne visai aiškiai būtų išgirdę, ką jis pasakė.

– Pagalvokite, ponai, – tęsė Viljamas, – ponas Lyčas, kaip vicepirmininkas, šaukia valdybos posėdį, o ponas Rodžersas, kaip kompanijos sekretorius, tučtuojau praneša visiems direktoriams.

– Kada norite, kad valdybos posėdis įvyktų? – pasiteiravo Lyčas.

– Rytoj, trečią valandą popiet.

– Gerasis Dieve, baisiai greitai, – pastebėjo Rodžersas. – Nesu tikras...

– Baisiai greitai Parfitui, taip norėjot pasakyt? – pertraukė jį Viljamas.

– Teisinga pastaba, – pritarė Lyčas. – Kaip ketinate elgtis tame posėdyje?

– Palikite tai man. Tiesiog pasirūpinkite, kad posėdis būtų sušauktas teisėtai ir kad visiems direktoriams būtų pranešta mažiausiai prieš dvidešimt keturias valandas.

– Įdomu, kaip reaguos Parfitas? – pašmaikštavo Lyčas.

– Nesilažinčiau, – pastebėjo Viljamas. – Šitą klaidą nuolat darėme. Tegu dabar įvairumo dėlei jis dėl mūsų pasinervina. Jei jam bus pranešta prieš dvidešimt keturias valandas, ir jis bus paskutinis, kuriam pranešta, nėra ko bijoti. Nereikėtų jam duoti daugiau nei būtina laiko, kad suplanuotų kontrataką. Ir, ponai, prašau, nesistebėkite, kad ir ką rytoj sakysiu ar darysiu. Pasitikėkite mano sveiku protu; tik pasistenkite ten būti ir mane paremti.

– Ar jums neatrodo, kad mums derėtų žinoti, ką turite omenyje?

– Ne, pone Lyčai. Jūs turite atrodyti nesusijęs, tiesiog vykdyti savo kaip banko direktoriaus pareigas. Tačiau svarbu, kad ponas Rodžersas būtų visiškai pasiruošęs surengti rinkimus taip, kad neatrodytų, jog žinojo juos įvyksiant.

Dabar Tedui Lyčui ir dviem jo kolegoms pradėjo aiškėti, kodėl Čarlzas Lesteris pasirinko Viljamą Kainą kitu valdybos pirmininku. Po kelių minučių jie išėjo iš „Metropoliteno" klubo labiau pasitikėdami, nei atvyko, nors visiškai nenutuokė, ką skubiai šaukiamame valdybos posėdyje ketina daryti Kainas. Kita vertus, Viljamo, kuris savo pasitenkinimui jau įgyvendino pirmąją Tomo Koeno plano dalį, laukė kur kas sudėtingesnė antroji dalis.

Kone visą popietę ir vakarą jis praleido savo kambaryje „Jeilio" klube daug užsirašinėdamas ir tobulinamas savo taktiką kitos dienos posėdžiui. Šeštą valandą padarė trumpą pertraukėlę ir paskambino Keitei.

– Kur tu, brangusis? – pasiteiravo ji. – Išsliūkinai vidury nakties, nė nežinau, kur.

– Pas meilužę Niujorke, – paaiškino Viljamas.

– Vargšė mergina, – pasišaipė Keitė. – Kaip ji pataria elgtis su nesąžininguoju ponu Parfitu?

– Dar neturėjau laiko pasiteirauti, buvau pernelyg užsiėmęs kitais reikalais. Kad jau mudu kalbamės, ką patartum?

– Nedaryk nieko, ko nebūtų pateisinęs Čarlzas Lesteris arba tavo tėvas, – staiga surimtėjusi pasakė Keitė.

– Jie tikriausiai žaidžia golfą ant aštuoniolikto debesies ir vis užmesdami į mane akį lažinasi.

– Kad ir kaip elgtumeis, Viljamai, pernelyg nesuklysi, jei atsiminsi, kad juodu tave stebi.

37

Dienai išaušus Viljamas jau buvo pakirdęs, numigo tik priešokiais. Atsikėlė truputį po šeštos, nusiprausė po šaltu dušu, ilgai vaikštinėjo Centriniame parke, kad išvėdintų smegenis, ir grįžo į „Jeilio“ klubą lengvų pusryčių. Vestibiulyje jo laukė žmonos žinutė. Perskaitęs Viljamas garsiai nusijuokė: „Jei nebūsi pernelyg užsiėmęs, gal nepamirši nupirkti Ričardui Niujorko „Jankių“ beisbolo kepuraitę?“

Naujajame *The Wall Street Journal* numeryje vis dar buvo spausdinama istorija apie trintį „Lesterio“ valdyboje dėl naujojo pirmininko rinkimų. Dabar tai buvo Parfito įvykių versija užsimenant, kad ketvirtadienio valdybos posėdyje bus patvirtinta jo kandidatūra. Viljamui buvo smalsu, kieno versija pasirodys rytojaus laikraščiuose. Kaip dabar norėtų perkaityti penktadienio numerį!

Dar kartą paskambinęs Tomui Koenui Viljamas dukart patikrino registracijos sutartis ir „Lesterio“ banko įstatus. Vietoj pietų nukako į *F. A. Q. Schwarz*, kur nupirko sūnui beisbolo kepuraitę.

Pusę trečios jis susistabdė taksi ir nuvažiavo į „Lesterio“ banką Volstrite, prie paradinių durų atsidūrė kelios minutės prieš tris. Jaunas durininkas paklausė, su kuo jis susitaręs.

– Esu Viljamas Kainas.

– Aišku, pone. Jūsų laukia valdybos posėdžių salėje.

„Dieve mano, – pagalvojo Viljamas, – net nenutuokiu, kur ji yra.“

Durininkas buvo sumanus:

– Koridoriumi į kairę, pone, paskui antros durys dešinėje.

– Ačiū, – padėkojo Viljamas ir lėtai patraukė ilgu koridoriumi. Iki tos akimirkos manė, kad pasakymas „drugeliai pilve“ yra gryniausia kvailystė. Atrodė, kad širdis plaka garsiau, nei tiksi laikrodis koridoriuje; nebūtų nustebęs, jei pats būtų pradėjęs mušti trečią valandą.

Tedas Lyčas stovėjo valdybos posėdžių salės tarpduryje.

– Bus bėdų, – ištarė vietoj pasisveikinimo.

– Nieko keista, – atsakė Viljamas, – tačiau Čarlzui Lesteriui tai būtų patikę: jis mėgdavo stoti akistaton su sunkumais.

Viljamas Kainas įžengė į įspūdinga ąžuolo lentelėmis iškaltą salę, kur grupelėmis po du ar tris gyvai šnekučiuodamiesi būriavosi vyrai. Nereikėjo skaičiuoti, kad suprastų, jog dalyvauja visi. Tai ne vienas tų valdybos posėdžių, kuriame direktorius gali leisti sau nedalyvauti. Viljamui įėjus kalbos liovėsi. Jis atsisėdo į valdybos pirmininko vietą ilgo raudonmedžio stalo gale Peteriui Parfitui dar nespėjus susigaudyti, kas vyksta.

– Ponai, prašom sėstis, – tarė Viljamas tikėdamasis, kad balsas skamba autoritetingai.

Tedas Lyčas ir keletas kitų direktorių tučtuojau susėdo; kiti iš pažiūros pakluso nenoriai.

– Kol dar niekas nieko nepasakė, – pradėjo Viljamas, – norėčiau, jei leisite, tarti trumpą įžanginę kalbą, o paskui patys galėsite spręsti, kaip posėdis klostysis toliau. Manau, kad tai mažiausia, ką galime padaryti, kad išpildytumėme velionio Čarlzo Lesterio norus.

Keletas dvejojusių taip pat atsisėdo. Visos akys kambaryje buvo susmeigtos į Viljamą.

– Dėkoju, ponai. Pirmiausia turiu aiškiai pasakyti, kad visiškai nenoriu tapti šio banko valdybos pirmininku, – jis patylėjo, kad padarytų įspūdį, – nebent šito pageidautų didžioji dauguma direktorių. Šiuo metu, ponai, esu „Kaino ir Keboto“ viceprezidentas, turiu

penkiasdešimt vieną procentą to banko akcijų. Manau, kad „Kainą ir Kebotą“, kurį įkūrė mano senelis, jei ir ne dydžiu, tai reputacija galima gretinti su „Lesterio“ banku. Nei man, nei mano šeimai išvykti iš Bostono ir kraustytis į Niujorką nebus lengva. Tačiau Čarlzas Lesteris norėjo, kad tapčiau kitu šio banko valdybos pirmininku, o jis buvo ne iš tų, kurie lengvai svaidytųsi tokiais pasiūlymais, ir aš privalau atsakingai atsižvelgti į jo pageidavimus. Taip pat norėčiau pridurti, kad jo sūnus Matas Lesteris daugiau nei penkiolika metų buvo geriausias mano draugas. Laikau tragedija tai, kad aš, o ne jis, kreipiuosi į jus kaip kandidatas į valdybos pirmininko postą.

Kai kurie direktoriai pritariamai sulinksėjo.

– Ponai, jei šiandien man pasisektų užsitikrinti jūsų paramą, paaukočiau viską, ką užgyvenau Bostone, kad jums pasitarnaučiau. Viliuosi, nėra būtina pateikti kruopščią mano bankininkavimo patirties ataskaitą. Darau prielaidą, kad jau pasirūpinote išsiaiškinti, kodėl, Čarlzo Lesterio nuomone, esu tinkamas jį pakeisti. Mano banko valdybos pirmininkas Tonis Saimonsas, kurį ne vienas jūsų pažįstate, prašė nepaisyti Čarlzo Lesterio norų ir pasilikti pas „Kainą ir Kebotą“.

– Vakar ruošiausi papasakoti ponui Parfitui apie savo ketinimus, jei jis būtų pasivarginęs man paskambinti. Praėjusią savaitę turėjau malonumo vakarieniauti su ponu ir ponia Parfitais jų namuose. Ta proga ponas Parfitas pranešė man, kad neturi jokio noro tapti kitu banko valdybos pirmininku. Jo manymu, vienintelis mano varžovas yra ponas Lyčas, kitas jūsų viceprezidentas. Pasikalbėjau su ponu Lyču, ir jis mane informavo, kad mane remia. Todėl padariau prielaidą, kad mane palaiko abu vicepirmininkai. Tačiau perskaitęs šio ryto *The Wall Street Journal*, nors nuo aštuonerių nesikliauju jų pranašavimais, – vienas kitas nusijuokė, – supratau, kad privalau apsilankyti šios dienos posėdyje ir įsitikinti, jog nepraradau abiejų vicepirmininkų paramos

ir kad laikraščio straipsnis netikslus. Šį posėdį sušaukė ponas Lyčas, todėl noriu pasiteirauti, ar jis vis dar remia mane kaip Čarlzo Lesterio įpėdinį šio banko valdybos pirmininko poste.

Viljamas žvelgė į Lyčą, kuris sėdėjo nuleidęs galvą. Verdikto laukimas, regis, užsitęsė begalybę, nors iš tiesų – tik keletą sekundžių. Žemyn nuleisti jo nykščiai būtų reiškę, kad parfitikai galės išžudyti krikščionis.

Lyčas lėtai pakėlė galvą ir tarė:

– Ponai, aš besąlygiškai remiu Viljamą Kainą.

Pirmą kartą tą dieną Viljamas atvirai pažvelgė į Peterį Parfitą. Anas gausiai prakaitavo, o prabilęs nepakėlė akių nuo geltonos užrašinės.

– Kai kurie valdybos nariai, – pradėjo jis, – mano, kad turėčiau sviesti pirštinę...

– Ir visa tai nutiko po praėjusios savaitės pokalbio, kai paskelbėte, kad su džiaugsmu paklusite Čarlzo Lesterio norams? – pertraukė jį Viljamas, leisdamas balse atsirasti lengvai nuostabos gaidelei.

Parfitas kiek kilstelėjo galvą.

– Padėtis nėra tokia paprasta, pone Kainai.

– Ką jūs, viskas paprasta, pone Parfitai. Ar pakeitėte savo nuomonę po to, kai vakarieniavau jūsų namuose, ar vis dar mane remiate?

– Mane patikino, jog keli direktoriai pageidauja, kad stočiau prieš jus.

– Nepaisant to, kad vos prieš savaitę tvirtinot, jog neturite jokio noro būti valdybos pirmininku?

– Norėčiau išsakyti savo poziciją, – pareiškė Parfitas, – kol nepadarėte per daug prielaidų. Tai vis dar ne jūsų valdybos salė, pone Kainai.

– Malonėkite, pone Parfitai.

Iki šiol posėdis klostėsi visiškai taip, kaip Viljamas planavo. Kalbą jis buvo kruopščiai paruošęs, o Parfitas prarado iniciatyvą ir kovojo

su savimi, kad viešai nepasakytų ko nors, kas nebūtų palaikyta, geriausiu atveju, veidmainyste.

– Ponai, – pradėjo jis, tarsi ieškodamas žodžių. – Ką gi...

Dabar visų akys susmigo į Parfitą, ir Viljamui atsirado proga kiek atsipalaiduoti bei patyrinėti kitų direktorių veidus.

– Po vakarienės su ponu Kainu į mane asmeniškai kreipėsi keletas direktorių, – kalbėjo Parfitas, – supratau, jog mažų mažiausiai mano pareiga gerbti jų pageidavimus ir pasiūlyti savo kandidatūrą rinkimams. Niekada jokiomis aplinkybėmis nenorėjau priešintis pono Lesterio, kurį didžiai gerbiau ir žavėjausi, norams. Savaime suprantama, būčiau pranešęs ponui Kainui apie savo ketinimus prieš ketvirtadienį numatytą valdybos posėdį, tačiau prisipažįstu, šios dienos įvykiai mane užklupo netikėtai.

Jis giliai įkvėpė.

– Tarnauju „Lesteryje" dvidešimt dvejus metus, šešerius esu vicepirmininkas, todėl manau, kad galiu pelnytai būti laikomas tinkamu šiam postui. Apsidžiaugčiau, jei ponas Kainas prisijungtų prie valdybos kaip vicepirmininkas, tačiau šiuo metu negaliu remti jo kaip valdybos pirmininko kandidatūros. Viliuosi, kad kolegos direktoriai parems žmogų, kuris šiam bankui dirbo daugiau nei dvidešimt metų, o ne nepažįstamą pašalietį, pasirinktą dėl po vienintelio sūnaus mirties galvos netekusio žmogaus užgaidos. Dėkoju, ponai.

Atsižvelgiant į aplinkybes, Viljamui kalba padarė įspūdį, tačiau Parfitas neturėjo pranašumo, kurį, pono Koeno nuomone, įtemptoje rinkiminėje kovoje suteikia paskutinis žodis. Viljamas dar kartą atsistojo.

– Gerbiamieji, ponas Parfitas pastebėjo, kad asmeniškai manęs nepažįstate. Noriu, kad nė vienam iš jūsų neliktų jokių abejonių, koks aš žmogus. Kaip jau minėjau, esu bankininkų anūkas ir sūnus, visą gyvenimą buvau bankininkas. Elgčiausi negarbingai, jei

apsimesčiau, kad nesijausčiau pagerbtas tarnaudamas kaip kitas „Lesterio“ valdybos pirmininkas. Jei, kita vertus, po to, ką šiandien išgirdote, nuspręsite paremti poną Parfitą, tebūnie. Grįšiu į Bostoną ir visiškai laimingas toliau dirbsiu savo banke. Negana to, viešai pareikšiu, kad nenoriu būti Lesterio valdybos pirmininku, kad niekas negalėtų jūsų apkaltinti neatlikus pareigos ir neįvykdžius Čarlzo Lesterio testamento sąlygų. Nenoriu būti valdybos pirmininkas tik dėl užgaidos, noriu būti norėtas.

– Tačiau jokiomis aplinkybėmis nesutikčiau dirbti jūsų banke vadovaujant ponui Parfitui. Stoviu prieš jus, ponai, turėdamas svarų trūkumą, nes esu, pono Parfito žodžiais tariant, nepažįstamas pašalietis. Tačiau turiu ir pranašumą: mane remia žmogus, kuris šiandien dalyvauti negali; žmogus, kurį jūs visi gerbiate ir žavitės, žmogus, pagarsėjęs ne užgaidomis ar skubotais sprendimais. Todėl siūlau valdybai daugiau negaišti laiko sprendžiant, ką pageidauja matyti kitu „Lesterio“ valdybos pirmininku. Jei kuris jūsų abejojate mano gebėjimais valdyti banką, balsuokite už poną Parfitą. Pats aš nebalsuosiu, ponai, tad spėju, kad ponas Parfitas taip pat nebalsuos.

– Jūs negalite balsuoti, – aštriai rėžė Parfitas, – nesate šios valdybos narys. O aš esu ir pasinaudosiu savo teise balsuoti.

– Tebūnie, pone Parfitai. Niekas niekada negalės pasakyti, kad neišnaudojote visų progų pasiekti pranašumą.

Viljamas luktelėjo, kad padarytų įspūdį, tačiau pasirodė, jog vienas direktorių tuoj paprašys žodžio, todėl ilgiau negaišo:

– Prašau kompanijos sekretoriaus pono Rodžerso atlikti rinkimų procedūrą. Ponai, kai pasirinksite, už ką balsuoti, malonėkite balsavimo lapelius atiduoti jam.

Per visą posėdį Alfredo Rodžerso monoklis periodiškai pasirodydavo ir pradingdavo. Jis nervingai išdalijo balsavimo lapelius kolegoms. Kai visi užrašė remiamo kandidato pavardę, lapeliai vėl buvo atiduoti jam.

– Pone Rodžersai, tikriausiai atsižvelgiant į aplinkybes būtų išmintinga balsus skaičiuoti garsiai saugantis, kad nebūtų padaryta kokia netyčinė klaida, galinti privesti prie kito balsavimo būtinybės.

– Žinoma, pone Kainai.

– Ar sutinkate, pone Parfitai?

Parfitas nepakeldamas akių linktelėjo.

– Dėkoju. Būkite malonus ir perskaitykite balsus, pone Rodžersai.

Kompanijos sekretorius išlankstė pirmą balsavimo lapelį:

– Parfitas.

Paskui kitą:

– Parfitas.

Dabar nuo Viljamo niekas nebepriklausė. Likimas svajonės, kurią būdamas dvylikos pasisakė Čarlzui Lesteriui, bus nulemtas per kitas kelias sekundes.

– Kainas. Parfitas. Kainas.

Trys balsai prieš, du už. Ar lemtis bus tokia pati, kaip ir varžantis su Toniu Saimonsu?

– Kainas. Kainas. Parfitas.

Lygiai po keturis balsus.

Parfitas vis dar gausiai prakaitavo, tikrai nesijautė ramus.

– Parfitas.

Viljamo veido išraiška nepasikeitė. Parfitas leido sau nusišypsoti. Penki prieš, keturi už.

– Kainas. Kainas. Kainas.

Parfito šypsena išblėso.

„Dar du, dar du“, – kone balsu meldė Viljamas.

– Parfitas. Parfitas.

Rodžersas ilgai užtruko, kol išlankstė balsavimo lapelį, kurį kažkas buvo perlenkęs du kartus.

– Kainas.

Aštuoni balsai prieš septynis Viljamo naudai.

Išlankstytas ir paskutinis popieriaus lapelis. Viljamas stebėjo Alfredo Rodžerso lūpas. Kompanijos sekretorius pakėlė galvą; tą akimirką jis buvo svarbiausias asmuo kabinete.

– Kainas.

Parfitas apglėbė galvą rankomis.

– Ponai, – pareiškė kompanijos sekretorius, – suskaičiavus yra devyni balsai už poną Kainą ir septyni balsai už poną Parfitą. Todėl pareiškiu, kad ponas Viljamas Kainas tampa deramai išrinktu „Lesterio“ banko valdybos pirmininku.

Kambaryje tapo tylu. Visos galvos, išskyrus Parfito, pasisuko į Viljamą ir laukė pirmųjų naujojo valdybos pirmininko žodžių.

Viljamas greitai iškvėpė ir vėl atsistojo, šįkart – prieš savo valdybą.

– Dėkoju, ponai, už man parodytą pasitikėjimą. Čarlzas Lesteris norėjo, kad būčiau kitas jūsų valdybos pirmininkas, ir man džiugu, kad jo norą jūs patvirtinot savo balsais. Pasižadu visomis jėgomis kuo naudingiau tarnauti šiam bankui, tačiau nieko nepajėgsiu padaryti be visiškos valdybos paramos. Jei ponas Parfitas būtų malonus...

Parfitas viltingai pakėlė akis

– ...ir po kelių minučių ateitų į valdybos pirmininko kabinetą, būčiau labai dėkingas. Kiek vėliau norėčiau susitikti su ponu Lyču. Viliuosi, ponai, kad per kelias kitas dienas turėsiu progą susitikti su kiekvienu iš jūsų asmeniškai. Kiti valdybos posėdžiai vyks pagal tvarkaraštį, kartą per mėnesį. Šitas posėdis baigtas.

Direktoriai stojosi kalbėdami tarpusavyje. Viljamas greitai išėjo į koridorių vengdamas Peterio Parfito žvilgsnio. Pasivijęs Tedas Lyčas jį palydėjo į valdybos pirmininko kabinetą.

– Rizikavot, – pastebėjo Lyčas, – tačiau jums kuo puikiausiai pavyko. Ką būtumėt daręs, jei balsavime būtumėt pralaimėjęs?

– Parvažiuočiau į Bostoną ir toliau sau dirbčiau, – atsakė Viljamas, mėgindamas dėtis ramus.

Lyčas atidarė duris į valdybos pirmininko kabinetą. Patalpa atrodė kone taip pat, kaip Viljamas ir prisiminė; gal ji atrodė kiek didesnė tada, kai dar pradinės mokyklos mokinukas pareiškė Čarlzui Lesteriui, kad vieną dieną valdys šitą banką. Jis dirstelėjo į portretą už rašomojo stalo, mirktelėjo velioniui valdybos pirmininkui, tada įsitaisė dideliame raudonos odos krėsle ir padėjo alkūnes ant raudonmedžio stalo. Iš švarko kišenės ištraukė nedidelę oda įrištą knygelę, pasidėjo ją priešais ant stalo ir laukė. Po akimirkos pasigirdo beldimas į duris. Įėjęs senis sunkiai parimo ant juodos lazdos sidabro rankena. Tedas Lyčas paliko juos vienus.

– Aš esu Rupertas Korksmitas, – tarė senis su vos girdimu anglišku akcentu.

Viljamas atsistojo jo pasveikinti. Tai buvo seniausias valdybos narys. Ilgos žilos žandenos ir sunkus auksinis laikrodis liudijo praėjusią epochą, tačiau bankininkų sluoksniuose sklido legendos apie jo sąžiningumą ir reputaciją. Niekam nereikėjo pasirašinėti sutarčių su Rupertu Korksmitu: jo žodis ir buvo garantas. Senas bankininkas ryžtingai žvelgė Viljamui į akis.

– Balsavau prieš jus, pone, tad savaime suprantama, jog mano atsistatydinimo pareiškimas gulės ant jūsų darbo stalo jau po valandos.

– Gal prisėstumėte, pone.

– Dėkoju, pone.

– Kaip suprantu, pažinojote mano tėvą ir senelį.

– Turėjau tokią privilegiją. Su jūsų seneliu mudu mokėmės Harvarde, su dideliu liūdesiu menu pirmalaikę jūsų tėvo mirtį.

– O Čarlzas Lesteris? – pasiteiravo Viljamas.

– Jis buvo mano geriausias draugas. Sąlyga jo testamente slegia mano sąžinę. Jokia ne paslaptis, kad jokiu būdu nebūčiau pasirinkęs

valdybos pirmininku Peterio Parfito. Tose pareigose būčiau rėmęs Tedą Lyčą, tačiau niekada gyvenime nesu susilaikęs, todėl jaučiau, kad privalau remti bet kurį prieš jus kovojantį kandidatą, nes negalėjau balsuoti už žmogų, kurio nė akyse nesu matęs.

– Dėkoju už atvirumą, pone Korksmitai, tačiau dabar privalau vadovauti bankui. Man jūsų šiuo metu reikia kur kas labiau negu jums manęs, todėl meldžiu neatsistatydinti.

Senasis vyriškis įdėmiai žvelgė Viljamui į akis.

– Nesu tikras, ar tai pasiteisins, jaunuoli. Negaliu pernakt pakeisti savo nuostatų, – atsakė Korksmitas, abiem rankom pasirėmęs į lazdelę.

– Duokite man šešis mėnesius, pone, ir jei jums vis dar atrodys taip pat, aš nesipriešinsiu.

Prieš vėl prabildamas Korksmitas ilgai tylėjo:

– Čarlzas Lesteris buvo teisus: jūs tikrai Ričardo Kaino sūnus.

– Ar ir toliau tarnausite šiame banke, pone?

– Tarnausiu, jaunuoli. Negi nežinote: nėra didesnio kvailio už seną kvailį.

Rupertas Korksmitas lėtai atsistojo remdamasis lazdele. Viljamas pašoko jam padėti, tačiau mostu buvo sustabdytas.

– Sėkmės, mano vaike. Galite visiškai kliautis mano parama.

– Dėkoju, pone.

Kai jis atidarė duris, Viljamas pamatė koridoriuje laukiantį Peterį Parfitą. Korksmitui išeinant abu vyrai nepersimetė nė žodžiu.

Parfitas skriete įskriejo į kabinetą.

– Ką gi, pamėginau, ir nepasisekė. Kiek nuo žmogaus priklauso, – mestelėjo kvatodamas. – Jokių nuoskaudų, Bilai? – ištiesė ranką.

– Jokių nuoskaudų, pone Parfitai, – atsakė Viljamas, tačiau sėstis nepasiūlė. – Kaip pats pasakėt, pamėginot, bet nepasisekė. Todėl atsistatydinsite iš banko direktoriaus posto.

– Ką padarysiu? – netikėdamas pasitikslino Parfitas.

– Atsistatydinsit, – pakartojo Viljamas.

– Gal kiek per žiauru, kaip manot, Bilai? Mano veiksmai nebuvo asmeniški. Aš paprasčiausiai jaučiau...

– Nenoriu, kad dirbtumėte mano banke, pone Parfitai. Išeisite šįvakar ir daugiau čia kojos nekelsite.

– O ką, jei pasakysiu, kad neišeisiu? Turiu nemenką banko akcijų dalį ir nemenką valdybos narių paramą. Maža to, galiu paduoti jus į teismą.

– Patarčiau jums pasiskaityti banko nuostatus, pone Parfitai, – Viljamas paėmė nuo rašomojo stalo nedidelę oda įrištą knygutę ir pervertė kelis puslapius. Radęs punktą, kurį šįryt pasižymėjo, ėmė garsiai skaityti: „Valdybos pirmininkas turi teisę nušalinti bet kurį pasitikėjimo nepateisinusį pareigūną." Praràdau pasitikėjimą jumis, pone Parfitai, todėl jums teks atsistatydinti. Gausite dvejų metų darbo užmokestį ir visas kitas jums priklausančias lengvatas. Jei, kita vertus, priversite mane jus nušalinti, išeisite iš banko tuščiomis, tik su savo akcijomis ir savo reputacija, kad ir ko ji ten verta. Rinktis jums.

– Nesuteiksite kitos progos?

– Suteikiau jums progą praėjusią savaitę, kai pakvietėte mane vakarienės, o jūs melavote ir apsimetinėjote. Ne tokiomis savybėmis turėtų pasižymėti mano pavaduotojas. Ar atsistatydinsite, ar teks jus nušalinti, pone Parfitai?

– Velniai jus rautų, Kainai, atsistatydinsiu.

– Puiku. Tad sėskitės ir rašykite pareiškimą.

– Ne. Įteiksiu jį iš ryto, man patogiu metu.

– Dabar, arba būsite atleistas, – nenusileido Viljamas.

Parfitas kiek padvejojo, tada sunkiai susmuko į krėslą. Viljamas padavė jam firminio popieriaus lakštą ir pasiūlė rašiklį. Parfitas

išsitraukė savo rašiklį ir pradėjo rašyti. Viljamas paėmė baigtą pareiškimą ir atidžiai perskaitė.

– Geros dienos, pone Parfitai.

Parfitas išėjo daugiau nieko nepasakęs. Viljamas leido sau nusišypsoti, tada į kabinetą įėjo Tedas Lyčas.

– Kvietėte, pone valdybos pirmininke?

– Taip, – tarė Viljamas. – Skiriu jus banko valdybos pirmininko pavaduotoju. Parfitui pasirodė, jog derėtų atsistatydinti.

– O, stebiuosi tai girdėdamas. Maniau...

Viljamas ištiesė jam dokumentą. Lyčas perskaitė prašymą atsistatydinti ir pakėlė akis į Viljamą.

– Džiaugsiuosi būdamas pirmininko pavaduotoju. Dėkoju už parodytą pasitikėjimą.

– Puiku. Būsiu dėkingas, jei per artimiausias kelias dienas suorganizuosite susitikimus su visais direktoriais. Rytoj nuo aštuntos ryto sėdėsiu prie rašomojo stalo.

– Gerai, pone valdybos pirmininke.

– Gal būsite malonus ir perduosite Parfito atsistatydinimo prašymą kompanijos sekretoriui?

– Kaip pageidausite, pone valdybos pirmininke.

– Mano vardas Viljamas – tai dar viena Parfito klaida.

Lyčas droviai nusišypsojo.

– Susitiksime rytojaus rytą... Viljamai, – kiek sudvejojęs pridūrė.

Jam išėjus Viljamas įsitaisė Čarlzo Lesterio krėsle ir nebūdingo džiaugsmo protrūkio apimtas ėmė suktis, kol apsvaigo. Tada pažvelgė pro langą į Volstritą: džiaugėsi matydamas knibždančią minią, mėgavosi pirmaujančių Amerikos bankų ir brokerių kontorų vaizdais. Štai kur jis norėjo būti visą gyvenimą.

– Kas, dėl Dievo meilės, jūs toks? – pasigirdo reiklus moters balsas už nugaros.

Jis apsisuko ir išvydo pabrėžtinai oficialiai apsivilkusią vidutinio amžiaus moterį, kuri žvelgė į jį įtūžusi.

– Norėčiau jums užduoti tą patį klausimą, – tarė Viljamas.

– Aš esu valdybos pirmininko sekretorė, – griežtai atrėžė moteris.

– O aš, – atkirto Viljamas, – esu valdybos pirmininkas.

Viljamas atsikraustė į Niujorką kitą pirmadienį, tačiau Keitė su šeima pas vyrą atvažiavo tik po kelių savaičių, nes pirmiausia jam derėjo rasti namus, tinkamus „Lesterio“ banko valdybos pirmininkui, o dar svarbiau – mokyklą, kuri garantuotų Ričardui vietą iš pradžių Sent Polyje, paskui – Harvarde.

Kitus tris mėnesius Viljamas vienu metu bandė išsipainioti iš Bostono ir atlikti darbus Niujorke. Jis troško, kad para truktų keturiasdešimt aštuonias valandas, ir suprato, kad virkštelę nukirpti kur kas sunkiau, nei galvojo. Tonis Saimonsas jį visiškai rėmė, ir Viljamas pradėjo suprasti, kodėl Alanas Loidas parėmė būtent jo kandidatūrą į „Kaino ir Keboto“ valdybos pirmininko postą. Galiausiai jis netgi panoro pripažinti, kad Alanas, ko gera, buvo teisus.

Niujorke Keitė netrukus iki ausų pasinėrė į veiklą. Virginija jau krapinėjo po kambarį ir susirasdavo kelią į Viljamo kabinetą Keitei dar nespėjus jos pačiupti, o Ričardas tetroško tik naujos vėjo nepérpučiamos striukės, kad neatrodytų prastesnis už kitus Niujorko berniūkščius. Buvo tikimasi, kad Keitė, kaip Niujorko banko valdytojo žmona, reguliariai ruoš kokteilių vakarėlius ir kviestines vakarienes, subtiliai pasirūpindama, kad direktoriai ir svarbiausi klientai visada turėtų galimybę asmeniškai persimesti žodeliu su Viljamu, kad galėtų pasiklausti jo patarimo ar išsakyti savo nuomonę. Ji suteikdavo tas progas didžiai taktiškai ir diplomatiškai, tad Viljamas liko amžinai

dėkingas „Kaino ir Keboto“ likvidacijos departamentui už savo didžiausią turtą.

Kai Keitė pranešė Viljamui, kad nešioja dar vieną kūdikį, jam teliko pasiteirauti:

– Ir kada aš suspėjau?

Virginija išgirdusi naujieną susidomėjo, nors ir ne visai suvokė, kodėl mama pasidarė tokia stora, o Ričardas atsisakė tai aptarinėti.

Viljamui po mėnesio stojus pirmame metiniame visuotiniame susirinkime, jo kaip banko valdytojo pareigos buvo vieningai patvirtintos. Viljamas bandė nesišypsoti, kai ponas Koenas priminė, kad keletas akcininkų nepaveldės nė cento, jei už jį nebalsuos. Viljamas nustebo paskutinėje eilėje pamatęs Peterį Parfitą, sunėrusį rankas, ir dar labiau nustebo pamatęs greta jo sėdinčią Siuzaną Lester. Kai atėjo laikas balsuoti, jie rankų taip ir nepakėlė.

Besibaigiant pirmiesiems Viljamo metams „Lesterio“ banko valdytojo pareigose Keitė pagimdė trečią jų vaikelį, antrą mergytę, kurią jiedu pavadino Liuse. Viljamas išmokė Virginiją supti Liusės lopšį; Ričardas, pasiruošęs keliauti į pirmąją Baklio mokyklos klasę, pasinaudojo naujoke ir įkalbėjo tėtį nupirkti jam naują beisbolo lazdą. Liusė, nors negalėjo artikuliuotai išsakyti jokių poreikių, tapo trečiąja moterimi, kuri be vargo vynios Viljamą aplink mažąjį pirštelį.

Pirmaisiais Viljamo valdymo metais „Lesterio“ banko pelnas kiek išaugo, tad jis patikino į antrą metinį susirinkimą susirinkusius akcininkus, kad nemato priežasties, kodėl kitais metais negalėtų būti dar didesnio augimo.

38

Tūkstantis devyni šimtai trisdešimt devintųjų rugsėjo pirmąją Vokietijos kariuomenė įžengė į Lenkiją.

Pirmiausia Viljamas pagalvojo apie Abelį Rosnovskį. Naujasis „Barono" viešbutis Parko aveniu jau buvo tapęs Niujorko numylėtiniu, o ketvirtinės Tomo Koeno ataskaitos rodė, kad Rosnovskis vis stiprėja. Tačiau sumanymą plėstis į Europą kuriam laikui teks atidėti. Koenas vis dar negalėjo rasti tiesioginio ryšio tarp Abelio Rosnovskio ir Henrio Osborno.

Viljamui nė netoptelėjo, kad Amerika įsitrauks į dar vieną Europos karą, tačiau jis neuždarė „Lesterio" Londono skyriaus rodydamas, kurią pusę remia, ir nė akimirką nesvarstė parduoti dvylikos tūkstančių akrų Hampšyre ir Linkolnšyre. Tačiau Tonis Saimonsas pranešė Viljamui, kad ketina uždaryti „Kaino ir Keboto" Londono skyrių.

Abu valdybos pirmininkai dabar reguliariai susitikdavo, atsipalaidavę ir draugiškai nusiteikę, nes nebeturėjo priežasčių konkuruoti. Jie įprato pasitelkti vienas kitą naujoms idėjoms išbandyti. Kaip Tonis ir numanė, Viljamui tapus „Lesterio" valdybos pirmininku „Kainas ir Kebotas" neteko kai kurių svarbiausių klientų, tačiau Viljamas visada Toniui pranešdavo, jei senas klientas išsakydavo pageidavimą perkelti sąskaitą, ir niekada nė vienam pats nesiūlė persikelti. Kartą per mėnesį jiedu susitikdavo papietauti pas „Loką ir Oberį". Šįkart įsitaisius prie kampinio stalelio Tonis nešvaistydamas laiko pakartojo, kad ketina uždaryti „Kaino ir Keboto" Londono skyrių.

– Tačiau kodėl? – stebėjosi Viljamas.

– Pirmoji priežastis visai paprasta, – atsakė Tonis siurbčiodamas įvežtinį burgundiškąjį vyną nė akimirkos nesusimąstydamas, kad vokiečių auliniai batai jau trypia vynuoges Prancūzijos vyno ūkiuose, – manau, kad bankas patirs nuostolių, jei neapkarpysime išlaidų ir neišsinešdinsime iš Anglijos.

– Žinoma, šiokių tokių nuostolių galima patirti, – pripažino Viljamas, – tačiau turi būti aišku, kad mes palaikome britus.

– Kodėl? – nusistebėjo Tonis. – Mes bankininkai, ne rėmėjų klubas.

– Anglija nėra beisbolo komanda, Toni; tai tauta, kuriai esam skolingi visą savo paveldą...

– Tau derėjo imtis politikos, – pertraukė Saimonsas. – Imu manyti, kad bankininkaudamas švaistai savo gebėjimus. Beje, yra kita, kur kas svarbesnė priežastis, kodėl skyrių turėtume uždaryti. Jei vokiečiai užpuls Angliją kaip užpuolė Lenkiją ir Prancūziją, o Kenedžio nuomone, būtent taip jie ir padarys, bankas bus perimtas, ir Londone prarasime visus iki vieno cento.

– Tik per mano lavoną, – pasipiktino Viljamas. – Jei Hitleris nors koją įkels į Angliją, Amerika tą pačią akimirką stos į karą, kad ir ką teigtų Amerikos ambasada Londone.

– Niekada, – ginčijosi Tonis, – Ruzveltas nuolat kartoja: „Bet kokia pagalba reiškia karą." Bet kuriuo atveju Amerikos pionieriai šūkaus ir ašaros.

– Niekada neklausyk politikų, tvirtinančių „niekada", – patarė Viljamas, – ypač Ruzvelto. Kai jis sako „niekada", tai tik reiškia „ne šiandien" ar bent jau „ne šįryt". Paprasčiausiai prisimink, kad tūkstantis devyni šimtai šešioliktaisiais Vudrau Vilsonas irgi nepaliovė kartojęs „niekada".

Tonis nusijuokė:

– Kada ketini balotiruotis į senatą, Viljamai?

– Niekada, – šypsodamasis atkirto Viljamas.

– Gerbiu tavo jausmus, Viljamai, bet noriu trauktis.

– Valdybos pirmininkas tu, – atsakė tas. – Jei valdyba parems, nors ir rytoj gali uždaryti Londono skyrių. Puikiai žinai, kad niekada nepasinaudočiau savo padėtimi veikdamas prieš daugumos sprendimą.

– Tik kai sujungsi „Kainą ir Kebotą" su „Lesteriu". Tada tai taps tavo sprendimu.

– Jau minėjau anksčiau, Toni, niekada to nedarysiu, kol tu pirmininkas.

– Tačiau aš irgi manau, kad mudu galėtume susijungti.

– Ką? – Viljamas net purkštelėjo burgundiškojo vyno ant staltiesės negalėdamas patikėti tuo, ką išgirdo. – Dieve mano, Toni, jau minėjau, tu nenuspėjamas.

– Kaip visada, Viljamai, aš puoselėju pačius geriausius banko interesus. Akimirką pagalvok apie susidariusią padėtį. Niujorkas šiuo metu labiau nei bet kada yra Jungtinių Valstijų finansų centras, o kai Hitleris užims Angliją, jis taps pasaulio finansų centru. Tiesą sakant, eičiau dar toliau ir atsižvelgęs į aplinkybes teigčiau, kad kaip vyraujanti pasaulio valiuta doleris pakeis svarą. Štai kur reikia būti „Kainui ir Kebotui". Jeigu susijungtume, dėl abiejų specifikos sukurtume platesnę instituciją ir vienas kitą papildytume. „Kainui ir Kebotui" visada puikiai sekėsi finansuoti laivininkystę ir sunkiąją pramonę, kur „Lesteris" pasireiškia labai menkai. O jūs daug pasiekėte draudimo srityje, kur mes vargiai kapanojamės. Jau neminint to fakto, kad kai kuriuose Europos miestuose turim visiškai be reikalo dubliuojamas kontoras.

– Toni, sutinku su viskuo, ką pasakei, tačiau vis dar noriu likti Anglijoje.

– Tiksliai patvirtini mano požiūrį. „Kaino ir Keboto" Londono skyrių galima uždaryti, tačiau vis dar turėsime „Lesterį". Paskui, jei

Londonui ateis sunkūs laikai, tai nebus taip reikšminga, nes būsime susijungę, vadinasi, stipresni.

– Tačiau Ruzvelto apribojimai komerciniams bankams reiškia, kad galima dirbti tik vienoje valstijoje. Susiliejimas pasiteisins tik tada, jei visas operacijas vykdysime iš Niujorko, o Bostone liks ne daugiau nei filialas.

– Aš vis tiek tave remsiu, – atsakė Tonis. – Netgi gali svarstyti apie „Lesterio“ ėjimą į komercinę bankininkystę: išspręstum visas problemas.

– Ne, Toni. Dėl Ruzvelto apribojimų neįmanoma sąžiningai atlikti ir vieno, ir kito. Bet kuriuo atveju tėvas mane išmokė, kad galima tarnauti arba nedidelei turtingų žmonių grupei, arba didelei grupei vargšų, tačiau ne abiem, tad tol, kol būsiu valdybos pirmininkas, „Lesteris“ liks tradicinis komercinis bankas. Tačiau, jei nuspręsime sulieti bankus, ar nenumatai kitų problemų?

– Labai nedaug tokių, kurių negebėtume įveikti, pasitelkę abiejų pusių gerą valią. Tačiau tau derėtų rimtai apsvarstyti, ar verta, Viljamai, nes po susiliejimo nebeturėtum daugumos akcijų ir prarastum visišką naujojo banko kontrolę. Taptum pažeidžiamas perversmo atveju.

– Rizikuosiu, jei tai reikš, kad tapsiu vienos didžiausių Amerikos finansinių institucijų valdytoju.

Tą vakarą grįžęs į Niujorką Viljamas tučtuojau sukvietė valdybos posėdį ir bendrais bruožais nusakė Tonio Saimonso pasiūlymą. Kai išsiaiškino, kad valdyba iš principo pritaria susijungimui, liepė abiejų bankų viceprezidentams smulkiau išnagrinėti visas galimas susijungimo pasekmes.

Skyrių vadovams prireikė trijų mėnesių, kad pateiktų ataskaitas valdybai, ir visi kaip vienas priėjo prie tos pačios išvados: susijungti būtų išmintinga, labiausiai dėl to, kad abu bankai daugybe atžvilgių vienas kitą papildė. Maža to, Viljamo turimos akcijos reiškė, kad „Lesteris" turės penkiasdešimt vieną procentą „Kaino ir Keboto", tad susijungimas tam tikra prasme atrodė kaip santuoka dėl naudos. Kai kurie direktoriai nesuprato, kodėl Viljamas anksčiau nesvarstė tokios minties. Tedas Lyčas laikėsi nuomonės, kad Čarlzas Lesteris turėjo tai numatęs, kai skyrė Viljamą savo paveldėtoju.

Užtruko metus, kol buvo suderintos visos susijungimo smulkmenos, o teisininkų komandos ruošdamos būtinus dokumentus dirbdavo ir po pusiaunakčio. Keičiant akcijas Viljamui atiteko didžiausias portfelis – aštuoni procentai naujos kompanijos akcijų, tad jis buvo išrinktas naujojo banko prezidentu ir valdybos pirmininku. Tonis Saimonsas liko Bostone kaip vienas viceprezidentų, Tedas Lyčas liko Niujorke, taip pat viceprezidentu. Naujasis komercinis bankas buvo pervadintas „Lesteris, Kainas ir kompanija", tačiau ir toliau buvo vadinamas „Lesteriu".

Viljamas Niujorke surengė spaudos konferenciją, kurioje pranešė apie sėkmingą susijungimą, o glaustai išdėstyti finansų pasauliui savo ateities viziją jis pasirinko tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt pirmųjų gruodžio aštuntąją, pirmadienį. Tačiau likus kelioms valandoms iki jos pradžios spaudos konferencija buvo atšaukta, nes Japonija smogė Perl Harborui.

Embarguotas pareiškimas spaudai į laikraščius buvo išsiųstas prieš kelias dienas, tačiau žinia, jog Amerika paskelbė karą Japonijai, reiškė, kad antradienio ryto finansų puslapiai pranešimui apie susijungimą teskyrė vos kelis stulpelių colius. Tačiau nušvietimo spaudoje stoka Viljamui nebuvo svarbiausia.

Jis negalėjo sugalvoti, kaip arba kada pasakyti Keitei, kad ketina stoti į kariuomenę.

PENKTA DALIS

1941–1948

39

Abelis *Chicago Tribune* finansų skiltyje tyrinėjo žinią apie „Lesterio, Kaino ir kompanijos“ susijungimą.

Kadangi kone visas laikraštis buvo skirtas Amerikos įsitraukimui į karą, Abelis būtų visiškai neatkreipęs dėmesio į trumpą pranešimą, jei greta nebūtų išspausdinta nediduke Viljamo Kaino nuotrauka, tokia sena, kad vyras atrodė visiškai nepasikeitęs nuo tada, kai Abelis daugiau nei prieš dešimtmetį kalbėjosi su juo Bostono banke. Jis tikrai atrodė gerokai per jaunas, kad atitiktų žurnalistų apibūdintą puikų ir įžvalgų naujai suformuotos „Lesterio, Kaino ir kompanijos“ prezidentą. Straipsnio autorius pranašavo: „Naujoji kompanija, atsiradusi susijungus dviem seniai įsteigtiems šeimos bankams, lengvai gali tapti viena iš prestižiškiausių Amerikos finansų institucijų.“ *The Trib* reziumavo, kad akcijos bus padalintos tarp kone dvidešimties akcininkų, kurie giminiuojasi arba yra artimai susiję su Lesterių ir Kainų šeimomis. Stambiausias akcininkas su aštuoniais procentais yra ponas Kainas, o velionio pono Lesterio dukrai atiteko šeši procentai.

Būtent ši informacija labiausiai pradžiugino Abelį, kuris suvokė, jog Kainui teko paaukoti visišką banko kontrolę, kad taptų didesnės institucijos valdybos pirmininku. Jis dar kartą perskaitė straipsnį ir negalėjo paneigti, kad nuo to laiko, kai jiedu sukryžiavo kardus, Viljamas Kainas pasaulyje gerokai iškilo, tačiau lygiai taip pat iškilo ir Abelis Rosnovskis, kuriam vis dar reikėjo suvesti sąskaitas su naujai paskirtu „Lesterio, Kaino ir kompanijos“ valdybos pirmininku.

„Barono grupė“ per pastarąją dekadą taip dailiai klestėjo, kad Abelis per sulygtą dešimties metų laikotarpį gebėjo rėmėjui išmokėti visas paskolas ir taip užsitikrino šimtą procentų kompanijos akcijų.

Iki tūkstantis devyni šimtai trisdešimt devintųjų pabaigos jis ne tik sumokėjo visas skolas, pelnas tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimtaisiais perkopė pusės milijono ribą. Šitas labai svarbus įvykis sutapo su dviejų naujų „Baronų“, Vašingtone ir San Fransiske, atidarymu.

Nors per šį laikotarpį Abelis tapo mažiau dėmesingu sutuoktiniu, ir dėl Zofijos nenoro spėti su jo ambicijomis, ir dėl kitų priežasčių, kaip tėvas jis negalėjo būti labiau atsidavęs. Antrojo vaiko trokštanti Zofija galiausiai pribakštino jį apsilankyti pas gydytoją. Sužinojęs, kad tikriausiai dėl ligų ir prastos mitybos vokiečių kalėjime ir rusų lageryje sumažėjus spermatozoidų skaičiui Florentina kone tikrai bus vienintelis jo vaikas, netekęs vilties susilaukti sūnaus Abelis tapo neįtikėtinai dosnus dukteriai.

Abelio kaip viešbutininko reputacija sparčiai sklido po visą Ameriką, o spauda pradėjo jį tituluoti Čikagos Baronu. Abeliui neberūpėjo juokeliai už nugaros. Vladekas Koskievičius savo pasiekė ir, svarbiausia, įsišaknijo. Pelnas iš keturiolikos viešbučių per pastaruosius fiskalinius metus buvo kiek mažesnis nei milijonas dolerių, o turėdamas tokį pridėtinį kapitalą Abelis nusprendė, kad atėjo laikas tolesnei plėtrai.

O tada Japonija atakavo Perl Harborą.

Nuo pat tos baisiosios tūkstantis devyni šimtai trisdešimt devintųjų rugsėjo pirmosios, kai naciai įžygiavo į Lenkiją, kad vėliau susitiktų su rusais Brest Litovske ir dar kartą pasidalytų jo tėvynę, Abelis skyrė dideles sumas Anglijos Raudonajam Kryžiui, pagalbai tautiečiams. Jis vykdė nuožmią kovą ir demokratų partijoje, ir spaudoje, kad paragintų delsiančią Ameriką į karą, net jei tai reiškė būti rusų pusėje. Jo pastangos buvo bevaisės, tačiau tą gruodžio sekmadienį, kai visos radijo stotys visoje šalyje negalinčiai patikėti tautai tarškėjo japonų

puolimo smulkmenas, Abelis suprato, kad ilgiau neutraliteto laikytis Amerika negalės.

Kitą dieną jis klausėsi prezidento Ruzvelto pranešimo tautai, kad Amerika stoja į karą su Japonija, o po trijų dienų, gruodžio vienuoliktąją, Hitleris paskelbė pasauliui, jog Vokietija ir Italija skelbia karą Jungtinėms Valstijoms.

Abelis troško visokeriopai prisidėti prie sąjungininkų, tačiau pirmiausia turėjo paskelbti asmeninį karą, todėl paskambino Kurčiui Fentonui į *Continental Trust.* Per tuos metus Abelio pasitikėjimas Fentono sprendimais sustiprėjo, ir jis priėmė bankininką į „Barono grupės" valdybą dar gerokai prieš įgydamas visą grupę, nes norėjo išlaikyti glaudų ryšį su *Continental Trust.*

Fentonas atsiliepė, kaip paprastai oficialiai ir atsargiai.

– Kiek grynųjų turiu grupės atsarginėje sąskaitoje? – pasiteiravo Abelis.

Fentonas išsitraukė bylą, pažymėtą „Sąskaita Nr. 6", ir prisiminęs dieną, kai visi pono Rosnovskio reikalai tilpo į vieną nediduką aplanką, permetė akimis kai kuriuos skaičius.

– Truputį mažiau nei du milijonus dolerių.

– Gerai, – pastebėjo Abelis. – Noriu, kad imtum domėtis banku, vadinamu „Lesteris, Kainas ir kompanija". Sužinok visų akcininkų pavardes, kokį procentą akcijų jie turi ir kokiomis sąlygomis norėtų parduoti, jei įmanoma. Visa tai turi būti daroma be banko valdybos pirmininko pono Viljamo Kaino žinios ir jokiu būdu neminint mano pavardės.

Fentonas giliai įkvėpė, bet nieko nepasakė. Jis džiaugėsi, kad Abelis nemato sielvartingos išraiškos jo veide. Kodėl jis nori investuoti į kažką, kas susiję su Viljamu Kainu? Fentonas *The Wall Street Journal* taip pat buvo perskaitęs apie dviejų garsių šeimyninių bankų susijungimą, nors dėl Perl Harboro ir žmonos gimtadienio taip pat vos

nepražiopsojo pranešimo. Rosnovskio prašymas padėjo prisiminti: būtina pasiųsti sveikinimo telegramą Viljamui Kainui. Klausydamasis Abelio instrukcijų ant „Barono grupės" aplanko viršelio jis pieštuku pakeverzojo priminimą.

– Kai viską išanalizuosit, noriu, kad praneštumėt man asmeniškai, jokių dokumentų.

– Supratau, pone Rosnovski.

– Taip pat norėčiau, kad ketvirtinėje ataskaitoje smulkiai pateiktumėte visus oficialius „Lesterio" pranešimus ir išsiaiškintumėte, su kokiomis kompanijomis jie turi reikalų.

– Žinoma, pone Rosnovski.

– Dėkoju, pone Fentonai. Beje, rinkos tyrimų grupė pataria atidaryti naują viešbutį Monrealyje.

– Ar karas nekelia jums nerimo, pone Rosnovski?

– Gerasis Dieve, ne. Jei vokiečiai pasieks Monrealį, galėsime viską uždaryti, taip pat ir *Continental Trust*. Šiaip ar taip, aną kartą tuos niekšus įveikėme, įveiksime ir šįkart. Vienintelis skirtumas tas, kad šįkart ketinu asmeniškai dalyvauti. Geros dienos, pone Fentonai.

„Nejau niekada nesuprasiu, kas darosi Abelio Rosnovskio smegeninėje?" – dėdamas telefono ragelį svarstė Kurtis Fentonas. Jo mintys persijungė prie kito pono Rosnovskio prašymo – duomenų apie „Lesterio" akcijas. Tai neramino dar labiau nei jo dėmesys vokiečiams, nes tapo aišku, kad priešais jis laiko abu. Nors Viljamas Kainas jau nebebuvo niekaip susijęs su Rosnovskiu, Fentonas baiminosi, kuo pasibaigs, jei Rosnovskis įsigys pakankamą dalį naujojo banko akcijų. Jis nusprendė neatskleisti savo nuogąstavimų Rosnovskiui tardamas, jog ateis diena, kai vienas jų paaiškins, kas čia vyksta.

Abelis svarstė, ar nederėjo paaiškinti Fentonui, kodėl jis nori pirkti „Lesterio" akcijų, tačiau padarė išvadą, kad kuo mažiau žmonių žinos, tuo geriau.

Laikinai jis išstūmė Viljamą Kainą iš galvos ir paprašė sekretorės surasti Džordžą, kurį neseniai buvo paskyręs „Barono grupės“ viceprezidentu, atsakingu už naujus įsigijimus. Po Abelio sparnu Džordžas progresavo, dabar buvo patikimiausias jo karys. Įsitaisęs savo kabinete keturiasdešimt antrajame Čikagos „Barono“ aukšte Abelis žvelgė į Mičigano ežerą, tačiau mintys klajojo Lenkijoje. Suprato, kad gimtinėje nebeapsigyvens, tačiau vis tiek svajojo atgauti savo paveldą, nors baiminosi, kad pilies daugiau nepamatys, nes dabar ji buvo Stalino valdomos Rusijos teritorijoje. Mintis, kad šią nuostabią pilį vėl užėmė vokiečiai arba rusai, vertė jį trokšti... Mintis pertraukė Džordžas.

– Kvietei mane, Abeli?

Džordžas buvo vienintelis grupės narys, vadinęs Čikagos Baroną vardu.

– Taip. Džordžai, kaip manai, ar sugebėsi susitvarkyti su viešbučiais, jei aš keliems mėnesiams pasitrauksiu?

– Žinoma, sugebėsiu, – patikino Džordžas. – Ar tai reiškia, jog galiausiai ketini pasiimti atostogų?

– Ne, eisiu į karą.

– Ką? – nusistebėjo Džordžas. – Kaip suprasti?

– Rytoj iš pat ryto skrendu į Niujorką, stosiu į kariuomenę.

– Išprotėjai, juk gali žūti.

– Nė neketinu, – atkirto Abelis. – Pats planuoju nugalabyti kelis vokietpalaikius. Niekšai vieną kartą manęs neįveikė, neketinu ir šįkart nusileisti.

Džordžas nepaliovė ginčytis teigdamas, kad Amerika laimės karą ir be Abelio pagalbos. Zofija taip pat protestavo; ji nekentė vien minties apie karą. Kone aštuonerių sulaukusi Florentina nebuvo visiškai tikra, ką reiškia karas, tačiau suprato, kad tėtukas turi labai ilgam išvykti kažkur toli. Ji puolė į ašaras.

Nepaisant tokio suderinto protesto, Abelis kitą dieną sėdo į pirmą Niujorko lėktuvą. Atrodė, jog skirtingomis kryptimis pasinešė visa Amerika: miestas buvo pilnas jaunuolių maskuojamosios arba jūros mėlio spalvos uniformomis, atsisveikinančių su tėvais, mylimosiomis ir žmonomis. Jie tikino artimuosius, patys ne visada tuo tikėdami, kad dabar, kai įsitraukė Amerika, karas pasibaigs per kelias savaites.

Niujorko „Barone" Abelis atsidūrė vakarienės metą. Valgomasis buvo sausakimšas, merginos desperatiškai kabinosi į kareivius, jūreivius ir lakūnus, o Sinatra jausmingai dainavo Tomio Dorsio bigbendui pritariant. Stebėdamas jaunuolius šokių aikštelėje Abelis mintijo, kiek iš jų dar turės progą pasimėgauti panašiu vakaru. Jis negalėjo neprisiminti Semio pasakojimo, kad jis tapo „Plazos" administratoriumi todėl, jog trys aukštesni pareigomis vyrai grįžo iš Vakarų fronto vienakojai. Nė vienas iš šįvakar šokančių vaikių negalėjo nė įsivaizduoti, kaip iš tikrųjų atrodo karas. Abelis nenorėjo kartu švęsti, jei šitą pasilinksminimą galima taip pavadinti. Jis užlipo į viršų, į savo kambarį.

Ryte Abelis apsivilko lygų tamsų dvieilį kostiumą ir prisistatė į verbavimo punktą Taims skvere. Jis užsirašė kaip Vladekas Koskievičius skausmingai suvokdamas, kad, jei kas sužinotų, jog į kariuomenę bando užsirašyti Čikagos Baronas, jis atsidurtų sukamojoje kėdėje su aukso juostele ant rankovės.

Verbavimo punkte buvo dar labiau sausakimša nei praėjusį vakarą viešbučio šokių aikštelėje, tik žmonės čia nebuvo susikabinę poromis. Abelis negalėjo nepastebėti, kad kiti naujokai iš pažiūros gerokai jaunesni ir tinkamesni. Visas rytas praslinko, kol jam buvo įteikta ir užpildyta viena forma – Abelis įvertino, kad šią užduotį jo sekretorė būtų atlikusi maždaug per dešimt minučių. Paskui jis daugiau nei dvi valandas stovėjo eilėje laukdamas, kol jį apklaus

naujokus verbuojantis seržantas, kuris pasiteiravo, kuo jis užsiima pragyvenimui.

– Esu viešbučio valdytojas, – nepamelavo Abelis, o paskui pradėjo pasakoti pareigūnui apie patirtį Pirmajame pasauliniame kare. Seržantas negalėdamas patikėti tylomis spoksojo į priešais stovintį penkių pėdų septynių colių ūgio ir per devyniasdešimt penkis kilogramus sveriantį vyriškį.

– Rytoj ryte jums reikės pereiti fizinę apžiūrą, – Abeliui baigus savo monologą pasakė šauktinių seržantas ir pridūrė, tarsi tai būtų ne mažiau nei jo pareiga: – Dėkoju, kad užsirašėte savanoriu, pone Koskievičiau.

Kitą dieną Abeliui teko dar kelias valandas pralaukti prie medicininės apžiūros kabineto. Atsakingas gydytojas atvirai ir stačiokiškai įvertino bendrą jo būklę. Užimama padėtis ir sėkmė jau kelerius metus saugojo Abelį nuo panašių komentarų, tad jį tarsi šiurkščiai prabudino verdiktas 4F.

– Turite viršsvorio, jūsų regėjimas ne kažin koks, šlubuojate. Jei atvirai, Koskievičiau, jūs akivaizdžiai netinkamas. Negalime siųsti į mūšį kareivių, kurie, tikėtina, patirs infarktą dar nepamatę priešo. Tai nereiškia, jog negalime išnaudoti jūsų gabumų; kare yra daugybė administracinio darbo, jei jums įdomu.

– Ne, dėkoju... pone. Noriu kovoti su vokiečiais, ne siuntinėti jiems laiškelius.

Tą vakarą į viešbutį jis grįžo prislėgtas, tačiau nusprendė, kad dar nėra įveiktas. Kitą dieną jis išbandė kitą verbavimo punktą, tačiau paršliaužė į „Baroną“ su tokiais pačiais rezultatais. Antrasis gydytojas buvo kiek mandagesnis, tačiau lygiai taip pat neabejojo dėl Abelio būklės ir dar kartą įvertino jį 4F. Tapo akivaizdu, kad dabartinės sveikatos būklės jam nebus leista su niekuo kovoti.

Kitą rytą septintą valandą jis užsirašė į sporto salę Vakarų Penkiasdešimt septintojoje, kur pasisamdė asmeninį trenerį, kad pakeistų jo

fizinę būklę. Tris mėnesius jis kasdien darbavosi mažindamas svorį ir gerindamas bendrą pajėgumą. Jis boksavosi, ėmėsi, bėgo, šokinėjo, šuoliavo, stūmė svorius ir badavo. Kai sublogo iki septyniasdešimt aštuonių kilogramų, instruktorius pasakė, kad niekada nebus liesesnis ir geresnės formos. Abelis grįžo į pirmąjį verbavimo punktą ir užpildė tą pačią formą, vėl pasirašydamas kaip Vladekas Koskievičius. Kitas šauktinių seržantas šįkart buvo jautresnis, o medikas įrašė jį į rezervistų sąrašą.

– Tačiau aš noriu vykti į karą dabar, – užprotestavo Abelis, – kol jis dar nepasibaigė.

– Susisieksime su jumis, Koskievičiau, – patikino seržantas. – Tik palaikykite formą. Niekas nežino, kada mums jūsų prireiks.

Abelis išėjo įtūžęs, o jaunesnis, liesesnis vyriškis be klausimų buvo įrašytas į aktyvią tarnybą. Brukdamasis pro duris Abelis kaktomuša susidūrė su ištįsėliu, vilkinčiu uniforma, išgražinta medaliais, su žvaigždutėmis ant pečių.

– Atsiprašau, pone, – tarė Abelis.

– Jaunuoli, – tarstelėjo generolas.

Abelis žingsniavo toliau nė negalvodamas, kad generolas kreipėsi į jį, nes niekas nebuvo pavadinęs jo jaunuoliu nuo... negalėjo prisiminti, nuo kada, nors jam tebuvo trisdešimt penkeri.

Generolas šįkart tarstelėjo kiek garsiau:

– Jaunuoli!

Šįkart Abelis atsisuko.

– Ar man sakote, pone?

– Taip, jums, pone. Gal malonėsite ateiti į mano kabinetą, pone Rosnovski?

„Po galais, – pagalvojo Abelis. – Dabar jau niekas neišleis manęs kariauti.“

Laikinas generolo kabinetas pasirodė esąs mažas kambarėlis pastato gale su rašomuoju stalu, dviem mediniais krėslais, besilupančiais

žaliais dažais ir be durų. Abelis nebūtų leidęs net pačiam menkiausiam iš „Barono“ personalo dirbti tokiomis sąlygomis.

– Pone Rosnovski, – pradėjo generolas, – esu Markas Klarkas, vadovauju Penktajai JAV armijai. Čia atlieku patikrinimą, tad tikrąja šio žodžio prasme atsitrenkti į jus buvo maloni staigmena. Jau seniai jumis žaviuosi. Jūsų istorija iš tų, kuri įkvepia kiekvieną amerikietį. Todėl pasakykite, ką veikiate verbavimo punkte?

– O kaip jūs manot? – negalvodamas atkirto Abelis. – Atsiprašau, pone, – greitai pasitaisė, – neketinau būti grubus, tik niekas nenori leisti man dalyvauti šitame prakeiktame kare.

– O ką jūs norite daryti šitame prakeiktame kare?

– Stoti į kariuomenę ir kautis su vokiečiais.

– Kaip pėstininkas? – nepatikliai pasiteiravo generolas.

– Taip, pone. Argi jums nereikia visų vyrų, kuriuos galite surinkti?

– Be jokios abejonės, reikia, – patikino generolas Klarkas, – tačiau konkrečiai jūsų talentus galima išnaudoti kur kas geriau.

– Aš viską padarysiu, – pareiškė Abelis. – Bet ką.

– Tikrai? Dabar pat? Bet ką? Jei paprašyčiau atiduoti viešbutį mano žinion kaip armijos būstinę Niujorke, kaip reaguotumėte? Nes, jei atvirai, pone Rosnovski, man tai būtų kur kas naudingiau nei tuzinas konkrečiai jūsų nugalabytų vokiečių.

– „Baronas“ jūsų. Ar dabar leisite mane į karą?

– Jūs suprantate, kad esate pamišėlis? – pasiteiravo generolas Klarkas.

– Aš lenkas, – atkirto Abelis, ir abu nusijuokė. – Privalote suprasti, – vėl surimtėjęs tęsė Abelis. – Gimiau Lenkijoje. Mačiau, kaip mano namus užima vokiečiai, kaip rusai prievartauja mano seserį. Pabėgau iš rusų darbo stovyklos, man pasisekė, kad pasiekiau šį saugų krantą. Aš ne pamišėlis. Tai vienintelė šalis žemėje, kur gali atvykti tuščiomis ir sunkiu darbu kažko pasiekti, neatsižvelgiant į kilmę.

Dabar tie patys niekšai, kurie ketino sustabdyti mane pirmąjį kartą, nori kito karo. Ką gi, pasistengsiu, kad jie pralaimėtų.

– Na, jei jau taip nekantraujate prisijungti, pone Rosnovski, galiu jus išnaudoti, bet ne taip, kaip įsivaizduojate. Generolui Denjė reikia žmogaus, kuris visiškai atsakytų už Penktosios armijos ūkinį aprūpinimą, kol kiti kovos fronto linijoje. Napoleonas neklydo sakydamas, kad armija žygiuoja pilvu, tad jūsų vaidmuo gali būti gyvybiškai svarbus. Šitoms pareigoms reikia majoro laipsnio. Šitaip jūs neabejotinai padėtumėte Amerikai laimėti karą. Ką pasakysit?

– Susidorosiu, generole.

– Dėkoju, majore Rosnovski.

Savaitgalį Abelis praleido Čikagoje su Zofija ir Florentina. Zofija paklausė, ką daryti su penkiolika jo kostiumų.

– Pasaugok, – atkirto Abelis, – aš neketinu žūti kare.

– Esu visiškai tikra, kad nebūsi nužudytas „Barono" viešbutyje, – pasišaipė žmona, – tačiau kalbu visai ne apie tai. Tiesiog visi kostiumai dabar tau trim dydžiais per dideli.

Abelis nusijuokė ir visus senus drabužius nuvežė į Lenkijos pabėgėlių centrą. Paskui vėl išskrido į Niujorką, atšaukė visas „Barono" rezervacijas ir po dvylikos dienų perdavė pastatą Amerikos Penktajai armijai. Spauda išliaupsino šį jo veiksmą kaip nesavanaudišką poelgį žmogaus, kuris buvo Pirmojo pasaulinio karo pabėgėlis.

Kitus aštuonis mėnesius Abelis stengėsi, kad generolui Klarkui Niujorko „Barone" būtų patogu, tačiau nuolat niurnėjo ir galiausiai buvo pašauktas į aktyvią tarnybą. Jis prisistatė į Fort Beningą, kad užbaigtų karininkų mokymo programą. Kai galiausiai gavo nurodymą prisijungti prie Penktosios armijos generolo Denjė, paaiškėjo,

kad teks vykti kažkur į Šiaurės Afriką. Abelis ėmė abejoti, ar apskritai kada pastatys koją ant Vokietijos žemės.

Prieš iškeliaudamas už jūrų marių Abelis parašė testamentą, nurodydamas jo vykdytojams „Barono grupę“ palankiomis sąlygomis pasiūlyti Deividui Mekstonui, jei jis negrįžtų. Likusį turtą padalijo Zofijai ir Florentinai. Tai buvo pirmas kartas per du dešimtmečius, kai pagalvojo apie mirtį, tačiau tikrai nebuvo įsitikinęs, kad gali žūti pulko virtuvėje.

Plaukdamas iš Niujorko uosto Abelis žvelgė į Laisvės statulą ir prisiminė, kaip jautėsi kone prieš dvidešimt metų pirmą kartą ją pamatęs. Laivui praslinkus pro stovylą jis nebeatsigręžė, bet garsiai ištarė:

– Kai kitą kartą žvelgsiu jums į akis, madam, Amerika bus laimėjusi šį karą.

Abelis plaukė per Atlantą kartu su dviem geriausiais savo virėjais ir penkiais virtuvės personalo nariais, kurie neseniai įstojo į kariuomenę. Laivas atplaukė į Alžyrą tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt antrųjų gegužę. Abelis tučtuojau rekvizavo vienintelį pusėtiną Alžyro viešbutį ir pavertė jį tinkamu generolo Klarko būstinei. Kone metus teko praleisti kaitroje, dulkėse ir dykumos smėlyje rūpinantis, kad visi divizijos nariai būtų kuo geriau maitinami.

– Mes maitinamės baisiai, tačiau lažinuosi, kad valgome nepalyginamai geriau negu vokiečiai, – pakomentavo generolas Klarkas.

Nors suprato, kad yra naudingas, Abelis vis dar troško patekti į tikrą mūšį, tačiau majoras, atsakingas už aprūpinimą maistu ir gėrimais, retai siunčiamas į priešakines linijas ko kito, nei pripildyti tuščių katiliukų.

Jis reguliariai rašė Zofijai ir Džordžui, iš nuotraukų stebėjo, kaip stiebiasi numylėtoji Florentina. Kartkartėmis gaudavo laiškus iš Kurčio

Fentono, pranešančius, kad „Barono grupė“ tolygiai progresuoja, nes visi viešbučiai Rytų pakrantėje pilnutėliai dėl nuolatinio civilių ir kariškių judėjimo. Abeliui buvo liūdna, kad neteko dalyvauti Monrealio „Barono“ atidaryme, kur jam atstovavo Džordžas. Jis pirmą kartą praleido naujo viešbučio atidarymą, tačiau tai padėjo suvokti, kiek daug pasiekė Amerikoje ir kiek daug norėtų atiduoti šaliai, kurioje jautėsi kaip namuose, tačiau ne anksčiau, nei pasibaigs karas.

Abelis netrukus pasibodėjo Afrika ir katiliukais, keptomis pupelėmis, antklodėmis ir tauškučiais musėms mušti. Dykumos vakaruose būta kelių energingų susirėmimų, bent jau taip tvirtino iš fronto grįžę vyrai, tačiau pats jis niekada nematė jokių karo veiksmų. Kartą netgi pats nuvairavo tiekimo sunkvežimį į priešakines linijas, kad išgirstų šaudymą, tačiau dėl to tik dar labiau susigraužė.

Vieną dieną jo džiaugsmui buvo duotas nurodymas, kad Penktoji armija bus dislokuota Italijoje. Abelis vylėsi, kad pamažu gali nusišypsoti laimė pamatyti ir gimtinę.

Generolo Klarko vadovaujama Penktoji armija pridengiant lėktuvams ir amfibijoms išsilaipino pietinėje Italijos pakrantėje. Jie sulaukė reikšmingo pasipriešinimo, pirmiausia prie Ancijaus, paskui prie Montekasino, tačiau Abeliui kautynėse dalyvauti neteko. Jo krūtinę puošė medaliai, rodantys, kur jis buvo, o ne ką jis darė. Jis ėmė bijoti pabaigos karo, kuriame neregėjo nė vieno mūšio, bet gavo apdovanojimų už milijono patiekalų paruošimą, tačiau niekada nekūrė planų, kaip atsidurti priešakinėse linijose. Jo šansai nepagerėjo, kai jis buvo paaukštintas į pulkininkus leitenantus ir išsiųstas į Londoną laukti tolesnių nurodymų.

Po antrojo fronto atidarymo tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt ketvirtųjų birželį prasidėjo didysis puolimas į Europą per

Lamanšą. Abelis buvo perkeltas į Pirmąją armiją, vadovaujamą generolo Omaro Bredlio, konkrečiai į Devintąją tankų diviziją. Rugpjūčio dvidešimt penktąją sąjungininkai išlaisvino Paryžių. Abelis žygiavo su Amerikos ir laisvos Prancūzijos kareiviais parade Eliziejaus laukais į didvyrių sutikimą, nors ir kiek atsilikęs nuo generolo de Golio. Jis apžiūrinėjo bombų išvengusį didingą miestą ir vietoje nusprendė, kur statys pirmą „Baroną“ Europoje.

Sąjungininkai patraukė per Prancūziją ir kirto Vokietijos sieną galutiniam Berlyno šturmui. Vietinių maisto produktų beveik nebuvo, nes visą kraštą, kur žygiavo sąjungininkai, jau buvo nusiaubusi besitraukianti vokiečių armija. Kai tik Abelis atvykdavo į naują miestą, rekvizuodavo didžiausią viešbutį ir likusias maisto atsargas kitiems amerikiečių intendantams dar nė nesusigaudžius, kur dairytis. Britų ir amerikiečių karininkai visada džiaugdavosi, jei tekdavo vakarieniauti su Devintąja tankų divizija, ir spėliodavo, kur jiems pavyko nusavinti tokių šviežių produktų. Vieną kartą, kai su generolu Bredliu vakarieniavo pats generolas Patonas, kuris pats vesdavo kariuomenę į mūšį mosuodamas revolveriu dramblio kaulo rankena. Jam buvo pristatytas Abelis.

– Geriausias maistas, kurį teko ragauti šitame prakeiktame kare, – pareiškė Patonas.

Tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt penktųjų vasarį Abelis vilkėjo uniformą jau trečius metus. Jis suvokė, kad karas Europoje pasibaigs po kelių mėnesių. Generolas Bredlis vis siuntė jam sveikinimo žinutes ir bereikšmes vis besiplečiančios uniformos puošmenas, tačiau tai ne ką padėjo. Abelis meldė, kad jam būtų leista kautis vienut vieninteliame mūšyje, tačiau generolas nuduodavo negirdįs.

Nors į priešakines linijas lydėti tiekimo sunkvežimius ir tiekti maistą kariuomenei buvo jaunesniojo karininko pareiga, Abelis neretai to imdavosi pats. Lygiai kaip vadovaudamas viešbučiams, jis niekada neleisdavo niekam iš personalo susivokti, kur ir kada kitą kartą pasirodys.

Tą kovo rytą nepaliaujamas antklodėmis pridengtų kūnų neštuvuose srautas privertė Abelį apsispręsti pačiam pasižvalgyti. Nebegalėdamas ilgiau ištverti vienakrypčio kūnų be galūnių srauto, jis subūrė leitenantą, seržantą, porą kapralų, dvidešimt aštuonis eilinius ir patraukė į frontą.

Dvidešimt dvi kelio mylias tą rytą teko įveikti žudančiai lėtai. Abelis pats sėdo prie pirmojo sunkvežimio vairo – jautėsi truputį kaip generolas Patonas – ir konvojus stūmėsi po colį per pliaupiantį lietų ir tirštą klampynę; kelis kartus teko išsukti iš kelio ir leisti medikų sunkvežimiui pasinaudoti pirmumo teise grįžtant iš fronto. Sužeisti kūnai turėjo pirmenybę prieš tuščius skrandžius. Abelis meldėsi, kad dauguma būtų tik sužeisti, tačiau tik kartkartėmis linktelėjimas ar mostas išduodavo gyvybę. Sulig kiekviena murzglina mylia Abeliui vis aiškėjo, kad prie Rėmageno vyksta kažkas rimta, jis jautė, kaip spartėja jo širdies plakimas.

Kai galų gale pasiekė štabą, priešų ugnį girdėjo visai netoliese. Jis trypė koja iš pykčio stebėdamas, kaip nešikai pargabena vis daugiau negyvų arba sužeistų karių. Buvo nemalonu, kad karą tenka patirti netiesiogiai. Jis įtarė, kad bet kuris *The New York Times* skaitytojas geriau informuotas negu jis.

Sustabdęs konvojų prie lauko virtuvės Abelis iššoko iš sunkvežimio, prisidengė nuo liūties ir susigėdo, nes kiti vos už kelių mylių dengėsi nuo kulkų. Iš pradžių stebėjęs, kaip iškraunama šimtas galonų sriubos, tona sūdytos mėsos, du šimtai vištų, pusė tonos sviesto, trys tonos bulvių, šimtas dešimt svarų skardinių keptų pupelių

ir dėžės su neišvengiamu racionu skardinėse, paruoštu tiems, kurie eina į mūšio lauką, Abelis paliko virėjus ruošti maistą, eilinius – skusti bulvių, o pats nudrožė tiesiai į vadovaujančio karininko brigados generolo Džono Leonardo palapinę, pakeliui suskaičiuodamas vis daugiau nukautų arba sužeistų kareivių.

Abeliui lendant į palapinę generolas Leonardas su savo adjutantu kaip tik rovėsi laukan. Su Abeliu jis ėmė kalbėti pakeliui.

– Kuo galiu jums padėti, pulkininke? – pasiteiravo Leonardas.

– Kaip nurodyta iš vakaro, pradėjau ruošti maistą jūsų batalionui, pone.

– Dabar nereikia kvaršinti galvos dėl maisto, pulkininke. Šįryt su aušra leitenantas Barausas iš Devintosios divizijos surado nesugadintą geležinkelio tiltą į šiaurę nuo Rėmageno – Liudendorfo tiltą. Daviau įsakymą jį kirsti tučtuojau ir kitoje upės pusėje įrengti placdarmą. Iki šiol vokiečiai išsprogdino visus tiltus per Reiną dar gerokai prieš mums čia pasirodant, tad negalima sliūkinėti laukiant pietų, kad jie nesugriautų ir šito.

– Devintoji divizija persikėlė? – pasiteiravo Abelis.

– Taip, – atsakė generolas, – bet susidūrė su stipriu pasipriešinimu miške kitoje pusėje. Pirmi būriai buvo užpulti iš pasalos, Dievas žino, kiek netekome vyrų. Todėl truputį palūkėkit su maistu, pulkininke, nes dabar man rūpi išsiaiškinti, kiek vyrų grįš gyvi, kad galėtų mėgautis jūsų vakariene.

– Ar kaip nors galėčiau padėti? – pasiteiravo Abelis.

Leonardas akimirkai stabtelėjo ir atidžiai nužvelgė gerokai per daug sveriantį pulkininką, aiškiai nemačiusį mūšio.

– Kiek žmonių tiesiogiai jums pavaldūs?

– Vienas leitenantas, vienas seržantas, du kapralai ir dvidešimt aštuoni eiliniai. Iš viso trisdešimt trys vyrai, įskaitant mane, pone.

– Gerai. Su savo vyrais prisistatykite į lauko ligoninę. Tegu griebia neštuvus ir pargabena kuo daugiau sužeistųjų.

– Klausau, pone, – Abelis bėgte parbėgo į lauko virtuvę, kur dauguma jo vyrų sėdėjo palapinės kampe ir smaknojo cigaretes.

– Stokitės, jūs, dykaduoniai. Pagaliau turėsime tikro darbo.

Trisdešimt du vyrai susidomėjo.

– Paskui mane! – sukomandavo Abelis. – Bėgte marš!

Jis apsisuko ir vėl pasileido bėgte, šįkart į lauko ligoninę. Jaunas gydytojas tarėsi su šešiolika medicinos tarnybos karių, kai Abelio vos kvapą atgaunantis, netinkamas, netreniruotas būrys pasirodė prie palapinės angos.

– Kuo galiu jums padėti? – pasiteiravo gydytojas.

– Niekuo, tačiau tikiuosi, kad mes galėsim padėti jums. Turiu trisdešimt du vyrus, kuriuos generolas Leonardas paskyrė jungtis prie jūsų grupės, – jo vyrai tik dabar pirmą kartą apie tai išgirdo.

Gydytojas apstulbęs spoksojo į pulkininką.

– Supratau, pone.

– Nevadinkit manęs ponu, – paprieštaravo Abelis. – Mes čia, kad jums padėtume.

– Supratau, pone, – pakartojo gydytojas.

Jis padavė Abeliui pakuotę su Raudonojo Kryžiaus raiščiais, kuriuos virėjai, virtuvės eiliniai ir bulvių skutėjai užsirišo ant rankų, o gydytojas trumpai apsakė, kas vyksta miške kitoje Liudendorfo tilto pusėje.

– Devintoji divizija patyrė daug nuostolių. Jei kurie turit medikų patirties, liksite mūšio zonoje, kiti pargabensite atgalios kuo daugiau sužeistųjų.

Abelis džiūgavo, kad pagaliau galės aktyviai dalyvauti kare. Gydytojas, dabar vadovaujantis keturiasdešimt devyniems vyrams, paskyrė aštuoniolika nešikų, visi kareiviai gavo po sukomplektuotą mediko rinkinį. Tada jis nusivedė margaspalvį būrį per purvą ir lietų Liudendorfo tilto link, Abelis atsiliko vos per jardą. Pasiekus Reiną jis

išvydo eilių eiles antklodėmis uždengtų negyvų kūnų. Vyrai tylomis perėjo per tiltą voroje po vieną, pro likučius vokiečių sprogmenų, kurie nepajėgė suniokoti tilto pamatų.

Kuo labiau artėjo prie miško, tuo garsėjo šūviai. Abelis vienu metu jautėsi pakylėtas, kad yra taip arti priešo, ir pasibaisėjęs akivaizdumu to, ką šiuolaikiniai ginklai gali padaryti žmonėms. Iš visų pusių sklido sielvartingos aimanos kareivių, kurie iki pat šios dienos ilgesingai galvojo, kad karo pabaiga čia pat. Ne vienam jų karas buvo baigtas.

Jaunasis gydytojas vis stabteldavo, stengėsi kuo labiau padėti žmonėms, prie kurių pasilenkdavo. Kartais jis gailestingai užbaigdavo sužeistojo kančias vieninteliu pistoleto šūviu. Abelis palydėjo paeiti gebančius sužeistuosius iki Liudendorfo tilto, sutelkė nešikus padėti tiems, kurie paeiti nebegalėjo. Kol pasiekė miško pakraštį, iš pradinio būrio buvo likę tik gydytojas, vienas bulvių skutikas ir Abelis; visi kiti gabeno sužeistuosius į lauko ligoninę.

Įėję į mišką trejetas išgirdo visai priešais riaumojant priešų ginklus. Abelis matė didelio vokiečių pabūklo, paslėpto atžalyne ir vis dar nukreipto į tiltą, tačiau jau sugadinto ir netinkamo naudoti, apybraižas. Tada pasigirdo šūvių pliūpsnis, taip garsiai, jog Abelis suvokė, kad priešas turi būti vos už kelių šimtų jardų.

Jis priklaupė ant vieno kelio, sutelkęs visas jusles. Staiga priešais pasigirdo dar vienas šūvių pliūpsnis. Abelis atsistojo ir nubėgo pirmyn, paskui jį nenoromis sekė gydytojas ir bulvių lupikas. Nubėgę apie šimtą jardų jie atsidūrė sodrioje žalioje pievoje, nusagstytoje baltais krokų žiedais ir užverstoje lavonais.

– Čia tikros skerdynės! – suvaitojo Abelis, girdėdamas atsitraukiant ugnį. Gydytojas tylėjo. Jis vaitojo prieš trejus metus.

– Nepaisykit žuvusiųjų, – tepasakė. – Tiesiog ieškokit nors vieno, kuris turi kokią tikimybę išgyventi.

– Štai čia, – šūktelėjo Abelis, klaupdamasis greta Vokietijos purve gulinčio seržanto. Abelio šis negalėjo matyti, nes abi jo akys buvo išplėštos. Abelis uždėjo ant įdubų nedidelius gabalėlius tvarsčio ir kantriai laukė.

– Jis negyvas, pulkininke, – antrą kartą nė nedirstelėjęs į nukentėjusįjį pareiškė gydytojas.

Abelis nubėgo prie kito kūno, paskui prie dar vieno, tačiau visur buvo tas pats, ir tiktai vaizdas atkirstų galvų, tarsi sustatytų purve, privertė jį sustoti. Jis pajuto cituojąs žodžius, kuriuos kadaise išmoko prie barono kojų: „Skerdynės, juodas siaubas ir griuvėsiai tokie bus paprasti svečiai kasdieniai, jog motinos su šypsena stebės, kaip karas ketvirčiuoja jų vaikus.*"

– Nejau visur tas pats? – pasiteiravo.

– Keičiasi tik mūšio laukas, – atsakė gydytojas.

Patikrinęs trisdešimtą – o gal keturiasdešimtą? – kareivį Abelis dar kartą atsisuko į gydytoją. Šis mėgino išgelbėti gyvybę kapitonui, kurio visa galva, išskyrus burną ir vieną užmerktą akį, jau buvo apmuturiuota krauju permirkusiu tvarsčiu.

Abelis bejėgis stovėjo greta apžiūrinėdamas kapitono antpečius – Devintoji tankų divizija. Jis prisiminė generolo Leonardo žodžius: „Dievas žino, kiek vyrų netekome."

– Prakeikti vokiečiai, – iškošė.

– Taip, pone, – atsiliepė gydytojas.

– Jis miręs? – pasiteiravo Abelis.

– Gali būti, – mechaniškai atsiliepė gydytojas. – Jis neteko tiek daug kraujo, kad tai tik laiko klausimas, – jis pakėlė galvą. – Daugiau čia jums nėra ką veikti, pulkininke. Geriau pamėginkite nugabenti šitą į lauko ligoninę. Gal dar liko vilties? Ir praneškite bazės

* V. Šekspyras „Julijus Cezaris", vertė A. Churginas.

vadui, kad ketinu keliauti pirmyn ir man reikia visų laisvų žmonių, kuriuos jis tik gali skirti.

Abelis padėjo gydytojui atsargiai užkelti sužeistą kapitoną ant neštuvų, paskui abu su bulvių skutiku nutrepnojo lėtai per mišką, vėl per tiltą, gydytojas buvo įspėjęs, kad bet koks staigus neštuvų judesys gali baigtis mirtinu nukraujavimu. Dviejų mylių kelionėje iki lauko ligoninės Abelis neleido bulvių skutikui nė akimirkos pailsėti. Jis norėjo suteikti kapitonui visas galimybes gyventi. Paskui grįš padėti gydytojui miške.

Kai pagaliau pasiekė lauko ligoninę, abu nešikai buvo išsekę. Atiduodamas neštuvus medikams Abelis neabejojo, kad kapitonas jau negyvas.

Staiga kapitonas lėtai atmerkė nesutvarstytąją akį, įsistebeilijo į Abelį ir pamėgino pakelti ranką. Abeliui norėjosi šokinėti iš džiaugsmo tai pamačius. Jis atidavė pagarbą ir ėmė melstis, kad kareivis išgyventų.

Kai išslubčiojo iš ligoninės nekantraudamas grįžti į mišką, jį sustabdė budintis karininkas.

– Pulkininke, – kreipėsi, – visur jūsų ieškojau. Reikia pamaitinti daugiau kaip tris šimtus vyrų. Dėl Dievo, žmogau, kur jūs buvot?

– Įvairumo dėlei nuveikiau šį tą prasminga.

Lėtai pėdindamas link lauko virtuvės Abelis galvojo apie jaunąjį kapitoną. Jiems abiem karas buvo baigtas.

40

Kapitoną atsargiai nugabeno į palapinę ir švelniai paguldė ant operacinio stalo.

Viljamas matė į jį žiūrinčią slaugę, tačiau negirdėjo, ką ji sako. Nebuvo tikras, ar taip yra dėl to, kad galva apmuturiuota tvarsčiais, ar dėl to, kad jis neteko klausos. Viljamas užsimerkė ir ėmė galvoti. Daug galvojo apie praeitį; nedaug galvojo apie ateitį; jis galvojo greitai, nes galėjo mirti. Jei išgyvens, turės apsčiai laiko mąstyti. Mintimis nuklydo pas Keitę. Slaugė pastebėjo akies kamputyje išriedėjusią ašarą.

Keitė nesuprato Viljamo apsisprendimo stoti į kariuomenę. Jis pripažino jos negebėjimą suprasti, taip pat suvokė, kad niekada nepajėgs aiškiai išdėstyti, pateisinti, pagrįsti savo noro, todėl net liovėsi mėginęs. Jį vis persekiojo jos neviltingo veido jiems išsiskiriant paveikslas. Viljamas niekada iš tikrųjų negalvojo apie mirtį – kaip ir visi jauni vyrai – tačiau dabar desperatiškai troško gyventi ir grįžti į šeimą.

Kol grįš, Viljamas paliko „Lesterį" sutartinai valdyti Tedui Lyčui ir Toniui Saimonsui. Kol grįš... Jis nepaliko jokių nurodymų tuo atveju, jei negrįš. Tiedu irgi nesuprato. Kai jis galiausiai užsiverbavo, negalėjo pažiūrėti vaikams į akis. Ričardas vos sulaikė ašaras, kai tėtis paaiškino, kad vaikas negali vykti drauge kovoti su vokiečiais. Virginija ir Liusė, dėkui Dievui, buvo per mažos, kad ką suprastų.

Pirmiausia Viljamas buvo pasiųstas į karininkų mokyklą Vermonte. Paskutinį kartą buvo Vermonte slidinėti su Matu: lėtai kildavo į kalvą ir strimgalviais leidosi žemyn. Viena buvo tikra: jei Matas

būtų gyvas, jis irgi būtų išėjęs savanoriu. Kursai truko tris mėnesius, ir Viljamas tapo geresnės formos, nei buvo išeidamas iš Harvardo.

Pirmiausia jį paskyrė į amerikiečių pilną Londoną, kur jis tarnavo kaip tarpininkas tarp amerikiečių ir britų. Jis buvo apgyvendintas „Dorčesteryje", kurį britų karo taryba buvo paskyrusi naudoti amerikiečių vyriausiajai vadovybei. Viljamas kažkur perskaitė, kad Abelis Rosnovskis tokiam pačiam tikslui paskyrė Niujorko „Baroną", ir tyliai pašlovino vyruko didžiadvasiškumą. Elektros srovės nutrūkimai, lėktuvai, sviediniai ir oro pavojaus sirenos leido suvokti, kad jis dalyvauja kare, tačiau Viljamas jautėsi keistai atskirtas nuo to, kas vyksta vos už šimto mylių į pietryčius nuo Haid Parko kampo. Visą gyvenimą jis rodydavo iniciatyvą, niekada nebuvo tik stebėtojas. Važinėtis tarp Eizenhauerio personalo štabo Sent Džeimse ir Čerčilio karo operacijų kambario Stori Geitse, Viljamo supratimu, nebuvo iniciatyvu. Neatrodė, kad per visą karą jis akis į akį susidurs su vokiečiais, nebent Hitleris atžygiuos į Vaitholą ir Trafalgaro aikštę, tada netgi Nelsonas tikriausiai nužengs nuo postamento ir prisijungs prie kovojančių.

Kai JAV Pirmosios armijos divizija buvo pasiųsta į Škotiją pratyboms su *Black Watch**, Viljamas buvo išsiųstas kartu kaip stebėtojas. Lėtos, ilgos kelionės traukiniu į šiaurę metu Viljamas pradėjo suvokti, kad jis ne daugiau nei liaupsinamas pasiuntinukas, ir ėmė svarstyti, kodėl apskritai užsiverbavo. Tačiau atsidūrus Škotijoje viskas pasikeitė. Čia ore tvyrojo mūšio triukšmas, kariai ruošėsi susidurti su priešu. Grįžęs į Londoną Viljamas padavė prašymą tučtuojau būti paskirtas į Pirmąją armiją. Jo viršininkas, kuris negalėjo patikėti, kad žmogų, norintį dalyvauti mūšyje, laiko už rašomojo stalo, nesiginčijo.

Nusprendus, kad Viljamas Kainas pakankamai tinkamas mirti, jis grįžo į Škotiją ir įstojo į pulką Invereryje ruoštis išsilaipinimui,

* Taip vadinamas Škotijos karališkojo pulko trečiasis arba pėstininkų batalionas.

kuris, kaip visi žinojo, turėjo įvykti netrukus. Mokymai buvo sunkūs ir įtempti. Naktiniai mokomieji mūšiai Škotijos kalvose su „Juodaisiais sargybiniais" labai skyrėsi nuo raportų rašymo vakarų „Dorčesteryje" ir skubėjimo į saugų rūsio prieglobstį vos pasigirdus oro pavojaus sirenai.

Po trijų mėnesių kapitonas Viljamas Kainas parašiutu buvo išmestas Šiaurės Prancūzijoje, kad prisijungtų prie generolo Bredlio armijos žygyje per Europą. Ore tvyrojo pergalės kvapas, o Viljamas troško būti pirmuoju sąjungininkų kariu Berlyne.

Pirmoji armija žygiavo link Reino, pasiryžusi kirsti kokį tik ras tiltą. Kapitonas Kainas tą rytą gavo įsakymą su savo divizija įveikti Liudendorfo tiltą ir atidengti ugnį į priešą už mylios į šiaurės rytus nuo Rėmageno, miške kitame upės krante. Nuo kalvos keteros jis stebėjo, kaip Devintoji tankų divizija keliasi per tiltą, ir kiekvieną akimirką baiminosi, kad tiltas išlėks į orą.

Kapitonui Kainui buvo pavaldūs šimtas dvidešimt vyrų, dauguma kurių, kaip ir jis pats, pirmą kartą ėjo į mūšį. Čia ne pratybos su suktais škotais, apsimetant, jog nugalabysi kits kitą tuščiais šoviniais, o paskui sumišai traukiant į valgyklą. Čia vokiečiai buvo tikri, tikros kulkos, tikra mirtis ir, žinoma, nedaugelis paskui kartu vakarieniaus.

Kol pasiekė miško pakraštį, Viljamas ir jo vyrai nesutiko jokio pasipriešinimo, todėl nusprendė paskubėti. Jis jau pradėjo galvoti, kad Devintoji tankų divizija labai rūpestingai atliko savo užduotį, tad jam ir jo pulkui telieka sekti įkandin, kai staiga tarsi iš niekur pasipylė kulkų ir sviedinių kruša. Regis, viskas užgriuvo vienu metu. Vyrai puolė ant žemės, bandė surasti medį pasislėpti, tačiau daugiau nei pusės pulko neliko per sekundes. Mūšis, jei galima jį taip pavadinti, truko mažiau nei minutę, Viljamas nespėjo nė pamatyti vokiečių. Susigūžęs už medžio ant drėgno samanų pakloto savo siaubui pamatė per mišką ateinančią kitą Devintosios tankų divizijos grandį. Nė nemąstęs jis išbėgo iš užuoglaudos į atvirą plotą įspėti vyrų apie pasalą.

Pirmoji kulka pataikė į galvos šoną, jis susmuko ant kelių, bet vis dar mojavo ir šūkavo kaip paklaikęs, norėjo įspėti besiartinančius draugus. Kita kulka įsmigo į kaklą, trečioji – į krūtinę. Jis gulėjo nejudėdamas Vokietijos purve ir laukė, kol numirs nė nepamatęs priešo – purvina, neherojiška mirtis.

Paskui Viljamas teprisimena, kad buvo gabenamas neštuvais, tačiau nieko nematė ir negirdėjo, tad buvo įdomu, ar naktis, ar jis apako. Kelionė atrodė ilga, o paskui jis atsimerkė ir pamatė pulkininką, kuris atidavė pagarbą ir iššlubčiojo iš palapinės. Kažkur tas žmogus atrodė matytas, tačiau Viljamas negalėjo suprasti, kur. Medikai nugabeno jį į palapinę ir paguldė ant operacinio stalo. Jis bandė kovoti su miegu bijodamas, kad gali nebeprabusti.

Viljamas suvokė, kad kažkokie žmonės bando jį pajudinti. Jie pavertė jį kuo švelniau, o paskui vienas įbedė adatą. Viljamas kietai įmigo, sapnavo Keitę, savo motiną, paskui Matą, žaidžiantį futbolą su jo sūnumi Ričardu. Jis miegojo.

Paskui pabudo. Tikriausiai buvo perkeltas į kitą lovą; mintis apie neišvengiamą mirtį pakeitė vilties blyksnis. Jis tysojo nejudėdamas, vienintelę akį įsmeigęs į brezentinį palapinės stogą, galvos pajudinti nepajėgė. Atėjusi slaugė pirmiausia patikrino įrašus, paskui pažvelgė į ligonį. Jis miegojo.

Paskui pabudo. Kiek laiko praėjo? Kita slaugė. Šįkart jis matė kiek daugiau, dabar galėjo kiek pajudinti galvą, tik baisiai skaudėjo; jis gulėjo atsimerkęs tiek, kiek pajėgė, labai norėjo gyventi, tada užmigo.

Paskui pabudo. Jį apžiūrinėjo ketvertas gydytojų. Ką nuspręs? Viljamas negirdėjo, ką jie sako, tad nieko ir nesužinojo. Jis dar kartą buvo perneštas, šįkart į greitosios pagalbos automobilį. Durys užsidarė, buvo užvestas variklis ir greitoji pajudėjo grublėtu keliu, o greta sėdėjo nauja slaugė ir tvirtai jį prilaikė. Regis, kelionė truko

kokią valandą, tačiau Viljamas nepernelyg tepasikliovė savo laiko nuovoka. Greitoji pasiekė lygesnį paviršių, galiausiai sustojo. Jis vėl buvo nešamas, iš pradžių lygiu paviršiumi, paskui nuožulniai į viršų į tamsią patalpą. Kiek palaukus patalpa pradėjo judėti, tikriausiai tai buvo kitas greitosios automobilis. Patalpa pakilo. Slaugė suleido jam dar vieną adatą, ir Viljamas nieko nebeprisiminė, kol pajuto, kad lėktuvas ima leistis ir sustoja. Jį dar kartą perkėlė. Dar viena greitoji, dar viena slaugė, kitas aromatas, kitas miestas. Niujorkas. Nėra kito tokio kaip Niujorko aromato. Paskutinė greitoji vežė jį lygesniu paviršiumi nuolat sustodama ir vėl pajudėdama, kol galiausiai atvyko į numatytą vietą.

Jį vėl nešė, laiptais į viršų, į nedidelį baltai išdažytą kambarį, kur paguldė į patogią lovą. Pajuto, kaip galva paliečia minkštą pagalvę, o kai kitą kartą pabudo, pamanė, kad yra vienas. Tačiau paskui žvilgsnis susifokusavo, ir jis pamatė greta stovinčią Keitę. Pabandė pakelti ranką ir ją paliesti, pasakyti ką nors, tačiau žodžių išspausti nepavyko. Ji šypsojosi, o jis žinojo, kad jo šypsenos ji negali matyti, o kai jis vėl pabudo, ji tebebuvo šalia, tačiau buvo apsivilkusi kitą suknutę. Kiek kartų ji buvo atėjusi ir išėjusi? Ji vėl nusišypsojo. Jis pabandė kiek pasukti galvą ir pamatė savo sūnų Ričardą. Jis užaugo toks aukštas, toks išvaizdus. Viljamas panoro pamatyti savo dukteris, tačiau daugiau pasukti galvos negebėjo. Jos pačios atėjo į jo regos lauką. Virginija – argi ji jau gali būti tokia didelė, ar tikrai? Ir Liusė – tiesiog neįtikėtina. Kur pradingo metai? Jis užmigo.

Paskui pabudo. Jau galėjo sukioti galvą, dalis tvarsčių buvo nuimta, jis matė aiškiau. Bandė kažką pasakyti, tačiau žodžiai strigo. Keitė jį stebėjo, dabar jos šviesūs plaukai buvo trumpesni, nebekrito ant pečių, jos švelnios rudos akys ir nepamirštama šypsena atrodė taip nuostabiai, ji buvo tokia graži. Jis ištarė jos vardą. Ji nusišypsojo, jis užmigo.

Pabudo. Dar mažiau tvarsčių. Šį kartą prabilo sūnus.

– Sveikas, tėti, – balsas užlūžo.

Jis išgirdo ir atsakė:

– Sveikas, Ričardai, – tačiau neatpažino savo balso skambesio. Slaugė padėjo jam atsisėsti. Jis padėkojo. Petį palietė gydytojas.

– Blogiausia jau praeity, pone Kainai. Dabar jau neužtruks, kol galėsite keliauti namo.

Kai į palatą Virginijos ir Liusės lydima įėjo Keitė, jis šypsojosi. Jis norėjo tiek daug paklausti. Nuo ko pradėti? Atmintyje žiojėjo spragos, kurios prašyte prašėsi užpildomos. Keitė papasakojo, kad jis vos nemirė. Šitai jis žinojo, tačiau nesuvokė, kad jau metai praėjo nuo tada, kai jo divizija miške prie Rėmageno pateko į pasalą.

Kur pasidėjo nežinomybės, prarasto gyvenimo, mirtį primenantys mėnesiai? Ričardui jau buvo dvylika, jau pasiruošęs į Sent Polį. Virginija devynerių, Liusė beveik septynerių. Jam derės iš naujo juos visus pažinti. Keitė atrodė dar gražesnė, nei jis prisiminė. Ji papasakojo, kad niekada nesusitaikė su galimybe, jog jis mirs, apsakė, kaip sekėsi Ričardui mokykloje, kad Virginija su Liuse – vienas vargas. Ji pasiryžo, įsidrąsino papasakoti jam apie randus ant veido ir krūtinės; reiks laiko, kol sugis. Ji dėkojo Dievui už tai, kad gydytojai su pasitikėjimu tvirtino, jog jo protas nepažeistas, kad bėgant laikui regėjimą taip pat atgaus. Keitė tenorėjo padėti vyrui pasveikti. Kai galiausiai galėjo kalbėti, pirmiausia Viljamas paklausė:

– Kas laimėjo karą?

Viljamui sveikstant visi šeimos nariai atliko savo vaidmenį. Ričardas padėjo tėvui vaikščioti, kol galiausiai jam nebereikėjo ramentų. Liusė padėjo jam valgyti, kol galiausiai jis vėl gebėjo naudotis peiliu ir šakute. Virginija skaitė jam Marką Tveną – Viljamas nebuvo

tikras, kuriam iš jų skaitymas naudingesnis, abu tuo mėgavosi. Keitė nesudėdavo bluosto naktimis, kai nemiegodavo jis. O tada pagaliau gydytojai leido jam grįžti namo Kalėdoms.

Atsidūrus Rytų Šešiasdešimt aštuntojoje gatvėje sveikimas paspartėjo, gydytojai pranašavo, kad po kokių šešių mėnesių jis galės grįžti į darbą. Kiek randuotas, tačiau tikrai gyvybingas, jis pagaliau sutiko priimti lankytojus.

Pirmasis apsilankė Tedas Lyčas, kurį Viljamo išvaizda kiek nustebino – tam jis nebuvo pasiruošęs. Iš jo Viljamas patyrė, kad ir jam nesant „Lesteris" klestėjo, kad kolegos laukia nesulaukia jo grįžtant. Taip pat Lyčas papasakojo, kad pasimirė senasis Rupertas Korksmitas. Kitas lankytojas, Tonis Saimonsas, taip pat turėjo naujienų: mirė Alanas Loidas. Viljamas jautė, jog pasiges jų nuovokios išminties. Tomas Koenas paskambino pasakyti, kaip džiaugiasi girdėdamas, jog Viljamas sveiksta, ir patvirtinti, tarsi to reikėtų, kad laikas bėga, kad jis jau pusiau atsistatydinęs ir daugumą savo klientų perdavė sūnui Tadui, kuris atidarė kontorą Niujorke. Viljamas pastebėjo, kad abiejų Koenų vardai – kaip apaštalų.

– Beje, turiu tokios informacijos, kurią jūs tikriausiai norėsite sužinoti.

Viljamas tylėdamas klausėsi senojo teisininko ir staiga supyko, labai supyko.

41

1945 m. gegužės 7 d. Reimse generolas Alfredas Jodlis pasirašė Vokietijos besąlyginės kapituliacijos aktą. Karas Europoje pasibaigė. Po trijų mėnesių Abelis grįžo į Niujorką ruoštis pergalės šventimo iškilmėms.

Ir vėl gatvėse buvo pilna jaunų uniformuotų vyrų, tačiau šįkart jų veiduose švytėjo palengvėjimas ir pakili nuotaika, ne priverstinis linksmumas.

Abelį liūdino tokios daugybės vienakojų, vienarankių, aklų ar baisiai randuotų žmonių vaizdas. Šiems karas niekada nesibaigs, nesvarbu, kokie dokumentai pasirašyti kitame pasaulio gale.

Jis nuėjo į „Baroną“ su pulkininko uniforma, tačiau niekas jo nepažino. Kai pastarąjį kartą, daugiau nei prieš trejus metus, matė jį civilio drabužiais, jaunatviškame jo veide nebuvo matyti raukšlių. Dabar Abelis Rosnovskis atrodė vyresnis nei trisdešimt devynerių, o gilios vagos kaktoje liudijo, kad karas paliko savo žymę. Jis liftu pakilo į keturiasdešimt antrą aukštą, į savo kabinetą, kur apsaugininkas griežtai pasakė, kad jis pakilo ne į tą aukštą.

– Kur Džordžas Novakas? – pasiteiravo Abelis.

– Jis Čikagoje, pulkininke, – atsakė apsaugininkas.

– Tada prašyčiau jam paskambinti.

– Kaip perduoti, kas jo teiraujasi?

– Abelis Rosnovskis.

Apsaugininkas sureagavo žaibiškai.

Kitame linijos gale sutraškėjo pažįstamas Džordžo balsas. Abelis akimirksniu suvokė, kaip gera grįžti ir kaip baisiai norėjo namo.

Jis nusprendė nė akimirkos nebepasilikti Niujorke, iš karto įveikti iki Čikagos likusias aštuonis šimtus mylių lėktuvu. Į lėktuvą jis pasiėmė paskutines Džordžo ataskaitas ir perskaitė visas smulkmenas apie „Barono grupės“ progresą karo metais. Buvo akivaizdu, kad jam nesant Džordžas sugebėjo išlaikyti verslą stabilų. Tačiau Abelis suvokė, kad norint judėti pirmyn teks nedelsiant samdyti naujus darbuotojus, kol konkurentai nenugvelbė iš fronto grįžusių geriausių.

Midvėjaus oro uoste prie vartelių laukė Džordžas. Jis vargiai tepasikeitė: gal kiek priaugo svorio, išslinko keli plaukai, tačiau pasakojantis kits kitam pastarųjų trejų metų aktualijas kone dingojosi, kad Abelis nė nebuvo išvykęs. Čikagos Baronas amžinai liks dėkingas „Juodajai strėlei“, kad suvedė jį su viceprezidentu.

Džordžas pastebėjo, kad Abelis šlubčioja kiek pastebimiau.

– Viešbučių verslo Hopalongas Kasidis*, – pasišaipė. – Netrukus neturėsi kuo pasiramstyti.

– Tiktai lenkas gali pasakyti tokią nesąmonę, – atkirto Abelis.

Džordžas nusišiepė kaip šeimininko subartas šunytis.

– Dėkui Dievui, kad turėjau buką lenką, kuris viskuo rūpinosi man beieškant vokiečių, – pasitaisė Abelis.

– Radai kelis?

– Vos išgirdę, kad aš ateinu, visi išsilakstydavo.

– Jie tikriausiai ragavo tavo patiekalų, – spėjo Džordžas.

Prieš važiuodamas namo Abelis neatsispyrė pagundai apeiti Čikagos „Baroną“. Dėl karo metų stokos išorinė prabanga kiek nusitrynė. Abelis matė, jog šį tą reikia pataisyti, gal ir pakeisti, tačiau tai gali palaukti. Šiuo metu jis tenorėjo pamatyti žmoną ir dukterį. Tačiau parsiradęs namo patyrė pirmą sukrėtimą. Džordžas per trejus metus

* Hopalongas Kasidis (*Hopalong Cassidy*) – tai pramanytas 1904 m. sukurtas personažas kaubojus.

mažai pasikeitė, tačiau vienuolikmetė Florentina buvo išsiskleidusi į nuostabią jauną merginą, o štai Zofija, vos trisdešimt aštuonerių, išstorėjo, vilkėjo nemadingai ir pirma laiko virto vidutinio amžiaus matrona.

Iš pat pradžių jiedu su Abeliu net nežinojo, kaip elgtis, ir tiktai po kelių savaičių Abelis pradėjo suvokti, kad jų santykiai niekada nebebus tokie kaip anksčiau. Zofija nė nesistengė rodyti, kad jo pasiilgo, regis, nė nesididžiavo jo pasiekimais. Jos nesidomėjimas Abelį liūdino, o kai jis pabandė įtraukti žmoną į savo gyvenimą ir darbus, ji paprasčiausiai nesureagavo. Atrodė, Zofija nusiteikusi likti namuose ir kuo mažiau domėtis „Barono grupe". Abelis abejojo, kiek ilgai pajėgs likti ištikimas. Retomis progomis, kai jiedu mylėdavosi, vyras imdavo galvoti apie kitas moteris. Netrukus jis pradėjo ieškoti bet kokių dingsčių sprukti iš Čikagos ir nuo tyliai kaltinančio Zofijos žvilgsnio.

Per pirmus šešis mėnesius jis aplankė visus „Barono grupės" viešbučius, lygiai taip pat, kaip perimdamas „Ričmondo grupę" po Deiviso Lerojaus mirties. Jei kelionė pasitaikydavo mokyklos atostogų metu, dažniausiai jį lydėdavo Florentina. Per metus visi viešbučiai grįžo prie Abelio numatytų aukštų standartų, tad Čikagos Baronas buvo pasiruošęs judėti pirmyn. Grupės ketvirtiniame susirinkime jis informavo Kurtį Fentoną, kad rinkos tyrimų grupė pataria statyti viešbutį Meksikoje, kitą – Brazilijoje, ir toliau ieško naujų vietų.

– Meksiko „Baronas" ir Rio de Žaneiro „Baronas", – skanavosi pavadinimais Abelis. – Kas būtų patikėjęs?

– Na, lėšų padengti statybos kaštus pakaktų, – patikino Fentonas. – Jums nesant grynųjų prisikaupė. Tiesą sakant, galite statyti viešbutį kur tik panorėjęs. Dievas žino, kada sustosit, pone Rosnovski.

– Vieną dieną, pone Fentonai, aš pastatysiu „Baroną" Varšuvoje. Tiktai tada pradėsiu galvoti, kaip sustoti. Gal ir nedaug nuveikiau

triuškinant vokiečius, tačiau dar turiu suvesti šiokias tokias sąskaitas su rusais.

Fentonas nusijuokė. Tą vakarą, perpasakodamas įvykius žmonai, jis pridūrė: „Kodėl tada ne Maskvos „Baroną“?“

– Tad kokia mano padėtis „Lesterio“ banko atžvilgiu? – pasiteiravo Abelis.

Staigus tono pokytis sukėlė Fentonui nerimą. Jam nepatiko, kad Abelis aiškiai laikė Viljamą Kainą atsakingu už pirmalaikę Deiviso Lerojaus mirtį. Bankininkas atskleidė aplanką be pavadinimo ir pradėjo skaityti:

– „Lesterio, Kaino ir kompanijos“ akcijos padalintos tarp šešiolikos Lesterio šeimos narių bei šešių buvusių arba esamų tarnautojų. Didžiausias akcininkas yra ponas Viljamas Kainas, turintis aštuonis procentus šeimos fondo.

– Ar kas nors iš Lesterių šeimos nori parduoti savo akcijas? – pasiteiravo Abelis.

– Galbūt, jei pasiūlytume tinkamą kainą. Panelė Siuzana Lester, velionio Čarlzo Lesterio duktė, davė pagrindo tikėti, kad svarstytų galimybę išsiskirti su savo akcijomis, šiokį tokį susidomėjimą parodė ir ponas Peteris Parfitas, buvęs „Lesterio“ banko valdybos pirmininko pavaduotojas.

– Kiek procentų jie turi?

– Siuzana Lester turi šešis procentus, Parfitas – du.

– Kiek jie nori?

Kol Fentonas tikslinosi, Abelis peržvelgė paskutinę „Lesterio“ metinę ataskaitą. Jo akys sustojo prie septinto, pabraukto, punkto. Jis nusišypsojo.

– Panelė Lester už šešis procentus pageidautų dviejų milijonų dolerių, ponas Parfitas su savo dviem išsiskirtų už milijoną.

– Parfitas godus, – tarstelėjo Abelis. – Palauksim, kol išbadės. Tučtuojau nupirkit Siuzanos Lester akcijas neatskleisdamas, kam

atstovaujat, ir tučtuojau praneškit apie bet kokius pasikeitimus iš Parfito pusės.

Kurtis Fentonas užsikosėjo.

– Ar kas nors neduoda jums ramybės, pone Fentonai?

Fentonas dvejojo.

– Ne, viskas gerai, – atitarė neįtikinamai.

– Gerai, nes įvesiu dar vieną žmogų, kuris kartu su manimi vadovaus šiems konkretiems atsiskaitymams, tikriausiai jį pažįstate. Henris Osbornas.

– Kongresmenas Osbornas?

– Taip. Jūs jį pažįstate?

– Tik iš reputacijos, – pasakė Fentonas su vos regima nepritarimo gaida.

Abelis nekreipė dėmesio į numanomą komentarą. Pats labai gerai žinojo Osborno reputaciją, tačiau kongresmenas galėjo prasibrauti pro biurokratų aparatą ir pasiekti greitų politinių sprendimų, todėl, Abelio nuomone, buvo verta rizikuoti. Be to, abu turėjo dar šį tą bendra – neapkentė Viljamo Kaino.

– Taip pat pakviesiu poną Osborną tapti „Barono grupės“ direktoriumi.

– Kaip pageidaujate, – neapsidžiaugė Fentonas, svarstydamas, ar derėtų išsakyti asmeninius nuogąstavimus dėl Osborno.

– Praneškite, kai užbaigsite sandorį su panele Lester.

– Gerai, pone Rosnovski, – atsakė Fentonas, užversdamas aplanką.

Grįžęs į „Baroną“ Abelis rado vestibiulyje laukiantį Osborną.

– Kongresmene, – spausdamas ištiestą ranką kreipėsi Abelis, – papietausit su manim?

– Dėkoju, barone, – pašmaikštavo Osbornas.

Abu nusijuokė ir ranka rankon nudrožė į valgomąjį, kur susėdo prie kampinio staliuko. Abelis griežtai įspėjo padavėją pastebėjęs, kad tunikoje stinga sagos.

– Kaip laikosi jūsų žmona, Abeli?

– Tarpsta. O jūsiškė, Henri?

– Tiesiog puikiai.

Abu žinojo, jog sutartinai meluoja.

– Jokių įdomių naujienų?

– Ta lengvata, kurios reikėjo Sietle, pasirūpinta, – prislopintu balsu tarė Osbornas. – Vietinėje taryboje dokumentai bus prastumti artimiausiomis dienomis. Pradėti statyti naują „Baroną“ Sietle galėsite kitą mėnesį.

– Juk nieko pernelyg neteisėto, tiesa?

– Nieko, ko nedarytų ir jūsų konkurentai, – patikino Henris. – Šitai galiu pažadėti.

– Džiaugiuosi tai girdėdamas, Henri. Nenoriu jokių problemų su teisėsauga.

– Ne, ne, – patikino Osbornas. – Tik mudu tiksliai žinome, kas vyksta.

– Puiku. Pastaraisiais metais jūs man be galo daug pasitarnavote, Henri, todėl siūlau nedidelį atlygį už paslaugas. Ar norėtumėte tapti vienu iš „Barono grupės“ direktorių?

– Būčiau pamalonintas, Abeli, – atsakė kongresmenas.

– Nepersistenkite, Henri. Šiaip ar taip, jau kurį laiką to siekiate, – abu nusijuokė. – Tačiau būsiu sąžiningas, parūpindamas valstijų ir miestų statybos leidimus jūs buvote neįkainojamas. Aš pernelyg užimtas, kad tvarkyčiau reikalus su politikais ir biurokratais. Šiaip ar taip, Henri, jie mieliau turi reikalų su baigusiu Harvardą – net jei duris atidarinėja koja.

– Jūsų atlygis labai dosnus, Abeli.

– Nė kiek ne daugiau, nei nusipelnėte. O dabar norėčiau, kad imtumėtės suktesnio darbelio. Tai susiję su mūsų bendru draugu Bostone.

42

Laiškas gulėjo ant stalelio prie Viljamo krėslo svetainėje. Jis paėmė laišką ir perskaitė trečią kartą vis mėgindamas įsivaizduoti, kodėl Abelis Rosnovskis taip baisiai stengiasi nusipirkti kuo daugiau „Lesterio“ akcijų ir kodėl jis paskyrė Henrį Osborną „Barono grupės“ direktoriumi. Iš atminties surinko telefono numerį.

Atvykus į Rytų Šešiasdešimt aštuntąją gatvę Tadui Koenui nereikėjo prisistatyti – kaip nulietas tėvas. Plaukai žilo ir retėjo tose pačiose vietose, aukštas liesas kūnas buvo įspraustas į panašų kostiumą. Galbūt netgi į tą patį kostiumą.

– Jūs manęs nepamenate, pone Kainai, – pasakė teisininkas.

– Žinoma, prisimenu, – atsakė Viljamas stodamasis paspausti rankos. – Didieji debatai Harvarde, tūkstantis devyni šimtai dvidešimt...

– ...aštuntaisiais. Debatus jūs laimėjote, tačiau paaukojote narystę „Porceliano“ klube.

Viljamas prapliupo juoku.

– Jei būtume buvę vienoje komandoje, gal mums būtų pasisekę geriau. Viliuosi, kad jūsiškė socialistinė pakraipa leis jums darbuotis begėdžiui kapitalistui.

Akimirką abu vėl buvo baigiamojo kurso studentai.

Viljamas nusišypsojo.

– Mes tada taip ir neišgėrėme „Porceliane“. Ko pageidautumėt?

Tadas Koenas pasiūlymą atmetė.

– Negeriu, – atsakė mirkteldamas tuo pačiu nuginkluojančių būdu, kurį Viljamas taip gerai prisiminė. – Bijau, kad dabar ir aš esu begėdis kapitalistas.

Pasirodė, jog ant pečių jis nešioja ir neprastesnę kaip tėvo galvą. Aiškiai buvo visapusiškai informuotas apie Rosnovskio ir Osborno bylą ir gebėjo atsakyti į visus Viljamo klausimus. Viljamas aiškiai išdėstė, ko pageidauja dabar.

– Skubaus pranešimo, paskui duomenų atnaujinimo kas trys mėnesiai. Slaptumas – pirmaeilės svarbos. Man reikia žinoti, kodėl Abelis Rosnovskis perka „Lesterio" akcijas. Ar jis vis dar galvoja, kad aš kaltas dėl Deiviso Lerojaus mirties? Ar jis nepaliaus kovoti su „Kainu ir Kebotu" netgi dabar, kai bankas tapo „Lesterio" dalimi? Kokį vaidmenį čia atlieka Henris Osbornas? Ar mano susitikimas su Rosnovskiu padėtų, ypač jei pasakyčiau, kad bankas, o ne aš atsisakė paremti „Ričmondo grupę"?

Tado rašiklis brėžė popierių taip pat nuožmiai kaip anksčiau jo tėvo.

– Visi šie klausimai turi būti kaip galima greičiau atsakyti, kad galėčiau nuspręsti, ar būtina pranešti tarybai.

Tadas Koenas nusišypsojo drovia tėvo šypsena ir užsegė aplanką.

– Apgailestauju, kad teko jus tokiu būdu sutrukdyti, kol tebesate sveikstantis ligonis. Pranešiu, vos išsiaiškinsiu faktus. – Prie durų stabtelėjo. – Didžiai žaviuosi tuo, kaip pasielgėte prie Rėmageno.

Tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt šeštų metų gegužės septintą dieną Abelis išvyko į Niujorką švęsti pirmųjų pergalės metinių. „Barono" viešbutyje jis suruošė vakarienę daugiau nei tūkstančiui lenkų kilmės amerikiečių veteranų, kaip garbės svečią pakvietė generolą Kazimiežą Sosnovskį, vadovavusį lenkų pajėgoms Prancūzijoje. Jis laukė ir ruošėsi šiam įvykiui kelias savaites ir pakvietė Florentiną lydėti jį į Niujorką, nes Zofija aiškiai parodė, jog niekur nesiruošia vykti.

Šventės vakarą banketų salė Niujorko „Barone“ buvo tikrai didingai išpuošta. Visi šimtas dvidešimt staliukų buvo išdabinti amerikietiškomis juostelėmis ir žvaigždėmis bei balta ir raudona lenkų vėliavos spalvomis. Sienas puošė didžiulės Eizenhauerio, Patono, Bredlio, Klarko, Paderevskio ir Sikorskio nuotraukos. Abelis sėdėjo centrinio stalo viduryje su generolu iš dešinės, Florentina – iš kairės pusės.

Po septynių patiekalų vaišių generolas Sosnovskis pakilo ir kreipėsi į susirinkusiuosius. Jis paskelbė, kad pulkininkas Rosnovskis iki gyvos galvos paskirtas lenkų veteranų asociacijos prezidentu pripažįstant jo asmeninį indėlį besirūpinant lenkų kilmės amerikiečiais, o ypač karo metu JAV armijai dosniai perduotą Niujorko „Baroną“. Kažkas kiek kauštelėjęs iš salės galo šūktelėjo: „Tie, kurie išgyveno vokiečius, kažkaip atsilaikė ir prieš Abelio maitinimą.“

Tūkstančiai veteranų nusijuokė, džiugiai gerdami į Abelio sveikatą Dancigo degtinę. Tačiau visi nuščiuvo, kai generolas ėmė jaudinančiai pasakoti apie padėtį pokario Lenkijoje, kuri atsidūrė stalininės Rusijos gniaužtuose, ir paragino bičiulius emigrantus nenuilstamai kautis už gimtinės suvereniteto išsaugojimą. Abelis, kaip ir visi kiti salėje, norėjo tikėti, kad Lenkija vieną dieną vėl bus laisva. Taip pat jis svajojo pamatyti ir susigrąžinti pilį, tačiau abejojo, ar tai kada bus įmanoma, atsižvelgiant į gudrius Stalino manevrus Jaltoje.

Paskui generolas priminė svečiams, kad lenkų kilmės amerikiečiai, skaičiuojant vienam gyventojui, kare paaukojo daugiau gyvybių nei kuri kita Amerikos etninė grupė.

– Kiek amerikiečių žino, kad Lenkija neteko šešių milijonų žmonių, o Čekoslovakija – šimto tūkstančių? Yra sakančių, kad mes kvailiai, jog nepasidavėm, nes žinojom, kad būsime nugalėti. Kaip gali tauta, kuri su kavalerija stojo prieš nacistų tankus, galvoti, jog bus nugalėta? Tikinu jus, bičiuliai, mūsų niekada nenugalės!

Galiausiai atidiems klausytojams generolas papasakojo, kaip Abelis nuvedė vyrų būrį gelbėti Rėmageno mūšyje sužeistų karių. Jam baigus, veteranai atsistojo ir garsiai pasveikino abu vyrus. Florentinos šypsena rodė, kaip ji didžiuojasi savo tėvu.

Abelis nustebo, kai jo patirtis mūšio lauke prie Rėmageno pateko į kitos dienos laikraščius, nes lenkų pasiekimai retai būdavo nušviečiami kitoje žiniasklaidoje nei *Dziennik Związkowy*. Jis šildėsi naujai atrastoje šlovėje kaip neapdainuotas Amerikos didvyris ir didžiąją dalį dienos praleido pozuodamas fotografams ir dalydamas interviu.

Vakare, kai pagaliau nusileido saulė, Abelis pajuto, jog įtampa kiek sumažėjo. Generolas išskrido į Los Andželą vykdyti kitą misiją, Florentina grįžo į mokyklą Leik Foreste, Džordžas liko Čikagoje, o Henris Osbornas – Vašingtone. Niujorko „Baronas" staiga pasirodė didžiulis ir tuščias, tačiau Abelis nejautė jokio noro grįžti į Čikagą pas Zofiją.

Jis nusprendė anksti pavakarieniauti ir peržiūrėti savaitines kitų grupės viešbučių ataskaitas, o paskui grįžti į apartamentus pastogėje. Jis retai valgydavo vienas asmeniniame numeryje, labiau mėgo vakarieniauti viename valgomųjų – šitaip niekada neatitrūkdavo nuo viešbučio reikalų. Kuo daugiau viešbučių statė, tuo labiau baiminosi prarasti ryšį su personalu.

Jis liftu nusileido žemyn ir stabtelėjo registratūroje pasiteirauti, kiek svečių užsisakę numerius šiam vakarui, tačiau jo dėmesį patraukė stulbinanti moteris, pildanti registracijos formą. Abelis galėjo prisiekti, kad ją pažįsta, tačiau veido gerai neįžiūrėjo. Baigusi rašyti moteris atsigręžė ir jam nusišypsojo.

– Abeli, – tarė, – kaip nuostabu tave matyti.

– Gerasis Dieve, Melanija! Vargiai tave bepažinau.

– Tačiau tave pažįsta visi, Abeli.

– Net nežinojau, kad tu – Niujorke.

– Tiktai vienai nakčiai. Aš čia su žurnalo reikalais.

– Tu žurnalistė? – pasiteiravo Abelis.

– Ne, žurnalų grupės, kurios būstinė Dalase, ekonomikos patarėja. Čia vykdau rinkos tyrimo projektą.

– Gana įspūdinga.

– Patikėk, tikrai ne. Tačiau sulaiko mane nuo blogybių.

– Gal atsitiktinai esi laisva, pavakarieniautume?

– Nuostabi mintis, Abeli. Tačiau man reikia išsimaudyti ir persirengti, jei gali, luktelk.

– Žinoma, galiu. Lauksiu tavęs valgomajame. Kodėl tau nenusileidus po kokios valandos?

Melanija nusišypsojo antrą kartą ir įkandin pasiuntinuko nuplaukė į liftą paskleidusi vos juntamą kvepalų aromatą.

Abelis apžiūrėjo valgomąjį, pasirūpino, kad gėlės ant stalo būtų šviežios, paskui nuėjo į virtuvę išrinkti patiekalų, kurie, jo supratimu, turėtų patikti Melanijai. Galiausiai įsitaisė prie kampinio staliuko ir laukė nekantraudamas. Susivokė, kad kas penkios minutės žvilgčioja į laikrodį ir dairosi link įėjimo tikėdamasis, kad Melanija pasirodys. Moteris užtruko truputį ilgiau nei valandą, tačiau administratoriui lydint ją prie Abelio staliuko paaiškėjo, kad buvo verta laukti. Ji vilkėjo ilgą prigludusią suknelę, kuri švytėjo ir žaižaravo valgomojo šviesose ir aiškiai buvo brangi. Melanija atrodė žavingai. Abelis atsistojo jos pasitikti, o padavėjas atidarė butelį aukščiausios kokybės *Krug*.

– Į tavo sveikatą, Mel, – tarė Abelis, keldamas taurę. – Gera žinoti, kad vis dar apsistoji pas „Baroną“.

– Gera matyti baroną asmeniškai, – atsakė ji, – ypač jo triumfo dieną.

– Ką nori pasakyt?

– *The New York Post* skaičiau apie vakarykštį pobūvį, ir kaip rizikuodamas gyvybe gelbėjai sužeistąjį prie Rėmageno. Žurnalistai

padarė iš tavęs kažką panašaus į Odžio Merfio ir nežinomo kareivio mišinį.

– Viskas gerokai išpūsta, – pasikuklino Abelis.

– Nežinojau, kad tu moki kuklintis, Abeli, todėl galiu tik tarti, kad kiekvienas žodis yra tiesa.

– Tiesa ta, kad aš visada tavęs kiek prisibijau, Mel.

– Baronas kažko baiminasi? Netikiu.

– Na, aš nesu džentelmenas iš Pietų, kaip tu vienąkart aiškiai davei suprasti.

– O tu vis nesiliauji man to priminti, – erzindama nusišypsojo ji. – Ar vedei dailią lenkaitę?

Abelis įpylė jai dar vieną taurę šampano.

– Taip, vedžiau.

– Kaip pavyko?

– Ne itin. Mes nutolome. Jei atvirai, aš kaltas. Per daug dirbdavau vakarais.

– Su kitomis moterimis?

– Ne, kituose viešbučiuose.

Melanija nusijuokė ir šiltai jam nusišypsojo.

– O tu susiradai vyrą?

– Be abejonės. Ištekėjau už tikro pietiečio džentelmeno su tinkamais kredencialais.

– Sveikinu.

– Praėjusiais metais mes išsiskyrėme – susitarę dėl didelės išmokos.

– O, apgailestauju, – tarė Abelis patenkintas. – Dar šampano?

– Ar tik nesistengi manęs sugundyti, Abeli?

– Tik ne tada, kai dar nebaigei sriubos, Melanija. Netgi pirmos kartos lenkų imigrantai laikosi tam tikrų standartų, nors pripažįstu, kad dabar mano eilė gundyti.

– Tada turiu tave įspėti, Abeli, kad po skyrybų su niekuo nemiegojau. Pasiūlymų nestinga, bet nepasitaikė tinkamo. Per daug besigrabinėjančių ir per mažai švelnumo.

Prie rūkytos lašišos, ėriuko, *crême brulée* ir prieškarinio *Mouton Rothschild* jie apžvelgė savo gyvenimus nuo pastarojo susitikimo.

– Kavos į numerį, Mel?

– Ar po tokios nuostabios vakarienės turiu pasirinkimą?

Abelis nusijuokė ir išlydėjo ją iš valgomojo. Eidama į liftą ji kiek sverdėjo su aukštakulniais. Abelis paspaudė keturiasdešimt antro aukšto mygtuką. Melanija stebėjo slenkančius skaičius.

– Kodėl nėra septyniolikto aukšto? – nekaltai pasiteiravo. Abelis nerado žodžių, kaip jai paaiškinti.

– Kai pastarąjį kartą tavo kambaryje gėrėm kavą... – vėl pabandė Melanija.

– Neprimink, – nutraukė ją Abelis. Jie išlipo iš lifto keturiasdešimt antrame aukšte, o pasiuntinukas palaikė numerio duris.

– Gerasis Dieve, – tarstelėjo Melanija, akimis apžvelgusi prabangius apartamentus pastogėje, – privalau pasakyti, Abeli, kad tikrai išmokai prisitaikyti prie multimilijonierių stiliaus. Gyvenime nemačiau nieko ištaigingesnio.

Beldimas į duris Abelį trumpam sustabdė. Pasirodė jaunas padavėjas su kavinuku ir buteliu *Remy Martin*.

– Dėkoju, Maikai, – tarė Abelis. – Šiam vakarui viskas.

– Tikrai? – šypsodamasi pasitikslino Melanija.

Padavėjas greitai išėjo.

Abelis įpylė kavos ir brendžio. Melanija sukryžiavusi kojas įsitaisė ant grindų ir lėtai siurbčiojo, Abelis atsisėdo greta. Ji perbraukė rankomis jam plaukus, o jis droviai glostė jos koją. Dieve, kaip puikiai jis prisiminė šias kojas! Jiems besibučiuojant Melanija nuspyrė batelį ir ant persiško kilimo paliejo kavos.

– Po galais! – išsigando. – Tavo nuostabusis kilimas.

– Nesvarbu, – patikino Abelis, vėl ją apkabindamas ir imdamasis užtrauktuko.

Melanija atsagstė jo marškinius, o Abelis bandė juos nusivilkti ją tebebučiuodamas, tačiau trukdė sąsagos, todėl verčiau nuvilko jos suknelę. Kiek prisiminė, jos kūnas buvo visai nepasikeitęs, tik kiek viliojančiai putlesnis. Tvirtos krūtys ir ilgos, grakščios kojos. Jis liovėsi viena ranka kovojęs su sąsagomis ir trumpam paleido ją iš glėbio, kad nusirengtų. Suvokdamas, koks ryškus kontrastas tarp jos dailaus kūno ir to, ką fiziškai siūlo jis, Abelis vylėsi, kad viskas, ką skaitė apie moterų žavėjimąsi įtakingais vyrais, yra tiesa. Švelniai glamonėdamas jos krūtis Abelis atsargiai bandė praskirti jos kojas. Minkštas persiškas kilimas pasirodė patogesnis už bet kokią lovą. Dabar atėjo jos eilė pamėginti visiškai nusirengti besibučiuojant. Ji taip pat pasidavė ir galiausiai išsilaisvino, kad nusivilktų viską, išskyrus, Abelio prašymu, keliaraiščius ir nailonines kojines.

Išgirdęs jos aimaną Abelis suvokė, kaip seniai nebuvo patyręs tokios ekstazės, o paskui – kaip greitai tas jausmas praeina. Nė vienas jų kurį laiką nekalbėjo, abu sunkiai alsavo.

Paskui Abelis sukikeno.

– Ko juokiesi? – nustebo Melanija.

– Ką tik prisiminiau daktaro Džonsono pastebėjimus apie absurdiškas padėtis ir malonumo trumpalaikiškumą.

Melanija taip pat nusijuokė ir padėjo galvą jam ant peties. Abelis nustebo supratęs, kad nebelaiko jos nepakartojama, tokia, kuriai neįmanoma atsispirti, ir ėmė svarstyti, kaip galėtų greitai jos atsikratyti nepasirodydamas grubus, kai ji ištarė:

– Bijau, kad negaliu pasilikti visai nakčiai, Abeli. Pas „Stevensą" esu susitarusi pusryčių. Nenoriu atrodyti taip, tarsi būčiau praleidusi naktį ant persiško kilimo.

– Tikrai turi eiti? – pasitikslino Abelis sielvartingu balsu, tačiau visiškai nesielvartaudamas.

– Atsiprašau, mielasis, bet taip, – ji atsistojo ir nuėjo į vonią.

Abelis stebėjo, kaip ji rengiasi, padėjo užsisegti užtrauktuką. Kur kas lengviau buvo neskubant užsegti, nei paskubomis atsegti. Išeinant jis galantiškai pabučiavo jai ranką.

– Viliuosi, netrukus vėl pasimatysime, – pamelavo.

– Aš irgi tikiuosi, – atsakė suvokdama, kad visai to nesitiki.

Jis uždarė duris ir nuėjo prie telefono aparato prie lovos.

– Kuriame kambaryje apsistojusi Melanija Leroj? – pasiteiravo.

Akimirką buvo tylu; jis nekantriai barbeno pirštais į staliuką klausydamasis, kaip šlama registracijos kortelės.

– Tokiu vardu niekas neįsiregistravo, pone, – pagaliau pasigirdo atsakymas. – Tačiau šįryt atvyko ponia Melanija Syton iš Dalaso. Išvyks rytoj ryte.

– Taip, ta pati. Pasirūpinkite, kad jos sąskaita būtų apmokėta iš mano lėšų.

– Supratau, pone.

Abelis padėjo ragelį ir prieš eidamas gultis ilgai prausėsi po dušu. Jau ketino išjungti lempą, nušvietusią pirmą svetimavimo aktą, tačiau persiško kilimo viduryje pastebėjo didelę kavos dėmę.

– Nerangi kalė, – sviedė Abelis ir paspaudė jungiklį.

Per kitus mėnesius Viljamas greitai atgavo energiją ir gerą savijautą, randai veide ir ant krūtinės ėmė blukti. Vakarais Keitė sėdėdavo greta, kol jis užmigdavo. Siaubingi galvos skausmai ir atminties spragos liko praeity, o galiausiai ir dešinioji ranka sustiprėjo.

Prieš grįžtant į darbą Keitė privertė Viljamą kartu su ja išplaukti į ilgą kruizą po Karibų jūrą. Panašiai Viljamui pavyko atsipalaiduoti tik per jųdviejų su Keite viešnagę Anglijoje. Keitė džiūgavo,

kad laive nėra bankų, su kuriais galima turėti reikalų, tačiau nuogąstavo, kad kelionei užsitęsus dar savaitę Viljamas būtų „Lesteriui“ nupirkęs visą laivą, pertvarkęs komandą, maršrutus ir tvarkaraščius. Laivui prisišvartavus Niujorko prieplaukoje Keitė net nebesistengė Viljamo perkalbėti, ir kitą rytą jis grįžo į darbą.

Per kitus kelis mėnesius ant Abelio persiško kilimo atsirado dar kelios kavos dėmės: vienas paliko sukalbamos padavėjos, kitas – nemokios viešbučio viešnios, o jiedu su Zofija vis labiau tolo vienas nuo kito.

Tačiau jis nenumatė, kad žmona pasamdys privatų seklį, o paskui per teismą pareikalaus skyrybų. Abelio draugų lenkų aplinkoje skyrybos buvo praktiškai negirdėtas dalykas. Jis bandė įkalbėti Zofiją nutraukti ieškinį suprasdamas, kad tai gerokai pakenks jo padėčiai lenkų bendruomenėje, negana to, tai bus kliūtis bet kokioms visuomeninėms ar politinėms ambicijoms, kurias jis pradėjo puoselėti. Tačiau Zofija buvo apsisprendusi baigti ką pradėjusi. Abelį stebino, kad moteris, kuri buvo tokia nerafinuota jo triumfo metu, tapo tokia vaidinga kerštaudama.

Tardamasis su advokatu Abelis tik išsiaiškino, kiek padavėjų bei nemokių viešnių jis palinksmino per pastaruosius metus, ir pasidavė. Jis nusiteikė kovoti tik dėl beveik trylikametės Florentinos, paties svarbiausio savo gyvenimo žmogučio, globos.

Po ilgos kovos Zofija sutiko su jo reikalavimais, priėmė pasiūlytus penkis šimtus tūkstančių, namo Čikagoje nuosavybės teisę ir galimybę matytis su Florentina kiekvieno mėnesio paskutinį savaitgalį.

Abelis savo būstinę ir nuolatinius namus perkėlė į Niujorką. Džordžas praminė jį Ištremtuoju Baronu, nes jis bastėsi po Amerikos

šiaurę ir pietus statydamas naujus viešbučius, o į Čikagą grįždavo tik norėdamas pasitarti su Kurčiu Fentonu.

Gavus pirmą Tado Koeno pranešimą Viljamui neliko abejonių, kad Rosnovskis aktyviai siekia įsigyti „Lesterio" banko akcijų: jis susisiekė su visais Čarlzo Lesterio paveldėtojais, tačiau įvykdytas tik vienas sandoris. Siuzana Lester atsisakė susitikti su Koenu, tad Viljamas nesužinojo, kodėl ji pardavė turėtus šešis procentus. Teisininkas tegalėjo užtikrinti, kad finansinių priežasčių ji neturėjo.

Pranešimas buvo pasigėrėtinai išsamus. Atrodo, tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt šeštųjų gegužę paskirtas „Barono grupės" direktoriumi Henris Osbornas gavo ypatingą įpareigojimą išrūpinti „Lesterio" akcijų. Siuzanos akcijos buvo įgytos tokiu būdu, kad nebuvo įmanoma atsekti iki Osborno arba Rosnovskio. Koenas buvo tikras, kad Rosnovskis pasiruošęs sumokėti mažiausiai septynis šimtus penkiasdešimt tūkstančių už du procentus Peterio Parfito akcijų. Viljamui nereikėjo priminti, kokią sumaištį sukeltų Rosnovskis, tapęs aštuonių procentų „Lesterio" akcijų savininku ir pasitelkęs septintą punktą. Vienintelė Viljamo problema buvo ta, kad „Lesteris" augo nepalankiai lyginant su „Barono grupe", kuri jau prisivijo pagrindinius konkurentus – „Hiltono" ir „Šeratono" grupes.

Viljamas vėl ėmė svarstyti, ar nevertėtų pastarąja informacija pasidalinti su valdyba ir netgi ar nederėtų asmeniškai susisiekti su Rosnovskiu. Po kelių bemiegių naktų jis kreipėsi patarimo į Keitę.

– Nieko nedaryk, – tarė ji, – kol nebūsi visiškai tikras, kad jo ketinimai tikrai tokie destruktyvūs kaip nuogąstauji. Galiausiai paaiškės, kad visas šitas reikalas tėra audra arbatos stiklinėje.

– Jei įsipainiojęs Henris Osbornas, gali būti tikra, kad audra taip greit nenurims. Negaliu ramiai sėdėti ir lūkuriuoti, kol paaiškės, ką jis ketina daryti toliau.

– Gal jis suminkštės, Viljamai? Juk praėjo daugiau nei dvidešimt metų, kai paskutinį kartą turėjai reikalų su tuo žmogumi.

Viljamas kelioms dienoms nurimo, o paskui perskaitė kitą Tado Koeno ataskaitą.

ŠEŠTA DALIS

1948–1952

43

Nors *Chicago Tribune* antraštės jau skelbė pasauliui, kad kitas Amerikos prezidentas yra Tomasas Djui, Trumanas keistai laimėjo antrą kadenciją Baltuosiuose rūmuose. Viljamas labai nedaug žinojo apie galanterininką nuo Misūrio, išskyrus tai, ką perskaitė laikraščiuose, ir kaip ištikimas respublikonas vylėsi, kad jo partija suras tinkamą žmogų vadovauti partijai tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt antrųjų kampanijoje.

„Barono grupė" smarkiai pasipelnė iš pokarinio Amerikos ekonomikos sprogimo. Nuo trečiojo dešimtmečio nebuvo galima taip greitai ir taip lengvai tiek daug užsidirbti. Šeštojo dešimtmečio pradžioje žmonės pradėjo tikėti, kad šįkart tai užsitęs.

Abelio netenkino vien materialinė sėkmė; sendamas jis ėmė vis labiau nerimauti dėl Lenkijos ateities, jautė, kad ilgiau nebegali stebėti iš šalies. Kaip ten sakė Pavelas Zaleckis, buvęs Lenkijos konsulas Turkijoje? „Galbūt savo gyvenime dar pamatysi atgimstančią Lenkiją."

Stebėdamas, kaip viena komunistų marionečių vyriausybė valdžioje keičia kitą, Abelis jautė, kad veltui rizikavo gyvybe prie Rėmageno. Jis ėmėsi visko, kas jo galioje, kad įtikintų Jungtinių Valstijų kongresą kiek aktyviau pasidomėti Rusijos įtaka Rytų Europos satelitams. Jis papirkinėjo politikus, kalbėjosi su žurnalistais, Čikagoje, Niujorke ir kituose lenkų kilmės amerikiečių bendruomenių centruose organizavo vakarienes, kol žodis „lenkas" tapo Čikagos Barono sinonimu.

Buvęs Krokuvos universiteto istorijos profesorius daktaras Teodoras Šimanovskis žurnalui *Freedom* parašė liaupsinantį vedamąjį apie pono Rosnovskio vaidmenį Lenkijos „pripažinimo kovoje", ir tai paskatino Abelį su juo susitikti. Apie trykšte trykštančią profesoriaus galią ir jėgą sprendusį tik iš jo reiškiamos nuomonės, įlėkusį į studiją Prinstone Abelį nustebino žmogaus išvaizdos trapumas.

Šimanovskis šiltai pasveikino Abelį ir nė neklausęs, ko pageidautų, įpylė Dancigo degtinės.

– Barone Rosnovski, – kreipėsi tiesdamas stiklinę, – seniai žaviuosi jumis ir jūsų veikla mūsų reikalo labui. Nors nedaug pasistūmėjome, jūs, regis, nepraradote tikėjimo.

– Kodėl turėčiau? Visada tikėjau, kad Amerikoje viskas įmanoma.

– Tik bijau, barone, kad žmonės, kuriems dabar mėginate padaryti įtaką, yra tie patys, kurie leido šiems žiaurumams įvykti, ir dienos šviesoje jie to nepripažins.

– Nelabai suprantu, ką norite pasakyti, profesoriau. Kodėl jie neturėtų mums padėti? Šiaip ar taip, žvelgiant iš ilgalaikės perspektyvos, tai turėtų būti jų naudai.

Profesorius atsilošė krėsle.

– Neabejotinai žinote, barone, kad Amerikos armijoms tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt ketvirtaisiais buvo duotas ypatingas nurodymas sulėtinti puolimą į Rytus ir leisti rusams užimti tiek Centrinės Europos, kiek pajėgs aprėpti. Patonas galėjo įžygiuoti į Berlyną kur kas anksčiau už rusus, tačiau Eizenhaueris įsakė jam atsitraukti. Tai mūsų lyderiai Vašingtone – tie patys žmonės, kuriuos stengiatės įtikinti vėl įvesti Amerikos pajėgas į Europą – davė tuos nurodymus Eizenhaueriui.

– Bet jie negalėjo žinoti, kokia neaprėpiama taps Rusijos imperija, – tarė Abelis. – Rusai buvo mūsų sąjungininkai. Pripažįstu, kad karo pabaigoje pernelyg su jais taikstėmės, tačiau tikrai negali būti, kad Amerika išdavė lenkų tautą.

Šimanovskis pavargęs užsimerkė, paskui vėl prabilo.

– Norėčiau, kad būtumėte pažinojęs mano brolį, barone. Tiktai praėjusią savaitę sužinojau, kad prieš šešis mėnesius jis mirė sovietų lageryje, visiškai tokiame pačiame kaip tas, iš kurio jūs pabėgote.

Abelis jau norėjo pareikšti užuojautą, tačiau Šimanovskis pakėlė ranką.

– Ne, nieko nesakykit. Puikiai žinote tuos lagerius, todėl geriausiai galite suprasti, kad užuojauta – ne išeitis. Privalome pamėginti pakeisti pasaulį, kol kiti snūduriuoja. – Šimanovskis patylėjo. – Mano brolį rusams atidavė amerikiečiai.

Abelis negalėdamas patikėti įsmeigė į jį akis.

– Amerikiečiai? Kaip tai įmanoma? Jeigu Lenkijoje jį paėmė į nelaisvę rusų kariai...

– Mano brolis nebuvo paimtas į nelaisvę Lenkijoje. Jis buvo išlaisvintas iš vokiečių karo belaisvių stovyklos netoli Frankfurto. Amerikiečiai mėnesį laikė jį karo pabėgėlių stovykloje, o paskui atidavė rusamas.

– Kodėl?

– Rusai norėjo, kad visi slavai būtų grąžinti į tėvynę. Grąžinti, kad paskui būtų išnaikinti arba paversti vergais. Tie, kurių nenužudė Hitleris, nužudė Stalinas. Turiu įrodymų, kad mano brolis ne mažiau kaip mėnesį išbuvo amerikiečių sektoriuje.

– Tačiau, – teiravosi Abelis, – tai išimtis, ar buvo ir kitų tokių kaip jis?

– Šimtai tūkstančių, – be akivaizdžių emocijų patikino Šimanovskis. – Galbūt net milijonas. Abejoju, ar kada sužinosime tikrus skaičius. Visas šitas velniškas reikalas buvo žinomas Operacijos *Kee Chanl* pavadinimu.

– Jei žmonės būtų sužinoję, kad amerikiečiai siunčia išlaisvintus kalinius į mirtį Rusijoje, būtų pasibaisėję.

– Nėra jokių įrodymų, jokių oficialių dokumentų. Vieną kitą kalinį perspėjo užuojautos kupini kareivukai. Markas Klarkas, kaip ir

Nelsonas, užmerkę akį, leido keliems tokiems išsigelbėti prieš išsiunčiant į lagerius. Vienas iš laimingųjų buvo su mano broliu, – profesorius patylėjo. – Šiaip ar taip, dabar jau per vėlu ką nors daryti.

– Tačiau tautai reikia pranešti. Sudarysiu kompromatą, spausdinsiu pamfletus, ruošiu kalbas. Kongresas tikrai įsiklausys, jei įrodymai bus išsamūs.

– Barone Rosnovski, manau, kad šitai ne jūsų jėgoms. Turėtumėte suprasti pasaulio lyderių mentalitetą. Amerikiečiai sutiko atiduoti šiuos vargšiukus, nes Stalinas jų pareikalavo. Esu tikras, niekas nepagalvojo, kad bus teismai, darbo stovyklos ir egzekucijos. Niekas neprisipažins esąs netiesiogiai atsakingas už tūkstančių nekaltų žmonių išnaikinimą. Verčiau tikėčiausi jūsų apsisprendimo tiesiogiai imtis politikos.

– Neturiu jokio noro kur nors balotiruotis, – atsakė Abelis. – Šitam darbui jums labiau pritiktų kokiam nors Bibui Rutui ar Henriui Fondai, o aš labiau primenu Hopalongą Kasidį. Tačiau tai manęs nesustabdys. Stengsiuosi, kad mano balsas būtų išgirstas, ir manau, jog žinau labai tinkamą žmogų, nes jis nekenčia komunistų dar labiau negu aš.

Vos grįžęs į Niujorką Abelis nudrožė tiesiai į kabinetą, pakėlė ragelį ir paprašė sekretorės surasti žmogų, kuris buvo pradėjęs kurti sau reputaciją politiko, nebijančio su niekuo teistis.

Atsiliepusi Džozefo Makarčio sekretorė pasiteiravo, kas nori kalbėti su senatoriumi.

– Pažiūrėsiu, ar jis neužsiėmęs, – pasakė išgirdusi pavardę.

– Pone Roseniovski, – pasigirdo su niekuo nesupainiojamas senatoriaus balsas. Abeliui buvo smalsu, ar Makartis tyčia iškraipė

pavardę, ar ryšys niekam tikęs, – kokį begalinės svarbos klausimą norite apsvarstyti? – Abelis sudvejojo. – Jūsų paslaptys saugios, – patikino senatorius.

– Žinoma, – dėliodamas mintis tarstelėjo Abelis. – Senatoriau, jūs atstovaujate mums, norintiems matyti Rytų Europos tautas laisvas nuo komunistų jungo.

– Džiaugiuosi, kad vertinate mano pastangas, Roseniovski.

Šįkart Abeliui neliko abejonių, kad senatorius Makartis sąmoningai neteisingai ištarė jo pavardę, tačiau nepakomentavo.

– Tikriausiai suvokiate, – kalbėjo senatorius, – kad tik tada, kai iš vidaus bus išvalyti išdavikai, mūsų vyriausybė galės imtis konkrečių veiksmų išlaisvinti jūsų žmones.

– Būtent apie tai ir norėjau pasikalbėti, senatoriau. Jums neįtikėtinai sekasi atskleisti mūsų vyriausybės klastas. Tačiau iki šios dienos vienas didžiausių komunistų nusikaltimų liko nepastebėtas.

– Būtent kokį didžiulį nusikaltimą jūs turite omeny, pone Roseniovski? Atvykęs į Vašingtoną susidūriau su tokia daugybe...

– Aš kalbu, – Abelis atsisėdo tiesiau, – aš kalbu apie priverstinę repatriaciją tūkstančių Lenkijos piliečių, kuriuos Amerikos valdžia atidavė karui Europoje pasibaigus. Nekalti komunizmo priešai buvo išsiųsti atgal į Lenkiją, o paskui išgabenti į Rusijos lagerius, kad būtų paversti vergais arba neretai sunaikinti, – jis palaukė reakcijos, tačiau nieko nebuvo girdėti. Pasigirdo tarkštelėjimas ir Abeliui parūpo, ar pokalbio nesiklauso dar kas nors.

– Kas jus taip blogai informavo, pone Roseniovski? – nelauktai agresyviai pasiteiravo senatorius Makartis. – Drįstate man skambinti ir sakyti, kad amerikiečiai – ištikimi Jungtinių Valstijų kariai – pasiuntė tūkstančius jūsų žmonių į Rusiją, ir niekas nieko apie tai negirdėjo? Netgi lenkas negali būti toks kvailas. Man įdomu, koks žmogus galėtų priimti šitokį melą nereikalaudamas įrodymų. Ar

tikitės, jog patikėsiu, kad amerikiečių kariai nelojalūs? Ar šito jūs norite? Pasakykit, Roseniovski, kas jums darosi? Ar jūs visai aklas ir neatpažįstate komunistų propagandos netgi tada, kai ji sviedžiama jums tiesiai į veidą? Ar norite švaistyti persidirbusio Amerikos senatoriaus laiką vien dėl gandų, iškeptų ir apdrabstytų raudonu *Pravdos* purvu, ir pasėti nerimą Amerikos imigrantų bendruomenėse?

Abelis, šitokio protrūkio abstulbintas, sėdėjo nejudėdamas. Jis džiaugėsi, kad Makartis nemato susijaudinusio jo veido.

– Atsiprašau, kad švaistau jūsų laiką, senatoriau, – tarė jis ramiai. – Anksčiau šita linkme nepagalvojau.

– Na, tai tik rodo, kokie apsukrūs tie komunistų šunsnukiai, – kiek suminkštėjęs tarstelėjo Makartis. – Negalima paleisti jų iš akių. Šiaip ar taip, viliuosi, kad dabar labiau nerimausite dėl tikrų Amerikos liaudžiai iškilusių pavojų.

– Tikrai, senatoriau. Dėkoju, kad nepasivarginote su manimi pasikalbėti. Viso geriausio, senatoriau.

– Viso geriausio, pone Roseniovski.

Trakštelėjimas telefono ragelyje priminė užsidarančias duris.

44

Viljamas suvokė, kad sensta, kai Keitė pradėjo jį erzinti dėl žilstančių plaukų. Lyg jau vien tai nebūtų gana blogai, Ričardas namo arbatos ėmė kviestis jaunas paneles.

Viljamas kone visada pritardavo Ričardo pasirinkimui, galbūt dėl to, kad jos visos buvo tokios panašios į Keitę, nors, jo nuomone, vidutinio amžiaus ji buvo kur kas gražesnė už bet kurią tų jauniklių. Paauglės, kaip spauda ėmė vadinti jų kartą, Virginija ir Liusė teikė tėvui daug laimės, nes augo panašios į motiną.

Skleidėsi Virginijos dailininkės talentas: virtuvės ir vaikų miegamojo sienos buvo nukabinėtos vėliausiais jos „šedevrais“, kaip pašiepiamai piešinius vadino Ričardas. Virginija atsikeršijo Ričardui pradėjus lankyti violončelės pamokas, nes net tarnai pašnibždomis negailėjo komentarų strykui susilietus su stygomis. Liusė dievino abu ir buvo susidariusi nekritišką išankstinę nuomonę, kad Virginija – tai būsimasis Edvardas Hoperis*, o Ričardas – ateities Kazalsas**.

Keitės akimis žiūrint visi trys jos vaikai buvo tiesiog tobuli. Ričardo griežimas violončele netrukus taip patobulėjo, kad jis galėjo prisijungti prie Sent Polio mokyklos orkestro, o vienas Virginijos piešinių buvo pakabintas svetainėje. Tačiau visiems tapo aišku, kad šeimos gražuolė yra Liusė, nes po tryliktojo gimtadienio jai ėmė skambinti berniukai, kurie iki tol domėjosi tik beisbolu ir kartais.

---

* Edvardas Hoperis (*Edward Hopper*, 1882–1967) – garsus amerikiečių realizmo dailininkas ir graveris.

** Pablas Kazalsas (*Pau Casals i Defilló*, 1876–1973) – katalonų violončelininkas ir dirigentas.

Tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt pirmaisiais Ričardui buvo pasiūlyta vieta Harvarde. Sūnus nelaimėjo geriausio matematiko stipendijos, tačiau Keitė paskubėjo Viljamui priminti, kad, kitaip nei jis savo laiku, sūnus žaidžia ledo ritulį ir griežia violončele už Sent Polį. Tėvas slapčia didžiavosi Ričardo pasiekimais, tačiau kažin ką sumurmėjo apie tai, jog nedaug pažįsta bankininkų, kurių specializacija būtų ledo ritulys ar violončelė.

Bankininkystėje prasidėjo ekspansija, nes amerikiečiai patikėjo ilgalaike taika. Viljamas apsižiūrėjo dirbąs valandas, kurių net laikrodis nerodė, ir trumpam Abelio Rosnovskio bei su juo susijusių problemų grėsmė išblėso antrame fone. Kol...

Tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt pirmaisiais Federalinė aviacijos administracija naujai įkurtai kompanijai *Interstate Airline* suteikė teisę skraidyti tarp Rytų ir Vakarų pakrančių. Skrydžių bendrovė kreipėsi į „Lesterio“ banką, kad vyriausybės sąlygoms išpildyti būtinus trisdešimt milijonų padėtų surinkti akcijų biržoje.

Viljamas buvo įsitikinęs, kad augančią aviacijos pramonę tikrai verta paremti, ir nemažai sugaišo kurpdamas viešus pasiūlymus kaupti *Interstate* fondus. Bankas į naują kompaniją sudėjo visą finansinį potencialą, ir Viljamas suvokė, kad jo paties reputacija pastatyta ant kortos, kai atėjo į biržą trisdešimties milijonų. Pasiūlymo detalės buvo paskelbtos liepos mėnesį, o akcijos buvo išgraibstytos per kelias dienas. Šitaip sėkmingai užbaigęs projektą Viljamas iš visų šalių sulaukė gausių pagyrimų. Jis tikrai džiaugėsi rezultatais, kol paskutinėje Tado Koeno ataskaitoje perskaitė, kad dešimt procentų skrydžių

kompanijos akcijų įsigijo viena patronuojamoji Abelio Rosnovskio korporacija.

Viljamas suprato, kad atėjo laikas nuogąstavimais pasidalyti su Tedu Lyču ir Toniu Saimonsu. Jis paprašė Tonio atskristi į Niujorką, kur abiem vicedirektoriams pasekė sagą apie Abelį Rosnovskį ir Henrį Osborną.

– Kodėl viso šito nepapasakojai mums anksčiau? – pasiteiravo Saimonsas.

– Pas „Kainą ir Kebotą“ dirbau su šimtais tokio dydžio kaip „Ričmondo grupė“ kompanijų, Toni. Ne vienas grasino vienaip ar kitaip atkeršyti, niekada nežiūrėjau į tokius grasinimus rimtai. Įsitikinau, kad Rosnovskis tebepuoselėja pagiežą, kai iš Siuzanos Lester jis įsigijo šešis procentus banko akcijų.

– Kodėl ji panorėjo savo akcijų atsikratyti? – nesuprato Saimonsas.

Viljamas praleido klausimą negirdomis.

– Tada aš jums nekvaršinau galvos, tačiau kai jis įsigijo dešimt procentų *Interstate*, pajutau...

– Įmanoma, kad perdėtai reaguoji, – pastebėjo Lyčas. – Jei taip, būtų neišmintinga apie įtarinėjimus pranešti tarybai. Mažiausiai norime, kad vos įsteigus akcinę bendrovę po kelių dienų visi užsimanytų atsikratyti akcijų.

– Pritariu Tedui, – nesiginčijo Saimonsas. – Galbūt atėjo laikas asmeniškai susitikti su Rosnovskiu ir pažiūrėti, gal pavyks išspręsti jūsų nesutarimus?

– Niekas nesuteiktų jam daugiau malonumo, – atkirto Viljamas. – Šitaip jam neliks jokių abejonių, kad bankas jaučiasi apgultyje.

– Nemanai, kad jo nuostata gali pasikeisti, jei sužinos, kaip labai mėginai įtikinti banką paremti „Ričmondo grupę“? Neužmirštant, kad...

– Nesu įsitikinęs, kad bus koks skirtumas.

– Tad ką, tavo manymu, bankas turėtų daryti? – paklausė Lyčas. – Negalime uždrausti Rosnovskiui pirkti „Lesterio" akcijas, jei suras, kas norės jas parduoti. Jei patys pradėsim supirkinėti savo akcijas, ne tik jo nesustabdysim, žaisim jam parankiai, nes pakelsime jo turimų akcijų vertę.

– Ir nepamiršk, – įsiterpė Saimonsas, – kad demokrato niekas nepradžiugins labiau nei banko skandalas, kai iki rinkimų liko vos keli mėnesiai.

– Suprantu, ką sakote, ponai, – tarė Viljamas, – tačiau turėjau jums pranešti, ką Rosnovskis gali, jei jis staiga pateiktų dar kokį siurprizą.

– Spėju, yra nedidelė tikimybė, kad visas šitas reikalas nekaltas, – pastebėjo Saimonsas, – ir jis paprasčiausiai pagalvojo, jog *Interstate* – gera investicija.

– Tiesiog neįtikėtina, Toni. Nepamiršk, kad mano patėvis taip pat įsitraukęs. Kodėl, tavo manymu, Rosnovskis pirmiausia įdarbino Henrį Osborną?

– Dabar negali sau leisti tapti paranojiku, Viljamai. Jaučiu, kad mes tikrai rasime...

– Nebūti paranojiku? – šūktelėjo Viljamas. – Pasistenkite nepamiršti, kokią galią Susijungimo sutarties nuostatai suteikia bet kuriam akcininkui, įgijusiam aštuonis procentus banko akcijų – šitą punktą aš pats įdėjau, kad negalėčiau būti pašalintas iš valdybos. Rosnovskis jau turi šešis procentus. Maža to, jis gali sunaikinti *Interstate Airways* paprasčiausiai per vieną naktį be įspėjimo įdėdamas visas savo akcijas į biržą.

– Tačiau iš to jis nieko nepelnys, – pastebėjo Tedas Lyčas, – priešingai, patirs didelius nuostolius.

– Žinoma, jei atsikratys *Interstate* akcijų, nuostolių patirs, tačiau tai jam nė motais – viešbučiai neša rekordinį pelną, o jis gali kelti

ieškinius dėl mokesčių grąžinimo. Kaip bankininkų, mūsų patikimumas priklauso nuo permainingo publikos pasitikėjimo, kurį dabar Rosnovskis gali sukrėsti kada tik panorėjęs.

– Nusiramink, Viljamai, – tarė Saimonsas, – iki to dar neprieita. Dabar, kai žinome, ką Rosnovskis rezga, galime atidžiai jį stebėti. Pirmiausia reikia pasirūpinti, kad niekas daugiau neparduotų Lesterio akcijų iš pradžių nepasiūlęs jų bankui.

– Sutinku, – pritarė Lyčas, – ir vis dar manau, kad turėtum pasikalbėti su Rosnovskiu asmeniškai. Šitaip bent jau išsiaiškinsim, kokie jo ketinimai, ir galėsime patys atitinkamai pasiruošti.

– Ar tu irgi taip manai, Toni?

– Taip, pritariu Tedui. Manau, kad turėtum tiesiogiai susitikti su Rosnovskiu ir išsiaiškinti santykius.

Viljamas kelias akimirkas sėdėjo tylėdamas.

– Jei jums abiem šitaip atrodo, pamėginsiu, – pagaliau pratarė. – Nepritariu jums, tačiau gali būti, kad per daug asmeniškai reaguoju ir negaliu priimti nešališko sprendimo. Duokit man kelias dienas pagalvot.

Po keturių dienų Viljamas nurodė sekretorei, kad nenori būti trukdomas jokiomis aplinkybėmis. Jis žinojo, kad Abelis Rosnovskis sėdi prie darbo stalo Niujorko „Barone“: viešbučio vestibiulyje nuo pat ryto sėdėjo žmogus, kurio vienintelė užduotis buvo pranešti, kai Rosnovskis pasirodys. Čikagos Baronas atvyko į viešbutį septynios dvidešimt septynios, pakilo į savo kabinetą keturiasdešimt antrame aukšte ir nuo to laiko nepasirodė. Viljamas pakėlė ragelį ir pats surinko numerį.

– Niujorko „Baronas“, kuo galiu padėti?

– Norėčiau kalbėti su ponu Rosnovskiu, – nervindamasis atsakė Viljamas. Jį sujungė su Abelio sekretore.

– Norėčiau kalbėti su ponu Rosnovskiu, – pakartojo Viljamas, šį kartą kiek ramesniu tonu.

– Gal galėčiau pasiteirauti, kas skambina? – paklausė sekretorė.

– Viljamas Kainas.

Stojo ilga tyla, o gal ilga ji atrodė tik Viljamui?

– Tuojau pažiūrėsiu, ar jis yra, pone Kainai.

Vėl ilga tyla.

– Pone Kainai?

– Pone Rosnovski?

– Kuo galiu jums padėti, pone Kainai? – pasiteiravo labai ramus balsas vos girdimu akcentu.

Viljamas dirstelėjo į užrašus priešais. Girdėjo savo širdies plakimą.

– Kiek nerimauju dėl jūsų įsigytų „Lesterio“ banko akcijų, pone Rosnovski, – tarė jis, – ir taip pat dėl stiprios padėties, kurią turite vienoje mūsų atstovaujamoje kompanijoje. Pagalvojau, galbūt atėjo laikas mums susitikti ir aptarti jūsų ketinimus? Taip pat yra vienas asmeniškas reikalas, kurį norėčiau, kad žinotumėte. – Tobulai išmokta.

Vėl ilga tyla. Ar gali būti, kad linija išsijungė?

– Neturiu dėl ko su jumis susitikti, Kainai. Pakankamai apie jus žinau, kad norėčiau klausytis atsiprašinėjimų už tai, kaip pasielgėt su Deivisu Lerojumi. Mano patarimas: budėkite dieną naktį; šitaip gana greitai patirsite, kokie mano ketinimai, ir jie labai skiriasi nuo to, ką jūs rasite Pradžios knygoje. Vieną dieną pats panorėsite iššokti iš septyniolikto savo banko aukšto, nes turėsite daug rūpesčių su dabartine taryba. Nė nemėginkite pamiršti, Kainai, jog man tereikia dviejų procentų banko akcijų, kad įsigaliotų septintas straipsnis, o mes abu žinome pasekmes, tiesa?

Viljamas neatsakė.

– Galbūt tada jums pagaliau paaiškės, ką jautė Deivisas Lerojus, spėliodamas, kaip bankas nulems jo ateitį? Dabar galite sėdėti ir spėlioti, ką aš galiu padaryti su jūsiške, kai jau turėsiu aštuonis procentus „Lesterio“ akcijų.

Nuo Rosnovskio žodžių Viljamas visas pašiurpo, tačiau prisivertė atsakyti ramiai.

– Suprantu, kaip jaučiatės, pone Rosnovski, bet vis dar manau, kad susitikti ir aptarti nesutarimus verta. Yra keletas niuansų, kurių jūs aiškiai nežinote.

– Pavyzdžiui, kaip nusukote nuo Henrio Osborno penkis šimtus tūkstančių, pone Kainai?

Viljamas akimirkai liko be žado, tačiau jam dar kartą pavyko susivaldyti.

– Ne, pone Rosnovski. Tai, ką norėjau aptarti, neturi nieko bendra su ponu Osbornu. Tai asmeniška, susiję tik su jumis. Tačiau galiu patikinti, kad niekada nenusukau nuo Henrio Osborno nė menkiausio varioko.

– Jis kalbėjo visai kitaip. Osbornas tvirtina, kad jūs kaltas dėl savo motinos mirties vien dėl to, jog nenorėjote dovanoti jam skolos. Kai šitaip pasielgėte su Deivisu Lerojumi, man nesunku tuo patikėti.

Viljamui niekad gyvenime neteko sunkiau valdyti savo emocijų – kas, po galais, šitas tipas galvoja esąs? – ir prireikė kelių sekundžių, kol jis išspaudė atsaką:

– Ar galėčiau pasiūlyti visą šitą akivaizdų nesusipratimą išsiaiškinti susitikus neutralioje vietoje, kurią pats pasirinksite ir kur niekas mūsų neatpažins?

– Tėra viena vieta, kur tikrai niekas jūsų nepažins, pone Kainai.

– Kurgi tai?

– Rojuje, – kirto Abelis ir padėjo telefono ragelį.

45

– Tučtuojau sujunk mane su Henriu Osbornu, – paliepė sekretorei Abelis.

Jis barbeno pirštais į stalą kone penkiolika minučių, kol mergaitė ieškojo kongresmeno Osborno, kuris, pasirodo, kažkokius rinkėjus vedžiojo po Kapitolijaus pastatą.

– Kuo galiu padėti, Abeli?

– Pamaniau, norėsi būti pirmas, kuris sužinos, kad Kainas viską žino. Todėl dabar mūšis vyksta atviromis.

– Ką nori pasakyt, viską žino? Ar žino, kad ir aš esu įsitraukęs? – neramiai pasiteiravo Osbornas.

– Tikrai taip. Taip pat jis žino apie manąsias „Lesterio“ banko ir *Interstate Airways* akcijas.

– Iš kur galėjo sužinoti? Apie tai žinome tik tu ir aš.

– Tu, aš ir Kurtis Fentonas, – pertraukė jį Abelis.

– Taip. Bet jis nė už ką Kainui nepasakytų.

– Turėjo pasakyti. Nebuvo kito būdo išsiaiškinti. Nepamiršk, kad Kainas dirbo tiesiogiai su Fentonu, kai pirkau „Ričmondo grupę“ iš jo banko. Jie tikriausiai palaiko kokius nors ryšius.

– Velniai griebtų!

– Atrodo, sunerimai, Henri.

– Jei Kainas viską žino, žaidimo taisyklės keičiasi. Įspėju, Abeli, jis nepratęs pralaimėti.

– Ir aš ne, – atkirto Abelis. – Viljamo Kaino aš nebijau, tik ne tada, kai tūzai mano rankose. Taigi, kokie mūsų reikalai su Parfitu?

– Jis nusileido iki šešių šimtų tūkstančių, tad dabar pat galima užbaigti sandorį, jei nori.

– Ne, aš palauksiu, – tarė Abelis. – Nėra kur skubėti. Parfitas su Kainu tikrai nėra tokie geri bičiuliai, kad savo du procentus Parfitas panorėtų parduoti jam. Šiuo metu norėčiau, kad Kainas paspėliotų, ko mes toliau imsimės. Po rytinio pokalbio telefonu galiu tave užtikrinti, kad, mandagiai pasakius, jis prakaituoja. Tačiau išduosiu paslaptį, Henri: aš neprakaituoju, nes neketinu veikti tol, kol nebūsiu tinkamai pasiruošęs.

– Puiku, – tarė Osbornas. – Pranešiu, jei nutiks kas nors, dėl ko mudviem derėtų nerimauti.

– Privalai įsikalti į galvą, Henri, kad *mums* nėra dėl ko nerimauti. Laikom tavo bičiulį Kainą už kiaušų, o dabar ketinu labai lėtai pradėti spausti.

– Pasimėgausiu tuo reginiu, – kiek linksmesniu tonu tarstelėjo Osbornas.

– Kartais atrodo, kad tu Kaino nekenti labiau negu aš.

Osbornas nervingai nusijuokė:

– Geros kelionės po Europą.

Abelis padėjo ragelį ir įsistebeilijo į erdvę, tarsi svarstytų kitą ėjimą, tačiau pirštais vis dar garsiai beldė į rašomąjį stalą. Tada vėl stvėrė telefono ragelį.

– Sujunkite su ponu Kurčiu Fentonu iš *Continental Trust.*

Pirštai ant stalo nerimo, o po akimirkos suskambėjo telefonas.

– Fentonas?

– Labai rytas, ponas Rosnovski. Kaip laikotės?

– Noru uždaryti visas sąskaitas jūsų banke.

Jokio atsako.

– Ar girdit, pone Fentonai?

– Taip, – nustėręs atsakė bankininkas. – Ar galiu pasiteirauti, kodėl, pone Rosnovski?

– Todėl, kad Judas niekada nebuvo mano mėgstamiausias apaštalas, Fentonai, štai kodėl. Nuo šios akimirkos jūs nebepriklausote „Barono grupės“ valdybai. Netrukus gausite rašytinį šio pokalbio patvirtinimą ir nurodymą, į kokius bankus sąskaitos turi būti perkeltos.

– Nesuprantu, pone Rosnovski, ką tokio padariau?

Kai Abelis dėjo ragelį, į kabinetą įžengė jo duktė.

– Skambėjo ne itin mandagiai, tėtuk.

– Ir neturėjo būti, tačiau tau nereikia dėl nieko rūpintis, brangioji, – atsakė Abelis akimirksniu pakitusiu tonu. – Ar įsigijai viską, ko reikėjo kelionei?

– Taip, dėkoju, tėtuk, tačiau nesu tikra, ką Londone ar Paryžiuje vilki. Tiesiog viliuosi, kad pasirinkau teisingai. Nenoriu kyšoti kaip skaudamas nykštys.

– Viskas gerai, vis tiek kyšosi, brangioji. Kiekvienas išsiskirtų, turėdamas tavo stilių. Tu būsi dailiausia būtybė, kokios Europa jau seniai nematė. Jie supras, kad tavo drabužiai – ne pagal nustatytas normas. Jaunuoliai versis per galvas, kad prie tavęs priartėtų, tačiau jų kelyje pasipainiosiu aš. – Florentina nusijuokė. – Ką gi, einam, papietausim ir aptarsim, ką veiksim Londone.

Po dešimties dienų, po ilgo Florentinos savaitgalio su motina Čikagoje, tėvas ir dukra išskrido iš Aidlvaildo į Hitrou. Skrydis truko kone keturiolika valandų, tad atvykę į „Klaridžą“ jie tenorėjo vieno – gerai išsimiegoti.

Abelis išsiruošė į kelionę dėl trijų priežasčių: pirma, patvirtinti naujų „Barono“ viešbučių Londone, Paryžiuje ir galbūt Romoje statybos vietas; antra, lydėti Florentiną jos pirmoje kelionėje į Europą prieš stojant į Redklifą studijuoti šiuolaikinių kalbų, ir trečia, visų svarbiausia, aplankyti pilį Lenkijoje ir išsiaiškinti, ar yra bent menkiausia galimybė įrodyti, jog pilis priklauso jam.

Londone abiem sekėsi kuo puikiausiai. Abelio patarėjai rado vietą Haid Parko Korneryje, tad Abelis davė nurodymus savo tarpininkams

tučtuojau pradėti derybas dėl žemės ir dėl leidimų, kurių reikės, kad Anglijos sostinė galėtų puikuotis „Baronu“.

Florentinai pokarinio Londono asketizmas pasirodė kiek atšiaurus, net grėsmingas lyginant su jai įprasta laisve, tačiau londoniečiai akivaizdžiai nesibaimino karo pažeisto miesto ir vis dar tikėjo, kad jiems priklauso pasaulio galia. Ją kvietė pietų, vakarienės, į pokylius, o tėvas, pasirodo, neklydo dėl jos poveikio Anglijos džentelmenams. Kas vakarą grįžusi Florentina žėrinčiomis akimis pasakodavo apie naujus užkariavimus – dauguma iki ryto būdavo pamiršti, tačiau ne visi: ji niekaip negalėjo apsispręsti tarp Itoną baigusio leitenanto, tarnaujančio grenadierių gvardijoje, ir Lordų rūmų nario, kuris tarnavo prie karaliaus rūmų. Florentina nebuvo visiškai tikra, ką reiškia „tarnauti prie rūmų“, tačiau jaunuolis tikrai nedelsdavo ją pamatęs.

Ir Paryžiuje tempas nesulėtėjo. Abu puikiai kalbėjo prancūziškai ir su paryžiečiais sutarė ne prasčiau negu su londoniečiais. Abelis su Florentina koja kojon žygiavo Eliziejaus laukais, ir Abelis prisiminė savo maršą gatvės viduriu tarp prancūzų karių. Jis bandė sugalvoti, kodėl Paryžius taip skiriasi nuo Londono. Būtent Florentina pastebėjo, kad vokiečiai miesto nesubombardavo.

Paprastai besibaigiant antrajai bet kokių atostogų savaitei Abelis pradėdavo nuobodžiauti ir imdavo skaičiuoti dienas, kada galės grįžti į darbą. Tačiau ne Florentinos draugijoje. Mergina tapo jo gyvenimo centru, taip pat ir visų turtų paveldėtoja.

Kai atėjo laikas palikti Paryžių, nė vienas nenorėjo išvažiuoti ir pasiliko dar kelias dienas ta dingstimi, kad Abelis derėjosi dėl garsaus, tačiau nudrengto viešbučio Raspai bulvare pirkimo. Jis nepranešė savininkui, mesjė Nef, kuris atrodė, jei tai įmanoma, dar labiau nugyventas nei viešbutis, kad ketina nugriauti pastatą ir pradėti nuo pamatų. Vos pasirašęs dokumentus Abelis davė nurodymus pastatą sulyginti su žeme. Kadangi daugiau dingčių pasilikti Paryžiuje nebuvo, jiedu su Florentina nenoriai išvyko į Romą.

Po anglų patikimumo ir prancūzų linksmumo niūrus ir apšiuręs amžinasis miestas juos prislėgė. Romiečiai neturėjo ką švęsti: dauguma jautė, jog rėmė ne tą pusę, kiti atsisakė prisipažinti nugalėti. Romoje Abelis aptiko tik viską užgožiantį finansinį nestabilumą ir kol kas planus čia statyti „Baroną“ nusprendė atidėti. Florentina jautė, jog tėvas vis labiau nekantrauja vėl pamatyti savo pilį Lenkijoje, todėl pasiūlė iš Romos išvykti keliomis dienomis anksčiau.

Abelis sužinojo, kad gauti vizas jam ir Florentinai kirsti geležinę uždangą kur kas sunkiau, nei parūpinti leidimus penkių šimtų numerių viešbučio statybai Londone. Mažiau atkaklus žmogus būtų pasidavęs, tačiau deramos vizos buvo tvirtai įspaustos pasuose, Abelis išsinuomojo automobilį ir kartu su Florentina leidosi į Alonimą. Pasienyje teko laukti kelias valandas, ir gelbėjo tik tai, kad Abelis laisvai kalbėjo lenkiškai. Jei pasieniečiai būtų žinoję, kodėl jis taip gerai kalba lenkiškai, jie, be abejonės, būtų dukart pagalvoję prieš leisdami jam kirsti sieną. Abelis pakeitė penkis šimtus dolerių į zlotus – regis, bent jau tai pamalonino lenkus – ir nuvažiavo. Sulig kiekviena mylia Florentina vis geriau suvokė, kiek daug ši kelionė reiškia tėvui.

– Tėti, neprisimenu, kad kada būtum taip dėl ko jaudinęsis.

– Aš čia gimiau, – aiškino Abelis. – Šitiek pragyvenus Amerikoje, kur kasdien viskas kinta, kone neįtikėtina grįžti čia, kur viskas atrodo kaip prieš trisdešimt metų.

Artėjant prie Slanimo, nujaučiant, kad tuoj dar kartą pamatys gimtąsias vietas, Abelio jausmai stiprėjo. Kone keturiasdešimt metų jis girdėjo save vaikišku balsu barono klausiantį, ar „pagaliau išaušo pavergtų Europos tautų valanda“, ar ir jam bus lemta suvaidinti savo vaidmenį. Ašaros užplūdo akis pagalvojus, kokia trumpa ta valanda buvo ir kokį nereikšmingą vaidmenį jis suvaidino.

Galiausiai įveiktas paskutinis posūkis prieš ilgą tiesų kelią iki barono dvaro. Pamatęs didžiuosius metalinius pilies vartus, Abelis susijaudinęs garsiai nusikvatojo ir sustabdė automobilį.

– Viskas lygiai taip pat, kaip ir prisimenu, – pareiškė, – niekas nepasikeitė. Važiuokim pažiūrėti trobelės, kurioje praleidau pirmus penkerius gyvenimo metus, nors nesitikiu, kad ten dar kas nors gyvena. Tada keliausim aplankyti mano pilies.

Florentina sekė įkandin tėvo, pasitikinčiai žingsniuojančio siauru takeliu per samanomis aplipusių beržų ir ąžuolų, kurie ir šimtą metų nesikeičia, mišką. Maždaug po dvidešimties minučių jiedu priėjo proskyną, ir priešais stojo traperio trobelė. Abelis sustojo ir įsmeigė akis. Jis buvo pamiršęs, kokie mažučiai buvo jo pirmieji namai; ar tikrai čia galėjo sutilpti devyni žmonės? Nendrių stogas buvo visiškai aplūžęs, akmenų sienos apgriuvusios, langai išdaužyti. Kadaise menkutis daržas buvo pradingęs po susiraizgiusia augmenija. Ar trobelėje dar kas nors gyvena?

Florentina paėmė tėvą už rankos ir lėtai nuvedė prie priekinių durų. Jis stovėjo negalėdamas pajudėti, todėl pabeldė ji. Abu laukė tylėdami. Mergina dar kartą pabeldė, šįkart kiek garsiau, ir abu išgirdo, kad viduje kažkas juda.

– Tuojau, tuojau, – pasigirdo irzlus balsas lenkiškai, po kelių akimirkų durys per colį prasivėrė, ir pasirodė sena moteris, liesa ir sukumpusi, visa apsivilkusi juodai. Netvarkingos sniego baltumo plaukų sruogos kyšojo išsipašiusios iš skarelės, o pavargusios pilkos akys tuščiai žiūrėjo į lankytojus.

– Neįmanoma, – tyliai anglų kalba tarstelėjo Abelis.

– Ko norit? – įtariai paklausė moteris. Ji buvo be dantų, todėl nosies, burnos ir smakro linija sudarė tobulą įgaubtą arką.

– Ar galime užeiti ir pasikalbėti? – lenkiškai pasiteiravo Abelis.

Jos akys baugščiai klaidžiojo nuo vieno prie kito.

– Senoji Helena nepadarė nieko bloga, – suunkštė ji.

– Žinau, – švelniai tarė Abelis. – Turiu jums gerų žinių.

Kiek nenoriai ji atidarė duris ir leido svečiams įeiti į tuščią šaltą kambarį, tačiau atsisėsti nepasiūlė. Kambarys nebuvo pasikeitęs:

dvi kėdės, stalas ir priminimas, kad tik iškeliavęs iš trobelės Abelis sužinojo, kas yra kilimas. Florentina sudrebėjo.

– Negaliu užkurti ugnies, – sugergždė senoji, lazdele baksnodama židinyje blausiai žioruojantį rąstą, paskui be naudos panaršė kišenėse. – Reikia popieriaus. – Ji dirstelėjo į Abelį ir pirmą kartą parodė susidomėjimo kibirkštėlę. – Ar turi popieriaus?

Abelis nenuleido nuo jos akių.

– Ar manęs neprisimenat? – pasiteiravo.

– Nepažįstu.

– Pažįsti, Helena. Mano vardas – Vladekas.

– Pažinojai mano mažąjį Vladeką?

– Aš esu Vladekas.

– Oi, ne, – liūdnai konstatavo moteris. – Jis buvo man per geras. Jis turėjo Dievo žymę. Baronas jį išsivedė, kad būtų angelas. Taip, jis išsivedė mamulės mažiausiąjį...

Jos senas balsas užlūžo ir nutilo. Ji atsisėdo, tačiau senos, raukšlėtos rankos skreite nenustygo.

– Aš grįžau, – tarė Abelis, klaupdamasis priešais. Senoji nekreipė dėmesio, kažką murmėjo, tarsi kambaryje būtų viena.

– Jie nužudė mano vyrą, mano Jasių, išvežė į lagerius visus mano mielus vaikelius, liko tik mažoji Sofija. Paslėpiau ją, ir jie išėjo, – kalbėjo ramiai, susitaikiusi.

– Kas nutiko mažajai Sofijai? – pasiteiravo Abelis.

– Rusai ją pagrobė per kitą karą, – blausiai atsiliepė senoji. Abelis sudrebėjo. Helena pakilo iš prisiminimų. – Ko tu nori? – pasiteiravo. – Kodėl mane kamantinėji?

– Noriu, kad susipažintum su mano dukterimi Florentina.

– Turėjau dukterį, vardu Florentina, tačiau dabar aš vienui viena.

– Tačiau aš... – pradėjo Abelis ir ėmė sagstytis marškinius.

Florentina jį sustabdė.

– Mes žinome, – pasakė, šypsodamasi senajai.

– Iš kur gali žinot? Tai buvo taip seniai, dar nė nebuvai gimusi.

– Kaime papasakojo, – pasakė Florentina.

– Ar turit popieriaus? – vėl paklausė moteris. – Man reikia popieriaus, kad galėčiau užkurti ugnį.

Abelis bejėgiškai žvelgė į savo įmotę.

– Ne, – atsakė. – apgailestauju, tačiau popieriaus neatsinešėme.

– Tai ko jūs norit? – vėl nedraugiškai pasiteiravo senoji.

– Nieko, – atsakė Abelis, susitaikęs su neįmanomybe, kad ji jį prisimins. – Mes tik norėjom pasisveikinti.

Jis išsitraukė piniginę, išėmė visas zlotų kupiūras ir padavė Helenai.

– Dėkoju, dėkoju, – kartojo moteris, atskirai imdama kiekvieną pinigėlį, o jos senos akys sudrėko iš pasitenkinimo.

Abelis pasilenkė jos pabučiuoti, tačiau ji atsitraukė.

Florentina paėmė tėvą už rankos ir išvedė iš trobelės bei miško takeliu atgal prie automobilio.

Senoji moteris žvelgė pro langą, kol buvo tikra, kad jie dingo iš akių. Tada paėmė banknotus, susuko kiekvieną į gniužuliuką ir rūpestingai sudėjo į židinį. Pinigai akimirksniu įsiliepsnojo. Ant liepsnojančių zlotų ji prikrovė šakelių ir mažų malkelių, atsisėdo prie ugnies, didžiausios per kelias savaites, ir trindama rankas ėmė mėgautis šiluma.

Abelis tylėjo, kol vėl nepamatė geležinių vartų. Tada pažadėjo Florentinai, iš visų jėgų stengdamasis pamiršti mažąją trobelę ir moterį, kuri suteikė jam galimybę gyventi:

– Tuojau pamatysi pačią nuostabiausią pilį pasaulyje.

– Turėtum liautis hiperbolizavęs, tėti.

– Visame pasaulyje, – tyliai pakartojo Abelis.

Florentina nusijuokė.

– Pasakysiu tau, kaip ji atrodo lyginant su Versaliu.

Abu vėl sulipo į automobilį ir Abelis nuvažiavo pro vartus, prisimindamas pirmąją transporto priemonę, kuria buvo išgabentas kita kryptimi. Lėtai baladojantis vingiuotu duobėtu keliu užplūdo daugiau prisiminimų: laiminga vaikystė su baronu ir Leonu, liūdnos dienos pilies kalėjime valdant vokiečiams ir patys baisiausi potyriai, kai rusai išgabeno jį iš numylėtos pilies, kai berniukas manė, kad niekada daugiau nebeišvys namų. Tačiau štai jis, Vladekas Koskievičius, grįžta – grįžta pareikalauti to, kas teisėtai jam priklauso.

Pasukus už paskutinio posūkio Florentina pagaliau išvydo tai, kas priklausė jos tėvui pagal prigimtinę teisę. Abelis sustabdė automobilį ir įsmeigė akis į savo pilį. Nė vienas nepratarė nė žodžio. Ką buvo galima pasakyti? Sukrėsti ir negalėdami patikėti Rosnovskiai spoksojo į subombarduotos Abelio svajonės griaučius.

Abu lėtai išsiropštė iš automobilio vis dar netardami nė žodžio. Florentina labai tvirtai spaudė tėvo ranką, o jo skruostais ritosi ašaros. Tiktai viena palaikė siena išliko styroti kiek primindama ankstesnę šlovę; visa kita – ne daugiau kaip griuvėsių krūva. Jis nepajėgė pasakoti dukrai apie didžiules sales, nusidriekusius flangus, erdvias virtuves ir prašmatnius miegamuosius.

Abelis nudrožė prie trijų kauburių, dabar apžėlusių storomis žaliomis samanomis, kurios žymėjo barono, Leono ir mylimosios Florentinos kapus. Jis patylėjo ties kiekvienu, galvodamas, kad Leonas ir Florentina šiandien dar turėtų būti gyvi. Atsiklaupus greta kauburių Abeliui gyvai sugrįžo siaubingi jų paskutinių akimirkų vaizdai. Dukra tylomis stovėjo greta, uždėjusi ranką jam ant peties.

Ilgai truko, kol Abelis atsistojo. Koja kojon jiedu apvaikščiojo griuvėsius. Sulūžę akmenų luitai žymėjo vietas, kur kadaise didingos pokylių salės buvo kupinos juoko. Abelis vis dar tylėjo. Nusikeberiojęs į požeminį kalėjimą Abelis atsisėdo ant grindų drėgnoje

kamaraitėje po grotelėmis, teisingiau, po puse likusių grotelių. Jis vis suko aplink riešą sidabro apyrankę.

– Štai čia tavo tėvas praleido ketverius savo gyvenimo metus.

– Neįmanoma, – pastebėjo Florentina.

– Dabar čia geriau nei tada. Dabar čia bent jau patenka gaivus oras, paukščių giesmės, saulės šviesa ir laisvės jausmas. Tada čia tvyrojo tamsa, mirtis, mirties tvaikas ir visų blogiausia, mirties laukimas.

– Liaukis, tėti, eime iš čia. Jei liksi, sukils tik dar daugiau blogų prisiminimų.

Florentina tėvą prieš jo valią nusivedė atgal prie automobilio ir lėtai nuvairavo ilgu išvažiavimu. Abelis paskutinį kartą pravažiavo pro geležinius vartus taip nė karto ir neatsigręžęs į sugriautą pilį.

Pakeliui į Varšuvą jis beveik nekalbėjo, ir Florentina liovėsi stengtis kaip nors jį pradžiuginti.

Kai jis galiausiai pratarė: „Dabar gyvenime liko pasiekti vienintelį dalyką“, – ji ėmė svarstyti, ką tai galėtų reikšti, tačiau nespaudė, kad paaiškintų. Tačiau jai pavyko įkalbėti tėvą grįžtant praleisti dar vieną savaitgalį Londone. Vylėsi, kad tai padės jam pamiršti išėjusią iš proto nusenusią įmotę ir tai, kas liko iš jo paveldo.

Į Londoną jie išskrido kitą dieną. Kai užsiregistravo „Klaridže“, Florentina išėjo susitikti su senais draugais ir įsigyti naujų. Abelis ėmė skaityti laikraščius, kurie susikaupė viešbutyje po paskutinio apsilankymo. Jam nepatiko žinoti, kad ir be jo reikalai nesustoja; tai pernelyg aiškiai priminė, kad pasaulis nesiliaus sukęsis ir be jo. Dėmesį patraukė pranešimas praėjusios dienos *Times* vidiniame puslapyje. Jam nesant, kažkas nutiko. *Interstate Airways* lėktuvas sudužo

vos pakilęs iš Meksiko oro uosto skrydžiui į Panamą. Žuvo visi septyniolika keleivių ir įgula. Meksikos valdžia iškėlė kaltinimus *Interstate* dėl blogos lėktuvo priežiūros, bendrovė apkaltino Meksikos mechanikus. Abelis stvėrė telefono ragelį ir paprašė komutatoriaus sujungti su užsieniu.

Šeštadienis. Tikriausiai jis Čikagoje, spėjo Abelis ir pasklaidė mažą užrašų knygutę ieškodamas namų numerio.

– Teks maždaug pusę valandos palaukti, – pasigirdo pedantiškas anglės balsas.

– Dėkoju, – nesiginčijo Abelis.

Jis atsigulė ant lovos ir kantriai laukė. Telefonas suskambėjo po dvidešimties minučių.

– Užjūrio abonentas laukia, pone, – vėl tas pats pedantiškas balsas.

– Abeli, čia tu? Kur tu?

– Žinoma, aš, Henri. Londone.

– Ar jau? – pasiteiravo mergina iš komutatorinės.

– Dar nė nepradėjau, – nustebo Abelis.

– Atsiprašau, pone, norėjau pasitikslinti, ar jau kalbate su Amerika?

– O taip, žinoma. Dėkoju. Jėzau, Henri, čia jie šneka visai kita kalba.

Osbornas nusijuokė.

– Klausyk, girdėjai apie Meksike sudužusį *Interstate* lėktuvą?

– Taip, girdėjau. Tačiau tau nėra ko nerimauti, lėktuvas buvo tinkamai apdraustas, tad kompanija nuostolių nepatirs, o akcijų vertė nukris vos keliais centais.

– Draudimas mane domina mažiausiai, – nukirto Abelis. – Tai gali būti tobula proga išsiaiškinti, iš kokio molio drėbtas ponas Kainas.

– Nesuprantu, Abeli. Kur suki?

– Atidžiai klausykis, tiksliai paaiškinsiu, ką daryti, kai pirmadienio rytą darbą pradės akcijų birža. Antradienį grįšiu į Niujorką ir baigiamuosius ėjimus atliksiu pats.

Osbornas įdėmiai klausėsi nurodymų. Po dvidešimties minučių Abelis padėjo ragelį. Jau.

46

Viljamas suprato, kad gali tikėtis daugiau nemalonumų iš Abelio Rosnovskio, kai Kurtis Fentonas paskambinęs pranešė, jog Čikagos Baronas uždarė visas grupės sąskaitas *Continental Trust* bei apkaltino Fentoną nelojalumu ir neetišku elgesiu.

– Maniau, kad elgiuosi teisingai, pranešdamas jums apie pono Rosnovskio įsigijimus „Lesteryje“, – nelinksmai paaiškino bankininkas, – o viskas baigėsi tuo, kad netekau vieno svarbiausių klientų. Nė neįsivaizduoju, kaip sureaguos direktorių valdyba.

Viljamas kiek apramino Fentoną pažadėjęs pasikalbėti su jo viršininkais *Continental Trust*, tačiau pats labiau nerimavo dėl to, koks bus kitas Rosnovskio ėjimas.

Teko palaukti dar mėnesį, kol sužinojo. Viljamui tikrinant rytinį paštą, paskambino jo brokeris ir pranešė, kad kažkas paleido į rinką milijono dolerių vertės *Interstate* akcijų. Viljamas jam pasakė, kad jo koncernas akcijas supirks, ir brokeris tučtuojau davė nurodymą pirkti. Antrą valandą popiet rinkoje atsirado akcijų dar už milijoną. Dar Viljamui nespėjus jų supirkti, akcijų vertė pradėjo kristi. Kol trečią valandą Niujorko akcijų birža buvo uždaryta, *Interstate Airways* akcijų kursas nukrito trečdaliu.

Kitą rytą dešimt minučių po dešimtos Viljamui vėl paskambino susijaudinęs jo brokeris. Kartu su biržos atidarymo skambučiu į rinką buvo paleista dar milijono vertės *Interstate* akcijų. Brokeris pranešė, kad tai sukėlė ištisą pardavimų laviną, iš visų pusių lekia brokeriai su nurodymais parduoti *Interstate* akcijas, dabar jomis prekiaujama

po kelis centus už vieną, o vos prieš dvidešimt keturias valandas *Interstate* akcijų vertė buvo puspenkto dolerio.

Viljamas davė nurodymus kompanijos sekretoriui Alfredui Rodžersui ateinantį pirmadienį kviesti valdybos posėdį. Iki tol teks tiksliai išsiaiškinti, kas atsakingas už akcijų išmetimą į rinką. Jis beveik neabejojo, kas. Iki trečiadienio popietės Viljamui teko atsisakyti pastangų sustiprinti *Interstate* superkant visas biržoje pasirodžiusias akcijas. Besibaigiant darbo dienai Vertybinių popierių ir biržų komisija paskelbė, kad bus vykdomas tyrimas dėl visų *Interstate* transakcijų. Viljamas suvokė, kad „Lesterio" valdybai teks nuspręsti, ar remti oro linijas nuo trijų iki šešių mėnesių, kol komisija baigs tyrimą, ar leisti kompanijai bankrutuoti. Bet kuris pasirinkimas atrodė itin pražūtingas ir Viljamo kišenei, ir banko reputacijai.

Viljamas nė kiek nenustebo, kai Tadas Koenas paskambinęs patvirtino, jog kompanija, atsikračiusi trijų milijonų vertės *Interstate* akcijų, yra viena tų, kurios pridengia Abelį Rosnovskį. Antradienio rytą „Garantinių investicijų" korporacijos atstovas spaudai išplatino pranešimą, kuriame aiškino pardavimo priežastį: sunerimta dėl *Interstate* ateities po Meksikos vyriausybės „detalaus ir apgalvoto" pareiškimo apie netinkamą lėktuvų aptarnavimo įrangą ir procedūras.

– „Detalaus ir apgalvoto", – pasipiktinęs metė Viljamas. – Meksikos vyriausybė nepadarytų mažiau apgalvoto pareiškimo netgi tvirtindama, kad Spydis Gonzalesas* laimės šimto metrų bėgimą Helsinkio olimpiadoje.

Žiniasklaida pasičiupo didžiąją dalį „Garantinių investicijų" pranešimo spaudai, tad penktadienį Federalinė aviacijos administracija uždraudė visus *Interstate* skrydžius, kol bus atliktas kruopštus lėktuvų aptarnavimo įrangos ir procedūrų tyrimas.

---

* Spydis Gonzalesas – animacinio filmuko personažas, „pati greičiausia Meksikos pelė".

Viljamas tikėjo, kad *Interstate* nėra ko baimintis tokio patikrinimo, tačiau draudimas buvo pražūtingas trumpalaikiams užsakymams. Nė viena skrydžių kompanija negali leisti, kad lėktuvai stovėtų ant žemės; pinigus jie neša tik būdami ore. Kad bėdų nepasirodytų per mažai, savo padėtį ėmė svarstyti ir kitos banko atstovaujamos stambios kompanijos, mat spauda nepasibodėjo pranešti skaitytojams, jog *Interstate Airways* garantas yra „Lesterio“ bankas.

Viljamo nuostabai, vėlią penktadienio popietę *Interstate* akcijas pradėjo pirkti. Jam nereikėjo ilgai spėlioti, kodėl – spėjimą vėliau patvirtino Tadas Koenas. Akcijas pirko Abelis Rosnovskis. Jis pardavė *Interstate* akcijas, kai jų vertė biržoje buvo didžiausia, o dabar supirkinėjo nedideliais kiekiais visiškai praradusias vertę. Nenoromis žavėdamasis Viljamas papurtė galvą. Sukėlęs Viljamui ir finansinį, ir reputacijos Volstrite bankrotą Abelis netgi susikraus nedidelį kapitalą. Viljamas apskaičiavo, kad „Barono grupė“, nors ir rizikavo trimis milijonais, galiausiai susikraus nemažą pelną.

Pirmadienį susirinkus valdybai, Viljamas išdėstė visą istoriją nuo pirmo susidūrimo su Rosnovskiu ir pasiūlė atsistatydinti. Valdyba atsistatydinimo nepriėmė, netgi nebalsavo, tačiau kai kurie jaunesni valdybos nariai murmėjo: „Kas, jei Rosnovskis dar kartą smogs“, ir Viljamas suprato, kad kitą kartą jo kolegos nebebus tokie dėmesingi ir pakantūs.

Valdyba ėmė svarstyti, ar bankui verta toliau remti *Interstate*. Tonis Saimonsas įtikino direktorius, kad Federalinės aviacijos administracijos tyrimas baigsis *Interstate* naudai, ir laikui bėgant bankas atgaus visus savo pinigus. Po posėdžio jis prisipažino Viljamui, kad ilgainiui tai gali tik pasitarnauti Rosnovskiui, tačiau norint apginti reputaciją bankas kito pasirinkimo neturi.

Saimonsas pasirodė teisus abiem atžvilgiais. Atlikus tyrimą, Vertybinių popierių ir biržų komisija pareiškė, kad jokių kaltinimų

„Lesteriui“ neturi, nors rado keletą rūsčių žodelių „Garantinių investicijų“ korporacijai. Kai kitą dieną biržoje prasidėjo prekyba, Viljamas nė kiek nenustebo sužinojęs, kad *Interstate* akcijų vertė nuolat kyla. Per kelias savaites akcijų vertė pakilo iki buvusių puspenkto dolerio.

Tadas Koenas pranešė Viljamui, kad pagrindinis pirkėjas ir vėl buvo Abelis Rosnovskis.

– Dabar man tik šito ir tereikia, – pareiškė Viljamas. – Jis ne tik susikrovė nemažą pelną, tačiau gali pakartoti ėjimą kada panorėjęs.

– Tiesą sakant, – pakartojo Tadas Koenas, – jums šiuo metu tikrai to reikia.

– Ką turi omeny, Tadai? Nė nežinojau, kad moki kalbėti mįslėmis.

– Rosnovskis pasielgė neprotingai. Jis pažeidė įstatymą, todėl dabar jūsų eilė jį vaikytis. Jis tikriausiai nė nesuvokia, jog įsitraukė į nelegalią veiklą, nes viską daro dėl netinkamos priežasties.

– Vis dar neturiu supratimo, apie ką kalbat.

– Viskas paprasta, – pasakė Koenas. – Kadangi jūs apsėstas Rosnovskio, o jis jūsų, regis, abu pražiopsojot tai, kas akivaizdu: pardavus akcijas stengiantis, kad rinkos vertė kristų, o paskui supirkus tas pačias akcijas žemiausia kaina bei susižėrus pelną, pažeidžiama Vertybinių popierių ir biržų komisijos 10b–5 taisyklė, žmogų galima apkaltinti sukčiavimu. Nė kiek neabejoju, kad pelno susižerti Rosnovskis iš pradžių neketino; tiesą sakant, labai gerai žinome, kad jis tenorėjo jus sutrikdyti. Tačiau kas juo patikės, jei jis papasakos, kad atsikratė akcijų, kai manė, kad *Interstate* nepatikimas, o paskui supirko jas, kai pasiekė patį dugną? Atsakymas: niekas, ir tikrai ne Vertybinių popierių ir biržų komisija. Atsiųsiu jums rytoj apsvarstyti detalią rašytinę ataskaitą, kur išaiškinsiu visas teisines potekstes.

– Dėkui, – tarė Viljamas pajutęs, kaip jam pirmą kartą per kelis mėnesius palengvėjo.

Kitą rytą devintą valandą ant Viljamo rašomojo stalo jau gulėjo Tado Koeno ataskaita. Viską apsvarstęs Viljamas sukvietė neeilinį valdybos posėdį. Direktoriai pritarė pasirinktam veiksmų planui, tad Tadui Koenu buvo nurodyta pranešimo egzempliorių nusiųsti į Vertybinių popierių ir biržų komisijos kovos su sukčiavimu skyrių.

– Gal derėtų vieną egzempliorių nusiųsti į *The Wall Street Journal*? – pasiūlė Saimonsas.

– Nebūtina, – patikino kompanijos sekretorius. – Vos ataskaita atsidurs Vertybinių popierių ir biržų komisijoje, galite būti tikri, informacija nutekės ir į *Journal*. Vertybinių popierių ir biržų kiaurasamčiu juos vadina ne be priežasties.

Pirmą kartą tądien valdybos nariai nusijuokė.

Alfredo Rodžerso samprotavimai pasirodė teisingi, nes trečiadienio *The Wall Street Journal* pirmame puslapyje pasirodė straipsnis, kuris tikrai nebūtų naudingesnis net ir padiktuotas paties Tado Koeno.

Straipsnyje buvo pateikta visa Vertybinių popierių ir biržų komisijos 10b–5 taisyklė, o autorius komentavo, kad tai tiksliai toks pavyzdinis atvejis, kokio ieškojo prezidentas Trumanas. Paveikslėlyje po straipsniu buvo karikatūra prezidento Trumano, čiumpančio verslininką, sukišusį rankas į taupyklę.

Perskaitęs straipsnį Viljamas pradėjo šypsotis, nes buvo įsitikinęs, kad galės pamiršti Abelį Rosnovskį.

Abelis susiraukė ir ėmė belsti pirštais į rašomąjį stalą, o Henris Osbornas antrą kartą skaitė straipsnį.

– Berniukai Vašingtone, – pareiškė Osbornas, – nepajėgs atsispirti visko neišsniukštinėję, ypač jei iš to galima susikrauti politinį kapitalą.

– Tačiau, Henri, kuo puikiausiai žinai, pardavinėjau *Interstate* ne tam, kad numuščiau akcijų kainas, – pareiškė Abelis. – Neturėjau jokio noro susižerti pelno.

– Aš tai žinau, – atkirto Osbornas, – tačiau pamėgink įtikinti Senato finansų komitetą, kad Čikagos Barono nedomina finansinė nauda, kad jis tenorėjo išlieti asmeninę pagiežą ant Viljamo Kaino. Iš tavęs išsityčios tiesiai teisme, arba tiksliau, Senate.

– Velnias, – nusikeikė Abelis, – ką man dabar daryti?

– Na, pirmiausia turėsi tupėti kaip pelė po šluota, kol viskas nurims. Pradėk melstis, kad kiltų koks didesnis skandalas, ir Trumanas turėtų kuo užsiimti ar, kad Vašingtonas taip užsiimtų rinkimais, jog neturėtų laiko reikalauti tyrimo. Jei pasiseks, naujoji administracija gal viską apskritai pamirš. Kad ir ką darytum, Abeli, nepirk jokių akcijų, nors menkiausiai susijusių su „Lesterio“ banku, arba galiausiai būsi tikrai smarkiai nubaustas. Leisk man pažiūrėti, kaip pavyks paveikti demokratus Vašingtone.

– Primink Trumano kabinetui, kad per pastaruosius rinkimus skyriau penkiasdešimt tūkstančių dolerių jo kampanijai remti ir kad tą patį pažadu Stivensonui.

– Jau priminiau, – pasakė Henris. – Jei atvirai, patarčiau penkiasdešimt tūkstančių skirti ir respublikonams.

– Jie pučia iš musės dramblį, – paprieštaravo Abelis.

– Dramblį iš musės padarys Kainas, jei suteiksim jam nors menkiausią galimybę, – atkirto Osbornas.

Abelis nepaliovė belsti pirštais į rašomąjį stalą.

SEPTINTA DALIS

1952–1963

Kita ketvirtinė Tado Koeno ataskaita atskleidė, kad Abelis Rosnovskis liovėsi pirkti ar parduoti visų „Lesterio" banko patronuojamųjų bendrovių akcijas. Atrodė, kad šiuo metu jis sutelkė visą energiją naujų viešbučių Europoje statybai. Koeno nuomone, Rosnovskis tupės kaip pelė po šluota tol, kol Vertybinių popierių ir biržų komisija priims sprendimą dėl *Interstate* akcijų.

Vertybinių popierių ir biržų komisijos atstovai kelis kartus apsilankė „Lesterio" banke. Viljamas kalbėjo visiškai atvirai, tačiau pareigūnai nė karto neužsiminė, kiek tyrimas pasistūmėjo, nė nepasakė, kas, jų manymu, atsakingas dėl akcijų kracho. Galiausiai komisija tyrimą baigė ir padėkojo už bendradarbiavimą. Viljamas spėjo, kad teks palaukti kelis mėnesius, kol ji paviešins savo sprendimą.

Artėjant rinkimams Trumanas vis labiau panėšėjo į prezidentą, kurio įgaliojimai netrukus baigsis, tad Viljamas pradėjo baimintis, kad Rosnovskis ims ir prasprūs. Jis negalėjo atsikratyti nuojautos, kad Henriui Osbornui pavyko kongrese patraukti kelias virvutes, be to, prisiminė Koeną kadaise brūkštelėjus informaciją apie „Barono grupės" penkiasdešimties tūkstančių dovaną Trumano kampanijos fondui. Jis nenustebo paskutiniame Koeno pranešime perskaitęs, kad Rosnovskis skyrė dar penkiasdešimt tūkstančių demokratų kandidatui į prezidentus Adlajui Stivensonui, tačiau pasibaisėjo pamatęs, kad penkiasdešimt tūkstančių padovanoti ir Eizenhauerio kampanijos fondui. Antrąjį skaičių Koenas buvo pabraukęs.

Viljamas niekada nė nesvarstė remti kandidatą, kuris balotiruojasi į viešą tarnybą ne respublikonų partijos sąraše, tačiau šįkart būtų sutikęs, kad kandidatas Eizenhaueris, iškilęs per pirmąjį balsavimą Čikagos

suvažiavime, įveiktų Stivensoną, vien dėl to, kad mažiau tikėtina, jog respublikonų administracija susidomės tyrimu dėl manipuliavimo akcijomis.

Kai generolas Dvaitas Eizenhaueris 1952 m. lapkričio 4 d. buvo išrinktas trisdešimt ketvirtuoju Jungtinių Valstijų prezidentu (pasirodė, kad tautai Aikas tikrai patinka), Viljamas spėjo, kad Rosnovskis išvengs bet kokių kaltinimų, tik vylėsi, kad pasimokė ir ateityje paliks „Lesterio" reikalus ramybėje.

Vienintelė nedidelė kompensacija kaip rinkimų išdava Viljamui buvo tai, kad Osborną kongrese pakeitė respublikonas. Pasirodė, jog Eizenhaueris turėjo nemažai ryšių su aukštais pareigūnais, Osborno konkurentai tuo ir pasinaudojo. Tadas Koenas buvo linkęs manyti, kad netekęs posto Osbornas neturės tokios įtakos Abeliui Rosnovskiui. Čikagoje sklido gandai, kad, kai Osborną paliko antroji žmona, jis vėl pradėjo lošti ir įsiskolino visam miestui. Viljamas pagaliau atsipalaidavo ir ėmė laukti taikos bei klestėjimo eros, kurią Eizenhaueris pažadėjo inauguracinėje kalboje.

Per pirmuosius naujosios administracijos valdymo mėnesius Viljamas nustūmė Rosnovskį į sąmonės užkaborius taręs, kad vyrukas pasimokė. Jis pasakė Koenui tikįs, kad Abelį Rosnovskį galima pamiršti. Koenas niekaip nekomentavo, tačiau jo niekas ir neklausė.

Viljamas visas jėgas skyrė „Lesterio" augimui, ir dydžiu, ir reputacija, vis labiau suvokdamas, jog taip elgiasi ir dėl savęs, ir dėl sūnaus. Kai kurie jaunesni tarybos nariai pradėjo kreiptis į jį „seni".

– Taip turėjo nutikti, – pastebėjo Keitė.

– O kodėl tada nenutiko tau? – galantiškai pasiteiravo vyras.

Keitė nusišypsojo.

– Dabar žinau, kaip sutvarkai tiek daug reikalų su tuščiagarbiais.

Viljamas nusijuokė.

– Ir viena dailia moterimi.

Kai iki Ričardo dvidešimt pirmojo gimtadienio liko keli mėnesiai, Viljamas peržiūrėjo savo testamento sąlygas. Jis atidėjo penkis milijonus Keitei, po du milijonus abiem mergaitėms, o likusį šeimos turtą paskyrė Ričardui, gailiai pastebėdamas, koks kąsnis, nepaisant respublikonų daugumos abiejuose rūmuose, bus nurėžtas paveldėjimo mokesčiams. Taip pat jis paliko vieną milijoną Harvardui.

Ričardas gerai išnaudojo laiką Harvarde. Prasidėjus baigiamiesiems metams jis ne tik nusiteikė baigti su pagyrimu, bet ir griežė violončele universiteto orkestre ir buvo antrasis beisbolo komandos metikas. Keitė mėgdavo retoriškai klausti, kiek studentų leidžia šeštadienio vakarus žaisdami beisbolą prieš Jeilį, o sekmadienio vakarais griežd ami violončele Louelio koncertų salėje?

Ketvirtieji metai Ričardui pralėkė pernelyg greitai. Kai išėjo iš Harvardo apsiginklavęs matematikos bakalauro diplomu, violončele ir beisbolo lazda, prieš stojant į verslo mokyklą kitoje Čarlzo upės pusėje tereikėjo gerų atostogų. Jis išskrido į Barbadosą su mergina, vardu Merė Bigalou, apie kurios egzistavimą tėvai palaimingai nenutuokė. Panelė Bigalou Vasare studijavo muziką. Grįžęs po dviejų mėnesių Ričardas parsivedė ją namo supažindinti su tėvais. Viljamas pripažino panelę Bigalou. Šiaip ar taip, ji buvo Alano Loido giminaitė.

Baigiamuosius metus Harvardo verslo mokykloje Viljamas pradėjo 1954 m. spalio 1 d., apsigyvenęs Redhause. Pirmiausia išmetė visus pintus tėvo baldus ir nulupo turkiškais raštais išmargintus tapetus, kurie Matui Lesteriui kadaise pasirodė tokie madingi. Odinis senelio krėslas su aukštu atlošu išliko. Svetainėje Ričardas įtaisė televizorių, valgomajame – ąžuolinį stalą, virtuvėje – indaplovę, o miegamajame, dažniau nei retkarčiais, panelę Bigalou.

48

Tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt antrųjų lapkritį Abelis grįžo iš Europos vos išgirdęs apie fatališką Deivido Mekstono infarktą. Su Džordžu ir Florentina jis dalyvavo laidotuvėse Čikagoje, o vėliau pasakė poniai Mekston, kad ji iki gyvos galvos gali kada panorėjusi svečiuotis bet kuriame „Barone" bet kuriame pasaulio kampelyje. Moteris negalėjo suprasti, kodėl ponas Rosnovskis toks dosnus.

Kitą dieną atskridęs į Niujorką Abelis apsidžiaugė ant rašomojo stalo keturiasdešimt antrojo aukšto kabinete radęs Henrio Osborno pranešimą, jog Eizenhauerio administracija iš pažiūros neketina tirti nutikimo su *Interstate Airways*, gal dėl to, kad akcijos ilgiau nei metus išlaikė savo vertę. Eizenhauerio viceprezidentas Ričardas Niksonas atrodė labiau linkęs vaikytis komunistų šmėklas, kurias pražiopsojo Džo Makartis.

Kitus dvejus metus Abelis praleido skraidydamas pirmyn atgal per Atlantą, nes vis plėtė užjūrio imperiją. Jis tik svajojo, kad europiečiai galėtų ręsti naujus viešbučius tokiu tempu, kuris Naujajame pasaulyje atrodė savaime suprantamas.

Tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt trečiųjų liepą Florentina atidarė „Baroną" Paryžiuje, o tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt ketvirtųjų gruodį – „Baroną" Londone. Pagal dešimties metų plėtros programą viešbučiai buvo statomi Briuselyje, Romoje, Amsterdame, Ženevoje, Edinburge, Kanuose ir Stokholme.

Abelį taip spaudė terminai, kad jis neturėjo laiko galvoti apie Viljamą Kainą. Daugiau nebandė pirkti „Lesterio“ ar jo dukterinių kompanijų akcijų, nors išsaugojo šešis procentus banko akcijų ir vylėsi, kad dar turės galimybę suduoti Kainui smūgį, nuo kurio jis taip lengvai neatsipeikėtų. Kitą kartą, žadėjo sau Abelis, jis pasirūpins, kad netyčiom nepažeistų įstatymo, ir pirmasis pripažino, tegu tik Džordžui, kad Kurtis Fentonas nebūtų jam leidęs padaryti tokios kvailos klaidos.

Abelis jau pasiūlė Florentinai baigus mokslus Redklife įsitraukti į valdybą. Jis nusprendė, kad dukra galėtų būti atsakinga už visas jo viešbučių parduotuves ir sutvarkytų tiekimą, nes pačios parduotuvės ruošėsi tapti atskira imperija.

Florentiną tokia perspektyva džiugino, tačiau ji tvirtino, kad pirmiausia turi pasimokyti kitur. Mergina nemanė, kad prigimtinis gebėjimas derinti spalvas ar organizuoti darbus galėtų pakeisti patirtį. Abelis pasiūlė dukrai mokytis Šveicarijoje pas mesjė Morisą garsiojoje Lozanos *Ecole Hoteliere*. Florentina pasiūlymą atmetė pareiškusi, kad ketina dvejus metus padirbėti Niujorko parduotuvėje, o tada ir nuspręs, nori ar ne imtis atsakomybės už „Barono grupės“ parduotuvių tinklą. Mergina pranešė tėvui, kad yra pasiryžusi būti pasamdyta dėl savo sugebėjimų, o ne kaip jo duktė. Abelis visiškai pritarė.

– Niujorko parduotuvėje. Tai lengva sutvarkyti, – pareiškė jis. – Paskambinsiu Valteriui Houvingui, galėsi dirbti *Tifany*.

– Būtent to ir nenoriu, – pasipriešino Florentina, tuo patvirtindama, jog paveldėjo tėvo užsispyrimą. – Kas atitiktų jaunesnįjį pardavėją „Plazoje“?

– Pardavėja universalinėje, – juokdamasis atsakė Abelis.

– Tada ir pasiieškosiu tokio darbo.

Abelis liovėsi juoktis.

– Tu rimtai? Su Redklifo diplomu, šitiek keliavusi, nori būti niekam nežinoma pardavėja?

– Tu irgi pradėjai kaip niekam nežinomas padavėjas „Plazoje“, o sukūrei vieną sėkmingiausių pasaulyje viešbučių grupę, – atkirto Florentina.

Abelis suprato, kad yra nugalėtas. Jam pakakdavo pažvelgti į plieno pilkumo gražuolės dukters akis, kad suvoktų, jog ji apsisprendė, ir jokie įkalbinėjimai, nei švelnūs, nei griežti, nieko nepakeis.

Baigusi Redklifą Florentina mėnesį praleido Europoje su tėvu, tikrinančiu, kaip progresuoja naujieji „Barono“ viešbučiai. Ji oficialiai atidarė Briuselio „Baroną“, kur užkariavo jauno administracijos direktoriaus širdį. Abelis apkaltino jaunuolį dvokiant česnaku. Florentina jį metė po trijų dienų, pasiekus bučinių stadiją, tačiau nieku gyvu nebūtų prisipažinusi tėvui, kad priežastis – česnakai.

Kai abu su tėvu grįžo į Niujorką, ji tučtuojau parašė prašymą į laisvą (toks terminas vartojamas klasifikuotuose darbo skelbimuose) *Bloomingsdale's* jaunesniojo pardavėjo vietą. Pareiškime ji pasivadino Džese Kovats, puikiai suvokdama, kad niekas nepaliks jos ramybėje, jei galvos, kad ji – Čikagos Barono duktė.

Nepaisant tėvo protestų Florentina išsikraustė iš apartamentų Niujorko „Barone“ ir ėmė ieškotis, kur gyventi. Abelis vėl pasidavė ir dvidešimt pirmojo gimtadienio proga padovanojo jai mažą, tačiau elegantišką butuką Penkiasdešimt septintojoje gatvėje netoli Rytų upės.

Florentina seniai apsisprendė nesakyti draugams, kad ketina dirbti *Bloomingsdale's*, nes baiminosi, kad visi įsigeis ją aplankyti. Tada per kelias dienas jos priedanga bus atskleista, ir niekas su ja nebesielgs kaip su bet kuria kita praktikante. Draugams pasiteiravus ji atsakydavo, kad padeda vadovauti parduotuvėms tėvo viešbučiuose. Nė vienas tuo nesuabejojo.

Pasibaigus mokymams Džesė Kovats – reikėjo laiko, kol priprato prie šio vardo – pradėjo dirbti kosmetikos skyriuje. Pardavėjai *Bloomingsdale's* dirbdavo poromis, ir Florentina tučtuojau tuo pasinaudojo pasirinkusi dirbti su tingiausia skyriaus mergina. Toks sandėris tiko abiems, nes Florentinos pasirinkta šviesiaplaukė, vardu Meisė, gyvenime tesidomėjo dviem dalykais: kada laikrodžio rodyklė sustos ties šešta ir vyrais. Šešta vakaro būdavo kartą per dieną, o vyrų atsirasdavo nuolat.

Merginos netrukus susibičiuliavo, nors draugėmis netapo. Florentina išmoko iš Meisės, kaip vengti darbo ir būti nepastebėtai aukšto vadybininkės, taip pat kaip merginti vyriškį.

Po pirmų šešių mėnesių bendro darbo kosmetikos skyriaus pelnas gerokai šoktelėjo į viršų, nors Meisė dažniau mėgindavo produktus, nei juos pardavinėjo. Kartais vien nagus lakuodavosi dvi valandas. Florentina, priešingai, išsiaiškino, kad turi įgimtą pardavėjos talentą ir nuoširdžiai tuo mėgavosi. Vos po kelių savaičių aukšto vadybininkė laikė ją tokia pat įgudusia kaip dauguma darbuotojų, dirbusių kompanijoje ne vienerius metus.

Kai Florentina buvo perkelta į geresnių drabužių skyrių, abipusiu susitarimu Meisė iškeliavo kartu. Dabar ji kone visą laiką matuodavosi drabužius, kuriuos Florentina pardavinėjo. Meisė vien žvilgsniu gebėjo patraukti vyrus, netgi tuos, kuriuos lydėdavo žmonos ar mylimosios. Įviliojus kokį į spąstus pasirodydavo Florentina ir ką nors jam parduodavo. Nedaugelis ištrūkdavo nepaplonintomis piniginėmis.

Geresnių drabužių skyriuje per kitus šešis mėnesius pelnas padidėjo dvidešimt dviem procentais, tad aukšto vadybininkas nusprendė, jog abi merginos akivaizdžiai šauniai darbuojasi kartu. Florentina tokio įspūdžio niekaip nepaneigė. Nors kiti pardavėjai nuolat skundėsi, kaip mažai dirba jų partneriai, Florentina gyrė Meisę kaip

idealią bendradarbę, kuri taip puikiai pamokė dirbti didelėje parduotuvėje, tik nepaminėjo vieno naudingo patarimo: kaip susidoroti su pernelyg meiliais pirkėjais vyrais.

Didžiausias komplimentas, kurio pardavėjas gali susilaukti *Bloomingsdale's*, tai perkėlimas prie vieno priešakinių prekystalių, atsuktų į Leksingtono aveniu, vadinasi, būti tarp pirmų veidų, kuriuos pamato žmonės, įeinantys į parduotuvę. Retai kuri mergina būdavo kviečiama ten padirbėti anksčiau nei po metų. Meisė dirbo *Bloomingsdale's* nuo septyniolikos, ištisus penkerius metus, o Florentina baigė pirmuosius, tačiau jų tandemo pardavimų rezultatai buvo tokie įspūdingi, kad vadybininkas nusprendė išbandyti jas raštinės reikmenų skyriuje pirmame aukšte. Raštinės reikmenų skyriuje Meisei buvo sunku išgauti asmeninės naudos, nes ji skaitė mažai, o rašymas jai apskritai buvo svetimas. Metus praleidus drauge Florentina netgi nebuvo įsitikinusi, ar porininkė geba skaityti ir rašyti. Nepaisant to naujas postas didžiai pamalonino Meisę, nes ji įvertino papildomą jai tenkantį dėmesį. Florentina įtarė, kad kai kurie vyrai užsuka iš gatvės nusipirkti raštinės reikmenų tik dėl progos šnektelti su Meise.

Abelis prisipažino Džordžui, kad kartą įslinko į *Bloomingsdale's* ir slapčia stebėjo dirbančią Florentiną. Teko pripažinti, kad ji buvo pasiutusiai šauni. Abelis suprato, kad obuolys nuo obels netoli rieda, ir Florentinai nebus sunku imtis jai numatytos atsakomybės.

Pastaruosius šešis mėnesius Florentina praleido pirmame aukšte atsakinga už šešis skyrius, paaukštinta iki jaunesniosios vadybininkės. Jai derėjo tikrinti prekes, dirbti su kasos aparatu ir stebėti aštuoniolika pardavimo klerkų. *Bloomingsdale's* jau nusprendė, kad Džesė Kovats – ideali kandidatė ateityje tapti vadybininke.

Bendradarbiams ji dar nepranešė, kad metų pabaigoje išeis dirbti pas tėvą „Barono grupės" viceprezidente. Besibaigiant darbo parduotuvėje sutarčiai Florentina pradėjo svarstyti, kas nutiks vargšei Meisei, kai ji išeis. Meisė galvojo, kad Džesė *Bloomingsdale's* dirbs visą gyvenimą – argi ne taip visiems būna? Florentina netgi svarstė, ar nepasiūlius jai darbo vienoje Niujorko „Barono" parduotuvių. Už prekystalio, prie kurio vyrai gali išleisti pinigus, Meisė buvo tikras lobis.

Vieną popietę laukdama pirkėjo – dabar dirbo pirštinių, šalikų ir vilnonių kepurių skyriuje – Meisė truktelėjo Florentiną į šalį ir parodė jaunuolį, kuris slampinėjo tarp pirštinių ir vis apsimetinėjo, kad matuojasi.

– Ką manai? – kikendama pasiteiravo porininkės.

Florentina kaip visada abejingai dirstelėjo į pastarąjį Meisės taikinį, tačiau šiuo atveju teko pripažinti, kad vyrukas tikrai patrauklus.

– Visiems viena terūpi, Meise, – sudraudė Florentina.

– Žinau, – atsakė ta, – ir jis gali tai gauti.

– Esu tikra, jis apsidžiaugtų tai girdėdamas, – juokdamasi atsakė Florentina ir atsisuko į pirkėją, kuris jau nekantravo. Tuo pasinaudojusi Meisė nuskubėjo aptarnauti jaunuolio, o Florentina stebėjo juos akies kampučiu ir vos nesusijuokė matydama, kaip vyrukas nervingai žvilgčioja į ją, be abejonės, tikrindamas, ar vadybininkė nešnipinėja Meisės. Toji vis kikeno, o jaunuolis iškeliavo pora tamsiai mėlynos odos pirštinių nešinas.

– Ar jis pateisino tavo lūkesčius? – pasiteiravo Florentina suvokdama, kad truputį pavydi Meisei pastarosios pergalės.

– Nepakvietė į pasimatymą. Bet, žinok, sugrįš, – pridūrė Meisė vyptelėjusi.

Meisės pranašystė išsipildė: kitą dieną jaunuolis pasirodė ir iš pažiūros dar labiau sutrikęs vėl pradėjo matuotis pirštines.

– Geriau eik ir aptarnauk jį, – paragino Florentina.

Meisė paklusniai nuskubėjo. Florentina vos garsiai nenusijuokė, kai po kelių minučių jaunuolis išėjo su dar viena pora tamsiai mėlynų pirštinių.

– Dvi poros, – užfiksavo Florentina. – *Bloomingsdale's* vardu sakau, jis tavęs nusipelnė.

– Tačiau į pasimatymą nepakvietė, – pasiguodė Meisė.

– Čia dabar? – apsimetė negalinti patikėti Florentina. – Tikriausiai pirštinių fetišistas.

– Kaip apmaudu, – nusiminė kolegė. – Maniau, jis šaunus.

– Taip, neblogas, – nesiginčijo Florentina.

Kai jaunuolis pasirodė ir kitą dieną, Meisė šoko jo aptarnauti palikusi kitą pirkėją nė sakinio nepabaigusį. Florentina greitai stojo į jos vietą ir vėl stebėjo veiksmą akies kampučiu. Šįkart pirkėjas ir pardavėja, regis, įsišnekėjo.

– Tai turi būti tikra, – ištarė Florentina, kai jaunuolis pasišalino dar viena pora tamsiai mėlynos odos pirštinių nešinas.

– Taip, manau, rimta, – atsakė Meisė, – tačiau jis vis dar nepakvietė manęs į pasimatymą. Klausyk, jei rytoj ateis, gal gali tu jį aptarnaut? Gal jis bijo manęs tiesiai klaust? Gal lengviau būtų suorganizuoti pasimatymą per tave?

Florentina nusijuokė.

– Pabūsiu Viola tavo Orsinui.

– Ką?

– Nesvarbu. Didesnis iššūkis pažiūrėt, ar man pavyks jam parduoti porą tamsiai mėlynų odinių pirštinių.

Kitą rytą lygiai tuo pačiu metu jaunuolis įėjo pro duris ir tučtuojau pasuko į pirštinių skyrių. „Kad ir kas būtų, jis bent jau nuoseklus“, – pagalvojo Florentina.

Meisė stuktelėjo jai į šoną. Florentina nusprendė, kad atėjo laikas pasismaginti pačiai.

– Labas rytas, pone.

– Oi, labas rytas, – nustebo jaunuolis, o gal paprasčiausiai nusivylė, kad jį aptarnauja Florentina?

– Kuo galiu jums padėti?

– Niekuo, noriu pasakyti, galite. Norėčiau poros pirštinių, – pridūrė neįtikinamai.

– Gerai, pone. Ką manote apie tamsiai mėlynas? Odines? Esu tikra, turime jūsų dydžio, nebent visas jau pardavėme.

Jaunuolis įtariai ją nužvelgė ir pasimatavo paduotas pirštines. Jos buvo truputį per didelės. Florentina pasiūlė kitą porą, šios buvo truputį per ankštos. Vyrukas dirstelėjo Meisės link. Ją kone iš visų pusių supo jūra pirkėjų vyrų, tačiau ji neskendo, nes rado laiko dairytis ir nusišypsojo jaunuoliui. Jis neatsakė šypsena. Florentina padavė jam dar vieną pirštinių porą. Šitos buvo kaip tik.

– Manau, tai, ko ieškojote, – tarė ji.

– Ne, ne to ieškojau, – atsakė pirkėjas, dabar akivaizdžiai sutrikęs.

Florentina nusprendė, kad pagaliau atėjo laikas paguosti vargšelį. Pritildžiusi balsą ji pasakė:

– Einu, išvaduosiu Meisę. Kodėl jos nepakviečiate? Esu tikra, ji sutiktų.

– O, ne, – paskubomis atsakė jaunuolis. – Ne ją aš noriu pakviesti, o jus.

Florentina neteko žado. Jaunuolis, regis, sukaupė drąsą.

– Ar pavakarieniausite su manimi šįvakar?

Ji išgirdo save atsakant: „Taip“.

– Ar užvažiuoti jūsų pasiimti?

– Ne, – tvirtai atsakė Florentina. Ji mažiausiai norėjo susitikti bute, kur bet kam taptų akivaizdu, kad ji – ne pardavėja. – Susitikime restorane, – greitai pridūrė.

– Kur norėtumėte nueiti?

Ji paskubomis mėgino sugalvoti vietą, kuri nebūtų pernelyg pretenzinga.

– „Pas Aleną", Septyniasdešimt trečiosios ir Trečiosios kampas? – pasiūlė jis.

– Gerai, puiku, – sutiko Florentina pripažindama, kad Meisė tokiose situacijose tvarkosi daug šauniau.

– Ar apie aštuntą jums tiks?

– Apie aštuntą, – pakartojo Florentina.

Jaunuolis išėjo šypsodamasis. Meisė pastebėjo, kad jis nenusipirko pirštinių.

Florentina ilgai užtruko rinkdamasi, kokią suknelę tą vakarą apsivilkti. Norėjo būti tikra, kad apdaras nerėks: „*Bergdorf Goodman*". Ji buvo įsigijusi šiek tiek drabužių, tinkamų *Bloomingsdale's* pardavėjai, tačiau jie buvo griežtai darbui, nieko panašaus juk nevilkėsi vakarais. Jei tas vyrukas – Viešpatie, net nežinau, kuo jis vardu – galvoja, kad ji pardavėja, nedera jo nuvilti. Tačiau iš tikrųjų mergina troško vėl jį pamatyti.

Florentina išėjo iš savo buto Rytų Penkiasdešimt septintojoje gatvėje truputį prieš aštuonias, tačiau kiek užtruko, kol pavyko sustabdyti taksi.

– „Pas Aleną", prašyčiau, – pasakė vairuotojui.

– Žinoma, panele.

Florentina atvažiavo į restoraną keliomis minutėmis pavėlavusi. Paieškojo akimis jaunuolio: jis stovėjo prie baro, pamojavo. Buvo laisvomis flanelinėmis pilkomis kelnėmis ir mėlynu bleizeriu. „Labai jau primena Gebenių lygą", – pagalvojo Florentina, nors tiko ir Meisės apibūdinimas – šaunus.

– Atsiprašau, vėluoju, – atsiprašė Florentina.

– Nesvarbu, svarbiausia, kad atėjot.

– Manėt, kad neateisiu?

– Nebuvau tikras. – Jis nusišypsojo. – Atsiprašau, nežinau, kuo jūs vardu.

– Džesė Kovats. O jūs?

– Ričardas Kainas, – atsakė jaunuolis, tiesdamas ranką.

Ji ištiesė savąją, o jis palaikė ją kiek ilgiau, nei ji tikėjosi.

– Ką veikiate, kai neperkate pirštinių *Bloomingsdale's*? – papokštavo ji.

– Mokausi Harvardo verslo mokykloje.

– Stebiuosi, kad jūsų nemokė, jog dauguma žmonių turi tik dvi rankas.

Jis juokėsi ir šypsojosi toks atsipalaidavęs, taip draugiškai, kad ji panoro pradėti iš pradžių, pasakyti, kaip keista, jog taip ir nesusitiko Kembridže jai mokantis Redklife.

– Gal prisėskim? – Ričardas paėmė ją už parankės ir nusivedė prie staliuko.

Florentina nužvelgė ant juodos lentos surašytą valgiaraštį.

– „Solsberio“ didkepsnis? – pasiteiravo ji.

– Kitaip pavadintas mėsainis...*

Abu nusijuokė kaip žmonės, kurie vienas kitą ne itin gerai pažįsta, tačiau to norėtų. Ji matė, jog jis nustebo, kad ji be konteksto atpažino citatą.

Florentina retai taip mėgavosi draugija. Ričardas tauškė apie Niujorką, teatrus ir muziką – akivaizdu, tai buvo jo pirmoji meilė – taip grakščiai ir žavingai, kad ji netrukus atsipalaidavo. Gal jis ir manė, kad ji pardavėja, tačiau elgėsi su ja taip, tarsi būtų kilusi iš seniausių

---

* „Kitaip pavadintas mėsainis kainuoja dvigubai daugiau.“ Amerikiečių rašytojo humoristo Evano Ezaro (*Evan Esar*, 1899–1995) citata.

Bostono šeimų. Jam pasiteiravus apie save ji atskleidė nedaug: tik kad yra lenkė, gyvena Niujorke su tėvais, o tėvas dirba viešbutyje. Vakarui įsibėgėjant Florentina pamatė, kad apsimetinėti darosi vis sunkiau. Vis dėlto ji galvojo, kad mažai tikėtina, jog jie dar kada susitiks.

Kai nė vienas jau nebegalėjo kavos daugiau nė gurkšnio išgerti, Ričardas paprašė sąskaitos. Paskui pasiteiravo Florentinos, kurioje miesto dalyje ji gyvena.

– Rytų penkiasdešimt septintojoje gatvėje, – negalvodama atsakė ji.

– Palydėsiu tave namo, – tarė jis, imdamas ją už rankos.

Jiedu žingsniavo Penktąja aveniu dairydamiesi į vitrinas, juokdamiesi ir plepėdami. Kai Ričardas pasiteiravo apie jos ateities planus, ji paprasčiausiai atsakė:

– Vieną dieną norėčiau dirbti parduotuvėje Penktojoje aveniu.

Nė vienas nekreipė dėmesio į pro šalį važiuojančius tuščius taksi automobilius.

Šešiolika kvartalų įveikė maždaug per valandą, o Florentina vos nepapasakojo tiesos apie save. Kai priėjo Penkiasdešimt septintąją gatvę, ji sustojo prie nedidelio seno daugiabučio maždaug už šimto jardų nuo savo namo.

– Čia gyvena mano tėvai, – pamelavo.

Ričardas kiek padvejojo, tada paleido jos ranką.

– Tikiuosi, mes dar susitiksim, – pasakė.

– Norėčiau, – mandagiai, tačiau kiek atsainiai pasakė Florentina.

– Rytoj? – droviai pabandė Ričardas.

– Rytoj? – nepatikėjo savo ausimis Florentina.

– Kodėl nenuėjus į „Žydrąjį angelą“ pasižiūrėti Bobio Šorto? – jis vėl paėmė ją už rankos. – Kiek romantiškiau negu „Pas Aleną“.

Florentina buvo užklupta nepasiruošusi. Jos rytojaus planuose Ričardo nebuvo.

– Jei nenori, tai ne, – pridūrė jis, dar jai nespėjus atsipeikėti.

– Norėčiau, – tyliai atsakė ji.

– Vakarieniauju su tėvu, tad galėčiau užvažiuoti tavęs kokią devintą?

– Ne, ne, – suskubo Florentina. – Susitiksim tenai. Juk vos už poros kvartalų.

– Tada rytojaus vakarą, devintą, – Ričardas pasilenkė ir švelniai pabučiavo ją į skruostą. – Labanakt, Džese, – pasakė ir pradingo tamsoje.

Kai jis dingo iš akių, Florentina lėtai parkėblino į savo apartamentus norėdama, kad nebūtų tiek daug, kad ir nereikšmingai, prisimelavusi. Vis dėlto po kelių dienų viskas bus baigta, net jei ji ir vylėsi, kad nesibaigs.

Florentina išėjo iš *Bloomingsdale's*, vos parduotuvė buvo uždaryta. Pirmą kartą per beveik dvejus metus ji išėjo anksčiau už Meisę. Paskui ilgai mirko vonioje, apsivilko gražiausią, kokią, jos nuomone, galėjo sau leisti, suknelę ir nužingsniavo į „Žydrąjį angelą“. Ričardas laukė prie drabužinės. Jis laikė ją už rankos einant į barą, kur dūmų sklidiname ore plaukė Bobio Šorto balsas: „Ar sakai man tiesą, ar tai tik dar vienas melas?“

Atpažinęs Florentiną Šortas kilstelėjo ranką pasisveikinti. Florentina apsimetė nepastebėjusi. Atlikėjas du ar tris kartus buvo kviestas į „Baroną“, ir jai nė netoptelėjo, kad gali ją prisiminti. Ričardas gestą pastebėjo ir apsidairė pažiūrėti, su kuo Šortas pasisveikino. Prie staliuko blausiai apšviestoje patalpoje Florentina atsisėdo nugara į pianiną, kad nesusipratimas nepasikartotų.

Nepaleisdamas jos rankos Ričardas užsakė butelį vyno, tada paklausė, kaip šiandien sekėsi. Ji nenorėjo pasakoti, kaip sekėsi. Ji norėjo papasakoti teisybę.

– Ričardai, yra šis tas, ką privalau...

Svcikas, Ričardai, – prie staliuko priėjo aukštas dailus vyriškis.

– Sveikas, Stivai. Leisk, supažindinsiu tave su Džese Kovats. Džese, čia Stivas Melonas. Mudu kartu mokėmės Harvarde.

Florentina klausėsi, kaip jie šnekučiuojasi apie Niujorko „Jankius“, Eizenhauerio golfo klaidas ir kodėl Jeilis vis prastėja. Pagaliau Stivas nuėjo grakščiai tarstelėjęs:

– Buvo malonu susipažinti, Džese.

Florentinos akimirka buvo praėjusi.

Ričardas ėmė pasakoti savo planus baigus verslo mokyklą. Jis vylėsi grįžti į Niujorką ir dirbti tėvo banke – „Lesterio“ banke. Florentina anksčiau kažkur buvo girdėjusi šį pavadinimą, ir, nors neprisiminė, kokiame kontekste, kažkodėl sunerimo.

Jie kartu juokėsi, valgė, kalbėjosi arba paprasčiausiai sėdėjo susikibę rankomis ir klausėsi Bobio Šorto. Pakeliui namo Ričardas sustojo ant Penkiasdešimt septintosios kampo ir pirmą kartą ją pabučiavo. Florentina neprisiminė, kada dar būtų taip sąmoningai jautusi pirmąjį bučinį. Likusi viena Penkiasdešimt septintosios šešėliuose ji susivokė, kad šįkart Ričardas neužsiminė apie rytojų. Ji kiek nuliūdo ir susimąstė apie neužsimezgusį romaną.

Meisė baisiai apsidžiaugė, kai kitą rytą į parduotuvę buvo pristatyta didžiulė rožių puokštė, tačiau nusivylė pamačiusi, kad gėlės skirtos Džesei Kovats, kartu su kvietimu pavakarieniauti su Ričardu. Meisė apsimetė, jog jai visiškai neįdomu.

Florentina ir Ričardas kartu praleido kone visą savaitgalį: koncertas, filmas, jų neišvengė netgi Niujorko „Niksai“. Savaitgaliui prabėgus Florentina nepatogiai suvokė, kad baisiai daug primelavo apie save, kad Ričardą tikrai turėjo sutrikdyti daugybė prieštaravimų. Darėsi vis sudėtingiau papasakoti jam kitą, visiškai kitokią, tačiau teisingą, istoriją.

Kai sekmadienio vakarą Ričardas grįžo į Harvardą naujam semestrui, ji įtikino save, kad apgaulė – niekai, nes jų santykiai natūraliai pasibaigė. Šiaip ar taip, jis tikriausiai susitikinėja su dailia mergina iš Redklifo. Tačiau jis skambino kiekvieną dieną, o kitą savaitgalį grįžo į Niujorką jos aplankyti. Dar po mėnesio Florentina suprato, kad niekas nesibaigs taip lengvai, kaip ji galvojo. Tiesą sakant, ji suprato, kad įsimylėjo. Tai pripažinusi nusprendė, kad ilgiau delsti nebegalima. Šį savaitgalį pasakys jam tiesą.

49

Visą rytinę paskaitą Ričardas prasvajojo.

Jis buvo taip įsimylėjęs tą merginą, kad negalėjo susitelkti ties Bretono Vudo sutartimi. Kaip pasakyti tėvui, kad ketina vesti lenkę, dirbančią tarp šalikų, pirštinių ir vilnonių kepurių *Bloomingsdale's*? Jis negalėjo suvokti, kodėl Džesė tokia neambicinga, kai akivaizdžiai yra labai sumani; jis buvo tikras, kad, jei būtų turėjusi tokias pat galimybes kaip jis, dabar nedirbtų *Bloomingsdale's*. Ričardas nusprendė, kad tėvai privalės išmokti susitaikyti su jo sprendimu, nes šį savaitgalį jis planavo Džesei pasipiršti.

Penktadienio vakarą parvažiavęs pas tėvus į Niujorką Ričardas visada užsukdavo ir nupirkdavo ką nors *Bloomingsdale's*, paprastai kokį nereikalingą daiktą vien tam, kad Džesė suprastų, jog jis grįžo (per pastarąsias dešimt savaičių jis apdovanojo pirštinėmis net ir pačius tolimiausius giminaičius, net ir tokius, kurių metų metus akyse neregėjo). Tą penktadienį jis pasakė motinai, kad eina nusipirkti skutimosi peiliukų.

– Nesivargink, mielasis, pasiimk tėvo, – pasiūlė Keitė.

– Ne, ne, nesunku. Noriu turėti savo. Šiaip ar taip, mes naudojam skirtingus, – pridėjo neįtikinamai.

Jis kone nubėgo aštuonis kvartalus iki *Bloomingsdale's* ir spėjo įlėkti vidun kone uždarant duris. Jis žinojo, kad susitiks su Džese septynios trisdešimt, tačiau niekada neatsispirdavo progai paprasčiausiai į ją pažiūrėti. Stivas Melonas kartą jam mestelėjo, kad meilė tik vargšams mulkiams, tad Ričardas šįryt ant aprasojusio vonios veidrodžio išvedžiojo: „Aš tikriausiai paskutinis mulkis.“

Tačiau tą vakarą Džesės niekur nebuvo matyti. Meisė sėdėjo kampe dildindama nagus, tad Ričardas jos ir pasiteiravo, ar Džesė kur netoliese. Meisė pažvelgė taip, tarsi jai būtų sutrukdyta atlikti patį svarbiausią dienos darbą.

– Ne, ji jau išėjo. Tačiau tik prieš kelias minutes, tad dar nebus toli nupėdinus.

Ričardas pasileido bėgte Leksingtono aveniu. Dairėsi Džesės tarp namo skubančių žmonių veidų ir pastebėjo ją kitoje gatvės pusėje, einančią Penktąja aveniu. Ji akivaizdžiai ėjo ne namo. Džesė stabtelėjo prie *Scribner's* knygyno Keturiasdešimt aštuntojoje gatvėje. Matydamas, kaip ji įeina vidun, Ričardas sutriko. Jei norėjo ką paskaityti, tikrai galėjo rasti *Bloomingsdale's*. Pašnairavęs pro langą jaunuolis pamatė, kaip ji kalbasi su pardavėju, kuris trumpam nueina, o paskui grįžta dviem knygom nešinas. Ričardui pavyko perskaityti nugarėles: Džono Gelbraito* „Didžioji depresija" ir Džono Ganterio** „Už uždangos". Kai Džesė pasirašė už pirkinius, Ričardas nustebo dar labiau – kam pardavėjai sąskaita *Scribner's*? – tad jai išeinant pasislėpė už kolonos.

– Kas ji? – garsiai ištarė pats sau, jai sukant pas Brendelį. Durininkas pagarbiai pasisveikino ir Ričardas aiškiai suprato, kad jis ją pažįsta. Vėl pašnairavęs pro langą jaunasis Kainas matė, kaip susikaustę pardavėjai laksto aplink merginą daugiau nei su kasdiene pagarba. Pasirodė vyresnė moteris su paketu, kurio Džesė akivaizdžiai laukė. Jį atidariusi ir išvyniojusi paprastą, tačiau stulbinančią vakarinę suknelę, Džesė nusišypsojo ir linktelėjo, o pardavėja įdėjo suknelę į rudai baltą dėžutę. Džesė sumurmėjo: „Dėkoju" ir pasuko

---

* Džonas Gelbraitas (*John Kenneth Galbraith*, 1908–2006) – amerikiečių ekonomistas, vienas garsiausių XX a. ekonomikos teoretikų.

** Džonas Ganteris (*John Gunther*, 1901–1970) – amerikiečių žurnalistas ir rašytojas, išgarsėjęs sociopolitiniais veikalais.

durų link net nepasirašiusi už pirkinį. Ričardą šita scena taip pakerėjo, kad jis vos sugebėjo išsisukti su ja nesusidūręs, kai ji žengė ant šaligatvio ir įšoko į taksi.

Ričardas susistabdė kitą automobilį ir paliepė vairuotojui sekti įkandin. Pravažiuojant pro nedidelį daugiabutį, prie kurio jie paprastai išsiskirdavo, jam pasidarė bloga. Nieko nuostabaus, kad ji taip ir nepakvietė jo užeiti. Džesės taksi pavažiavo dar šimtą metrų ir sustojo priešais šaunų šiuolaikišką namą su uniformuotu durininku. Tas žengė pirmyn, atidavė pagarbą ir atidarė taksi dureles. Ričardo sutrikimą pakeitė pyktis. Jis šoko iš taksi ir nudrožė prie durų, už kurių pradingo ji.

– Iš tavęs dvidešimt penki centai, bičiuli, – šūktelėjo balsas įkandin.

– Oi, atsiprašau, – susigėdo Ričardas ir taksi vairuotojui padavęs penkis dolerius grąžos nebelaukė.

– Dėkui, bičiuli, – tarstelėjo vairuotojas. – Kažkam šiandien tikrai pasisekė.

Ričardas prasibrovė pro protestuojantį durininką ir sugebėjo prisivyti į liftą bežengiančią Florentiną. Ji žiūrėjo tiesiai jam į akis ir negebėjo nė žodžio išlementi.

– Kas tu? – pasiteiravo Ričardas, kai užsidarė lifto durelės.

– Ričardai, – ji užsikirto. – Vis norėjau tau viską papasakoti, bet taip ir nepasitaikė tinkamos progos.

– Taip ir norėjai viską papasakot, – metė jis, sekdamas iš lifto prie jos buto durų. – Vyniojai mane visokiais melais kone tris mėnesius. Ką gi, atėjo laikas išgirsti teisybę.

Florentina nebuvo mačiusi Ričardo įpykusio, įtarė, jog taip nutinka labai retai. Jis šiurkščiai prasistūmė vos jai atidarius duris ir apsidairė bute. Koridoriaus gale buvo didelė svetainė su dailiu rytietišku kilimu ir stilingais baldais. Priešais šoninį staliuką, ant kurio

puikavosi vaza su šviežiomis gėlėmis, stovėjo prašmatnus senovinis laikrodis. Kambarys buvo gražus net vertinant pagal Ričardo namų standartus.

– Dailią vietelę gali sau leisti pardavėja, – pastebėjo jis. – Įdomu, kuris tavo meilužis už tai moka?

Florentina apsisuko ir taip tvojo jam per skruostą, kad net delną sugėlė.

– Kaip tu drįsti! – suriko. – Nešdinkis iš mano namų.

Dar girdėdama, kaip taria šiuos žodžius, pati pradėjo verkti. Ji nenorėjo, kad jis išeitų, niekada. Ričardas ją apkabino.

– O, Dieve, atsiprašau, – tarė jis. – Pasakiau baisų dalyką. Meldžiu, atleisk man. Tiesiog aš taip tave myliu ir maniau, kad taip gerai tave pažįstu, o dabar supratau, jog nieko apie tave nežinau.

– Ričardai, aš taip pat tave myliu, atsiprašau, kad tau sudaviau. Nenorėjau tavęs apgaudinėti. Čia nieko daugiau nėra, prisiekiu, – jos balsas užlūžo.

– Aš to nusipelniau, – tarė jis ir pabučiavo ją į kaktą.

Jie kurį laiką stovėjo susikibę, nieko nekalbėdami, paskui susmuko ant sofutės ir liko sėdėti nejudėdami. Jis švelniai ją glostė, kol ji liovėsi verkusi, tada įslydo pirštais į plyšį tarp dviejų viršutinių jo marškinių sagų. Ričardas, regis, nenorėjo atlikti kito ėjimo.

– Ar nori miegoti su manimi? – tyliai paklausė ji.

– Ne, – atsakė jis, – noriu su tavim nemiegoti.

Daugiau nekalbėdami jiedu lėtai nurengė vienas kitą ir pirmą kartą pasimylėjo, švelniai ir droviai, baimindamiesi užgauti, desperatiškai trokšdami patenkinti. Galiausiai Florentina padėjo galvą jam ant peties.

– Myliu tave, – tarė Ričardas. – Pamilau vos išvydęs. Ar tekėsi už manęs? Po galais, nė nenutuokiu, kas tu per viena, Džese, nei kuo tu užsiimi, tačiau žinau, kad likusį gyvenimą privalau praleisti su tavimi.

– Noriu tekėti už tavęs, Ričardai, bet pirmiausia privalau papasakoti tcisybę.

Ji apklojo jų nuogus kūnus jo švarku ir ėmė porinti visą istoriją apie save ir baigė paaiškindama, kodėl dirba *Bloomingsdale's*. Jai baigus, jis nieko nepasakė.

– Ar lioveisi mane mylėjęs? – išsigando ji. – Dabar, kai žinai, kas iš tikrųjų esu?

– Mieloji, – labai tyliai pasakė Ričardas, – privalau tau šį tą pasakyti. Mano tėvas neapkenčia tavo tėvo.

– Ką čia kalbi?

– Vienintelį kartą, kai namuose girdėjau minint tavo tėvo pavardę, manasis baisiai įtūžo ir pareiškė, kad vienintelis Abelio Rosnovskio gyvenimo tikslas – sunaikinti Kainų šeimą.

– Kaip suprasti? Bet kodėl? – sukrėsta stebėjosi Florentina. – Niekad negirdėjau apie tavo tėvą. Iš kur jie apskritai vienas kitą pažįsta? Tikriausiai tu klysti.

Dabar atėjo Ričardo eilė papasakoti Florentinai viską, ką bėgant metams motina buvo jam papasakojusi apie ilgalaikę dviejų vyrų nesantaiką.

– Dieve mano. Tikriausiai šiame kontekste tėvas ir minėjo Judą, kai po dvidešimt penkerių metų pakeitė bankininką, – tarė ji. – Ką darysim?

– Abiem pasakysim teisybę, – nesutriko Ričardas. – Kad susipažinom atsitiktinai, įsimylėjom ir norim tuoktis, ir kad jie nieku gyvu nepakeis mūsų nuomonės.

– Luktelkim kelias dienas, – pasiūlė Florentina.

– Kodėl? – nustebo Ričardas. – Manai, kad tavo tėvas pajėgus atkalbėti tave nuo santuokos?

– Tikrai ne, mielasis, – atitarė ji, atrėmusi pakaušį jam į petį. – Tačiau pasiaiškinkim, gal galima jiems pranešti kaip nors švelniai,

neužgriūnant kaip perkūnas iš giedro dangaus. Šiaip ar taip, gal jų jausmai visai ne tokie stiprūs, kaip tu nupasakojai. Juk sakei, kad incidentas su *Interstate Airways* įvyko prieš porą metų.

– Abu sureaguos dar ir kaip stipriai, pamatysi. Mano tėvas įnirštų vien pamatęs mus kartu, jau nekalbant apie ketinimą tuoktis.

– Juo labiau turime priežastį palikti viską susigulėti. Turėsime laiko sugalvoti geriausią būdą.

Jis vėl ją pabučiavo

– Myliu tave, Džese.

– Florentina.

– Dar ir prie šito teks pratintis, – pasiskundė Ričardas. – Myliu tave, Florentina.

Per kitas keturias savaites Florentina su Ričardu išsiaiškino viską, ką tik sugebėjo apie ilgalaikę tėvų nesantaiką: Florentina nuskrido į Čikagą paklausinėti mamos, kuri stebėtinai norėjo išsipasakoti šia tema, o paskui užvertė krikštatėvį lavina rūpestingai suformuluotų klausimų, kurie atskleidė Džordžo nusivylimą tėvo, kaip jis apibūdino, „manija“. Ričardas aiškinosi kuisdamasis po tėvo dokumentų spintą ir ilgai kalbėdamasis su motina, kuri aiškiai davė suprasti, kad neapykanta abipusė. Sulig kiekvienu atradimu darėsi aiškiau, kad nebus lengvo būdo pranešti naujieną apie meilę.

Ričardas visokeriopai stengėsi, kad Florentina pamirštų problemą, su kuria, abu žinojo, pagaliau teks susidurti. Jiedu apsilankė teatre, popietę praleido čiuožinėdami, o sekmadieniais ilgai vaikščiojo po Centrinį parką ir visada dar nesutemus atsidurdavo lovoje. Florentina lydėjo Ričardą į Niujorko „Jankių“ varžybas, ko vis dar negalėjo įsivaizduoti, ir į koncertą Niujorko filharmonijos salėje, kurią

ji dievino. Ji atsisakė patikėti, kad jis griežia violončele, kol Ričardas nesurengė jai asmeninio rečitalio jos bute. Kai jis baigė jos mėgstamą Bacho siutą, Florentina entuziastingai paplojo.

– Netrukus teks jiems pasakyti, – tarė jis, dėdamas ant stalo stryką ir ją apkabindamas.

– Suprantu. Tiesiog nenoriu skaudinti tėvo.

– Ir aš, – atsiliepė jis.

Ji išvengė jo žvilgsnio.

– Kitą penktadienį tėtis grįš iš Memfio.

– Tebūnie penktadienis, – nesiginčijo Ričardas ir taip stipriai ją prisispaudė, kad ji vos galėjo kvėpuoti.

Pirmadienio rytą Ričardas grįžo į Harvardą. Jiedu kiekvieną vakarą kalbėdavosi telefonu ryžtingai apsisprendę, kad niekas jų nesustabdys.

Penktadienį Ričardas grįžo iš Harvardo anksčiau nei paprastai ir popietę praleido dviese su Florentina jos bute. Paskui abudu stovėjo ant Penkiasdešimt septintosios ir Parko kampo šviečiant raudonam pėsčiųjų šviesoforo signalui, Ričardas atsisuko į Florentiną, dar kartą pasiteiravo, ar ji nori už jo tekėti, tada iš kišenės išsitraukė mažą raudonos odos dėželę, atidarė ir ant trečio jos kairės rankos piršto užmovė žiedą su deimantų apsuptu safyru, tokį gražų, kad Florentinos akyse pasirodė ašaros. Jis tobulai tiko. Praeiviai keistai juos nužiūrinėjo, stovinčius ant gatvės kampo, susikibusius, nepaisančius žalio šviesoforo signalo. Kai pagaliau jie šviesoforą pastebėjo, pasibučiavo ir nudrožė į priešingas puses susitikti su tėvais. Susitarė po visko susitikti Florentinos bute.

Florentina tikslingai drožė į „Barono“ viešbutį šypsodamasi pro ašaras ir kartkartėmis pažvelgdama į žiedą, kuris gaubė pirštą toks

keistas, toks naujas. Jai dingojosi, kad visų praeivių žvilgsniu traukia didingas safyras, kuris labai gražiai atrodė greta senovinio jos mėgstamiausio žiedo. Palietusi papuošalą ji pajuto įgavusi drąsos, nors artinantis prie viešbučio žingsnis vis lėtėjo.

Registratorius pranešė, kad jos tėvas apartamentuose kartu su Džordžu Novaku, ir paskambino pranešti, jog ji kyla į viršų. Liftas pakilo į keturiasdešimt antrą aukštą gerokai per greitai, ir Florentina sudvejojo prieš palikdama saugų jo prieglobstį. Ji kurį laiką viena pastovėjo koridoriuje, paskui tyliai pabeldė į duris. Abelis atidarė akimirksniu.

– Florentina, kokia maloni staigmena! Užeik, brangioji, šiandien nesitikėjau tavęs sulaukti.

Džordžas Novakas stovėjo prie lango ir žvelgė į Parko aveniu. Jis atsisuko pasveikinti krikštaduktės ir pastebėjo, kad Florentina akimis meldžia jį išeiti. Jei jis pasiliks, ji galiausiai neteks drąsos. „Išeik, išeik, išeik", – kartojo ji mintyse. Džordžas tučtuojau pajuto jos nerimą.

– Turiu grįžti prie darbo, Abeli. Tas nelemtas maharadža atvyksta šįvakar.

– Liepk jam dramblius pastatyti „Plazos" aikštelėje, – draugiškai pajuokavo Abelis. – Kad jau Florentina atėjo, pasilik dar taurelei.

Džordžas dirstelėjo į Florentiną: buvo akivaizdu, ką ji nori pasakyti.

– Ne, Abeli, turiu eiti. Ponas užims visą trisdešimt trečią aukštą ir tikisi, kad jį pasitiks mažų mažiausiai viceprezidentas. Netrukus susitiksim, dukrele, – tarė bučiuodamas Florentiną į skruostą ir trumpam suspausdamas glėbyje, tarsi nujaustų, kad jai reikia pastiprinimo. Vos Džordžas išėjo, Florentina panorėjo, kad būtų pasilikęs.

– Kaip sekasi *Bloomingsdale's*? – pasiteiravo Abelis, švelniai taršydamas jos plaukus. – Ar jau pasakei, kad netrukus jie neteks geriausios kada turėtos jaunesniosios vadybininkės? Tikrai nustebs išgirdę,

kad kitas Džesės Kovats darbas bus atidaryti Edinburgo „Baroną“, – jis garsiai nusikvatojo.

– Aš išteku, – pareiškė Florentina, droviai tiesdama kairiąją ranką. Nesugalvojo, ką pridurti, todėl tiesiog laukė jo reakcijos.

– Kiek per staiga, ar ne? – kiek labiau nei šiek tiek sukrėstas pastebėjo Abelis.

– Ne visai, tėveli. Mudu jau kurį laiką susitikinėjame.

– Ar aš pažįstu tą vaikiną? Ar mes buvome susitikę?

– Ne, tėveli, nebuvote.

– Iš kur jis atsirado? Iš kur kilęs? Ar lenkas? Kodėl taip jį slėpei, Florentina?

– Jis ne lenkas, tėveli, jis bankininko sūnus.

Abelis išbalo, stvėrė savo gėrimą ir nurijo vienu mauku. Florentina tiksliai žinojo, kas darosi tėvo galvoje, kai jis pylėsi dar išgerti, todėl ji greitai išpylė teisybę:

– Jis vardu Ričardas Kainas.

Abelis atsisuko veidu į ją.

– Viljamo Kaino sūnus? – primygtinai paklausė.

– Taip.

– Kaip tu galėjai bent pagalvoti apie vedybas su Viljamo Kaino sūnumi? Ar žinai, ką tas žmogus man padarė?

– Tikriausiai.

– Nė numanyti negali, – suriko Abelis ir išpylė begalinę kaltinimų tiradą, kuri tik įtikino Florentiną, kad tėvas pašėlo. Galiausiai ji pertraukė.

– Nepasakei nieko, ko dar nežinočiau.

– Nieko, jaunoji panele? – šūktelėjo jis. – Ar žinojai, kad Viljamas Kainas kaltas dėl mano geriausio draugo mirties? Jis privertė Deivisą Lerojų nusižudyti ir, tuo nepasitenkinęs, norėjo įvaryti į bankrotą mane. Jei Deividas Mekstonas nebūtų atėjęs į pagalbą, Kainas būtų atėmęs mano viešbučius ir pardavęs juos nė nesvarstęs. Kur dabar aš

būčiau, jei tada jis būtų taip pasielgęs? Tau būtų pasisekę, jei būtum pardavėja *Bloomingsdale's*. Ar svarstei apie tai, Florentina?

– Taip, tėti, dar daug apie ką galvojau pastarąsias dvi savaites. Mums su Ričardu šiurpą kelia judviejų vienas kitam juntama neapykanta. Šiuo metu ir Ričardas kalbasi su tėvu.

– Ką gi, galiu tau papasakoti, kaip jis reaguos, – atkirto Abelis. – Jis įnirš. Tas žmogus niekad neleis, kad jo tobulasis anglosaksų kilmės sūnelis vestų tave, todėl gali ramiai pamiršti šitą beprotišką sumanymą! – jo balsas vėl pakilo iki riksmo.

– Negaliu pamiršti, tėti, – ramiai pasakė Florentina. – Mudu mylime vienas kitą, mums reikia jūsų palaiminimo, ne pykčio.

– Paklausyk manęs, Florentina, – išrėžė dabar jau raudonu nuo įtūžio veidu Abelis. – Draudžiu tau dar kada matytis su tuo jaunuoliu! Ar girdi mane?

– Taip, girdžiu. Tačiau nesiskirsiu su Ričardu todėl, kad tu nekenti jo tėvo.

Ji pajuto, jog stipriai gniaužia pirštą su žiedu ir šiek tiek virpa.

– Nieko nebus, – Abelio veido spalva vis tamsėjo. – Niekada nepritarsiu šitai santuokai. Mano paties dukra meta mane dėl to niekšo Kaino sūnaus! Sakau, tu už jo netekėsi!

– Aš tavęs neapleidžiu. Jei prireiks, pabėgsiu, tačiau niekada neištekėčiau tau nepasakiusi, – ji girdėjo, kad balsas dreba. – Tačiau man dvidešimt vieneri, ir aš tekėsiu už Ričardo. Meldžiu, tėti, susipažink su juo. Tada pradėsi suprasti, kodėl puoselėju jam tokius jausmus.

– Jam niekada nebus leista įžengti į mano namus. Nenoriu pažinti nė vieno Viljamo Kaino vaiko! Niekada, girdi?

– Tada tu man nepalieki kitos galimybės, tik rinktis tarp judviejų.

– Florentina, jei ištekėsi už to jaunuolio, paliksiu tave be skatiko. Be skatiko, girdi mane? – jo tonas kiek suminkštėjo. – Pasitelk sveiką protą, mergyt, pamiršk jį. Tu jauna, daugybė kitų vyrų viską padarytų, kad tik galėtų tave vesti.

– Man nereikia daugybės kitų vyrų, – atkirto Florentina. – Sutikau žmogų, už kurio ketinu tekėti, ir ne jo kaltė, kad jis yra savo tėvo sūnus. Nė vienas iš mūsų tėvų nepasirinkome.

– Jei tavo šeima tau nepakankamai gera, tada pirmyn! Prisiekiu, nenorėsiu, kad man girdint dar būtų minimas tavo vardas! – suriaumojo Abelis ir nusisuko į langą.

– Tėti, mes susituoksim. Nors mums nereikia jūsų leidimo, prašome tavo palaiminimo.

Abelis atsisuko.

– Tu laukiesi? Todėl?

– Ne, tėti.

– Tu su juo miegojai?

Klausimas sukrėtė Florentiną, tačiau ji nesudvejojo.

– Taip, – atsakė, – ne kartą.

Abelis užsimojo ir smogė jai per veidą. Smakru nuvilnijo kraujo srovelė, Florentina vos nenugriuvo. Ji apsisuko, išlėkė iš kambario ir paspaudė lifto mygtuką. Atsidarius durims iš lifto išėjo Džordžas. Florentina probėgšmais nužvelgė sutrikusį krikštatėvį, puolė į liftą ir pradėjo maigyti mygtukus. Džordžas stebeilijosi į ją verkiančią, kol durys lėtai užsidarė, ir ji dingo iš akių.

Florentina sėdo į taksi ir nuvažiavo tiesiai į savo butą, pakeliui servetėle baksnodama prakirstą lūpą. Ričardas jau buvo ten, laukė prie įėjimo, nuleidęs galvą, visas apgailėtinas.

Iššokusi iš taksi ji nubėgo prie mylimojo, viršuje atrakino duris, įėjo vidun ir pasijuto palaimingai saugi.

– Myliu tave, Ričardai.

– Aš irgi tave myliu, – atsakė jis, švelniai ją apkabindamas.

– Neklausiu, kaip reagavo tavo tėvas, – tarė ji, desperatiškai į jį kabindamasi.

– Nebuvau matęs jo tokio įpykusio, – ėmė pasakoti Ričardas. – Išvadino tavo tėvą melagiu ir apgaviku, ne daugiau nei iššišokėliu

lenkų imigrantu. Teiravosi, kodėl nenoriu vesti merginos iš savo aplinkos.

– Ką atsakei?

– Pasakiau, kad tokios nuostabios būtybės kaip tu negali pakeisti kokio nors prideramo šeimos bičiulio duktė, ir jis visiškai neteko savitvardos. Grasino palikti mane be skatiko, jei vesiu tave, – tęsė Ričardas. – Kada jie pagaliau supras, kad mums nė velnio nerūpi jų pinigai? Bandžiau kreiptis pagalbos į motiną, tačiau net jai nepavyko suvaldyti tėvo pykčio. Jis paliepė jai nešdintis iš kambario. Niekad nemačiau, kad jis anksčiau būtų taip elgęsis su mama. Ji verkė, o tai tik dar labiau paskatino mane apsispręsti. Palikau jį sakinio nebaigus. Dievai žino, tikiuosi, jis neatsigriebs ant Virginijos su Liuse. Kaip sekėsi tau?

– Jis man smogė, – labai tyliai pratarė Florentina. – Pirmą kartą gyvenime. Tikriausiai nudėtų tave, jei užtiktų mus kartu. Ričardai, mielasis, turim nešdintis, kol jis dar mūsų nesurado, tikrai pirmiausia ieškos šitame bute. Aš taip bijau.

– Nereikia bijoti, Florentina. Šįvakar išvyksim ir nusibelsim kuo toliau, eina jie abu po paraliais.

– Kiek tau reikės laiko susikrauti daiktus? – pasiteiravo Florentina.

– Nė kiek. Nebegaliu grįžti namo. Tu susikrauk, ir išvyksim. Turiu maždaug šimtą dolerių ir violončelę, kuri vis dar tavo miegamajame. Tad ar sutiksi tekėti už šimtą dolerių kišenėje teturinčio vyruko, kuris ketina užsidirbti čirpindamas gatvėje?

– Spėju, pardavėjai nėra ko geriau ir tikėtis, – kuisdamasi krepšyje atsakė Florentina. – Tik pagalvokit, svajojau būti išlaikoma moteris. O tu, be abejonės, tikėjaisi kraičio. Ką gi, aš turiu du šimtus dvylika dolerių ir *American Express* kortelę. Tu skolingas man penkiasdešimt šešis žalius, Ričardai Kainai, bet priimsiu išmoką po dolerį per metus.

Po trisdešimties minučių Florentina buvo susikrovusi daiktus. Tada atsisėdo prie rašomojo stalo, brūkštelėjo raštelį ir paliko jį ant stalelio prie lovos.

Ričardas sustabdė taksi. Florentinai palengvėjo matant, koks jis ramus per krizę, dėl to ir pati jautėsi labiau užtikrinta.

– Į Aidlvaildą, – tarė jis, sudėjęs į bagažinę tris Florentinos lagaminus ir violončelę.

Oro uoste jie užsisakė bilietus į San Fransiską; Aukso Vartų miestą pasirinko paprasčiausiai dėl to, kad žemėlapyje jis atrodė labiausiai nutolęs nuo Niujorko.

Septynios trisdešimt Amerikos oro linijų *Super Constellation 1049* išvairavo į pakilimo taką septynių valandų skrydžiui. Ričardas padėjo Florentinai prisisegti saugos diržą. Ji nusišypsojo.

– Ar žinai, kaip stipriai aš tave myliu, pone Kainai?

– Taip, manau, jog žinau, ponia Kain, – atsakė jis.

50

Abelis su Džordžu pakilo į Florentinos butą praėjus kelioms minutėms po to, kai ji su Ričardu išvažiavo į oro uostą.

Abelis jau gailėjosi, kad sudavė dukteriai. Jis nenorėjo nė pagalvoti apie gyvenimą be savo vienintelio vaiko. Jei tik spėtų pasiekti ją, kol dar ne per vėlu, gal švelniai įtikinėjant pavyktų atkalbėti nuo vedybų su Kainų atžala. Jis buvo pasiruošęs pasiūlyti viską, viską, kad tik tos vestuvės neįvyktų.

Džordžas paskambino du kartus, tačiau niekas neatidarė, todėl Abelis atrakino raktu, kurį Florentina buvo palikusi nenumatytiems atvejams. Vyrai apžiūrėjo visus kambarius, nesitikėdami ją rasti.

– Tikriausiai ji jau išvažiavo, – tarė Džordžas, įeidamas į miegamąjį, kuriame stovėjo Abelis.

– Taip, bet kur? – spėliojo tas, tikrindamas tuščius stalčius. Tada prie lovos pastebėjo jam adresuotą voką ir prisiminė, kad paskutinįkart vokas jam buvo paliktas prie lovos, kurioje nebuvo miegota. Jis atplėšė laišką.

Mielas tėveli,

prašau, atleisk man, kad bėgu, tačiau myliu Ričardą ir neapleisiu jo tik dėl to, kad tu neapkenti jo tėvo. Mes ketiname susituokti, ir jūs niekaip tam nesutrukdysite. Jei bent pabandysi kokiu nors būdu jam pakenkti, lygiai taip pat sužeisi ir mane.

Nė vienas iš mudviejų neketiname grįžti į Niujorką tol, kol neprotinga ilgalaikė nesantaika tarp mūsų ir Kainų šeimos nepasibaigs.

Myliu tave labiau, nei gali įsivaizduoti ir visada jausiuosi tau dėkinga už tai, ką dėl manęs padarei.

Meldžiuosi, kad tai nebūtų mūsų santykių pabaiga, tik tol, kol tu susivoksi. Nesivaikyk vėjo laukuose – neprotinga laikytis to, kas jau praėjo.

Tavo mylinti dukra,

Florentina.

Abelis susmuko ant lovos ir padavė laišką Džordžui. Perskaitęs Džordžas bejėgiškai pasiteiravo:

– Ar ką nors galime padaryti?

– Taip, Džordžai. Noriu, kad mano dukra grįžtų, net jei tai reikš, kad teks turėti reikalų su tuo niekšu Kainu. Tik vienu esu tikras: jis norės sutrukdyti toms vestuvėms, kad ir ką tektų paaukoti. Paskambink jam.

Džordžas kiek užtruko, kol sužinojo niekur neskelbiamą Viljamo Kaino namų telefono numerį. Naktinis apsaugininkas „Lesterio" banke galiausiai jį padiktavo Džordžui primygtinai tvirtinant, jog tai nenumatytas atvejis šeimoje. Abelis sėdėjo ant lovos tylėdamas, su Florentinos laišku rankoje ir vis skaitė lenkišką patarlę, kurios išmokė dar visai mažutę Florentiną. Dabar dukra ją citavo. Džordžui paskambinus į Kainų rezidenciją atsiliepė formalus balsas.

– Ar galiu pasikalbėti su ponu Viljamu Kainu? – pasiteiravo Džordžas.

– Kaip perduoti, kas skambina?

– Ponas Abelis Rosnovskis, – pasakė Džordžas.

– Pažiūrėsiu, ar jis namuose, pone.

– Tikriausiai tai Kaino vyresnysis liokajus. Nuėjo paieškoti, – pasakė Džordžas, perduodamas ragelį Abeliui. Abelis laukė, pirštais barbendamas į staliuką prie lovos.

– Kalba Viljamas Kainas.

– Čia Abelis Rosnovskis.

– Nejaugi? – Viljamas kalbėjo lediniu balsu. – Ir kada tiksliai sugalvojai pripaišyti mano sūnui savo dukterį? Be abejonės, tada, kai nepasisekė taip įtartinai sukelti mano banko bankrotą.

– Nebūk toks prakeiktas... – Abelis susitvardė. – Aš noriu, kad tų vestuvių nebūtų, nė kiek ne mažiau nei tu. Tik šiandien apskritai sužinojau apie tavo sūnaus egzistavimą. Myliu savo dukterį netgi labiau, nei neapkenčiu tavęs, ir nenoriu jos prarasti. Ar galėtume susitikti ir kartu ką nors sugalvoti?

– Ne, – atkirto Viljamas. – Anksčiau to paties tavęs klausiau, pone Rosnovski, o tu labai akivaizdžiai pasakei, kur ir kada mes kitą kartą susitiksim.

– Kas gero bus, jei dabar kapstysimės praeityje, Kainai? Jei žinai, kur jie, gal pavyks juos sustabdyti. Juk tu irgi to nori. Ar tu toks velniškai išdidus, kad stovėsi ir žiūrėsi, kaip tavo sūnus veda mano dukterį, užuot padėjęs...

Telefonas išsijungė sulig žodžiu „padėjęs“. Abelis įkniaubė veidą į delnus ir pravirko. Džordžas nuvežė jį atgal į „Baroną“.

Visą tą vakarą ir visą kitą dieną Abelis, naudodamasis visa įmanoma įtaka, pasitelkęs visus kontaktus ieškojo Florentinos. Netgi paskambino jos motinai, kuri patyrė malonumą duodama jam suprasti, kad jai duktė jau prieš kurį laiką papasakojo apie Ričardą Kainą.

– Skambėjo gana gražiai, – pareiškė ji.

– Ar žinai, kur jie dabar? – nevilties apimtas pasiteiravo Abelis.

– Taip, žinau.

– Kur?

– Pats išsiaiškink, – dar kartą trakštelėjo telefono ragelis.

Per kelias kitas dienas Abelis įdėjo skelbimus į laikraščius, netgi išpirko radijo eterio laiką. Bandė pasitelkti ir policiją, tačiau jie tik

paskelbė bendrą paiešką, nes Florentinai jau buvo dvidešimt vieneri. Galiausiai jis pasidavė tikimybei, kad Florentina ištekės už Kainų atžalos jam nespėjus jos rasti.

Daugybę kartų perskaitęs dukters laišką Abelis nusprendė, kad niekada nebandys kaip nors tam jaunuoliui pakenkti. Tačiau tėvas – tai visai kas kita. Jis, Abelis Rosnovskis, kone ant kelių atsiklaupęs maldavo žmogaus, o tas nė nesiklausė. Vos pasitaikys galimybė, jis pabaigs su Viljamu Kainu kartą ir visiems laikams. Džordžą pradėjo bauginti seno draugo ryžto intensyvumas.

– Gal atšaukti tavo kelionę į Europą? – pasiteiravo.

Abelis buvo visiškai pamiršęs, kad dvejus metus atidirbusi *Bloomingsdale's* mėnesio pabaigoje Florentina planavo lydėti jį į Europą. Dukra turėjo atidaryti du, Edinburgo ir Kanų, „Baronus".

– Negalima atšaukti, – atsakė jis, nors dabar jam buvo nebesvarbu, kas atidarys viešbučius, ir ar jie apskritai bus atidaryti. – Kol manęs nebus, Džordžai, toliau ieškok Florentinos. Tačiau, jei rasi, neišsiduok. Ji neturi žinoti, kad šnipinėju; jei sužinos, niekada man neatleis. Geriausiai būtų pamėginti per Zofiją, tačiau būk atsargus, nes ji tikrai išnaudos savo labui viską, kas benutiktų.

– Ar nori, kad Osbornas ką nors darytų su „Lesterio" akcijomis?

– Ne, kol kas nieko. Dabar netinkamas metas pribaigti Kainą. Kai tai padarysiu, noriu būti tikras, kad jis nebeatsigaus. Kuriam laikui palikime Kainą ramybėje. Dabar susitelkime į Florentinos paieškas.

Po trijų savaičių Abelis atidarė Edinburgo „Baroną". Ant kalvos Šiaurės Atėnuose įsikūręs viešbutis atrodė tikrai didingai. Prieš atidarydamas naują viešbutį Abelis pats viską patikrindavo, nes žinojo, kad būna klientus nuviliančių smulkmenų: nedidelė elektros iškrova

nuo nailoninio kilimo siekiant elektros jungiklio, kambarių tarnyba, apsireiškianti tik po keturiasdešimties minučių, ar guminės pagalvėlės, susisukančios už ausies.

Žiniasklaida laukė, kad atidarymo ceremoniją pradės Florentina Rosnovski, tad *Sunday Express* gandų skiltyje buvo užsiminta apie nesantaiką šeimoje ir pranešta, kad Čikagos Baronas nebuvo kaip įprasta džiugus ir energingas. Abelis neįtikinamai paneigė spėjimus atsikirsdamas, kad jam jau per penkiasdešimt – ne tas amžius energijai trykšti, šitaip pasakyti jam patarė atstovas spaudai. Žiniasklaidos tai neįtikino, ir kitos dienos *Daily Mail* pasirodė išgraviruotos bronzinės plokštelės, surastos atliekų konteineryje už viešbučio, nuotrauka:

Edinburgo „Baroną"
1956 m. spalio 17 d. atidarė Florentina Rosnovski

Abelis išskrido į Kanus. Dar vienas prašmatnus viešbutis, šį kartą su vaizdu į Viduržemio jūrą, tačiau tai nepadėjo atsikratyti minčių apie Florentiną. Dar viena išmesta plokštelė, šįkart išgraviruota prancūziškai.

Abeliui ėmė kelti baimę mintis, kad teks praleisti visą gyvenimą taip ir nepamačius dukters. Kad įveiktų vienatvę, jis miegojo su keliomis labai prašmatniomis ir keliomis tikrai pigiomis moterimis. Nė viena nepadėjo. Vienintelė būtybė, kuri tikrai rūpėjo Abeliui, šiuo metu priklausė Viljamo Kaino sūnui.

Prancūzija nebejaudino, tad vos užbaigęs verslo reikalus Abelis išskrido į Boną, kur užbaigė derybas dėl pirmojo Vokietijos „Barono" vietos. Jis nuolat susisiekdavo telefonu su Džordžu, tačiau Florentina dingo kaip į vandenį. Be to, pasigirdo trikdančių naujienų apie Henrį Osborną.

– Jis vėl baisiausiai įsiskolino bukmekeriams, – pasakė Džordžas.

– Juk įspėjau, kad paskutinį kartą laiduoju, – pastebėjo Abelis. – Nuo to laiko, kai neteko kongresmeno posto, jis nieko nevertas. Grįžęs sutvarkysiu šitą reikalą.

– Jis grasina, – pasakė Džordžas.

– O kas čia naujo? Manęs tai nejaudina, – atkirto Abelis. – Pasakyk jam, kad ir ko jis nori, turės palaukti, kol sugrįšiu.

– Kada ketini grįžti?

– Po trijų savaičių, daugių daugiausiai – po keturių. Noriu apžiūrėt kelias vietas Turkijoje ir Egipte. Ten pradėjo statyti Hiltonas ir Mariotas, noriu išsiaiškinti, kodėl.

Abelis daugiau nei tris savaites praleido ieškodamas vietos statyboms arabų šalyse. Patarėjų atsirado daugybė, ne vienas tvirtino esąs princas ir tikino, kad turi realios įtakos giminaičiui arba labai artimam draugui, reikalingam ministrui. Tačiau visada paaiškėdavo, jog arba ministras ne tas, arba giminaitis pernelyg tolimas. Abelis neturėjo nieko prieš papirkinėjimą, jei kyšis atsidurdavo tinkamose rankose, o Artimuosiuose Rytuose *bakšišas* atrodė tarsi verslo kultūros dalis. Amerikoje viskas būdavo atliekama kiek slapčiau, tačiau Henris Osbornas visada žinodavo, kuriuos pareigūnus reikia paglobоti. Po dvidešimt trijų dienų dulkėse, smėlyje ir karštyje su stikline vandens be viskio Abelis padarė tik vieną tvirtą išvadą: patarėjų prognozės dėl Artimųjų Rytų naftos atsargų svarbos yra tikslios, ir Persijos įlankos valstybėms prireiks daugybės viešbučių, tad „Barono grupei“ reikia tučtuojau pradėti planuoti, jei nenori atsilikti.

Abelis išskrido į Stambulą, kur tučtuojau rado puikią vietą viešbučiui su vaizdu į Bosforą vos už šimto metrų nuo Britanijos konsulato. Stovėdamas ant ką tik įsigytos kol kas bergždžios žemės jis prisiminė, kada paskutinį kartą čia lankėsi, ir įsikirto į sidabro apyrankę, kuri išgelbėjo jam gyvybę. Jis tarsi iš naujo išgirdo minios

riksmus ir vėl pabūgo, netgi pasidarė bloga, nors praėjo daugiau nei trisdešimt metų.

Išvargęs kelionėse Abelis parskrido į Niujorką. Nesibaigiančių skrydžių metu jis galvojo kone vien apie Florentiną. Kaip visada už muitinės vartų laukė Džordžas. Jo veido išraiška nieko nesakė.

– Kokios naujienos? – pasiteiravo Džordžo įsitaisydamas ant užpakalinės kadilako sėdynės, kol vairuotojas į bagažinę krovė jo lagaminus.

– Kelios geros, kelios blogos, – atsakė Džordžas, spausdamas mygtuką, kuris pakėlė stiklo užsklandą tarp vairuotojo ir keleivio sekcijų automobilyje. – Florentina susisiekia su Zofija. Ji gyvena nedideliame namelyje San Fransiske su keliais draugais iš Redklifo laikų.

– Ištekėjusi?

– Taip.

Kurį laiką abu tylėjo.

– O Kainų vaikis?

– Įsidarbino banke. Atrodo, daug kur jo nepriėmė, dalinai dėl to, kad pasklido gandai, jog nebaigė kurso Harvardo verslo mokykloje, tačiau labiausiai dėl to, kad visi bijojo supykdyti tėvą. Galiausiai įsidarbino Amerikos banke kasininku. Kur kas prasčiau, nei galėjo tikėtis su savo kvalifikacija.

– O Florentina?

– Ji dirba vadybininko padėjėja drabužių parduotuvėje *Wayout Columbus* greta Aukso Vartų. Taip pat ji bandė iš kelių bankų pasiimti paskolą.

– Kodėl? Ar turi kokių sunkumų? – neramiai paklausė Abelis.

– Ne, ieško kapitalo, kad galėtų atidaryti savo parduotuvę.

– Kokios sumos ji prašė?

– Trisdešimt keturių tūkstančių dolerių išsinuomoti nedideliam pastatui Nob Hile.

Trumpais pirštais belsdamas į automobilio lango stiklą Abelis svarstė Džordžo naujienas.

– Pasirūpink, kad ji gautų tuos pinigus, Džordžai. Padaryk taip, kad atrodytų, jog tai įprasta banko paskola, ir pasirūpink, kad nebūtų įmanoma atsekti iki manęs.

– Kaip pasakysi, Abeli.

– Pranešk man visus jos ėjimus, kad ir nereikšmingus.

– O jaunuolio?

– Man jis nerūpi, – atkirto Abelis. – O kokios blogos naujienos?

– Vieni rūpesčiai su Henriu Osbornu. Atrodo, jis skolingas visam miestui. Taip pat esu įsitikinęs, kad šiuo metu vienintelis jo pajamų šaltinis esi tu. Jis vis dar grasina, kad praneš valdžiai, jog vos perėmęs grupę toleravai kyšius ir kad jis suorganizavo papildomą išmoką po gaisro senajame Čikagos „Ričmonde". Sako, kad susirašęs visas smulkmenas nuo pirmos jūsų pažinties dienos ir kad dabar aplankas jau trijų colių storio.

– Su juo susitvarkysiu ryte, – pasakė Abelis.

Likusį kelią iki Manhatano Džordžas dėstė Abeliui visus grupės reikalus iki pat šios dienos. Viskas buvo patenkinamai, išskyrus personalo maištą Lagoso „Barone". Tokie valdžios perėmimai niekada nekėlė Abeliui nerimo. Revoliucionieriai netrukus suprasdavo, kad nėra viešbutininkai, o norint prisikrauti kišenes pinigų reikia klientų.

Kitą rytą norėdamas susitikti paskambino Henris Osbornas. Jis atrodė senas ir susitaršęs, kadaise lygus ir dailus veidas buvo išvagotas raukšlių. Buvęs kongresmenas nė žodeliu neužsiminė apie trijų colių storio aplanką.

– Man reikia šiokios tokios pagalbos, kad įveikčiau sunkų laikotarpį, – pasiskundė Osbornas. – Truputį nesiseka.

– Ir vėl savo, Henri? Savo amžiuje turėtum būti protingesnis. Su moterimis ir žirgais esi apsigimęs nevykėlis. Kiek tau reikia šįkart?

– Dešimt tūkstančių visiškai mane išgelbėtų, – pasakė Henris.

– Dešimt tūkstančių! – šūktelėjo Abelis, spjaute išspjovė žodžius. – Kas, tavo manymu, aš esu? Aukso kasykla? Praėjusį kartą buvo tik penki tūkstančiai.

– Infliacija, – mėgino pajuokauti Henris.

– Tai paskutinis kartas, ar supranti? – pabrėžė Abelis, traukdamas čekių knygutę. – Dar kartą ateisi elgetauti, Henri, išbrauksiu tave iš valdybos ir paliksiu be cento.

– Tu tikras draugas, Abeli. Prisiekiu, daugiau nė cento. Niekada daugiau. – Jis ištraukė Romeo ir Džiuljetos figūrėlę iš įrenginio orui drėkinti ant Abelio stalo. – Dėkoju, Abeli. Tikrai nesigailėsi.

Osbornas išėjo, išpapsėdamas ir savo cigarą. Abelis palaukė, kol užsidarys durys, o tada paskambino Džordžui. Tas pasirodė po akimirkos.

– Kiek jis norėjo šįkart? – pasiteiravo.

– Dešimties tūkstančių, – atsakė Abelis, – tačiau pasakiau, kad tai paskutinis kartas.

– Jis sugrįš, – pasakė Džordžas. – Norėčiau, kad būtų galima lažintis.

– Geriau negrįžtų, – atsakė Abelis. – Aš su juo baigiau. Kad ir ką jis darė dėl manęs anksčiau, dabar viskas baigta. Ar yra kokių naujienų apie mano mergaitę?

– Viskas gerai, bet, atrodo, neklydai dėl Zofijos. Ji reguliariai skraido į Vakarų pakrantę jų aplankyti.

– Velnio boba, – burbtelėjo Abelis.

– Ponia Kain taip pat porą kartų buvo.

– O Kainas?

– Jokių ženklų, kad jis suminkštėjo.

– Tai vienintelis tarp mūsų bendras dalykas, – pastebėjo Abelis.

– Aš susitariau dėl paskolos Florentinai su San Fransisko Krokerio nacionaliniu banku, – tęsė Džordžas. – Ji susitarusi su paskolų pareigūnu susitikti kitą pirmadienį. Sutartis atrodys kaip įprasta banko paskolos perdavimo sutartis, be jokių ypatingų nuolaidų. Tiesą sakant, palūkanos bus puse procento didesnės nei įprasta, todėl Florentinai nekils jokios dingsties įtarinėti. Niekas nepasakys, kad paskola teikiama su jūsų garantu.

– Dėkui, Džordžai, puikiai sutvarkei. Lažinuosi iš dešimties dolerių, kad per dvejus metus mergaitė ją atiduos ir niekada neprašys kitos paskolos.

– Aš statau penkis prieš vieną, – pasakė Džordžas. – Kodėl nesilažinai su Henriu? Jis didesnis mulkis.

Abelis nusijuokė.

– Pranešk man, Džordžai, viską, ko ji imasi. Viską.

51

Perskaitęs Tado Koeno ketvirtinę ataskaitą Viljamas sutriko. Kodėl Rosnovskis nieko nedaro su savo akcijomis „Lesteryje“, kai tetrūksta tik dviejų procentų, kad įsigaliotų septintas įstatų straipsnis ir galėtų reikalauti vietos valdyboje? Viljamas sudrebėjo vien nuo tokios minties. Sunku patikėti, kad Rosnovskis bijo Vertybinių popierių ir biržų komisijos, ypač kai Eizenhauerio administracija nerodo jokio noro tęsti pirminį tyrimą.

Viljamas susižavėjo perskaitęs, kad Henris Osbornas vėl turėjo finansinių sunkumų, o Rosnovskis vėl už jį laidavo. Jis galėjo tik spėlioti, kiek ilgai tai tęsis ir ką tokio Osbornas turi prieš Rosnovskį, kad gali vis prašinėti daugiau. Ar Rosnovskis turi savų problemų? Gal dukra primygtinai reikalauja, kad užsitęsusi neapykanta baigtųsi visiems laikams, o gal jis pats vaikystę praleido be skatiko? Koeno ataskaitoje taip pat buvo naujausi duomenys apie „Barono grupės“ reikalus. Viešbutis Londone dirbo nuostolingai, o Lagoso „Baronas“ buvo išėjęs iš rikiuotės. Kitais atžvilgiais kompanija vis stiprėjo, o Rosnovskis įvairiose pasaulio vietose statė aštuonis naujus viešbučius. Viljamas kelis kartus perskaitė iškarpą iš *Sunday Express*, pranešančią, kad Florentina Rosnovski neatidarė Edinburgo „Barono“, pagalvojo apie sūnų, tada užvertė aplanką ir užrakino seife.

Viljamas gailėjosi, kad nesusitvardė kalbėdamasis su Ričardu. Nors ir netroško, kad jo žmona taptų Rosnovskio mergaitė, geriau, kad nebūtų šitaip negrąžinamai atsukęs nugaros savo vieninteliam sūnui. Keitė maldavo už Ričardą, jie ilgai ir karčiai ginčijosi, ir laikas nieko neišsprendė. Keitė išbandė visas taktikas, nuo švelnaus

įkalbinėjimo iki ašarų, tačiau Viljamo niekas nejaudino. Virginijai ir Liusei nereikėjo jam priminti, kad ilgisi brolio.

– Niekas nebekritikuoja mano piešinių, – pasiskundė Virginija.

– Turėjai omeny, storžieviškai? – pasiteiravo motina. Virginija pabandė nusišypsoti.

Liusė užsirakindavo vonioje ir slapčia rašydavo laiškus Ričardui, kuris niekaip nesuprato, kodėl jie visada atrodo lyg būtų sušlapę. Nė viena mergaičių nedrįso minėti jo vardo tėvo akivaizdoje, įtampa šeimoje sukūrė užtvaras.

Viljamas mėgino daugiau laiko leisti banke, dirbdavo iki vėlaus vakaro vildamasis, kad tai padės. Nepadėjo. Bankas reikalavo daugiausia energijos kaip tik tuo metu, kai labiausiai reikėjo sulėtinti. Per pastaruosius dvejus metus jis paskyrė šešis naujus vicedirektorius tikėdamasis, kad šitaip nusimes dalį naštos, tačiau nutiko priešingai. Atsirado daugiau darbo, tekdavo priimti daugiau sprendimų. Sumaniausias iš jų, Džeikas Tomasas, visai neseniai atsidūręs valdyboje, jau atrodė kaip tinkamiausias kandidatas užimti Viljamo kaip valdybos pirmininko vietą, jei Ričardas neapleis Rosnovskio mergaitės ir negrįš namo.

Nors banko pelnas kasmet didėjo, Viljamas susivokė, jog jam nebeįdomu daryti pinigus dėl pinigų. Dabar jis susidūrė su ta pačia problema kaip ir Čarlzas Lesteris: nebeturėjo sūnaus, kuriam galėtų palikti turtus ir banko valdybos pirmininko vietą.

Sidabrinių vestuvių proga Viljamas nusprendė išsivežti Keitę su mergaitėmis į ilgą kelionę po Europą tikėdamasis, kad pavyks išmesti iš galvos Ričardą. Jie pirmą kartą skrido į Londoną lėktuvu, *Boing 707*, ir apsistojo „Savojoje“, todėl maloniai prisiminė savo pirmąją kelionę į Europą.

Sentimentų vedami jie keliavo po Oksfordą, paskui nuvažiavo į Stradfordą prie Eivono pasižiūrėti „Ričardo III“ su Lorencu Olivjė. Tikrai būtų norėję karaliaus kitu vardu.

Grįždama iš Stenfordo šeimyna stabtelėjo Henlyje prie Temzės ir apžiūrėjo bažnytėlę, kurioje Keitė su Viljamu susituokė. Šįkart bažnyčiai reikėjo naujų vargonų. Būtų apsistoję ir „Belo“ viešbutyje, tačiau čia ir vėl buvo laisvas tik vienas kambarys. Automobilyje pakeliui į Londoną Viljamas su Keite pradėjo ginčytis, ar juos sutuokė pastorius Takesberis, ar Dakesberis. Kol pasiekė „Savoją“, bendro sprendimo taip ir nepriėmė. Dėl vieno abu buvo linkę sutikti: naujas bažnyčios stogas pasirodė gera investicija.

Lipdamas tąvakar į lovą Viljamas švelniai pabučiavo Keitę

– Geriausiai išleisti penki šimtai svarų, – pasakė.

Po savaitės, apžiūrėję viską, ką Anglijoje turi pamatyti visi save gerbiantys amerikiečių turistai ir daug daugiau, ką kiti paprastai praleidžia, Kainai išskrido į Italiją. Romoje Virginijos gimtadienio vakarą mergaitės kiek padaugino itališko vyno ir sublogavo, o Viljamas šveitė tiek daug skanių makaronų, kad priaugo septynis svarus. Visi būtų buvę kur kas laimingesni, jei kartu būtų keliavęs Ričardas, ir nors mergaitės tėvui to neminėjo, abi baisiausiai norėjo susipažinti su Florentina, nes toji turėjo būti ypatinga. Vieną naktį Keitė stengėsi paguosti sriūbaujančią Virginiją. Mergaitė vis kartojo:

– Kodėl niekas nepasako tėčiui, kad yra dalykų, svarbesnių nei išdidumas?

Viljamas grįžo į Niujorką atsigavęs ir nekantravo pasinerti į darbą. Per kelias savaites numetė septynis svarus.

Slenkant mėnesiams jis jautė, kad gyvenimas grįžta į vėžes, nors sūnaus labai trūko. Rutina dingo, kai Virginija, vos išsiskleidęs pumpuras, pranešė, kad yra susižadėjusi ir ketina ištekėti už Virdžinijos universiteto teisės mokyklos studento. Naujiena sukrėtė Viljamą.

– Ji nepakankamai suaugusi, – pareiškė jis.

– Virginijai dvidešimt dveji, – atkirto Keitė, – seniai nebe vaikas. Viljamai, kaip jautiesi dėl perspektyvos tapti seneliu? – pridūrė Keitė ir vos ištarusi pasigailėjo.

– Ką nori pasakyti? – pasibaisėjo Viljamas. – Ji laukiasi?

– Dėkui Dievui, ne, – atsakė žmona, o paskui švelniau, tarsi atsiprašinėdama, paaiškino: – Ričardas su Florentina turi kūdikėlį.

– Iš kur žinai?

– Ričardas parašė ir pranešė džiugią naujieną, – atsakė Keitė. – Be to, jis paskirtas Amerikos banko viceprezidentu. Ar dar ne laikas jam atleisti, Viljamai?

– Niekada, – atkirto vyras ir išėjo iš kambario daugiau netaręs nė žodžio.

Keitė gailiai atsiduso. Jis netgi nepaklausė, berniukas ar mergaitė.

Virginijos vestuvės įvyko kitų metų kovą, nuostabią pavasario popietę Švenčiausiosios Trejybės bažnyčioje Bostone. Viljamas visiškai pritarė Deivido Telfordo, jauno teisininko, kurį dukra pasirinko gyvenimo palydovu, kandidatūrai.

Virginija norėjo, kad ją palydėtų Ričardas, ir Keitė maldavo Viljamą pakviesti sūnų į vestuves, bet jis griežtai atsisakė. Nors tai turėjo būti laimingiausia diena Virginijos gyvenime, ji būtų atidavusi visas dovanas, kad tik tėvas ir Ričardas būtų stovėję kartu, kai visa šeima fotografavosi prie bažnyčios. Viljamas gal ir būtų nusileidęs, tačiau jis žinojo, kad Ričardas nevažiuos be Rosnovskio mergaitės.

Vestuvių dieną Ričardas atsiuntė Virginijai dovaną ir telegramą. Viljamas įdėjo neišpakuotą dovaną į jos automobilio bagažinę, o telegramos skaityti per priėmimą neleido.

52

Abelis sėdėjo prie rašomojo stalo Niujorko „Barone" laukdamas susitikimo su Kenedžio kampanijos lėšų rinkėju, kuris vėlavo jau dvidešimt minučių. Kai įėjo sekretorė, Abelis nekantriai barbeno pirštais į darbo stalą.

– Atėjo Frenkas Hoganas, pone.

Abelis pašoko nuo kėdės.

– Užeikite, pone Hoganai, – tarė, tapšnodamas konservatyviai apsirengusį jaunuolį per nugarą. – Kaip sekasi?

– Atsiprašau, pone Rosnovski, vėluoju, – pasigirdo su niekuo nesupainiojamas Bostono akcentas.

– Nė nepastebėjau, – pamelavo Abelis. – Ar ko išgersit?

– Ne, pone Rosnovski, dėkoju. Kai per dieną turiu tiek susitikimų, stengiuosi negerti.

– Visiškai teisingai. Viliuosi, neprieštarausit, jei aš vis dėlto įsipilsiu, – tarstelėjo Abelis. – Šiandien suplanavau ne tiek jau daug susitikimų.

Hoganas nusijuokė kaip žmogus, kuris savo noru sutiko leisti dieną klausydamasis kitų žmonių pokštų.

Abelis įsipylė viskio:

– Taigi, kuo galiu jums pasitarnauti, pone Hoganai?

– Na, pone Rosnovski, tikimės, kad partija ir vėl sulauks jūsų paramos.

– Kaip žinote, pone Hoganai, visada buvau demokratas. Rėmiau Frankliną Ruzveltą, Harį Trumaną ir Adlajų Stivensoną, nors

nesuprantu, ką Stivensonas kalbėjo apie pusę atvejų, – abu vyrai apsimestinai nusijuokė. – Taip pat padėjau senam draugui Dikui Daliui Čikagoje ir remiu jaunąjį Edą Maskį, kaip žinote, lenkų imigranto sūnų, nuo kampanijos į Meino gubernatoriaus postą tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt ketvirtaisiais.

– Praeityje jūs buvote ištikimas partijos rėmėjas, šito nepaneigsi, pone Rosnovski, – tarė Hoganas tonu, aiškiai duodančiu suprasti, kad plepalams skirtas laikas pasibaigė. – Ir mes, demokratai, ne mažiau nei buvęs kongresmenas Osbornas mainais suteikėm jums visokių paslaugų. Nemanau, kad verta leistis į smulkmenas apie nedidelį incidentą su *Interstate Airways*.

– Tai buvo labai seniai, – pastebėjo Abelis, – ir pamiršta.

– Pritariu, – nesiginčijo Hoganas, – tačiau, nors suvokiu, kad dauguma savo pastangomis praturtėjusiųjų itin nesirūpina praeitimi, sutiksite, kad artėjant rinkimams turime būti itin atidūs. Niksonui patiktų skandalas, kurio galėtų nusitverti šiame lenktynių etape.

– Mes kuo puikiausiai vienas kitą suprantam, pone Hoganai. Dabar, kai šitai pašalinta, kiek tikitės iš manęs?

– Mums reikia kiekvieno cento, – Hoganas kalbėjo glaustai, pasitikėdamas savimi. – Niksoną dosniai remia visoje šalyje, tad varžybos, regis, bus labai įtemptos, ypač jūsiškėje, Ilinojaus valstijoje.

– Ką gi, – atsakė Abelis, – remsiu Kenedį, jei jis rems mane. Viskas paprasta.

– Jis su džiaugsmu jus parems, pone Rosnovski. Niekam ne paslaptis, kad jūs – lenkų bendruomenės ramstis, o senatorius Kenedis puikiai žino apie drąsią poziciją, kurią jūs užėmėte dėl savo tautiečių, atsidūrusių darbo stovyklose už geležinės uždangos, jau neminint tarnybos kare. Esu įgaliotas pranešti, kad kandidatas jau sutiko per kitą agitacinę kelionę į Kaliforniją atidaryti naują jūsų viešbutį Los Andžele.

– Gera naujiena, – pastebėjo Abelis.

– Taip pat senatorius kuo puikiausiai supranta jūsų troškimą matyti Lenkiją tarp palankiausiai vertinamų Jungtinių Valstijų užsienio prekybos partnerių.

– Tai ne daugiau, nei nusipelnėme už tai, ką paaukojome kare, – pastebėjo Abelis. Jis trumpai patylėjo. – O kaip tas kitas nedidelis reikaliukas?

– Senatorius Kenedis aiškinasi lenkų kilmės amerikiečių nuomonę šiuo klausimu, tačiau kol kas nesulaukėme jokių prieštaravimų. Savaime suprantama, jis negali priimti sprendimo, kol nėra išrinktas.

– Savaime suprantama. Ar du šimtai penkiasdešimt tūkstančių dolerių padėtų jam priimti sprendimą?

Frenkas Hoganas nusišypsojo, bet nieko nepasakė.

– Vadinasi, du šimtai penkiasdešimt tūkstančių dolerių, – konstatavo Abelis. – Savaitės pabaigoje pinigai bus jūsų kampanijos fonde, pone Hoganai.

Reikalas buvo baigtas, viskas suderėta, sulygta. Abelis atsistojo.

– Prašom perduoti senatoriui Kenedžiui mano geriausius linkėjimus ir pasakykit, kad padarysiu viską, kas mano galioje, kad jis taptų kitu Jungtinių Valstijų prezidentu. Nemėgau Ričardo Niksono dėl nepakenčiamo elgesio su Helena Douglas*, taip pat turiu asmeninių priežasčių nenorėti, kad viceprezidentu būtų Kebotas Lodžas.

– Su džiaugsmu perduosiu jūsų palinkėjimus, – pažadėjo Hoganas ir ištiesė ranką. – Dėkoju už nuolatinę paramą demokratų partijai ir konkrečiai kandidatui.

– Susisieksime, pone Hoganai, – spausdamas ranką pasakė Abelis. – Nesiskirčiau su tokiais pinigais nesitikėdamas, kad investicija duos grąžos.

---

* Helena Douglas (*Helen Gahagan Douglas*, 1900–1980) – amerikiečių aktorė ir politikė. Konfrontacija su R. Niksonu kilo balotiruojantis į JAV Senatą 1950 m.

– Visiškai jus suprantu.

Abelis palydėjo svečią iki lifto ir grįžo į kabinetą šypsodamasis. Pakėlė telefono ragelį.

– Paprašyk, kad pas mane ateitų ponas Novakas.

Džordžas atėjo iš savo kabineto kitoje koridoriaus pusėje po kelių minučių.

– Jei Džekas Kenedis taps prezidentu, manau, viskas sutvarkyta, Džordžai.

– Sveikinu, Abeli, džiaugiuosi. Išsipildys viena didžiausių tavo svajonių. Kaip didžiuosis Florentina!

Išgirdęs dukters vardą Abelis nusišypsojo:

– Ar žinai, ką ta išdykėlė sugalvojo? – tarė juokdamasis. – Matei praėjusio penktadienio *Los Angeles Times*?

Džordžas papurtė galvą, ir Abelis padavė jam laikraščio egzempliorių. Raudonu rašikliu buvo apibrėžta nuotrauka per pusę puslapio. Džordžas garsiai perskaitė antraštę:

– „Florentina Kain atidaro trečią „Florentinos parduotuvę“ Los Andžele“. Puiki fotografija, – pakomentavo.

– Iki metų pabaigos ji planuoja atidaryti ketvirtą, – pasigyrė Abelis. – „Florentina“ Kalifornijoje netrukus bus tas pats, kas „Balenciaga“ Paryžiuje.

Džordžas nusijuokė ir atidavė laikraštį.

– Negaliu sulaukti, kada „Florentina“ bus atidaryta Niujorke, tikriausiai Penktojoje aveniu, – tarė Abelis. – Lažinuosi, jai pavyks per penkerius metus, daugių daugiausia – per dešimt. Ar nori dar kartą lažintis, Džordžai?

– Aš nesilažinau ir pirmąjį, jei prisimeni, Abeli. Kitaip jau būčiau pralošęs dešimt dolerių.

Abelis pakėlė akis ir kiek tyliau pasiteiravo:

– Kaip manai, ji atvažiuos pažiūrėti, kaip senatorius Kenedis atidaro naująjį „Baroną“ Los Andžele, Džordžai?

– Ne, nebent bus pakviestas ir jos vyras.

– Niekada, – užsispyrė Abelis. – Tas vyrukas nieko vertas. Skaičiau pastarąjį tavo pranešimą. Išėjo iš Amerikos banko, kad dirbtų su Florentina; nesugebėjo netgi gero darbo išlaikyti.

– Tu skaitai atsirinkdamas, Abeli. Juk supranti, kad viskas visai ne taip. Kainas atsakingas už kompanijos finansus, o Florentina vadovauja parduotuvėms. Nepamiršk, kad Velsas Fargo pasiūlė jam įsigijimų skyriaus vadovo vietą, tačiau Florentina meldė nesutikti ir dėtis prie jos. Abeli, privalai susitaikyti su tikrove – jų santuoka pavyko. Suprantu, kad sunku tai suvirškinti, tačiau kodėl nenusileidus nuo balno ir nesusipažinus su tuo jaunuoliu?

– Tu mano geriausias draugas, Džordžai, niekas kitas visame pasaulyje nedrįstų šitaip su manimi kalbėti. Todėl niekas geriau už tave nežino, kodėl negaliu nulipt, tik ne tol, kol tas niekšas Viljamas Kainas neparodys, kad nori su manimi susitikti pusiaukelėje. Kol gyvas nesulauks, kad aš prieš jį šliaužiočiau.

– O kas, jei tu mirsi pirmas, Abeli? Judu vienmečiai.

– Tada aš būsiu nevykėlis, o Florentina viską paveldės.

– Sakei, kad ji negaus nė cento. Ketinai pakeisti testamentą vaikaičio naudai.

– Negalėjau, Džordžai. Kai atėjo laikas pasirašyti, paprasčiausiai negebėjau. Kas per nesąmonė – tas prakeiktas anūkas galiausiai paveldės abiejų mūsų turtus.

Iš vidinės kišenės išsitraukęs piniginę Abelis pervertė kelias senas Florentinos nuotraukas, išėmė vieną naujesnę ir padavė Džordžui.

– Dailus berniukas, – pareiškė Džordžas.

– Tikrai, – patvirtino Abelis. – Gyva motina.

Džordžas nusijuokė.

– Niekada nepasiduosi, tiesa, Abeli?

– Kaip, tavo manymu, jį vadina?

– Ką čia šneki? – nustebo Džordžas. – Puikiai žinai, kuo jis vardu.

– Klausiu, ar numanai, kaip namuose jį vadina?

– Iš kur man žinoti? – tarė Džordžas.

– Išsiaiškink, – paprašė Abelis. – Man įdomu.

– Kaip, tavo manymu, man tai padaryti? – apstulbo Džordžas. – Šnipinėti stumdančius vežimėlį po Aukso Vartų parką?

– Esu tikras, rasi būdą sužinoti, Džordžai, – pareiškė Abelis. – Taigi, ką pastaruoju metu girdėjai iš Peterio Parfito?

– Taip, jis rodo kiek daugiau noro išsiskirti su dviem procentais „Lesterio", tačiau derybose Henriu nepasitikėčiau. Jei tiedu tarsis dėl pardavimo, visi žinos, kas vyksta, išskyrus tave, tad galbūt aš galėčiau atlikti transakciją?

– Kurį laiką nieko nedaryk, – paprašė Abelis. – Kad ir kaip nekenčiu Kaino, nenoriu jokių rūpesčių, kol nežinome, ar Kenedis laimėjo rinkimus. Jei laimės Niksonas, tą pačią dieną nupirksiu Parfito du procentus ir pradėsim vykdyti aptartą planą. Dėl Henrio nesijaudink – prie Kaino jo nebeprileisiu. Nuo šiol šitai tvarkysiu pats.

– Vis dėlto jaudinuosi, – atkirto Džordžas. – Jis įsiskolinęs pusei Čikagos bukmekerių. Nenustebsiu, jei kurią dieną prašinėdamas apsireikš Niujorke.

– Henris daugiau man į akis nelįs. Pastarąjį kartą labai aiškiai išdėsčiau, kad iš manęs jis daugiau nė cento neiškaulys. Jei ateis, neteks vietos valdyboje, o tai vienintelis jo pajamų šaltinis.

– Būtent dėl to ir nerimauju, – paaiškino Džordžas. – Kas, jei visiškoje neviltyje jis nueis pinigų pas Kainą?

– Tai neįmanoma, Džordžai. Henris nekenčia Kaino netgi labiau negu aš.

– Kaip gali būti toks tikras?

– Kaino motina buvo antroji Henrio žmona, – paaiškino Abelis. – Vos šešiolikos sulaukęs Kainas išmetė Henrį iš namų.

– Gerasis Dieve, iš kur tu ištraukei šitą informaciją?

– Nėra nieko, ko nežinočiau apie Viljamą Kainą, – atkirto Abelis, – arba Henrį Osborną, kad jau taip. Viską žinau. Tačiau galiu lažintis iš sveikosios kojos, kad nėra nieko, ko jis nežinotų apie mane. Todėl kurį laiką tiesiog pakentėkime, tačiau nėra jokios tikimybės, kad Henris būtų provokatorius. Jis geriau mirs, nei prisipažins, kad jo tikrasis vardas – Vitorijas Tonja ir kad kadaise atsėdėjo už sukčiavimą.

– Ar Henris nutuokia, kad viską žinai?

– Ne. Metų metus laikau tai paslaptyje. Jei manai, kad koks žmogus ateityje gali tau grasinti, Džordžai, pasistenk viską sužinoti apie jo praeitį. Nepasitikėjau Henriu nuo tada, kai jis, dirbdamas toje bendrovėje, pasiūlė išvilioti pinigų iš Didžiosios vakarų draudimo kompanijos, nors, be abejonės, pirmas pripažinsiu, kad bėgant metams jis man buvo labai naudingas. Tačiau taip pat esu įsitikinęs, kad ateityje jis man problemų nekels. Todėl pamirškime Henrį ir nusiteikime pozityviau. Kada tikimasi užbaigti Los Andželo „Baroną“?

– Rugsėjo viduryje.

– Nuostabu. Kaip tik kelios savaitės iki rinkimų. Atidaręs viešbutį Kenedis atsidurs visuose pirmuose Amerikos puslapiuose.

Grįžęs į Niujorką iš bankininkų konferencijos Vašingtone Viljamas ant rašomojo stalo rado prašymą tučtuojau susisiekti su Tadu Koenu. Pamatęs tą pavardę Kainas visada susigūždavo, nes Koenas retai būdavo gerų žinių nešėjas.

Viljamas jau senokai nesikalbėjo su Tadu, nes Abelis Rosnovskis po nevykusio telefoninio pokalbio Ričardo ir Florentinos vestuvių išvakarėse rūpesčių nekėlė. Ketvirtinės ataskaitos viena po kitos

paprasčiausiai patvirtindavo, kad Rosnovskis nemėgina nei pirkti, nei parduoti banko akcijų. Vis dėlto Viljamas paskambino Koenui asmenine linija. Teisininkas pranešė, kad gavo informacijos, kurios telefonu aptarinėti nenorėtų. Viljamas pakvietė jį kuo greičiau atvykti.

Tadas Koenas išdygo Viljamo kabinete po keturiasdešimties minučių. Viljamas atidžiai nepertraukdamas jo klausėsi, o baigus pastebėjo:

– Jūsų tėvas nieku gyvu nepateisintų tokių metodų.

– Nepateisintų ir jūsiškis, – atsakė Tadas, – tačiau jiems neteko susidurti su abeliais rosnovskiais.

– Kas verčia manyti, kad planas pavyks?

– Prisiminkite Šermano Adamso atvejį. Vos tūkstančio šešių šimtų keturiasdešimt dviejų dolerių viešbučio sąskaita ir vikunijų kailiniai, tačiau koks pragaras užvirė administracijoje. Adamsas buvo prezidento patarėjas. Mes žinome, kad Rosnovskis taikosi kur kas aukščiau. Todėl jį nublokšti gali būti dar lengviau.

– Kiek man tai kainuos?

– Daugių daugiausia dvidešimt penkis tūkstančius, bet gal pavyks išsisukti ir su mažesne suma.

– Kaip padaryti, kad Rosnovskis nesuuostų, jog ir aš esu įsitraukęs?

– Pasitelksim tarpininką, trečią asmenį, kuris net jūsų vardo nežinos.

– Jeigu informacija pasirodys tiksli, ką rekomenduosite daryti?

– Visas detales nusiųsti į senatoriaus Kenedžio kabinetą, o tada nutekinti spaudai. Tai kartą ir visiems laikams pakirstų Rosnovskio ambicijas. Susvyravus patikimumui jis jau nebeturėtų įtakos ir jokiomis aplinkybėmis nepasiektų, kad įsigaliotų septintas „Lesterio" nuostatų punktas, nors ir kontroliuotų aštuonis procentus akcijų.

– Gali būti, tačiau tik tuo atveju, jei Kenedis taps prezidentu, – pastebėjo Viljamas. – Kas bus, jei laimės Niksonas? Visuomenės

nuomonės tyrimų duomenimis, jis pirmauja. Nejau tikrai galite patikėti, kad amerikiečiai į Baltuosius rūmus įsileis Romos kataliką?

– Kas žino? – nespėliojo Koenas. – Bet jei vis dėlto Kenedžiui pavyktų, už dvidešimt penkis tūkstančius turite garantuotą progą baigti su Rosnovskiu kartą ir visiems laikams.

– Bet tik jei Kenedis taps prezidentu...

Koenas linktelėjo, bet nieko nebepridūrė.

Viljamas atidarė rašomojo stalo stalčių, išsitraukė didelę čekių knygutę su užrašu „Asmeninės lėšos“ ir išvedžiojo skaičius: du, penki, nulis, nulis, nulis. Pirmą kartą gyvenime norėjo, kad Baltuosiuose rūmuose apsigyventų demokratas.

Abelio viltis, kad Kenedžiui atidarius Los Andželo „Baroną“ įvykis atsidurs pirmuosiuose visų Amerikos laikraščių puslapiuose, pasirodė pernelyg optimistiška, nes tądien Los Andžele kandidatas turėjo tuziną kitokių įsipareigojimų, o kitą vakarą akis į akį susitiko su Niksonu televizijos debatų studijoje. Vis dėlto viešbučio atidarymas buvo plačiai nušviestas, o Frenkas Hoganas asmeniškai patikino Abelį, kad Kenedis nepamiršo ir kito mažo reikaliuko.

Kol Kenedis sakė Čikagos Baroną liaupsinančią kalbą, Abelis gausioje minioje akimis ieškojo dukters, tačiau jos niekur nebuvo matyti.

53

Patikrinus rinkimų Ilinojuje rezultatus ėmė atrodyti, kad Džonas Kenedis tikrai taps trisdešimt penktuoju Jungtinių Valstijų prezidentu. Švęsdamas nacionalinėje demokratų partijos būstinėje Taimso skvere Abelis pakėlė tostą į mero Dalio sveikatą. Namo parsirado tik apie penktą valandą ryto.

– Po paraliais, turiu tiek daug atšvęsti, – pasakė Džordžui. – Ketinu būti kitas... – jis užmigo net nebaigęs sakinio. Džordžas nusišypsojo ir paguldė Abelį į lovą.

Viljamas stebėjo rinkimų rezultatus ramiai, savo kabinete Rytų Šešiasdešimt aštuntojoje gatvėje. Suskaičiavus balsus Ilinojuje Valteris Kronkaitas pareiškė, kad reikalas aiškus. Viljamas pakėlė telefono ragelį ir surinko Tado Koeno namų numerį.

– Atrodo, dvidešimt penki tūkstančiai dolerių buvo investuoti išmintingai, Tadai, – tepasakė. – Dabar pasistenkime, kad Rosnovskis neturėtų medaus mėnesio. Geriausias laikas mūsų ėjimui – kai jis išvyks į kelionę po Turkiją.

Viljamas pakabino telefono ragelį ir nuėjo gultis. Buvo nusivylęs, kad Niksonui nepavyko nugalėti Kenedžio ir kad jo pusbrolis Henris Kebotas Lodžas nebus viceprezidentas. Tačiau pagalvojo, kad nėra to blogo...

Gavęs kvietimą į vieną iš prezidento Kenedžio inauguracinių pokylių Vašingtone Abelis tik su vienu žmogumi norėjo pasidalinti tekusia garbe. Tačiau aptarus sumanymą su Džordžu teko pripažinti, kad Florentina nieku gyvu jo nelydės, nebent baigsis ilgalaikė nesantaika tarp jo ir Ričardo tėvo, todėl jam teko eiti vienam.

Abelis atidėjo kelionę į Europą ir Artimuosius Rytus. Jis negalėjo sau leisti nedalyvauti inauguracijoje, tačiau nesunku pakeisti Stambulo „Barono“ atidarymo datą.

Specialiai šiai progai Abelis įsigijo naują tamsiai mėlyną tikrai konservatyvų kostiumą, ceremonijos dienai užsisakė Deiviso Lerojaus numerį Vašingtono „Barone“, paskui klausėsi jauno prezidento inauguracinės kalbos, kupinos vilčių ir pažadų ateičiai.

– Amerikiečiai, gimę šiame šimtmetyje (Abelis vos vos pateko), karo užgrūdinti (Abelis tiko), išmokyti disciplinos rūsčiais taikos metais (tiksliai apie Abelį), neklauskit, ką jūsų šalis gali jums suteikti. Galvokit, ką jūs galite duoti savo šaliai.

Minia sutartinai pakilo nepaisant sniego, kuriam nepavyko sumenkinti puikių naujojo prezidento oratorinių sugebėjimų poveikio.

Abelis grįžo į viešbutį džiugiai susijaudinęs. Jis išsimaudė po dušu, pasipuošė taip pat šiai progai įsigytu fraku ir baltu kaklaraiščiu, bet tyrinėdamas savo plačią povyzą veidrodyje turėjo pripažinti, kad nėra elegancijos etalonas. Jo siuvėjas padarė ką galėjo (per pastaruosius penkerius metus pasiuvo Abeliui tris naujus vis didesnio dydžio vakarinius kostiumus). Florentina būtų jį griežtai sukritikavusi dėl papildomų colių, dėl dukters jis būtų pasistengęs pasikeisti. Kodėl mintys vis grįžta prie Florentinos? Abelis pasitaisė apdovanojimus. Pirmiausia lenkų veteranų medalis, paskui – apdovanojimai

už tarnybą dykumoje ir Europoje, o tada – medaliai, kaip juokais vadino, už pagirtiną tarnybą tarp peilių ir šakučių.

Vašingtone tą vakarą vyko iš viso septyni inauguraciniai pokyliai, Abelio kvietimas kreipė jį į *DC Armory*. Jis atsisėdo kamputyje, skirtame lenkų demokratams iš Niujorko ir Čikagos. Jie turėjo daug ką atšvęsti. Edmundas Maskis pateko į senatą, dar dešimt lenkų demokratų buvo išrinkti į kongresą. Niekas neminėjo dviejų naujai išrinktų lenkų respublikonų. Abelis linksmai dalijosi prisiminimais su senais draugais, kartu kūrusiais Amerikos lenkų kongresą. Visi teiravosi, kur Florentina.

Staiga visa salė pašoko ant kojų ir ėmė džiaugsmingai šūkauti sveikinimus. Abelis atsistojo pažiūrėti, dėl ko visas šitas sambrūzdis, ir pamatė, kaip į pokylių salę žengia prezidentas Kenedis ir jo žavioji žmona. Jie pabuvo apie penkiolika minučių, šnektelėjo su keliais rūpestingai parinktais svečiais ir vėl išėjo. Nors ir paliko savo staliuką, kad strategiškai atsistotų jam ant kelio, su prezidentu Abelis nekalbėjo, tačiau pavyko atkreipti Kenedį lydinčioje svitoje einančio Frenko Hogano dėmesį.

– Pone Rosnovski, koks netikėtas susitikimas.

Abelis norėjo paaiškinti tam vaikiščiui, kad jam atsitiktinumų nebūna, tačiau buvo ne laikas ir ne vieta. Hoganas paėmė jį už parankės ir greitai nusivedė už didelės marmuro kolonos.

– Šiuo metu neturiu daug ką pasakyti, pone Rosnovski, turiu laikytis prezidento, tačiau manau, jog netolimoje ateityje sulauksite mūsų skambučio. Savaime suprantama, šiuo metu prezidentas turi itin daug susitikimų.

– Savaime suprantama, – nesiginčijo Abelis.

– Tačiau viliuosi, – tęsė Hoganas, – kad jūsų atveju viskas paaiškės kovo pabaigoje arba balandžio pradžioje. Leiskite man pirmam jus pasveikinti, pone Rosnovski. Esu įsitikinęs, kad išskirtinai tarnausite prezidentui.

Abelis stebėjo, kaip Hoganas tikrąja to žodžio prasme išbėga, kad pasivytų prezidento svitą, kurie jau ropštėsi į limuzinų atviromis durelėmis vorą.

– Atrodai savimi patenkintas, – pastebėjo vienas iš Abelio draugų lenkų, kai jis grįžo prie staliuko ir užpuolė kietą didkepsnį, koks nieku gyvu nebūtų patiektas „Barono“ viešbutyje. – Gal Kenedis pakvietė tave tapti naujuoju valstybės sekretoriumi?

Visi nusijuokė.

– Dar ne, – atkirto Abelis, – tačiau valstybės sekretorius bus mano naujas viršininkas, – sumurmėjo panosėje.

Kitą rytą, aplankęs Čenstakavos Dievo Motinos lenkų koplyčią Nacionalinėje šventovėje, kur vėl pradėjo galvoti apie Florentiną, jis išskrido atgal į Niujorką.

Vašingtono nacionaliniame oro uoste tvyrojo chaosas, tad Abelis galiausiai parsirado į Niujorko „Baroną“ trimis valandomis vėliau, nei planavo. Kartu pavakarieniauti atėjęs Džordžas suprato, kad viskas gerai, kai Abelis užsakė didelį butelį *Dom Perignon*.

– Šįvakar švenčiame, – tarė Abelis. – Pokylyje sutikau Hoganą, per kitas kelias savaites mano paskyrimas bus patvirtintas. Oficialiai bus pranešta tikriausiai tada, kai grįšiu iš Artimųjų Rytų.

– Sveikinu, Abeli, nėra kito, kuris būtų labiau nusipelnęs tos garbės.

– Dėkui, Džordžai. Galiu patikinti, kad ir tau bus atlyginta ne danguje, nes kai viskas taps oficialu, man nesant ketinu paskirti tave įgaliotuoju „Barono grupės“ prezidentu.

Džordžas įsipylė sau šampano. Jie jau buvo įpusėję butelį.

– Kaip manai, kiek šįkart užtruksi, Abeli?

– Tikrai tris savaites. Prieš skrisdamas į Turkiją atidaryti Stambulo „Barono“ noriu įsitikinti, kad arabai manęs neapiplėš iki paskutinio siūlo. Manau, pakeliui dar užsuksiu į Paryžių ir Londoną.

Džordžas įpylė Abeliui dar vieną taurę šampano.

Mėgindamas išspręsti Londono „Barono“ problemas su valdytoju, kuris dėl visų nesėkmių buvo linkęs kaltinti Anglijos profsąjungas, Anglijoje Abelis užtruko tris dienas ilgiau, nei planavo. Londono „Baronas“ pasirodė viena iš nedaugelio Abelio nesėkmių, tik jis niekaip negalėjo išsiaiškinti, kodėl viešbutis nuolat dirba nuostolingai. Tikriausiai būtų jį uždaręs, tačiau „Barono grupei“ reikėjo atstovybės Anglijos sostinėje, net jei ir žlugusį lyderį. Jis vėl atleido valdytoją, paskyrė naują ir išskrido į Paryžių.

Kontrastas Prancūzijos sostinėje sukrėtė. Paryžiaus „Baronas“ Raspai bulvare buvo vienas sėkmingiausių grupės viešbučių. Kartą, nors tėvai visada nenoriai pripažįsta, kad vienas vaikų vis dėlto yra numylėtinis, Abelis prisipažino Florentinai, kad šis viešbutis – jo mėgstamiausias. Čia viską rado taip, kaip ir būtų norėjęs, tad prieš išskrisdamas į Artimuosius Rytus Paryžiuje praleido tik dvi dienas.

Abelis buvo numatęs statybos vietas penkiose Persijos įlankos valstybėse, tačiau statomas buvo tik Rijado „Baronas“. Jei būtų jaunesnis, Abelis porai metų įsikurtų Artimuosiuose Rytuose ir pats viską išsiaiškintų, tačiau negalėjo ištverti smėlio ir kaitros, jam buvo sudėtinga baiminantis arešto susilaikyti nuo dvigubo viskio, todėl visus reikalus atidavė į jaunesnio viceprezidento rankas ir išskrido į Turkiją.

Pastaraisiais metais Abelis kelis kartus lankėsi Turkijoje: vis užmesdavo akį, kaip kyla Stambulo „Baronas“. Jam Konstantinopolis visada buvo ypatingas miestas, tad ir prisiminė jį senuoju pavadinimu. Abelis laukė viešbučio atidarymo šalyje, iš kurios išplaukė į Ameriką pradėti naujo gyvenimo.

Nė nepradėjus krauti lagaminų dar viename prezidentiniame numeryje Abelis sulaukė penkiolikos pakvietimų, visų maždaug tuo pačiu metu, prieš atidarant viešbutį. Visas tuntas veltėdžių, besitikinčių,

jog bus pakviesti į atidarymą, išdygo lyg burtų lazdele mostelėjus. Tačiau tarp jų buvo keletas kvietimų, maloniai nustebinusių Abelį, nes juos atsiuntė žmonės, kurių niekaip nepavadinsi veltėdžiais, būtent JAV ir Anglijos ambasadoriai. Kvietimui į senąją Anglijos ambasadą buvo ypač sunku atsispirti, nes jau kone keturiasdešimt metų ten nesilankė.

Tą vakarą Abelis vakarieniavo su seru Bernardu Barausu, Jos Didenybės ambasadoriumi Turkijoje. Savo nuostabai Abelis buvo pasodintas ambasadoriaus žmonos dešinėje, anksčiau jam niekada nebuvo suteikta tokia garbė. Vakarienei pasibaigus jis stebėjo nuostabų seną anglišką paprotį: damos išėjo iš kambario, o vyrai ėmė aptarinėti svarbesnius reikalus papsėdami cigarus prie porto ar brendžio.

Abelis kartu su JAV ambasadoriumi Flečeriu Vorenu buvo pakviestas į sero Bernardo kabinetą. Seras Bernardas aplenkė Voreną, nes pasikvietė vakarienės Čikagos Baroną, dar neviešėjusį savo ambasadoje.

– Anglai visada buvo įžūlūs lenktynininkai, – pastebėjo Vorenas, prisidegdamas ilgą kubietišką cigarą.

– Šį tą galiu pasakyti ir apie amerikiečius, – atkirto seras Bernardas: – Jie niekada nesusipranta nugalėti.

Abelis klausėsi dviejų ambasadorių geraširdiškų pasierzinimų niekaip nesuprasdamas, kodėl buvo pakviestas į tokį asmeninį susiėjimą. Seras Bernardas pasiūlė jam taurę aukščiausios klasės portveino, ir Vorenas pasakė tostą.

– Už Abelį Rosnovskį.

Seras Bernardas taip pat pakėlė taurę.

– Kaip suprantu, sveikinimai pačiu laiku, – pasakė.

Abelis išraudo ir skubiai pažvelgė į Voreną tikėdamasis, kad jis padės jam išsisukti.

– Oi, nejau išleidau katę iš maišo, Flečeri? – nustebo seras Bernardas. – Sakei, kad paskyrimas paviešintas, seni.

– Gana įprasta, – pastebėjo Vorenas, – kad anglas negali išsaugoti paslapties.

– Ar tai todėl taip ilgai nepastebėjote, kad mes kariaujame su Vokietija? – atsikirto seras Bernardas.

– O tada pasirodėme, kad garantuotai laimėtume?

– Ir susižėrėte visą šlovę, – pastebėjo seras Bernardas.

Amerikos ambasadorius nusijuokė.

– Aš sakiau, kad oficialiai bus paskelbta po kelių dienų.

Abu vyrai žvelgė į Abelį, kuris tebetylėjo.

– Ką gi, tikriausiai būsiu pirmas, kuris jus pasveikino, jūsų ekscelencija, – tarė seras Bernardas. – Linkiu visokeriopos sėkmės naujose pareigose.

Abelis visas išraudo garsiai išgirdęs kreipinį, kurį pastaruosius kelis mėnesius taip dažnai patylomis kuždėjo skutimosi veidrodėliui.

– Žinot, turėsit priprasti prie kreipinio „jūsų ekscelencija", – kalbėjo britų ambasadorius, – ir prie daugybės kur kas blogesnių dalykų, ypač visų tų prakeiktų priėmimų, kuriuose turėsit lankytis dieną naktį. Jei jau dabar turit svorio problemų, tai bus niekis palyginus su tuo, kaip atrodysit baigęs tarnybą. Tikriausiai išgyvensit tik dėl Šaltojo karo. Maistas Rytų bloke toks baisus, kad galiausiai gal net neteksite svorio.

Amerikiečių ambasadorius nusišypsojo.

– Šaunuolis, Abeli, ir aš noriu palinkėti visokeriopos sėkmės. Kada pastarąjį kartą buvot Lenkijoje?

– Buvau grįžęs tik kartą, trumpam, prieš porą metų, – papasakojo Abelis, – nuo tada vis noriu grįžti.

– Ką gi, grįšit su triumfu, – pastebėjo Vorenas. – Ar žinote, kur mūsų ambasada Varšuvoje?

– Ne, nežinau, – prisipažino Abelis.

– Vieta ne visai prasta, – pastebėjo seras Bernardas, – įvertinus, kad jūs, kolonistai, neturėjot tvirtos padėties Europoje iki pat Antrojo

pasaulinio karo. Tačiau patalpos bauginančios. Noriu tikėtis, kad jūs ką nors ten patvarkysit, pone Rosnovski. Viena telieka – pastatyti „Barono“ viešbutį Varšuvoje. Tai mažiausia, ko jie tikisi iš emigranto.

Apimtas euforijos Abelis kvatojo mėgaudamasis apgailėtinais sero Bernardo juokeliais. Suvokė, kad kiek padaugino portveino, tačiau jautėsi susitaikęs su savimi ir su pasauliu. Negalėjo sulaukti, kada galės pranešti naujienas Florentinai. Netrukus apie paskyrimą bus paskelbta oficialiai. Mergaitė taip juo didžiuosis. Galiausiai jis apsisprendė: vos nusileidęs Niujorke išskris į San Fransiską ir viską sutvarkys. Taip seniai to norėjo ir pagaliau rado dingstį. Kaip nors privers save pamėgti Kaino vaiką. Kuo jis ten vardu – Ričardas? Taip, Ričardas. Galų gale priėmęs sprendimą Abelis pajuto užplūstant palengvėjimą.

Kai visi trys vyriškiai galiausiai prisijungė prie damų svetainėje, Abelis pasakė šeimininkui:

– Man jau derėtų grįžti, jūsų ekscelencija.

– Atgal į „Baroną“, – pastebėjo seras Bernardas. – Leiskite palydėti jus iki automobilio, bičiuli.

Prie durų atsisveikindama ambasadoriaus žmona nusišypsojo Abeliui ir pasakė:

– Kaip suprantu, man nederėtų žinoti, pone Rosnovski, tačiau sveikinu su pareigomis. Turėtumėte labai didžiuotis, kad grįžtate į gimtąją šalį kaip svarbiausias jus priglaudusios valstybės atstovas.

– Taip ir yra, – paprastai prisipažino Abelis.

Seras Bernardas palydėjo jį marmuro laiptais prie automobilio. Vairuotojas atidarė dureles.

– Labanakt, Rosnovski. Sėkmės Varšuvoje. Beje, tikiuosi, jog pirmoji vakarienė britų konsulate patiko.

– Tiesą sakant, ne kartą čia vakarieniavau, sere Bernardai.

– Buvai čia anksčiau, seni? Tikrindami svečių knygą tavo pavardės neradome.

– Ne, – pasakė Abelis. – Dažniausiai valgydavau virtuvėje su virėja. Nemanau, kad ir ten laikytų svečių knygą.

Sėsdamas ant galinės automobilio sėdynės Abelis nusišypsojo. Jis matė, kad seras Bernardas nėra tikras, tikėti juo ar ne.

Važiuodamas į „Baroną" jis barbeno pirštais į šoninį langą ir niūniavo panosėje. Būtų norėjęs grįžti į Ameriką jau kitą rytą, tačiau negalėjo atšaukti kvietimo vakarieniauti su Flečeriu Vorenu Amerikos konsulate kitą vakarą. „Vargu ar taip pasielgtų būsimasis ambasadorius", – tarsi girdėjo sakant serą Bernardą.

Vakarienė pas Amerikos ambasadorių taip pat praėjo smagiai. Abelis buvo priverstas papasakoti susirinkusiesiems, kodėl pasitaikė valgyti britų konsulato virtuvėje, visi klausėsi nustebę ir sužavėti. Jis nebuvo tikras, ar dauguma jų tiki pasakojimu, kaip jis vos neprarado rankos, tačiau visi žavėjosi sidabro apyranke ir tą vakarą vadino Abelį „jūsų ekscelencija".

54

Kitą rytą Abelis pakirdo anksti, nekantravo grįžti į Ameriką.

DC-8 išskrido į Belgradą, kur išstovėjo šešiolika valandų. Buvo pasakyta, kad kažkas negerai su nusileidimo pavara. Abelis sėdėjo oro uosto laukiamajame siurbčiodamas neįmanomą gerti jugoslavišką kavą ir naršė visus žurnalus anglų kalba. Jis negalėjo nepastebėti skirtumo tarp Britanijos konsulato Turkijoje ir užkandinės komunistų valdomoje šalyje. Pagaliau *DC-8* pakilo, tačiau tik tam, kad vėl nusileistų Amsterdame. Šį kartą keleiviams buvo pasakyta sėsti į kitą lėktuvą.

Aidlvailde Abelis nusileido išbuvęs kelionėje trisdešimt šešias valandas ir toks pavargęs, kad vargiai bepaėjo. Išėjęs iš muitinės teritorijos staiga pasijuto apsuptas reporterių, spragsėjo ir blykčiojo fotoaparatai. Abelis tučtuojau pradėjo šypsotis. „Tikriausiai paskelbtas pranešimas, – pagalvojo. – Dabar viskas oficialu.“ Jis atsistojo kuo tiesiau ir nuėjo lėtai ir oriai, slėpdamas šlubčiojimą. Džordžo niekur nebuvo matyti, nes fotografai be ceremonijų stumdė vienas kitą, kad tik galėtų nufotografuoti.

Pagaliau Abelis pamatė minios pakraštyje stovintį Džordžą, kuris atrodė tarsi susiruošęs į laidotuves, o ne pasveikinti draugą, kuris grįžta triumfuodamas. Prie užtvaros žurnalistas, užuot pasiteiravęs, kaip jis jaučiasi, būdamas pirmas lenkų kilmės amerikietis, paskirtas Amerikos ambasadoriumi Varšuvoje, šūktelėjo:

– Kaip atsakysit į kaltinimus?

Vėl spragsėjo fotoaparatai, pasipylė klausimai.

– Ar kaltinimai pagrįsti, pone Rosnovski?

– Kiek iš tikrųjų mokėjot kongresmenui Osbornui?

– Ar neigsite kaltinimus?

– Ar grįžote į Ameriką, kad stotumėte teisme?

Jis šūktelėjo per minią Džordžui:

– Išbogink mane iš čia!

Džordžas ėmė bruktis pirmyn, šiaip taip pasiekė Abelį, paskui prasibrovė atgal pro minią ir įspraudė ant galinės laukiančio kadilako sėdynės. Abelis pasilenkė ir užsidengė rankomis galvą, nes fotoaparatai nepaliovė blykčioti. Džordžas šūktelėjo vairuotojui judintis.

– Į „Baroną“, pone Novakai?

– Ne, į panelės Rosnovski butą Rytų Penkiasdešimt septintojoje gatvėje.

– Kodėl? – nesuprato Abelis.

– Todėl, kad žurnaliūgos laigo po visą viešbutį.

– Nesuprantu, – pasiguodė Abelis. – Stambule visi elgėsi taip, tarsi būčiau paskirtas ambasadoriumi, o grįžęs namo sužinau, kad esu nusikaltėlis. Kas čia, po velnių, vyksta, Džordžai?

– Ar nori išgirsti viską iš manęs, ar palauksi, kol susitiksi su savo advokatu?

– Savo advokatu? Jau suradai kažką, kas man atstovautų?

– Trefordą Džilksą, jis geriausias.

– Ir pats brangiausias.

– Manau, kad dabar netinkamiausias metas rūpintis pinigais, Abeli.

– Tu teisus. Atsiprašau. Kur jis dabar?

– Palikau jį teismo rūmuose, tačiau sakė, kad atvažiuos į apartamentus, vos tik mes ten pasirodysime.

– Negaliu taip ilgai laukti, Džordžai. Dėl Dievo meilės, papasakok, kas čia vyksta.

Džordžas giliai įkvėpė.

– Gautas orderis tave suimti.

– Kokie kaltinimai?

– Valstybės pareigūnų papirkinėjimas.

– Gyvenime nepapirkinėjau valstybės pareigūnų, – užprotestavo Abelis.

– Žinau, tačiau papirkinėjo Henris Osbornas, ir, kad ir ką jis darė, dabar tvirtina, jog veikė tavo vardu, tavo naudai.

– Dieve mano, – tarstelėjo Abelis, – nieku gyvu nevertėjo jo samdyti. Leidau, kad mano sprendimą aptemdytų faktas, jog mudu abu nekenčiame Viljamo Kaino. Tačiau man vis tiek sunku patikėti, kad Henris jiems ką nors papasakojo, nes taip apkaltino pats save.

– Henris pradingo, – pareiškę Džordžas. – Prašapo staiga, paslaptingai, o visos jo skolos apmokėtos.

– Viljamas Kainas, – spjaute išspjovė žodžius Abelis.

– Neiškapstėme nieko, kas rodytų tuo adresu, – pasakė Džordžas.

– Kaip tada valdžia išsiaiškino detales?

– Atrodo, tiesiai į Teisingumo departamentą Vašingtone buvo atsiųstas anoniminis paketas su storu aplanku.

– Išsiųstas iš Niujorko, neabejoju, – pareiškė Abelis.

– Ne, iš Čikagos.

Abelis akimirkai nutilo.

– Henris aplanko išsiųsti negalėjo, – nusprendė pagaliau. – Tai nesuvokiama.

– Kaip gali būti toks tikras? – nesuprato Džordžas.

– Todėl, kad pasakei, jog visos jo skolos apmokėtos. Teisingumo departamentas nemokėtų tokių pinigų, nebent gaudytų Alą Kaponę. Henris tikriausiai tą bylą kam nors pardavė. Tačiau kam? Vienu galime būti visiškai tikri: jis nieku gyvu neatskleistų jokios informacijos tiesiogiai Kainui.

– Tiesiogiai? – nesuprato Džordžas.

– Tiesiogiai, – pakartojo Abelis. – Gal jis pardavė ją netiesiogiai? Kainas galėjo susiorganizuoti tarpininką, kad viską sutvarkytų, jei jau žinojo, kad Henris paskendęs skolose ir bukmekeriai jam grasina.

– Taip galėjo būti, Abeli, ir tikrai nereikia būti superdetektyvu, kad išsiaiškintum Henrio finansinių problemų mastą. Tai žinoma prie kiekvieno baro stalo Čikagoje. Tačiau nepulkim daryti išvadų, kol neišgirdom, ką pasakys advokatas.

Kadilakas sustojo prie senojo Florentinos buto, kurio Abelis taip ir nepardavė vildamasis, kad dukra vieną dieną grįš. Vestibiulyje jau laukė Trefordas Džilksas. Įsitaisius bute Džordžas įpylė Abeliui didelį stiklą viskio. Jis išmaukė gėrimą vienu gurkšniu ir padavė tuščią stiklą Džordžui, kuris jį vėl pripylė.

– Pasakykit viską, kas blogiausia, pone Džilksai, – pareiškė Abelis, – netausokite manęs.

– Apgailestauju, pone Rosnovski, – pradėjo advokatas. – Ponas Novakas papasakojo apie Varšuvą.

– Tai jau praeitis, – pareiškė Abelis, – nebereikės vargintis visokiom ekscelencijom. Galit neabejoti, jei paklaustumėte Frenką Hoganą, jis nė neprisimintų mano vardo. Nagi, pone Džilksai, kas man gresia?

– Jums iškelta septyniolika kaltinimų kyšininkavimu ir pareigūnų papirkinėjimu keturiolikoje skirtingų valstijų. Negalutinai suderinau Teisingumo departamente, kad jus suims šiuose apartamentuose rytoj ryte, ir niekas neprotestuos paleidimo už užstatą.

– Kaip miela, – pastebėjo Abelis. – O kas, jei jiems pavyks įrodyti kaltę?

– Ką gi, manau, kad šį tą pavyks įrodyti, – dalykiškai tarstelėjo Trefordas Džilksas. – Tačiau, kol nebus surastas Henris Osbornas, jiems bus sunku daugumą tų kaltinimų prikabinti jums. Tik bijau,

pone Rosnovski, kad didžiausia žala jau padaryta, nepriklausomai nuo to, nuteis jus ar ne.

– Aš tai pernelyg gerai suvokiu, – atsakė Abelis, žvelgdamas į savo nuotrauką pirmame *Daily News* puslapyje. – Noriu, pone Džilksai, kad išsiaiškintumėte, kas, po velnių, nupirko tą aplanką iš Henrio Osborno. Įtraukit, pasamdykit tiek žmonių, kiek tik reikės. Išlaidos man nerūpi. Tik išsiaiškinkit, ir išsiaiškinkit kuo greičiau, nes jei paaiškės, kad tai – Viljamo Kaino darbas, užbaigsiu su juo kartą ir visiems laikams.

– Pasistenkit daugiau niekur neįsivelti, pone Rosnovski, – tvirtai patarė Trefordas Džilksas. – Jūs ir taip gana giliai įklimpęs į mėšlą.

– Nesijaudinkite, – pažadėjo Abelis, – su Kainu susidorosiu legaliai ir sąžiningai.

– Atidžiai manęs paklausykit, pone Rosnovski. Kuriam laikui pamirškit Viljamą Kainą ir pradėkite jaudintis dėl jums gresiančio teismo, nebent jums nesvarbu, jei ateinantį dešimtmetį praleisite kalėjime. Šį vakarą ne ką daugiau tenuveiksime. Jau pasiunčiau žmones ieškoti Osborno, paruošiu trumpą kaltinimus neigiantį pranešimą spaudai, kuriame bus teigiama, kad turime visiškai jus reabilituojantį paaiškinimą.

– Argi turime? – viltingai pasiteiravo Džordžas.

– Ne, – atsakė Džilksas, – bet šitaip gausiu laiko gynybai. Pone Rosnovski, pasitaikius progai peržiūrėkite sąrašą pareigūnų, kuriuos tariamai papirkinėjote. Nenustebčiau, jei su nė vienu iš sąrašo niekada nesate susidūręs. Įmanoma, kad Osbornas veikė kaip tarpininkas netgi ne visada informuodamas poną Rosnovskį. Todėl mano užduotis yra įrodyti, kad ponas Osbornas viršijo savo kaip „Barono grupės“ direktoriaus įgaliojimus. Įsidėmėkit, pone Rosnovski: jei kada susitikot su bent vienu žmogumi iš to sąrašo, dėl Dievo meilės, pasakykite man, nes neabejotinai Teisingumo

departamentas visus iki vieno pakvies liudyti. O dabar gulkitės ir pasistenkite bent kiek numigti. Jūs tikriausiai išsekęs. Iš pat ryto pirmiausia užsuksiu pas jus.

Kitą rytą aštuonios trisdešimt Abelis buvo suimtas savo dukters bute. Jungtinių Valstijų teismo pareigūnas išvežė jį į Federalinį teismą pietiniame Niujorko rajone. Stebėdamas ryškias spalvingas Valentino dienos dekoracijas parduotuvių vitrinose Abelis tik dar stipriau jautė savo vienatvę. Džilksas tikėjosi, kad susitarė dėl diskretiškumo ir spauda nieko nesuuos, tačiau vos pasiekus teismo rūmus automobilį apsupo fotografai ir reporteriai. Abelis bėgte pasileido pro žiniasklaidos rikiuotę į vidų įkandin Džordžo, Džilkso lydimas, paskui jie tyliai sėdėjo koridoriuje laukdami, kol bus paskelbtas jų bylos svarstymas.

Nors laukė keletą valandų, kai galiausiai juos pakvietė, kaltinimas buvo skaitomas vos kelias minutes ir atrodė keistai nuobodu. Klerkas skelbė visus septyniolika kaltinimų, Trefordas Džilksas vis atsakydavo „Nekaltas“ savo kliento naudai, paskui paprašė paleisti už užstatą. Valdžia, kaip ir sutarta, neprieštaravo. Džilksas paprašė teisėjo Preskoto mažiausiai trijų mėnesių gynybai pasiruošti. Teisėjas nustatė teismo datą: gegužės 17 d.

Abelis vėl buvo laisvas; vėl teko susidurti su žiniasklaida, gausiais kandžiais klausimais ir fotoaparatų blykstėmis. Vairuotojas laukė teismo rūmų laiptų apačioje atidaręs galines automobilio dureles, užvedęs variklį. Jam teko labai sumaniai manevruoti, kad išvengtų persekiojančių reporterių. Kai automobilis galiausiai sustojo Rytų Penkiasdešimt septintojoje gatvėje, Abelis atsisuko į Džordžą ir jį apsikabino.

– Paklausyk, Džordžai, tau teks vadovauti grupei, kol aš rūpinsiuosi gynyba. Vilkimės, kad tau neteks vadovauti amžinai, – pabandė pajuokauti.

– Žinoma, nereikės, Abeli. Ponas Džilksas tave ištrauks, pamatysi. Šypsokis, – nuramino bičiulis ir nuvažiavo.

Abelis su advokatu liko dviese.

– Nežinau, ką daryčiau be Džordžo, – paatviravo Abelis, kai abu įsitaisė Florentinos svetainėje. – Prieš keturiasdešimt metų abu atplaukėme vienu laivu, nuo tada perėjom dangų ir pragarą, dabar atrodo, kad laukia daug rūpesčių, tad imkimės darbo, pone Džilksai. Ar dar neradote Osborno?

– Ne, tačiau jo ieško šeši mūsų žmonės ir, kaip supratau, dar mažiausiai šeši iš Teisingumo departamento, todėl galime būti visiškai tikri, kas nors jį tikrai suras. Tik verčiau kita pusė nerastų jo pirma.

– O kaip tas žmogus, kuriam Osbornas pardavė aplanką? – pasiteiravo Abelis.

– Turiu Čikagoj keletą patikimų žmonių, išsiaiškins.

– Puiku, – apsidžiaugė Abelis. – Dabar atėjo laikas imtis pavardžių sąrašo, kurį man palikot praėjusį vakarą.

Pirmiausia Džilksas perskaitė kaltinamąją išvadą, o paskui peržiūrėjo kaltinimus vieną po kito. Abelis užsirašinėjo.

Po kone trijų savaičių tokių susitikimų Džilksas galiausiai įsitikino, kad Abelis daugiau nebeturi ką jam pasakyti. Per tas tris savaites nei Džilkso vyrai, nei Teisingumo departamentas nesurado jokių Henrio Osborno pėdsakų. Negauta ir jokių žinių apie tai, kam Henris pardavė turimą informaciją, ir Džilksas pradėjo abejoti, ar Abelio spėjimai teisingi. Niekam nepavyko nustatyti jokio ryšio su Viljamu Kainu.

Artėjant teismo dienai Abeliui ėmė aiškėti, kad tikrai gali tekti keliauti į kalėjimą. Būdamas penkiasdešimt ketverių jis baiminosi paskutinius gyvenimo metus praleisti taip, kaip praleido pirmuosius. Kaip pabrėžė Trefordas Džilksas, valstybė pajėgi įrodyti jo kaltę: Osborno aplanke užtektinai liudijimų Čikagos Baroną ilgam įkišti už grotų. Abelis abejojo, ar bet koks naujas verslas kiek pasistūmėtų be jokių dovanėlių ir nedidelių pakišų įvairiems žmonėms, kurie taip pykinančiai tiksliai buvo įvardyti Džilkso aplanke. Jis karčiai prisiminė lygų, bejausmį jauno Viljamo Kaino, sėdinčio kabinete Bostone ant krūvos paveldėtų pinigų, kurių abejotina kilmė seniai pamiršta, veidą.

Abelio nelaimių migloje blykstelėjo šviesos spindulėlis. Florentina parašė jausmingą laišką, atsiuntė kelias sūnaus nuotraukas ir teigė, kad vis dar myli bei gerbia savo tėvą ir tiki jo nekaltumu.

Likus trims dienoms iki teismo proceso Teisingumo departamento pareigūnai Naujajame Orleane atsekė Henrio Osborno pėdsakus. Nieku gyvu nebūtų radę, jei jis nebūtų apsireiškęs vietos ligoninėje su abiem sulaužytom kojom, nes vengė mokėti ką prasilošęs. Naujajame Orleane tokių dalykų nemėgsta. Ligoninėje sugipsavus kojas Teisingumo departamento pareigūnai Rytų oro linijų skrydžiu atlydėjo Osborną į Niujorką.

Kitą dieną Henris Osbornas buvo apkaltintas bendrininkavimu apgaudinėjant ir atsisakyta paleisti už užstatą. Trefordas Džilksas paprašė teismo leidimo jį apklausti. Teisėjas prašymą patenkino, tačiau iš valandos pokalbio Rosnovskio advokatas ne ką tepešė. Buvo aišku, kad Osbornas jau susitarė su valstybe liudyti prieš Abelį mainais už menkesnius kaltinimus.

– Nėra ko abejoti, paaiškės, kad kaltinimai ponui Osbornui neįtikėtinai švelnūs, – santūriai pakomentavo advokatas.

– Tai štai koks žaidimas, – tarė Abelis, – aš būsiu nubaustas, o jis išsigelbės. Niekada nesužinosim, kam jis pardavė tą prakeiktą aplanką.

– Atvirkščiai. Tai buvo vienintelis dalykas, apie ką jis noriai kalbėjo. Patikino, kad tikrai ne Viljamui Kainui. Sakė, kad nė už ką neparduotų aplanko Kainui, kad ir kiek tas būtų siūlęs. Už aplanką Osbornui dvidešimt penkis tūkstančius dolerių sumokėjo kažkoks čikagietis Haris Smitas. Nepatikėsit, paaiškėjo, jog Haris Smitas – slapyvardis. Čikagoje gyvena per šimtas Harių Smitų, ir nė vienas jų neatitiko apibūdinimo.

– Suraskit jį, – paliepė Abelis, – suraskit anksčiau, nei prasidės teismas.

– Visą parą dirbame ta linkme, – pastebėjo Džilksas, – jei žmogus vis dar Čikagoje, mes jį surasim. Osbornas tvirtina, kad tas vadinamasis Haris Smitas teigė panaudosiąs informaciją asmeniniams tikslams ir neturėjo ketinimų atskleisti turinio valdžiai.

– Tad kam jam apskritai prireikė to aplanko?

– Tikriausiai šantažui. Štai kodėl Osbornas pradingo: jis bėgo nuo jūsų. Gerai pagalvojus, pone Rosnovski, tikriausiai nemeluoja. Šiaip ar taip, aplanko turinys jam itin nepalankus, Osbornas tikriausiai ne mažiau nei jūs sunerimo išgirdęs, kad medžiaga atsidūrė Teisingumo departamente. Nieko keista, kad tupėjo ausis suglaudęs, o sučiuptas sutiko liudyti prieš jus.

– Ar žinot, – tarė Abelis, – kad Osborną pasamdžiau tik todėl, kad jis nekentė Viljamo Kaino ne mažiau nei aš, o dabar Kainas pavertė tai pranašumu.

– Nėra jokių įrodymų, kad ponas Kainas vienaip ar kitaip įsitraukęs, – pastebėjo Džilksas.

– Man nereikia įrodymų, – atkirto Abelis.

Teismas buvo atidėtas prašymu kaltintojo, kuriam reikėjo daugiau laiko apklausti Henrį Osborną, kuris dabar buvo pagrindinis jų

liudytojas. Trefordas Džilksas energingai protestavo ir pranešė teismui, kad jo kliento, kuris toli gražu ne jaunuolis, sveikata prastėja nuo įtampos susidūrus su melagingais kaltinimais. Argumentas teisėjo Preskoto nesujaudino, jis patenkino kaltintojo prašymą ir atidėjo teismą dar keturioms savaitėms.

Abelis tas dvidešimt aštuonias dienas išgyveno valandomis, o likus dviem dienoms iki teismo proceso nuolankiai susitaikė, kad yra kaltas, ir pasiruošė ilgai kalėti. Tada Džilgso tyrėjai Čikagoje rado žmogų, pasivadinusį Hariu Smitu. Pasirodė, jog tai vietos privatus seklys, kuris slapyvardžiu pasinaudojo vadovaudamasis griežtomis savo kliento, Niujorko teisininkų firmos, instrukcijomis. Džilksui prireikė dvidešimt keturių valandų ir tūkstančio dolerių, kad Haris Smitas atskleistų, jog susijusi firma vadinasi „Koenas, Koenas ir Jablonsas".

– Tadas Koenas yra asmeninis Kaino advokatas. Jiedu pažįstami dar nuo Harvardo laikų, – pareiškė Abelis. – O dar anksčiau, kai pirkau viešbučių grupę iš Kaino banko, kai kuriuos dokumentus tvarkė žmogus, pasirašinėjęs Tomo Koeno vardu. Dėl neaiškių priežasčių perdavimui bankas buvo pasitelkęs du teisininkus.

– Ką nori, kad padaryčiau? – pasiteiravo Abelio Džordžas.

– Nieko, – pertraukė Trefordas Džilksas. – Iki teismo nebereikia jokių rūpesčių. Ar suprantate, pone Rosnovski?

– Taip, – nesiginčijo Abelis. – Susidorosiu su Kainu, vos teismas pasibaigs. Dabar paklausykit, pone Džilksai, atidžiai paklausykit, tučtuojau grįžkit pas Henrį Osborną ir pasakykit, kad Haris Smitas iš karto atidavė aplanką Viljamui Kainui, o Kainas juo naudojasi, kad atkeršytų mums abiem, pabrėžkite, abiem. Pažadu, tai išgirdęs Osbornas liudytojo kėdėje burnos nepravers, visiškai nesvarbu, ką jam pažadėjo Teisingumo departamentas. Henris Osbornas yra vienintelis žmogus, kuris nekenčia Viljamo Kaino tikriausiai labiau nei aš.

– Jei tokie jūsų nurodymai, – aiškiai neįtikintas atsiliepė Džilksas, – taip ir padarysiu, bet privalau jus įspėti, pone Rosnovski, kad Osbornas aiškiai suvertė kaltę jums, ir iki šios dienos mūsų pusei iš jo nebuvo jokios naudos.

– Pasikliaukite mano žodžiu, pone Džilksai. Jo nuostatos pasikeis tą pat akimirką, kai pasakysite, kad čia įsipainiojęs Kainas.

Trefordas Džilksas gavo leidimą dešimt minučių praleisti su Henriu Osbornu jo vienutėje. Osbornas išklausė, tačiau nieko nepasakė. Džilksui susidarė įspūdis, kad naujiena neturėjo jokio poveikio, tačiau nusprendė iki ryto Abeliui nieko nesakyti. Norėjo, kad jo klientas prieš rytdienos teismo procesą gerai išsimiegotų.

Likus keturioms valandoms iki teismo proceso pradžios pusryčius atnešęs sargybinis rado Henrį Osborną pasikorusį savo vienutėje.

Jis pasinaudojo Harvardo kaklaraiščiu.

Valstybei teko pradėti teismą be pagrindinio liudytojo, tad kaltintojų advokatas paprašė teisėjo dar kartą teismą atidėti. Išklausęs dar vieną aistringą Trefordo Džilkso pasisakymą dėl kliento sveikatos būklės, teisėjas Preskotas prašymą atmetė.

Publika per televiziją ir laikraščiuose gaudė kiekvieną žodį iš Čikagos Barono teismo. Abelio nusivylimui, Zofija sėdėjo pirmose eilėse žiūrovų ložėje aiškiai mėgaudamasi kiekviena jam nepalankia akimirka. Po devynių teismo dienų kaltintojai suprato, kad jų padėtis šioje byloje netvirta, ir pasiūlė susitarti. Per pertraukėlę Džilksas trumpai išdėstė Abeliui jų pasiūlymą.

– Jie atsisakys visų svarbiausių kaltinimų kyšininkavimu, jei prisipažinsite kaltas dėl dviejų menkiausių nusižengimų bandant neteisėtai paveikti valstybės pareigūnus.

– Kokie, jūsų manymu, mano šansai išsisukti, jei pasiūlymą atmesiu?

– Sakyčiau, per pusę, – atsakė Džilksas.

– O jei neišsisuksiu?

– Preskotas griežtas. Bausmė būtų nė diena ne trumpesnė nei šešeri metai.

– O jei aš sutiksiu ir prisipažinsiu kaltas dėl tų dviejų menkiausių nusižengimų, kaip tada?

– Didelė piniginė bauda. Nustebčiau, jei bausmė būtų griežtesnė.

Abelis kelias minutes pasėdėjo tylėdamas, svarstė alternatyvas.

– Prisipažinsiu kaltas. Pabaikim šitą prakeiktą reikalą.

Valstybės kaltintojas pranešė teisėjui, kad atsisako penkiolikos kaltinimų prieš Abelį Rosnovskį. Trefordas Džilksas pakilo iš vietos ir pranešė teismui, kad jo klientas nori pakeisti parodymus ir prisipažįsta kaltas dėl dviejų likusių nusižengimų. Prisiekusieji buvo paleisti. Apibendrinamojoje kalboje teisėjas Preskotas buvo nepalenkiamas, jis aiškiai davė suprasti Abeliui, kad teisė užsiimti verslu neapima teisės papirkinėti pareigūnus.

– Kyšininkavimas yra nusikaltimas, o dar didesnis nusikaltimas, kai kyšininkauja protingas ir patikimas žmogus, kuriam nederėtų šitaip žemintis. Kitose valstybėse, – pasakė pabrėžtinai, tad Abelis vėl pasijuto kaip neišprusęs emigrantas, – papirkinėti gal ir yra priimtina, tačiau tikrai ne Jungtinėse Amerikos Valstijose.

Teisėjas skyrė Abeliui šešis mėnesius lygtinai ir dvidešimt penkių tūkstančių dolerių baudą plius sumokėti teismo išlaidas.

Džordžas nusivežė Abelį į „Baroną“, ir jie visą valandą apartamentuose gėrė viskį, kol Abelis pagaliau prabilo.

– Džordžai, noriu, kad susisiektum su Peteriu Parfitu ir sumokėtum kad ir milijoną už du procentus „Lesterio“ akcijų. Kai savo rankose turėsiu aštuonis procentus, įsigalios septintas punktas, ir priversiu Viljamą Kainą šliaužioti jo paties valdybos posėdžių kabinete.

Džordžas liūdnai sulinksėjo supratęs, kad vos pasibaigus vienai prasideda kita kova.

Po kelių dienų Valstybės departamentas pranešė, kad Lenkijai nustatomas didžiausio palankumo statusas prekyboje su Jungtinėmis Valstijomis, o kitu JAV ambasadoriumi Varšuvoje paskirtas Džonas Mursas Kebotas.

55

Atšiaurų vasario vakarą Viljamas Kainas atsilošęs krėsle kelintą kartą skaitė Tado Koeno ataskaitą.

Henris Osbornas perdavė aplanką, kuriame buvo visa informacija, reikalinga pribaigti Abelį Rosnovskį, pasiglemžė dvidešimt penkis tūkstančius ir pragaišo. „Labai jam būdinga", – galvojo Viljamas, dėdamas aplanko kopiją į seifą. Originalą Tadas Koenas išsiuntė į Vašingtoną, į Teisingumo departamentą.

Kai Rosnovskis grįžo iš Turkijos ir buvo suimtas, Viljamas laukė keršto ir tikėjosi, kad jis tučtuojau atsikratys visų *Interstate* akcijų. Šį kartą bankininkas buvo pasiruošęs. Įspėjo brokerį, kad biržoje gali pasirodyti didelis kiekis *Interstate* akcijų, ir davė aiškius nurodymus: akcijas reikia tučtuojau supirkti, kad nenukristų kaina. Kaip trumpalaikę priemonę, kad išvengtų bet kokių nemalonumų banke, Viljamas buvo pasiruošęs investuoti savo lėšas. Taip pat išplatino atmintinę visiems „Lesterio" akcininkams prašydamas nepasitarus su juo neparduoti *Interstate* vertybinių popierių.

Bėgant savaitėms ir Rosnovskiui nieko nesiimant Viljamas ėmė tikėti, kad Tadas Koenas neklydo ir niekas iki jo neatseks. Baronas tikriausiai suvertė visą kaltę Osbornui.

Koenas numatė, kad, jei Osbornas bus pagrindinis kaltinimo liudytojas, Rosnovskis ilgam sės už grotų, todėl niekaip neįsigalios septintas punktas, nebebus grasinama bankui ar Viljamui. Taip pat Viljamas tikėjosi, kad išgirdęs kaltinamąjį nuosprendį Ričardas atsitokės ir grįš namo. Žinoma, atsiskleidusi tiesa apie žmonos tėvą jį sutrikdys ir supykdys, ir jis pagaliau supras, kad jis, Viljamas, visą laiką buvo teisus. Po skyrybų Viljamas galutinai pasveiktų.

Viljamas su džiaugsmu sutiktų grįžusį Ričardą. „Lesterio“ valdyboje buvo dvi laisvos vietos, nes atsistatydino Tonis Saimonsas ir neseniai pasimirė Tedas Lyčas. Tiesa, Tadas Koenas pranešė, kad Ričardas puikiai tvarkosi su žmonos verslu, tačiau galimybė tapti naujuoju „Lesterio“ valdybos pirmininku neabejotinai reikštų jam daugiau nei darbas drabužių parduotuvėje.

Viljamas skubėjo dar ir todėl, kad nelabai mėgo naująją direktorių kartą, dabar dirbančią banke. Vicepirmininkas Džeikas Tomasas vis dar buvo pagrindinis kandidatas užimti Viljamo kaip banko valdybos pirmininko vietą. Gal jis įgijo išsilavinimą Prinstone, gal ir baigė su pagyrimu, tačiau pernelyg rėžia akį, – svarstė Viljamas, – pernelyg ambicingas, visai netinkamos savybės būti „Lesterio“ valdybos pirmininku.“ Viljamas nusprendė iš paskutiniųjų laikytis iki šešiasdešimt penktojo gimtadienio, dar vienuolika metų, ir tikėtis, kad iki tol sugebės įtikinti Ričardą grįžti į Niujorką ir dirbti jo banke. Žinojo, kad Keitė būtų susigrąžinusi Ričardą bet kokiomis sąlygomis, tačiau bėgant metams aiškėjo, kad vis sunkiau pasiduoti sveikam protui. Dėkui Dievui, Virginijos santuoka puikiai pavyko; dabar ji laukėsi. Jei Ričardas atsisakys palikti Rosnovskio mergaitę ir grįžti namo, Viljamas viską paliks vaikaitį pagimdžiusiai Virginijai.

Pirmasis infarktas ištiko už darbo stalo banke. Širdies smūgis nebuvo stiprus, tad gydytojas pažadėjo Viljamui dar dvidešimt metų, jei kiek sulėtins tempą.

Viljamas sveikaliojo namuose, jam nesant nenoriai leidęs Džeikui Tomasui perimti visą atsakomybę už banko sprendimus. Tačiau netrukus ėmė nerimti, nepakluso gydytojo nurodymams, grįžo į kabinetą ir greitai atstatė savo kaip valdybos pirmininko poziciją baimindamasis, kad jam nesant Tomasas nebūtų įgijęs per daug valdžios.

Kartkartėmis Keitė sukaupdavo drąsos ir pasiūlydavo vyrui tiesiogiai kreiptis į Ričardą, tačiau Viljamas liko nepalaužiamas.

– Jis žino, kad gali grįžti namo kada tik panorėjęs, tereikia nutraukti santykius su ta moterimi.

Tą dieną, kai nusižudė Henris Osbornas, Viljamą ištiko antras širdies smūgis. Keitė prasėdėjo prie jo lovos kiaurą naktį, o gyvas jis išliko tik dėl sėste apsėdusių minčių apie artėjantį Abelio Rosnovskio teismą. Kainas sekė proceso eigą *The New York Times* puslapiuose, nors suprato, kad po Osborno mirties Rosnovskio pozicijos gerokai sustiprėjo.

Kai Rosnovskis išsisuko tik su šešių mėnesių lygtinai nuosprendžiu ir dvidešimt penkių tūkstančių dolerių bauda, Viljamas taip nusiminė, kad Keitė išsigando dar vieno infarkto. Nebuvo sunku susivokti, kad valstybė susitarė su Rosnovskio advokatu, tačiau bėgant dienoms Viljamas, savo nuostabai, ėmė jaustis šiek tiek kaltas, ir jam netgi palengvėjo, kad Čikagos Baronas neatsidūrė už grotų.

Teismui pasibaigus Viljamui tapo nebesvarbu, ar Rosnovskis atsikratys *Interstate Airways* akcijų, ar ne. Tam jis šįkart buvo pasiruošęs. Tačiau vis dar nieko neatsitiko, ir bėgant laikui Viljamas nustojo domėtis Čikagos Baronu, galvojo tik apie Ričardą, kurį dabar vėl desperatiškai panoro pamatyti. „Senyvas amžius ir mirties baimė lemia staigius širdies pokyčius“, – perskaitė kažkur.

Vieną rugsėjo rytą jis pareiškė Keitei, kad persigalvojo. Ji neklausinėjo; pakako, kad Viljamas galiausiai panoro susivienyti su savo sūnumi.

– Tučtuojau jam paskambinsiu ir pakviesiu abu į Niujorką, – tarė ji ir maloniai nustebo, kad išgirdęs žodį „abu“ vyras neprarado savitvardos.

– Gerai, – tyliai sutiko Viljamas. – Prašau, pasakyk Ričardui, kad prieš mirtį noriu jį dar kartą pamatyti.

– Nekvailiok, mielasis. Gydytojas sakė, jei nepersidirbsi, gyvensi dar dvidešimt metų.

– Aš tik noriu atidirbti banko valdytojo poste ir pamatyti, kaip į mano vietą atsisėda sūnus. Šito visiškai pakaktų. Kodėl tau pačiai vėl nenuskridus į Pakrantę ir nepapasakojus Ričardui, kaip labai noriu jį pamatyti, – jis akimirką sudvejojo prieš ištardamas, – juos abu?

– Ką nori pasakyti, vėl? – sunerimusi pasiteiravo Keitė.

Viljamas nusišypsojo.

– Žinau, kad per tuos metus kelis kartus buvai San Fransiske, brangioji. Jei savaitei ar ilgiau išvykdavau verslo reikalais, tu visada rasdavai dingstį aplankyti savo motiną. Kai ji pastaraisiais metais numirė, tavo pasiteisinimai darėsi vis labiau neįtikinami. Žinoma, tu vis dar tokia pat žavi, kaip ir mūsų pažinties dieną, tačiau tikiu, kad penkiasdešimt ketverių vargiai įsitaisei meilužį, todėl nebuvo taip sunku suvokti, kad lankai Ričardą.

– Kodėl anksčiau neužsiminei, kad žinai?

– Giliai širdyje džiaugiausi, – prisipažino Viljamas. – Bijojau net pagalvoti, kad abu netekome ryšio su vieninteliu sūnumi. Kaip jis laikosi?

– Abu laikosi puikiai, dabar turim ne tik anūką, bet ir anūkutę.

– Anūkutę, – pakartojo Viljamas.

– Taip, ji vardu Anabelė, – paaiškino Keitė.

– O berniukas? – pasiteiravo Viljamas.

Kai Keitė pasakė jo vardą, Viljamas nusišypsojo. Žmona tik pusiau sumelavo.

– Gerai, – tarė Viljamas, – tikėkimės, kad Ričardas nėra toks kietakaktis kaip aš ir sutiks su manimi pasimatyti. Perduok, kad jį myliu, – kartą girdėjo taip sakant žmogų, kuriam buvo pranešta, kad netrukus nebeturės sūnaus.

Keitė džiaugėsi taip, kaip nebuvo džiūgavusi metų metus. Ji tą patį vakarą paskambino Ričardui ir pranešė, kad netrukus atskris pas juos paviešėti ir kad šį kartą atgabens gerų naujienų.

Po trijų savaičių parskridusi į Niujorką Keitė perdavė Viljamui, kad Ričardas su Florentina aplankys juos per Naujuosius metus. Ji nepaliovė pasakojusi, kaip vaikams puikiai sekasi, kad anūkas – kaip iš akies trauktas senelis, kokia graži jų mažoji Anabelė ir kaip Ričardas trokšta grįžti į Niujorką, pamatyti tėvą ir pristatyti jam savo žmoną. Viljamui patiko viskas, ką išgirdo apie Florentiną. Jis pradėjo baimintis, kad, jei Ričardas negrįš namo greitai, negrįš niekada, o tada banko valdytojo krėslas atiteks Džeikui Tomasui. Viljamui tokia mintis nepatiko. Klausydamasis Keitės jis suvokė, kad jau metų metus nesijautė toks laimingas ir nurimęs.

Viljamas grįžo į darbą kitą ketvirtadienį visiškai atsigavęs po antro infarkto, nes jautė, jog dabar turi dėl ko gyventi.

Atvykusį į banką pasitikęs durininkas pranešė, kad jo laukia Džeikas Tomasas. Viljamas padėkojo senam banko tarnautojui – vieninteliam žmogui, kuris dirbo „Lesteryje“ ilgiau negu jis.

– Nieko tokio svarbaus, kas negalėtų palaukti, Hari, – tarstelėjo jis.

– Tikrai, pone.

Viljamas lėtai nuėjo koridoriumi į valdytojo kabinetą. Atidaręs duris savo krėsle rado sėdintį Džeiką Tomasą.

– Nejau manęs nebuvo taip ilgai? – nusijuokė Viljamas. – Ar daugiau aš nebe valdybos pirmininkas?

– Žinoma, tebesate, – kildamas nuo krėslo patikino Džeikas. – Sveiki sugrįžę, Viljamai.

Viljamui atrodė, kad niekada nepripras prie familiarių jaunosios kartos kreipinių. Jiedu su Tomasu pažinojo vienas kitą vos kelerius metus, tam vyrukui dar nė keturiasdešimties nebuvo.

– Tad kokios bėdos? – pasiteiravo Viljamas.

– Abelis Rosnovskis, – be jokios išraiškos ištarė Tomasas.

Viljamui pasidarė bloga, suspaudė skrandį.

– Ko jis nori šįkart? – paklausė nuvargęs. – Nejau taip ir neleis man ramiai baigti savo dienas?

– Jis skelbia, kad įsigalios banko nuostatų septintas punktas ir ketina sukviesti įgaliotinių susirinkimą vieninteliu tikslu: pašalinti jus iš banko valdybos pirmininko posto.

– Neįmanoma. Jis neturi reikalingų aštuonių procentų, o banko nuostatuose aiškiai teigiama, kad valdybos pirmininkui tučtuojau turi būti pranešta, jei kas nors iš šalies įsigyja aštuonis procentus banko akcijų.

– Jis teigia, kad po šiandienos sandorio turės trūkstamus du procentus.

– Neįmanoma, – pakartojo Viljamas. – Aš rūpestingai prižiūriu visas akcijas. Niekas nė nesvarstytų parduoti Rosnovskiui. Niekas.

– O Peteris Parfitas?

Viljamas triumfuojančiai nusišypsojo.

– Aš per trečiąją šalį jau prieš metus įsigijau jo akcijas.

Džeikas Tomasas atrodė sukrėstas, kurį laiką nė vienas nieko nesakė.

Viljamas tik dabar suprato, kaip labai Tomasas nori būti naujuoju banko valdybos pirmininku.

– Ką gi, – pagaliau atgavęs savitvardą pasakė Tomasas, – tiesa ta, kad Rosnovskis teigia, jog darbo dienai pasibaigus turės aštuonis procentus, kurie įgalins jį pasiūlyti į valdybą tris direktorius ir sulaikyti bet kuriuos svarbius politinius sprendimus mažiausiai tris mėnesius – būtent tokias sąlygas įtraukėte į Susijungimo sutartį, kad užsitikrintumėte ilgalaikę apsaugą. Taip pat kito pirmadienio rytą jis ketina surengti spaudos konferenciją, kurioje išdėstys planus dėl banko ateities. Maža to, jis ketina įvykdyti atvirkštinį perėmimą, jei susidurs su kokiu pasipriešinimu. Aiškiai davė suprasti, kad persigalvoti paskatintų vienintelis dalykas.

– Kas gi konkrečiai? – pasidomėjo Viljamas.

– Jei atsistatydinsite kaip valdybos pirmininkas.

– Tai šantažas! – kone išrėkė Viljamas.

– Gali būti. Tačiau jei iki kito pirmadienio vidudienio neatsistatydinsite, jis ketina raštu pranešti visiems akcininkams, kad reikalauja jūsų atsistatydinimo. Ir kad jau rezervavo vietą keturiasdešimtyje laikraščių ir žurnalų.

– Jam pasimaišė? – stebėjosi Viljamas, traukdamas iš kišenėlės prie krūtinės nosinaitę ir šluostydamas ja kaktą.

– Čia dar ne viskas, – tęsė Tomasas. – Taip pat jis reikalauja, kad nė vienas Kainas nepakeistų jūsų valdybos pirmininko krėsle dešimt metų ir kad nebūtų nurodyta, jog jūs atsistatydinote dėl sveikatos būklės ar kokios kitos priežasties.

Tomasas padavė Viljamui ilgą dokumentą ant „Barono grupės“ firminio blanko.

– Beprotis, – pakartojo Viljamas, permetęs akimis turinį.

– Vis dėlto aš sukviečiau valdybos posėdį rytojaus rytą dešimtą valandą, – pasakė Tomasas. – Negalima delsti aptarti jo reikalavimus.

Taip taręs jis išėjo ir tyliai paskui save uždarė duris.

Viljamo visą dieną daugiau niekas netrukdė. Jis sėdėjo vienas prie rašomojo stalo ir mėgino susisiekti su kai kuriais iš nevykdomųjų direktorių, tačiau gebėjo šnektelti tik su pora, ir netrukus suvokė, kad jau nebegali kliautis jų parama ir kad rytojaus susirinkime jo padėtis bus kebli. Jis peržiūrėjo akcininkų sąrašą ir, vis dar įsitikinęs, kad nė vienas jų savo akcijų neparduos, nusijuokė vienas pats. Rosnovskis suklups prie pirmos kliūties.

Viljamas tą popietę namo parėjo anksti. Jis užsidarė savo kabinete apsvarstyti taktikos, kaip įveikti Abelį Rosnovskį paskutinį kartą. Nėjo miegoti iki trečios nakties, tačiau tada jau tiksliai žinojo, ką ketina daryti.

56

Į valdybos posėdį Viljamas atvyko puikiai pasiruošęs. Įsitaisęs kabinete peržiūrinėjo užrašus, kol įsitikino, kad nepražiopsojo nė menkiausios smulkmenos. Be penkių dešimtą paskambino sekretorė.

– Pone valdybos pirmininke, telefonu su jumis nori kalbėti ponas Rosnovskis.

– Kas?

– Ponas Rosnovskis.

– Ponas Rosnovskis? – negalėdamas patikėti savo ausimis pakartojo Viljamas. – Sujunk, – pasakė kiek virpančiu balsu.

– Gerai, pone.

– Pone Kainai? – lengvas akcentas, kurio Viljamas niekada nepamirš.

– Taip. Ką ketinate pasiekti šįkart? – pasiteiravo nuvargusiu balsu.

– Pagal banko nuostatus privalau jus informuoti, kad įsigijau aštuonis procentus „Lesterio“ akcijų ir ketinu siekti, jog įsigaliotų banko nuostatų septintas punktas, nebent pirmadienį iki vidudienio būtų įvykdyti mano reikalavimai.

– Kas jums pardavė likusius du procentus? – sumikčiojo Viljamas.

Telefonas išsijungė. Viljamas vėl peržiūrėjo akcininkų sąrašą mėgindamas suprasti, kuris jų išdavikas. Jis tebedrebėjo, kai vėl suskambo telefonas.

– Valdybos nariai jūsų laukia, pone.

Viljamas įžengė į valdybos posėdžių salę trys minutės po dešimtos. Apžvelgęs stalą suvokė, jog gerai pažįsta tik nedaugelį iš jaunųjų direktorių. Tačiau kai pastarąjį kartą teko kovoti dėl valdybos pirmininko

posto, vargiai pažinojo bent vieną ir vis tiek laimėjo. Jis pasitikinčiai nusišypsojo ir susiruošė atsakyti į Rosnovskio blefą. Atsistojo kreiptis į valdybą puikiai pasirengęs.

– Ponai, šis posėdis sušauktas todėl, kad banką pasiekė pono Abelio Rosnovskio iš „Barono grupės", pripažinto nusikaltėlio, reikalavimai. Jis turėjo įžūlumo tiesiogiai man grasinti, jog pasinaudos aštuonių procentų akcijų suteikiamomis teisėmis, kad pridarytų mums sunkumų. Jei šios taktikos nepakaktų, jis grasina įvykdyti perversmą, nebent aš nieko neaiškindamas atsistatydinčiau iš banko valdytojo posto. Man liko tik devyneri metai tarnybos. Jei aš išeisiu anksčiau, mano atsistatydinimo Volstrite niekas nesupras.

Jis dirstelėjo į savo užrašus.

– Aš noriu, ponai, padėti į banką visas savo turimas akcijas, o valdybos dispozicijai atiduoti papildomus dešimt milijonų dolerių savo asmeninių lėšų, kad galėtume pasipriešinti bet kokiam pono Rosnovskio ėjimui. Šitaip apdrausčiau „Lesterį" nuo bet kokių finansinių nuostolių. Tikiuosi, ponai, kad galiu kliautis visiška jūsų parama. Esu tikras, jūs užkirsite kelią bjauriam Rosnovskio bandymui šantažuoti.

Kambaryje buvo tylu. Viljamas jautėsi tikras, kad šiandien laimėjo, kol Džeikas Tomasas nepasiteiravo, ar valdyba galėtų sužinoti apie jo ryšius su Rosnovskiu. Reikalavimas užklupo Viljamą netikėtai, tačiau jis sutiko nedvejodamas. Džeikas Tomasas jo negąsdino.

– Ši vendeta tarp judviejų su ponu Rosnovskiu tęsiasi jau daugiau nei trisdešimt metų, – pastebėjo Tomasas. – Ar esate įsitikinęs kad priėmus jūsų pasiūlymą viskas tuo ir pasibaigs?

– O ką dar jis gali padaryti? Ką dar galiu aš padaryti? – užsikirto Viljamas žvalgydamasis palaikymo.

– Negalime nuspėti, koks bus kitas jo ėjimas, – pastebėjo Tomasas.

– Turėdamas aštuonis procentus banko akcijų jis gali šantažuoti bet kurį iš mūsų, – pridūrė Hamiltonas, naujasis kompanijos sekretorius. Viljamo nuomone, jis kalbėdavo per daug. – Visiems akivaizdu, kad nė

vienas iš jūsų nenori nutraukti šitos užsitęsusios neapykantos. Nors ir siūlote dešimt milijonų, kad apsaugotumėte banko finansinę padėtį, jei Rosnovskis nuolat užlaikinės mūsų politinius sprendimus, kvies įgaliotinių susirinkimus ir organizuos perversmus visiškai negalvodamas apie ilgalaikius banko interesus, tarp investuotojų gali kilti panika, ir tuo pasinaudos konkurentai. Bankas ir jo patroṅuojamosios kompanijos, kurioms mes kaip direktoriai turime pasitikėjimu grįstų įsipareigojimų, geriausiu atveju patirs didelių sunkumų, blogiausiu atveju bankrutuos.

– Ne, ne, – užprotestavo Viljamas, – su mano asmenine parama galime drąsiai jam pasipriešinti.

– Šiandien turime išsiaiškinti, – tęsė kompanijos sekretorius, atrodo, taip pat gerai pasiruošęs kaip ir Viljamas, – ar kokiomis nors aplinkybėmis valdyba norėtų pasipriešinti ponui Rosnovskiui, jei tai reikštų, jog galiausiai visi pralaimėsim.

– Nepralaimėsim, jei padengsiu išlaidas asmeninėmis lėšomis, – pareiškė Viljamas.

– Kalbama ne tik apie pinigus, – atkirto Tomasas. – Jei dėl Rosnovskio įsigalios septintas punktas, bankui nieko daugiau ir neliks, tik visą laiką bandyti nuspėti kitą jo ėjimą.

Tomasas luktelėjo, kol žodžiai susigulės, tada kalbėjo toliau:

– Privalau jums užduoti labai rimtą asmeninį klausimą, pone valdybos pirmininke. Tai svarbu visiems, sėdintiems aplink šitą stalą. Viliuosi, atsakysite visiškai atvirai, kad ir kaip nemalonu būtų.

Viljamas pakėlė akis svarstydamas, koks čia klausimas galėtų būti. Ką direktoriai aptarinėjo jam už nugaros?

– Atsakysiu į bet kokį valdybos pateiktą klausimą, – patikino jis ir tikslingai nukreipė žvilgsnį į Tomasą. – Neturiu ko slėpti ir neturiu ko bijoti.

– Dėkoju, – nė nesuvirpėjo Tomasas. – Pone valdybos pirmininke, ar esate kaip nors susijęs su aplanku, kuris buvo nusiųstas į Teisingumo departamentą Vašingtone ir dėl kurio ponas Rosnovskis buvo suimtas

ir apkaltintas sukčiavimu, kai tuo pat metu žinojote, kad jis – svarbiausias banko akcininkas?

– Ar jis jums tai pasakė? – klausimu į klausimą atsakė Viljamas

– Taip. Jis tvirtina, kad jūs – vienintelė jo arešto priežastis.

Viljamas kelias akimirkas svarstė, kaip atsakyti. Daugiau nei dvidešimt trejus metus jis nė karto nesumelavo valdybai, tad neketino meluoti ir dabar.

– Taip, aš susijęs, – pralaužė tylą. – Kai į mano rankas pateko ta informacija, pamaniau, kad mano pareiga yra perduoti ją Teisingumo departamentui.

– Kaip ta informacija pateko į jūsų rankas?

Viljamas neatsakė.

– Manau, visi žinome atsakymą į šitą klausimą, pone valdybos pirmininke, – atsakė Tomasas. – Maža to, jūs apsisprendėte nepranešęs valdybai, visus pastatėte į pavojų. Mūsų reputacijas, mūsų karjeras, viską, kuo remiasi šitas bankas – viską dėl asmeninio keršto.

– Tačiau Rosnovskis bandė su manimi susidoroti! – Viljamas susivokė, kad šaukia.

– Tad, kad sužlugdytumėte jį, rizikavote banko ilgalaikiu stabilumu ir reputacija.

– Tai mano bankas, – atkirto Viljamas.

– Šitas bankas ne jūsų, – tvirtai pareiškė Tomasas. – Jūs turite aštuonis procentus akcijų. Lygiai tiek pat, kiek ponas Rosnovskis. Galbūt šią akimirką jūs esate valdytojas, tačiau bankas ne jūsų, ne jūsų asmeninėms užgaidoms tenkinti nė nepasitarus su kitais direktoriais.

– Tada aš privalau prašyti valdybos balsuoti dėl pasitikėjimo, – tarė Viljamas. – Prašau paremti mane prieš Rosnovskį.

– Balsuosim dėl pasitikėjimo, bet ne taip, kaip jūs įvardijote, – pataisė kompanijos sekretorius. – Balsuosime, ar esate tinkamas žmogus toliau valdyti banką dabartinėmis aplinkybėmis. Nejau šito nesuprantate, pone valdybos pirmininke?

– Tebūnie,– nesiginčijo Viljamas. – Valdyba privalo nuspręsti, ar nori, kad po beveik ketvirčio amžiaus tarnybos karjerą baigčiau negarbingai, ar nori pasiduoti pripažinto nusikaltėlio grasinimams.

Džeikas Tomasas linktelėjo kompanijos sekretoriui, ir visiems valdybos nariams buvo išdalinti balsavimo lapeliai. Viljamui pradėjo atrodyti, jog visi šitą posėdį jau seniai suplanavo. Jis nužvelgė aplink stalą susėdusius dvidešimt devynis vyrus. Daugumą jų pats pasirinko. Nė vienas tikrai neleis Rosnovskiui išmesti Viljamą Kainą iš jo valdybos kambario. Ne dabar. Ne šitaip.

Jis stebėjo, kaip valdybos nariai grąžina balsavimo lapelius sekretoriui. Surinkęs visus Hamiltonas pradėjo lėtai juos lankstyti ir skrupulingai žymėtis visus už ir prieš dviem stulpeliais ant popieriaus lakšto priešais. Viljamas matė, kad vienas stulpelis gerokai ilgesnis už kitą, tačiau negalėjo iššifruoti, kuris.

Galiausiai sekretorius paskelbė, kad visi balsai suskaičiuoti, ir iškilmingai pranešė, jog Viljamas Kainas prarado valdybos pasitikėjimą septyniolika balsų prieš dvylika.

Viljamas negalėjo patikėti tuo, ką išgirdo. Abelis Rosnovskis jį įveikė jo paties valdybos salėje. Pasiremdamas lazdele jis sugebėjo atsistoti, tačiau jam išeinant niekas nepratarė nė žodžio. Jis grįžo į kabinetą, pasiėmė apsiaustą, stabtelėjo tik paskutinį kartą dirstelti į Čarlzo Lesterio portretą ir lėtai nužingsniavo ilgu koridoriumi link pagrindinio išėjimo.

Haris atidarė jam duris ir pasakė:

– Smagu, kad grįžote, pone valdybos pirmininke. Iki rytojaus, pone.

Viljamas suvokė, kad daugiau niekada nebepamatys šio durininko. Jis atsisuko ir paspaudė ranką žmogui, kuris prieš dvidešimt trejus metus nurodė kelią į valdybos posėdžių salę.

Haris akivaizdžiai nustebo.

– Labanakt, pone, – tarė stebėdamas, kaip Viljamas sėdasi ant galinės automobilio sėdynės ir išvažiuoja namo.

Vos išlipęs iš automobilio Rytų Šešiasdešimt aštuntojoje gatvėje Viljamas susmuko ant šaligatvio priešais namus. Vairuotojas su Keite užvedė jį laipteliais Matydama, kad vyras verkia, Keitė jį apkabino.

– Kas yra, Viljamai, kas atsitiko?

– Mane išmetė iš banko, – sriūbavo jis. – Mano valdyba manimi nebepasitiki. Iškilus rūpesčiams, jie parėmė Rosnovskį.

Keitei pavyko nuvesti Viljamą į lovą, ji prasėdėjo šalia kiaurą naktį. Jis daugiau nepratarė nė žodžio, tačiau ir neužmigo.

Pranešimas pirmadienio *The Wall Street Journal* buvo glaustas: „Viljamas Louelis Kainas, „Lesterio“ banko prezidentas ir valdybos pirmininkas, po penktadienio valdybos posėdžio atsistatydino.“ Nebuvo pateikta jokio staigaus jo išėjimo paaiškinimo, jokių spėliojimų, kad jo vietą valdyboje galėtų užimti jo sūnus. Viljamas sėdėjo lovoje puikiai žinodamas, kokie gandai sklando po Volstritą ir kad už tiesą bus priimta tai, kas blogiausia. Viljamas Kainas šiam pasauliui neberūpėjo.

Tą patį pranešimą perskaitęs Abelis Rosnovskis pakėlė telefono ragelį, paskambino į „Lesterio“ banką ir pasiprašė sujungiamas su naujuoju valdybos pirmininku. Po kelių akimirkų kitame laido gale pasigirdo Džeiko Tomaso balsas.

– Labas rytas, pone Rosnovski.

– Labas rytas, pone Tomasai. Tik skambinu patvirtinti, kad šįryt rinkos kaina parduosiu bankui visas turimas *Interstate Airways* akcijas, o savo aštuonis procentus „Lesterio“ akcijų – asmeniškai jums už du milijonus.

– Ačiū, pone Rosnovski, jūs labai dosnus.

– Nereikia dėkoti, pone valdybos pirmininke, – tarė Abelis. – Juk taip ir susitarėm, kai pardavėte man savo du procentus.

AŠTUNTA DALIS

1963–1967

57

Abelis nustebo suvokęs, kiek nedaug pasitenkinimo jam suteikė triumfas. Tikra Pyro pergalė.

Džordžas mėgino įkalbėti jį keliauti į Varšuvą ieškoti galimų vietų naujojo „Barono" statybai, tačiau jis nesidomėjo. Sendamas bijojo mirti užsienyje taip ir nepamatęs Florentinos, ir jau kelis mėnesius mažai domėjosi grupės veikla.

Kai 1963 m. lapkričio 22 d. nužudė Džoną Kenedį, Abelis dar giliau paniro į depresiją ir pradėjo baimintis dėl jį priglaudusios šalies. Pagaliau Džordžas sugebėjo jį įtikinti, kad kelionė į užsienį ne tik nepakenks: jis gali grįžti kupinas naujų jėgų.

Abelis pasinaudojo Džordžo patarimu ir išskrido tiesiai į Varšuvą, nė neįsivaizdavo, kad tai bus įmanoma dar jam gyvam esant. Sklandi lenkų kalba ir ilga kovos dėl Lenkijos pripažinimo istorija padėjo jam patikimai susitarti su vyriausybe statyti pirmąjį „Baroną" komunistinėje šalyje. Abeliui Rosnovskiui buvo malonu įveikti Konradą Hiltoną bei Čarlzą Fortį ir tapti pirmuoju tarptautiniu viešbutininku už geležinės uždangos. Tačiau jis negalėjo liautis galvojęs... Nepadėjo ir tai, kad Lyndonas Džonsonas paskyrė ambasadoriumi Džoną Gronovskį, pirmąjį lenkų kilmės amerikietį. Atrodė, niekas niekada jam neatneš tikro pasitenkinimo. Gal jis ir įveikė Viljamą Kainą, tačiau neteko dukters, ir įtarė, kad Kainas tokių pačių bėdų turi su sūnumi.

Pasirašęs sandorį Varšuvoje jis ėmė bastytis po pasaulį: apsistodavo savo viešbučiuose, stebėjo naujų statybą ir rinko vietas tiems, kurių gyvas būdamas nebeišvys. Keiptaune jis atidarė pirmąjį Pietų

Afrikoje „Baroną“, tada išskrido į Vokietiją atidaryti dar vieno Diuseldorfe. Paskui šešis mėnesius užsibuvo savo mėgstamiausiame Paryžiaus „Barone“: dienomis klajojo gatvėmis, vakarais lankėsi operoje bei teatre tikėdamasis atgaivinti linksmus prisiminimus dienų, čia praleistų su Florentina.

Galiausiai jis išskrido iš Paryžiaus ir grįžo į Ameriką. Kai nusileido metaliniais *Air France 707* laiptukais Kenedžio tarptautiniame oro uoste, susikūprinusio, ant plikos galvos užsimaukšlinusio juodą skrybėlę jo niekas nepažino. Kaip visada, Abelio laukė Džordžas: ištikimasis, sąžiningasis Džordžas, taip pat gerokai pasenęs.

Pakeliui į Manhataną bičiulis papasakojo visas naujienas. Pelnas nuolat auga, nauji energingi vadovai veržiasi į visas svarbiausias pasaulio šalis. Septyniasdešimt du viešbučiai, dvidešimt du tūkstančiai tarnautojų. Neatrodė, kad Abelis klausosi. Jam rūpėjo tik naujienos apie Florentiną.

– Ji laikosi puikiai, – tarė Džordžas. – Kitų metų pradžioje atskrenda į Niujorką.

– Kodėl? – staiga susijaudinęs pasiteiravo Abelis.

– Penktojoje aveniu atidaro vieną savo parduotuvių.

– Penktojoje aveniu? Tau pasisekė, kad nesilažinai, Džordžai.

Džordžas nusišypsojo.

– Vienuoliktoji „Florentina“.

– Ar tu ją matei, Džordžai?

– Taip, – nesigynė tas.

– Ar ji sveika, ar laiminga?

– Abu sveiki, abu laimingi, jiems puikiai sekasi. Abeli, turėtum labai jais didžiuotis. Berniokas jau gerokai ūgtelėjęs, o anūkėlė – na, ji tikra Florentina, kai buvo tokio amžiaus.

– Ar ji susitiks su manimi?

– Ar sutinki susipažinti su jos vyru?

– Ne, Džordžai. Negaliu susipažinti su tuo jaunuoliu, bent jau tol, kol jo tėvas gyvas.

– O kas, jei tu mirsi pirmas?

– Negalima aklai tikėti viskuo, ką perskaitai Biblijoje, – atkirto Abelis. Jie tylėdami važiavo į viešbutį, o Abelis tą vakarą vienas vakarieniavo savo numeryje.

Kitus šešis mėnesius jis retai išeidavo iš apartamentų.

58

Naujojo Florentinos Kain butiko Penktojoje aveniu atidarymo šventėje tūkstantis devyni šimtai šešiasdešimt septintųjų kovą, regis, susirinko visas Niujorkas, išskyrus Viljamą Kainą ir Abelį Rosnovskį.

Keitė apkamšė Viljamą ir paliko lovoje murmantį kažką panosėje, o pati kartu su Virginija ir Liuse išėjo į atidarymą. Džordžas, palikęs Abelį vieną jo numeryje, taip pat leidosi į Penktąją aveniu. Bandė įkalbėti bičiulį eiti kartu. Abelis suniurzgė, kad jo dukra gebėjo be jo atidaryti dešimt parduotuvių, dar viena nesudarys jokio skirtumo. Džordžas atkirto, kad jis – užsispyręs senas kvailys ir išdrožė vienas. Abelis žinojo, kad Džordžas teisus.

Atvykęs prie parduotuvės Džordžas pamatė didingą šiuolaikinį butiką su storais kilimais ir paskutinės mados švediškais baldais. Panašiu būdu daiktus gebėdavo pasitelkti Abelis. Florentina vilkėjo ilgą žalią suknelę su jau išgarsėjusia dviguba „F“ ant aukštos apykaklės. Ji padavė Džordžui taurę šampano ir pristatė jį Keitei bei Liusei Kain, kurios šnekučiavosi su Zofija. Keitė su Liuse aiškiai buvo labai laimingos, o Virginija nustebino Džordžą, nes pasiteiravo apie poną Rosnovskį.

– Pasakiau, kad jis užsispyręs senas kvailys, jei ketina praleisti tokį šaunų vakarėlį. O ponas Kainas ar yra?

– Ne, – atsakė Keitė. – Bijau, kad jis – dar vienas užsispyręs senas kvailys.

Atsivertęs *The New York Times* Viljamas vis dar piktai murmėjo panosėje, kažką apie atsargų Džonsono elgesį Vietname, kai staiga

sulankstė laikraštį ir išsiropštė iš lovos. Jis rengėsi lėtai, labai lėtai, paskui apžiūrėjo save veidrodyje. Atrodė kaip bankininkas. Susiraukė. Kaip dar gali atrodyti? Lėtai nusileido laiptais. Apsivilko sunkų juodą paltą, užsimaukšlino seną Homburgo skrybėlę, pasistvėrė juodą pasivaikščiojimų lazdelę su sidabro rankena – tą pačią, kurią jam paliko Rupertas Korksmitas – ir kažkaip išsigavo į gatvę. Jis pirmą kartą išėjo savarankiškai per kone trejus metus. Tarnaitė nustebo matydama, kad ponas Kainas išeina iš namų be palydos.

Buvo neįprastai šiltas pavasario vakaras, tačiau Viljamui, taip ilgai prakiūtojusiam namuose, vis dar atrodė šalta. Gerokai užgaišo, kol nupėdino iki Penktosios aveniu ir Penkiasdešimt šeštosios kampo, kiekvienas žingsnis truko kiek ilgiau. Kai galiausiai įveikė atstumą, pamatė, kad ant šaligatvio prie „Florentinos" buriuojasi minia. Jis jautėsi nepakankamai stiprus brautis pro žmones, todėl stovėjo ant šaligatvio ir stebėjo. Jauni, laimingi, jaudulio apimti žmonės brovėsi į madingą Florentinos Kain butiką. Buvo merginų, seginčių naujoviškus Londono mados mini sijonėlius. „Kas toliau?" – pagalvojo Viljamas. Staiga pastebėjo su Keite besišnekučiuojantį Ričardą. Jis užaugo toks dailus – aukštas, pasitikintis savimi, atsipalaidavęs; jį supo tokia galios aura, kad priminė Viljamui tėvą. Tačiau šitame šurmulyje ir judėjime parduotuvės viduje jis negalėjo išsiaiškinti, kuri yra Florentina. Jis prastovėjo ten kone valandą gėrėdamasis įeinančiais ir išeinančiais, apgailėdamas užsispyrėliškus metus, kuriuos taip tuščiai praleido.

Penktąja aveniu padvelkė kovo vėjas. Viljamas buvo jau pamiršęs, koks šaltas tas vėjas būna. Jis pasistatė apykaklę. Reikia keliauti namo, nes visi ateis vakarieniauti. Pagaliau susipažins su Florentina ir anūkučiais, vėl susivienys su mylimu sūnumi. Privalėjo pasakyti Keitei, koks kvailys buvo, ir maldauti jos atleidimo. Žmona tepasakė: „Aš visada tave mylėsiu." Paskui parašė Florentina. Tokį kilnų

laišką. Ji buvo tokia supratinga, nekaltino jo dėl praeities, o laiškas baigėsi žodžiais: „Negaliu sulaukti, kol su jumis susipažinsiu.“

Reikia kuo greičiau parsirasti namo. Keitė išbars, jei sužinos, kad buvo išėjęs per šitokį vėją. Viską apie atidarymą jie galės jam papasakoti per vakarienę. Viljamas neprisipažins, kad buvo atėjęs pasižiūrėti – tai visam laikui liks jo paslaptis.

Pasisukęs eiti Viljamas Kainas už kelių jardų pamatė stovintį vyriškį juodu paltu, ant akių užsmaukta skrybėle ir aplink kaklą apmuturiuotu šaliku. „Visai netinkamas vakaras seniams“, – mintijo link jo eidamas, ir tada pastebėjo ant riešo sidabro apyrankę. Staigiu žybsniu viskas sugrįžo, staiga viskas stojo į savo vietas. Arbatėlė „Plazoje“, vėliau – jo kabinetas Bostone, mūšio laukas Vokietijoje, o dabar – Penktoji aveniu. Tas žmogus tikriausiai stovi čia jau kurį laiką, nes veidas raudonas ir sugrubęs nuo šalčio, ir žvelgia į Viljamą tomis nepamirštamomis mėlynomis akimis. Jie buvo vos už kelių žingsnių vienas nuo kito. Praeidamas Viljamas kilstelėjo skrybėlę. Vyriškis atsakė į pasveikinimą, ir abu nuėjo skirtingais keliais daugiau nieko vienas kitam nepasakę.

„Privalau pareiti anksčiau už juos“, – galvojo Viljamas. Džiaugsmas pamatyti Ričardą ir anūkus visko vertas. Jis privalo susipažinti su Florentina, melsti jos atleidimo ir tikėtis, kad ji supras tai, ką jis pats vargiai gali sau paaiškinti. Tokia nuostabi jauna moteris, kaip visi nepaliauja kartoti.

Rytų Šešiasdešimt aštuntojoje Viljamas pasirausė kišenėje ir atsirakino duris.

– Įjunkite visas šviesas ir užkurkite židinį, kad jaukiai juos sutiktume, – paliepė tarnaitei. Jis jautėsi labai patenkintas ir labai, labai

pavargęs. – Svetainėje atitraukite užuolaidas ir uždekite žvakes. Turime daug ką atšvęsti.

Jis negalėjo sulaukti, kada jie sugrįš. Atsisėdo į seną kaštoninį odos krėslą prie malkų liepsnos ir laimingas galvojo apie būsimą vakarą. Apie apsupsiančius anūkėlius, apie prarastus metus. Kada mažasis išmoko skaičiuoti? Pagaliau Viljamas pajuto, kad atėjo proga palaidoti praeitį ir pelnyti atleidimą ateičiai. Po tokio šalto vėjo kambaryje buvo taip jauku ir šilta...

Po kelių minučių laiptų apačioje pasigirdo džiaugsmingas šurmulys, ir pasirodė tarnaitė pranešti ponui Kainui, kad ką tik atvyko jo sūnus. Jis vis dar koridoriuje su ponia Kain, savo žmona ir dviem mieliausiais tarnaitės kada matytais vaikučiais. Paskui mergina išbėgo rūpintis, kad vakarienė būtų pateikta laiku. Šeimininkas norės, kad šįvakar viskas būtų tobula.

Ričardas įėjo į kambarį su švytėte švytinčia Florentina.

– Tėti, – pasakė, – norėčiau supažindinti tave su savo žmona.

Viljamas Louelis Kainas būtų atsistojęs jos pasveikinti, tačiau negalėjo. Jis buvo miręs.

59

Abelis padėjo voką ant staliuko prie lovos. Dar nesirengė. Šiomis dienomis retai atsikeldavo anksčiau nei vidudienį. Pabandė pastatyti pusryčių padėklą ant grindų, tačiau judesys pareikalavo per daug miklumo jo sustingusiam kūnui ir padėklas neišvengiamai krito su trenksmu. Koks skirtumas? Jam neberūpi. Jis dar kartą paėmė voką ir antrą kartą perskaitė lydintįjį raštelį.

„Gavome velionio pono Kurčio Fentono, buvusio *Continental Trust* banko La Salio gatvėje, Čikagoje, vadybininko, nurodymus atsiųsti jums voke esantį laišką susiklosčius tam tikroms aplinkybėms. Prašome patvirtinti, kad gavote šitą laišką: pasirašykite ant egzemplioriaus voke ir grąžinkite jį mums užantspauduotame ir jau adresuotame voke, kurį čia pat pridedame."

– Prakeikti teisininkai, – sumurmėjo Abelis ir atplėšė voką.

Brangus pone Rosnovski,

šį laišką iki dabar saugojo mano advokatai dėl priežasties, kuri jums paaiškės jį perskaičius.

Kai tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt pirmaisiais uždarėte visas sąskaitas Continental Trust *po kone dvidešimties metų bendradarbiavimo, savaime suprantama, labai nusiminiau ir susirūpinau. Krimtausi ne dėl to, kad bankas neteko vieno geriausių klientų, nors liūdna, kad taip atsitiko, tačiau dėl to, kad jūs pamanėte, jog aš elgiausi negarbingai. Tačiau nežinojote, kad aš buvau gavęs ypatingus jūsų rėmėjo nurodymus kai kurių faktų jums neatskleisti.*

Kai pirmą kartą apsilankėte banke tūkstantis devyni šimtai dvidešimt devintaisiais, paprašėte finansinės paramos padengti pono Deiviso Lerojaus skolas, kad galėtumėte įsigyti tuometinės „Ričmondo grupės" viešbučius. Aš asmeniškai susidomėjau jūsų atveju, nes buvau įsitikinęs, jog turite ypatingų gabumų pasirinktai karjerai. Jau senyvame amžiuje jaučiau didelį pasitenkinimą matydamas, kad neklydau. Vis dėlto nesugebėjau rasti rėmėjų, nors ir kreipiausi į keletą pirmaujančių finansininkų. Taip pat turiu pridurti, kad jaučiau šiokią tokią atsakomybę dėl jūsų nemalonios padėties, nes patariau jums įsigyti dvidešimt penkis procentus „Ričmondo grupės" akcijų iš savo klientės panelės Eimės Leroj, nes tuo metu nenutuokiau, su kokiais finansiniais sunkumais susiduria ponas Lerojus. Tačiau tolstu nuo temos.

Laukdamas jūsų sutartu laiku pirmadienio rytą jau buvau praradęs visas viltis surasti jums rėmėją. Smalsu, ar tą dieną jūs prisimenate taip pat gerai kaip ir aš? Likus vos pusvalandžiui iki sutarto laiko sulaukiau skambučio finansininko, kuris pageidavo įnešti reikalingą sumą. Kaip ir aš, jis didžiai pasitikėjo jūsų gebėjimais. Vienintelė jo sąlyga, kaip aš jums pranešiau tada, likti anoniminiu dėl galimo neatitikimo tarp jo profesinių ir asmeninių interesų. Terminai ir sąlygos, kurias jis siūlė, leidę jums pamažu perimti „Ričmondo grupę", mano nuomone, buvo itin kilniaširdiški, ir jūs teisingai visiškai jais pasinaudojote. Tiesą sakant, jūsų rėmėjas labai džiaugėsi, kai jums pavyko vien savo sumanumu ir sunkiu darbu atlyginti už pradinę investiciją su procentais.

Po tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt pirmųjų praradau ryšį su jumis abiem, tačiau netrukus po to, kai atsistatydinau iš banko, laikraščiuose perskaičiau pribloškiančią istoriją apie jūsų rėmėją, kuri ir paskatino parašyti šitą laišką, jei staiga mirčiau anksčiau už kurį iš jūsų.

Rašau ne tam, kad įrodyčiau, jog mano ketinimai visada buvo geri, o todėl, kad liautumėtės gyvenęs iliuzija, jog jūsų geradaris buvo ponas Deividas Mekstonas iš „Stevenso“ viešbučių. Ponas Mekstonas tikrai labai žavėjosi jumis, tačiau niekada nesikreipė į banką su panašiu pasiūlymu. Ponas, kuris tikėjo jumis ir „Barono grupės“ ateitimi, yra buvęs Niujorko „Lesterio“ banko valdybos pirmininkas Viljamas Louelis Kainas.

Prašiau poną Kainą, kad praneštų jums, jog yra asmeniškai susijęs, tačiau jis atsisakė sulaužyti išlygą įgaliojimo dokumentuose, kur nurodoma, kad geradarystė investuojant šeimos turtą turi būti neviešinama dėl nesuderinamumo su banko veikla. Kai išmokėjote paskolą, o Viljamas Kainas sužinojo apie Henrio Osborno ryšį su „Barono grupe“, jis dar labiau užsispyrė, kad jus informuoti nedera.

Daviau nurodymus šitą laišką sunaikinti, jei jūs mirsite pirmiau nei ponas Kainas. Tokiomis aplinkybėmis jis būtų gavęs panašų laišką, kuriame būtų paaiškintas jūsų visiškas nežinojimas apie jo asmeninį dosnumą.

Kad ir kuris iš jūsų gausite šį mano laišką, man buvo garbė tarnauti jums abiem.

Lieku jūsų ištikimas tarnas,

Kurtis Fentonas

Abelis stvėrė telefoną prie lovos.

– Suraskit Džordžą, – tarė, – man reikia apsirengti.

60

Senajai Kain būtų patikęs dalyvavusiųjų Viljamo Louelio Kaino laidotuvėse sąrašas. Atvyko trys senatoriai, penki kongresmenai, du vyskupai, dauguma didžiausių bankų valdybų pirmininkų ir *The Wall Street Journal* leidėjas. Atėjo ir Džeikas Tomasas bei visi iki vieno „Lesterio“ valdybos direktoriai. Visi nuleidę galvas meldėsi Dievui, kurį Viljamas niekada netikėjo. Greta Keitės iš vienos pusės stovėjo Ričardas su Florentina, iš kitos – Virginija ir Liusė.

Retas gedėjusiųjų pastebėjo du seniokus katedros gale, kurie taip pat stovėjo nuleidę galvas, bet atrodė tarsi atsitiktiniai užklydėliai. Jie atvyko kelias minutes pavėlavę ir išėjo tučtuojau pasibaigus apeigoms. Florentina iš šlubčiojimo vieną jų atpažino ir pasakė Ričardui, tačiau nė vienas neprasitarė Keitei.

Keitei sakyti nereikėjo. Kitą dieną ji raštu padėkojo vyrams.

Po kelių dienų aukštesnysis atvažiavo susitikti su Florentina į jos parduotuvę Penktojoje aveniu, mat buvo girdėjęs, kad ji ruošiasi grįžti į San Fransiską. Būtinai reikėjo susitikti prieš išskrendant. Moteris atidžiai išklausė, ką jis norėjo pasakyti, ir su džiaugsmu pažadėjo išpildyti jo prašymą.

Ričardas ir Florentina Kainai atvyko į „Barono“ viešbutį kitą popietę. Vestibiulyje jų laukęs Džordžas Novakas palydėjo į keturiasdešimt antrą aukštą.

Po dešimties metų Florentina tėvą vargiai bepažino. Jis sėdėjo lovoje, pusmėnulio formos akiniai stirksojo ant nosies galiuko,

vis dar jokių pagalvių, tik maištinga šypsena. Jiedu pasikalbėjo apie linksmesnes dienas, abu truputį pasijuokė ir daug paverkė.

– Privalai atleisti mums, Ričardai, – tarė Abelis. – Mes, lenkai, labai jausmingi.

– Žinau. Mano vaikai pusiau lenkai, – pastebėjo Ričardas.

Vėliau jie kartu pavakarieniavo.

– Puikiai iškepta veršiena tinka dukters pražuvėlės sugrįžimui, – pastebėjo Abelis.

Jis kalbėjo apie dabartį, vengė praeities ir pasakojo, kokią regi grupės ateitį.

– Kiekviename viešbutyje galėtų būti tavo parduotuvė, – tarė jis Florentinai.

Ji nusijuokė ir sutiko.

Jis pasakojo Ričardui, kaip išgyvena dėl ilgai trukusios nesantaikos su jo tėvu, kad jam niekada, nė akimirkai netoptelėjo mintis, kad jo geradaris galėtų būti Viljamas Kainas ir kad jis baisiai norėtų vienintelės galimybė, nors vienutėlės, jam padėkoti asmeniškai.

– Jis būtų supratęs, – atsakė Ričardas.

– Žinot, mes su jūsų tėvu susitikome tądien, kai jis mirė, – tarė Abelis.

Florentina su Ričardu nustebę įsmeigė į jį akis.

– O, taip, – patikino Abelis. – Prasilenkėme Penktojoje aveniu – jis buvo atėjęs pažiūrėti naujos parduotuvės atidarymo. Kilstelėjo skrybėlę mane pasveikindamas. To pakanka, visiškai pakanka.

Abelis turėjo tik vieną prašymą Florentinai: kad jiedu su Ričardu palydėtų jį kelionėje į Varšuvą po kelių mėnesių, kai reikės atidaryti paskutinįjį „Baroną“.

– Ar gali įsivaizduoti, – kalbėjo jis, vėl įsijaudrinęs, pirštais barbendamas į stalo šoną. – Varšuvos „Baronas“. Pagaliau atsirado viešbutis, kurį atidaryti gali tik „Barono grupės“ prezidentas.

Kitus mėnesius Kainai reguliariai lankė Abelį, ir Florentina vėl labai suartėjo su tėvu.

Abelis susižavėjo Ričardu ir jo sveika nuovoka, kuria jis tramdė jo dukters ambicijas. Jis be galo mylėjo anūkus. Mažoji Anabelė buvo – koks tas siaubingas šiuolaikiškas pasakymas? – kažkas ypatingo. Abelis gyvenime nebuvo laimingesnis. Jis ėmė kurti įmantrius planus, kaip su triumfu grįš į Lenkiją atidaryti Varšuvos „Baroną“.

„Barono grupės“ prezidentas Varšuvos „Baroną“ atidarė šešis mėnesius vėliau, nei buvo numatyta pagal tvarkaraštį. Statybų terminai Varšuvoje vėlavo lygiai taip pat kaip ir kituose pasaulio miestuose.

Pirmoje savo kaip grupės prezidentės kalboje Florentina Kain pasakojo susirinkusiesiems, kaip pasididžiavimas didingu viešbučiu maišosi su sielvartu, kad tėvas pats negalėjo dalyvauti Varšuvos „Barono“ atidaryme.

Testamentu Abelis viską paliko Florentinai, išskyrus vieną nedidelę smulkmeną. Inventoriaus aprašyme dovana buvo įvardyta kaip sunki išgraviruota sidabro apyrankė, reta ir nežinomos vertės su legendiniu užrašu: „Baronas Abelis Rosnovskis“.

Apyrankę paveldėjo anūkas Viljamas Abelis Kainas.

Jeffrey Archer
KAINAS IR ABELIS

Iš anglų kalbos vertė Giedrė Tartėnienė
Redagavo Erika Merkytė-Švarcienė
Viršelį kūrė Audrius Arlauskas

37 sp. l. Tiražas 2 500 egz.
Išleido scriptus®
Utenos g. 41A, LT-08217 Vilnius

Spausdino UAB BALTO print, 2017

JUOS SKIRIA PUSĖ PASAULIO, KALBA, PADĖTIS, GALIMYBĖS IŠLIKTI IR SUKLESTĖTI.

JUOS JUNGIA STIPRI VALIA IR NENUMALDOMAS TROŠKIMAS LAIMĖTI BET KOKIA KAINA.

Nuošalioje Slanimo pamiškėje ir prašm [redacted]
tą pačią 1906-ųjų dieną gimė berniuka [redacted]
bedalis pavainikis, atliekama burna n [redacted]
garbingos ir turtingos Bostono bankir [redacted]
Įnoringas likimas kelis sykius perkryž [redacted]
Rosnovskio gyvenimo kelius ir įžiebia [redacted]
neapykantą. Abu vyrai nieko nepamiršta ir niekada neatleidžia. Per karą,
krizes, pakilimus ir triumfo akimirkas Kaina [redacted]
kuri skirta tik vienam iš jų. Lieka tik kla [redacted]
Pradžios knygos ist [redacted]

Buvęs Jungtinės Karalystės parlamentaras Jeffrey Archeris (g. 1940 m.), dėl finansinių machinacijų paragavęs ir kalinio duonos, yra vienas sėkmingiausių britų rašytojų. Jo romanas „Kainas ir Abelis“ jau tris dešimtmečius nesitraukia iš visų laikų knygų bestselerių šimtuko. Knygos, kurios veiksmas nukelia į pirmąją Lenkijos okupaciją, prohibicijos laikus Amerikoje, Osmanų imperijos saulėlydį Turkijoje, Sibiro dykynes ir bombarduojamą Londoną, parduoti 33 milijonai egzempliorių, pakartoti net 84 knygos leidimai, sukurtas miniserialas. Įtraukianti lenko imigranto ir genialaus bankininko istorija, iš naujo perrašyta paties autoriaus, nepalieka abejingų ir šiandien.

knygos.lt

scriptus

ISBN 978-609-8184-09-9

